

Vedat Türkali

Yeşilçam Dedikleri Türkiye

AYRINTI

Türkçe Edebiyat

VEDAT TÜRKALİ

Asıl adı Abdülkadir Pirhasan. 1919 yılında Samsun'da doğdu. İstanbul Üniversitesi Türkoloji Bölümü'nü bitirdi. Maltepe ve Kuleli Askeri Lisesi'nde edebiyat öğretmenliği yaptı. 1951'de siyasal eylemlerde bulunmakla suçlanarak tutuklandı. Askeri mahkeme tarafından dokuz yıl hapis cezasına çarptırıldı. Yedi yıl sonra koşullu olarak serbest bırakıldı.

Vedat Türkali 1944-1950 yılları arasındaki ağır baskı döneminde devrimci sanat çevrelerinde ilk kez el altında dolaştırılan gizli şiirleriyle (özellikle "İstanbul" şiiri ile) tanındı. Şiir uğraşlarını gizlilik döneminden sonra düştüğü hapishane süresince de sürdürdü.

1958 yılında cezaevinden çıktıktan sonra sinema alanında çalıştı. 40'ın üzerinde senaryo yazdı ve üç filmin yönetmenliğini yaptı. Senaryolarını Vedat Türkali takma adıyla yazıyordu. Film alanındaki emekleri günümüz Türk Sineması'nda seçkin bir yer tutar. Geniş izleyici yığınlarını da saran bu çalışmalarının genç Türk Sineması'nın oluşum ve gelişiminde etkin bir yeri olduğu bilinen bir gerçektir.

Yazdığı dört tiyatro oyunu, ulusal gelenek ve değerlere dayanan oyunlar olarak (ikisi türkülerle işlenmiş epik yapıda) özgün öncü nitelikler taşır. *141. Basamak,* 1970'de Ankara'da sergilendi. *Bu Ölü Kalkacak,* 1976 yılında İstanbul Belediye Şehir Tiyatrosu'nda sergilenirken yasaklandı. *Dallar Yeşil Olmalı,* 1985'te yayımlandı. Yazdığı son tiyatro oyunu olan *Şeytanın Kaşık Oyunları* (2000) deprem konusunu işlemektedir.

Vedat Türkali, Türkiye Yazarlar Sendikası ve Barış Derneği yöneticilik ve üyeliklerinde bulundu. Aydınlar Dilekçesi ve Barış Derneği davalarından yargılandı.

İlk romanı *Bir Gün Tek Başına,* 1974 yılında yayımlandı. Bu roman sanatsal ve yazınsal görüşlerinden ödün vermeden sinematografik özelliklerin romana aktarıldığı üstün başarılı bir yapıt olarak heyecanla karşılandı. Türkali, *Bir Gün Tek Başına*'da 27 Mayıs askeri darbesi öncesindeki Türkiye aydınlarının bunalımlı çıkmazını sergiler.

İkinci romanı *Mavi Karanlık* ağır koşullarda aydınlar arası hesaplaşmaya dayanan umutsuz bir sevi romanı olarak 1983'te yayımlandı. Üçüncü romanı *Yeşilçam Dedikleri Türkiye* için Türk romanında bir dönüm noktasıdır denebilir. Bu yapıtında da Türkali, bir tarih parçasının karmaşasındaki Türkiye'nin çelişkilerle yüklü acı tatlı serüvenini bölüşen tanıklarıyla yüzyüze getiriyor okuyanları.

Bu Gemi Nereye (1985) adlı düzyazı, söyleşi ve soruşturmalarından oluşan kitabı, Türk Sineması üzerine araştırma yapacaklar için kaynakça niteliğindedir.

Önsözlerinde Türk Sineması'nın yapısı ile ilgili önemli açıklamaları içeren iki senaryo kitabı var: 1. *Üç Film Birden*-1979 (*Bedrana*, *Kara Çarşaflı Gelin*,

Analık Davası) 2. *Eski Filmler*-1984 (*Otobüs Yolcuları*, *Karanlıkta Uyananlar*, *Güneşli Bataklık*, *Umutsuz Şafaklar*).
1990'da yayımlanan *Tek Kişilik Ölüm*, gerçek kişilere ve gerçek olaylara dayalı bir dönem romanıdır. Daha sonraki on yıl boyunca Türkiye Komünist Partisi'nin tarihi niteliğindeki, İkinci Dünya Savaşı döneminin siyasal yapısının sergilendiği *Güven* adlı iki ciltlik romanını yazar. Bu romanı rahat yazmak için 10 yıl Londra'da kalır.
Bunların dışında düzyazıları, söyleşileri, savunmaları *Tüm Yazıları Konuşmaları* (2001), *Tüm Yazıları Konuşmaları 2* (2014) adlı kitaplarda toplanmıştır. Ayrıca yazarın Kürt sorunu ile ilgili yazıları *Özgürlük İçin Kürt Yazıları* (2002), *Özgürlük İçin Kürt Yazıları 2* (2014) adlı kitaplarında yer almaktadır.
Komünist (2001) adlı bir anı kitabı vardır. Bu kitap çocukluğundan ve tutuklanma sürecine kadarki yaşamından kesitler içerir.
2004 yılında yayımlanan *Kayıp Romanlar* adlı romanı ise 90'lı yıllar Türkiye'sini, siyasi sürgünden ülkesine dönen emekli bir doktorun gözünden anlatır.
Kayıp Romanlar ayrıksı bir aşk romanıdır da aslında. Bir İstanbul romanıdır ancak romanın akışı İstanbul'dan Diyarbakır'a, oradan da İsviçre'ye kadar uzanır.
Yalancı Tanıklar Kahvesi (2009), 12 Eylül'e giden süreçte geçer. Kökleri o yıllara dayanan ve ağırlığını günümüzde çokça hissettiren toplumsal ve siyasal gelişmeler, çatışmalar, toplumsal güç olarak din ve sendikalaşmalar gibi konuların ve olayların sağlam bir fon oluşturduğu roman, 12 Eylül darbesine doğru giderken, kahramanlarının hayatları üzerinden farklı bir bakış açısı getiriyor.
2014'te Ayrıntı Yayınları'ndan çıkan *Bitti Bitti Bitmedi* adlı romanında ise Türkiye'nin netameli mevzularından olan Ermeni meselesini mercek altına almıştır.
Vedat Türkali, senaryoları, oyunları ve romanları ile ulusal ve uluslararası alanda birçok ödül almıştır. *Bir Gün Tek Başına* adlı romanı ile 1974 Milliyet Roman ödülü ve 1976 Orhan Kemal Roman ödülü; Çekoslovakya'da Carlovy Vary Film Festivali'nde Bedrana filmiyle, 1982 Cidale, Güneşli Bataklık ile 1982 sendika ödüllerinden başka Dallar Yeşil Olmalı oyunu ile de 1970 TRT Sanat ödüllerini almıştır.
1 Mayıs 2004-1 Mayıs 2005 yılı, aydınların, sanatçıların, kültür sanat kurumlarının ve insan hakları savunucularının katılımı ile "Vedat Türkali Yılı" ilan edilmiştir. Çok çeşitli etkinliklerle geçen bu bir yıl, ilk kez yaşayan bir aydına armağan edilmiştir.

Vedat Türkali

Yeşilçam Dedikleri Türkiye

Ayrıntı: *930*
Türkçe Edebiyat Dizisi: *43*

Yeşilçam Dedikleri Türkiye
Vedat Türkali

Son Okuma
Ahmet Batmaz

© Vedat Türkali, 2015

Bu kitabın tüm yayım hakları
Ayrıntı Yayınları'na aittir.

Kapak Tasarımı
Gökçe Alper

Kapak Fotoğrafı
Valerie Loiseleux / Getty Image Turkey

Dizgi
Kâni Kumanovalı

Baskı
Kayhan Matbaacılık San. ve Tic. Ltd. Şti
Merkez Efendi Mah. Fazılpaşa Cad. No: 8/2 Topkapı/İstanbul
Tel.: (0212) 612 31 85 – 576 00 66
Sertifika No.: 12156

Ayrıntı Yayınları'nda Birinci Basım: *İstanbul, Kasım 2015*
Baskı Adedi *1500*

ISBN 978-605-314-041-2
Sertifika No: 10704

AYRINTI YAYINLARI
Basım Dağıtım San. ve Tic. A.Ş.
Hobyar Mah. Cemal Nadir Sok. No.: 3 Cağaloğlu – İstanbul
Tel.: (0212) 512 15 00 Faks: (0212) 512 15 11
www.ayrintiyayinlari.com.tr & info@ayrintiyayinlari.com.tr

twitter.com/AYRINTIYAYINEVI facebook.com/ayrinti.yayinlari instagram.com/ayrintiyayinlari

Vedat Türkali

Yeşilçam Dedikleri Türkiye

TÜRKÇE EDEBİYAT DİZİSİ

Bir Zamanlar Bakırköy
Tahir Musa Ceylan

Önceki Çağın Akşamüstü
Ömer F. Oyal

Akvaryumda Ölü Bir Balık
Mürselin Kurt

Fevkalbeşer Sair Bey ve Suskunluğu
Ömer İzgeç

Laf Evi
Serdar Aysev

Kayıp Taşlar
Asuman Bayrak

Fransız Balkon
Ahmet Coşkun

Boşluğun Sesi
Umut Dağıstan

Bir Tuhaf İntikam
Uğur Erkman

Karsuyu
Hüseyin Bul

Babamın En Güzel Fotoğrafı
Gönül Kıvılcım

Kedi ve Ölüm
Erhan Bener

Acemiler
Erhan Bener

Capon Çayevi
Mahmut Şenol

Ferahlık Anına Övgü
Ömer F. Oyal

Benim Adım Meleklerin Hizasına Yazılıdır
Hüseyin Kıran

Jilet Sinan
Gönül Kıvılcım

Pas
Celal Güngördü

Kasabanın Laneti
Mustafa Şahin

Dalgalar
Serdar Rifat Kırkoğlu

Karanlıkta Körebe
Mürselin Kurt

Yalancı Tanıklar Kahvesi
Vedat Türkali

Acuka
Ahmet Coşkun

Haziran'da Bir Fidan
Der: Levent Turhan Gümüş

Özgür Ölüler
Nevzat Güngör

Bitti Bitti Bitmedi
Vedat Türkali

Birazcık Halil
Hasan Sever

Mükemmel Katilin Peşinde
Ahmet Erözenci

Liberhell
Mahmut Eşitmez

Mavi Karanlık
Vedat Türkali

Komünist
Vedat Türkali

Tek Kişilik Ölüm
Vedat Türkali

Bir Gün Tek Başına
Vedat Türkali

Güven - 1
Vedat Türkali

Segâh Makamı
Esra Kahraman

Güven - 2
Vedat Türkali

Esirgemedikleri yardımlarıyla bu romana katkıda bulunan tüm dostlarım sağ olsun!..

Grevdeki bir ilaç fabrikasının kapısında, gece yarısı karanlığında yaşamını yitiren ilaç işçisi

Hasan Ateş'in anısına...

Birinci Bölüm

I

Bursa Sokağı'na saptı. Yağmur artmıştı. Taştan taşa su birikintilerini atlayarak ilerde, ara sokağın başındaki apartmana daldı. Alışkanlıkla çıktığı ikinci katın karanlık merdivenlerine gürültüler geliyordu içerden. Samiler mi döndü? Urfa'ya gittiler, daha on gün olmadı. Belki de bitirdiler. Yönetmen Şadi Akın filmi bu!.. Zili çaldı, bekliyorlarmış gibi hemen açıldı kapı. Nuri'ydi.

— Na geldi, dedi. Nerdesin oğlum? Sabri Gürün aratıp duruyor seni, Refik'le çalışacağım, diye tutturmuş.

Ses çıkarmadan girdi, ıslak pardösüsünü duvara astı. Yandaki sedirde arkaüstü uzanmış, kımıldamadan yatan kameraman

Mahmut'un ayakucuna ilişti. Tanımadığı bir oğlan daha vardı kapı dibindeki sandalyede. Osman çıktı yandaki odadan. Bıyık altı gülüyor mu bu?.. Dalga geçiyorlar benimle!.. Hiç bozmadı, ilgisiz bir bakışla sordu:

— Ne yapacakmış beni?..

— Filme başlıyor Sabri Ağbi, dedi Osman, Perşembeye... Hemen git istersen, yazıhanedeler daha...

Şöyle bir baktı gene; işletiyorlar mı? Pek benzemiyor. Ama Sabri Gürün beni nasıl çağırtır? Dört ay önce kavgayla ayrıldık. Filmin bitimine üç gün kala bıraktım.

— Arasınlar, dedi.

Sırtını kireç duvara yaslayıp yerleşti sedire.

— Gitmeyecek misin?

Nuri'ye baktı umursamazlıkla,

— Gitmeyeceğim, dedi. O herifle çalışmam ben.

Kabadayıca davranmanın tadıyla biraz daha yaslandı duvara. Cepte para da yok. Olsun. Nuri bozuldu gibi. Ona ne? Kameraman Mahmut doğruldu yavaşça,

— Ben senin yerinde olsam giderim Ağbi, dedi.

Bir sessizlik oldu. Osman karşısındaki sandalyeye oturdu, baktı bir,

— Git oğlum git, dedi. İyi film yapacaklar. Sabri Ağbi yıllardır çalışıyor bu senaryo üstünde. Biliyorsun, o, kafaya bir şey koydu mu...

— Kafasına onun...

Kapı dibine oturan oğlan güldü sadece. Ötekiler biraz da kızgın bakıyorlardı. Doğruldu, uzanıp pardösü cebinden sigara paketini aldı, kalmış tek sigarayı yaktı, içine çekti.

— Gitmem Ağbi, dedi. Çalışmam o manyakla ben.

— Yok yahu, büyütüyorsun sen, dedi Osman. Namussuzum hepsinden temizdir yüreği onun.

Ses çıkarmadı. Ötekiler de susmuşlardı. Aslında öyle istiyordu ki işi almayı. Söylemişti bir kez, dönemezdi. Dönerdi de, bir neden filan olmalıydı. Kapının zili çalınınca yüreği hop etti.

Belki de gene geldiler beni aramaya: Figüran Melahat'ti gelen, yukarının anahtarını istiyordu. Yok dediler önce. Kız direndi,

— Kölen olayım Nuri Ağbi, ver anahtarı. Allah canımı alsın ki Müzeyyen Abla yolladı. Çocuğun bezleri varmış, yıkıycam, söz verdim.

— Senin sözüne... dedi Nuri,

Kapı ardında, çiviye asılı anahtarı uzatırken,

— Kız, dedi, gene o oğlanı al içeri; gelip ikinizi de s...rim namussuzum...

Refik dalıp kalmıştı kıza. Çocuğun bezlerini yıkayacakmış. Müzeyyen Abla dediği, tuluat tiyatrolarından gelme, orta yaşlı, yıllardır sinemada, uzunca diyaloglu figüranlık yapan çilli kadına takılmıştı aslında. Bir zamanlar kantoya çıkmış, çıtı pıtı kadını istekle düşünüyordu. Birkaç kez yatmışlardı yukarda. Kocası esrarkeşti. Piyango bileti satıyordu Karaköy'de. Bezleri yıkanacak çocukta benim de bir katkım vardır belki!.. Güldü. Kız sırıtarak kapıyı kapatıp gidince Nuri döndü,

— Orospu, dedi. Yuttuk sanıyor...

Refik kalktı. Sıkıntı basmıştı. Sövgü sözleri içini karartırdı hep. Hele orospu sözcüğü...

— Kaçıyor musun? dedi Nuri. Kalaydın, bakarsın kendi gelir Sabri Ağbi. Konuşursunuz.

Ses çıkarmadan gidip açtı kapıyı,

— Hadi eyvallah!.. deyip çekti.

Karanlık merdivenleri inerken bir güçlülük duyuyordu içinde. Cebimde yirmi lira var. Sabri manyağına uşaklık edeceğiz! Ağa Camii'nin köşesinde durup vitrindeki poğaçalara baktı. Saat sekize geliyor, öyle de acıkmışım ki. İyi yemek istiyordu canı. Tarlabaşı'na çıkmadan bir iki filmciyle selamlaşıp yürüdü, konuşsa takılacaktı. Laftan çok ne var filmci milletinde? Yağmur ufaktan başladı gene. Sabri Gürün arar mı beni? Ararsa gideyim en iyisi. Ne yapacağım başka? Ulan, bir elime geçsin... Adanalı işletmeci yatkın görünüyor. O da puşt ya... Bakarsın verir işletme avansını. Fatma'yı da kandırırım. "Yasak Dakikalar" Göreceksiniz ulan, nasıl film yaptığımı... Hilmi Ağbi de yardım

edecek... Onunki de boş söz. Güvenecek bir adam yok şu piyasada be... Dünya böyle. Amma indirdi! Birden boşalan sağanaktan Altın Bakkal Sokağı'nın başında bir kapı içine sığındı. Yağmur altındaki ışıltılı sokakta koşuşanlar, saçak altlarında bekleşenler üstteki Tarlabaşı Caddesi'nden akıp gelen otobüsler, çeşitli araçlar, kararmış renk renk yapılar, camları buğulanmış işyerleri, bir çekim setinin sıcak düşüyle kaplayıp donatmaya başlamıştı içini. "Yasak Dakikalar"da kızla oğlanı koşturacağım yağmurda, şu çıkmanın altına. Otobüs geçecek. Son Otobüs. Kamera şurada. Sağda şu duvarı kesmeli... Aman be, ne güzel görüntü. Soldan, oğlan girecek önce. Kızı çekecek yavaşça. İki yakın... Saçları ıslak ikisinin de... Tutkuyla bakışıyorlar... Öpüşme isteğiyle... Bu yağmur duracağa benzemiyor. Bir koşu fırlamalı. Nasılsa su doldu pabuçlar... Saçak altlarından koşturarak Feridiye Sokağı'na saptı. Yokuşu inip sarı boyalı, iki katlı evin kapısını bulduğunda ıslanmadık yanı kalmamıştı. Üst kat merdivenleri ikişer üçer çıkarken vıcık vıcık pabuçları basamaklarda su fışkırtıyordu. Son basamakta anahtarını çıkarmaya çalışırken kapı açıldı, çelimsiz, ince yapısıyla kız kardeşi Seniye göründü.

— İki kez seni aradılar Ağbi, dedi. Buldular mı?

Sorduğuna bak, ne salaktır bu kız.

— Çekil! dedi, anladık. Şu durumuma baksana be...

Kız ancak aymış gibi,

— Uvvv, dedi. Islanmışsın...

Islanmışım ya... Nasıl da anladın?.. Bu geri zekâlı üniversite bitirecek. Bitirecek hem de... İki sınavı mı ne kaldı. Avukat da olur. Sen bitiremedin ama parlak zekâlı! Bitirip eczacı olacaktık! Aklıma geldikçe... Merdiven yanında, bağımsız bölüme benzer odasına girip kapıyı kapattı. Pabuçlarını, çoraplarını çıkarıp terliklerini taktı. Soyundu çabucak. Kurulandı. Donuma bile geçmiş. Çamaşır değişti. Islanan yeni giysileriydi. Şimdi bunlar var: Eski pantolon, balıkçı kazağı... Bir katı daha vardı, kahverengileri; temizlikçiden alamamıştı. Bu para işini... İki kez aramışlar... Şu aptal kız... Evde kimse yok mu başka? Odadan çıktı. Seniye mutfaktaydı, ayaküstü bir şeyler atıştırıyordu.

— Makbuş da Pendik'e gitti, dedi... Sen aç mısın?

Sorduğuna bak! Ne var bunda? Bu kızın da her şeyi batıyor sana.

— Açım, dedi. Çıkıyor musun? Böyle ayaküstü...

— Yooo, Pervin'e ineceğim...

Alt katlarındaki kiracıydı Pervin. Annesiyle otururlardı yıllardır. Bir röntgencinin yanında çalışıyor, muayenehaneyi çekip çeviriyordu. Elinden her iş gelir türünden. Gelir, gelmez mi? Otuzuna varmadan iki kocayı sepetlemiş... Ötekilerin sayısını... Bu aptalın da akıl hocası. Holdeki masayı hazırlayan Seniye'ye baktı. Öteberiyi getirmek için mutfağa gidip gelirken kalçalarını kıvırıp duruyor. Kim bilir ne boklar yiyor bu kız? On beşini yeni geçmişti iki sokak ötedeki eczanelerinde kalfayla yakalandığında. Kalfa da, Seniye de bir temiz sopa yemişlerdi Zühtü Bey'den. Kalfa kovuldu. Seniye annesinin yanına gitti. Liseyi Anadolu'da bir ilçede bitirdi. Mefharet Hanım'ın, annelerinin ikinci kocası yaşlı bir kaymakamdı. Zühtü Bey'in ettikleri canına tak deyince, iki çocuğu bırakıp bu adama kaçmıştı yıllar önce. Bu, Mefharet Hanım'ın anlatması. Zühtü Bey'e sorarsan orospunun biriydi Mefharet. Kaymakamı boynuzlatmak daha kolayına gitmişti. Bu kız da malın gözü.

— Otursana Ağbi...

Aslında Seniye, dalkavukluğa varan bir yakınlık gösterirdi ağbisine. Soğukluk Refik'teydi. Nedenini kendisinin de pek bilmediği soğukluk.

— Kimdi arayanlar?

Ağzından sarkan yeşilsalatayı çatalıyla toparlamaya çalışırken,

— Şey, dedi Seniye. Hani bir oğlan vardı. Kara benler var yüzünde. Demirci çırağını oynuyordu geçen filmde...

Ses çıkarmadı Refik. Biraz sertçe olan eti kesti ağır ağır.

Anımsamaya çalışır gibi.

— Temel Karan...

— Hah, işte o oğlan dedi Seniye. Sen gelmeden biraz önce gene uğradı.

— Neymiş, sormadın mı?

— Adana'dan biri gelmiş dedi ya, pek anlayamadım. Daha ister misin?

Sorduğuna bak. Ne sorsun? Bir parça et daha aldı. Karnı daha da acıkmış, isteği artmıştı sanki. Adana'dan biri gelmiş de, Temel de beni aramış. Bu Sabri Gürün dalgası değil. Yoksa işletmeci mi? Temel Adanalı, artist olmaya özenen biri gelmişse... Biraz da parası varsa oğlanın, bu gece dolaşıp yemek için... Böyle bu Adanalılar; her delikanlı Ayhan Işık, Eşref Kolçak!.. Fikret Hakan... Kapının zili zırlayınca hop etti içi. Seniye fırlayıp açtı, Pervin'di.

— Merhaba, deyip girdi içeri.

— Merhaba!..

— Bu kız söyledi mi sana?

Neyi söyledi mi? İki kez aramışlar... Buna ne?

— İki kaburgası çatlamış... Geçende gönderdindi. Bir yönetmenin bilmem nesi... Düştüm diyordu ya, dövmüşler gibi...

Anımsadı. Harun Arcan kötü dövmüştü Mükerrem'i. Boynuzlatıyormuş. Acıdan soluk alamıyordu kadın. Röntgene sok dediler. O da bir özel doktor arıyordu baktırmaya. Resmi'de işlem yapmaya kalkarlar diye korkmuştu.

— Olabilir, dedi Refik elmasını soyarken. Şimdi iyi.

Konuşmaktan pek hoşlanmazdı Pervin'le. Tepesinde topladığı kestanerengi saçları, buğdaysı yüzü, fıldır fıldır bakışlı ela gözleriyle çekici kadın. Gene de itiyordu Refik'i. Doğrudan bir bakışı var karının. Bizim piyasadakiler, daha maldırlar ya, yalancıktan da olsa –tam açılıp saçılıncaya kadar– örtmeye çalışırlar; bu karının bakışı... Kalktı,

— Hadi inelim, dedi Pervin.

Refik odasına girdi, kapıyı kapattı. Gene birileriyle toplanacaklar aşağıda. Birkaç memur bayandır kendisi gibi!.. Yağmur daha da artmıştı. Canı sıkılıyordu sular akan camlara baktıkça. Sonbaharı severdi oysa; yağmuru da severdi. Yağmurlu havalarda çekim yapamadıklarına öyle kızardı ki... Niye bu teknolojik gerilik? Yabancı filmlerde adamlar... Pencere önündeki masa

lambasını yaktı. Loş odayı da sevmemişti. Oturdu. Bir şeyler okumaya, kıpır kıpır içini bastırmaya çalışmalıydı. Terlikten çıkardığı çıplak ayaklarına baktı, kirliydi. Üşeniyordu gidip yıkamaya. Üşüyordu da. Başparmağının yanından kalın, kara, çizgi gibi uzanan kire bakıp durdu bir süre. Nasıl ayıplamışlardı Müjgân'ı. İkinci kızı filmin. Ayağını incitti, setten doktora götürdüler. Ayağı böyleydi onun da... Kızı kucaklarında taşıyan set işçileri utanmışlardı onun adına. O da utanmıştı ya... Yakında yıldız olur, banyolu evde yıkar ayaklarını. Alışmadıysa yıkamaz. Alışır gene yıkamaz. Teyzesini anımsadı; pislikten kokardı karı. Dadılarla büyümüş. Şu insanlar... Kalkıp hole çıktı. Ev boştu. İlerdeki banyo öyle soğuk görünüyordu ki gözüne. Kendini zorlayarak musluğa gidip yıkadı ayaklarını. Banyo mu yapsaydım. Üşeniyordu. Şimdi termosifonu yak.. Odaya dönerken kapının ziliyle duraladı. Temel mi? Evecenlikle gidip açtı kapıyı, şaşırdı birden. Kahverengi beresi alnındaki perçeme yapışmış, sırılsıklam bir kızdı kapıdaki, utangaç gülümsemeye çalışıyordu.

— Seniye'nin evi değil mi? dedi çekingen.

— Evet, dedi Refik. Buyrun...

Niye buyursun? Kız da yakalamıştı Refik'teki duralamayı,

— Evde değil mi?

Refik toparlandı,

— Aşağıda, dedi. Aşağı katta. Pervin'de...

— Haa, dedi kız gülümseyerek. İlk kez geliyorum da... Yağmur da felaket...

Merdivenlere dönüp inerken aynı gülümsemeyle baktı;

— Sağ olun, dedi. Rahatsız ettim.

— Estağfurullah...

Aşağıdaki kapının açılıp kızın gürültüyle karşılanışını duyuncaya dek kapıyı aralayarak bekledi. Taşan müzikle karışık, çığrışıp kapıya atılan kadın sesleri. Vah Minoşcuğum! Seniye'nin sesi. Sonra birden derinlere kayan boğuk yankılanmalar. Durup biraz daha dinledi alt katı. Kapıyı kapatıp ağır ağır odasına girdi. Kız takılmıştı kafasına. Perçemi ne renkti? Gözleri kocaman,

kahverengiydi. Yüzü ıslak, kızarmış. Dudakları... Oda daha sıcak görünüyordu. Pencere yanındaki duvarda asılı duran büyük Şarlo resmine baktı. Asri Zamanlar'daki Godard'ı anımsadı; rıhtımda muz çalarkenki... Bıçak ağzında, sağa sola cin gibi bakan gözleri... Ona tutkundu çocukluk yıllarında. On ikisinde filan. Sonra Gina... Gina Lollobrigida... İlk kez mastürbasyon yapmıştı onun bir resmine bakarak. Yokuşun altındaki Ziba'ya götürmüştü bir arkadaşı, on altısında. Lise'deydi. İki yıl bir çingene kızına taşınıp durdu orda, para buldukça. Zühtü Bey yavaş yavaş umudu kesmeye başlamıştı oğlundan. Liseyi bitirip Ziba'daki kadından belsoğukluğuna yakalandıktan, babasıyla son büyük kavgayı yapıp bir süre Akademi'ye de taşındıktan sonra Yeşilçam'a daldı. Bir rastlantıyla gördüğü ilacın türünden şıp diye anlamıştı Zühtü Bey oğlundaki derdi. Bir şey demedi. Kırdın mı? dedi sadece. Ne demedi ya! Bak oğlum, bu eczane senin bu dünyada sırtını dayayabileceğin tek şey... Seniye evlenir gider. Sen sürünürsün. Önce mesleğini edinip de... Kaçıncı kez söylediklerini bu kez de dinlemiyordu oğlu. Bir parmak çocukken dövemediği oğlunu dövmeye kalkacak değildi ya... İyice koptular Zühtü Bey'le. Aslında seviyordu babasını; ötesi, beğeniyordu da. İlkelerinden ödün vermemiş adam. Yakışıklıdır da... Kızın perçemi kumrala yakın açık... Minoş... Mine mi? Münevver olur, Mina olur. Belki Ermeni filansa, Meryem... Minoş olmaz. Ermeni'ye de benzemiyor. İki tümcede ele verir Ermeni kendini. Ne kadar iyi konuşsa. Rum da değil. Yahudi? Olabilir. Türk'tür canım. Yarın öğreniriz. Nasıl? Seniye'ye mi soracağım, Pervin'e mi? Bizim salak kız ağzını yayıp güler aptal aptal. Kızı mı soruyorsun? Artist mi yapacaksın ağbi? Elinin körü yapacağım. Aslında onun içi gidiyor artist olayım diye!.. Bir o eksik... Aklı sıra alay eder yerli filmlerle. Hepsinin tutumu o. Hele aydınlar, üst düzeydekiler. Yerli filme tepeden bakmakla onurlanıyorlar. Sinema dendi mi kafalarında Batı'nın parlak sinema adları.. Sen başka türlü müsün? Duvarlarında bir yerli film afişi var mı? Afiş mi?.. Afiş ya... Masanda bile Humphrey Bogart... Yabancı filmleri senin kadar tutkuyla izleyen kim var?

Mesleğim. Yerli filmler mesleğin değil!.. Yerli filmler mi?.. Stüdyoda görüyorum. Kaçını görüyorsun yılda?.. Görülecek şeyler değil ki çoğu. Daha ne konuşuyorsun?.. Benim dediğim başka. Şu senaryoya çalışayım biraz. Kızın perçemi... Vah Minoşcuğum... Ne yapıyorlar aşağıda?.. Seks partisi düzenlemişler!.. Kafamız pislik üretiyor be... Yeşilçamcıyız!.. Yeşilçam'a ilk girdiği yıllarda önyargıların getirdiği çekingenliği üstünden atamadı uzun süre. Kendi mi alışmıştı, çevre mi tanımlandığı gibi değildi, şimdi bütün ilişkiler doğal görünüyordu. Kadınların kolayı da var, zoru da. Erkeklerin de... Genel ahlak kuralları biraz daha gerçekçi yanından alınıyor, o kadar. Ya da gerçekçi davranış örtbas edilmiyor; daha açık her şey... Cinsel özgürlük tutkularını saklamıyor kadınlar. İşin gereği, kadın erkek yakınlaşması birçok şeyi çiğniyor ister istemez. Kilyos'daki bir çekimi anımsıyordu hep. Kumsalda, denizden koşarak gelen bir çiftin öpüşmesini çekerlerken kadının nasıl kendini kaptırdığını unutmuyordu. Yinelenen prova aralarında azıtan duygularını örtbas etmek için kadıncağızın setten uzaklaşarak, gözden uzak yerde nasıl kıvrandığını görmüştü. Bir yönetmenin karısıydı; daha bir yıl önce sevişerek evlenmişlerdi. Anadolu'da çekime gitmiş kocasını gene seviyordu belki. Gündüz öpüşmeli çekimler yaptığı oğlanla o gece yattığı duyulunca şaşılacak nesi vardı ki?.. Çoğu kızı, oğlanı buraya çeken şey de bu belki. Bir de para... Kapma şansları olduğuna inandıkları büyük para... Parasız bir bok oluyor mu? İyi bir film için önce para. Önce kafa oğlum. Parası olan bir sürü kişi, film yapıyoruz diye ne haltlar ediyor? İçindeki sıkıntı deprenip ayağa kalkmıştı gene. Kızın perçemi ıslak... Saat ona geliyor. Çık şimdi, inip aşağı kapıyı çal; Seniye'ye, ben gidiyorum, arayan olursa... Hepsi kapıya dolacaklar belki de. Kızı da görürüm; perçemindeki ıslak saçlar da... Ne boş şeylere kayıp gidiyor kafamız... Göreceğim de ne olacak? Biz de kadın görmüyorsak. Kadına niye doyulmaz? Açlık bu, doyarsın gene acıkırsın. Bir şeyler mi okumalı? Yarım bıraktığım Aziz Nesin vardı, neydi? Şuraya koymuştum. Yok işte. Seniye mi girip aldı? O almıştır, bayılır Aziz Nesin'e... Ne anlar ki?.. Kı kı kı

gülsün ancak. Sersem. Kilit mi vurayım bu kapıya? Kalkıp odada dolaşmaya başladı. Uykusu da yoktu. Bari telefon çalsaydı. Bize kızıp telefonu sattı adam; baba değil herif, şey... Herifin ne suçu var? Seniye manyağı açıp tam bir buçuk saat konuşursa ne yapar fıttırmaz da?.. Eczanedeki yetiyor deyip... Perihan'a telefon açardım şimdi, boşsa... Ne olacak boşsa, Bebek'e mi gideceksiniz? Kafası gittikçe karışıyordu. Montaja gideyim bir süre. Stüdyodan, gel deyip duruyorlar. Birkaç kuruş alırız hiç değilse. Bu yağmur gene mi başladı? Akademi'ye gittiğim yıla benzedi... Bütün sonbahar böyle geçti. O alımlı yazılı kavak incirleri tatsız bu yağmurlardan. Filmler battı. İş koyamıyorlar; yazıhanelerde kara kara düşünüyor millet. Çekim sırası yağmur yağdı mı yönetmendedir suç!.. Sabri Gürün ne yapacak bakalım? Güney'e giderler belki. Gidip almalı mı işi? Stüdyoda çürür insan. Orhan Ağbi dayanamadı, kıydı kendine. Allah rahmet eylesin, ne öğrendikse ondan öğrendik montajda. Niye kitap okumazlar? Şimdi gene okuyan var. Stüdyodakiler nasıl okusun? O karanlık odalarda günlerce kapanıp bitiyorlar. Yönetmenlerden var; bizim yardımcılardan var bir de ara sıra okuyan. Okudukları da ne?.. Fakülteye ya da akademiye mi gitseydim?.. Sanat tarihi ya da felsefe filan... Ne olacaktı gidecektim de?.. Sinemadan uzak yaşayamam ben. Sinema düşünmediğim tek dakikam yok kendimi bildim bileli. Dünyaya değil, sinemaya doğmuşum! Daha çocuklukta başlıyor bu. Beyoğlu'na yakın oturmamızdan belki. Alkazar'dan İpek Sineması'na, Sümer'e, Melek'e, Neşe'ye, Yıldız'a, Şark'a, Lüks'e, daha başka neler vardı? Elhamra'ya, Pangaltı'dakilere... Ya da Şehzadebaşı sinemalarına... Hele kovboy filmlerini, üst üste birkaç kez... O zaman matineler de sürekliydi. Öğlende girdin mi akşama kadar seyret dur. Kaçı geçede ikişer, üçer film birden... Beş yılda güç bitirdim Taksim Lisesi'ni. Zühtü Bey tutturmuş, ille de eczacı olacaksın. Gerçekten inanıyor muydu benim o fakülteyi kıvıracağıma? Şu bizim transistörlüde ne var bakalım? Tatlı bir Chopin piyanoda... Parazitlendi, bilmediği dillerden konuşmalar örttü; sonra gene dupduru piyano sesi... Filmini anımsadı Chopin'in. Paul Muni'nin oyununu

günlerce unutamamıştı. Çok büyük oyuncuydu be... Ya o Pasteur'de... Sonra Zola'da... Şeyde... Meksika devrimiyle ilgili film... Juarez... Juarez'de... La Paloma... İçinde gezinen La Paloma ezgisiyle dalıp kaldı bir süre. Chopin'in piyano konçertosu cızırtılarla üste çıktı birden. Kapının ziliydi. Temel mi? Temel'di. Esmer, uzun boylu bir delikanlı vardı yanında da. Delikanlı gülümsemişti; yalnız kara gözleriyle değil seyrek bıyıklar altındaki pırıl pırıl dişleriyle bakıyordu adama.

— Arkadaş Adanalı, dedi Temel. Şahin Doğu. Hadi çıkalım mı ağbi? Bu üçüncü gelişim.

— Öyleymiş, dedi Refik. Söylediler. Girsenize. Nereye gideceğiz bu yağmurda?

Öyle çıkmak istiyordu ki oysa... Pabuçlar, giysiler sırılsıklam daha.

— Yağmur durdu, dedi Temel. Arkadaş Adana'ya gidecek de... Şöyle bir gece dedik...

Anlaşıldı. Ben de diyorum ah şöyle bir gece... Nasıl etsek?..

— İyi oturun biraz, dedi...

Giyinelim, neyi giyineceğiz?.. Temel'le Şahin holdeki sandalyelere ilişince babasının odasına gidip gardırobu açtı. Askılarda sallanan giysilerin hiçbiri yeni sayılmazdı. Kuru, temiz hiç değilse. Zühtü Bey bu kez ne edecek bakalım? İki yıl önce de böyle bir şey yapmıştı da, Zühtü Bey bana baksana aslanım ilişkini kestinse el atmazsın bir daha da... Kim demiş ilişki kestik diye? Evinde oturuyoruz.

— Hadi, dedi, ben tamam...

Nasıl tamam bakalım; cebinde yirmi kâğıt var. Ceketin, pantolonun ceplerine elini sokup arandı. Bakarsın bir köşede unutulmuş... Buldun!.. Babasının botları da ayağına bol geliyordu biraz. Merdivenlerden inerlerken Temel'in kolunu tutup silkeledi gizlice, para yok dedi elleriyle. Temel güldü, bağırır gibi,

— Gorkma babam, dedi. Allahıma para var bu herifte...

Ne de gizli söyledik ya. Alışamamıştı Adanalıların bu... Alt katın kapısı açılıp Seniye görününce evecenlikle duraladı. Perçemli kız...

— Çıkıyor musun ağbi?..

Deli eder insanı bu geri zekâlı. Yanında kimse yok, içerdeler.

— Kaçırıyoruz ağbinizi, dedi Temel.

Bir şey diyecekti, yadırgı baktı Refik'e, yeni ayrımına varmıştı giysilerinin, gülümsedi.

— Güle güle, dedi...

Yavaşça örttü kapıyı. Gözüne çarpan değişik görünümün nedenini bulup çözememiştir belki de! Gelenleri merak etti sersem. Sen perçemli kızı merak etmedin mi? Perçemli kız mı? Beyoğlu arka sokaklarının yağmur artığı gecesinde parıltılı taşlara basarak anacaddeye doğru ağır ağır çıkarlarken, yaşamını kuşatmış yakıcı sinema sevisiyle, içinde gözünü açtığı bu çevrenin ayrılmaz yapışıklığı Temel'in durmadan anlatan sesini öylesine batıcı yaptı ki birden. Bu Adanalılara ne oluyor? Sinema manyağı itoğlu itler!.. Bu oğlan da, Şahin de sinemacı olmak istiyormuş, İktisat'taymış şimdi. İkinci sınıftaymış. Bırakacakmış. Öyküler yazıyormuş. Temel anlatıyor bunları. Adanalı biri varmış, parayı o veriyormuş (Burasını eğilip fısıldar gibi söylüyor sırıtarak). Şahin gülümser bir suskunlukta hep. Yere bakan bir herif bu! Hep dişleriyle gülüyor.

— Bırak bunları da, dedi Şahin yavaşça, gecenin tadını çıkaralım. Daha konuşuruz...

— Olur Ağbi, dedi Temel, Refik'e döndü. Önce Hafız'a uğrayalım.

Ucuzcu bir ara sokak meyhanesiydi Hafız. Sahibi Sezai'nin ibne olduğu söylenirdi, Hafız diyorlardı! Tıklım tıklım ufacık meyhanede duble rakılarını ayaküstü içmeye başladılar. Eş dosttu çevre. Sinemacılar, tiyatrocular, birkaç gazete foto muhabiri, esnaftan kişiler; sigara dumanı bulutunda birbirine girmiş herkes... Temel masalarda dolaşmaya çıktı. Sevmeyen yoktur bu kara benekli güleç yüzü. Şakası kimseye batmaz. Refik, köşesinde rakısını yudumlarken sıkılmaya başlamıştı ki, Şahin anlamış gibi eğildi.

— Kaçalım isterseniz, dedi. Sıkıldınızsa...

— Yoo, dedi Refik. Size bağlıyım ben...

Gene sessiz kaldılar bir süre. Refik, ayrımına yeni varmış gibi dönüp bakmaya başladı Şahin'e. Belli ki yıldız olma sevisinde bu arkadaş! Olsun görelim! Ne yani, olanların boynuzu mu var? Boynuzu yok, güzellikleri var. Bu çirkin mi? Çirkin de değil, güzel de değil. Öyleyse çirkin! Sinema bu oğlum. Çirkin olmanın bir üstünlüğü var gene. Ortada oldun mu kalırsın. Bu oğlan ortada değil.

— Kalacak mısınız Adana'da?

Uyanmış gibi döndü Şahin, dişleriyle gülümsedi gene,

— Adana'ya gitmiyorum canım, dedi.

Refik'in duraksamasıyla anımsamış gibi,

— Temel'e bakmayın, dedi. Ben aslında sizinle konuşmak istiyorum. Bizim bir film işi var...

Önemsememeye çalıştığı bir sevinç belirdi içinde Refik'in. Film işi mi?

— Konuşalım, dedi yavaşça.

Ağır yanını iteleyip uzaklaştırmak ister gibi,

— Hep konuşuyoruz zaten, dedi.

Sinsi bir taşlamadan sıyrılma çabasıyla gene dişleriyle gülümsedi Şahin.

— İlk kez sizinle konuşuyorum bu konuyu, dedi. Daha Temel de doğru dürüst bilmiyor...

Evecenliğini belli etmemeye çalıştı Refik. Her şey değişmese ne halt ederdi sinemacı? Hangi mutluluk için geçerli değil ki bu?

— Sağ ol, dedi. İyi bir şey yapmak istiyorum ben de, sinemayı bırakmak bile geçiyor içimden bazı. Bir sürü pis...

Kesti. Ne gerek vardı sinemayı bırakmak yalanına? Kendine kıymak bu. Bağlılığımı vurguluyor; yalanlığı nerde?

— Biz de iyi bir şey yapmak istiyoruz, dedi Şahin. Adana'ya gitmek işi de ordan çıktı. Okul arkadaşım var, fotoğrafçılık yapıyor orda. İşletmeciyle akraba oluyorlar. Akşam telefonla...

Benzerini kim bilir kaçıncı kez dinlediği öyküyü ağır ağır anlatan Şahin'e, artan bir yakınlıkla bakmaya başladı Refik. Meyhaneye, içkiye, sinema düşü de bindirdi mi, tamam... Film yapma

mutluluğu, bu düşle başlar. İkinci duble rakılarını bitirdiklerinde filmin konusunu anlatıyordu Şahin; sarmadı Refik'i. Adana'da bir külhanbeyinin... Anlatacak başka şeyleri yok bu Adanalıların Allahıma!.. Külhanbeyini de bu oynayacak. İş yok...

— Konuşuruz daha, dedi Refik, kırıklığını belli etmemeye çalışarak. Uzak düştüklerini örtbas etmek ister gibi,

— Bende de var bir iki konu, dedi. İstanbul da olur...

Adana'da çekim yapmanın sağlayacağı yararları anlatmaya başlamıştı Şahin. Refik pek dinlemiyordu artık.

— Ağbiler!.. Geceyi burda mı geçireceğiz?

Sözünü bölen Temel'in sorusunu algılamaya çalışır gibi duraladı,

— Gidelim, dedi Şahin.

Galatasaray'da yeni bir lokal açılmış; program varmış, on ikiden sonra da şey geliyormuş. Kim gelirse gelsin, umurunda değildi Refik'in. Evden çıktığına bile pişman olmaya başlamıştı. Uzağız bu adamlarla, ayrıyız bile... Herifin aklı kovboy sinemacılığında. Bir de solculuk numaraları belki... Söylemiyor ya, belli. Sabri Gürün'le çalışırım daha iyi... Sorumluluğum da yok. Kendi filmimi ne vakit yapacağım peki? Bu oğlan da öyle bir şey demedi. Kendi mi çevirecek yoksa? Ben de yardımcılık yapacağım!.. Beni ne sanıyor bu herifler? Şeytan diyor, hassiktiri bas şunlara, dön eve... Temel boyuna bir şeyler anlatıyor. Karı buna demiş ki... Refik'in dinlediği yok, Şahin de dinler görünüyor ya... Yeni Melek Sineması Sokağı'nın başına gelmişlerdi ki sokaktan çıkıp yanlarından dalgın geçen birine dönüp baktı Şahin, birkaç adım geçtikten sonra seslendi:

— Gündüz Ağbi!..

Dönüp baktı adam, sevinçle ışıdı yüzü,

— Ooo, dedi.

Şahin fırladı, boynuna sarıldı, sarmaş dolaş oldular.

— Nereye?..

— Eve. Elmadağ'a...

— Ben de seni arayacaktım, dön, dedi Şahin. Bırakmam valla...

Bırakmadı da. Basında çalışıyormuş Gündüz Ağbi. Düzeltmen mi dedi, ne?.. Bunlar da... Refik'le Temel'i de tanıttı çabucak, koluna girdi Gündüz Ağbi'nin, önden gitmeye başladılar. Boyuna bir şeyler anlatıyordu Şahin. Az konuşan oğlana bak, neymiş meğer!.. Refik'in koluna girdi Temel de,

— Bak Ağbi, dedi. Bu oğlan var ya, bu Şahin, Adana'nın kralı namussuzum... Yakında göreceksin bak, dediydi dersin. Seni biliyorum, adam beğenmezsin öyle kolay kolay...

— Yok yahu, dedi Refik gülerek...

— Bırak şimdi, dedi Temel. Aptal değiliz biz de...

Ne aptalı, cin gibisin! Sinema alanında yıllardır, düşe kalka sürdürdüğü renkli serüven, kişiliğine, göze çarpar bir sevimliliğin yanı sıra doğruları sezinleme yeteneği de kazandırmış. Bütün gün film yazıhanelerini dolaşır kıyı köşe, derlediği dedikoduları en kısa sürede, ayrıntılarıyla yetiştirmekten mutluluk duyduğu birkaç filmciden biriydi Refik. Çalıştığı her yerde Refik'in Temel'e bir iş çıkarmasının bir yakınlıktaki payı da abartılamazdı. O da ne işler bulmuştu Refik'e. İçkiyi, ara sıra esrarı fazla kaçırmasa güvenilir biriydi. İki kez Refik de esrar çekmişti onunla birlikte; denemeydi, söz verdi kendi kendine, bir daha içmedi.

— Sen onun konularını beğenmezsin ağbi.

Sırıtıyordu Temel. Refik de güldü. Neyi demek istediğini anımsamıştı. Esrarı çekip de kafayı buldu mu hep Refik'in anlattığı konulara benzer şeyler dolanıyormuş çevresinde. Öyle derdi. Dalga geçiyor belki de. Galatasaray'daki ara sokağa girip de renkli neonlarla aydınlatılmış kapıya gelince durup bekledi Şahin.

— Benim konuyu anlattım Ağbi'ye, dedi. Senaryoyu birlikte yazacağız.

Gündüz duymamış gibi yürüdü. Refik de ses çıkarmadı. Bozulmuştu aslında. Herif bizimle iş yapacak; sormadan gidip başkasıyla söz kesiyor. Manyak mıdır nedir? Senin ilgi göstermediğini anladı demek. Nerden anladı, ben bir şey demedim ki... Salon kalabalıktı. Yeni açılmış genişçe bir gece kulübü. Bir

yanda dans edenlerle dolu pist. Işıklı kartonpiyerlerle süslenmiş duvarlar. Gölgeli, sık masalarda sigara dumanları içinde kadın erkek kımıltıları. İçki taşıyan garsonlar. Kıyıda, bir direğin dibindeki masaya oturmalarıyla Temel'in fırlaması bir oldu. İlerdeki masada birilerini görmüş. Gündüz konyak istedi, Refik'le Şahin votka.

— Söyle Ağbi, dedi Şahin. Bu öykü için konuşalım. Arkadaş da, size söyledim, sinema piyasasının en yetenekli...

Sonunu getirememiş gibi duraladı, ekledi,

— ... sinemacı arkadaşımız...

Gündüz baş salladı yavaşça. Kafası bir şeylere takılmış gibiydi. Bir sessizlik oldu. Şahin'in sorusunu anımsamış gibi,

— Bu öykülerle bir yere varılmaz, dedi yavaşça. İt kopuk öyküleriyle iyi sinema yapmak olmaz değil, olur da, neye yarar?

Sevinçten yüreği titredi Refik'in. Neler diyor bu Gündüz Ağbi?.. Şahin bozulmuş gibiydi. Toparlandı, gülümseyip ak dişlerini sıraladı birden. Gündüz aynı dalgınlıkla ekledi,

— Her şeyle iyi sinema yapılabilir. Güçlü bir sinema anlatımıyla en olmayacak şeyleri başımıza dert edebilirler! Yeğleme sorunu... Adana külhanbeylerinin yaşamı niye ilginç geliyor sana? Edebiyatımızda eşkıya romanları vardı bir zamanlar. Gene var ya. Şimdi de külhanbeyi sineması...

Kötü durumda olduğunu örtme çabasıyla ak dişlerini gizlemiş, sessiz bakıyordu Şahin.

— İş yapması gerek Ağbi, dedi yavaşça. Film bu. Battık mı, bitti...

Bir sessizlikten sonra,

— Demek çark böyle dönüyor, dedi Gündüz.

Gülümsedi. Omuzunu kaldırdı umursamazlıkla, konyağını yudumladı. Benden bu kadar gibisine, dönüp programı seyretmeye başladı. Dansözler gelip gidiyorlardı. Refik için can sıkıcıydı, bıkıp usandığı görüntülerin yinelenmesiydi pistte, sahnede gelip geçen her şey. Çok az duyduğu, belki de bugüne dek hiç duymadığı bir ilgiyle, direğe ilişir gibi yaslanmış Gündüz'e takılmıştı gözü. İki tümceyle bu kadar yakınına düşmüş kimseyi

anımsamıyordu sinema piyasasında. Gündüz, konyağını yudumlarken göz ucuyla baktığı dansözden masaya dönünce,

— Sıkıldın mı ağbi? dedi Şahin. Başka yere gidelim istersen.

— Yooo, dedi gülümseyerek. Nereye gitsek o...

Başıyla şöyle bir gösterdi gerisinde dolanıp göbek atan dansözü. Konuşmasını istiyordu bu adamın Refik. Bakalım daha neler diyecek?.. Sinemayı biliyor, benim konuları açsam...

Refikciğim, merhaba yahu!..

Döndü. Sabri Gürün dikilmiş duruyordu sandalyenin ardında. Biraz sallanıyor mu ne? Kalktı Refik.

— Merhaba Ağbi, dedi. Buyur...

Kucakladı Refik'i, öpüştüler. Şahin de kalkmıştı. Gündüz oturduğu yerden bakıyordu.

— Yok, dedi Sabri. Biz ordayız...

Gösterdiği masada kadınlı erkekli bir kalabalık vardı. Temel de orada.

— Temel'i gördüm. Sabahtan beri seni aratıyorum. Filme başlayacağız.

— Sağ ol Ağbi...

Ne diyeceğini bilemeden kalmıştı ki, bir ışık parladı kafasında, karşısındaki Şahin'i gösterdi yavaşça,

— Biz de başlıyoruz Ağbi, dedi. Kusura bakma! Uğrayacaktım size. Çocuklar söyledi.

Bozulmuştu. İçkili yüzünde kıpırtılar belirdi birden, sallandı.

— İyi, dedi. Sen bilirsin. Çalışmak isteyen çok... Ne yapalım, sağlık olsun. Başarılar size de...

Sinirli, çalımlı bir baş selamıyla dönüp uzaklaştı. Masalar arasından geçerken dik durmaya çalıştıkça yalpalıyordu. Oturduklarında güvenle doluydu Refik, mutluydu, doygundu. Ne rastlantı be!.. Oturduğu masaya baktı, sinirli, bir şeyler anlatıyordu Sabri Gürün. Atıp tutuyordur manyak. Kavgayla işi bıraktığı günü anımsadı, bir kez daha arttı mutluluğu. Yalnız Şahin'e değil, Gündüz'e de daha yukardan bakabiliyordu sanki. Tanıdılar beni!..

— Sabri Gürün değil mi bu?

Şahin'e baktı,

— Haa, o, dedi. Küçümseyen bir sesle.

— Bu da kendini yönetmen sanıyor.

Önce sevindi, gülümsedi. Kanına dokunmuş gibi duraladı birden. Kızgınlığını belli etmemeye çalışarak baktı Şahin'e. Sen kendini ne sanıyorsun. Sabri Gürün'ü ben küçümseyebilirim ancak... Yok canım?..

— Filmleri kapalı gişe oynuyor herifin, dedi, Şahin'e, meydan okur gibi.

Şahin sustu. Leblebiye uzandı yavaşça. Filmin iş yapma zorunluluğundan sen söz etmedin mi Gündüz Ağbi'ye?.. Yanıtı bulmuş gibi dönüp baktı Şahin,

— Öyle ama dedi film de filme benzemeli.

Güldü Refik,

— Tartışma da orada başlıyor zaten, dedi...

Tartışmaya pek yanaşacağa benzemiyordu Şahin. Gündüz'ün karşısında kendini iyice yalnız buluyor olmalıydı. Konuşulanlara ilgi göstermiyor gibi dalgın, gözleri masada bir yerde konyağını yudumlayan Gündüz, başını kaldırıp bir süre baktı Refik'e,

— Tartışalım, dedi yavaşça.

Şaşaladı Refik. Hiç aklına gelmemişti karşısına Gündüz'ün dikileceği. Toparlandı,

— Bazı gerçekler var ki, dedi; onlar göze alınmadan bir şey yapılamıyor sinemada.

— Bazı gerçekler göze alınmadan hangi alanda bir şey yapılabilir ki?

Ses çıkarmadan baktı Refik. Gözlerini üstüne dikmiş Gündüz'ün karşısında sınava oturmuş gibiydi. Şahin'in gözlerinde alaylı gülümseme. Dişleriyle de değil, bıyığıyla gülüyor itoğlu it. Gündüz sürdürdü yavaşça:

— Göze aldığın şeyler, getireceklerini aşıyor mu? Sorun bu...

Doğruldu, biraz da dikeldi Refik.

— Ben de bunun için göze alamadım Sabri Gürün'le çalışmayı, dedi...

Biraz gerileme gereğini duymuş gibi ekledi:

— Ama her vakit diretemiyor insan.

— Yaşamak gerek, değil mi?

Gündüz'ün bakışlarındaki anlamı çözemedi. Alay mı ediyor, bir gerçeği mi saptıyor?

— Yalnız o değil, dedi Refik. Ben babamlarla kalıyorum: Ağır da gelse, sığınıyorum eve bir süre. Asıl sorun dışlanmak burda. Sürekli direttiniz mi sinema atıyor insanı. Bir daha hiçbir şey yapma olanağınız kalmıyor...

Deminden beri Refik'in üstüne diktiği gözlerini bir yerlere kaydırdı Gündüz, başını salladı yavaşça,

— Doğru, dedi. O ikilem her yanda var. Namuslu yaşama kavuşmak için orospuluğu göze alacaksınız!

Ne suçlamak vardı sesinde, ne aklamak. Acılık vardı, Yoo, acılık da değil; anlayışla saptıyor durumu! Genelleştiriyor hem de. Demek her alanda böyle? Düşündüklerini sezinlemiş gibi dönüp gülümseyerek baktı Gündüz,

— İnsan kafası da öyle bir şey ki, dedi, orospuluğa başlamaya görsün.

Duraladı Refik. Eeee? Yani?.. Sinsice saldırıyor bu. Bizim kafamız orospuluğa başlamış bir kez, bitti demek. Şahin de kımıldadı. Yavaşça yer değiştirdi sanki, Gündüz'ün karşısına geçti, dik dik baktı,

— Sinema biraz ayrı Ağbi, dedi. Orospuluk deyin, ne derseniz deyin, hiç ödün vermeden tek adım attırmazlar adama. Adam olup kafanı, namusunu koruyacaksın gene de. Orospulaşmadan yani...

Ak dişlerini döktü ortaya gene, güldü. Gündüz sessiz kaldı bir süre, sonra o da gülümsedi soğukça,

— Basında başka türlü mü? dedi. Yazarlık da... Sinemada biraz daha doğal karşılanıyor demek. Yasalmış!..

Orospu sözcüğünü kullanmamıştı. Ne gerek var, neyin yasallaştığı belli değil mi? Karşı çıkmalarını önler gibi Gündüz aldı gene,

— Doğru, dedi. Yazarlıktan bir ayrı yanı var kuşkusuz. Resimden, müzikten de... Şiirini bir simide yazabilirsin. Resim, müzik de yapılır iyi kötü... Sinema yaratıcılığının anahtarı ellerinde heriflerin. Kapitale bağımlı her şey. Bir ölçüde basın da öyle...

Kısa bir duralamadan sonra ekledi gene,

— Temelde aynı, dedi. İnsanın kafası sorunu... Nasıl koruyacaksın?..

Konuşulacak her şeyi konuşmuş gibiydiler. Gündüz'ün aykırı sözleri bile batıcı gelmemişti Refik'e. Bir ara tedirgin vermişti, o kadar. Sıcak adam aslında, görünüşü soğuk. Yoo, soğuk da değil; durgun, çekingen. Ne çekingeni, atak bile; sırasında saldırgan. Bir özelliği var işte bu adamın. Ne iş yapıyor? Düzeltmenmiş ya...

— Ağbiler, ben gitsem ayıp olur mu?

Dönüp baktılar, direğin ardından çıkmış duran Temel'di. Güldü Şahin,

— Sen gitmiştin oğlum, dedi.

— Kusura bakmayın, dedi Temel. Sabri Ağbilerle çıkacağız da...

— Güle güle...

Yanından geçerken eğildi, Refik'in kulağına fısıldar gibi,

— Çok bozuldu sana Sabri Ağbi, dedi...

Refik'in sırtına vurdu gülerek,

— Boş ver, dedi, geçer...

El sallayıp uzaklaştı. Güldü Refik,

— Ne yapalım? dedi. Bize herkes bozuluyor zaten...

Sabri Gürün'ün bozulması da onurlandırıcıydı! Olup biten her şey işe yarıyor bu gece...

— Biz de kalkalım mı?

Şahin, Gündüz'e baktı,

— Siz bilirsiniz, dedi.

— Yarına yetiştireceğim bir şey var, dedi Gündüz. Bir kitabın düzeltmeleri. Gidip onu tamamlayacağım daha...

Kalktı. Ötekiler de kalktılar.

— Siz isterseniz kalın...

Bilmem, gibisine Refik'e baktı Şahin.

— Biz de gidelim, dedi Refik. Benim de erken kalkmam gerek.

Hiç de gerek değildi. Gündüz'den ayrılmak istememişti nedenini pek bilmeden. Sokağa çıktıklarında taşlar gene parıltılı ıslak, gök yıldızlıydı.

Yarın hava açacak, dedi Şahin.

— Açmaz, dedi Refik. Sabaha gene başlar. Filmcilere düşman bu hava!..

Gülümsedi Şahin. Gündüz duymamış gibiydi. Beyoğlu Caddesi'ne çıkıp sessizce yürümeye başladılar. Tatlı serindi. Arabalar, otobüsler geçiyordu tek tük. Gürültücü bir kalabalık Parmakkapı'ya doğru koşup ara sokağa daldı. Bir kadın, yalpalayan bir adamın koluna asılmış bir şeyler anlatıyor, sürüklemeye çalışıyordu Ağa Camii'ne doğru. Beyoğlu, gecesini yaşıyor. Lale'nin köşesinde açıkta satılan fındıklı kalın çikolatalardan üç parça aldı Şahin.

— Bayılıyorum bu çikolatalara Ağbi, dedi. Yer misiniz?

— Yeriz, dedi Gündüz gülümseyerek.

Çikolatalarını ısırarak Taksim'e yaklaşıyorlardı ki Şahin durdu.

— Ben burdan izin isteyeyim, dedi. Afrika Han'a uğrayacağım. Bir arkadaş gelecekti. Adana'dan... Kusura bakmazsınız değil mi?

Gündüz'ün elini sıkarken,

— Sizi arayacağım Ağbi, dedi. Gazetedesiniz?

— Genellikle... Ya da evdeyim...

— Güzel. Sizinle de oturup şöyle ayrıntılı konuşalım istersenız... Yarın olur mu sözgelimi?..

— Olur, dedi Refik... Yarın boşum.

Yeni Melek'in arkalarında bir sokakta bir yazıhane adı verdi. On iki'de buluşalım. Olur. Gündüz'le çikolatalarını yiyerek Sular İdaresi önünden yürürlerken baktı Refik. Boyu benim kadar. Belki bir iki santim uzun. Seksen yok; yetmiş sekiz filan. Kırkını geçmiş belki... Yok... Kırk olsa olsa...

— Kitap filan yazıyor musunuz?

Şaşırmış gibi döndü Gündüz.

— Hayır, dedi. Dergilerde yazarım ara sıra...

— Şiir?..

— Şiir... Küçük öyküler... Kitap yapmadık daha...

Gene bir süre sessiz yürüdüler. Sorup öğrenmek isteğiyle kıpır kıpırdı Refik. Çekingenliğini aşamıyordu bir türlü. Şahin'den öğrenirim yarın. Elmadağ'a doğru yürümeye başladı yanı sıra.

— Siz de bu yanda mı oturuyorsunuz?

— Feridiye'deyiz... Tarlabaşı'ndan bu yana... Sizi götüreyim biraz...

— Sağ olun... Çok güzel bir gece...

— Hımmm... Çok güzel...

Gecenin tadını bilen bizdendir! Şiir yazıyor, öykü yazıyor; daha ne olsun?.. Karanlıkta seçilmiyor ya, saçları kumral, kır düşmüş... Gözleri kuytu biraz. Dipsiz... Yalnız ışıltılı bakıyor... Ela mı ne?..

— Nasıl başladınız sinemaya?

İlk kez bir şey soruyordu Refik'e. Evecenliğini bastırmaya çalıştı.

— Bilmem, dedi Refik... Çocukluğumdan beri tutkumdu... Girdik...

Bulvarda, soldaki benzinciye yaklaşıyorlardı. Bir arabanın farlarıyla durup beklediler bir süre.

— Siz de seviyorsunuz sinemayı, dedi Refik.

Arabaya yol verip küçük alanı sessiz yürürlerken,

— Severim, dedi Gündüz. Sevmekten de öte... Sinema sevmeden bu çağ yaşanmaz...

Duraladı gene, sonra yavaşça,

— Yalnız dedi, makyajını, cilasını değil, kendini, özünü sevmek gerek.

Makyajı, cilası, kendi, özü... Ne anlamda yani?.. Şan Sineması'nın önüne gelmişlerdi. Afişlere bakıp gülümsedi Gündüz,

— O da o kadar güç ki, dedi...

Neymiş güç olan? Sormaktan kaçınıyordu Refik. Anlamadığım için küçümseyecek belki de...

— Hep gazetede mi çalıştınız?

Dönüp baktı Gündüz,

— Yooo, dedi. Bir yıl filan...

— Daha önce?..

Bir sessizlik oldu gene. Amma da soruya tuttun adamı. Şey sanacak...

— Daha önce burda değildim, dedi Gündüz...

Durakladı,

— Muğla'daydım dedi. Sürgünde...

— Haaa!..

Bir irkilme dolaşmıştı içinde. Yoksa?.. Onu da mı soracaksın?.. Refik'in düştüğü gerginliği sezinlemiş de yumuşatmak, belki de alaya almak istemiş gibi yüzünde bir gülümsemeyle durdu Gündüz,

— Kuşlara ötüşün dedik: Sürdüler bizi... dedi...

Ne diyeceğini bilmeden dalan Refik'e uzattı elini,

— Sağ olun, dedi. Biz burdan... Hadi eyvallah... İyi geceler...

— İyi geceler ağbi. Güle güle...

Köşeyi dönüp Notre Dame de Sion'un başındaki sokağa girdi, uzaklaştı. Kuşlara ötüşün demiş, içeri girmiş! Sürmüşler. Komünistlik filan bu... Bu herifler niye hep böyle oluyor? Başına da bela getirirler adamın. Şu benim konuyu anlatsaydım keşke. Şiir, öykü yazıyormuş... Senaryo da yazar belki... Kim yazdırır? Sansür kurt gibi bekliyor. Niye bırakmazlar şöyle herkes istediği gibi, düşündüğü gibi, gönlünce film yapsın?.. O zaman da tadını kaçırır bizimkiler. Komünistler de dökülür ortaya. Sinemanın cilası, sinemanın özü... Oturup uzunca konuşmalı şu adamla. Sabri Gürün bozulmuş... Yirmi kâğıt cebimde... İşi de teptik. İyi ettim. Bakalım Zühtü Bey ne hava çalacak? Daha gelmemişse hemen soyunmalı. Şahin'le de bir şey olacağını sanmam. Kumaşımız ayrı oğlanla. Şahin... Anımsadı birden... Solcu bir oğlan diyorlardı. Sinemaya yeni girmiş. Bilmem kimle çalışmış... Gündüz de cezaevinde mi yatmış? Hepsi demek aynı... Yeniden

tedirginlik bastı içini. Yarın gitmem o yazıhaneye. Gideceğim de ne olacak?.. Yokuşun başında durdu. Odasında ışık var, Zühtü Bey gelmiş. Saat... İkiyi geçiyor. Seniye yatmış olmalı. Şimdi ne olacak? Sokağı inip de demir merdivenleri çıkarken içindeki çekingenlik arttıkça artmış, kapının anahtarını kilitte döndürürken birden geri dönüp gitmemek için kendini güç tutmuştu. Nereye gideceğim? Kapıyı açıp girdi içeri. Odasının kapısına çıkmış Zühtü Bey'i buldu karşısında. Bıyık altı bir gülümsemeyle bakıyordu. Tepeden tırnağa süzdü aynı bakışla. Bozmadı Refik, botlarını çıkarmaya eğilirken,

— Merhaba, dedi... Kusura bakma... Çıkmak zorunda kaldım. Islaktı benimkiler...

Robdöşambrının sarkan kordonunu çekip bağladı Zühtü Bey,

— İyi, dedi. Artık malımızdan da güvenli değiliz... Komünistlik mi ulan bu?

Gülümsedi Refik de. Keyfi yerinde Zühtü Bey'in. Takılsam sabahlarız şimdi. Sonunda kavgaya dökmese iyi. Uykum da var. Damarına basmadan gidip yatsam. Gene de tutamadı, aynı alaylı bakışla,

— Merak etme, dedi. Yenilerini yaptırırım sana da... Yakında yönetmenliğe başlıyorum...

Yalancıktan bir abartmayla yüzünü astı, küçümser gibi baktı Zühtü Bey,

— Hıh, bok, dedi. Yenisini yaptıracakmış bana? Sen önce git de götüne don al... Yönetmenliğe başlıyorum!.. Daha çok şey kaldırırsın bu evden sen. Şu oda kapısına bir kilit vurmalı...

Artık alıştığı sözleri gülümseyerek dinledi Refik, başını eğdi selamlar gibi,

— İyi geceler!.. dedi.

Robdöşambrının cebinden çıkardığı bir zarfı uzattı Zühtü Bey,

— Al şunu dedi... Kırk kez söyledim; o karı eczaneye yollamasın mektubunu bir daha. Benim eczanem posta kutusu değil... İyi geceler...

Zarfı Refik'in eline tutuşturup odasına girdi. Anımsadı Refik, annesinden. Damgasına, yazıya baktı: Mefharet Hanım'ın yazısı. Gene bir filmimizi görmüştür. Oğlunun adını gördü mü bir filmde, duygulanıp hemen bir mektup yazar, eşine dostuna karşı nasıl onurlandığını bildirirdi. Zühtü Bey de bozulur böyle... Çabucak yırtıp baktı, tamam. Odada divana ilişip göz gezdirmeye başladı. Ağır ceza başkanının karısı da kutluyormuş. Bayılmışlar. Benimle övünüyormuş, daha büyük başarılarımı bekliyor... Sonunu getirmeden yandaki masaya bıraktı. Sinemanın özü, cilası, makyajı... Cilası bu, sinemanın. Özü? Özü de benim içimdeki... Babam da değişiyor mu ne? Eskiden olsaydı... Yok, çoktandır böyle. Uyku da amma bastırdı. Demek bu Gündüz..

II

Artık her şeye vurdumduymazlıkla bakıyordu Gündüz. Uzun yıllar boyu İstanbul'a duyduğu özlem, sürgünden geldikten sonra şaşkınlığa, sonra düş kırıklığına dönüşmüştü. Elmadağ'da, Madam Annik'in üst kat odasını ucuza kiralamaktan başka yüzünü güldüren hiçbir şey anımsamıyordu şu son bir yıldır. Sanki birileri bir yerlere oturmuşlar, kendisine gelecek her güzel şeyi, dokunup sürekli başka yönlere doğrultuyorlardı. Belki de gerçekten öyleydi. Sonbahar serinliğindeki odada, sıcak yatağında, duvar dibine yığılmış kitaplarına acıyarak, içi ezilerek; masa üstündeki dağınık roman düzeltmelerine tiksinerek baktı. Roman da kötü, çevirisi de kötü. Bin bir

yanlış... Pis yaşam içinde ayakta durabilmemi, düzeltmelerini yaptığım şu kötü romana, bu yanlışlara borçluyum. Nasıl değişecek bu koşullar? Değişecek mi? Değişeceğini, iyi bir şeylerin olacağını umma duygusunu yitirmekten korkuyordu. Hiç de korkmuyorum, çok iyi biliyorum yitirmeyeceğimi. Cezaevinden bıraktılar diye peşimi de mi bırakacaklardı? Peşimi bırakmazlarsa durduracaklar mı dünyayı? Kalkmak istiyor, bir türlü kalkamıyordu yataktan. Geç saatlere dek sürmüştü düzeltmeler. Dört filandı yattığında. Gözleri yanıyordu. Saat de on bire geliyor. Bir şeyler atıştırıp yola düşmeli. Madam Annik bağırıp duruyor arka avluda. kedilere kızmıştır gene. Altmışında var Madam Annik. Bir oğlu Kanada'da. Yeğenleri Amerika'da. Gel deyip dururlarmış. Ka nasın gitsin Bedros burda yatoor. Bedros kocası. On yılı geçmiş öleli. O da yanına gömülecek. Böyle diyor ya, Madam yerli filmlerden ayrılamıyor da ondan gitmiyor dışarlara! İnci Sineması'nın abonesi! Artistlerden tanımadığı yok. Bu bizim yerli filmlerde bir şey var! Cezaevinde şaşıp kalmıştı halk üstündeki etkinliğine. Yerli artistlere özenenler... Yerli filmlerde değil, halkta bir şey var!.. Korkunç bu sinema. Akşamki oğlan da, Tevfik miydi? Yoo Refik, ben sinemayı bilirim havalarında. Tutkulusu olduğu belli, iyice kaptırmış. Şahin neler yapacak bakalım. İş var onda da. Kafası, iyi kötü yörüngesine oturmuş gibi. Yönünü kestirebiliyor hiç değilse. Refik daha ne yana, nasıl bakacağını bilmiyor gibi. Ben de bir şeyler yapabilir miyim sinemada? Bırakırlar mı? Takma adla filan... Şahin'le olur belki. Hem de senin istediğin sinemayı yaptıracaklar!.. Bırak düşleri de düzeltmeleri yetiştir oğlum! Matbaada bekliyorlar. Madam da günlerdir bakıp duruyor gözlerime. Bugün para alamazsak tamam. Kalktı. Kapı yanında, duvar dibindeki gaz ocağını yaktı; akşamki çay ısınadururken çıkıp tuvalete gitti. Yüzünü kurulayarak döndüğünde çaydanlık fokurduyordu. Günlük yaşam başlamıştı. Reçel, peynir, ekmek, çayla karnını çabucak doyurup çıktı evden. Ağır ağır açılan bir sis vardı sokaklarda. Bulvara varınca hemen bir otobüse atla-

makla Taksim'e yürümek arasına ikircikli kaldı, dayanamadı, sert, çabuk adımlarla yürümeye başladı. Dolmuşla Sirkeci yaparım Taksim'den. Yürüdükçe kum torbalarını atan balon gibi yeğniyor, nedeni bilinmez bir sevinç yüreğine bulaşmış, isi pası silip temizliyordu. Cezaevindeki düşleriydi İstanbul'da sere serpe yürümek. Ama buraları değil, Beşiktaş'ı düşünürdüm daha çok. Köyiçi'nde, Beşiktaş pazarında dolaşmak, inip deniz kıyısında, Boğaz'a, gemilere, Üsküdar tepelerine bakmak, Hayrettin İskelesi'ne doğru gezinip parkta oturmak, ikide bir sayıkladığım bir şeydi. Çok var ki Beşiktaş'a uğramadım bile. Böyleyiz işte; ele geçirdin mi soğuyuveriyorsun. Her özlemde, bulunduğu koşullardan sıyrılma güdüsü var aslında. Bugünkü koşullardan kaçmak istemiyor musun? İstiyorum da, Beşiktaş'a değil!.. İstiyor muyum? Taksim'de şoförün yanına sıkıştığı dolmuşta bir soru kıpırdanıp durdu kafasında. Bütün tersliklere, çok şeyden yoksun oluşuna karşın içinde bulunduğu koşullara artık alıştığının ayrımına varmaya başlamıştı. Seviyordu bu yaşamı. Parasal sorunlar mı? Hangi gün olmadı ki parasal sorunlarım? Gene de az gerilimli dönemi yaşıyorum; yalnız kendimden sorumluyum. Feriha'yla çektiklerimizi düşündükçe... Mine'nin ölümü yoksulluktandı... Para bulup da doğru dürüst baktıramadık yavruyu... Şimdi on sekizinde filan mı olurdu? Yüreğinde sızı yoktu artık. Uzun yıllar öylesine işleyip durmuştu ki içinde, hiç unutamayacağım sanmıştı. O da geçmiş. Utanarak örtbas etmeye çalıştı kafasında gezinenleri; iyi oldu diye düşünüyordu. Utanacak ne var? Yaşasa ne olacaktı? Anası siyasal polis komiserle evli, babası siyasal suçlu. Varlığıyla utanacaktım belki; acılarını büyütecekti. Annesinin büyüttüğü yetmedi!.. Atmaya çalıştı kafasından. Neyi atacağım? Dursun durduğu yerde!.. Geçmişte hepsi; eriyip gitti, lekesi kaldı yalnızca. Eminönü'nde dolmuştan indi. Sis dağılmıştı, ıslak bir güneş vardı güvercinlerin çırpındığı alanda. Yöreye, Mısır Çarşısı'na, Yeni Camii'ye mutlulukla baktı bir, cami ardındaki yoldan ağır ağır yürüyüp Sultanhamam'a

giden ara sokağa saptı. O umutsuz gününde Kâğıtçı Turgut'a şu sokağın başında rastlamıştı. Hiç beklemediği biçimde boynuna sarılmış,

— Nevzat var gazetede, demişti. Bizim sınıftan... Tanırsın... Mandrake Nevzat. Gel telefon edelim. Gazeteye alsın seni...

Turgut'la gitmemişti telefona. İşi olası görmediği için gitmemişti. Telefonu alıp ayrıldı. Üç gün sonra da gazeteden beklediklerini öğrendi Turgut'tan. Ne sevinmişti o gün! Şimdi de geri geri gidiyor ayaklarım. Ölmüş bir dostun evine gider gibi... Oysa nasıl düşlerdim basında çalışmayı. Düzeltmenliğin böylesine bezdirici olacağını düşünmedimdi belki. Yalnız o da değil... Ben aslında... Kafasını bir şeye takmadan kaçar gibi iki yanlı satıcılara bakınmaya başladı. Şey alacaktım. Çorap... Çorap morap geç kalıyoruz. Zaten bir iki kaldım; ters ters bakıp durdu sorumlu düzeltmen arkadaşımız. Başımız yani... Mandrake Nevzat'la sınıf arkadaşlığı kadrosuz düzeltmenlikten öte bir şey sağlamaz. Biliyoruz. İstedikleri anda, bizden değildi deyip kapının önüne bırakırlar. Kadrosuz düzeltmenlik o demek. Oyalanmadan yürüdü çabuk çabuk. Sultanhamam'ın ardındaki dik, ara sokaklardan çıkıp gazetenin kapısına geldiğinde on ikiye bir iki vardı. Kitap düzeltmelerini bırakıp ödeme alındısıyla gişeye uğradı önce; parayı aldı. Çabucak çıktı merdivenleri, masaya gidip oturdu. Kollukları, çeşitli kalemleri, kalın gözlüklü, kara saçlı kellesiyle masaya yayılmış baş düzeltmen Feridun Bey, verdiği selamı başıyla şöyle bir savuşturmuş, provalara eğilmişti. Öteki ikili, işlerine öyle dalmışlardı ki geldiğini bile göremediler sanki. Provayı okuyanın mırıltılı sesi vardı masada. Çırağın getirdiği yeni provaları alan Nihat döndü,

— Hoş geldin Ağbi, dedi. Sen ikincilere bir bak... On ikinci sayfaya. Şu ilk provalara başlayalım sonra. Hamza Pelvan çabukun deyip duruyor.

Dünya bilen pehlivan diye takıldıkları Hamza Usta, alabros ak saçlı, gülümser gibi kırpışan mavi gözleri üstünde kabarmış

duran kalın kaşlarıyla babacan dizgi ustası, neden uydurup düzeltmenlerin yanına gelmeye bayılır. Çene çalıp övünecektir bilgisiyle. İşler birikmiş bugün; kimse gelmesini pek istemiyor. On bir ekibi de geç işbaşı yaptı belki. Artık her şeyi bir yana atıp kirli kara satırlara gömülmek gerek. Bu yanlış dünyayı yanlışsız göstereceğiz! İyi uyuşuyorlardı Nihat'la. Adanalı bir Türkoloji öğrencisi. Cin gibi yetenekli, saygılı bir çocuk. Eski Türkçe bildikleri için düzeltmenlikte yeğliyorlar Türkoloji öğrencilerini. Çoğu eski yazarlar fıkralarını eski Türkçe gönderiyorlar. Bir sürü de kaba yanlışla dolu. Onu da sen düzelteceksin! Hele seksenlik bunak yazar. İkide bir de haber gönderir: "Ekmekleriyle oynatmasınlar!" Ne güzel oyunlar edilebilir bu heriflere ya, sonunda kabak, hadi ben boş vereyim, şu üç garibanın başına patlar. Bir önceki baş düzeltmeni kovmuşlar. Anlatıyorlar; pembe tuvaleti içindeki Başbakan'la bilmem hangi hanım salona girdiler diye bir tümce varmış! Ertesi gün koydukları özürde de Başbakanı Cumhurbaşkanı diye mi yazmışlar ne?.. Baş düzeltmenin imzası varmış hepsinde de. Kovmuşlar, bu herifi oturtmuşlar geçen yıl. Bu da bir manyak... Bunalıp iki söz etmeye kalksa çocuklar, dikelir hemen, "Aman, masa elden gitmesin!" der. Nihat, kalktı birden,

— Biz gitmeyelim be Ağbi, dedi bir gün. Masa bulunur nasıl olsa...

Gerçekten çok bunaltıcı bazı. Akşam yedide çıkınca okumaktan tiksinir duruma düşüyor insan. Okunacak hiçbir şeyi göremiyorsun. Ver elini meyhane. Çoğunun yolu bu. Bakalım biz ne kadar dayanacağız? Benim asıl sorunum bunlar değil. İlericiliği savunan bir iki yazarıyla bu gazete. Yetti ısıtıp ortaya sürdüğün. Nesini ısıtacağım bu kokuşmuş şeyin? Cezaevinde gırtlak gırtlağa geldiğin "Keskinler"i imrendireceksin şu tutumunla. O kadar da değil. Alışmak kolay olmuyor. Şu genç çocuklar için bir anlam taşımaz. Ben faşizmin en azgın savaş yıllarında biliyorum bu gazeteyi. Aşağılık, namussuz, her haberi, her satırıyla... Faşist ideolojiyi bu ilericiler mayaladılar

ülkeye!.. Hem de bu gazete... Bu başyazar... "Her şey değişip akmada. Bu hal beni hayran bırakmada..." Hani en çok sevdiğin dizelerdi bunlar. Kişisel kan davasına kaptırmış gibisin. O günün kapkara heriflerini bile kendine çekecek kadar güçlenmiş bir doğru yola sevinsene. Seviniyoruz işte!.. Sevinemiyordu. Kendisiyle her hesaplaşmada yenik düşüyordu bu konuda. Doğrusu budur deyip bu adamlara hoşgörüyle baktığında da, başkaldırınca da! Eski bir suçun savcılığını benimsemek de değildi bu. Bugün de göründükleri kişiler olduklarına inanmıyordu bu adamların. Sorun da buydu. O dönemle ilgili anılarını okuduğundan bu yana şimdilerde demokrasi savaşçısı sayılan gazeteci yazarın eski faşistliği daha da batar olmuş, bugüne ilişkin kuşkuları da bulantıya dönüşmüştü. Adam o günler de doğru şeyler, ülke için yararlı şeyler düşünür, yazarmış meğer!.. Bununla da kalmıyor, o dönemde bunların karşısında bin bir acıya katlanarak özgürlük savaşı verenleri de aşağılamayı sürdürüyordu utanmazlıkla. Yanlış yoldan dönmek değildi bu, yanlış doğru, yaşamının her dönemiyle saygın görünme açıkgözlülüğüydü. Yanlışın çirkinliğiyle doğrunun güzelliğini ayırmıyorsa nesine güveneceksin, neyine saygı, sevgi duyacaksın bu adamın? Salt bugün işe yarıyor diye mi?.. Diyelim öyle. Öyle olması gerekmez mi? Bilmiyorum... İşine gelmedi mi, bilmiyorum... Kaytarıyorsun. Bugünkü sorunların çözümüdür oğlum önemli olan. Anladık, akıl verip durma!.. Onu biz de biliyoruz. Tam bilmiyorsun demek ki... Neyi tam bildiğimi ben de bilmiyorum artık. Atlamadıysa... Bu düzeltmeler tamam. Haydi başlayalım Nihatçığım. Bakalım, bu kafayla... Nihat'ın mırıltılı bir alışkanlıkla okuduğu haberin, fıkraların, tüm yazıların saldırısıyla siniveren çelişkili duyguları, düşünceleri üst üste içilen çaylarla daha da beslenip serpilmiş gibi, çalışmanın sürüp gittiği akşamın geç saatlerinde, birlikte yola çıkıp, eve birlikte gidebilmek için kıpır kıpır dikiliveriyorlardı yeniden. Doğal. Onlarsız olabilir miyim? Karanlık basıp da elektrikte çalışmaya başladıklarında gözleri iyiden

iyiye yanmaya başlamıştı. Uykusuzluğun acısı. Camlı bölümde kaynaşıyorlar. Önemli bir şey mi var yazı işlerinde? Her vakit önemli şey vardır orda! Adamlar önemli her şeyden önce. Mandrake Nevzat günde kaç kez koşturur oraya. Masalarında çalışıp didinen bir sürü adamın arasından kaşlar çatık, baş ilerde gitmenin mutluluğunu yaşıyor oğlan... İlk karşılaştığımızda gülümseyerek başıyla selamlayıp camlı bölmeye koşuyordu gene. "Görüşürüz" filan gibi bir şeyler mi dedi ne?.. Sen fakülte bitirdin, ben bıraktım ama bak camlı bölüme gidiyorum demek istedi belki! Gazeteye onun eliyle girdiğimin bilinmesinden çekiniyor; kaçması bundan... Kaçsın bakalım, arkadaşlığımızla övünecekleri gün de gelir bakarsın! Gene övünüyordur. Kolay mı, kadrosuz düzeltmenliğe aldı benim gibi bir geçmişi bozuğu!.. Kâğıtçı Turgut olmasaydı... "Bana bırak sen" demişti Turgut. "Hele bir yapmasın, Mandrake gibi onun ben..." Bir kez de Gündüz'ü Tarabya'da yemeğe götürmüştü Turgut. Doğru dürüst konuşmamışlardı. Bir sürü tanıdıkları çıkmıştı lokantada. Masa hemen büyümüştü. Kimler, ne abuk sabuk herifler, karılar çevresini alıvermişti Turgut'un. Hepsi de üst düzeyde siyasetçi, partici... Yumuşacık kesilen şatobriyanın, daldırdıkları kaşığı süsleyen krem şantili frambuazın savunusundan öte bir politikayı umursamadıklarını örtbas etmeye hiçbirinin gücü yetmiyordu. Boğaz'daki yemek, Boğaz'daki kazadan geldi!.. Şilep yalıya bindirmiş. Bir de yaşlı kadın ölmüş. Amma da yanlış var. "Koptan totuklanmış!" Bu satır nereye karışmış böyle. Allah belasını versin iş gibi... Anladık Nihat Paşa, bir dakika! Bu "O"lar... Tamam... O tümceler de... Satır buraya kaymış... Şimdi... Nihat'ın mırıltılı sesinin duyurduklarıyla anımsattıkları arasında sallana kıvrıla işin sonuna doğru gidiyoruz işte. Adana matrisini yetiştirme çabasındalar. Çırak geliyor. Bitiyor be, patladınız mı? Atanmalar mı? İstanbul'a atanan güvenlik görevlilerinin listesi. Oku bakalım Nihatcığım, kimleri göndermişler başımıza? Üşüşen ad kalabalığı içinde ayağı taşa çarpmış gibi tökezledi birden. Atıl

Durak mı? İstanbul'a atanmış Gaziantep'ten. O mu? Kim olacak? Komiser Atıl Durak bin tane olacak değil. Durak mıydı? Feriha Durak değil miydi? Gaziantep'teydiler. Denizyollarındaki o kız söylemişti ya. Neydi adı? Adından da... Sinsi bir diş ağrısının zonklamaya dönüşmesi gibi karşısına dikilmiş bu haberden nasıl kurtulacağını aranır oldu. Başaramıyordu bir türlü. Nihat'ın sesini de duymaz olmuştu sanki. Komiser Atıl Durak'la Feriha denen... Ne bitmez ad listesi bu? Anladık. Atıl Durak yetti. Son düzeltmeyi de yapıp masadan kalktığında günlük yorgunluktan çok öte bir yıkıntı vardı içinde. Ağzı ağı gibiydi. Çaylardan biraz da... Bütün gün, masada bir ara uzattıkları yarım simitten başka şey girmedi içime. Aç da değilim. Açlığı kaldı mı, yedik yiyeceğimizi!.. Toparlanıp karanlık bahçeye indiğinde içi de kapkaranlıktı. Kızdı kendine, daha doğrusu kızıp toparlanmaya çalıştı. Olmuyordu. Daha da artıyordu zonklama. Bu kadar mı seviyordum bu Feriha'yı? Ne sevgisi be!.. Sevgi değil de ne? Seni cezaevindeyken bırakması mı? Çok mu görülmedik şey? Değil. Düşmanınla sevişmesi mi? Koca bir edebiyat oluşmuş bu konuda. Başta Fuzuli, bütün eski edebiyatımız bu. Ne şiirler, ne şarkılar. "Cânâ rakibi handan edersin!.." Gülümsedi istemeden. Şarkının bestesini mırıldanmak geldi içinden, çıkaramadı. Şöyle değil miydi: "Câaanâaa-a ra-kiyybiii-i Ha-andâaan aa-an... edeeersiiin... Taranina-na ninanam... Tutamadı, gülümsedi gene. İkinci dizesi? Gelmiyor. Sonra şey... Bana cihanı zindaan edersin... İyiden iyiye gülecekti artık. Acıda bir azalma yoktu gene de. Derine iniyor, içine gömülü kalıyor insanın! Cağaloğlu kavşağına varıp da köşede, bir süre geçen araçları, insanları seyredince daha bir yeğnimiş buldu kendini. Bastıran, günün yorgunluğuydu. Komiser beyle Feriha Atıl demek üstüne geldiler. Pek de değil ya... Gün bitti, akşam oldu; şimdi ne yapacağız? En güç saat başladı! Ne güçlüğü? Bir şeyler yemeli; sonra gidip eve okumalı biraz, erkenden de yatmalı. Dün gecenin uykusuzluğu, bugünün yorgunluğu, Komiser Feriha'nın çıkışı! Ne olmuş yani?

"Bana cihanı zindan edersin." Adamsan, kimse cihanı zindan edemez sana! Asıl adamsan zindan ederler. Onlara gerek mi kalıyor sen böyle boktan şeylere takarsan?.. Biliyoruz... Salih'e mi uğrasam bir? Günlerdir düşünüyordu Salih'e uğramayı. Para da var, çocuklara elimiz boş gitmeyiz. Fatih'e yürümek de iyi gelecek. İçi açlıkla kazınmaya başlamıştı. Sevindi. Laleli'deki kebapçıya gideyim. Yağmur da indi inecek. Nuruosmaniye'ye kıvrılıp, karaltılı, nemli sokakta yürürken yiyeceği acılı kebaptan başka şeyi düşünmüyordu sanki. Acılı da dokunuyor. Dokunsun. Feriha yerdi asıl acıyı. Onun yemediği şey var mı?.. Gene Feriha... Altı yıl bir kadınla birlikte yaşayıp da hele böyle... At şunu kafandan... Niye atayım? Düşünmekten mi korkacağım? Düşünmekten korkmayan kaç kişi çıkar? O korkanlardan ayrı mısın Feriha'yı düşündün diye? Boş sözler bunlar. Ne bileyim, takılıyor işte. En güç şey kafamızı denetlemek. Salih'e açsam? Ne açacağım? Söyleyeceği belli. Bu adamlara anlatmak da ayrı sorun. Kadın erkek ilişkilerinde öyle kalıplaşmış ki kafaları bir kadının bir başka erkekle ilişkisi dendi mi, hemen orospu... Sen başka türlü müsün? Onlar gibi miyim? Başkaldırmak geldi içinden. En ileri savaştaki arkadaşlarının kadınlar konusunda acımasız, katı tutumuna çoğu kez umarsız karşı çıkmıştı. Yüzyılların getirdiği koşullanmışlıkla kadınlar bile nasıl ters şeyleri savunuyorlardı en doğal hakları bile yadsıyarak. Feriha'nın yaptığını doğal mı karşılıyorsun? Yaptığına göre doğal demek ki!.. Güzel mantık!.. İki yanda birden olmaya kalkıştın mı saçmalarsın böyle. İlle erkeklerin yanında olacağız!.. Değil de, doğru yanda olacaksın. Hangi yan doğru? Devrimci tutuklunun karısı, siyasal komiserle kırıştırıp, evlendiler sonra, ne bok yerlerse yesinler, kırıştırırsa o yan doğru yan olmaz... Doğru, eğri; olmuş İstanbul'a geldiler gene. İstanbul babanın mı? Gelirler gelirler... Daha kimler gelip gidiyor... Neyse, daha kötüsü vardı: Kızımızın yaşaması. Gazetedeyken üstüne yığılan bulutlar yol boyu bir bir dağılmıştı; kebapçıya girip de köşedeki boş masada ısmarladı-

ğı şeyleri beklerken daha serinkanlı düşünmeye başlamıştı bütün geçmişi. İkide bir anımsadığı dizeyi gülümseyerek yineledi: "Ama ne kadınsın biliyor musun?" Kısalı uzunlu birlikte olduğu birkaç kadın içerisinde yalnız Feriha'ydı bu dizede yaşayan. Ama ne kadındı... Erdek'te o yaz, tanıştıklarının üçüncü gününde çadırına geldiği gece şaşkına dönmüştü. Bu genç kızın benden öğreneceği hiçbir şey yok! Sana öğretecekleri var!.. Nisa'yla, çirkince bir coğrafya öğretmeniyle, koparmak istediği ilişkiler içindeydi o günler. Sivri, büyük sözler etmek çirkin bir kadına, akıllıysa bile yakışmıyor! Sen aptalın birisin demişti Nisa bir gün. Haklı çıkmadı mı? Feriha'nın gözyaşlarına mı kandım? Yooo... Çirkinle bal yenmez / Güzelle taş taşı diyor türkü. Keşke taş taşımak olsaydı! Neleri taşımak, taşımak da değil, bir yaşam boyu sırtına yükleyip bir türlü atamamak zorunda kalırsın. Feriha bir bok yedi, sen de silkip attın üstünden, o kadar... Doğal ki öyle... de... Hani, çıkıp gelse bir gün, her şeyi unutup... O kadar da değil. O kadardan da öte... Hoş geleceği yok ya... Ama ne kadınsın biliyor musun?.. Bu kız kimlerden kazandı bu beceriyi? Tanrı vergisi mi yoksa? Feriha'nın gözyaşları, hemen o yaz evlenmelerinden sonra da, Gündüz'ün kolay unutmadığı bu soruyu, bulanık bir geçmiş zaman öyküsüyle üstünkörü de olsa örtbas edivermişti. Komşu bir oğlan arkadaşı gelmiş bir gün eve. Kimse de yokmuş... Zorla. Sonra bir gün de, bir Tıp öğrencisi Bursa'da... Ekmeğe kör baksın ki hepsi bu. Tıplıyla da sadece bir kez. Nerden bilecekti karşısına Gündüz'ün çıkacağını, böylesine deli gibi seveceğini Gündüz'ü? Doğru ya!.. O zaman da inanmamıştım ki... İnanmayıp ne yapacaktın? Aklın başında değildi ki... Aklım başımdaydı. Kadınların daha genç kızlıklarında her türden haklarının yadsınmasına karşıydın. Hele o kızlık zarı öyküleri... Doğru, kafamdan atamadım ama Feriha aptalının bana yutturduğunu sandığı şeyleri ben onun en doğal hakkı sayıyordum. Uzatma öyleyse; en doğal hakkını kullanmayı sürdürdü o da!.. Garsonun getirdiği maydanoz, sivribiber, roka,

çentilmiş soğan, kırmızı turp parçalarıyla süslü kocaman kayık tabağındaki kızarmış etlere istekle baktı. Ama ne kadınsın... Bir duble de rakı söyle!.. Aklında vardığın doğrularla taşralı koşullanmışlığını aşamıyorsun. Cinsel dürtüler öyle ağır basıyor ki... Cezaevindeki yılları, karanlık dehlizler gibi, dizi dizi sıralanıverdi birden. Bıyıkları yeni bitmiş delikanlılardı Ankara Cezaevi'ne ilk girdiklerinde. Dört arkadaş, yedi ay kadar yatmışlardı. Adi tutuklularla aynı koğuşa kondular önce. Hacı Dayı dedikleri yaşlı bir cezaevi gediklisinin karşısına götürmüşlerdi. Giriş dualarını yaptıracakmış Hacı Dayı, töre buymuş cezaevinde! Pos bıyıklı Hacı Dayı dik dik bakıyor. Tutuklu, hükümlü bir sürü kişi toplanmışlar çevrelerine, oyunu bekliyorlar!..

— Diz çökün bakayım, diyor Hacı Dayı... Söyleyin bakayım: Bismillahirrahmanirrahim...

— Elleziiine...

— Elleziiine...

— İnciinaa!..

— İnciinaa!..

— Minciiinaa!..

— Minciiinaaa!..

— Godum mu anaazın a...cıığına?!..

Kahkahadan kırılıyor koğuştakiler. Onlar da gülüyorlar. Bu lümpen kalabalığında bir uyumsuz tepki cezaevinin soytarısı olmaktı. Öteki arkadaşlarıyla ortak, alaylı bir anıydı ya, daha sonraki günler Gündüz takılmıştı bu şakaya. Anamızla cinsel ilişki kuran, üstünlük, ötesi, bize kötülük etme zevkini kazanıyor!.. Yeni mi ayrımına varıyorsun bu sövgünün? Düşünme gereğini böyle bir törenle, kalabalık önünde bildirilince duydun demek! Bir duble rakı daha alayım. Vay ben senin sivribiber gibi ananı avradını!.. Hah, işte böyle... Adana kebabı böyle yenir! Tabağı temizlediğinde üçüncü dubleyi de bitirmişti. Bir de cevizli kadayıf üstüne. Kebapçıdan çıktığında içkili bir tokluğun uyuşuk ağırlığı vardı üstünde. Kahveyi Salih'te içeyim.

Kahvesi var mıdır? Şehzadebaşı'ndan kahve aldı yüz gram. Çocuklara çikolata, gofret. Fatih'e doğru yürürken ayakları geri gidiyordu sanki. İlişkilerini sürdürdüğü tek eski arkadaşı Salih'in iki çocuklu, işçi evine bu saatte, böylesine tok, içkili gitmekten mi, serüvenini cezaevindelerken ortak izledikleri Feriha'nın İstanbul'a geliş haberini götürmekten mi kaynaklanıyordu bu çekingenlik, bilmiyordu. En iyisi Feriha konusunu hiç anmamak belki de. Öyleyse niye gidiyorum? Sırası düşerse anlatırım olayı. Ayakları açılmıştı. Müzevirliğe gider gibi ne koşuyorsunuz, dediği bizim Enver'in. Ne tatlı oğlandır. Yarı aç dolaşıyor o da. Fatih Çarşamba'sındaki ara sokağa sapınca ilerdeki eski apartmanın bodrum katı penceresine baktı, ışık vardı. Evdeler. Nerde olacaklardı iki çocukla? Bazı kaynanasına giderler Rami'ye. Merdivenleri inip de kapı ziline uzanınca duraladı. İniltiye benzer sesler vardı içerde. Yoksul işçi evinin hastalığı da ayrı bir dert. Salih mi hasta? Son gördüğünde biraz sarıydı benzi. Fabrika sarısı demişti. Başka bir derdi yokmuş. Nerden bilecek olup olmadığını? Yüreğinin başı diye yakınırken midesini gösterir. Kapıyı Hacer Hanım açtı. Sevindi Gündüz'ü görünce.

— Buyruuun, hoş geldiniz!.. Bak Salih, kim geldi?

Görevi bitmiş gibi çekildi Hacer Hanım. Mavi çubuklu pazen pijamalarıyla Salih göründü kapıda.

— Hoş geldin, dedi. Gittin sandım buralardan.

Bütün taşı budur. Kucaklaştılar. Tek tek aklar fırlamış kalın kaşlar altında gömülü iri kahverengi gözlerini kırpıştırarak bakmaya başladı mı hem güven, hem çekingenlik verir. Odaya girerlerken,

— İyi ki geldin, diye ekledi. Biz de bulup sana sorsak diyorduk şu oğlanları. Bir ay eksik diye okula almıyorlar, yaşları tutmuyormuş.

Çikolatayı, gofreti verirken bahçe yanındaki küçük odada yer yatağına sıralanmış ikiz iki kara oğlan, Tahir'le Mahir başlarını kaldırıp baktılar, korkuyla gene sindiler yatağa. Anala-

rından dayak yiyip yatmışlar. İnilti buymuş. Kahveyi alıp kokladı Hacer Hanım,

— Oh, mis gibi, dedi. Bizde de vardı, zahmet etmişsin... Hemen yapayım taze taze... Az şekerli içerdin değil mi? İyi ki geldin. Bir şeyler anlat şuna...

Salih'e sürekli akıl verir Hacer Hanım! Gene takışmışlar belli ki... Dindardır. Mahkeme günlerinde dua kitapları getirip okuması için yeminler verdirir kocasına. Güler Salih. Aldatıp atlatarak kurtulmaya bakar. Başarır çoğu kez. Yakalanınca da bayağı sorun olur, bir süre sonra o da geçer. Hacer Hanım kahve yaparken Salih sessizce özetledi. İkizleri, Tahir'le Mahir'i, bu yıl okul almazsa, anaları mahalledeki bir hocaya verecekmiş. Önce dinimizi öğrensinler diye. Kahve tepsisiyle girerken daha kapıda başladı Hacer Hanım,

— Parmak kadar çocuklar. Bir yıl sonra gitsinler Gündüz Bey. Ben başöğretmenle de konuştum, yardımcısının da. Olmaz diyor adamlar. Bu ille de tutturmuş... Hemen müderris olacaklar çünkü...

Mahalledeki hocanın sözünü etmiyor. Biliyor Gündüz'ü kazanamayacağını. Köylü kurnazı karı... Kahveyi bile içmeden kaçıp uzaklaşmak geliyordu içinden. En ağır koşullardan geçmiş, yıllardan beri sürüp gelen Salih'le ortak yanı bile silinip gitmişti birden. Tuttu kendini, savuşturdu. Gülümsedi bile.

— Boş ver yenge, dedi. Bir yolu bulunur, dertlenme!.. Bilirsin bu adamı, kafası ağır işler biraz!..

Bıyık altı gülüyordu Salih de. Hepimiz köylü kurnazıyız işte.

— O eskidendi, dedi Hacer. Şimdi hiç işlemiyor. Yiyip bitiriyor beni valla...

Çıktı. Mutfaktan bulaşık sesleri gelmeye başladı. Bir süre sessiz, kahvelerini yudumladılar. Dalgın, yorgundu Salih. Haliç'te bir yağ fabrikasındaydı yedi sekiz aydır. Parası azdı ya, bir işti ne olsa... O kadar işsiz kalmıştı ki... Hacer Hanım da Rami'deki bostandan bir şeyler alıyor, olup gidiyorlar. Hacer'in

cezaevi kapısına elinde kovalarla yemek getirişini anımsadı. Aralarında para toplayıp veriyorlardı; Hacer de haftada iki kez yemek yapıp getiriyordu elli kadar siyasal tutukluya. Cezaevlerinde yemek verilmiyordu o sıralar tutuklulara. Yemek yapılmasına izin de yoktu. Askeri cezaevinin yöneticileri, gardiyanlarıyla sık sık çatışırdı Hacer Hanım; her seferinde de koparırdı istediğini. Dangıl dungul konuşmaları, tok sözleri önceleri sert tepkiler uyandırmıştı. Kadındaki korkusuz, açıkyürekli davranışa alıştılar bir süre sonra! Yaz kış demeden, bir yıla yakın, dava Yargıtay'da onanıp da hepsi Anadolu'da bir cezaevine yollanıncaya dek, elli kişiyi besledi Hacer Hanım, haftada iki gün, iki yanında kocaman yemek kovalarıyla cezaevi kapısına taşınarak. Namazını, ramazanda orucunu da aksatmadan. Salih'in kararını Yargıtay bozup da cezasında indirim yapılmasının, dualarının, okuduğu delaillerin, mahallede okuttuğu keskin hocaların etkisiyle olduğundan en küçük kuşkusu yoktu Hacer Hanım'ın. Arkadaşları da bu yollu takılıp duruyorlardı Salih'e. Gündüz'ü her zaman buruk bir sevecenlikle anımsadığı bütün bu olaylar boşlukta ağır ağır sallanan, ölü soğukluğunda duygulara dönüşmüştü şimdi. Salih'le konuşacak neyim var benim? Bu Hacer budalasına ne anlatacağım? Cezaevinde bir ranza kuytusuna sığınıp ya da maltada volta vururken içine oturmuş ağılı bir gizi bölüştüğün kişinin, dışarda seninle ortak neyi var? Ortak bir şeyin yok mu Salih'le? Var; var da... Ortak olmayan yanlarımız daha ağır basıyor işte; ne diye yadsıyayım? Asıl ortak yanlarımızla yan yana gelmemizi yasaklamışlar. Bu kurala uymaktan başka bir şey gelmiyor elimizden. Onu da bir düşün bakalım, gerçekten öyle mi? Kalın, kara damarlı boynuna gene takılmıştı Salih'in. O kıpırdayan damarla konuşuyorsun dedin mi, güler Salih. Desem gene güler mi? Cezaevindeki gibi gülemez. Canım öyle sıkkın ki Salihciğim, şu anlattığın şeyleri dinlemiyorum bile, bağışla beni. Fabrikanda kazan patlasın da, tümü uçsun isterse... Sen de fabrikaya gitme o gün!.. Bencilliğimden değil, kafamı to-

parlayamıyorum da değil de komiser Atıl gelmiş. Feriha vardı hani orospu... Hadi bana izin... Böyle erken kalkışına kendi de şaştı. Oysa söyleşinin tam tatlı yerindeydiler. Salih, sendikalı genç işçileri anlatıyordu o kıpır kıpır, o boyun damarlarının ucuna takılı iki ışıldak gözle.

— Unuttum, dedi. Madam bekliyor beni. Bu akşamüstü para götürecektim.

Küçük de olsa gerçek payı var yalanın. İşimize gelmese doğruları biraz güç anımsarız. Sokağa çıktığında sıkıntısı artmıştı. Dalgın, ağır yürümeye başladı Fatih Camii'ne doğru. Coğrafyacı Nisa da buralarda oturuyordu bir zamanlar. Evlenmiş, ayrılmış, sonra gene evlenmiş dediler. Bir de çocuğu varmış ilkinden. O çirkin karı nasıl ayarladı iki kocayı? Seni nasıl ayarladıysa! Allah çirkin talihi versin derler ya! Fakat kızda bir şey vardı ki... Feriha bir gün... Sıçmışım Feriha'sının ağzına da... Küçük yeller bile uğultular yapıyordu cami yöresinde. Avludan geçerken taş duvarlara, kemerlere, revaklara, minarelere baktı, anlamsız, boş boş... Ne dolaşıp duruyorum buralarda ben? Saat on'u geçiyor. Şimdi bir de yağmur indirsin! Gök yıldızlıydı. Yağmursuz sonbahar serinliğiydi geceyi gece yapan. Arka sokaklardan yürüyüp Gazanfer Ağa Medresesi'nin önündeki sokaktan kemerlerin altındaki anayola çıkınca taşıt seliyle duraladı. Karşıya geçeyim, Vefa'da bir boza içeyim önce. Çekici gelmedi. Kıvrılıp Unkapanı Köprüsü'ne doğru yürüdü. Köprüye yaklaşırken içinde, yüreğinde ağırdan bir şey çınlamaya başladı, kulak çınlaması gibi. Tutuklama günlerinde en son burda buluşmuştu tanımadığı, bir daha da yüzünü hiç görmediği biriyle. Polis soruşturmasında çeşitli resimleri gösterilerek en çok sorulan, üstünde günlerce durulan biri. Tanımıyorum, ilişkim olmadı diye diretmişti. Sonraları kaçarken öldürüldüğü söylentileri dolaştı cezaevinde. Kimse ne olduğunu kesin bilmiyordu aslında. Elektrikçi Fuat'mış, yıllardır kaçıp kovalamaca oynarmış güvenlikçilerle. Büyük acılara katlanıp köprüdeki buluşmayı açıklamaması, buluşmayı sağlayanı, Salih'e en

yakın kişiyi ele vermemesi, güvenini, bağlılığını artırmıştı Salih'in. Arkadaşlıkları ilk eylem günlerine dayanırdı. 27 Mayıs'tan sonra, altmışlı yıllarda, ülkenin susuzlukla yöneldiği aşamayı, siyasal yaşamları kısıtlı iki kişi olarak izlemişler, çoğu kez ayrı kentlerde bulunmalarına, ancak ara sıra görüşebilme olanağına karşın, olup bitenleri tümüyle benzer, koşut değerlendirmişlerdi. Ortak yargıları, Türkiye'nin tarihsel bir fırsatı kaçırmasında öznel nedenlerin, kişisel sorumlulukların ağır bastığıydı. Parmaklıklara yaslanıp Kâğıthane'ye doğru baktı. Bir hışırtı vardı derinlerde. Tepelerde, gecekondu pencerelerinde serpme ışıklar sönük sönük kırpışıyordu. Bütün pisliği ile karanlığa sinmiş Haliç düşlere kaynaklık ediyor gene de. Uzaklarda dolaşan bir iki teknenin, suları çizen fenerlerini izlemekle nereye varacaksınız ki? Leşlerle dolu, kokuşmuş, katran gibi bir sıvı yığını şu alttaki sular. Çoğu yerde burnunu tıkamadan geçemezsin. Ama güzel işte, gene de güzel... Yaşamı da istedikleri kadar pisletsinler, o da böyle. Haliç'i temizlemekle yükümlüyüz... Yaşamı da... Bu aşşağılık insanoğlu kendini kendinden kurtaracak kadar güçlü olmasaydı neylerdik? Azapkapı'ya doğru yürümeye başladı. Sağda, köprünün ucundaki kuytuya bütün görkemiyle sinmiş Sokullu Mehmet Paşa Camii'nin çekiminde gibi, taşıtların seyrekleştiği sıra karşıya geçti. Tepede göğün bir yanını tutmuş Süleymaniye, ilerde Ayasofya, Sarayburnu, sıra kubbeleriyle Topkapı Sarayı, araçların ışık akımıyla kaydığı Galata Köprüsü, kıyılarda yorgun çatanalar, dubalara bağlı eski tekneler, motorlar, istimbotun sürüklediği hantal bir mavna, tükenmez bir doğurganlıkla, İstanbul'da olmanın tadını üretiyorlardı. Dönmeler koyu sofu olurlarmış. Biz Anadolu kentlerinden gelenler de İstanbul'a daha mı tutkun oluyoruz ne? Ankara'da Ziraat Fakültesi'ndeki bir yıllık öğrenciliği sırasında kente bir türlü ısınamadığını anımsadı. Oradan kaçışımda bu da etken oldu belki. Ziraat Fakültesi'nde ne işim vardı benim? Yaşamımızı rastlantılar yönetiyor. Nadir'e uyup gittim. Sonra da Mesut'a uyup İstanbul'a

gelmiş, Türkoloji'ye girmişti. Şiir tutkuları vardı. Oysa karşısına çıkan şeyler hiç de aradıkları değildi. Kırgızca, Kazakça, Tatarca derken bir yıl sonra Hukuk'a gidip gelmeye başladı. O yıllarda fakültelere girip Tarih bölümüne geçti. Mandrake de oradaydı o yıllar; ara sıra görünen öğrencilerdendi. Gündüz tarihi bitirdiğinde Mandrake daha ikinci sınıfta görünüyordu. Sonra askerlik. Sonra çadıra gelen Feriha, evlilik, Mine'nin doğumu (Evlendiklerinde Feriha dört aylık gebeydi. O da belki kaçınılmaz kıldı evlenmelerini. Kendime kıyarım diye ağlayınca...), Yıldız Taşımacılık'ta iş bulur bulmaz evlenmeleri... Bursa'daki evlerinin geliriyle yaşarlarmış sözde Feriha ile annesi. Bir de Belediye'de babasından kalan küçük maaş. Yaşamları, hele alışkanlıkları hiç de öyle alçakgönüllü değildi. Anası da tam anasına bak, kızını al dedikleri. Yoksa karı bu kızı satıyor muydu? Şimdi mi ayıyorsun? Kızgınlıktan ne bok yiyeceğini bilmiyorsun gene... Kızın elinden dikiş geldiğini, Üsküdar'da iki yıl evin geçimine eni konu katkıları olduğunu unutuyorsun. Nerden belli? Belki de gizli gizli kendini satıp bana da terzilik diye yutturuyordu! İnsanın kafası bir kez bozulmaya görsün. Bozulması mozulması yok: O ananın kızından her şey beklenir. Sonucundan da belli değil mi? Tutuklanmadan önce seni polise satmadıklarına sevin. Belki de sattılar! Satsalardı böyle mi olurdu? Epeyi kişinin canı yanardı. Eve gelip gidenler bile çıkmadı soruşturmada. Olabilir; ölçü diye alamazsın onu. Polisin ne oyunları var, bilir de açıklamaz, ilerde kullanır. Kullanacağı bir şey kalmadı artık. Bir acılık dolandı içinde. Kendini dışlanmış, bitip tükenmiş sanmanın acılığı. Diretme gücünü toparlamak içinmiş gibi durağa doğru çabuk çabuk yürümeye başladı. Kendime haksızlık ediyorum. Feriha'ya? Feriha'ya da... Yaşamımızı yönetiyor dediğin rastlantı, koşullarımızın elektrik düğmesi: Olanı çıkarıyor ortaya. Şu bulunduğum ortamda ne yapabilirim? Feriha ne yapsındı?.. Bırak şu aşşağılık... İşte rastlantı. Gelen Feriköy otobüsü değil mi? Hem de yarı boş. Evde yatağa uzanır uzan-

maz uykuya dalmak özlemiyle kafasını boşaltmak ister gibi, otobüste yol boyu tarayıp durdu içini. Bu her yanını ayrıkotu sarmış tarlayla baş edemiyordu bir türlü. Kökünden söküp atmaya çalıştığı kurumuş otlar, bitkiler, eskisinden de güçlü, yeniden fışkırıyordu. Bugün niye böyleyim ben? Yalnız bugün değil, her gün böylesin; Ferihaların rastlantısı içyüzünü ortaya vurdu. Öyledir belki de... Eve geldiğinde, karanlıkta merdivenlerden ağır ağır çıkarken her yanını saran korkunç bir kadın isteğiyle sarsıldı. Günlerdir kıpır kıpırdı içimde; şimdi de başkaldırıp dikildi. Merdivenleri, parmaklarına basarak, umarsızlıkla çıktı. Madamı uyandırıp da kandıracak değilim ya! Madamın da yenir yanı kalmamış. Bahçeye bakan şu odada uyuyor... Tanrı korusun! Tutuklanmadan önce, Fındıkzade'de geceleri toplantıdan dönüşlerinde merdivenlerden böyle çıkıp kapıyı anahtarıyla açarak yatak odasına girince Feriha karyolada yarı çıplak... Ama ne kadınsın biliyor musun?.. Odasına girip ışığı yaktı. Yatak boş! Cezaevindeyken soluğunu kesen sancı gibi gelip içine oturan istek bu. Masadaki kâğıt ne? Kitaba dikine iliştirilmiş bir pusula vardı masanın üstünde. Yaklaşıp aldı. Gündüz Ağbi diyor. "Akşam gazeteye geldim, çıkmışsınız. Evde de bulamadım. Yarın sabah uğrarım. Önemli bir iş. Saygılar. Şahin." Neymiş böyle? Dünden bugüne ne oldu ki? Baktı, bir daha okudu kâğıdı. Önemli bir iş? Şu yandaki karyolanın soğuk boşluğundan da mı önemli? Yetti; söndür şu yangını. Soyunup tuvalete gitti çabucak. Yandaki duşu açtı, belden aşağısına soğuk su akıttı bir süre. Cezaevinde uyguladığı bu yöntem iyi sonuç veriyordu. Gene de olmazsa boşalma kaçınılmaz demekti. Yıllar süren evlilik alışkanlığından sonra nerdeyse bulantıyla katlandığı kendi kendine doyum yolu kalıyordu. Cezaevinden çıktıktan sonra geneleve gitmişti iki kez. En değerli şeyi elinden alınmış duygusuyla yıkık dökük çıkmıştı. Çevrede sağlıklı bir kadın ilişkisi aramak gerekliydi. İşte Şahin'in çok önemli iş dediği! Sinema kadın demek!.. Kadını böyle aramak özlemlerine öylesine tersti ki aslında. Baş düzelt-

meni anımsadı. Karısıyla bozuşunca Tarlabaşı'nda, Tünel'de randevuevlerine gidiyordu. Bir yerlerden duyunca, gelir, "gitmeli" der gözlüğünü düzelterek. "Tünel başına körpeler gelmiş..." Bu heriflere göre kadın bu. Sana göre ne? Feriha'yla ilişkin... Az çaba göstermedim o ilişkilerin yücelmesi için. Sonuç? Kendinde yoksa ben ne yapayım? Dövdüm bile. İyi bok yedin. Utanarak anımsadı olayı. İki kez... Bir keresinde çocuğu yakıyordu az kalsın. Eve bırakıp komşuya gitmiş. Soba da yanıyor... Bir de eve geldim ki... Mine emekliyordu yeni... Peki, doktora öyle baktı diye dövmen? O da benim eşekliğim. Ama karı da... Peygamberimiz ne demiş? "Kadınlarınızı ara sıra dövünüz. Nedenini siz bilmezseniz o bilir!.." Güldü. Nisa'yı kızdırdı bu sözle. Bilgili, bilinçli kızdı ya, biraz da güzel olsaydı... Sen güzelini seçtin. O da çobandı! Lise birden ayrılma. Aslında cin gibi, zeki. Ne zekisi be; bir kitap okutamadım doğru dürüst. Okuduğunu anlamaz, anlatırsın uykusu gelir. Ustalığı, becerisi kadınlığında orospunun. İyi ki böyle oldu da kurtuldum... Ama kadınlığı da... Dünya kadınla dolu. Dişlerini fırçalayıp odaya döndü. Pijamasını giyip, yatağa uzandı. Saat on ikiye geliyor. Uyku da bastırdı. Bu yarım duş, havluyla uvalanmak iyi oluyor. Aslında kötü kız değildi Feriha. Gene mi Feriha? Sıcaktı. Anladık. O anlamda değil. Yüreği sıcaktı. O halk kızlarındaki saf sıcaklık vardı. Yalnız dişiliği değildi beni çekip bağlayan! Hiç güven duymadım. Daha ilk soruşturma sırasında, Müdüriyet'te beklemediğim bir gün görüşmeye götürülüp de karşımda görünce... Şaşalamıştı. Kimseyi görüştürmüyorlar. Atıl Bey'den izin almış. Kuşkular depreşmişti içinde ya, o anlamda değil daha. Bütün kaygısı siyasal. Nasıl bir oyun var bunun altında, onu arıyor. Oyun başkaymış, nerden gelirdi aklıma ki... Ama sonra sonra bir şeyler sezinlemeye başlamıştı. Atıl Bey demiş ki... Atıl Bey olmasaymış... Allah razı olsun, Atıl Bey girmiş araya, yoksa almıyorlarmış... Cezaevine geçtiklerinde de kokusu iyice çıkmıştı. Söylentiler başladı. Gündüz'e de duyurdular. Feriha'nın ayağı kesildi, görüşmelere gelmez

oldu. Bir keresinde annesini göndermişti. Karı öç alır gibi dikilmişti Gündüz'ün karşısına. "Genç karısı olan böyle pis işlere bulaşmaz evladım!.." Bas bas bağırarak sövgülerle kovmuştu kaynanasını... Nasıl gülünç oldumdu. Salih de olmasaydı, ben nasıl?.. Doğruldu yatakta. Kafayı takıp uykumuzu kaçırmayalım gene. Bir şeyler okusam mı? Fazıl Hüsnü okuyayım. Yarın erkenden damlar bu oğlan. Önemli işmiş... Uyurum; ne kalmış takacak? Sırtüstü uzanıp tavana baktı bir süre. Başucundaki lambayı söndürdü. Karmaşık bir şeyler bastırdı gene; diretti biraz, dalıp gitti. Uyandığında Madam'ın sesi geliyordu aşağıdan. Su kamyonu dolaşıyor, Çamlıca suyu içer Madam. Saat dokuza yirmi var. Dinlenmiş, güçlüydü yatakta. Bu açlık duygusu, perde aralığından sızan güneş, kitaplar, sabah serinliğindeki sonbahar odası... Güne böyle başlanır işte. Çaydanlığı ateşe koydu, tuvalete gitti; döndüğünde merdivende ayak sesleriyle kapıyı tıkırdatıp Şahir girdi odaya. Kolunda bir dosya, bir kitap.

— Ağbiciğim günaydın!..

Ne güzel güler bu kara oğlan! Dağınık, ince bıyıklar altında böyle ak dişleri oldu mu güzel güler insan!.. Anlat bakalım oğlum, neymiş önemli iş? Şeymiş. Sen bu öyküleri okudun mu ağbi? Cezaevinde okumuştu. Bir Alman yazarından çeviriler. Burda bir öykü var, bunu uyarlamak istiyorlarmış. Bunu en iyi Ağbi yapar demiş, Şahin. Şirket beğenirse senaryoyu, oradaki adamı da Şahin oynayacakmış. Olur, niye olmasın? Yalnız iş ivediymiş. Bu akşam oturup konuşmaları gerek. Oturur, konuşuruz da... İşe bak, o öyküyü içerdeyken ben de düşündümdü ne güzel film olur diye. Şahin bunu duyunca kalkıp boynuna sarıldı Gündüz'ün. Coşkulu oğlan. Koltuğundaki dosyayı da bıraktı, senaryoymuş. Böyle bir şey yaptırmışlar ya, olmamış. Buna da bir göz at!.. Olur, bir bakarım. Şunu da al Ağbi, üç bin, üstünü sonra verecekler. Merak etme, sağlam yazıhanedir, paramız kalmaz. Üstünü de sonra mı verecekler? On beş bin dedim ben. On beş bin mi dedin? Şimdilik iyidir ağbi. İlerde

bakarız, duruma göre. Şahin, buluşma saatini, yerini kesişip gittiğinde daha şaşkınlıktan kurtulamamıştı Gündüz. Para destesine baktıkça şaşkınlığı artıyordu. Durduk yerde bir adam gelip maaşım kadar parayı masaya attı, gitti. Sinemanın özü, cilası, parası bir de... Madamın sesi geliyor aşağıdan. Birileri takışıyor gene. Ne bağırış duruyorsun be Madam, kiranı da vereceğiz, istersen... Alıp parayı saydı, üç bin. Bir kaygı belirdi içinde. Almam doğru mu parayı? Ya yapamayacağım şeyler isterlerse? Elimden bir giderse buluşturup geri de veremem. Şimdilik dokunmayayım en iyisi. Gerçi Şahin namuslu çocuk, benim vermeyeceğim ödünü o da vermez. Belli de olmaz oğlum. Her koyunu kendi bacağından asıyorlar, biliyorsun. Şahin, delifişek bir oğlan... Dursun bakalım bu para. Duvarda asılı ceketin iç cebindeki cüzdanına yerleştirdi paraları. Çay kaynıyordu, masaya kahvaltıyı taşırken açlık duygusu dağılmış, hüzün benzeri bir duygu dolanıyordu içinde. Niye ki?.. Evecenliğe dönüştü bu duygu. Senaryoyu nasıl kıvıracağım, peki? Sinema düşlemek, film kurup kafada, birilerine anlatmak başka, bu iş başka. Sinema konusunda öteden beri olan tutkusuyla epeyi de kitap karıştırmıştı içerdeyken. İngilizce teknik bir kitabı çevirmeye bile kalkışıp vazgeçmişti. Sinema bilgisi yeter mi? İşin pratiği var. Sonra... Pratiği mıratiği, bu heriflerin benden fazla bir şey bildiklerini de sanmam. Girince öğreniriz pratiğini de... Diyordu ya, gene de güvenli değildi pek öyle. Rezil olmak da var. Kime?.. Önce kendime. Merdivenlerde ayak sesi var. Madamdır. Madamdı. Kapıyı tıkırdattı yavaşça. Kalkıp açtı Gündüz.

— Buyurun Madam!..

— Günaydın!

— Günaydın Madam.

Parayı istemeden davranayım. Madam oralı görünmüyor. Ama çekingen bir gülümsemeyle, biraz da öğünür gibi,

— Ben bu çocuğu tanoorum, diyor. Artizdir...

— ...isttir Madam. Öyle ya, sen de tanımazsan...

— Ka akrabandır? Dün da aradı...

Güldü Gündüz...

— Yok, dedi. Arkadaş... Tanıdık... Ben de size geliyordum. Şu paranızı...

Parayı çıkaran Gündüz'e sitem eder gibi bakıyor Madam,

— Ayıp edoorsunuz Gündüz Bey. Sizden para istoorum ben? Kaçacaksınız?..

— Sağ ol Madam. Varken...

Parayı alırken sevincini de saklamıyor Madam. Gündüz'e bir küp alma önerisini yineliyor. Terkos suyu içilir mi? Çamlıca, Kayışdağı, Tomruk, Taşdelen, Hünkâr varken... İstanbul Ermenisi dedin mi iyi suya düşkün olacak; Yapıncak üzümüne bir de... Bir de balığa, midyeye... Musluk suyu daha temiz desem küsecek kocakarı. Şunu kırmamak için bir testi ya da küp almalı. Olur, bakarız Madam. Sağ ol... Madam çıkarken dayanamadı.

— O artiz gene gelecek?

— Gelir Madam. Siz de gelin isterseniz. Konuşursunuz. Madam gülüyor. Biraz çapkınca gülüyor hem de.

— Yakışık alır?

— Niye almasın Madam? O da sevinir. Ben çağırırım sizi...

— Bir şoförü oynoordu filmde Eşref Kolçak'ın bızdık oğlanını kaçıoorlar bir arabaylan... Belgin Doruk'un evinden çıkaarlar... Bu da bekloor karşıda, ka bunu görünces...

Anlat Madam, bizim işimiz de bu öyküler artık... Sana film yapacağız... Önce şu senaryoyu okuyalım. Güle güle Madam. Sayfanın soluna devinimler, sağına konuşmalar yazılmış yirmi beş sayfalık senaryoyu okurken yer yer kendini tutamayıp güldü. Devinimi anlatan tümceler yanlış, abuk sabuktu. Hele konuşmalardaki ilkellik gereksiz, özenti söz kalabalığı öyküyü iyice tatsızlaştırıyordu. Aslında ilginç olan konu, cılız bir şemaya dönüşmüştü. İskeletini çıkarmışlardı öykünün. Oysa daha da geliştirilebilir, konuyu dağıtmayan yan öykülerle zenginleştirilebilirdi. Senaryo dedikleri bu mu bunların? Ben bu

kadar kötüsünü dünyada beceremem!.. Yüreklenmiş, kendine güveni artmıştı birden. Çayını tazeledi. Açıp öyküyü okudu bir de. Bir iki not aldı. Konu devinimli resimlere dönüşmeye, serpilip büyümeye başlamıştı. Akşama Galatasaray'daki yazıhanede buluşmaya kadar daha ne düşler kuracağız bakalım. Kişileri konuştururken, şiirler, dizeler esmeye başlamıştı kafasında. Sevdiği yazarların unutamadığı konuşmaları bir de... "Maşasınlan mı? Maşasınlan!.." Sait Faik'in Kestaneci Dostum'da... Orhan Kemal'in sövgü, sevgi dolu yerel, Adana ağızlı konuşmaları... Ulan Allahıma, sana bir daha bunu ben... Öyküye de uygun düşüyor. O bölgeye uyarlamalı bunu. Onlar da özenmişler gibi. Şahin'i de sevindirir. Cezaevindeyken başlayıp yarım bıraktığı bir şiirini anımsadı nedense. Nerdeydi o? Aramaya kalktı; bulamıyordu bir türlü. Umudunu kestiği bir sırada, kalın İngilizce sözlüğün kabı içinden çıkıverdi. Sevindi. Nihat, dergilerine yazı isteyip duruyor. Kaçmak için şiiri sokuşturuyorsun araya, önce aldığın işe bak. Ona da bakacağım; kaçtığım filan yok... Kötü sinema bile şiirle birlikte oluyor demek. Niye kötü sinema? Bu konudan iyi sinema mı çıkacak? Her konudan çıkar iyi sinema. Sen de böyle düşünmüyor muydun? Düşünüyordum. Ama bu koşullarda... Ne olmuş koşullara? Daha koşulları tastamam bilmiyorsun bile. Yerli sinema deyince önyargı başlıyor hemen. Biraz öyle. Ne ilkel araçlarla, ne elverişsiz koşullarda, ne filmler yapmış adamlar. Pater Pançali... Saçmalama. Kim bize bırakır öyle gönlümüzce film yapmayı? Daha başlamadan düşlerle çıkmaza sokacaksın. Çıkmazdan kurtulmak için de düş gerek. Cezaevinde düşler kuruyordun boyuna. Dizelere bak: "Yemyeşil kızgınlığında otların / Kara toprağın aydınlığında / Duvar taştan olsun, kapı demirden, anahtar celladın boynunda. / Yemyeşil kızgınlığında otların / Kara toprağın aydınlığında..." Niye bu kadar söz? Niye mi?.. İyi ya, böyle yayınlansın. Anı değeri var demek! Otuz dizelik şiiri makinede temize çekti. Çıkardı, katlayıp cebine yerleştirdi. Kalkıp voltaya baş-

ladı odada. Cezaevi alışkanlığı tepiyor. Yürümek güzel şey. Odada bile. Neden bu öyküyü seçmiş bu adamlar? Aslında aşk öyküsü belki, ama altında... Bırak altını üstünü; ürkütme herifleri. Şahin'le konuşurum. Onun sevinmesi de bundan belki. Senaryoyu benden istemesi de... Nedense hep şiir okumak geliyor içimden. Fazıl Hüsnü diyordum... Kitabı aldı, rastgele karıştırmaya başladı. Sevdiği şiirleri, dizeleri arayıp yineledi. Melih Cevdet'in *Kolları Bağlı Odysseus*'unu açtı. Saate baktığında on bir'i geçiyordu. Toparlandı, pardösüsünü alıp çıktı. Öykü vardı kafasında. Çeşitli yanlarını çeşitli biçimlere sokup durdu yol boyu. Dolmuşta şoförle takışan bir adama bakarken öyküdeki bir kötü kişiyi görür gibi olunca güldü birden. Başını çevirip öyküye daldı gene. Cağaloğlu'nda gazeteye yürürken de, gelip geçen kişilere, öyküdeki birini arar gibi bakıyordu. Gazeteden girerken kapıcıya takıldı. Adam tam öyküdeki arabacı. Kandırıp bunu oynatsak!.. Film yapmayı öteden beri düşlerdi ya, şimdi düşten öte, gerçekleşme olasılığı vardı. Evecenlik bastı içine. Öyküyü istediğimiz biçime sokup da... Duraladı. Bu öykü, yabancı da olsa bir başka yazarın. Copyright'i ne olacak? Derdi sana mı kaldı? Sonra ne hakla değiştireceğiz? "Ne hakla? Otuz beşe bakla..." Sahnede Dümbüllü'yü seyrederken ne çok gülmüştü bu sözleri ilk duyduğunda. Artık öyle yaygınlaştı ki... Tam bizim ülkeye göre. "Ne hakla? Otuz beşe bakla..." Bakla da elli liraydı geçen yıl. Bu yıl kaçı bulacak kim bilir? Dümbüllü'nün dediği otuz beş, otuz beş kuruş olmalı. İyi lokantada bir iki liraya karın doyurulan günler... Nihat gene benden önce gelmiş. On ikiye on var. Başkan nerde? Na, camlı bölümde konuşuyorlar. Önemli bir şeyler mi oldu? Mandrake çıktı. Kızgın gibi. Yazı işlerinde kavga olmuş sanki. Olmuşsa olmuş. Yoksa benimle ilgili bir şey mi? Ne olabilir?.. Mandrake Nevzat masa yakınından bir karış suratla geçti. Selam da vermedi. Ne vakit verdi ki? Bazı verir. Bakmadı bile. Kurtar kendini şu kuruntulardan. Kimsenin seninle uğraştığı yok. Onlar birbirlerini yiyorlar. Reklam

şirketinde de birbirlerini yiyorlardı. Üç gün geçti, geçmedi; böyle fiskoslu bir toplantı; odalara girip çıkmalar; baktım beni yemişler. Sabahleyin masamda bir zarf, içinde biraz para. Gereğinde yeniden çağrılmak üzere adresimin saklı tutulduğu... Pis herifler. Bu herifler daha mı temiz? Ne olacak yani, atacaklar mı beni? Atsınlar, sinema var önümde, koskoca alan... İyi, ona güven bakalım! En güvenilmeyecek yer orası oğlum. Bir sürü pis heriften başka, koyu polis sansürü var bir de. Başka yerde yok mu? Sansür her yerde var bizim için...

— Yazı getirdin mi ağbi?

— Getirdim, dedi.

Çıkarıp Nihat'a uzattı şiiri. Nihat sevinerek alıp şöyle bir baktı,

— İyi, dedi. Bugün matbaaya vereceğiz de...

Sonra eğildi, sessizce okumaya başladı. Belli ki sakıncalı bir yanı var mı diye okuyor. Al işte sansür... Bitirince gülümseyerek doğruldu,

— Güzel Ağbi be, dedi. Valla güzel. Sağ ol... Şimdi siz şu sayfayı alın...

Günlük iş başlamıştı. Güzel Ağbi, başlayalım, bu Allah'ın belası kara mürekkepli, her gün geberip her gün dirilen bitip tükenmez sayfalara. Ne Feriha orospuları gelip gidecek daha. Ne Atıl Duraklar... Ne batan gemiler, ne düşen uçaklar, ne söylevler, ne yalanlar, ne palavralar... Doğrular zavallı kalacak. Güçlü ama umarsız, başı yukarda, ama boynu bükük doğrular. Onları görerek, duyarak eli kolu bağlı yaşamak ne bok iş be... Yaşamak bu oğlum. Ne yapalım? Ya göze alırsın ya da s...tirir gidersin; kimsenin de kılı kıpırdamaz. Muammer nasıl taktıydı teli boğazına. Kapıda sallanıp kalmış. Ne değişti? Nerden çıktı şimdi? Aklımdan bile geçmez. Gene geçmesin... Sen önündeki ak kâğıt üstünde kara kara yanlışlara bak! Başladık işte; bugün neyi düzelteceğiz bakalım! Nevzat Bey beni mi istetiyormuş? Gelen adama gözleri takılıp kaldı bir süre. Belliydi herifin deminki suratından. Olacak bir şey için çağıracak değil

ya. Kalkıp yürüdü, ağır ağır çıktı merdivenleri. Koridorun sonundaki odaya girerken toparlanamamıştı daha. Evecenliği de artmıştı. İşime son mu verecekler? Ne diyeceğim? Çeker gidersin, ne diyeceksin... Cebinde bir aylık para var. Sen bu işe katlandıktan sonra. Daha kötüsü ne olacak?.. Daha kötüsü bir ay sonra da işsiz dolaşıp durmak. Sinema... Sıçmışım sineması-na... Sinema cebine para koydu ama. Daha belli değil kimin ne koyduğu! İçeri girip de koltuğa yaslanmış Kâğıtçı Turgut'la, seyrek saçlar altındaki çekik gözlerini kapıya dikmiş, şey değil mi bu, demek bu herif, şimdi ne yapayım?.. Niyazi bu... Şehit Niyazi! Mandrake nerede? Turgut'la yanındaki çekik gözlü, gülerek ayağa kalktılar.

— Na işte, dedi Turgut. Görelim görelim... Gör bakalım...

Niyazi boynuna sarılıp yanaklarından öptü.

— Gündüzcüğüm merhaba, dedi. Burdaymışsın. Bu herif atlatmasa çoktan gelecektik. Nasılsın?.. İyisin...

— İyiyim, dedi Gündüz. Sen de iyi görünüyorsun...

— İyiyiz biz de. Otur bakalım...

Oturdular. Peki, şimdi ne olacak? Elinde bir tomar kâğıtla Mandrake girdi gülerek,

— Yahu, kusura bakmayın, dedi. Bizim durum hep bu... İşte Gündüz biliyor. Onunla da daha bir oturup konuşamadık.

Masasına gidip çekmecede bir şeyler aranıp çıkarken,

— Çay, kahve? dedi.

— Sen işine bak, dedi Turgut. Daha burdayız... Hemen sepetleyemezsin... İyi olmuştu Mandrake'nin girip çıkması. Toparlanma olanağı bulmuştu Gündüz. Niyazi'nin gizli güvenlikte çalıştığını yıllar öncesi duymuştu. Belki bu Turgut da... Demek benim sevgili okul arkadaşlarımın beni pek görecekleri gelmiş. Sağ olsunlar!.. Ulan Şehit Niyazi. "Ne şehit oldu ne gazi / Bok yoluna gitti Niyazi" sözünü ettiler bir gün sınıfta, Niyazi takılmalara çok kızınca Şehit Niyazi kaldı adı. Konuşup duruyor Şehit. Hiçbir şey sorduğu yok Gündüz'e. Ülkenin durumuna da yakınarak değindi şöyle bir; ama daha çok eski

günler anılıyor. İki oğlu var. Biri Highschool'da öteki bu yıl Koleji bitiriyormuş. İkinci evliliği. Sen de ayrılmışsın değil mi Gündüzcüğüm? Boş ver yenilersin. Bak bu hergele üçüncüyü de sepetledi, şimdi aygır gibi dolaşıyor. Bu işi hiç yapmayan eşek, iki kez yapan eşşoğlu eşek. Kahkahalar atıyorlar Turgut'la Niyazi. Gündüz de gülüyor. Ulan Şehit Niyazi, peki, sen ne iş yapıyorsun? Galata, Fermeneciler'de hırdavat, dışalım, dışsatım... Turgut karışıyor hemen,

— O iyidir, diyor. Köşeyi döndü, Şehit derken, bizi şehit etti!

— Sen dönmedin mi ulan?

Birbirleriyle takışıyorlar. Gülüyor Gündüz. Demek şehit olan bir biziz!..

Şakalaşmayı bitirince Gündüz'e dönüyorlar gene.

— Bir gereksinme duyarsan ara beni, diyor. Çekinme. Turgut'la da konuştuk, yakında bir akşam, şöyle oturup bir şeyler yiyelim. Uzun konuşalım...

— Sağ olun...

— S...tir et, diyor Niyazi... Sağ olun, mağ olun ne oluyor?.. Babacan konuşmaları yakınlığa dönüştürüp eğiliyor Gündüz'e.

— Nasıl burda, iyi misin?

— İyiyim, diyor Gündüz. Şimdilik yakınacak bir şey yok...

— İstersen bizim oralarda bir iş...

— Yok, diyor Gündüz. Ne yapayım ben orada? Gerçekten iyi burası...

— Ne yapıyordun burada?

Sanki ilk kez duyacakmış gibi ilgiyle bekliyor Gündüz'ün yanıtını.

— Düzeltmenlik...

Pek bir şey anlamamış gibi bakıyor, gene de,

— İyi, diyor. O ki işi benimsemişsin... İnsan sevdiği işi yapınca mutlu olur...

Ya öyle mutluyum ki... Bir şey demiyor Gündüz. Çaylarla birlikte Mandrake de gelip masasına oturunca konuşma gene

eski günlere döndü. Gülümseyerek konuşmaları izliyor, hemen de hiç konuşmuyordu Mandrake Nevzat. Bir iki telefon açıp bir şeyler söyledi baskıyla ilgili. Sonra kalktı, gene yakınarak çabucak çıktı odadan. O olmasa bütün işlerin durup, belki şu yapının da çökeceği nasıl da belli!.. Gündüz de kalktı. Sarılıp öpüşmecelerden sonra, buluşmayı Turgut'un ayarlamasına bırakıp ayrıldıklarında yorgundu. Çözüme varamamanın gerilimiyle yorgundu. Benim ilişkim ne bu adamlarla? Daha doğrusu ne olacak? Şehit Niyazi'deki bu konuşkanlık, bu babacanlık nerden? Okuldayken soğuk, sinsi, kasıntılı herif... Babası ilde yüksek bir yöneticiydi. Yaşamda değişir kişiler, biliyorum da... Mandrake de hiç konuşmadı hemen. Belki de bir şeyler kaçırmaktan korkuyordu ağzından! Gündüz'le de hiç konuşmadık demesi Şehit Niyazi'ye karşı savunma bir tür!.. Sen iyice keçileri kaçırmışsın oğlum. Dünya senin yörende dönüyor!.. Öyle bir şey demiyorum. Daha ne diyeceksin? Herkes işini gücünü bırakmış seninle uğraşıyor! Görevi buysa uğraşır. Şehit Niyazi'nin gizli güvenlikle ilişkisi... Daha kimler için duydun bu yakıştırmaları? Buna da uymuştu ama. Yakıştırma filan değil. İçkili olduğu bir gün bilmem nerde ağzından kaçırmış. Nisa'nın güvenlikteki bir akrabası da söylemiş. Miş mış... Belki de övündü kendince! Bu adamlar senin gibi damgalamazlar bu ilişkileri. Sonuç gene aynı olmaz mı? Olur da, önemli bir ayrım kalır gene arada. Kalsın bakalım... Akşam gazeteden ayrılış saatine kadar bu çözümsüz sorunla dalaşmaktan kafası çamura döndü. Nihat'ın da gözünden kaçmamıştı. Nasıl kaçar, on kez atladık belki. İş bana kalaydı yarın gazeteden kovulmuştum. İyi çocuk bu. Boş ver, kimin ne bok olduğu belli değil. Sen de kuruntularla dolusun oğlum. Mandrake'nin çağırmasını nasıl yorumladındı. İşine son vermek için Mandrake niye çağırtsındı seni? Doğru. Şimdi diyorsun ama; o zaman bu kadar basit bir şeyi bile akıl edemedin. Sinir mi kalmış bizde? Bu dünyada yaşayacaksan kalacak. Çabuk yargıya varma kimse için. Sen gene önlemini al. Öyle yapacağız. Akşam Galatasaray'da Şahin'le buluştuklarında da öyle yaptı.

— Bak Şahinciğim, dedi. Benim siyasal durumumu sen biliyorsun.

— Biliyorum ağbi.

— Tanımadığım, bilmediğim bir çevreye giriyorum. Bu alan polisin özel ilgi, denetleme alanı. Yazacağım senaryo sansüre gidecek. Orda...

Kara bıyıkları altına dizilmiş ak dişler açılıp sıralandı gene,

— Kolay Ağbi, diye kesiverdi. Düşündük onu. Takma adla göndereceğiz. Kimseye de söylemeyeceğiz... Sen orasını boş ver...

Bu kadar kolay demek. Adımızı saklayacağız. Onlar da duymayacaklar! Değil de, duymamış olacaklar belki de! O da bir süre... Hele doğru dürüst bir şeyler yapmaya kalk, bak nasıl duyarlar! Ben gene iyi ki, Şehit Niyazi'ye söylemedim sinemayla ilgilendiğimi. Ulan bu memleket...

III

Yazıhanedeki senaryo konuşmasına çağrılmasından çok, orada Gündüz'le karşılaşmasına sevinmişti Refik. Onun da içerde olduğunu, odaya girerken, dışarda afiş, foto, kopya, para, iş, umut bekleyen set işçisinden oyuncusuna bir sürü kişiyle çene çalarak Yeşilçam dedikodusu üretme keyfindeki bir küçük titreşim, gözlerinde görünüp yitiveren pırıltılı gülücük, insan ilişkilerini saptayıp kesin tanıya varmanın yanılmaz güveniyle, Gündüz Ağbi'nin içerde olduğunu bildiren tümceye, o geceden beri düşünüp durduğun kişi anlamını veriyordu. Nerden şey yaptı bu? Konuşmadık da bu hergeleyle... Kolej bitirmiş, İngiltere'de, Fransa'da birçok yıllar çeşitli okulları

denedikten sonra dönüp Yeşilçam'da yerli film yapımcılığına başlamış, varlıklı bir tüccar oğlu olan Saffet Duran köşedeki koltuğundaydı. Yazıhanesi, aydınların, sinema alanında sözü savı olan kişilerin uğrak yeriydi ya, kapıyı açıp da gürültüsüz, ağırbaşlı konuşmadaki üç kişiyle karşılaşınca gene de yadırgadı Refik! Jaluzinin altındaki koltukta "... birkaç biçimde yaklaşılabilir..." diyordu Gündüz. Başıyla selamlayıp kapı yanındaki kanepeye ilişiverdi. Tanrının günü kadınlı erkekli bir sürü oyuncuyla, çeşitli uğraşta sinemacılarla kah kah, kih kih dalgayla dolup taşan Saffet Ağbi'nin odasının yeni karşılaştığı bu görünümüne yakınlık duydu içinde. Konu üstüne konuşmasını ağır ağır sürdürüyordu Gündüz. Köşede, bakla biçimindeki yükseltiye oturtulmuş büronun ardında, kırmızılı kadife koltuğuna yaslanmış Saffet Duran'ın görünümü de şaşırtıcı yenilikteydi Refik için. Güvenilir biri bu! Sözlerinin hangisi doğru, hangisi gırgır, kimsenin kolay yargıya varamadığı, o yüzden de çoğu kişinin pek güven duymadığı Saffet Duran'ı, özenle seçilmiş tek tük sözcüklerle konuşmaya katılırken bir süre izleyince güveni iyiden iyiye arttı Refik'in. Demek bu adam istedi mi böyle oluyor! Doğal... Bu adam her vakit başka! Öteki yapımcı kalabalığından hangisi benzeleyebilir buna? Şu, dinlerken ağır ağır baş sallayışını, değil yapımcısı, bizim piyasanın oyuncuları bile beceremez! Gündüz Bey gibi biri de bu adama getirilirdi ancak. Şahin Doğu, iş bilir oğlan. O gecenin ertesi buluştuklarında, yeni bir tasarının söz konusu olduğunu, bir sonuca varırlarsa ona da bildireceğini söylemişti Refik'e. Akşama doğru stüdyoya uğrayınca, SİNE-AR FİLM'den arandığını, Saffet Duran'ın kendisini yazıhanede beklediğini iletiklerinde olayı önce bağlayamadı. Açıp sorunca anladı. Söz konusu öyküyü daha önce o vermişti Saffet Duran'a. O tasarı ele alınıyordu şimdi. Kimle mi? Şahin Doğu'yla düşünüyorlardı. Senaryo sorunu vardı, onu konuşacaklardı akşam. İşte konuşuyorlar ya, bu nasıl senaryo konuşması? Bir ara sessizlik oldu. Saffet Ağbi döndü Refik'e, gülerek,

— Sen de söylesene, dedi...

— Dinliyorum Ağbi...

Saffet Duran, yeni anımsamıştı sanki,

— Tanışıyor muydunuz? diye döndü Gündüz'e.

— Tanıştık, dedi Gündüz. Bu konuda dinlemek isterdim. Senaryo sizin miydi?

Gündüz'ün elinde tuttuğu dosyaya şaşırmış gibi baktı Refik. Senaryo mu? Demek senaryosunu...

— Hayır, dedi Refik.

Saffet Duran,

— Bir arkadaşa yaptırmışlar, diye aldı. Pek bir şeye benzemiyor. Refik görmedi daha...

Şahin orta kanepenin ucunda, ak dişlerini saklamış, bir şeyleri kollar gibi suskun bakıyor konuşanlara. Gene bir sessizlik olunca,

— Bunu yollayalım biz sansüre Ağbi, dedi yavaşça...

— Olur, dedi Saffet Duran. Hep öyle yapıyoruz ya... Doğru dürüst bir şey göndersek iş açılır başımıza!..

Gülüştüler. Saffet Duran bu yakınlıktan hemen yararlanmak gereğini duymuş gibi,

— Şöyle yapsak Gündüz Bey, bilmem ne dersiniz? dedi. Bana bu öyküyü ilk veren Refik'tir. Pek seviyordu...

Dönüp Refik'e baktı onaylatmak ister gibi. Refik gecikmeden,

— Gene seviyorum Ağbi, dedi gülümseyerek...

— Birlikte bir çalışma yapsanız, diye sürdürdü Saffet Duran. Denedik. Sinemada ortak çalışmalar iyi sonuçlar veriyor. Siz tek başınıza da çok güzel şeyler yaparsınız, hiç kuşkumuz yok...

— Sağ olun, dedi Gündüz. Bir sakınca yok benim için. Yalnız vakit sorunu. Ben gazeteden ancak bu saatlerde ayrılabilirim.

— İzin gününüz?

— Cumartesi... Sabahları boş sayılırım...

— Ben size uyarım, dedi Refik. En iyisi geceleri belki...

— Bence de. Benim için de daha iyi...

Dönüp Şahin'e baktılar. Onun söze girişiyle, anımsamış gibi,

— Filmin yönetmeni kim? dedi Gündüz.

Bir sessizlik oldu. Evecenlik doldu Refik'in içine. Şimdi her şey belli olacak. Pek bir şey belli olmadı. Saffet Duran'ın yüzünde bir gülümseme dolaştı, Gündüz'e baktı,

— Konuşuruz, dedi yavaşça. Bu daha çok öncalışma...

Gene de sevinç doğdu Refik'in içine. Söylemiyor, bana önerecek... Konuşuruz... Ne demek?.. Yönetmenle çalışılır senaryo. Yoksa ne diye beni, boşu boşuna... Şahin Doğu yapacak değil ya... Bir kaygı belirdi içinde. Yoksa?.. Çalışmam... Hadi söylesene, filmi Şahin Doğu'ya yönettirecekseniz ben çalışmam... Nerden çıktı şimdi?.. Bu adam oyuncu... Oyuncu ama yönetmen havasında baksana!.. Kuruntu benimki... Filmi sana yönettirecekleri nerden çıktı peki? Saffet Ağbi kaç kez anlaştırdı bana film vereceğini. Kim bilir daha kimlere anlaştırdı? Bunlar yeni yem borusu çalmaya bayılırlar oğlum... Hele bu adama güvenilir mi? Güvenmesem ne olacak? Bu adam da kimseye güvenmiyor? Bu daha çok öncalışmaymış!.. Gündüz Bey'i deneme çalışması belli ki... Öyle ya, adam ne yapar, ne eder, bilmeden... Hele bir şeyler çıksın ortaya. Çürük tahtaya basacak adam mı Saffet Duran? Bu işe çağırdığına göre bana güveni var demek. Ne yapacağız bakalım? Montaj işi gündüz artık. İyi oldu ya. Stüdyoda masa verecekler mi? Kurgu masaları kapanın elinde kalıyor. Onu da mı ben düşüneceğim? Ayarlasınlar. Geceleri çalışmam. Koskoca ÖZLEM FİLM stüdyoya söz geçiremiyorsa ben ne yapacağım? Alıştılar bizi sabahlara kadar ırgat gibi çalıştırmaya. Heriflerin parasını da aldık. Tam vaktinde yetişti doğrusu. Aksatmak olmaz. Gece mece demeden bir şeyler yapacağız... Hiç mi gece gündüz çalışmadık? Film de dökülüyor; nasıl çıkacağız içinden? Bunlar da yönetmen geçiniyor. Manyak... Ne senaryosu senaryo, ne öyküsü

öykü... Yapımcısı yapımcı mı? Bir de şu adama bak... Saffet Duran sözü bağlıyordu artık. Gündüz Bey gibi biriyle tanışmaktan büyük onur duymuştu. Bizim sinemanın böylelerine gereksinimi vardı. Birlikte çalışmalarının sürüp gitmesini diliyordu... Falan filan... Yooo, falanı filanı yok, öyle içten söylüyor ki, niye olmasın? Gerçekten, bu da, bizim piyasadakilerin hiçbirine benzemiyor. Böyle adam nerden gelecek? Geldi işte. Gelmedi; Şahin Doğu getirdi. Bu oğlanda da iş var. Ayrılmak için kalkıldığında,

— Ben stüdyoya dönmek zorundayım Ağbi, dedi Refik. ÖZLEM FİLM'in yeni filminin iş kopyaları çıkmış... Bu akşam şey yapmasak da... Kesti Saffet Duran,

— Artık aranızda çözümleyin, dedi gülerek. İvedi durum yok ya, çok da uzamasın...

Gündüz'e döndü,

— Sinemamızın en büyük kurgucusudur Refik, Gündüz Bey, dedi. Sıkı tutmazsak kaçırırlar...

— Sağ olun Ağbi...

Kızarır gibi olmuştu. Alıştığı bir övgüydü aslında. Belki de kızmak gerek artık. Yönetmenlikten söz açmamak için kaçamak oluyor. Yönetmen yardımcısı dese daha mı iyiydi? Odadan çıktıklarında kapıda bekleyenler saldırır gibi dalmaya başladılar içeri. Akşamın bu saatinde?.. En önde de prodüksiyon menajeri Lütfullah. Yeni filme başlayacaklar deniyordu, doğru demek. Peki bu bizim çalışma ne olacak? Bu konuda Şahin'in söyledikleri de pek açıklık getirmedi olaya. Onu da çağırıp taslaktan söz etmiş Saffet Ağbi, onunla çalışmak istediğini söylemiş. Şahin, Gündüz'den söz açınca ilgilenmiş. Sonrası bu... Öncesi de stüdyoda çaktı kafasında! Dublaj salonunda, işi gücü, dünyası bu olan kadın erkek birkaç oyuncu, Narin Ceylan'ın Saffet Duran'la olan ilişkisi üstüne cinsel dedikodular, fiskoslar, kahkahalar arasında üç film yaptıracakmış SİNEAR FİLM Narin'e, senaryolar hazırlanıyormuş... Şimdi anlaşıldı Saffet Ağbimizin bizi niye topladığı. Temel bunun sözünü et-

miş bana. Pis pis sırıtması kapıda, sana demiştim anlamındaydı; gene de aymadım... Bu oğlan bizim piyasanın gözlemevi, barometresi, her şeyi, itoğlu it!.. Saat de on'a geliyor nerdeyse. Bir kısım olsun toparlayıp Şahinlere uğrayayım. Evi çıkarabilecek miyiz bakalım? Uyku bastırmaya başlamıştı bile. Dün gece hiç uyumamış, iş kopyalarını seyrettikten sonra eve üçe doğru gelmiş, senaryoyu okumuştu. Yattığında sabahtı nerdeyse. On bire gelirken kalkıp birkaç yazıhane dolaşmış, birilerini görmüş, ÖZLEM FİLM'e uğrayıp para almış, filmin afişine, fotolarına bakmış, İzmir işletmecisiyle çene çalmış, öğleden sonra vardığı stüdyoda ayranla sandviçten sonra odaya kapanıp üç kısım bağlamıştı. Bütün bu devinim içinde doğru dürüst yemek yemediğini, filmi masaya takarken içinin kazınmasıyla anımsadı. Kahveci gitti; yiyecek içecek bir şey yoktur aşağıda. Dayan! Şahin'de yeriz. Alışkındı açlığa, uykusuzluğa. Bu karanlık odada, boynunda salkım saçak filmlerle masadaki ışık şeridinde kayan resimlere daldı mı her şeyi unutuyordu. Filmi sevip sevmemek de söz konusu değildi. Uyumlu, anlamlı bağlantı bekleyen devinimler vardı artık. Kişiler bile değil. Konu ne olursa olsun hep tanıdık, bildiklerdi karşısındakiler. Figürandan başoyuncuya yabancı kim vardı ki sinemada? İyiler, kötüler, güzeller, çirkinler, ortadakiler... Yıllardır değişik gibi görünen üç beş konunun yinelendiği yüzlerce filmde, yüzü, gözü, gülüşü, bakışı, konuşma biçimiyle, oynayış, davranışıyla tek tek belleğine kazınmış tanıdık resimlerdi bunlar. Çoğu yönetmenlerin de kamera önüne dizdikleri bu gövdeleri ne biçiminde kullanacakları öyle belliydi ki. Gene de bıkmamasına, pelikülleri jiletle kazıyıp şutları kolaj yaparak filmi masadaki küçük ekrana yansıtmaktan bir tür mutluluk duymasına şaşıyordu. Tanıdıklığı da bitmişti bu resimlerin, bıkmaması ondandı belki de. Salt bir devinime indirgenmişti her şey. Sinema bu devinim. Nasıl bıkarım?.. Bir kaptırdım mı işte böyle, açlık, uykusuzluk, giderek zaman maman, her şey unutuluyor. Saat on ikiyi geçmiş. Neyse dördüncü kısmı da attık... Gidip

Cihangir'de sokaklarda Şahin Doğu'nun evini arayacağız daha. Alman Hastanesi'ni geçince sola dönüp... Ne sokağı demişti?.. Mecidiyeköy'de yakaladığı bir dolmuştan Taksim'de inip de Sıraselviler'e doğru yürümeye başlayınca, daha iki gece önce, Beyoğlu'nda rastlaştıkları Gündüz'le konuşmaları, yürümeleri Elmadağ'a doğru, derken, Narin Ceylan gelip oturdu kafasına. Şimdi nerden? Nerden var mı? On altısında filan. Anlaşmalara anası imza atıyor, kendinin yasal hakkı yok daha. Baktın mı on sekiz. Boyu posu, gözleri. Şimdiden epeyi kucak değiştirdi. Kızlığını, bir topal işletmeci var, o bozmuş diyorlar. Seni yıldız yapacağım diye, yazıhanede... Ne pis piyasa be... Zavallı kız. anası da... Anası da, kendisi de aynı bokun soyu. Yoksulluksa yoksulluk, ne olacak yani? Nice yoksullar var. Sinemaya gelmesi mi suç? Niye suç olsun? O pis topal... Bacağı kopası deyyus. Yalnız o topal mı? Narin gene yırttı. Aksaray'dan Fatih Çarşamba'sından gelip de arka sokaktaki randevuevlerine, Galata'ya gidenlerin sayısı belli mi? Bu kız da iş olduğunu söylemiştim. Kaç filminin kurgusunu, eşlemesini yaptım? Üçtü... İkinci, üçüncü oyuncuydu Nevzat'ın filminde. İlk filmiydi o. Sonra benim çalıştığım. Arabacı'nın filmi... Sonra fırladı kız. Ne sokak burası? Merdivenli sokak. Apartmanın kapısını bulup da karanlık merdivenlerden el, ayak yordamıyla kollayarak inerken hep Narin Ceylan vardı kafasında. Ne tatlı gülüyor... Saffet Ağbi kaçırır mı? İşi bu herifin. Leyla'yı sepetledi. Kimleri sepetlemedi ki... Birkaç film sonra buna da yallah... Herifin güzel de karısı var. Çocukları... Böyle işte. Kapıyı bulup çalınca bir süre ses gelmedi içerden. Yoksa yanlış mı? Koşturan ayak sesiyle açıldı, Şahin, don gömlek,

— Kusura bakma Ağbi, dedi utangaç sırıtarak. Tuvaletteydim. Gündüz Ağbi çıktı. Karşılaşmadınız mı? Odaya geç, geliyorum.

Daracık, beton bir kutu gibiydi oda. Demirli iki penceresi, demek avluya ya da bahçeye bakıyor. Zemin kat. Bir tahta masa, iki sandalye, bir tahta rafta dağınık, devrik kitaplar. Pen-

cere önünde sedir. Yanda üst üste yığılmış dergiler, gazeteler. Benim oda bunun yanında saray. Baba evi... Kiralık bir yer ara, görürsün. Bağımsız böyle bir kat bulmak az şey mi? Yanda mutfağı, banyosu... Daha ne olacak?.. Oda havasızdı, tütün, duman kokusu sinmişti. Çok mu sigara içilmiş? İki sigara yeter buraya... Şu pencereyi mi açmalı? Yaklaşınca masaya dağılmış senaryoyu, yanda kitabı gördü. Saffet Bey'e verdiğim kitap,

— Açalım değil mi ağbi?

Odaya giren Şahin Ağbi'yle, Temel damladı. Fosur fosur sigara içer hergele. Doğru dürüst de konuşamadık...

Temel'e yakınlığını vurgulamak ister gibi gülerek konuşuyordu. Bir şeyi daha iyi anlatmak için hep gülüyor bu oğlan!.. İşte gene, bıyıklarının altında ak diziler.

— Ne yapacağız bu işi ağbi?

Sedire yaslanmış, sandalyedeki Refik'e bakıyordu. Refik de güldü.

— Bilmem, dedi. Bir şey yapacağız...

Sessizliği Refik bozdu:

— Gündüz Ağbi ne diyor?

Doğrulur gibi yaptı Şahin,

— Dedim ya, uzun boylu konuşmadık daha. Bunaldı burda... Üst üste sigara... Zaten onun bir iyi baktırması gerek... Röntgen, möntgen... Çok çekmiş adam...

Saygılı bir suskunlukla dalgın kaldı bir süre. Bu saygıyı bölüşür gibi Refik de susuyordu. Pek sağlıksız görünmüyor adam. Bir gizli hastalığı mı var?

— Bizde çalışalım istersen, dedi. Benim odada daha iyi belki...

Ses çıkarmadı Şahin. Öneriyi geri almak geçti Refik'in içinden. Benim odada niye daha iyi olsun? Bir ben miyim evde? Hele gece, tartışmalar, bağıra çağıra konuşmalar başladı mı... Hiç yapmadık sanki!.. Babam odasına çekildi mi duymaz. O da evdeyse... Haftada kaç gece evde olur ki Zühtü Bey? Bu da sorun mu bizim evde? Lise'de bile çoğu zaman arkadaşlarla be-

nim odada... Seniş sorun olur olsa olsa. Girip çıkacak, Şahin'e görünmek için bir sürü aptallığa kalkacak; benim sinirlerimi bozacak karı... Bozsun. Sen de bozma sinirlerini. Gerekirse konuş, uyarıda bulun önceden. Tam buldun. Allah'ın aptalı... Zırlamaya başlasın, bir de onunla uğraş... Uğraşma. Koskoca kızın derdi sana mı düştü? Bırak kimle isterse onunla kırıştırsın!.. Yani bu oğlanla, Şahin'le şey yapsınlar benim gözümün önünde, ben de şey yapayım. Sokma kimseyi eve öyleyse. Belki de Temel'le ya da Gündüz'le... Gündüz'le de olur, niye olmasın?.. Hadi, al geri önerini. Kız kardeşinin dudusuna da kilit vur. Şövalyeler yaparmış ya, bekâret kemeri.

— Olur. Sizde çalışalım, dedi Şahin yavaşça.

Yandaki duvarı gösterdi başıyla,

— Berberin karısının gözü, kulağı burda zaten, dedi. Kim girip çıkıyor, ne oluyor, ne konuşuluyor?.. Tedirgin ediyor insanı...

Berberin karısı mı burda da? Belasız yer yok. Yandaki kâğıt kaplı duvarın tahta ya da kontrplak olabileceğini düşündü Refik. Uydurma bir daire burası. Berberin karısı da kim bilir, aklı bu oğlanda belki de. "Şoförün karısı el etme bana." Orhan Veli'nin. "El etme öyle pencereden." Yapılacak film bu işte. Yap da iki seksen yatsın. Yatmaz ya... Güldü Refik.

— Gözü burdaysa, dedi, doyuruver gözünü sen de...

İlk kez böyle yakınlaşıyordu Şahin'e. O da ayrımına varmıştı, büyüttü gülüşünü; başka bir şey demedi. Ne sandın demeye getiriyor bu. Kaçar mı? Güzel mi karı bari?.. Kalkmalı artık. Ertesi gün (artık bugün oldu, saat yarıma geliyor), akşamüstü Refiklerde buluşmak için sözleştiler. Yedide filan. Tam ayrılıyorlardı ki, birden usuna gelmişti.

— Narin Ceylan oynayacakmış kızı, dedi Refik. Biliyorsun değil mi?

Duralar gibi oldu Şahin, sesiz baktı bir süre,

— Temel söyledi, dedi. Bilmiyorum daha. Saffet Ağbi de bir şey demedi. Senaryo çıkmadan hiçbir şey belli değil.

Üstelemeden çekindi Refik. Bizim de belli değil demek ne olacağımız. Gerekirse bir, iki bin lira verip savarlar bizi. Senaryo çalışması derler. Bu ne biçim iştir be?.. Ayrılıp da Sıraselviler'i ağır ağır çıkarken yorgunluktan, uykusuzluktan öte yıkılma vardı içinde. Güvenceden tam yoksunluğun acısı, ara sıra olduğu gibi bu gece de gelip saplanmıştı yüreğine. Yapımcının sana bir sorumluluğu, bırak, bağı bile yok. Sen de ciğerinden bağlısın. Milyonların olacak ki, yüreğince, gönlünün istediği gibi... Aç tavuk kendini arpa ambarında görsün bakalım. Eve geldiğinde uykudan yıkıldı yıkılacak girdi odasına. Ev ıssızdı. Kimse yok mu? Vardır. Kimsenin olmadığını tuvaletten çıkıp da odaya gelirken Seniye'nin belli belirsiz aralık kalmış kapısını görünce anladı. Oda boştu. Yatak üstüne atılmış giysiler, dolabın açık bırakılmış kapısı, oraya buraya dağılmış çorap teki, pabuçlar, her şey kızın evden çabucak fırladığını gösteriyordu.

Kocaya mı kaçtı? Nerde o günler? Zühtü Bey'in odası da açıktı; orda da aynı dağınıklık. Yoksa... Ne yoksa? Birlikte bir yerlere mi gitmişler? Gelirler. Yatağa girerken merdivenlerde ayak sesleriyle duraladı. Kapı anahtarla kurcalanmaya başlamıştı. Çıktı odadan. Holün ışığını yaktı. Kapı açıldı, Seniye'ydi. Gözleri kıpkırmızı. Refik'i görünce hıçkırmaya başladı birden. Donup kaldı Refik. Toparlanmaya çalıştı. İçine doluşan korkular konuşmasını engelliyordu.

— Ne oldu kız? diyebildi kekeler gibi.

— Ağbi, babam...

Zühtü Bey demek. Sarsıldığını duydu Refik. Yüreği tanımadığı biçimde kavruldu. Seniye kapıya yaslanmış zırıl zırıl ağlıyordu. Ne yapacağını, ne diyeceğini bilemeden kaldı Refik de. Sonra uyanır gibi yaklaştı. Neredeydi Zühtü Bey? Anlatsana kız,

— Oksijen çadırına aldılar...

Seniye'yi yumruklamamak için güç tuttu kendini. Eşşoğlu eşşeğin gerzek orospusu. Yaşıyor demek Zühtü Bey. Kalp krizi geçirmiş demek. Biraz sonra merdivenlerden çıkıp içeri giren

Pervin'le açıklandı her şey. Yatacağı sıra göğsünde solutmaz bir sancıyla yıkılmış Zühtü Bey. Pervin koşmuş. Cankurtaran getirmek için telefon etmişler bir sokak alttaki bilmem kim hanımlardan. Telefonu söktürdün de iyi halt ettin Zühtü Bey. Ölüyordun işte. O da bu kızın yüzünden. Beş saat konuşur telefonda.

— Etfal'e yatırdık, dedi Pervin. Ağır biraz ya, krizi atlattı gibi... Kızım, kes artık sen de ağlamayı... Kurtuldu inşallah...

Bu karı şu kızdan bin kez akıllı be. Ayrıntıları almadan fırlayıp hastaneye gitmek istedi Refik; Pervin bırakmadı. Boşunaymış. Kimseyi ne sokuyorlarmış odaya, ne de gösteriyorlarmış. Oksijen çadırından da çıkarmışlar. Uyuyormuş Zühtü Bey. Başhekim yardımcısıyla bir doktor eski arkadaşıymışlar Zühtü Bey'in; yakın ilgi gösteriyorlarmış. Gece yarısı evinden kalkıp gelmiş başhekim yardımcısı. Öyküler uzamaya başlamıştı. Yineleniyordu da. Seniye de ağlamayı bırakıp anlatmalara başlayınca odaya geçti Refik. Pervin alıp götürdü Seniye'yi, gece onda kalsındı. Kalsın. Hiç de gelmesin isterse. Ben bu kızı niye sevmiyorum? Sevmiyor değilim, kardeşim ne de olsa, sinirime dokunuyor. Uyku da dağıldı. Ne dağılması; başını yastığa kor komaz geçti kendinden. Sabah, gözlerini açıp şaşkın bakındığında ortalık yeni ışımıştı. Kalkmak gelmiyordu içinden. Babasını görmüştü düşünde, seçemiyordu bir türlü. Acıma, kızgınlık, küçümseme, kıskançlık, korku alaşımı bir sevgiyle bağlıydı babasına. Osmanlı zamparası Zühtü Bey!.. Birinden duymuştu bu sözü... Bu yaşta yakışıklı... Dediğim dedik herif... Sersem kızın ağlamasıyla öldüğünü sandığında acıya batmıştı. Yalnız acıya mı? Söylemeye utanıyordu. Kurtuluş gibi bir şey. Kaçınılmaz olanla birden yüz yüze gelmenin, yıllar yılı bir bekleyişin sonunda, akla gelmedik bir anda karşılaşmanın yarattığı oldubitti duygusu bir de şey vardı... Eczane filan, ev, arsa, para... Gönlünce film yapıp... Onu düşünmedim... Düşündüm ki... Düşündün mü dedik? Kafanda dolaşmak için senden izin beklemiyor. İnsan çokses-

li. Tek melodi değil, melodiler, kontrpuanlar, harmoniler kol geziyor içimizde. En basit kişi bile yalınkat değil öyle. Çok şey öğrenmişsin!.. Ne harmonisi be, insanın içinde harmoni ne arar? İyi ki yarım yamalak bir şeyler duydun Halit'ten!.. Duydumsa duydum... Düşünmesem de Zühtü Bey'in bırakacakları aslında sinemada benim şeylerimin filmi yönetip Gündüz'le Şahin birlikte akşama burda bakalım ne yapacağız? Kalktı. Sabah ıssızlığındaki evde derinden, Tarlabaşı'ndan ilk geçen taşıtların sesleri yankılanıyordu. İstanbul uyanıyor. Çoktan uyandı. Çalışanlar akın akın yollarda şimdi. Kaç kez kaç filmde resimlemişlerdi kıyı köşe gecekondulardan Kâğıthane'deki fabrikalara akınla inen kadınlı erkekli kalabalıkları, tıklım tıklım dolan uzak yöre otobüslerini, ilk vapurları, dolmuşçu minibüsleri. Bıktık bunlardan. O terk edilmiş konaklar, köşkler, eski yalılar, bahçeler... Şu bizim İstanbul sinema cenneti be. Bu öykü de Çukurova'ya uygulanacak. Gündüz Bey'e desem ki... Konu öyle olmalı ki İstanbul'a otursun. "Yasak Dakikalar"ı demek istiyorsun. Adama daha merhaba demeden... İş Saffet Bey'de biter. Narin Ceylan da... Ben ne sersemim be? Niye hiç düşünmedim? Bu kız tam... Narin Ceylan dikilmişti gözlerinin önüne. Gerçekten de, "Yasak Dakikalar"daki Serpil bu. Daha iyi olamaz. Gerek de yok olmasına. Bugün ben gidip Saffet Bey'e... Önce hastaneye gitmek gerek. Çabucak kahvaltı edip çıktı evden. Pervinlerde ses yoktu daha. Hastaneye vardığında kliniklere başvuran hastalarla kapı tıklım tıklımdı. Zühtü Bey'i yoğun bakıma almışlar. Odasından çıkan doktor, geceyi iyi geçirdiğini söyledi. Biraz önce uyanmış. Tehlikeyi atlattı sayılırmış. Girip uzaktan şöyle bir bakmasına izin verdi doktor. Bir dakikadan çok kalamazdı. Kendini öylesine serinkanlı buldu ki, şaştı biraz da. Ne yürek çarpıntısı, ne eziklik, içinde. Aralanan kapıdan içeri girdi yavaşça. Pencere önündeki yatakta, koluna bağlı serum şişesiyle arkaüstü yatan ak örtüler içindeki Zühtü Bey, kır saçları, fırça gibi çıkmış, birkaç günlük kırçıl sakallarıyla çok

uzaklardaydı. Uzak çekim gibi. Gözleri kapalıydı Zühtü Bey'in. Başucunda oturan hemşire, şöyle bir baktı Refik'e, önündeki kâğıda bir şeyler yazmayı sürdürdü. Ne yapacağını, ne diyeceğini bilemeden bakakalmıştı Refik. Ağzında acılık duydu. Gözleri araladı, açtı Zühtü Bey. Anlamsız, boş boş baktı bir süre; sonra evecen bir kımıltıyla bir iki kırpıştırdı. Bir şey diyecek! Dudaklarını oynatır gibi yaptı. Ürkek bir adım attı Refik, duraladı. Geçmiş olsun dedi yavaşça. Gülümsedi Zühtü Bey, son günlerdeki babacan bakışıyla gözlerini kıstı. Sövüp sayacak! Bok, kendini adam mı sanıyorsun? Öleyim de, varımı yoğumu, Yeşilçam'ın orospularına yedir, değil mi? Yorgun dudaklarının arasından fısıltı gibi bir sözcük çıktı,

— Mektup...

Ne mektubu? Sallantıda kaldı Refik. Yaklaşıp sorsam mı?

Aynı bitkin ses, aynı soluk gülümsemeyle ekledi yavaşça,

— Eczanede...

Annemden mektup var demek. Şimdi bu adam niye bu mektubu?..

— Alırım ben, dedi. Sağ olun...

Bir şeyler daha diyecekti. Hemşire başını kaldırıp,

— Konuşmak yok, dedi yavaşça.

Kaşıyla, gözüyle de kapıyı gösterdi. Duraladı, evecen gözlerini üstüne dikmiş babasına bakıp gülümsemeye çalıştı Refik de; kırpıştırdı gözlerini. Dönüp kapıya yürüdü, çıktı yavaşça, kapattı. Şişli Caddesi'nin sabah kalabalığında stüdyoya doğru yürürken Doktor'la konuşup babasının sağlığı konusunda ayrıntılı sorular sormadığı için ayıplamaya başlamıştı kendini. Suçlayacaktı nerdeyse. Kaçar gibi fırladım hastaneden. Birden bunaldım. E, şimdi? Bir eczane önünde durdu. Mektubu anımsadı. Adam ölümle pençeleşiyor, mektup diyor. Gülecekti. Acıyla dolu, umursamazlık görünümü içinde her şeyiyle ilgilendiğini biliyordu babasının. Mefharet'e vurgun belki de! Gene gülmek geldi içinden. Babasıyla annesinin, çocukluğunu karabasana döndüren kavgalı yıllarını anımsayınca soğukluk

dolandı yüreğinde. Madam Lena olayı vardı bir de. Babası bir Rum karısına tutulmuştu. Annesinin ağlayıp sızlamaları... Mefharet Hanım makası kapıp Zühtü Bey'in üstüne atılmıştı bir gece. Parmakları doğranıyordu Zühtü Bey'in. Seniye çok küçük daha... Makbuş'un kucağında. Ama Makbuş babamı tutar. Doğal. Zühtü Bey'in uzaktan akrabası kimsesiz bir yaşlı kadındı, herkesin Makbuş diye tanıdığı Makbule Hanım. Bücür, çirkin, çok az konuşur. Evin her işine koşar. Evlenmemiş. Serez'de ağbisiyle, sözlüsü delikanlıyı pusuya düşürüp öldürmüşler. İstanbul'a gelince (babası yarı Rumeli göçmeniydi Refik'in) Zühtü Bey'in annesinin ahretliği olarak kalmış evde. Onlar ölünce de... Evin büyükannesi yerinde sayar kendini. Yalnız Zühtü Bey değil, bütün ev Saadet'in (Zühtü Bey'in annesi) yadigârıdır Makbule Hanım'a. Ama Mefharet'le hiç çatıştıklarını görmemişti Refik. Kaynanalığa da kalkmadı, kendini de dışlatmadı. Çocuklara bakması Mefharet'i de yumuşatıyordu belki. Asıl iş Makbuş'daydı gene de. Ağırlığını duyurmadan nasıl da yolu, yordamıyla yürütebiliyordu her şeyi. Yalnız bir gün, annesiyle birlikte ağlarken görmüştü yatak odasında. Babasının eve gelmediği bir gece. Annesinin başı Makbuş'un omuzuna dayalıydı, hıçkırıyordu. Makbuş da ağlıyordu sessizce. Seniye de ağlıyordu kundakta zırzır. Sürüp gidiyor zaten o karının zırzırı!.. Babasına bir şey olursa Seniye'yle ne yapacağı yine takıldı kafasına. Annesinin yanına gider. Babalığının kaymakamlık ettiği bir kasabada taşra avukatı olur. Tam ona göre. Onu da beceremez bu aptal... Makbuş'a döndü gene. Zühtü Bey'in hastalığını duyurmamalı, Makbuş ne eder, kalır hastanede. Koridorda yatar... Nasıl bağlılıktır bu, babama? Çocuğu olsa bu kadar olur belki. Peki Zühtü Bey ölse?.. Bunu hiç düşünmemişti. Nasıl olsa önce Makbuş gider gibi gelmişti hep. Ölüm bu, belli olmuyor işte... Makbuş kalırsa; o zaman Seniye de... Düşündüğüm saçmalıklara bak... Akşama da... çok var daha. Stüdyoya gidip şu filmi bağlamalı biraz. Masayı kapamadılarsa. Düşüncelerinden kaçar gibi gittiği stüdyoda montaj

masasını boş bulunca hiç de sevinmedi içinden. Raflardan filmleri indirirken sıkıntılar basmaya başladı. Işığı söndürüp masaya geçince de sıkıntıyı atamamıştı. Babasına takılıp kalmıştı kafası. Niye geldim buraya? Eve gidip... Ne yapacağım eve gidip de... Ne bileyim?.. Seniye'yle hastaneye gelirdik de... Pervin işe gider. O kız... O kız şimdi hastanededir belki de. Kalkar kalkmaz fırlamıştır. Kardeşinin hıçkırarak ağlaması geldi akşam eve girince. Bir duygululuk çökmeye başladı yüreğine; yenildi yenilecek. Hadi ağla sen de, o aptal karı gibi. Niye aptalmış? Zavallı kız. Ana baba ayrılığının asıl ağır yükünü o çekti. Babam için ha var, ha yok evde; pek sevmez gibi. Annesiyle de takışıp durmuş gelişme çağlarında. O da doğal; hangi kız çatışmaz ki?.. Bizim piyasaya düşenlerin çoğu kanlı bıçaklıdırlar anasıyla, önlemeye çalıştığı için göremez... Ne demişti Halit; Electra kompleksi miydi?.. Ana kız düşman oluyorlarmış... Her şey de bu Halit'ten çıkar. Kolu çekti, kurgu masasında kayıp giden filme bir süre anlamsız, sonra nefretle bakmaya başladı. Yatırmış kızı zorla öpüyordu kötü adam. Kötü öpüyordu, yanlış öpüyordu, doğrusu nedir bu pisliğin? Şu çerçeveye, şu çekime bak! Ne biçim ışıklandırma bu be? Şu mizansene... Allah belanızı versin!.. Babam şimdi... Kalktı, fırladı odadan. Hastaneye uğrayayım; bizimkiler gelmiştir. Kim gelecek? Seniş belki... Çabucak indi merdivenlerden. Önce bir çay içeyim ayaküstü... Demli bir çay. Naim Makasçı mı bu? O!.. Stüdyoda ne arıyor?..

— Refikçiğim merhaba...

Refikçiğim mi?.. Şaşkınlığını yenip uzattı elini o da. Gülümsedi,

— Merhaba Ağbi, dedi... Hayrola böyle sabah sabah...

Merdiven dibindeki çıkıntıya ilişti, asık suratla,

— Toro-toto! dedi...

Güldü Refik. Toro erkeklik organı demekmiş, Ermenice mi ne?.. Toro-toto... Spor-toto'dan... Filmci argosu... Hasan Ağa'nın tezgâha dizdiği çayı alıp yudumlarken.

— Bayram haftasına sinemacı film bekliyor. Sansür üç sahneyi çıkarmıştı. Yeniden çektiler. Daha dublaj yapılacak da...

Sinemacıların çok bilinen öyküsüydü yinelediği. Sunturlu sövgüler yağdırmaya başladı. Kime sövdüğü de belli olmuyordu. Hangi birini söylesin? Bilmem ne film'e vermiş bonoları. Başlıyoruz demişler, ta geçen ayın başında. Senaryosu bile yok ortada. İki paralık sinemacıya rezil ediyorlar adamı. Anasını avradını sinkaf ben böyle işin... Adana Bölgesi'nin en büyük işletmecilerinden Naim Makasçı'nın ikide bir parıldayan altın dişli kalabalık ağzının altından ne çıkacak diye bakıp duruyordu Refik. Bu bekleyişi kavramış gibi bitmeye yakın çay bardağını kahve ocağının tezgâhına bıraktı,

— Bu ibneler öğleden önce gelmez, dedi. Hadi bi Boğaz'a gidelim istersen.

Duraladı Refik. Babam, hastane... Sırası mı ulan? Herif Adana'nın en büyük... Refikciğim!..

— Gidelim Ağbi, dedi Refik. Öğleden sonra ben de burda montaja geleceğim... ÖZLEM FİLM'in bi işi var da...

— ÖZLEM FİLM ha?.. Onlar da ne orospu çocuğu? ÖZLEM FİLM geçen yıl bana...

Yeni öykünün ayrıntılarını Zincirlikuyu'ya doğru sürdüğü lüks Chevrolet arabasında sövgülerle anlatan Naim Makasçı'ya bakıp duruyordu Refik. Anımsıyordu; sinemaya ilk geldiği yıllarda bu adam, ÖZLEM FİLM'in ortağı bilmem kimin yazıhanesinde ayak işlerine koşturulan biriydi. Depoya bakar, sinemacılara film verir, film alır. Sonra bunu Adana bölgesine aylıklı gönderdiler, film işletmesine. Herif orda... Çalıp çırpmış derler. Ayrıldı şirketten, bölge işletmesi kurdu kendi başına. Daha şurda kaç yıl oldu? Konuşmalarına bak! Biz de mi böyle yapsak? O da bir yetenek oğlum. Yap bakalım, nasıl yapacaksın?.. Öyle yeteneğim olmayacak hiçbir zaman! Ben kendi filmimi...

— Tarabya'ya mı gidelim? Yoksa...

— Nasıl isterseniz Ağbi, dedi Refik.

Yoksa dediği ne? Yeniköy, Façyo filan belki. Ya da Abdullah!.. Göründüğü gibi rastlantı mı? Beni mi arıyordu da... Zorunlu mu? Övünmek için hep birilerini arar bu herifler, Boğaz'a götürüp yemek de yedirirler. O kadar da değil ya; bakalım... Emirgân'da arabayı deniz kıyısına çekip çay içtiler aynı havada. Tarabya'da, yol üstü meyhanelerinden birine girip de garsona isteklerini yazdırdıklarında saat on ikiyi bulmuştu. Pek kimseler yoktu daha. Tanış garson, Naim'in soğuk şakalarına güler görünerek donattı masayı. Sonunda açtı Naim. İkinci yudum rakının üstüne çatalını çiroza takıyordu ki,

— SİNE-AR'ın listesi iyiymiş bu yıl, dedi.

Ses çıkarmadı Refik. Girdi, bakalım nereye varacak? Sessizliği gene Naim bozdu.

— Çok saygım vardır Saffet Ağbi'ye dedi. O başkadır. Tatsızlık soktular aramıza. Bizim bölgede bir orospu çocuğu var, geçen yıl tam bu günler, İstanbul'a geleceğim...

Yeni öykü de ötekiler gibi kendisinin ne kadar namuslu, haklı, giderek akıllı, üstün, başkalarının güvenilmez olduğunu tanıtlıyordu!.. Ses çıkarmadan dinliyordu Refik. Yanıt beklediği de yok adamın. Saptadığı doğruları ana avrat kesinlikle bildiriyor! Niye bütün bunlar? Dinlediğinden kuşkulanmış gibi konuşmayı kesip Refik'e baktı Naim. Korktu Refik. Yakalandık. Nerde kalmıştık deyiverecek herif! Orospu çocuğu gidip Saffet Ağbi'ye demiş ki... Ne demişti orospu çocuğu? Bir sürü şey anlattı ondan sonra...

— Sen ne vakit başlıyorsun?

Anlamadı Refik. Kızardı bile. Gülümsedi. Ben ne vakit mi başlıyorum? Ne başlıyorum? Kurnaz gülümsedi Naim de,

— Canım, bak şimdi Refikçiğim dedi. Namussuzum çok sevindim. Arkandan kaç kez söylemişimdir. Geç bile. Senin yarın olmayanlar kaçtır film yapıyorlar. Yaptıkları da bir boka benzese... Saffet Ağbi akıllı adam...

Daha bir şeyler söylüyordu ya, Refik pek anlamıyordu artık. Demek benim SİNE-AR'a film yapacağım... Peki, bu ada-

ma ne?.. O da biraz çıktı ortaya. Narin Ceylan'ı Saffet Duran, yazıhanesine bağlamış... Bundan böyle, sadece... Oysa Naum'den senetleri alan firmalar Narin Ceylan filmi deyip aldatmışlar garibi. Karı şimdi oynamazsa... Hem karışık, hem çok basit bir iş. Bütün Yeşilçam işleri gibi... Anladığım, bu adam, Saffet Duran'a yaklaşmak istiyor, film almak için. Öteki Adana işletmecisini nasıl kazıklayabilir, o ayaklarda. Bir de, Narin Ceylan'ı... Burasını daha pek anlayamadım ya...

— Sana bir şey söyleyeyim mi arkadaş. Şu anda sinemada bütün adlar bir yana Narin Ceylan bir yana... Gerisi boş söz...

İyi özetlemişti. Yetmemiş gibi bir de açıklama yaptı sonunda!.. Refikçiğim, sana Saffet Ağbi, bu karıyla film yaptıracak. Eğer karıdan gün alabilirsen, sana ben de istediğin kadar film yaptırırım arkadaş!.. Anlaşılmayacak bir şey kaldı mı?.. Peki, şimdi ben ne diyeceğim? Bir kez, benim anlamadım daha çok şey var! Aptallık etme ulan! Etmedi. Gizemli bir gülümseme taktı yüzüne.

— Sağ olun Ağbi, dedi. Daha kesin bir şey yok... İnşallah... Görüşeceğiz...

Kesti. Kadehini kaldırıp aynı gülümseyişle,

— Sağlığınıza! dedi.

Biraz bozulmuş muydu Naim Makasçı, sevinmiş miydi? Kafasında çözüm bekleyen bilmeceler artmıştı belki de. Aklınca saklıyor bu oğlan mı diyordu? Kendi başına üşüşen bilmecelerle boğuşmaktan bunları düşünmeye sıra bulamıyordu Refik. Benim SİNE-AR FİLM'e film yapacağım uydurulur; sorun değil. Piyasada bir fırtına var demek. Narin Ceylan'a böylesi atlamak için... Bir de bu herifin hesapları olabilir. Karıyı istiyor da... İşimiz pezevenklik zaten! Ne demiş ünlü seksüel prodüktör; siz perdede, biz yatakta satıyoruz karıları! Perdede satmak için ara sıra önce yatakta satmamız da gerekiyor böyle... Yemeğin tadı kaçmış gibiydi. Tadı neresindeydi ki? Şişeyi bitirmeden kalktılar. Stüdyoya geldiğinde saat üç olmuştu. Masa doluydu. Bir saate kadar tamam Ağbi, diyordu kurgucu.

En azından üç saat demektir o... Hastaneye mi gitsem, kalsam mı? Yoksa yazıhaneye inip... Derken, telefondan istiyorlar Refik Bey! Kim ki bu? Temel'di. Oldu mu? diyordu. Ne oldu mu? Boğaz'da yemeğe gittiniz Makasçı'yla... Ulan bu bizim piyasa. Bir anda kavradı. Herifi fıştıklayan bu oğlan. İyi ettim Ağbi, diyordu. Göreceksin, öyle tatlı olacak ki. Sen de bozma!.. Narin ablam çağırtmış, ona gidiyoruz şimdi. Kimle mi? Sana ne? Kih kih kih... Saffet Duran'ın karısıyla ayrılmak üzere olduklarını da ekleyip kapattı telefonu. Ulan, her şey deli saçması be... Aklı gene babasına takıldı. Mektup demişti Zühtü Bey. Eczanede. Ya sorarsa aldın mı diye? Üstüne bir ağırlık çöktü. Devinim içindeydi stüdyo. Dublaj yapıyorlardı üst katta. Elektrikçiler, matüpoda, laboratuvarda çalışanlar, dublaj oyuncuları, tanıdığı tanımadığı bir sürü kişi görünüp yitiyorlardı loş koridorlarda. Uçtaki kırık koltuğa çökmüş dalgın bakınıyordu gelip geçenlere. Film taslağı elinde, kaç kez başvurmuştu işletmecisine yapımcısına, dinlememişlerdi bile. Alt yanı bir yönetmen yardımcısı. Bölge işletmecisi alıp da seni özel olarak yemeğe götürecek, öneride bulunacak! Ne değişti peki? Değişen bir şey yok belki de. Öyle geri zekâlıların elinde ki her şey. Burunlarından kıl aldırmayan herifler, bakıyorsun, koyun sürüsü gibi diziliyorlar birinin ya da birilerinin ardına. Olmayacak paralar akıyor birden. Nerden geliyor bu paralar, çark nasıl dönüyor? Akıl erdir erdirebilirsen... Bana da yol açılıyor. Sevinemiyordu. Yadırgamaya başlamıştı.

— Ne o ulan, esrar mı çektin?

Silkinir gibi kalktı koltuktan. Gülerek elindeki sigara izmaritini küllüğe bırakan tiyatrocu Suna'ya baktı, o da gülmeye başladı. Niye böyle sıçradım?

— Kafayı buldum, dedi. Sana da sarayım mı bir çift kâğıt?

Gelip kucakladı Suna. Çoktandır sorup duruyormuş o da Refik nerde? diye.

— Burdayız işte! Ne yapacaksan yap!..

Güldü. Dublajı bitmiş onun da.

— Hadi gidelim, dedi. Seni bırakayım istediğin yere.

Öyle de çapkınca güler ki orospu... Valla orospu değil bu karı...

Belki çirkin de biraz; güzel değil daha doğrusu. Kırkı geçmiştir ama bir coştu mu... Birçok kez yatmıştı Refik'le. Evlendi mi yapmazdı. Üç mü dört mü evlenmişti ne?.. Son, kameraman Sadi'yleydi; demek ayrıldı gene. Eski Opel arabasında giderlerken tiyatrodaki işlerin bokluğunu anlatıyordu. Öyle bir rezillikmiş ki... Neresi değil ki?.. Şişli'deki çatı katına girdiklerinde telefon çalıyordu. Gidip açtı. Bir yere çağırıyorlardı. Atlatmaya çalışıyordu o da. Bir yandan da Refik'e göz kırpıştırıyordu. Hastaymış. Doktora gidecekmiş. Ordan da Kadıköy'ündeki halasına gidip gece orda kalacakmış. Tamam da, bu beni gece de bağlamayı düşünüyorsa... Belli ki düşünüyordu. Telefonu kapatınca gelip kollarını doladı Refik'in boynuna,

— Ben çok kötüyüm doktor!.. dedi.

Ne azgın dudakları. Hay Allah, bugün de ne günmüş ya... Zühtü Bey hastanede... Kendine gelip de Suna'dan kurtulduğunda saat sekizi çoktan geçmişti. Yedirip içirmişti de Refik'i. Bir ara yumuşak divanda uykuya bile daldılar. Bu işi öyle iyi bilir ki bu karı... Şişli'de ilk gelen taksiye atlayıp da eve doğru koştururken doyumdan her yanı gevşemiş gibiydi. Yedi buçukta geleceklerdi Şahinler. Seniye de yoksa evde? Çok kötü oldu. Ne varmış kötü olacak?.. Yarın gelirler. Keşke kalsaydım. Kaç kez üsteledi. Ne kadın be... Gençlere tutkulu. Söyler de... Her şeyi açık karının. Başka gün de içeri almaz bakarsın. Telefonunu kendi verdi. İyi oyuncudur. Filmde güçlü bir karakter oldu mu hemen Suna... Yokuşun başında arabadan inince baktı, kendi katlarında ışık yoktu. Gelip dönmüşlerdir. Ne yapsak şimdi?.. Yorgunluk çöktü üstüne. En iyisi vurup kafayı yatmak... Merdivenleri ağır ağır çıktı, anahtarı kilide soktu, çevirirken, aşağıdaki Pervinlerin kapısı açıldı. Pervin uzanıp baktı,

— Geldi, dedi...

İçerden ayak sesleriyle Şahin çıktı kapıya. Refik indi basamakları,

— Kusura bakma, dedi. Biraz şöyle oldu da... Seniş vardı dedim evde. Pervin varmış evde, geldiklerinde. Katına buyur etmiş Şahin'le Gündüz'ü. Sonra da Seniş gelmiş. Çıkıp kapıyı açtı Refik. Seniş ötekileri de yukarı aldı. Yemek hazırlıyorlarmış aşağıda. Şahin karşı çıkıyordu. Yiyip gelmiş onlar. Refik de öylesine toktu ki, yemek sözü edilmesine şaşmıştı. Seniye hastane raporunu verdi o ara; babası iyiymiş. Atlattı demiş doktorlar, korku kalmadı. Zühtü Bey Refik'i sormuş akşamüstü. Gelir diye beklemişler... Mişler mi? Mişler ya. Makbuş'a telefon etmiş Seniye sabahleyin. Duyar duymaz... Şimdi de hastanede kalmış. Sandalyede oturuyormuş. Gerekirse bir ay oturup bekler o kadın sandalyede. Kızdı, bir şeyler diyecekti Refik. Ne denir bu aptala? Makbuş babasının başında diye güvenliğe kavuşmuş gibiydi Seniye. Gülüp koşuşturarak mutfağa girip çıkıyor, buzdolabından bir şeyler çıkarıyordu konuklar için. Ne Makbuş'u? Şahin'i gördü karı, kişniyor. Konuklarını odasına alıp kapattı kapıyı Refik. Yeniden özür diledi. Babasının hastalığına üzüntülerini bildirdiler onlar da. Gündüz hemen raftaki kitaplara takılmıştı. İzin isteyip kalktı, tek tek gözden geçirmeye başladı. Nedense heyecanlandı Refik. Sınavdan geçiyordu sanki. Beğenmez bu adam!

— İyi kitaplarınız var, dedi Gündüz.

Refik ses çıkarmadı. Gündüz Kafkalara bakarken daha da onurlanmış sayıyordu kendini.

— Kafka'yı seviyorsunuz.

Ne yargı, ne soruydu Gündüz'ün sesindeki. Sezgi. Yakıştırma.

— Çok, dedi Refik.

Oysa yadırgayarak okumuştu. Hele ilk okuyuşunda. Kaç kez elinden atacak olmuştu *Değişim*'i.

— Siz?

Gündüz son rafı parmaklarıyla tararken,

— Severim, dedi. Bayılmam...

Sanki ben bayılırım. Tutamadı gene de,

— Ben çok severim, dedi. *Dava*'yı elimden bırakamadım.

Ses çıkarmadan pencere önündeki sedire oturup yaslandı Gündüz. Yalanını sezinledi bu! Yalan değil ki... Geri dönemedim sadece. Ortak bir şeyler bulayım derken... *Dava*'yı okumamıştı oysa. Filmini gördüm ya... Şahin de gülümser gibi bakıyor. Bir sessizlik olmuştu. Kımıldadı, sırasını bekleyip de yakalamış gibi,

— Nasıl yapacağız? dedi,

Gene bir aradan sonra Gündüz doğruldu,

— Şöyle bir konuşalım önce, dedi. Genel olarak... Öykü şu...

Kısaca anlattığı öykü biraz değiştirilmiş gibi geldi Refik'e. Belki değiştirilmemiş de, yaklaşımı öyle başka ki, değişmiş gibi oluyor. Çevre, sosyoekonomik ortam filan... Başka yerlere götürüyor bu adam öyküyü. Birden kesti Refik,

— Benim için önemli olan insan dramı, dedi. Koşulların ötesinde bir şey bu...

Biraz erken girdim. Anlamı ne bu çıkışın şimdi? Bir yere bağla bari.

— Öykünün oluştuğu çevreyi abartmak gereksiz bence yani... Daha çok iki insan, kadınla erkek arasında, iki zıt dünyadaki çatışma, kendi kendileriyle, birbirlerine karşı düştükleri çıkmaz, bence, asıl bizi ilgilendiren; sinemacı olarak yani...

Tümceyi doğrultmamıştı. Toparlamak için duralayıp da Gündüz'ün kendisine katıldığını belli eder gibi yavaştan başını salladığını görünce şaşırdı biraz. Sustu.

— Abartmak söz konusu değil, dedi Gündüz. İnsan dramı dediğiniz kıstırılmışlığı yaşanmışlık belirler. Koşulların dışında yaşayamazsınız ki... Yalnız bizim de bir dramımız var! Sonunu yalanla bağlamak zorundayız galiba... Öyleymiş...

Şahin'e baktı gülümser gibi. Doğruldu Şahin, dişlerini bir dizi sıraladı gene,

— Mutlu son olacak, dedi. Kız oğlan birleşecekler sonunda. Zaten öykü de öyle geliyor...

Öykü de öyle gelmiyordu. Öyküde, çılgın bir aşk, sonunda, çılgın düşmanlığa dönüşebilirdi. Güzeli de oydu, doğrusu da... Neydi aralarına giren?

— Bir tür kan davası, dedi Gündüz. Ortada kan yok görünürde... Kız da oğlan da, çıkarları uzlaşmaz iki karşıt yanın sorumluluğunu sırtlamışlar... Birinden biri ya da ikisi birden hayınlığa düşmeden nasıl çıkacaklar içinden? Biz hangi yanı tutacağız? İstesek de istemesek de... Ülkemize, bizim sorunlarımıza uyarlayacağız öyküyü... Açıkça tutar görünmemeliyiz kuşkusuz. Ancak, sonunda terazi bir yana ağacak. Biz bu karşıtlığın çok mu dışındayız? Koşulları tastamam gösterip de, insanın nasıl umarsız kıskaca düştüğünü sergilediniz mi, yalancıktan mutlu sona da gitseniz, seyirciyi tartışmaya zorlamış olursunuz hiç değilse. Daha derinliğine düşünmeye iten bir anlatım çıkar... Doğru doğruluğunu korur bir ölçüde. Sonun yapaylığı, iğretiliği anlayana sırıtır. O tür filmlerin parodisi bir bakıma...

Gülümsedi. Alaylı ekledi yavaşça,

— Ne bileyim? dedi. Belki bizim de, bir ölçüde namusumuz kurtulur...

Ne diyeceğini, nasıl diyeceğini bilemeden kalmıştı Refik. Bulanık kuşkular, giderek ürküler duyuyordu. Karşı çıkıp bir yerlerinden vurmak isteği kıpır kıpırdı içinde; toparlayamıyordu. Doğru, doğruluğunu korumuş!.. Bunun doğru dediği... O doğrudan bana ne be? El altından bir şeyler sokuşturacak... Namusumuzu kurtaracağız! Ne olmuş namusumuza? Şahin de o kafada. Bakalım nasıl çıkacağız işin içinden. Olmazsa Saffet Ağbi'ye gidip... Olmaz o; işler öyle karışır ki... Herif Şahin'le film yapmak istiyor...

— İsterseniz şeye geçelim Ağbi, dedi Refik... Baştan alalım ayrıntılarıyla...

— Öyle yapalım...

Gündüz sürdürecekti ki kapı vuruldu yavaşça, aralandı, Seniye göründü, çekingen bir gülümsemeyle,

— Yemek hazır Ağbi, dedi yarı titrek bir sesle. Buyrun...

Ne yemeği be?.. Bu kız... Toparlandı, kalktı.

— Buyrun, dedi Refik de...

Her yemek çağrısında görülen çekingenlikler, biz yemiştikler yenilendi ya uzun sürmedi. Dışarı çıkıp da holde hazırlanan masayı görünce biraz şaşırmıştı Refik; özenliydi. Yalnız masa mı özenli? Sürüp sürüştürmüşler, salınıp duruyorlar ortada... Bu aptal karılar! Öyle toktu ki kimsenin aç olabileceğini düşünemiyordu. Jambonla, kalamata zeytini de nerden? İyi de oldu belki ya... Zühtü Bey de şimdi... Babam evde olsa kalkışamazlardı böyle şeye. Babam da kızmaz. Belki o da bir iki kadeh... Aman iyi ki olmadı; Gündüz'ü bilse, beni de kovar evden!.. "Bu namussuzların köküne kibrit suyu" demişti bir gün. İplerini gönüllü çekermiş.. Bu da namusunu kurtarmaktan söz ediyor! Bu adamda bir şey var ama... Üç takım konmuş masaya!.. Şarap kadehleri... Bunlar Pervin'in işi... Masaya oturup da peynirlerin, salataların hiçbir çekicilik taşımadığını, mutfaktan gelen sıcak et kokusunun bile en küçük bir yemek isteği uyandırmadığını görünce şaşaladı Refik. Nerdeyse tiksinti duyacağım. Ayaktaki Pervin'e baktı,

— Siz de gelsenize, dedi yardım ister gibi.

Ayıp olacak, bari bunlar yese ev sahibi olarak...

— Siz buyrun, dedi Pervin. Biz bir şeyler yemiştik...

— Biz de yemiştik, dedi Şahin, tatlı bir sırıtmayla. Ama oturduk işte...

Gülüşmeler oldu. Çağrı bekliyorlarmış demek ki!

— Peki, katılalım, dedi Pervin.

Masanın boş bırakılmış yanına birer tabak koyup Pervin'le Seniye de oturdular. Pervin şarap şişesini uzatınca eliyle bardağını kapar gibi yaptı,

— Bağışlayın, dedi Gündüz. Ben şarap içmem...

— Rakı?

Pervin'in sorusunu gülümseyerek karşıladı.

— Çalışacağız, dedi. Onu da almayayım... Sonra...

Ufacık duraksaması Refik'e ev sahipliği görevini anımsatmıştı.

— Çalışmak için daha iyi değil mi Ağbi, dedi. İki kadeh...

Söze içten başlamamıştı ya, söyleyince sevindi nedense. Bekleniyormuş; ötekiler de katıldı öneriye. Seniye fırlayıp şişeyi çıkardı dolaptan, rakıya dönüldü; ağırdan yemeye de başlandı. Sessiz çekingenliği Pervin yendi gene. Şahin'e baktı gülümseyerek,

— Siz mi oynayacaksınız bu filmde? dedi...

Kızgınlıkla kavuna uzanırken bardağı devirdi deviriyordu Refik. Tamam, başladılar. Nerden öğrendi bunlar? Aşağıda konuştular demek. E, ne yapacaklardı? Oğlandaki kaykılmaya bak! Ya Pervin'in bakışı...

— Bakalım, dedi Şahin. Öyle olacak sanırım...

Kaykılması filan yok oğlanın. Dönüp önündeki eti kesmeye başladı.

— Kızı kim oynuyor?

Seniye'ydi. Sorarken daha, ürkmüş gibi kaldı ağbisinin bakışını görünce. Rakısından isteksiz bir yudum aldı Refik.

— Seni oynatacağız, dedi, sinirliliğine takılma süsü vererek.

Gülüşmeler oldu. Kızardı Seniye. İyi de oldu. Ezikliğine başkaldırır gibi dikeldi,

— İstek duysaydım Yeşilçam'a koşardım Ağbi, dedi.

Yeşilçam da seni bekliyor zaten!.. Senin gibi demedi ama onu diyor aklınca. Ben koştum... Sen de koşsaydın. Şimdi nerdeydin kim bilir?.. Çenesi açılıyor. Kolay mı, avukat olacak karı... Uzadı bu yemek. Odaya geçip de biraz uzansam ayıp olur mu? Günün bütün yorgunluğu üstüne çökmüştü. Kalkıp çalışma yapacağız daha, siz de iyisiniz Pervin Hanım'la Gündüz Bey! "Hangi kitapları okuyorsunuz?" başladı bile...

IV

Ogeceki çalışma iyi bir başlangıç gibi gelmedi Gündüz'e. Pek verimli de olmadı. Yemek uzadı. Odaya geçtiklerinde gece yarısıydı nerdeyse. Refik sayıklamaya başlamıştı. Birkaç kez gidip yüzüne su vurdu muslukta. Dün gece de uyumamış. Kalkmak istediklerinde bırakmıyordu da. Hep böyle çalışırlarmış. Yarın gece ya da öteki geceler başka türlü olacak değilmiş ki... Rakının da etkisi vardı bu ağırlıkta belki. Refik'in saatler ilerledikçe, her şeyi gülerek anlatması da rakıdan mıydı? Üstündeki gerginliği atabilse, aslında tatlı çocuk. Kız kardeşine de, Pervin'e de tepeden bakar, ötesi, kızar gibi. Aralarında bir şey var belki. İlişkilerindeki ayrıntıları hemen öğrenecek değ-

liz ya, Pervin, ilginç bir kadına benziyor. Belki Refik'le de ilişkileri var da... İki kız da çekingen Refik'e karşı. Gündüz de sayıklamaya başlayınca, artık sinemacısınız Ağbi, demişti Refik. En çok kullandığı söz de ağbi. Epey şey biriktirmiş, boş görünmüyor. Saygıdeğer bir sinema pratiği var belli ki. Yalnız, kafası şemalarla dolu. Öyküyü tartışarak geliştirip uyarlamaya çalışırlarken, kalıplarla dikiliveriyordu hemen. İlle de bu yoldan geçip şu sonuca varacak. Dışarısı sinemanın yasak bölgesi! İşi insanlarla değil de, yazgıları çizilmiş, tanıdık insan resimleriyle... Ben de mi böyle olacağım? Kendini kollamayıp da batarsan sen de olursun doğal ki... Sinemacı oldun artık... Kollayacağız! Şahin de hemen hiç konuşmuyor, dinliyor hep: Bir iki yerde karıştı, bayağı da iyi şeyler söyledi ya, gene de gözlemci daha çok. Evden çıktıklarında sabahın dördüydü. Oysa o saatte bir yerlere götürecekti Gündüz'ü Şahin. İşkembe çorbası içip ordan da Boğaz'da... Genç olmadığıma inandırmak gerekecek bunları önce. Diretmesem tamamdır. İşten, güçten de oluruz, sağlıktan da. Ertesi gün güç yetişmişti gazeteye. Bütün gün de uykulu çalıştı. O akşam atladılar; ertesi gün Cumartesi'ydi, Gündüz'ün izin günü, sabahtan oturup bir kaptıracaklardı, Refik'in deyimiyle. Ne tatlı söylüyordu... Bir kaptırırız Ağbi... Hepsi güzel de, biz bu çocukla biraz güç anlaşacağız. Yalnız Yeşilçam alışkanlıklarının getirdiği bir diretme değil, düşünce yapısında bir karşıtlık, örtbas etmeye çabaladıkça sırıtan bir tedirginliği var. Önyargıların baskısından kurtulamıyor mu demeli?.. Kötü yollara sürüklemeyeceğimize inandıramazsak olmayacak! Kulağına kar suyu kaçtı mı, uğraş dur artık, öyle değil de böyle diye... Bereket Şahin var yanımızda. Olmazsa olmaz sonunda, ne yapayım? Onu da pek kolay diyemiyordu. Saffet Bey'le konuşmaları umutlar vermişti. Bu oğlanla anlaşamazsak, gider derim adama ki... Ne dersin? Bir şey de denmez ya. Daha bir merhabamız var. Bu oğlana da çok güvenli herif. Öyle olmasa niye bizi birlikte çalışmaya koşsun? Belki de denetim için seçti bu oğlanı. Filmi de bu mu yönete-

cek? Niye açıklamıyor? Bana söylemeyi uygun bulmadılar belki. Niye? Ne bileyim niye? Şahin'le konuşmalı bu konuları da... O bir şeyler biliyordur... Önümüzdeki sorun, bu Refik'le çalışıp iyi bir şey koymak ortaya. Onun da, benim de çıkarımıza bu. Oğlan da namusluysa, ki niye namussuz olsun, tertemiz çocuk, ukalalıkları olacak doğal ki, genç; bu işi olumsuza saptırmamak bana düşer... Bu sonuca varınca içine su serpildi. Refik'in olumlu yanlarını anımsıyordu artık. Kitaplığı, okuma tutkusu; müzik, edebiyat, sanatseverliği. Derinliği yokmuş, modaya uygunmuş; olsun. Derinleşir. Çok genç, gözlerini bir açtı mı, senin göremeyeceklerini görür. Keşke hep böyle olsa Yeşilçam'dakiler... Daha pek kimseyi de tanımadım ya... Yakınımız, tamam; Şahin'in derinliği ne? Hiç Kafka okumamış; ötekinin özentisinden daha mı iyi bu? Düşünsel, sanatsal konulara eğilimi özenti de olsa, alışveriş olanağı var demektir o kişiyle. Özentiyle başlamayan kaç kişi?.. Yeni bir yola çıkıyoruz, bu adamlar da en kötüleri değil; varolanın en iyisi belki de. Doğrusu da böyle almak. Refik şu Nihat'a benzemiyor mu? Merdivenlerden iniyordu Nihat da. Dönüp baktı,

— Boş musun Gündüz Ağbi? dedi.

Güldü Gündüz,

— Uykusuzum sadece, dedi.

— Dün gece iki saat uyudum ben de, dedi Nihat. Çocuklarla buluşacağız şurda, dergi için. Çok kalmayız... Gelirseniz sevinirler... Tanışmak istiyorlar sizinle...

Derginin yönetim yeri arka sokaktaki bir han odasındaydı. Nasıl da birbirinin tıpkısı olagelir bu gençlik, sanat, edebiyat dergileri. Merdivenlerden dördüncü kata tırmanıştan, şu perdesiz pencereli odanın bir iki sandalye, bir masa, birkaç kitap görüntüsüne, üç beş delikanlının koşup yürek dolusu tartışmalarına kadar her şey, yirmi yıl öncelerde bizim gençlik dergilerindeki ilkel evecenliğimizin yinelenmesi. Dergiyi sırtına yüklenmiş, masada oturan uzun boylu, sessiz ozan, Fransa'da son çıkan bilmem kimin eleştirilerini çevirince ortalığın karı-

şacağı savında kasıntılı genç, varlıklı ailesinden para çekti mi derginin durumunun düzeleceği umulan can çocuk, üç bini bulmayan baskı, başa dert olmuş iadeler, para alınamayan dağıtıcı, hepsi yerli yerinde! Bize üstünlükleri, kirayı depo yaptığı yandaki büyük odayla birlikte avukat ağbisi ödüyormuş birinin. Bu dergi batmaz! Gündüz'ün şiirini sevmiş ozan. Yaşanmışlık varmış. Yazı kurulunda okunmuş, hepsi sevmiş ya, ozanın sevmesi önemli! Başka yazılarını bekliyorlarmış. Şimdilik telif ücreti ödeyemiyorlarmış! Vah, durumum ne olacak şimdi?.. Kitap yayınlarına başlamayı da düşünüyorlarmış. Bu iyi işte... Benim şiirleri de basarlar mı? Bir şey demedi Gündüz. Bir yayınevinin bir yazara ettiklerinden söz açtı birisi. Kızgın sözcükler doldurdu odayı. Uzayacaktı ki, kapı açıldı, kumral, orta boylu, gözlüklü bir genç girdi içeri. Hepsi sevinerek kalktı, kucaklaşıp öpüştüler. Tanıttılar, Melih'miş adı. Öykücüymüş. Bir sinema kulübünün kurucularındanmış; yöneticisi de oluyormuş... Film gösterileri için yeni bir salon ayarlamışlar, ilk onu muştuladı gelen genç. Bilmem kaç yüz bin liraya tutmuşlar. Sayı öyle büyük göründü ki Gündüz'e... Yoo, doğru söylüyor. Anımsadı; kuruluşuna basın da yer vermişti bu kulübün; büyük holdingci bir aileden sinemasever birinin adı da kurucular arasındaydı. Varlıklı, kalburüstü sanatsever bayanlar, baylar, seçkin aydınlar, yazar çizerler üyesiydiler kulübün. Salon tutmak sorun olur mu? Genç de belli ki sürekli sinema yaşıyor. Hem de iyi yetişmiş; sinemanın ünlü ustaları, temel yapıtları dilinden düşmüyor. Einstein'den girip Trufault'dan çıkıyor. Hepsini getirip göstereceklermiş. Sevindi Gündüz,

— Ben de görmek isterim, dedi. Adlarını biliyoruz sadece...

Konu iyiden iyiye sinemaya dökülmüştü. Daha çok Melih konuşuyordu. Bir görev yaptıkları inancındaydı bu kulüpte. Yerli sinema pisliğini süpürüp atmak, yerine gerçek sinema sanatını oturtmaktı amaç! Sırası düştü mü pis herifler diye söz ediyordu yerli film yapanlardan. İçinde bir ezilme duydu Gündüz. Aşağılanma... Sana ne oluyor? İyi ki kimseye sözünü et-

medim daha. Yol yakınken bırakıver!.. İç cebindeki üç bin lira ağırlaştı birden. Savunmak geldi içinden, neyi savunacağını bilemiyordu. Doğru dürüst kaç yerli film gördüm ki? Refik, Şahin, pis herifler mi? Bu da onlardan söz etmiyordur ya. Pek kimseyi ayırdığı da yok. Sen de giriyorsun bu tayfaya artık! Bir zamanlar kavgası basına da yansımış, sansürün, gericilerin saldırısından güç kurtulmuş bir köy filmini anımsadı. İlericiler tutmuştu filmi. Melih'in bir duraksamasından yararlanıp,

— Ara sıra iyi şeyler de çıkıyor, dedi Gündüz.

— Örneğin?

Anımsadığı filmin sözünü etti. Katıydı Melih.

— Köylülerin arsa sorunlarıyla bir yere varılmaz, dedi.

Filmi görmediği için bir şey diyemeden kaldı. Doğruluk da var bu sözde, yanlışlık da... Gibi görünüyor... Ezbere konuşamam ki... Konusunu iyi biliyor adam. Uyarıydı bu konuşma. Refik'le Melih arasında bana da düşen bir görev olmalı. Sinema gibi çok önemli bir olguya, doğru yaklaşımı bulmak gerek. Doğru hangi yanda, neyi tutacağız? Burası Türkiye, doğru iki yandan da olmaz çoğu kez! İki yandakiler iki yana çekiştirip dururlar; doğru da orta yerde sallanır kalır. Sinemada başka mı olacak? Kalkıp burdan bir filme gitmeli. Han odasındaki gençlerden ayrıldıktan sonra bir eksiklik duygusu oturdu içine. Yerli filmlere gitmem gerek. Melih'in kestirip atan yanıtı da sinirine dokunmaya başlamıştı. Köylülerin arsa sorunuyla... Niye varılmasın bir yere? Öyle çok yere, yerlere varılır ki... İş, sinema yapmasını bilmekte. Ötesi, insanı tanımakta, söylenecek şeyi söyleyecek yeteneği olmakta... Deseydin ya... Filmi görmeden ne diyeyim?.. Yuvarlak sözler olur, ne desen... Yerli filmlere karşı küçümseme, soğukluk vardı içinde. Göreyim derken bir alçakgönüllülük ediyordu sanki. Katlanacaktı! Bir bakıma öyle. Şu senaryo işi olmasa, yerli filme gitmek nerden gelecek aklıma? Yanlış olan da bu değil mi? Bilmiyorum. Yanlış, doğru; gideceğiz işte. İnci Sineması'na taşınır dururuz artık Madam'la! Ka Madam seniylen gider? Namuslu ayile kadını...

Dolmuştan inip de sokağa girerken Mart ayındaki olayı anımsadı, gülmeye başladı. Arka bahçeye bir sürü erkek kediyi toplayan bir dişi kediye kızmıştı Madam Annik. Bas bas bağırıyorduk: Ka burası namuslu aile evidir; hiç utanmak kalmamıştır sende?.. Al yerli film! Ertesi sabah bir sinemada ilk gösterimi varmış Şahin'in oynadığı bir filmin. Buluştuklarında Refik, birlikte gitmelerini önerdi. Gündüz'ün sevinerek karşıladığı bu rastlantı çok şeye de kolaylık getirdi. Konuşmayı kahveleri verirken dinleyen Seniye, Refik'den çekinmesinden olacak, bir şey diyemedi. Biraz sonra yukarı çıkan Pervin, dışarda bir fiskostan sonra girip onların da gelmesinin bir sakıncası olup olmadığını sorunca o da çözümlendi. Ordan çıkınca da bayanlar hastaneye, Zühtü Bey'e gideceklermiş. Refik dün oradaymış, iyiymiş Zühtü Bey. Çenesi açılmış, yasak dinlemiyor, ona buna laf atıyor, takılıyormuş. Arkadaşı olan doktora,

— Senden önce gideceğimi mi sandın ibne? demiş...

Bu sözleri kızlar dışarı çıkınca söyledi Refik. Ne terbiyeli çocuk bu. Zühtü Bey'in de ilginç bir kişiliği olmalı. Çıksa da tanışsak. Çabucak toparlanmalarına karşın, Beyoğlu'ndaki sinemaya gittiklerinde film başlıyordu. Karanlıkta her birini bir yere çekip oturttular. Şahin Gündüz'ü bırakmamıştı. Bereket daha jenerikte film mi koptu ne, ışıklar yandı gene. Refik'le Pervin hemen önlerindeki sıradaydılar. Sıra başında Seniye oturmuştu. Doğal ki Refik'le oturacak Pervin Hanım!.. Kalabalıktı sinema. Gündüz'ün hiç görmediği bir seyirci kitlesiydi. Sinemacılar, tanıdıkları, yakınları. Basından da gelirlermiş. Magazinlerden daha çok. Bakındı, tanıdığı kimse yoktu. Film başladı. Jeneriği de baştan aldılar. Hiç tanımadığı bir sürü ad. Şahin Doğu üçüncü yazılmıştı. Kimi adlara yalancıktan gösteri yapıp, alaylı alkış tutuyorlar, bazıları "Bravo" diye bağırıp dalga geçiyordu. Film başlayınca sesler kesildi, ara vermeden sonuna dek saygıyla izlendi. Kötüydü film. Bir Amerikan filminden almışlar. Çoğu yerler uymamış. Şahin içkici bir serse-

riyi oynuyordu. Gerçekten iyi oynuyordu. O uyduruk kişilikle etkilemişti salonu. Arkadan biri eğildi Şahin'e,

— Helal olsun Ağbi, diye fısıldadı. Yedin başoyuncuyu...

Işıkçı bir çocukmuş. Adını söyledi Şahin; o da kulağına eğildi Gündüz'ün.

— Boş ver diye fısıldadı. Herkese yağ çeker böyle...

Değildi. Genel kanıyı yansıtıyordu ışıkçı çocuk. Gerçekten iş var bu oğlanda. Film bitince Şahin'in çevresine dolup kutlayanlar bayağı kalabalıktı. Başta da Temel. Gelip boynuna sarıldı, şapur şupur öptü yanaklarından,

— Allahıma Ağbi, dedi. Gırıp geçireceen ortalığı...

Yalnız kendi kanısı değilmiş, işletmeciler varmış yanında, onlar da söylemişler. "A star is born!" Bizde de böyle oluyor demek. Film bir şeye benzeseydi bari. Sinemadan çıktıkları ara sokakta Pervin'le Seniye'de kutladılar Şahin'i. Refik kızları sepetleme yolundaydı ki Şahin bırakmadı,

— Şurda bir yemek yiyeyim Ağbi, dedi Refik'e. Aç açına yollamayalım...

Aç değiliz, filan, mırın kırınlarına da kalkışmadı kızlar. Bekliyorlarmış! Hacı Salih Lokantası'na vardıklarında sinemadaki yüzler vardı birçok masada. Şahin'i kutluyorlardı uzaktan yakından. Ardlarından Temel de yetişti. İçerdeki geniş masalardan biri boşalıyordu. Tanıdık garsonlar oraya götürdü gelenleri. Gündüz'ü başa aldılar. Temel duvarın dibinde Refik'e yakın oturmuş bir şeyler anlatıyordu alçak sesle. Gizlice gibi. Öyle de evecenlikle anlatıyor ki... İşletme, makas sözcükleri... Seniye, Şahin'in verdiği yemek listesine göz atarken karşısındaki Pervin'in gülümser gibi baktığını gördü Gündüz. O da gülümsedi, zorunluymuş gibi,

— Nasıl buldunuz? dedi...

— Bilmem, dedi Pervin, kurnaz, biraz da alaylı bir gülümsemeyle. Siz nasıl buldunuz?

— Film kötü.

Hoşgörüden yoksun olmadığını tanıtlaması gerekliymiş gibi,

— İyisi de nasıl yapılacak bilmem ki? dedi...

Sesi çevreye güvensizlik taşıyordu. Küçümseme belki. Öyle demek istemedim oysa. Bir şeyler daha ekleyip, açıklık getirmeyi düşündü, vazgeçti. Neyi açıklayacağım? Niçin? Bu kadın da ilginç. O gece yemekteki konuşmaları geldi aklına. Bayağı akıllı sözler etmişti. Okuyor da. Adını saydığı kitapları gerçekten okuduysa, hele anladıysa, valla bravo yani!.. Garson dikilmişti. Yemekler söylendi. Gündüz maden suyu istedi.

— Soğuk olmasın, dedi.

Giderken garsona yineledi soğuk olmamasını. Üstelemesine bakıyordu Pervin.

— Soğuk sevmiyorsunuz? dedi.

Sırası; sıcak seviyorum deyip bak gözlerinin içine şunun!..

— Kolluyorum, dedi. Vaktiyle bir şeyler geçirdik...

Niye böyle dedim? Ne bileyim ben?

— Rakıya da buz koymadınız o akşam, dedi Pervin.

Demek gözünden kaçmamış. Ne ilgi!.. Bir kadın bunu dedi mi boş bulunmuş da yakalanmış gibi gözlerini önüne indirmez mi? Öylece bakıyor bu.

— Ne geçirmiştiniz?

Ne mi geçirmiştim? Aydı Gündüz. Röntgenci ya bu, kendini doktor sayıyor! Güldü, işin alayında gibi.

— Plorizi avec apanchman post pneumonik!.. dedi.

Pervin gülmedi. İlgisini belirtmek ister gibi ağır ağır başını salladı,

— Geçmiş olsun, dedi. Gelin de bir scopi yapalım size.

Ne diyeceğini bilemedi Gündüz. Gülecek gibi olup tutmuştu. Pervin ekledi hemen,

— Gerekirse film de alırız...

— Sağ olun!..

Konuyu örtmek istiyor, toparlayamıyordu. Dediği hastalığı geçireli yirmi yıl olmuştu belki. Alay olsun diye söylerdi bu dizi dizi sözcüğü. Zatürreeden çevirmiş sulu zatülcenp... Geçenlerde, kebapçıdaki pis boğazlığından sonra hafiften bağır-

sakları bozulmuş, midesinde ağrılar duymuştu. Soğuk içmemesi ondandı birkaç gündür. Bunları mı anlatsaydım şimdi? İşin ucunu bırakacaklardan değildi Pervin. Çantasını açıp bir kart çıkardı. Telefon numaraları, adres... Cumartesi'leri çalışmazmış doktor. Savsaklamadan gelmesini istiyordu. Yardımcı olursa sevinecekti. Yani çıkar için yapmıyorum, diyor kızcağız. İyi ya, bir gideyim. Pazartesi, sabah on, olur mu? Oldu. Yemek daha çok Temel'in şaklabanlıklarıyla geçti. Bu film öyle iş yapacakmış Allahıma... Ne kendi inanıyordu, ne dinleyenler... Yemekten sonra Seniye'yle Pervin hastaneye gittiler. Temel de ayrıldı; bir işi varmış. Kuru yemekle kurtulamazmış böyle Şahin; ıslatacaklarmış başarısını. Yemekleri Şahin ödemişti. Temel'in ardı sıra baktı Gündüz. Sevgi de duyulabilirdi bu oğlana, kuşku da. Girip çıkmadığı yer yok gibi herifin... Şahin'i de uyarsam mı? Uyaracak ne yapıyor ki Şahin? Eski alışkanlıklardan kurtul artık! Sen ortalarda değilken çok şey değişmiş dışarlarda. Ben de değiştim. Daha da değişeceksin. Kim bilir belki de... Hiç aklıma gelmedi. Gelmez; o kadın değil mi? Çekiciliğine dayanamamıştır olsa olsa! O kadar da manyamadık daha... Belli etmiyor ya, fıkırdayan bir yanı var o kadının. Niye olmasın, kadın değil mi? Refik'le ilişkili görünmüyor pek. Kafasındaki yeri ufaktan genişlemeye başlamıştı Pervin'in. Yolda, eve gittiklerinde çalışma boyunca Refik'e bir şeyler sormak isteği dolanıp durdu içinde Pervin'le ilgili. Ne soracaksın? Röntgene gideceğini söylemen bile doğru değil! Akşama doğru çay molası vermişlerdi ki, Pervin'le Seniye ellerinde kekler, çöreklerle geldiler. Zühtü Bey, çıkacağım diye tutturmuş. Makbuş önleyebiliyormuş ancak. "Bu deliyi bu acuze tutar" deyip odasına Makbuş için bir kanepe koydurmuş arkadaşı doktor bilmem kim... Ahsen Bey mi dediler? Kafasındaki karışıklığa karşın çalışmaları bugün daha verimli olmuştu Gündüzlerin. Dışarda düzenlenen çay masasında uzunca bir söyleşiye daldılar. Sanat, edebiyat, sinema sanatı, tiyatro derken şiirde kalındı. Seniye, Metin Eloğlu'nun şiirlerine bayılı-

yormuş! Çekingence söylediği bu söze ağbisi öyle kızgın bakıyordu ki, gülecekti Gündüz. Derdi nedir bu iki kardeşin? Kendi pek tanımıyor Eloğlu'nu, ona mı içerledi? Masadaki havadan mutluluk duymaya başlamıştı Gündüz. Biraz geçince Refik de yumuşar oldu! Hadi sen de Kafka'dan başla oğlum!

— Bize kendi şiirlerinizden okur musunuz Ağbi?

Refik'in sözleriyle bir tuzağa düşürülecekmiş gibi duraladı Gündüz. Bu da nerden çıktı gibisine bakındı, gülümsemeye çalıştı. Hepsinin gözleri üstündeydi.

— İnanmayacaksınız ama dedi, hiçbiri aklımda yok...

Güldü.

— Önümüzdeki hafta dergide çıkacak, dedi. İsterseniz getiririm okursunuz.

Ötekiler de gülümsedi; konuyu atlamak için hemen aldı Gündüz, Ahmed Arif'ten, *Hasretinden Prangalar Eskittim*'den söz açtı. Şahin çok seviyordu. Ahmed Arif'ten dizeler okumaya başladı. Gündüz'e döndü Pervin,

— Şiirlerinizi unutmanız...

Uygun sözcük arar gibi duraladı,

— ... Şaşırtıcı, dedi. İnsan yazdıklarını unutmaz gibi geliyor bana.

Yalan söyledin demeye mi getiriyor bu kız?.. Sessizlik oldu. Kollamasına karşın sözlerinin Gündüz'ü tedirgin ettiğini görünce, konuyu geçiştirmek ister gibi, bardağına uzandı,

— Çayınız bitmiş, dedi. Yenileyeyim...

Sevecenlik vardı sesinde. Sen öyle olmasını istiyorsun! Sana yeni çay verdi, o kadar. Kırdığı potu düzeltme çabasında belki. Ne potu? Yalan söyledin demek istemedi ki... Bu kız, bir şeyler arıyor. Aradığını bulmuş o! Arayıp duran sensin. Hem de bulamayan. Hiç de bulamayacağım besbelli... Biraz da Nâzım'dan söz açsam mı şunlara? Aç da, bul aradığını!.. Şiir konuşmaları tavsamıştı. Bir dönüşün sessizliğine girmişlerdi ki,

— Asıl Nâzım'ı severim ben, dedi Gündüz. Nâzım Hikmet'i...

Sessizlik daha da koyulaştı sanki. Damdan düşer gibi mi olmuştu? Aldırmadan sürdürdü,

— Benzeri yeryüzünde bile az... Neruda, Aragon, filan... Küçümsenen, yadsınan işçi sınıfımızın evrensel adamı. Şiirimizde anıt.

Şahin'in yüzünde mutluluk dolaşıyordu. Bir de Pervin'in mi? Yoo, susuyor... Hepsi susuyor. Seniye evecen bakıyor... Bu Refik de hep taş gibi... Döndü,

— Hiç Nâzım'dan okudun mu? dedi Refik'e.

— Hayır, görmedim.

Kestirip atmıştı! Gittikçe soğuyan bir suskunluk yaşanıyordu. Şahin bir şeyler söylese ya. Bakındı Gündüz. Hadi Nâzım'dan bir şeyler oku Pervinciğim! Refik davrandı birden,

— Ee, işbaşı yapalım mı? dedi gülerek...

Herkes bu öneriyi bekliyormuş gibi yekindi oturduğu yerden. Sandalye takırtıları, çay için teşekkürler arasında masadan ayrılıp odaya geçtiler. Gündüz renk vermemeye çalışıyordu. Ne var bozulacak? Kimlerle olduğunu daha iyi anladın. Bir daha da unutma!.. Şahin boşuna susmadı ya... Çalışmanın havasına uzun süre giremediler. Gene, ordan burdan konuşmalarla geçti bir süre. Saat on'a geliyordu ki bıraktılar. Salı'ya kadar izin istiyordu Refik. Hem yapılanları bir toparlasındı. Zühtü Bey'in hastalığı da girince stüdyo iyice aksamıştı. Montaj masası boşalıyordu. Yarın, öbür gün, bir kaptırsındı bakalım... Gündüz'e de iyi gelmişti bu. Şahin'le çıktıklarında kızlar yoktu. Pervinlerin katına inmiş olmalılar. Sis vardı, sokaklar nemliydi. Taşlar parlak, kaygan, pırıltılı. Tarlabaşı'na çıkıp ağır ağır, konuşmadan yürüdüler bir süre. Ağa Camii'nin altındaki sokağa geldiklerinde, düşüncelerini paylaştığını açıklamak zorunluluğunu duymuş gibi dönüp baktı Şahin,

— Bizim piyasanın insanı bu, Ağbi, dedi. Kafa hepsinde tın tın... Öyle binde bir... Hiçbir şey konuşmayacaksın bunlarla. Film yapacaksın... Bu gene okuyor iyi kötü...

Güldü Gündüz. Bir şey demedi. Sokağa döneceklerken durdu,

— Ben gidip yatayım biraz, dedi.

— Yoruldun...

Şahin'in bir yerlerde işleri varmış. Yarın da koşturacakmış. Ben sizi ararım, deyip ayrıldı. Döndü Gündüz, Taksim'e doğru çıkmaya başladı. Gerçekten yorgundu. Üstüne çökmüş ağırlığı atamıyordu bir türlü. Günü akşam eden, çoğu gereksiz gevezeliklerle dolu çalışmadan değildi bu yorgunluk. Kendini koca bir yığının altına yapayalnız itilmiş görmekten geliyordu. Doğruları, tek başına bir yük gibi taşıyacaksın, bölüşmenin mutluluğu varken... Hiçbir şey konuşmayacaksın bunlarla. Film yapacaksın! Ne konuştum ki zaten?.. Biz içerdeyken çok şey değişmişti dışarda değil mi? Adlardan bile korkuluyor daha... Addan değil yalnız; işçi sınıfımız filan dedik ya... Ne güç işe koşulmuş!.. Uzun saatler uyuyamadı o gece. Ertesi gün de taşıdı o ağırlığı. Madam yoktu. Kınalıada'daki akrabalarına gitmişti sabahtan. Evin ıssızlığı içinde gezindi, okudu; uyudu bir süre. Geceden beri çiseleyen yağmur da evden çıkmak isteği bırakmıyordu. Çalıştıkları öyküyü düşünmeye çalıştı, olmadı. İsteksizdi. Yüreğine bir ölü uzanıvermiş sanısıyla irkildi birden. Ayıpladığımız, ötesi, taşladığımız şeyler. Böylesine kırık dökük olmak ancak karamsar bir dünya görüşünden doğar. İki eşşeğin eşşekliği çıktı diye sana ne oluyor? Bunların hepsi iyi, güzel de, ben yarın o kızla bir konuşup... Tutunacak dal arama çabası bunlar. Tutun bakalım, inandığın sapasağlam doğrulardan daha güçlü tutunacak bir şey bulabilirsen... Bölük pörçük uykulu bir geceden sonra, yağmur altında dolmuşa atlayıp da Şişli'de, muayenehanenin bulunduğu hanın önünden inerken kendine kırgındı. Üstünde çalışma giysileriyle kapıyı açan Pervin'in gülümseyen yüzü, günaydın'lı, hoş geldiniz'li, sıcak el sıkışı, beklediğinin üstünde içten karşılanış, bir şeyleri kımıldatmaya başladı. Daha Doktor Bey gelmemiş. Bir koridorun başındaki küçük odasına aldı Gündüz'ü. Arka bahçeye

bakan bir pencere, aygıtlar, ilaçlar olan bir cam dolap, telefonlu masa, sandalye, koltuk. Aynı sıcak ilgiyle,

— Sağlığınızda yeni bir durum? dedi Pervin.

Toparlandı Gündüz,

— Yoo, dedi. İyiyim...

Gülümseyerek bakışırlarken az kalsın bozacaktı bu oyunu! Bir bokum yok benim, kızım. O dediğim hastalığı geçireli yirmi yılı aştı. Pis boğazlıktan ara sıra sindirimimi bozuyorum; bağırsaklarım tutmuyor. Tamam, onu söyle de bağırsak filmi desin karı... Lavmanlar yapıp demir aygıtlar soksunlar kıçından.

— Ben de sizinle konuşmak istiyordum.

Söyleyince kızardı Pervin. Yüzüne ateş bastı dedikleri. Gülmeye çalıştı. Evecenlik Gündüz'e de geçmişti. Hay yaşayasın!.. Ben de istiyorum... da, böyle senin istemen...

— Sevinirim... dedi.

Bir zil sesiyle fırladı Pervin. Kapıydı. Birilerini aldı içeri, koridorun ucundaki bekleme odasına gönderdi. Daha odaya girerken telefon başlamıştı. Doktor Bey on birde efendim. Kapattı. Bir sessizlikte yüz yüze geldiler gülümseyerek. Nerde kalmıştık?..

— İşiniz kaçta bitiyor?

— Benim mi? dedi Pervin.

Başka kim var burda? Zaman kazanmak için düşünmeden söylenen bu sözü gene telefon zırlaması izledi. Gene aynı konuşmalar. Kapatınca, görüyorsunuz der gibi yakınarak baktı,

— Yedide filan, dedi.

— Benim de, dedi Gündüz. Akşam birlikte yiyebilir miyiz?

Gene kapı, gizleyemediği bir sevinçle fırlamıştı bu kez. Kapıdan çıkarken,

— Olur, dedi gülerek.

Orta boylu, sıska da, sivrice göbek, gözlüklü bir adam geçti koridordan, Pervin'in önü sıra. Buruşuk alnına binmiş daz başının yanından boynuna sarkan ak saçlar öndeki kamburumsu

gövdenin peşine düşmüş gibiydi. Doktormuş. Bir süre sonra Pervin uzandı kapıdan,

— Buyrun, dedi Gündüz'e...

Birısı düşüklüğü olmuştu sanki birden her şeyde. Odasında Doktorla bir şeyler konuştu Pervin. Çıktı, koridorda bekleyen Gündüz'ü, ölü bir ışığın kararttığı, serin röntgen odasına aldı. Soyunmasını söyledi. Röntgeni hazırladı çabucak. Gündüz'ü aygıttaki yerine geçirdi. Dirsekler şöyle... Artık güleceği de gelmiyordu Gündüz'ün. İşi bayağı ciddi! Doktor girdi. Işığı söndürüp aygıtı çalıştırdılar. Soluk alın. Daha derin. Göğsünüzü şöyle... Sesi de ne incecik bu adamın? Pervin'inki daha kalın!.. Evire çevire bakıyordu Doktor. Pervin'de yanı başında. Şimdi ne diyeceğim ben herife? Bakalım o ne diyecek?

— Sağda mı geçirmiştiniz?

— Evet, dedi Gündüz.

Bildi! Yoksa?..

— Ne kadar oluyor?

— Beş altı yıl filan!..

Biraz daha inceleyip baktı. Durdurdu aygıtı. Sönük ışık yandı. Kapıya yönelirken.

— Geçmiş olsun, dedi Doktor. Kaygılanacak bir şeyiniz yok. İyisiniz...

— Sağ olun...

Utanmıştı biraz. Kuruntu ettiğime vermiştir; niye numara yaptı desin? O da hoş değil. Giyinip çıktı, Pervin'in peşi sıra. Koridorun sonundaki küçük odaya girdiler. Masadaki kâğıtları toparlayan Pervin'e,

— Sağ olun! dedi. Borcumuz?

Gülümsedi Pervin,

— Borcunuz yok, dedi.

Duraladı Gündüz, bir şeyler demesine kalmadan,

— Doktor Bey, sizden ücret dileğinde bulunmuyor, dedi Pervin. Yazar olduğunuzu söyledim...

Pervin'in gösterdiği incelik şaşırtıcıydı. Ne diyeceğini bilemedi. Kızaracaktı neredeyse. Estağfurullah filan mı denir? Toparlandı,

— Akşam nasıl?..

Bekleyecek vakti yoktu Pervin'in.

— Yedi buçuk filan olur mu? dedi, elindeki kâğıtlarla kapıya yürürken.

— Sekiz... Ben gazeteden ancak...

— Sekiz'de aşağıda... İsterseniz telefon edin... Başka bir yerde de olur... Kusura bakmayın...

Doktor zile basmıştı, Pervin'i çağırıyordu belli ki... Sımsıkı el sıkıştılar.

— Her şey için sağ olun!.. dedi Gündüz.

Çıktı. Caddeye indiğinde yenilenmiş buldu kendini. Birileriyle çabucak oynayıp bitirdiği bir oyunun sonunda... Ne sonu? Perde arası bu. Oyun yeni başlıyor! Oyunu ben başlattım, o sürdürüyor. Yoo, başlatan da o, sürdüren de. Benimle konuşmak istiyormuş. Çok rahat bir kadın. Kolay kadın! Beni de hep böyle kadınlar bulur! Feriha... Feriha'nın hizmetçisi olamaz bu. O kadar da değil. Aslında güzel çizgileri, bakıyorsun, öyle bir ağır basmış ki... Beni röntgene sokarken çıplak omuzumu tutup da başını yana doğru sert çevirince bakışı, topuzu, güzel saçları var bir defa... Göğüsleri sonra... Doktor iyi ediyordur bunu!.. Başlama. Bir erkek böyle bir kadınla çalışacak da... Doktor da ne erkek ya... O iş belli olmaz!.. Benimle neyi konuşacak? Ağırdan büyümeye başladı kafasındaki soru. Beklemediği, ummadığı bir şey olmuştu aslında. Nasıl da kolay deyiverdi: Ben de sizinle konuşmak istiyordum! Ben de istiyordum, ama böyle küt diye söyleyemezdim! Önemli bir şey olmalı. Akşama kadar aklından geçirdiği olasılıkların hiçbirini bir yere oturtamadı. Yemeğe nereye gideceklerine de takılıp duruyordu. Pahalı da olmamalı... Tamam Nihatcığım, satır buraya kaymış... Taksim'de buluşsak, orda bir yerlerde... Öyle bir yerleri de bilmiyorum ki. Yediğim ya köfteci, ya kebapçı, ya dördüncü sınıf aşçı dükkânı. Gene "Angara" dizmişler. Ona sorarım. Bilir mi? Pat diye istediğini

söyleyiveren kadın her şeyi bilir! İngiltere kraliçesi... Böyle bırakalım!.. Akşam, Sirkeci'den bindiği dolmuştan Şişli'de inerken de bu sorunların hiçbirini çözememişti. Hanın kapısına bakındı, gelip geçenlerden başka kimse yoktu. Saat sekizi beş geçiyor. Yoksa indi de beni bulamayınca... Çıkıyor işte. Hanın camlı kapısından görünmüştü Pervin. Gülerek gelip uzattı elini,

— Merhaba, dedi. Yukardan bakıyordum, gördüm indiğinizi...

Sıcak elini Gündüz'ün soğuk avucuna bıraktı.

— Merhaba, dedi Gündüz de. Gittiniz mi dedim hemen görmeyince...

— Gider miyim?..

Hay Allah, bu kadın nasıl böyle dan diye konuşuyor? Ne var bu sözde? Söyleyişi? İçtenlikle konuşuyor, kötü mü? Kötü demedik. Bankaların önünden aşağı doğru yürümeye başladılar. Hava iyice serindi. Pardösü yetmiyor artık. Paltom da yok. Bunun üstü de pek öyle... Tayyör.

— Soğuk, değil mi? dedi Gündüz.

Gülerek dönüp baktı.

— Bilmem, dedi. Pek üşümem ben. Sıcağı sevmem.

Ben de soğuğu sevmem. Başladık anlaşmaya! Feriha da böyleydi. Buz gibi havada bakarsın odada bir donla...

— Siz üşüyorsanız?..

— Yoo, dedi Gündüz. Ama bir yere girsek...

Birden durup baktı Pervin'e.

— Bağışlayın, dedi. Ben bir türlü bulamadım... Sizin bildiğiniz bir yer varsa, gidip şöyle bir şeyler yiyip... Hem de...

Hem de, ne?.. Nasıl da gülüyor bu kadın böyle? Beceriksizliğimle alay mı ediyor?

— Bir yerde yememiz gerekli mi? dedi Pervin. Çok acıktınızsa, şurdan bir sandviç alır, yürürüz Nişantaşı'na, Maçka'ya doğru. Yol boyunca da konuşuruz. Daha iyi değil mi?

Değil. Bunu önermen iyi gene de... Numara yaptığı izlenimi de vermiyor. Gülümsedi Gündüz de,

— Soğuklarda dolaşmama doktor izin vermiyor, dedi!

Bir kahkaha attı Pervin.

— Evet, durumunuz ağır biraz!.. dedi.

Gülmeye başladılar. Söz gene de batıyordu Gündüz'e. Numaracı diyor. Ya da kuruntulu... Anladılar bir bokum olmadığını... Sürdürdü gene de,

— Bir de zayıf buldu doktor, dedi. Bakımsız kalmışım. Öyle sandviçle filan olmaz, dedi.

Pervin gülüyordu,

— Öyledir doktorlar, dedi. Yiyin derler, ötesini düşünmezler. Var mı, yok mu?

Duraladı Gündüz.

— İyi söylediniz, dedi. Ömrümde ilk kez varı yoğu düşünmeden bir lokantada yiyebilecek param var.

Pervin şaşalar baktı, bir şeyleri düzeltmek gereğini duymuştu, Gündüz bırakmadı,

— İlk senaryo param cebimde, dedi. Harcamaya sizinle başlayacağız. Ne iyi rastlantı değil mi?

Pervin bir şeyler diyecekti, bulamadı. Gülümsedi,

— Sağ olun dedi yavaşça.

Üste çıkmış gibiydi Gündüz. Daha güvenliydi artık. Bu kadından da rahat davranamazsam...

— Buralarda olmayacak, dedi. Taksim'e insek?..

Pervin, belirsiz bir gülümsemeyle boyun eğer gibi bakıyordu. Karşıya geçip bir dolmuşa atladılar. İnerken sağda Parmakkapı'da büyük bir lokanta vardı, o gelmişti aklına. Dolmuşta herkes susuyordu. Arkadaydılar. Konuşmadan indiler Taksim'e. Beyoğlu'na doğru yan yana, çabuk çabuk yürüyüşlerini birden yadırgadı Gündüz. Yanlış bir şey yapıyor duygusu belirmişti içinde. Böyle şeyler gençlikte olur. Nasıl şeyler? Bir kadınla bir lokantada akşam yemeğe gitmenin yadırganacak nesi var be? Yemeğe gidiyorsunuz işte. Ben yalnız yemek mi düşünüyorum? Nasıl saklayayım? Kendimden mi saklayacağım? Ahlaksızlık da değil ki bu. Dolmuşta bacağı bacağıma değince elektriklendim. Yadsıyacak mıyım? Niye? Öyleyse onu da yadırgama, yalnız gençlikte olmuyor demek bu... Vitrininde koca-

man bir kış kavunu duran lokantanın kapısına gelmişlerdi. Durdu,

— Burası, dedi Gündüz.

Girdiler. Sıcaktı lokanta. Garson pardösüsünü aldı. Geride bir masaya oturdular. Şöyle bir bakındı; çoğu masalar doluydu. Birkaç yabancı kadın, erkek vardı yakınlarındaki masada. Alman gibi... Listeyi verdi Pervin'e,

— Ne içersiniz? dedi...

— İçecek miyiz? dedi Pervin.

Soru değil, olumlu yanıttı.

— Benim ilk senaryoyu ıslatmazsak...

Gülümsedi,

— Nasıl isterseniz, dedi.

— Rakı?

— İyi...

Birden değişmiş gibiydi Pervin. Üstüne bir ağırlık gelmişti sanki. Oyuna mı başladı? Sakın kalkma öyle numaralara aklın varsa! Eski davranışların daha yakışıyor sana. Garson isteklerini yazıp gitmişti. Birden yüz yüze kalmışlardı. Gülümseyerek bakışıyorlardı.

— Size bir şey diyeceğim, dedi Pervin.

Kesti, davrandı birden,

— Yalnız, önce şu ceketimi çıkarayım, burası çok sıcak. Gündüz'ün uzanmasına kalmadan tayyörünün ceketini çıkardı, sandalyesinin arkasına geçiriverdi. Üstünde petrolrengi yün bir bluz vardı. Kestaneye çalan saçları, ışıltılı ela gözleriyle, gülümseyen, uyumlu bir resim çıkmıştı Gündüz'ün karşısına. Bu kadın aptal değil. Ne diyecek?

— Hemen açıklamam iyi olacak diye düşündüm, dedi Pervin.

Aynı tatlı gülümsemeyle baktı bir,

— Ben sizi tanıyorum Gündüz Bey, dedi.

Şaşaladı Gündüz. Yani, şimdi... Tanıyor muymuş? Nedenini anlayamadığı bir sıkıntı belirdi yüreğinde. Pervin gözlerini ayırmıyordu üstünden. Yaptığı etkiyi ölçüyordu sanki. İstediğini elde etmenin mutluluğuna erişti işte. Gündüz de gülümsedi,

— Sevinirim, dedi. Yemeğe geldiğinize göre pek kötü tanımıyorsunuz demek...

Ciddileşti Pervin,

— Siz de beni kötü tanımayın diye söyledim, dedi.

Bir şeyler demek istedi, bulamadı Gündüz. Garson dolu tepsiyle gelmişti. Sustular. İyi de olmuştu; zaman kazandırmıştı Gündüz'e. Ben de onu kötü tanımayayım diyor. Ben onu niye kötü... Çok mu iyi şeyler düşündün? Artık öyle düşünmeyecek miyim?.. Nerden tanıyormuş beni? Güzel kadın bu. Birer duble rakı demişlerdi; garson bir küçük şişe getirmiş. Özür dileyip geri götürme numaralarında itoğlu it!.. Kalsın ulan: İçeriz içtiğimiz kadar. Üç kuruşu düşünecek sıra mı?.. Bu kız kaç duble devirdi o gece... İçmesini biliyor hem de... Tabaklarına bir şeyler alıp kadehlerindeki rakıları da sulandırınca şöyle bir gülümseyerek bakıştılar gene yüz yüze. Uzanıp Gündüz tuttu kadehi, kaldırmadı. Pervin'in kadehi elinde kalmıştı.

— Beni nasıl tanıdığınızı söylemeden içmeyeceğim, dedi. Ayıkken öğrenmek isterim!

Tutamadı, güldü Pervin, kadehi bıraktı,

— Peki, dedi.

Durup baktı bir; söyleyeceklerinin etkisini gözleyecekti belli ki,

— K.D.D. üyesiyim dedi. Sonra bizim iş kolundaki sendikanın da kurucularındanım...

K.D.D. üyesi mi? Algıladı. Kadınlar Dayanışma Derneği adlı ilerici bir kuruluş, dediği. Sendika kurucusu... Güvenli, gene de çekingen bir gülümsemeyle bakıyordu Pervin. Yakınlık bekliyor. Sevindirici olmuştu Gündüz için. Nedense belli etmemeye çalıştı. Güldü,

— Oralardan tanışmış olamayız!.. dedi. K.D.D. üyesi değilim. Sendikanızda da değilim.

Pervin de gülmeye başladı. Beklediğini tam ele geçirememenin sinirliliği vardı biraz bu gülüşte. Gündüz'ün içinden gene takılmak geldi,

— Hele o K.D.D. dedi... Kadınlar dedikodu derneği değil mi?

Gülmeye çalışması boşunaydı Pervin'in, bozulmuştu, saklayamıyordu. Ciddileşti,

— Biliyor musunuz? dedi. Bu tür takılmalarla yıpratıyorlar bizi.

Gündüz gülüyordu, Pervin ciddi bir şeyler diyecekti, bırakmadı,

— Takılmayla yıpranacak demek olduğunuza inanmam, dedi.

Pervin toparladı kendini; gülümsemeye çalıştı. Övgüye sevinmişti. Gündüz'ün artan gülüşüyle tedirgin bakmaya başladı.

— Bakın, dedi Gündüz. Sizin derneğin ilk kuruluş günlerinde bir eski arkadaşa anlatıp duruyorlardı, bu derneğin erkeklerin baskısına karşı kadınlar için ne denli önemli bir görev yüklendiğini, filan. Tatlı bir oğlandır arkadaş. Dinledi. Döndü bana, "Efendim, anlaşıldı" dedi. "Bunlar karı koca kavgasını ülke çapında örgütleyecekler.."

Pervin de gülüyordu, daha doğrusu gülmeye çalışıyordu ya, asıl Gündüz'dü gülen. Yavaşça kesti o da. Bu kızcağız demek yakın çevrelerden. Biraz kırgın bakıyor. İyi oldu, daha çok yakışıyor bu bakış. Yetti bu kadarı. Yakınlığımdan kuşkuya düşecek. İnan ki sevindim. Öyle iyi ettin ki bu günlerimde karşıma çıktığına. Şakalarıma bakma, kadınlardan korkuyorum ben... Kadınsız yalnızlığa dayanamıyorum çünkü... Kadehini kaldırdı yavaşça, dostça bakıp gülümsedi,

— Sevindim, dedi. Yıllardan beri en iyi günüm... Hoş geldiniz...

Pervin'in yüzü ışıyıverdi. beklediğinden öte bir şey bulmuştu; kaldırdı kadehini gülerek,

— Sağ olun, dedi. Çok sevindirdiniz beni...

Bir yudum alıp kadehi yerine korken,

— Daha söyleyeceklerim bitmedi, dedi. Ben sizi daha eskilerden tanıyorum. Yazılarınızdan da bilirim ya, asıl...

Neyi, nasıl söylemesi gerektiğini araştırır gibi durakladı.

— ... Şeyden tanırım, dedi. Sizi mahkemelerden...

Gene bir süre durdu. Ağır ağır etini keserken,

— Nezahat öğretmeni tanırsınız, dedi, sizinle birlikteydi.

Tanıyordu, tanımaz olur mu? Zavallı sakat kalmıştı çektiklerinden.

— Bize uzaktan akraba olur, dedi Pervin. Samsunludur onlar da...

Gündüz mutlulukla bakıyordu. Uzanıp bir parça peynir aldı bıçağıyla, çiğnedi yavaşça.

— İyi etmişim numara yaptığıma, dedi.

Pervin biraz şaşkın kaldırdı başını, anlamadan bakmaya başladı. Ne numarası?..

— Yirmi yıldan eski benim o hastalığım, dedi. Plorizi avec epanchman post pnömonik... Tekerleme gibi yinelerim.. Size gelmek için de attım... Bakın rakıyı nasıl buzlu içiyorum. Gene midemi bozmazsam iyi...

Pervin kahkahayla güldü birden,

— Ben sizi bırakmazdım ki, dedi. Daha konuşacaklarımız var...

Bu kadarı çoktan yetmişti Gündüz'e. Daha da varmış. Olsun bakalım. Ne olacaksa iyidir artık. Bir sessizlikten sonra,

— Refik'i yeni tanıyorsunuz, dedi Pervin.

— Evet...

— Sizi uyarmak yararlı göründü bana, dedi. Refik, hele Zühtü Bey, babası, onu tanımadınız sanırım, çok tutucudurlar... Şöyle böyle değil... Basbayağı gerici... Politik anlamda...

Sessiz dinliyordu Gündüz. Pervin, tepki bekler gibi durdu, sürdürdü gene,

— Düşünün ki, Seniye, kız kardeşi, ödü patlıyor... "K.D.D.'ye girdiğimi bilseler tadım tuzum kaçar" diyor evde. Siz o gece Nâzım'dan, hele öyle işçi sınıfı filan diye siyasal övgülü havada söz edince ikimizin de yüreği hop etti. Bilmem ayrımına vardınız mı, Refik nasıl bozuldu? Kusura bakmayın. İşinize karışmak için değil...

Bıraktı. Yanıt bekliyordu.

— Ne kusuru, dedi Gündüz. Sağ olun. İyi ettiniz...

Sustu, bir şeyler arandı söylemek için.

— İnsanın güveni artıyor, dedi. Yalnız olmadığını duymak iyi bir şey...

Dediği doğruydu ya, biraz daha yalnızlık duymuştu gene de. Çorak toprağa düşmüşüz; alınyazımız! Senin için tasalanan yüreğiyle bu sıcak bakışlı kadın da bu toprakta. Mutluluk da bu değil mi? İçkisini yudumladı,

— O ölçüde bağnaz görünmemişti, dedi Gündüz.

— Refik mi?

— Evet...

— Nâzım'da da kalmazsınız diye kaygılandım, dedi Pervin. Ne bileyim, belki başka konulara da geçersiniz diye... Abartmış olmayayım... O da o yüzden kesti konuşmayı sanırım. Korkar bunlar Gündüz Bey, konuşmaktan, düşünmekten filan... Zühtü Bey, babası, bir yanıyla tonton adamdır... Ama biraz kurcalayın... Hitler döneminde Almanya'da kalmış galiba, ondan belki... Biraz gerçeklerden söz edin, şöyle nedenlerine bastırarak, çekip vuracak adam sanki... İlişkilerini de bilemezsiniz... Karışık biraz. Ya da bana öyle göründü. Babasının etkisinden kurtulamaz Refik de. Ara sıra dikelir; o kadar...

Sustu. İnandırıcı olmadığının kaygısıyla söyleyecek bir şeyler daha aranıyor gibi gözlerini kaydırıp düşünceli dolaştırdı masada,

— Hadi başka şeylerden açalım, dedi Gündüz. Uyarınız yerinde oldu. Kaygılanmayın, yeteri kadar denemem var bu konuda...

— Hiç kuşkum yok, diye kesti Pervin.

Gündüz'ü kazandığının inancıyla gülümseyerek bakıyordu. Gündüz aldı gene,

— Güzel şeylerden söz edelim, dedi. İsterseniz hadi kalkıp bir yerlere gidelim. Müzikli lokaller var şuralarda... Hiç görmedim ya, paramız var, burjuvalaşalım biraz. Nasıl eğlendiklerini görürüz hiç değilse...

Pervin şaşırtmıştı. Gülümseyerek bakarken söylediklerinin şaka olup olmadığını anlamaya çalışıyor gibiydi. Bunları niye önerdiğinin Gündüz de tam bilincinde değildi. Kızgınlık mı,

kadına karşı isteğini açıklamadaki çekingenliği mi, duyduklarına başkaldırma mı, kaçış mı, güvensizlik mi? Saçma... Hoşlansam bari o yerlerden... Sinemacı olduk, görmemiz gerek.

— Boş verin, dedi Pervin. Oturuyoruz işte. İçki de var... Siz de paranızı harcamasını bilmiyorsunuz, diyeceğim...

Güldü Gündüz,

— Param olmadı ki harcamasını bileyim, dedi... Cebimde nasılsa üç bin lira var, batıp duruyor. Daha benim de sayılmaz.

Gündüz'ün konuşmalarından hoşlandığını göstermek ister gibi Pervin de gülüyordu...

— Hadi içelim, dedi. Sinema çalışmanıza... Başarılı olacağınıza inanıyorum...

Yadırgı bir duygu esivermişti Gündüz'ün üstüne. Başarılı olacağıma inanıyor muymuş? Şu beylik sözleri etmesen olmazdı! Sağ ol, mağ ol demeyeceğim. Daha ben bilmiyorum ne olacağımı, sen nereden bileceksin? Güzel kadın. Kafayı da çekince gözleri içinden fıkırdamaya başladı. Ne güzel gülüyorsun sen?.. Ama ben de bilirim böyle gülmesini!.. Şimdi nasıl anlatsak şuna?.. Ne anlatacaksın, her şeyi biliyor o... Karşıma da hep böyle her şeyi bilenler çıkıyor benim. Feriha çobanına benzeyen ne yanı var bu kadının? Belki daha kurnazı. Kurnaz mı? Uyarmak korumak için konuşmak istemiş benimle! İnanmadın demek? İnandım mı diyeyim? Belki o da var; ama tam onun için olduğuna niye inanayım? Söyledikleri akla yakın görünüyor; o kadar. Baksana şu bakışlara... Sanki kadını kötü bir durumda yakalamış gibisin! Yoo, o da biliyor bunun kötü bir durum olmadığını! Uzatma öyleyse... Sor bakalım, şu K.D.D. sevişmek konusunda ne diyor?

— Evlendiniz mi hiç?

Bekliyormuş gibi hemen yanıtladı Pervin,

— İki kez, dedi. Birincisinde on dördümdeydim. Mahallede imam nikâhıyla yaşlı bir bakkala verdiler. İki ay sonra gitti adam. Enfarktüsmüş. Kızları vardı, yetişkin. Kötü dövdüler beni. Annemle kalkıp İstanbul'a geldik. Babam da yeni ölmüştü zaten.

Sarsılır gibi oldu Gündüz. Öyle dümdüz anlatmıştı ki öyküsünü; saklamaya da gerek görmemişti, altını çizmeye de...

— Nerden geldiniz.

— Samsun'dan. Babam Havza'da, demiryolunda makasçıydı. Emekli etmişlerdi. Ayağını kestiler, kangren oldu...

— Kaza filan?..

— Yoo, pislikten, yıkamamış ayağını. Tırnak batmış. Mikrop almış. Aldırmadı, uzun süre. İnatçıydı. Şekeri de varmış, bilmiyorduk. Çok içerdi.

Pervin durup baktı öyküsünü aralar gibi. Sormamı mı bekliyor? Meydan okuyor sanki. Ne sorayım? Gerçekten bir başkalığı var bu kadının.

— Sonra burda evlendiniz?

Güldü Pervin,

— Hayır, dedi. Bursa'da... Annemin akrabaları vardı, oraya gitmiştik bir ara. Havlu dokumada iş buldular bana, Salih de oradaydı. Usta gibi... Almanya'ya gideceğim diye tutturdu o da...

Her şeyi öyle olağan anlatıyordu ki. Susuşu da doğaldı.

— Sonra? dedi Gündüz.

Gülümsedi gene, yavaşça,

— Gitti, dedi Pervin...

Taş filan yok sesinde. Salih de Almanya'ya gitmiş. Peki, nikâh filan? Sormadı Gündüz. Dolu bir kadın bu. Yaşadıklarını biriktirmiş. Özellikle Bursa'da, havlucuda çalışmasıyla epeyi şeyler edinmiş. Çevreyi anlattı; çoğunluk olumlu...

— Meyve, tatlı bir şey?

Gündüz'e bakıp başını salladı,

— Hayır, dedi Pervin. Şu içkimi bitireyim, tamam...

Kalktıklarında on ikiyi bulmuştu. Doktorun yanına girişini anlatmıştı aynı düz sesle. On yıl önce tanıdıkları yerleştirmiş. Bu ara bir de kursa yollamış Doktor bunu. Bir tür laborantla, röntgen teknisyeni gibi bir şey olup çıkmış. Doktor'a çok saygılı. Masonmuş. İki oğlu varmış, Amerika'da uzmanlıktaymışlar. İkisi de doktor. Yola çıktıklarında artık anlattıklarını dinlemiyordu Gündüz. Bütün coşkusu yitip gitmişti sanki. Aradığını

bulamadın. aradığımdan çoğu çıktı da ondan belki. Ne diyeceğim bu kadına şimdi? Hadi gidip yatalım mı diyeceğim? Bekle de, birkaç gün sonra "Seni seviyorum" de!.. O da olacak şey değil, bu da. İki şeye de yaramayan kadını ne yapayım ben. Tarlabaşı'na inip de, evlerinin sokağına gelince ayrımına varmış gibi dönüp baktı Pervin,

— Sizi sıktım, dedi.

İrkilerek toparlandı Gündüz,

— Yoo, dedi birden. Nerden çıkardınız? Dilim tutulmuş gibi kalırım bazı... Siz anlattıkça kafam öyle düşüncelerle dalıp gitti ki...

— Sağ olun, dedi Pervin... Hep ben gevezelik ettim bu gece. Benim de sizden öğrenmek istediğim çok şey var... Görüşeceğiz herhalde...

— Sevindim, dedi Gündüz. Telefonunuz var bende, siz de gazeteden arayabilirsiniz. Her şey için sağ olun...

— Çok güzel bir geceydi. Siz de sağ olun... İyi geceler...

Gündüz'ün elini sıkıp kısa yokuşu koşar gibi indi, kapıya gelince gene dönüp baktı, daldı. Evin iki katında da ışık vardı. Dönüp Talimhane'ye doğru ağır ağır çıkmaya başladı Gündüz. Ah bu karanlık sokaklarda yalnız dönüşlerin yorgunluğu... Bu kadın nerden çıktı? O yaşam çizgisinden mi gelmiş buralara? Anlatmadığı çok şey vardır. Senin yok mu?..

V

Çalışmalar ilerledikçe Gündüz'e kızgınlığı artıyordu Refik'in. Nedenini de tam bilemiyordu; bilmek ağırına gidiyordu belki de. Tartışma açıldı mı en inandığı konularda gerilemek zorunda kaldığını, en kesin bildiği doğruları bile bir türlü yeterince savunamadığını gördükçe şaşırıp kaldı bir süre. Başkaldırmaya kalkıştı, olmadı. Şahin'in gülümser bakışının yanı sıra, Gündüz'ün, hiç de kesin tavırlı görünmeden elini kolunu bağlayan, ağırdan konuşmaları bir egemenlik kurmuştu çalışmalarda. Yol almalarına, karşılarına çıkan bir sürü sorunun beklenmedik bir kolaylıkla çözümüne yarayan bu egemenlik. Refik'in dayanamadığı şeydi. Sinirlerinin iyice gerilip de tat-

sızlık çıkaracağından korktuğu birkaç kez, "Hastaneye gideceğim," "Stüdyoda bekliyorlar," filan deyip çalışmayı, hiç beklenmedik yerinde kesmek zorunda kalışına da her keresinde çok üzülmüştü sonradan. Gene de alamıyordu kendini. Bir şaştığı da Gündüz'e karşı içindeki saygının gün günden artmasıydı. Bu çelişkili gelişmeyle işin sonuna vardıklarında, kafasında beliren filme karşı da aynı duygularla dolu olduğunu görünce ne yapacağını bilemeden kaldı. Peki, Saffet Ağbi'ye ne diyeceğim? Bu Şahin de senaryo taslağına bakıp bakıp böyle göbek attığına göre... Benim filmim değil bu. Odadaydılar. Şahin pek etkilendiği bir iki sahnenin nasıl olacağını coşkuyla anlatıyordu. Gündüz gülerek kesti,

— Önce yönetmene sor, dedi. Bakalım o böyle mi istiyor?

Şahin gülerek duraladı. Refik'e bakıyorlardı. Ne diyeceğini bilemedi, gülmeye çalıştı Refik. Hoşuna gitmişti. Yadırgamıştı. Kızmaya çalıştı, kızamadı. Bir şey söylemek zorundayım.

— Bakalım kim çekecek filmi? dedi. Saffet Ağbi'den bir söz çıkmadı daha...

Ak dişlerini sıraladı Şahin,

— Ben konuştum, dedi.

İçinden sımsıcak gülen gözlerini Refik'e dikip kaldı bir süre, yavaşça ekledi,

— Refik yapacak Ağbi bu filmi, dedim. Sevindim dedi. Ben de öyle düşünüyordum, dedi.

Kalakaldı Refik. Ne demeli, ne yapmalıydı şimdi? Bu filme koyduğunuz şeyler benim açımdan aslında kaç kez söylemedim mi karşı çıktığımı size ben, demek bu filmi, sevinmez olur mu insan...

— Sen gene duymamış ol, dedi Şahin, ikircikli bakışından çıkarmış gibi,

— Saffet Ağbi çağırıp konuşacak seninle...

— İyi, konuşsun, dedi Refik. Düşünürüz o zaman. Ben daha ne yapacağımı kestiremiyorum...

Alçakgönüllülüğüne vermiş olmalılar ki, gülümsedi ikisi de...

— Haklısın, dedi Gündüz. Düşünecek öyle çok yanı var ki... Şöyle bir kabasını çıkardık daha...

Bir anlık sessizliği Gündüz bozdu gene,

— Sen yönetmen olarak işe el koydun mu açık seçik biliriz ne yapacağımızı...

Bir şey demedi Refik. İçinde biriken kızgınlık mıydı, sevinç mi ayıramadı gene. Konuşup tanıtmalıydı. Neyi? Dövüşe bir türlü başlayamayan ringdeki boksör sinirliliğiyle tutuyordu kendini. Hem bir değil, iki kişi vardı karşısında!.. Birlikte nasıl yapacağım bu filmi. Uyutup kim bilir neler sokuşturmaya kalkışacaklar? Yasak Duygular olsa gözümden kolay kolay bir şey kaçmaz. Bu öyle değil ki... Daha tam anlayamadığım bir sürü yanı var şu ortaya çıkardığımız şeyin. Anlamadım da diyemiyordu. Küçümseyecekler bir de...

— Haydi Ağbi, şu filmi kaçırmayalım yirmi dakika var. Anca...

Şahin kalkmıştı. Saat altıya geliyordu. Cumartesi'ydi, Sine-kulüp film gösterisindeki bir Fransız filminden söz etmişlerdi Gündüz'le; oraya yetişeceklerdi.

— Birlikte gidelim, dedi Gündüz.

— Sağ olun Ağbi, ben gitmeyeceğim, dedi Refik.

İstiyordu oysa. Gündüz'ün sormasına kalmadan ekledi hemen:

— Sine-kulüp, biliyorsunuz Ağbi, düşman bize...

— Saçma, dedi Gündüz. Filmi görmenizi engellemiyorlar ya... Başka yerde de göremezsin...

— Görmeyelim Ağbi, Allah'ın emri değil!..

Birden kızmış gibi baktı Gündüz, bir şeyler diyecekti de tuttu gibi. Gülümsedi,

— İyi ya, dedi. Allah'ın emirlerini yerine getir bakalım sen de...

Şahin de gülmeye çalışıyordu gerginlik çıkmasını önlemek ister gibi,

— Onların düşmanlığından ne olacak be Refikciğim? dedi. Film yapıyoruz biz...

Kendini denetleyememiş gibi parladı Refik.

— Her yaptığınız filme hayınlık diyor orospu çocukları; senin de söylediğine bak, dedi.

Pundunu yakalamış, gerekli şeyi, gerekli biçimde söylemenin doyumuna varmıştı sonunda! Şahin bozulur gibi oldu. Gündüz de bu kaba tepkiye anlam verememiş gibi baktı bir, toparlandı.

— Bunu sonra konuşuruz, dedi. Biz filmi kaçırmayalım. Refik'le epeyi tartışacağız anlaşılan...

Kapıya yürüdü. Refik, onur payını elinden kaçırmaktan korkar gibi yanıtladı.

— Tartışırız Ağbi, dedi. Bazı şeyler var ki tartışmayla bir yere varmak kolay değil...

Gündüz ses çıkarmadan çıktı önden, kapıya gelmişlerdi. Düşünceli kaldı bir an. Elini uzatıp Refik'in elini tuttu, baktı bir,

— Başka yolumuz var mı? dedi. Tartışacağız... Hadi hoşça kal! Sağ ol her şey için... Pazartesi görüşüyoruz...

Pazartesi birlikte Saffet Duran'a gideceklerdi akşamüstü. Buluşmayı sabahtan Şahin ayarlayacak, Refik'e, Gündüz'e telefon edecekti. Bir süre ne yapacağını bilemeden uzanıp kaldı sedirde. Biri çıkıyor bizim kata. Seniye'dir. Geç kaldın kızım, gitti seninkiler!.. Pervin'de toplantıları vardı gene. O işi bitirip buraya koştururlar şimdi. Minoş da var mıydı? Şu kızı sorayım. Şu geçende yağmurlu günde gelip de... Dışardaki ağır ayak sesleriyle kuşkulu doğruldu. Seniye değil bu. Doğrulup kalktı, gidip açtı kapıyı; Makbuş'tu gelen. Hastaneden kovuldu! Zühtü Bey'in kafası bozulmuşsa...

— Hoş geldin!..

Dönüp bakmadan, ince sesli bir "hoş bulduk"la bu saldırıyı savuşturdu, odalara girip çıkmaya başladı Makbuş. Söyleniyordu: Pazartesi taburcu Zühtü Bey. Evin eve benzer yanı kal-

mamış. Zühtü Bey'in odasını da iyice bir düzenlemek gerek. Konuklar gelir... Odaya döndü Refik. Mır mır, bir başladı mı, bir süre durmaz çenesi. Sustu mu da sözcükler tek tük çıkar ağzından. Varlığı bile güç duyulur. Yokluğu öyle bir duyuluyor ki. Evin evlikten çıktığı da doğru. Seniye gece gündüz Pervin'de. Bir sürü kadın ikide bir taşınırlar aşağıya. Yoksa bunlar seks partisi filan mı aralarında? Sen de buna taktın!.. Erkek delisi bunlar oğlum. Seniye başta... Şahin'i yiyecek gözleriyle. Ben utanıyorum, o utanmıyor... Oğlan bizi sayıyor yoksa... Bu işin saygısı da nereye kadardır? Aşağıya gelenler Pervin'in yakınları. Seveni çok karının. Sıcak, cana yakın bir yanı var doğrusu. Herkesin derdine koşar. Doktor'da çalışması da çoğu kimseyi bağlayıp çevre oluşturuyor. Peki, bu filmi ben yaparsam ne olacak? Evecenlik bastı içine. Yönetmenliğe başlayacaktı; tam istediği senaryo olmayabilirdi. Olmasın. Bildiğim gibi çekerim ben. Bir de çuvalladım mı, her şey üstüme yıkılır. Ben yıkılmam ya, stüdyoya dönerim; montaja. Yönetmenlik biter... Bitsin demeye dili varmadı. Kalkıp dolaşmaya başladı odada. Hele bir Saffet Ağbi'yle konuşalım. Bunlar gibi oldu birden. Çekim senaryosuna çalışmaya başladık mı, derim ki... Gidip bir Temel'i mi bulsam önce?.. Ya da Suna'ya... Holdeki çiviye asılı pardösüsünü almış çıkıyordu ki, Makbuş göründü...

— Seniye aşağıda mı?

— Aşağıda...

— Söyle de gelsin artık...

Olur, söyleriz. Hep de emreder bu karı... Dediği de yapılır. Merdivenleri inip zile bastı. Konuşan ayak sesleriyle açıldı kapı. Seniye çıktı, yüzü karışıktı.

— Doktor sandım, dedi...

Doktor mu sanmış? Doktor sanmış. Meliha teyze (Pervin'in ayağını sürüyerek dolaşan yarı yatalak annesi) kötüleşmiş birden; Pervin doktor almaya gitmiş de... Komşu bir doktor varmış; Pervin'in tanıdığı, bir şey diyemeden kaldı Refik.

— Gir istersen, dedi Seniye.

Refik ikircikli sallanıyordu ki aşağıda, merdivenlerden gelen ayak sesleriyle eğilip baktı; Pervin'le ardındaki orta yaşlı birisi koşturur gibi çıkıyorlardı. Yüzü dağınık Pervin, elinde çantasıyla Doktor, önünden geçip içeri daldıklarında da ne yapması gerektiğini bulamadı. Seniye de koşmuştu peşlerinden. Kapı açıktı. Çekip gitse pek mi ayıp olur? Evde varlığıyla yokluğu belli olmayan Meliha Teyze'nin hastalığı sanki benim için çok... Kadıncağız Zühtü Bey'i kıskandı!.. Bununki yeni değil, ara sıra olur böyle. Geçer. Gene başlar ortalıkta yan yan dolaşmaya. İsteksizce girdi kapıdan. Holde durdu. İçerden mırıl mırıl sesler... İlerdeki odalar. Çoktandır gelmemiştim buraya. Pek bir değişiklik yok. Bu kitap rafı yeni olmalı. Yoo vardı. Kitap bu kadar değildi. Şu yandaki oda?.. Oda moda yok orda. Burası bizim katın yarısı kadar filan. Babamın odasının altına düşen yer arka avluya açılan depo. Zühtü Bey'in ilaç sandıkları, hırdavatıyla dolu. O kadınlar bu holde mi toplanıyorlar? Yaklaşıp kitaplara eğildi. Ara rafta açık duran *Kadın ve Sosyalizm* çarptı gözüne. Pervin bunu mu okuyor? Epeyi kitap var. *Faşizm Üzerine Dersler, Devrim Stratejisi, Lenin Petrograd'da, Böyle Gelmiş Böyle Gitmez...* Marxlar, Leninler... Aziz Nesin. Bu?.. Yaşar Kemal. *Ağrı Dağı Efsanesi...* Bunlar şiir Ataol Behramoğlu... Fazıl Hüsnü... Bu? *Memleketimden İnsan Manzaraları.* İçerki odada kopan çığlıkla ürpererek kaldı. Öldü kadın!.. Pervin bu... Hıçkırıklar duyulmaya başlamıştı... Ürküye kapıldı birden. Çıkıp beni burda görecekler. Çabucak çıktı holden; kapıyı yarı aralık bırakıp merdivenleri inmeye başladı. İçerden gelen sesler daha da artmıştı. Sokak kapısına varınca yukarda, merdivenlere çıkan birilerinin karışık konuşmaları duyulmaya başlamıştı. Doktoru mu sepetliyorlar, ne? Derinden ağlama sesi. Öldü kadın. İyi ki kalmadım orda. Ayıp mı oldu? Niye olsun. Kimse görmedi. Seniye de görmedi içeri girdiğimi. Bir de bu çıktı. Tadı tuzu kaçacak evin. Atlayıp Bolu'ya mı gitsem? Samimler film çekiyorlar orda; gel deyip durdu. Pazartesi dönerim. Yarın gömerler bu kadını. Hangi gömütlüğe acaba? Yo-

kuşu bir solukta çıkıp da Tarlabaşı yolunda yürümeye başlayınca sıkıntısı daha da artmıştı. Ölümün ağırlığı mı, yoksa bırakıp kaçmanın getirdiği... Şey mi?.. Ney mi?.. Ne bileyim ben? Kalıp yardımcı olmak, bir şeyler yapmak filan... Ne yapacaktım?.. Neden, nereye yürüdüğünü bilmeden Ağa Camii sokağına saptı, yukarıya doğru çıkmaya başladı. Anımsadığı kitaplar takıldı kafasına. Marx, Lenin, Nâzım Hikmet, Engels de vardı... Bunları mı okuyor bu karı? Aziz Nesin'i bizimki de okur ya... Herkes okur... Nesine moda onun?.. Bizimki okusa neyse; hukukçu. Okusa ne olur, o geri zekâlı... Okuyanlar ne anlarlar bilmem ki? Ben okumam. Akılları sıra, okuyup da bir bok olacaklar. Ne olacaklar? Acıkmışım be! Bursa Sokağı'nda bir aşçının vitrininde birden gözüne çarpan kocaman bir tepsideki tepeleme nohutlu pilavla acıkmıştı sanki! Figüranların, kavgacıların, set işçilerinin uğrağı aşçıya girip bir masaya geçti. Öbek öbek dilimlenmiş ekmekler vardı masalarda. Getirttiği taskebabıyla pilavı çabucak temizleyip çıktı. Yağmur mu başlayacak? İçindeki sıkıntı azalmak bilmiyordu bu türlü. Daha hiç ölü görmedim. Filmlerde öldürdüğümüz onca kişi var... Oyun ölümü şaka gibi, gerçek ölümün şakası yok!.. Ölü görmekten korkuyor muyum? Korkmak değil de, belki... Soğuk şey. Zühtü Bey'i duyunca da böyle olmuştum. Gerçekten, onun için de kötü. Adama duyurmasalar bir süre. O aldırmaz be! Komitacı bir yanı var herifin. Ama hasta. Reşit'in kahvesine gidip çocuklarla kâğıt mı oynasam? Alyon Sokağı'na saparken karşına çıkan bir iki oyuncu, setçinin aşırı saygılı selamlarıyla tedirginliği arttı. Ağbicimli yağ çekmelere dayanamam şimdi. Bu sokaklarda saygınlık gösterge bir tür. Çoktan yayılmıştır film çevireceğim. Benden önce onlar duydu iş aldığımı!.. Kahveye girince de aynı görünümle karşılaşınca, birine bakıyormuş gibi yapıp çıktı hemen. Temel'i bulsam; benim havamı o değiştirir. Temel'i bulmak kolay olmadı. Bir iki kahveyi, önüne çıkan yerleri dolaşıp da vakit gecenin oldukça geç saatini bulurken, Balıkpazarı'nda bir meyhanenin kapısın-

da rastladığında da görmediği kadar içkiliydi. Değil konuşmak, kimseyi tanıyacak durumdan da çıkmıştı. İki koltuğundan figüranla oyuncu arası iki kişi sürür gibi geçirdiler önünden, Cihangir'deki evine taşıyorlardı. Kapıya çıkmış, götürenlerin ardından bakan Mahmut yaklaştı,

— Buyursana Ağbi, dedi. Bizim çocuklar içerde... Nevzat filan...

Esrarkeş Nevzat da içerdeyse, bak, girilir!.. Düzayak meyhanenin tezgâha bitişik masasındaki dört kişi Temel'i konuşuyorlardı girdiklerinde. Buyur Ağbi Temel Ağbi de şimdi çıktı, gördün mü? Gördüm. Bu kadeh temiz ağbi. Göğsünde bir şiş varmış Temel'in. Kanser oldum diye ağlamış. İçmiş de içmiş dün akşamdan beri. Dün akşam, şeyden sonra başlamış zaten... Dün Bitirim'de nesi var nesi yok almışlar elinden. Saati de gitmiş. İkisi set işçisi, biri elektrikçi, Nevzat da kötü adam oynayan, sık sık da gerçekten kötü adam olan üçüncü sınıf oyuncu. Kafayı iyi etmişler hepsi de. Nevzat konuşuyor daha çok.

— Dayanamıyor bu zıkkıma, diyor Temel için, boşalmış rakı şişesini gösterirken.

Demek Temel gene kumar oynadı. Bu it götürmüştür. Götürüp yoldurduklarından pay alır derler. Temel'in bu kaçıncı? Kumarda yutulunca kanser oldum diye ağlar. Bir kez de kendine kıymaya kalkmıştı. Dün sabah para çekmişti yazıhaneden. Bu nasıl iş be? Temel bin kez akıllıdır bu heriften. Tümünü parmağında oynatır. Aptallaşıyor mu ara sıra?.. Kabak sarısı, çakır gözlü elektrikçi oğlan cin gibi bakıyor Nevzat'a.

— Temel Ağbi'yi kanser edenin geçmişini s...m, diyor.

Kahkahalarla gülüyorlar.

— Ulan manyak, diyor Nevzat... Ulan kanser dediğin zaten kanser, yani Allahtan bi hastalık...

Cin gibi çakır gözleri Nevzat'da elektrikçi oğlanın.

— Yok öyle değil, diyor. Geçmişini s...m ben Temel Ağbi'yi kanser edenin... Biliyorum ben...

— Söyle ulan söyle... Harbi konuş...

Dövüşecekler! Dövüşmezler. Mahmut bir yapımcının bir hostesle ilişkisini soktu araya. Adamın çoluk çocuğu sürünüyormuş. Refik ayrıldığında John Wayne'ın bir filmine geçmişlerdi. Maytapçı dedikleri set işçisi de birlikte kalkmıştı. Sokağın başında durdular.

— Kimse iş vermesin bu ibneye Ağbi be, dedi. Orospu çocuğu, Temel Ağbi para istedi, yok dedi. Cebi para dolu. Bende yoktu namussuzum. Olsaydı... Faizci puşt.

Sallanarak Kalyoncu Kulluğu'na doğru gitti karanlık sokakta. Her günkü sövüşmeler? Yarın hepsi canciğer olur. Islak, parıltılı taşlara basarak ağır ağır yürürken yalnızlığa batmıştı iyice. Eve dönmek öyle ağır geliyordu ki. Temel bir iki gün görünmez. Sızıp kaldı Cihangir'deki odasında. Bizim evde ölü var. Suna'ya telefon etmekten çekiniyordu. Gecenin bu saati. Kim bilir kimledir? Çat kapı gitsem kovar, burası kerhane mi ulan diye... Sevinir belki de... Boydan boya uzanmış bir isteksizlik yatıyordu içinde. Çocukluğunda filan da ölü görmemişti. Anneannem öldü, hastanedeydi o da... Çok anlamsız kaçış bu. Kaçış filan değil de... Babam ölmüş olsaydı şimdi... Zühtü Bey ölmez; yaşam dolu adam. Ölü çıkmış eve gelecek. Umursamaz bile. O kadından da hoşlanmazdı pek. Pervin'i sever. Kaç yıldır otururlar kirasına zam filan da, geçen yıl mıydı, o da Pervin'den geldi, bilmem kaç lira... Çok cins herif bu benim babam! Bakarsın bir lira için duman eder ortalığı. Kalfa, reçeteyi dalgınlıkla birkaç kuruş eksik mi yazmıştı ne, oğlanı dövmeye kalktı. Esti mi haftalığından başka, bir de "harçlık" verir. Büyükbayram sokağına geçip de Ağa Camii'nden Tarlabaşı'na inerken açık işkembeciyi gördü. İstekli de değildi; girip bir çorba içti, aşure yedi ağır ağır. Boşunaydı uzatması. Kaçınılmaz son, eve gitmek. Tarlabaşı'nı yürüyüp evlerinin sokağı başında durdu. Aşağı katta ışıklar vardı. Yavaşça çıkıp yatsam! Yorgundu. Sokağı inip evin önüne vardığında sesler geliyordu Pervinlerden. Ağlama değil. Kalabalık mı? Merdivenleri çıkıp Pervinlerin kapısına geldiğinde ikircikli kaldı bir süre. Konuş-

malar, mırıltılar vardı içerde. Dönüp ağır ağır çıktı merdivenleri, kapıyı gürültüsüzce açıp girdi. Holdeki ışığı biraz çekinerek açtı. Kimse yok evde. Makbuş da aşağı gitti demek. Üstünden bir yük kalkmış gibi oldu. Tuvalete, lavaboda işini çabucak bitirip geçti odasına, soyunup yattı. Dalıp gitmişti. Ortalık açılırken uyandı, düş bile görmediğini anımsayıp bir yeğnilik duyarak doğruldu. Odanın kapısı açılıyordu. Belki de vuruldu da ondan uyandım. Makbuş'tu. Girip çekingen durdu sabah alacasına.

— Meloş Hanım, dedi...

Alıştırıyor beni! Hadi bozulmasın...

— E, ne olmuş?..

— Sizlere ömür...

— Yaaa!..

Duvar dibindeki sandalyenin kıyısına ilişip usul usul bir şeyler anlatmaya başladı. Bildiği şeyleri yineliyordu Refik'in. Doktor odadan girmiş ki... Dalgınlığını bozan sözlerle dönüp Makbuş'a baktı.

— Erkek sensin evde... Kalksan artık...

Kalkarız... Sabahtan Şişli Camii'ne kaldırılacakmış. Şimdiden gidip Mezarlık Müdürlüğü'nden... Gene bir sıkıntı bastı içine. Ses çıkarmadan durdu bir süre.

— Seniye nerde?

— Aşağıda, dedi Makbuş. Hepimiz aşağıdaydık gece... Ölü evi yalnız bırakılır mı?..

Bırakılmaz. Diriler yalnız bırakılır! Kalkıp çabucak giyindi, bekleyen kahvaltı masasında ayaküstü bir şeyler atındı. Çıkarken Makbuş seslendi ardından,

— Yollayasın onları da! Çay hazır...

Aşağı kapı aralıktı. Yavaşça itip içeri girerken öyle bir tedirginlik düştü ki içine, dünki gibi dönüp usulca sıvışmak için güç tuttu kendini. Bu benimki de iyice artık... İlerdeki odadan Pervin çıktı; gözleri halkalanmış şiş şiş, yüzü külrengiydi.

— Başın sağ olsun!..

Bir şeyler mırıldandı Pervin. Sağ ol mu dedi? Acılı mı, yoksa bana kırgınlığından mı? Bir şeyler diyecekti ki, Pervin, yandaki musluğa gidip yüzüne su vurmaya başladı. Ne diyeceğim zaten?.. Kalmadı, Seniye göründü,

— Ağbi, sen hemen belediyeye, mezarlıklar müdürlüğüne gidip...

— Anladık, dedi. Gidiyoruz işte... Makbuş sizi istiyor; çay hazırmış.

Seniye kapıya yürüdü peşi sıra.

— Eczaneye git önce istersen. Bugün nöbetçi bizimki. Telefon edersin. Öğren bakalım neymiş gerekli olan. Bu nüfus kâğıdını da al!..

Ses çıkarmadan aldı nüfus kâğıdını; çıkarken Seniye sürdürüyordu. Eczaneye Fuat bakıyormuş bir haftadır. Çok iyi çocukmuş. Yardımcı olurmuş... Kime? Ölüye yardımcı olacağız. İki sokak öteki eczaneye yaklaşırken Zühtü Bey'in muştuladığı annesinin günlerdir bekleyen mektubunu da anımsadı. Açmadan okuyabilirim ne yazdığını!.. İşte eczane de bu! Babasının cam ardındaki masada koltuğuna yaslanıp yöresine tepeden bakışı, aşırı bir duyarlılıkla gözlerinin önüne gelip oturdu. Sevindi. Zühtü Bey yaşıyor. Masasında oturan bu adam da Fuat olmalı. İnce, sarkık bıyıklı, güler yüzlü, gençten bir adam kalkıp elini uzattı.

— Hoş geldiniz, dedi. Ben eczacı Fuat... Refik Bey değil mi? Başınız sağ olsun!..

Şaşaladı Refik. Nerden tanıdı beni? Ölümü de duymuş. Refik başlayacaktı ki, birileri girip reçeteyi uzattılar. Fuat özür dileyip ayrıldı, ilaçlara bakmaya başladı duvarı kaplayan raflarda. Makarna örgü, kahverengi gemici kazağı içinde görkemli görünse de ortaya yakın kısa boyluydu; üst raflara uzanmada güçlük çekiyordu. Uzandıkça da, bu yaşta saçları açılmış tepesi göze çarpıyordu. Masanın yanındaki koltuğa oturdu Refik. Nüfus kâğıtlarını çıkarıp baktı. Şimdi nereye telefon edeceğiz? Bu adam bir şeyler bilir mi? İşini bitirip gelince

adamın çok şey bildiği ortaya çıktı. Güler gibi –oysa gülmüyordu–, alay eder gibi –alay da etmiyordu–, çabucak anlatıverdi olanları da olacakları da. Doktor Rıfat telefon etmiş, Pervin'in annesi öldü diye. Akşamki doktor olmalı bu. Fuat da biraz önce çocuğu göndermiş Doktor'a, rapor almaya. Nerdeyse gelecekmiş. Nüfus kâğıdıyla da şimdi muhtara gidip ölüm ilmühaberini alır. Mezarlıklar müdürlüğünde de bir arkadaşı varmış eczacı Fuat'ın, ona telefon etti mi bir sorun kalmıyor. Feriköy mezarlığını istiyorlarmış... Karanlık bir bulut kalktı Refik'in gözlerinin önünden. Fuat'ın boynuna sarılacaktı!.. Bu kadar basit demek bu işler!.. Gerçekten cana yakın bir adam bu! Gelen gidene, hastalara davranışı da öyle babacan ki. Zühtü Bey gibi kazulet bir heriften sonra bu adam yadırganacak burda? Bu da durur mu bakalım? Biraz sonra çocuk geldi elinde raporla. Zeynel yok muydu burda? Demek o da ayrıldı. Babamın yanında çırak mı kalır? Ya döver, ya kovar, ya oğlan kaçar. Kalfa da öyle... Oğlanı muhtara gönderince oturdu Fuat.

— Ben de sinema delisiyim, dedi. Sizi de tanırım. Bir de Emine gösterdi Beyoğlu'nda, Emek Sineması'nda mıydı neydi? Birkaç kişiydiniz...

Emine mi? Emine. Nişanlıymışlar. Seniye'nin arkadaşı oluyormuş fakülteden. Buraya gelişini de aynı alaylı gülüşle açıkladı.

— Her yerden kovulduk, dedi. Zühtü Bey hastalanınca Pervin söyledi, ben de gelip oturdum şimdilik...

Pervin, Seniye, Emine, Fuat... Hep birbirlerinin yakınları bunlar. Dışlanmış olmanın tedirginliği çöktü içine. Emine mi dedi, Emine, Mine, Minoş... Merdivendeki ıslak perçemli kız mı? Belki de! Sorsana... Evecenlikle kımıldadı yerinde. Nesini soracağım? Nişanlısıymış...

— Size bir çay yapayım mı?

O da içmemiş daha. Arka bölüme geçti hemen. Zühtü Bey'in çay kahve düzeni yürüyor demek. Arkada kendi eliyle yapar o da. Mektup çekmecede olmalı. Fuat Bey'den mi isteye-

ceğiz? Yazıhanede o oturduğuna göre. Yendi çekingenliğini. Şu üst gözde olmalı. Üst gözdeydi; mektubu alıp çekmeceyi sürerken Fuat çıktı arkadan,

— Hah, aldınız mı? dedi. Ben de unutmayayım diyordum. Günlerdir burda...

Kapıdan giren birilerine döndü. Zarfı isteksiz açtı Refik. Bakalım hangi filmimizi gördüler. Ağır ceza başkanının karısıyla... Şöyle bir göz attı. Hastalıktan söz ediyor bu da. Şem'i Bey, babalığımız, Ankara'ya ameliyata gidiyormuş. Kasığında bir şişlik varmış... Olmazsa, ordan İstanbul'a geçip... Amaan, ölüm, hastalık; başka şey yok mu dünyada be?.. Zarfa tıkıştırıp cebine soktu mektubu. İlaç bekleyenlere baktı. Ne çok hasta var? İlaç raflarında dizi dizi duran boy boy renkli kutuların, şişelerin hepsinin de bir alıcısı var. Bazı yetiştiremezsiniz. Depodan getirtinceye kadar günde on kişi gelip sorar. İlaç gecikti mi nasıl kızar Zühtü Bey. Aslında, geçmişteki havanlı eczacılığın özlemi içinde o. Çocukluğumdan anımsarım, nasıl sövüp sayardı bu hazır ilaçlara. Reçeteyi yazan doktor arkadaşlarına ne telefonlar etmiştir. Alıştı sonra. Bunun böyle bir sorunu var mıdır? Sanmam. Bir Ermeni kocakarıya söz anlatmaya çalışan eczacı Fuat'a baktı. Bu ilacın reçetesiz verilmeyeceğini söyledikçe kara kuru kadının, "ka ben aloorum" diye üstelenmesine Refik bozulacaktı, o hiç umursamadan yineleyip duruyordu reçete gereğini. Kadın kızdı iyice,

— Ka sen doktorulan ortaksın? deyiverdi birden.

Tamam, iyice kaşındı kocakarı! Has..tir deyip... Refik güç tutuyordu kendini. Yoo, öyle olmadı. Fuat'ın gülümsemesi bütün yüzüne dağıldı, başını salladı,

— Hah, şimdi anladın Madam, dedi. Ben sana bu ilacı verirsem ortağım da beni mahkemeye verir!

Fuat'ın getirdiği buruk çayı yudumlarken bir yargıya varmaya çalışıyordu Refik. Beni kızdıran şeylere hep güler mi bu adam? Zühtü Bey'le ne olacak bakalım? Olacağı, haftasına çekip gitmesi çok çok...

— Ben buraları pek severim, biliyor musunuz? dedi Fuat. İstanbul'a ilk geldiğimde Aynalıçeşme'de kaldımdı, bir arkadaşta. Yıl, demek ki, 58 filan... Vahit vardı, tiyatro delisi... Şimdi İsveç'te... Onunla gece gündüz dolaşıp dururduk bu sokaklarda. Sonra ben fakülteye girince de...

Gene sık sık dolaşırlarmış Vahit'le bu sokaklarda. Beyoğlu'nun sömürgesiymiş buralar! Tek tük ilaç almaya gelenlerin böldüğü bu konuşmayı dinledikçe, doğup büyüdüğü yöreyi yeni görüyormuş, tanıyormuş duygusuyla bir şeyler titreşip birikmeye başlamıştı Refik'in içinde. Beyoğlu'nu, pasajları anlatıyordu. Ne güzel adam bu!.. Ne biçim eczacı?.. Eczacı dediğin ille de Zühtü Bey gibi mi olacak?

— Babamla tanışıyor muydunuz?..

— Bir kongrede görmüştüm, dedi. Eczane Sahipleri Derneği var. Çıktı, sövüp saydı bir ara. Bizim çocuklar kızdırdılar... Aslında, niye geldiğini kendi de bilmiyor gibiydi. Ben aldırmam... Eski eczacıların namuslularına saygım var... Çoğunun dünyadan haberi yoktur daha... Asıl kurtlar var...

Gülerek kesti gene. Kimmiş bu kurtlar, kurtlukları nerdenmiş? Söyleşiyi koyulaştırıyorlardı ki, elinde muhtardan aldığı ölüm ilmühaberiyle oğlan girdi kapıdan. Gene soğuk işlere dönüldü. Mezarlıklar müdürlüğüne telefon. Feriköy Mezarlığı'nda yer, cenaze arabası sağlamak derken bu kez de eve koşturdular oğlanı. Öğle namazına yetişmesi için gelip ölüyü götüreceklerdi; hazır olsunlardı. Oğlan fırlayınca gene buralardan aldı Fuat. Şu karşıdan karşıya gerili iplerde alacalı çamaşırların sallandığı sokaklara bayılıyormuş. İtalyan filmlerine benziyormuş. Ben bayılmıyorum sanki... Hele çevrede yaşayanlar. Tombalacılar, sokak satıcıları, Beyoğlu mağazalarında, karanlık han odalarında çalışan işçi, tezgâhtar kızlar, kadınlar, oğlanlar; barların, meyhanelerin bitkin, uykusuz, boyalı konsomatrisleri, garsonları; orospuları, cinsel sapıklar, taşralı yoksul öğrenciler, çalışan, çalışmayan sinema, tiyatro emekçileri. Acıması gizlenmiş bir sevgiyle üşenmeden, sanki bunların

bir bir dökümünü yapıyordu Fuat. Sokaklarda, uyuşmazlıkla sıralanmış işyerlerini önüne sermesi gözündeki bir perdeyi aralamış gibi oldu Refik'in. Yıllardır hiç böyle bakamadım mı ben? Bakamamıştı. Eczaneden ayrılıp da sokaklarda ağır ağır dolaşmaya başlayınca, birkaç basamakla inilen bir bodrumdaki, kir pas içinde motor hırıltılarının taştığı tornacı; ya da kutular, prospektüsler basan basımevinin biraz ötesinde düzenli raflarıyla tuhafiyeci, konfeksiyoncu, yanı başında bol kepçe bir aşçı dükkânı, bitişiğinde hızar sesleriyle marangoz, karanlık tamir atölyesi, iki adım sonra dört mevsimin doğa elçisi manav, telefonlu bakkal, vitrini buzdolaplı kasap, birden aralara girivermiş meyhaneler, muhallebiciler, bütün bu kargaşayı birbirine bağlayan çoluklu çocuklu, kadınlı erkekli binlerce kişiyle tıkış tıkış evler evler evler... Yıllardır ortalarında dolaştığı şeyler değildi sanki; karşısına yepyeni kimlikleriyle çıkıyorlardı. Talimhane'den, Feridiye'den, bir yanıyla Beyoğlu'ndan, Tarlabaşı'ndan yokuşlar, bayırlarla aşağılara, Dolapdere'ye, Kasımpaşa'ya inen, uyumlu, uyumsuz kat kat kirli taş yapıların iki yanlı dizildiği sokaklarda, hem de bir ölüyü gömme saatini beklerken, sabahki iç sıkıntılarından arınmış, uçar bir yürekle, önüne çıkan her şeyin tadını sindirir ağırlıkta bir yürüyüşle öğlene kadar dolaşıp durdu. Ölüme de takılmıyordu artık. Belki de iyi oldu kocakarının ölmesi! Pervin evlenir bakarsın, başka yere taşınır; ben de alt kata geçerim... Zühtü Bey sövüp sayardı şimdi duysa!.. Sövsün. O da ölecek bir gün. Ben de... Herkes, hepimiz... Ölmeyen kim var? Atatürk bile öldü. Yaşamaktan ayrı bir şey ölüm. Geldi mi bitiyor. Ama insanlar yaşıyor gene de... Fuat gibi... Öyle olacaksın... Kasımpaşa'da iskeleye yakın bir kahveye girip çay söyledi. Gelip geçen araçlara baktı bir süre. Fuat'taydı hep. Bir filmde oynatsam şunu... Oynar... Nişanlısı da ıslak perçemli kız demek. Şu rastlantıya bak. Ne olmuş yani? Çok mu önemli rastlantı? Şu sağnak da mı rastlantı? Bardaktan boşanırcasına bir yağmura dönüşmüştü birden. Sel götürüyor dedikleri. İki yandan gürül gürül akan

derecikler, kanalların tıkanmasıyla bazı sokakları göle çevirmişti. Anayol, biraz ilerdeki alan da yer yer gölleşmeye başlamıştı. Vay canına, ne olacak şimdi? Hiçbir şey olacağı yok. Bir çay daha söyledi. Kapalı yerlere, kahveye, saçak altlarına dolu-şan halk da baskına uğramış gibi kaygılı, şaşkındı. Kocakarıyı nasıl gömeceğiz? Asıl dert de bu! Yağmur yağması ölü için iyi yorumlar yaptırır halka; Tanrı katında saygın, cennetlik filan sayılır. Yaşayan yakınları övünürler böyle bir ölüleri olduğu için. Bu yağmur hiç de övünülecek bir yağmur değil ya... Ortalığı sele verdi kocakarı!.. Birileri koşuşmaya başladı ara sokaklara doğru; bilmem nerde alt katları su basmış; kap kacağı yüzüyormuş fukaraların; çocukları zor kurtarmışlar. Neyse, yağmur araladı biraz, duraksar gibi oldu. Uzunca sırıklarla köşelerde tıkanmış kanalizasyon kapaklarını temizleyip açmaya çalışıyorlardı. Biraz sonra göller çekilmeye, dereler ince su akıntılarına dönüşmeye başladı. Sellerin getirdiği miller birikmişti kıyılarda. Çiseleme de kesildi, iyice durdu yağmur. Yağmur öldü! İnsanlar da böyle işte; duruveriyorlar!.. Neredeyse öğle namazı başlayacak, Şişli'ye yetişmeli. Bir arabaya atlayıp da cami önünde indiğinde ezan okunuyordu. Avluya girip merdivenleri çıktı. Karşıda, sundurma altındaki kalabalıkta tanıdık yüzlere bakındı, pek kimseyi göremedi. Kim olacaktı ki?.. İşte bu kız değil mi Minoş? Yanında bitiveren ufak tefek kızı gene ıslak perçemlerinden tanımıştı. Yağmur yemiş bu da... Merdivenleri çıkmış, sundurma altında birilerine doğru koşturur gibi yürüyordu. Birileri var mı, bizimkiler işte. Pervin, Seniye; birileri yanlarında... Onlar da görmüşlerdi Refik'i. Emine'yle yaslı kucaklaşıp öpüşmeler arasında yaklaşan Refik'in de elini sıktı Pervin. Özür diler gibiydi Emine. Fuat telefon etmiş, şaşırmış kalmış duyunca. Daha evvelsi gün ne kadar iyiymiş Meliha Teyze oysa. Çay içmişler birlikte... Kız cıvıl cıvıl konuşup duruyor. Seniye, direğin yanında dikilen Refik'in kulağına eğildi,

— Ağbi, babama duyurmayalım, dedi fısıldar gibi...

Ses çıkarmadı Refik. Daha kaç kez yineler kim bilir?.. Emine'nin cıvıltılı konuşmalarındaydı kulağı. Dönüp bir iki de baktı. Aman aman güzel sayılmaz ya... Islak perçem altındaki cin gibi gözleri –yeşile çalan bir maviydi–, badem çene üstünde buğdaysı yüzü, miniğe çalan yapısı, bıcır bıcır konuşkanlığı öyle bir şey yapıyor ki bu kızı; yani şey... Bulamadım birden, güzel yani... Fuat'la da... Fuat'la da uyumlu bulunmadığını söylemek hem istiyor, hem de... İstemiyorum. Öyle sevdim ki çocuğu... Bunu daha önce tanıdığın için... Ne de tanıdım ya... Çekici kız hiç kuşkusuz. Fuat'la dost olduk gibi. Eczaneyi kapatıp gelemeyeceğine üzüldü. Artık uğrarım ben de... Eczaneye gitmeyi de düşünecektim demek!.. Zühtü Bey'i görmekten mi kaçıyordum ne?.. Fuat kalacak mı ki? Yöreye bakındı, tanıdığı hiçbir erkek yoktu. Pervin'in patronu olan Doktor'u çıkarabildi. Doktor'un konuştuğu adamlar da Pervinlerin tanıdıkları belki. İki ölü daha var. Biri iyice kalantor olmalı. Ne çok çelenk bu!.. Bu yağmura göre kalabalık da... Cenaze namazına hemen de hiç kimse katılmadı bu kalabalıktan. Camiden çıkanlarla dinsel tören bitirilip tabutlar arabalara taşınırken çoğu gençten, hiç tanımadığı kişilerle yan yana buldu kendini. Ayrılan bir otobüste de öğrenciye benzeyen aynı kişiler vardı daha çok. Pervin'e, büyük saygıyla, sevecenlikle abla diyordu bazıları. Gömülme sırasında mezarın başına toplaşmaları, bazılarının, kızlı oğlanlı, Pervin'in bulunduğu kümede gösterdikleri sıcak ilgi, yakınlık şaşırtıcıydı. Ne çok yakınları varmış Meliha teyzelerin!.. Nasıl da duymuşlar hemen? Çiseleyen yağmurla çoğu şemsiyeler altında izlenen gömme töreni biraz kısa kesildi gibi. Dönüşte otobüse gidiyordu ki, önünden geçtiği bir özel arabadan Seniye'nin seslendiğini duydu. Doktorun arabasındaydılar, Pervin önde, Doktor'un yanındaydı. Arkada, Seniye'yle Emine oturmuşlar, yanlarındaki boş yere çağırıyorlardı Refik'i. Emine'nin ayrımına kapıyı açıp koltuğa oturunca vardı. Tarlabaşı'ndaki sokağın başına kadar hemen de hiç konuşmadan geldiler. Doktor'un sokağa girmesine bırakmadılar;

bir yere yetişmesi gerekliymiş onun, ayrıldı. Refik de bunlarla eve inse mi inmese mi, şöyle bir sallanıp ağır ağır yokuşu indi peşleri sıra. Merdivenleri çıkıp da eve girdiğinde tutamadı, gene ağlamaya başladı Pervin. İçini çeke çeke ağlıyordu, insana dokunuyor. Yalnız birinin ağlayışı bu! Bu kadınlar da zaten böyle hepsi sulu göz... Sana ne oluyor peki?.. Yandaki aralık penceresine gidip dışarlarda baktı. Dolapdere üstünde de böyle duman vardı. Pervin'in titrek sesi nasıl da dokunaklıydı.

— Bilmezsiniz benim için neydi o, diyordu.

Gerçekten yapayalnız bu kadın şimdi. Bir gün demişti, Allahtan başka kimsemiz yok diye... Arkadaşları var! Kapı çalındı. Emine açtı. Camide, mezarlıkta gördüğü kızlı oğlanlı bir grup sessizlikle içeri girdiler. Herkesin başı önünde gibi, sessiz, üzgün öylece oturuldu bir süre. Kimse nerden başlayacağını bilmiyor! Kapının yine çalınması bir kurtuluş oldu. Makbuş'tu, yukarıda bir şeyler hazırlamış, yemeğe çağırıyordu. Yol yordam, töre dedin mi, bu kadın... Acıktığımı anlamam için yukarda donanmış masayı görmem gerekliymiş. Pervin diretti, zorla çıkardılar onu da. Ötekiler izin isteyip gittiler. Ayrılırken hepsi ayrı ayrı kucaklaşıp öptüler Pervin Ablalarını. Acısını paylaşma çabasıyla en iyi dileklerini bildirdiler. Sıradan bir törenden öte içtenlikliydi her şey. Yalnız bir oğlan, adı Sabri miydi ne, kumral, cılız bir şey, pos bıyıklı, o kaldı. Peki bu oğlan neci? Masada Makbuş'un yaptığı kıymalı tepsi böreğini de bir ısırışı var, avurtları çatlayacak. Bu cılız herifler hep çok yer! Bizim elektrikçi Mernuş da böyle değil mi? Bir oturuşta koca lenger barbunya fasulyeyi temizlemişti; Toroslar'da film çekiyoruz... Üstüne de sekiz lop yumurta. Çüş!.. Bir bakraca yakın da ayran içtiydi hergele... Temel de çok yer ya... Kendine gelebilmiş midir? Dut gibiydi akşam. Kapının yine çalınmasıyla şapırtıdan başka şey duymayan başlar kalktı sofradan, kapıya döndü. Seniye kalktı, gidip açtı, önce duraladı, sonra bir çığlık attı ki... Zaten bu manyak kız... Sarmaş dolaş sofraya giren kadının annesi olduğunu anlayınca nerdeyse bir çığlık da Refik

atacaktı. Bu da nerden çıktı şimdi? Refik'in boynuna sarılınca da hıçkıra hıçkıra ağlamaya başlamıştı Mefharet Hanım. Makbuş da öyle şaşırmıştı ki, ne yapacağını bilmeden bakıp kaldı bir an,

— A be sen misin Mefharet, diye mırıldandı gördüğüne inanmıyor gibi.

Kucaklaşıp öpüşürken o da başladı ağlamaya. Ne tatsız ev be!.. Dün gelmişler İstanbul'a. Şem'i Bey'in hastalığı önemli bulunmamış. Bu sabah bir doktordan öğrenmişler bir rastlantı, Zühtü Bey'in enfarktüsle Etfal'de yattığını. Sen de kalkıp geldin. İyi ettin. Peki, şimdi ne olacak anacığım? Zühtü Bey senin bu eve girmeni yasaklamamış mıydı? Bu kadar rastlantıyı biz sinemada yapsak söylemediklerini komazlar yerli film diye!..

VI

Pencereye döndü, ıslak cam ardında ağırdan sallanıp duran yağmurlu dallara bir süre takılıp kaldı Zühtü Bey. Bir ürperti, bir üşüme dolaştı içinde. Koyulaşan akşam karanlığı sanki üstüne çöküyordu. Yarın taburcuydu; sevinç olmalıydı yüreğinde. Filmler, elektrolar, incelemeler beklenenin çok üstünde iyiydi. Akla hemen ölüm gelirmiş bu hastalıkta; oysa daha ölüme inanmamıştı o; anımsamıştı o kadar. Yadsımaya kalkışamazdı artık, ölüm vardı, kapının ardındaydı. Yüreğinden vurgunu yiyip de yatağa düştüğünden beri, yaşamının şeridi akıp akıp gidiyordu gözlerinin önünden. En çok yinelenen parçası Lena bölümüydü bu şeridin. En kızdığı da Mefharet'ti.

Yatıp kalktığı, kısalı uzunlu yaşadığı çok sayıda kadını silkerek ikisinin fırlayıp öne çıkmalarına bozuldu bozulacak bir mutlulukla bakıyordu aslında. Mefharet'e böylesine kızsa bile... Lena'ya, Elena Mavridis'e, erkekliğinin dorukta dolaştığı dönemde, en ateşli yıllarını vermişti. Evlenecekti bile. Leman deriz olur biter. Müslüman olmaya yanaşmaması çıldırtmıştı Zühtü Bey'i. Ağzından nasılsa, biraz da söz olsun diye çıkan koşula Lena'nın gösterdiği tepkiyi, direnci bağışlayamamıştı bir türlü. Haçını putunu s...ğim o kiliseyi bana yeğliyorsun ha?.. Sofu da değildi Zühtü Bey. Ne sofuluğu, Müslümanlığın törelerini, kurallarını doğru dürüst bildiği de kuşkuluydu. Lena da koyu bir Hıristiyan sayılmazdı bildiği kadar. Tek yakını, babası, eski pastacı, yarı felçli Yorgo Mavridis'i kolladığı da söylenemezdi, dinsizin biriydi Yorgo Mavridis. Demek karı içinden kin besliyordu bizim dinimize!.. Belleğinde yıllardır sımsıcak, kımıl kımıl duran dupduru ak yüzü, iri, zeytin karası gözleri, kıpkızıl etli dudakları, yanağının altında sakladığı alaylı gamzesiyle Lena, hastalığı boyu daha canlı dikilmişti karşısına. Birliktelerken Zühtü Bey'in kaç ateşli hastalığında sabahlara dek başından ayrılamamıştı Lena, bu sevecenliğin özlemiydi belki de ağır basan. Bu hastalığında da Makbuş ayrılmamıştı başucundan... Acımayla doldu içi. Makbuş'u düşünmesi gerektiğini de anımsatmıştı bu hastalık. Ölürsem ortada kalırdı bu kadın. Bugüne dek Makbuş'dan önce öleceği aklına bile gelmemişti. Çocuklara kalırsa sürünür bu zavallı. Ne kızın, ne oğlanın umurunda bile olamaz. Biraz önce yediği püreyle bir küçük parça haşlanmış piliç, elma kompostosu, bir dilim ince ekmek, özellikle akşam yemeklerine konulacak sınırlamaların nasıl da sinir bozucu olacağına örnekti. Onu yemeyeceksin, bunu içmeyeceksin, bu kızartma, o yağlı, berikinde bilmem ne var... Akşamları içtiği yarım şişe rakının yanı sıra günün en iyi yemeklerini yemek, yatağa sindirimin ağırlığıyla uzanıp olayları bir kez de kafasında yaşamanın tadını çıkarmak, kendini bildiğinden bu yana yaşamının doğal bi-

çimiydi. Çoğu kez dışarda yerdi akşam yemeğini. Evde olduğu günlerde de Makbuşcuk lokantayı aratmayacak düzeyde tutardı her şeyi. Canı şimdi de midye tava istiyordu. Midye tava Lena'nın yaptığı biçimde oldu mu ağır da olmazdı öyle. Nasıl yapardı o karı? Her şeyin en güzelini yapardı Rum orospusu... Gideceğine inanmamıştı Lena'nın. Bırakıp gittiğinde anladı ne yitirdiğini. Atina'ya gitmeye kalkıştı peşi sıra. Gitmedi. Gitmediğine bugün de yanmıyordu. Onuru çiğnenmişti. Erkeklik ne erkekliği, Türklük onuru... Allah Zühtü Bey'e yardımcı olmak istemiş belki böylece. Bir Rum kızıyla evlenmeye kalkışması bağışlanır şey değildi aslında. Babası, anası, Balkan'daki bütün soyu sopu, İstanbul'a Anadolu'nun, Trakya'nın çeşitli kentlerine yayılmış yakınları –Hiçbiri de umrunda değildi ya– kefenli, giysili karşısına dizilirse hiç şaşmamak gerekti! Sagapo Zuhti. Yalan aşağılık orospu!.. Senin haçını putunu, kilisenin papazını s...yim ben... Doğruldu. Biraz çarpıntısı vardı. Heyecanlanmak yasaktı. Heyecanlanmamıştı ya, ne de olsa... Uyumalıydı. Birazdan hemşire uğrayıp şöyle bir bakar; uyanıksa hal hatır sorup çeker kapıyı. Gece başlar. Yarın taburcu olacak hastanın nesini soracaklar? Zaten bugünkü nöbetçi kız da bir çirkin ki. En iyisi gözlerini yumup uyur görünmek. Eczaneyi ne yapacaktı, onu da düşünmesi gerekti. Fuat diye bir oğlan bulmuşlardı Pervinler; neyin nesiyse... Bilmediği, tanımadığı kimseye nasıl bırakırdı yaşamı boyu bağlandığı yeri. Ah o Refik... Sürünecek... Burnunun doğrusuna gider eşşoğlu eşek. Şimdi bir eczacılık diploması olsaydı, yapmasa bile. Sinemacı oldu!.. Serseri... Ben gözümü kapatınca birkaç parça şeyi de film milm deyip çıkardı mı elinden sokaklara düşer puşt! Yönetmen olacakmış!.. Olanların çok karnı doyuyor da... Amaan, ne bok yerse yesin!.. Eşek kadar herifin tasası bana mı? Yeter düşündüğüm... Anasız çocuk büyütmek bu kadar oluyor demek. Anası olsa daha da kötüydü belki. Aklını kullansa az şey bırakmayacağım onlara. Neyim var neyim yok onu da pek bilmezler. Beyoğlu'nda iki handaki payları, iki dükkânı, üç katı,

çeşitli yerlerde gün günden değerlenen arsaları, bankada birkaç parası, bankadaki kasasında biraz altını, hisse senetleri, tahvilleri filan, eczaneyi bugün kapatsak rahat yaşatacak güçteydi. Babasının ölümünden bu yana dükkânlara, katlara, handaki paylarına bakıp paraları hesabına yatıran Tatar Kutbettin'in yüzünü yılda bir kez ya görür, ya görmezdi. Büyük Han'ın odabaşısı olan Tatar Kutbettin'in namusuna güven ne söz, yürekten saygı duyardı. Herkes böyle namuslu olsa, çıt çıkmaz ülkede!.. Yalnız Zühtü Bey'in değil, onun gibi birçok mülk sahibinin malını acımasız bir titizlikle kendi çıkarından ayırt etmeksizin koruyordu. Bir ayakkabı tamircisi kiracıyı, Zühtü Bey'in yumuşamasına bakmadan, kapıya atıvermişti. Eczanenin kapanması ya da başkasına kaptırılması dayanılır şey değildi. Yöreyi, yöredeki yerini seviyordu. Yörenin karışık halkını seviyordu. Eczaneye gidip oturacağı günü düşünmeye başladı. Öyle özlem duyuyordu ki... Güzel de, artık eskisi gibi olmayacaktı kuşkusuz. Bu derdin şakaya gelmediğini, acımasızlığını bilmeyen mi var? Yorulmamak, sinirlenmemek... O işi de yasak etmeye kalkışacaklar!.. İçine sıçayım böyle yaşamın... Doktorlar zaten her şeyi büyütür pezevenkler... Şu Fuat nasıl biri bakalım? Onunla konuşup anlaşsak mı? O kongrede o da varmış; hem de elebaşlarından belki. Hepsi komünist bu orospu çocuklarının. Ne günlere kaldık?.. Refik'in o yollara sapmamasından mutluydu. Son yıllarda öyle şeyler olmuştu, öyle temiz aile çocukları öylesine sapıtmışlardı ki, oğluna güveni, saygısı artmış, eskisi gibi saldırıp hırpalamaktan vazgeçmişti. Ara sıra takılıyordu o kadar... Oğlanın da aldırdığı yoktu artık. Dışarıya sinema öğrenimine yollamayı bile geçirdi bir ara. Oğlan ona da yanaşmazdı belki. Yanaşır mı? Onun düşkünlüğü Beyoğlu'ndaki çevreye, sokaklara, Yeşilçam dedikleri, puştların, pezevenklerin, orospuların pazaryerine... Daha yirmisine varmadan s...mediği karı kalmamıştır hergelenin. Seniye'yi daha az seviyordu. Kız olduğundan mı, Mefharet'i andırmasından mı (benziyor denemezdi, Mefharet güzel kadındı. Bu

da çirkin sayılmaz belki) mız mız huyundan mı ya da epeyi yıllar ayrı kalmasından mı, nedense, hep bir uzaklık duymuştu kızına karşı. Kadınların eczacılığı ülke çapında ellerine geçirmelerine öyle bozuluyordu ki, bir de Seniye'nin –özellikle Seniye'nin– gelip eczaneye kurulmasına dayanamazdı. Bereket kız da öyle bir şeye kalkışmadı. Eczanede kalfayla birlikte yediği dayak mesleğe de mi soğukluk yarattı ne?.. Hukukçu olacak. O mızmızlıkla... Kadınlara hep acırdı içinden. Zayıftılar; ezilmeleri de bir zorunluluktu!.. Annesi, kızı, kız kardeşi, karısı, sevgilisi, metresi, hepsi içindeydi bunun. Yaşamak denen oyunun kuralı bu. Kadını ezim ezim ezeceksin ki, yaşamın ortak tadı çıksın; gövdemizin yaratılışında başlıyor bu!.. Bir istek kabarıyordu içinde. Hastalıktan bu yana ilk... Demek artık... Daha epeyi beklemek zorunda olduğunu da biliyordu. Şakası yok, güm diye gideriz sonra. En son, Nazmiye'yi ayarlamıştı; bir kuaförü. Anası, bir de küçük oğlu, Aynalıçeşme'de bir ev tutmuş onlara, bir apartmanın ikinci katı; orda kalıyorlardı. Ara sıra armağan filan... Pek de ucuza geliyor denemezdi ya, biraz da iyilik duygusu vardı işin içinde. Kocası şoförmüş Nazmiye'nin, trafikte gitmiş dört yıl önce. Çirkin de sayılmaz... Elinin altında temiz bir şey bulunması iyi oluyordu. Eskisi kadar değilse de, randevuevlerine de uğruyordu ara sıra. Bir doktor arkadaşı frengi almıştı; ondan beri çekiniyordu doğrusu. Belsoğukluğuna aldırmazdı. Üç dört kez atlatmıştı. İlkinde, daha antibiyotikler de yoktu, ne acılara katlanmıştı. Frengi boktandı. Almanya'dayken ne kızlar, ne kadınlarla yatmıştı; ne hastalık, ne bir şey. Almanlar temiz millet, uyanık millet. Hitler, işleri sonunda boka sürmeseydi, şimdi... '33'de Hitler iktidara geçtiğinde Almanya'daydı. Kimya öğrenimine gitmişti. Bir yıl okuyabildi ancak. Babasının ölümüyle öğrenimi yarıda bırakıp dönmek zorunda kaldı. Eczacılık Fakültesi'nden diplomayı aldığında bu eczane devren satılıktı. O günler eczane açmak bir sorun. Öyle herkese her yerde eczane açmak izni nerede?.. Burayı alabilmek için bile ne aracılar koydular,

Ankara'da nice etkin kişilere başvuruldu. Şimdi her köşe başında bir eczane. Sonra o zamanlar eczacı dedin mi... Bütün mahalle Zühtü Bey'den sorulurdu. İki sokak ötedeki karakol bile önemli şeyleri Zühtü Bey'den sorardı. Parti'nin (Halk Partisi'nin. Başka parti yoktu ki), güvenilir adamıydı; hiçbir gün politikaya uluorta karışmadı ama saygınlığı vardı. Demokratlar başvurdular, yanaşmadı. Ondan sonra da, hele '60 İhtilalinden sonra, her şeyin çivisinin çıktığını görüp bir kez daha inadı tuttuğu yolun doğruluğuna; şu partiye, bu partiye değil vatana devlete bağlıydı... Biraz geç evlenmesine karşın, en büyük yanlışı gene de evlenmesiydi belki. Evlenecek adam olmadığını anladığında ikinci çocuk da gelmişti. Mefharet'le ilişkileri aileler arası tanışıklıkla başlamıştı. Beyoğlu'nda Akşam Sanat'a giden biraz oynakça bir kızdı Mefharet. Zühtü Bey'in annesi Saadet Hanım sağdı o zaman. Mefharet de koyu sofu annesiyle ara sıra konuk gelirlerdi Zühtü Beylere. Durumları oldukça sarsılmış Mersinli bir tüccar ailesiydi bunlar. Şakire Hanım'la Fatih'te mi, Eyüp'te mi, bir mevlit ya da bir vaazda mı tanışmışlar ne, öyle kaynaşmışlar ki kısa zamanda, o kadar olur... Zühtü Bey'in gözünden kaçmamıştı eve girip çıkmaya başlayan bu fıkır fıkır, ceylan gibi kız. Zühtü Bey, bir akşam okul çıkışı Beyoğlu'nda rastlama oyunuyla Mefharet'i Parmakkapı'daki garsoniyerine atınca, evlenme gündeme geriverdi. Beklenenden çabuk olaya iki aile de seviniyordu aslında. Sevinip sevinmediği belli olmayan tek kişi evde yaşamı boyu varlığının bilincine pek varılmayan Makbuş'tu. Ona sorulsa ne derdi acaba? Sorulacak başka kimse kalmadı da... Annesinden çekinmese bu serüveni evlenmeyle sonuçlandırır mıydı Zühtü Bey? Belli değildi orası. Evliliğin daha ilk yıllarında başlayan dırıltılar, Saadet Hanım'ın kısa süre sonra ölümüyle gün günden artarak büyümeye başlamıştı. Lena'ya yakalanması bu günlere rastlıyordu Zühtü Bey'in. Yöredeki dertlerin, dertlilerin odak yeriydi Zühtü Bey'in eczanesi. Yalnız ilaç satmıyordu, doktorluk, sırasında avukatlık, giderek mahalle kabadayılığı,

hiç değilse çevrede ona buna sataşan serserileri şu ya da bu yoldan (karakolda falakaya yıktırmak da giriyordu buna) çizgiye getirmek, bakıyorsun, işleri arasındaydı! Lena'yı tanıması da böyle oldu. Yorgo Mavridis'den, Lena'nın babasından, bıçak gösterip para sızdırmaya kalkan Darendeli bir kasap yamağını sille tokat dövdü bir gün. Yamağın arkasında Tarlabaşı'ndan birileri vardı belki, onlar da sindiler. Eczaneye gelen Lena'dan öğrenmişti olayı. Çarpıntısı mı var babanızın? Olayı anlattırınca birden tepesi atmıştı. Aslında böyle şeylere pek karışmazdı gene de; Lena anlatırken, gözleri dolu dolu olunca... Gözlerini de kaçırmamış gözlerine dikmişti Zühtü Bey'in. Umarsızdı. Sığınmaydı bu bir tür. Hemen de tümü Atina'ya göç etmiş eski bir Rum ailesiydi Mavridisler. Amcasının biri, dağa çıkmış, ELAS'a katılıp Almanlara karşı savaşmış; yıllardır da, Atina'da, Keysaryani (Kayserililer) denen semtte pastacılık yaparmış. Bunları Lena'dan bölük pörçük öğrenmişti Zühtü Bey. Belki de bir zamanlar Almanları tuttuğunu bildiğinden, Lena pek konuşmazdı bu konularda. Bu işlere ilgi duyduğu da yoktu kızın. Öteki amcası ile halası da Pire'de, lokanta, meyhane gibi bir şey işletiyorlar diye söylerdi. Pek sık da mektuplaşmıyorlardı Zühtü Bey'in bildiği kadarıyla. Karanlık bastıkça eski anılar üşüşüyordu sanki. Uzanıp başucundaki lambayı yaktı. Altmışı buldun mu başlar en eskilerden eskilere, geçmişin saldırısı. Bir tür bunama başlangıcı!.. Beyin damarları kireç tutuyor demek... Daha bugün öğrendiğin akılda kalmaz da, bilmem ne zaman bilmem kim ne demiş, sesi bile kulağındadır... Allah kahretsin, yeni ilaç adlarını bile aklımda tutamıyorum. Bu yaşlılığı çıkaranın!.. Lena'yı anımsaması hiç de öyle gelmiyordu oysa. Hiç çıkmamıştı ki aklından!.. Nazmiye'yi tutmasında da Lena'ya benzerlikler taşıması etkin olmuştu belki... Burnu, çenesi... Boynu da andırıyor... Lena'nın kuğu boynu yanında Nazmiye'ninki yolunmuş hindi be!.. Doyurucu kadın!.. Lena'da doymak bilmezdim bir türlü... Çoktan doyacak yaşa geldin aslanım... Aslanlar da enfarktüs oluyor demek!..

Yorgo Mavridis'in enfarktüs krizinde Lena'nın ağlamalarını anımsadı. Zühtü Bey bozulmuş, haşlamaya kalkışmıştı, yan odada ses çıkarmadan için için ağlamasını sürdürmüştü kız. O gizli hıçkırıklardaki acılık daha o zaman sinsice içine çökmüştü de, şimdilerde yeniden, akşamın bu saatinde hem de, Lena'nın mendile boğulmuş yanık sesiyle, kıpır kıpır dikelmeye başlamıştı enfarktüslü yüreğinde. Gözleri yanıyordu; göğsünde sıkışma nerdeyse. Niye o kadar kötü davrandım o kıza? Ne oluyor bana? Yufka yürek karılara döndüm. Ara sıra sert yaptım belki, kötü davrandım denmez Lena'ya. Mutluydu. Seviyordum da... Sevmiyor muydum? Nazmiye'yi seviyorum dedim mi?.. Duysa hastaneye damlardı o da. Duymadığı iyidir; bir de o çıkmasın başıma... Birkaç hafta uğramadığım olmadı mı hiç... Kim bilir nerden otluyordur o da? Bir de hastalık alırsak bu yaşta, tamam. Nazmiye öyle kadın değil ya, gene de belli olmaz. Amaan, tatsız her şey... Uyusam artık. Uyuyamıyordu. Lena'ya değil belki, Mefharet'e kötü davrandığını yadsıyamazdı. Onun hıçkırıklarını anımsamanın acılığı da yoktu. Ta içinde sürekli bir kızgınlık duymuştu Mefharet'e karşı, Parmakkapı'da kırık somya üstündeki divana daha ilk yıktığında kendisinin oluşunu mu bağışlayamamıştı? Bu kadar kolay bir kızla mı evlenecekti Zühtü Bey? İlk bozduğu kız da değildi Mefharet. Biraz parayla, biraz ürküterek susturup örtbas ettiği, iki (iki değil, üç!) olay daha vardı geçmişinde (İlkini hiç anımsamamalıydı; onun için iki diyordu!..). Gerçi onların yanında kraliçeydi Mefharet. Sonra aile ilişkileri. Biraz daha erken ölmeliymiş Saadet Hanım!.. Kadıncağız acılar anıtıydı. İki çocuğu gitmiş gencecik. Büyük ağbimi değil de Rukiye'yi anımsarım, hayal meyal; benden iki yaş küçüğünü. Baban desen bana çekmişti, koca Balkanlı!.. İskeçe'de, Dedeağaç'ta birer karı daha beslermiş. Buraya geldiğinde sakal bırakıp kendini dine vermiş görünüyordu. Cami cami dolaşırdı, iş güç yok... Ben bu eczaneden kazandım kazanmasına da, asıl maya, Balkan'dan torbayla altın getirmişler! Babam hanla-

rın öteki hisselerini satmasaydı biz... Amaan... İçine hepsinin. Yaşadık; yaşıyoruz işte. Elimizde bir şeyler kaldıysa, anamdan... Akıllı kadın. İleriyi gören... Anama düşkündüm. Bizim çocuklara bakıyorum da, Mefharet umurlarında değil. Ya, olacak mıydı? Mefharet ana mı? Benim anam... Cahil, zavallı bir kadındı senin anan. Kadın işte... Mefharet gibi kumaş mağazasında tezgâhtara bile göz süzen türünden değildi. Mefharet'in birileriyle ilişkisi olduğundan gerçekten kuşkusu vardı Zühtü Bey'in. İzledi, izletti; yakalayamadı. Sonunda o pinpon herifle çekip gidince... Adam da Mersinliymiş; Şem'i Bey. Anamurluymuşlar da Mersin'de mi otururlarmış?.. Daha küçük yaştan âşıkmış Mefharet'e. Sonunda bir akraba evinde rastlamışlar... Önce kıyametleri koparmıştı Zühtü Bey. Cezaevlerinde süründürecekti ikisini de. Ya Lena ne olacaktı? Mefharet biliyordu Lena ile ilişkisini. Bilmeyen mi kalmıştı? Sorunu gürültü çıkarmadan çözümlemek iki yanın da yararınaydı. Kendine bile söyleyemiyordu ya, uzun süre aramıştı Mefharet'i. Hem de öyle bir cinsel özlemle ki... Lena'dan başkası da karşılayamazdı bunu. Gün geçtikçe çevresini kuşatan yalnızlık duygusuyla bir şeyin bilincine vardı; Lena'yı Mefharet'le birlikte istiyordu. Bütün hırgüre karşın, Mefharet evdeyken başka tür tatlıydı Lena! Şimdi yalnızlığı yaratan eksiklik duygusuydu; bir yanlı eksiklik... Kurtulması için çok yıllar geçmesi gerekti. Tam alıştığı sırada da Lena çekip gitmişti. Bu orospulara acımak mı? Nesine acıyacaksın? Uyumak en iyisi... Gözleri kapanmaya başlamıştı. Daldığı sıra kapının açılıp hemşirenin girdiğini, şöyle bir bakıp kapıyı usulca çektiğini bakmadan görür gibi oldu. Kaskatı bir uykuya gömülmüştü. Sabah gözünü açtığında dereceyi uzatan hemşireye sevinerek bakıyordu. Almadı dereceyi. Hastalıktan bu yana böyle deliksiz uyumamıştı. Önceleri de uykuları bozulmuştu iyiden iyiye. Hastalık geliyormuş demek. Atlatmıştı artık. Bıraksalar yürüyerek giderdi eve!.. Saat sekize geliyordu. Sabırsızlıkla kalkıp tuvalete geçti. Tıraşını olurken bir yorgunluk duymasına bozuldu biraz. O kadar da olmayacak mı bir

vurgundan sonra? Bütün evecenliğine karşın hastanedeki işlemlerin tamamlanıp kapıda bekleyen arabaya geçmesi on bir'i buldu. Doktorların tıraşını dinlememişti bile, bildiği şeyleri yineliyorlardı. Şunu yapmayacaksın; şöyle olursa böyle olur, haplarını saatinde almazsan... Ananızın a... hergeleler. Kırk yıllık orospuya s... öğretiyorlar. Burda öldüremediniz ya, paçayı kurtardık... Kolay ölmem artık... Refik'le Seniye gelmişlerdi almaya. Bir durgunluk vardı üstlerinde. Arabada neşeli göründüler gene de. Evin önünde inip de merdivenlere gelince Refik koluna girmek istedi babasının, Zühtü Bey iteledi. Senin koltuğunda yürüyeceksem öleyim daha iyi ulan!.. Merdivenleri çıkması kolay olmadı. Katın açık kapısında bekleyen Makbuş'un gözlerindeki yaş da sinirine dokunmuştu; ona bir şey diyemedi. Ona diyecek neyin var?.. Soyunup da, hazırlanmış karyolasına uzandığında enikonu yorulduğunu görünce acı doldu içine. Palavrayla yürümüyordu işler. Yeni bir yaşam biçimini iyice içime sindirmeliyim artık. Odasına baktı; pencereden görünen Sultanselim tepelerindeki İstanbul; Haliç, altta Kasımpaşa, eski tanıdıklar dikilmişlerdi pencerenin önüne. Pervin'i, Meliha Hanım'ı sordu. İyiymişler. Üşütmüş Meliha Hanım; ateşi çıkmış biraz, yatıyormuş!.. Yatsın, ona da bir bok olmaz! Pervin de işindeymiş. Doğruldu Zühtü Bey,

— Gelin buraya, dedi çocuklarına.

Makbuş kapı dibindeydi.

— Bana hastalığımdan söz edeni kovarım bu evden, dedi. Herkes kendi işinde gücünde... Bitti bu. Bu hastalığın ne olduğunu bana siz öğretecek değilsiniz. Doktorların da tümünün ağzına sıçayım... Sanki bir bok bilirler... Kaçının reçetesini kafalarına çalmışımdır. Böyle miydi eskiden? İlaçları biz yapardık. Tekel bayiine döndürdüler eczaneyi. İşlerine geliyor pezevenklerin... Cahillikleri örtbas oluyor... Dediğim gibi. Hadi şimdi çıkın odadan, uyuyacağım...

Evdeki yaşam böyle başladı. Öğlende yemeği Seniye'yle, Makbuş'la masada yediler. Pervin geldi biraz sonra. Çekingen

bir geçmiş olsunla bir süre oturdu Zühtü Bey Amca'nın yanında. Meliha Hanım mı? İyi olacak inşallah gibi bir şeyler mırıldandı. Durgundu Pervin. Kalkıp giderken Seniye'yle kaçamak fiskosları da gözünden kaçmadı Zühtü Bey'in. Pevrin'e alt katı kiraya verirken bu gencecik dul için de bir şeyler geçirmişti içinden; kolaylık göstermesi biraz da ondandı! Seniye'yle hemencik kaynaşıvermeleri, tasarılarını bozdu. Zühtü Bey Amca'sı olup çıkmıştı Pervin'in. Kız evin içinde bir yakınımız sanki... Bu da böyle olsun, ne yapalım!.. Evi vermesinde etkin olan bir de ecza deposu sahibi vardı, Pervin'in çalıştığı Doktor'un akrabası mıymış ne?.. Bu kızı da doktor iyi ediyordu demek!.. Boş kalacak değildi ya!.. Aslında alt katı kiraya vermesi Mefharet'in annesini getirip oturtmasına karşı bir önlemdi. Sonra da alışılıp gitti. Uzun yıllar oturan birilerinden sonra gelmişti Pervinler. Eski bir Ermeni eviydi bu ev. Babasının son günlerinde almışlardı. Üst kat büyük, geniş; alt katı yarım sayılır. Bayır üstünde olduğundan alt katın yarısı da toprakta... Evini çok severdi Zühtü Bey. Çeşitli olanaklar çıkmasına karşın bir başka yere taşınmayı hiç düşünmemişti. Hele odası... Annesinin düzenindeydi oda. Babası ölüp de Zühtü Bey evlenince bu odayı ona bırakmıştı Saadet Hanım. İki kişilik, topuzlu, kara demir karyolası, pencere önünde halılarla kaplı divanı, ak kireç badanalı duvarda, işlemeli, kuşlu eski yazı levhaları (Nuh'un gemisi, Eshab'ı kehf) çapraz asılı duran, kabzaları gümüş savatlı iki piştof, iki Çerkez kaması kınında, kahverengi, ağır kadife perdeler, yüksek tahta işlemeli tavandan uzanmış saçaklı avize, ara sıra değiştirilen taban halıları mutluluğunun ayrılmaz parçalarıydı. O, sonradan, odanın tümüyle uyumsuzluk içinde, yöresine başkaldırır gibi duran bir berjer koltuk koydurmuştu yalnız. Bu odada yalnız Mefharet'le yatmıştı. Ne gizlere, gözyaşlarıyla karışık ne coşkulu sevişmelere tanık olmuştu bu sessiz, suskun oda. Hazdan kaç kez gebe recekti kahpe... O pörsük herifle... O pörsük herifle kalır mı o karı?.. Ben bile doyuramadım!.. Yemek üstü ilaçlarını alıp uza-

nınca eczane işine öyle takıldı ki kafası, uyku tutamadı bir süre. Yemek de ağır mı gelmişti? Ne yedim ki?.. Palavrayla olmuyor aslanım; eskisi gibi değil işler. Önce Makbuş'a söylemeli: Yağlı yemekler, hamur işleri, tatlılara paydos... Dinler de!.. Sen dinleyecek misin? Pek fazla kilom yok aslında. Kendimi bildim bileli bu; 79-80... Boyum, 78. Birkaç kilo vermek iyi gene de. Doktor da öyle dedi. Kendi koca götüne, göbeğine baksın o... Şu boş zamanları da değerlendirmeli. Sandık odasında bir köşede yığılı duran kitaplarından seçmeler yapıp usul usul başucuna dizdi. Eski Türkçe çoğu. *Safahat, Nur Baba, Sodom Gomore, Sözde Kızlar, Ben Deli miyim? Safahat*'ı çok severdi. Akif'in bazı şiirleri, Çanakkale Şehitleri, belleğindeydi okuldan beri... Korkma sönmez'i yazmış adam... *Nur Baba*'yı da çok eskilerde okumuştu. Bektaşi Baba, kadınları kendine bağlıyor... Hüüü deyip yallah... Çok güzel yazmış. Kazıdın mı altından şu çıkar dünyanın!.. *Ben Deli miyim*'de anlatıyor Hüseyin Rahmi ya... Yazar çizer de yetişmiyor artık. Eczacı yetişiyor mu ki yazar çizer yetişsin? Bokluk geldi mi her yana birden geliyor. Yoksa batıyor muyuz? Allah korusun... Batar mı, bu ülke batmaz. Sık sık yinelediği dizeleri mırıldandı gene: Ölmez bu vatan, farz-ı muhâl ölse de hata – Çekmez kürenin sırtı bu tabut-u cesîmi... Batmaz da batmasına... Yalnız... Sıkıntı var. Komonistler de boş durmuyor. Neydi o kongrede?.. Ne başkan dinliyorlar, ne bir şey... Sömürü düzeni'ymiş de, bunu değiştirecekmiş. Sonra ne bok yiyeceksiniz? Belli değil mi ne bok yiyecekleri. Çoğu da C.H.P.'li. C.H.P.'yi ellerine geçirdiler zaten. Bu Fuat'la ne yapacağız peki? Ertesi sabah görüşmeye gelinceye dek, birbirini tutmaz öyle çok şey dolanıp durdu ki kafasında. Koskocaman bir deste kırmızı gülle Fuat kapıda göründüğünde nasıl konuşması gerektiğini bulamamıştı daha. Komonistliğin simgesi olduğunu çok iyi bildiği bu kıpkırmızı güller için de ne diyecekti şimdi?.. Ardından Refik de girdi odaya.

— Geçmiş olsun Ağbi!..

Ağbi sözünü de pek sevmezdi. Fuat öyle içten, öyle sıcak bir gülüşle söylemişti ki, ne diyeceksin şimdi? Herif evimize gelmiş. Buyur bakalım!.. Pencere önündeki divana oturdu Fuat. Zühtü Bey o berjer koltuğuna yerleşti, karşısına. Refik de sandalyeye ilişti. Şimdi hastalığı anlattıracak herif... Aynı gülüşle balıklama dalar gibi,

— Siz bizi sevmezsiniz Ağbi, dedi Fuat. Aklınıza bir şey gelmesin. Eczane boş kalmasın diye şöyle bir el attım. İstediğiniz vakit hesabı vereyim. Bu arada, siz de bakın, biz de soruşturalım. Size yatkın birini bulursak onu oturturuz... Şimdilik kaygılanacak bir durum yok. İşler iyidir. Siz de iyi görünüyorsunuz...

Toparlanmaya çalıştı Zühtü Bey,

— İyiyim, dedi. Sağ olun.

Tam toparlanamamıştı doğrusu. Herif, öyle bir saldırdı ki... Nasıl diyeyim buna?

— Valla, asıl sorun kalfa, dedi ağırdan. Kalfaları biliyorsundur...

Neyi bilip, neyi bilmediğini de kestirememişti daha. Tatlı tatlı gülüyordu Fuat, Zühtü Bey'e dikmiş gözlerini. Bu ne demek oluyor ki? Tümceyi tamamladı,

— hırsız, uğursuz herifler. Bir namuslusunu gördüm, Sabri vardı, Allah rahmet eylesin, o da kanserden gitti genç yaşında.

Fuat'ın gülüşü arttı. Zühtü Bey de güldü tutamayıp,

— Bilirsiniz Ağbi, iyiler çok yaşamaz!..

Hep de dalga geçer gibi konuşuyor.

— Doğru, dedi Zühtü Bey. Biz onun için paçayı kurtarıyoruz!

Bir kahkaha attı Fuat.

— Estağfurullah Ağbi, dedi. Yaşınız ne ki sizin?..

Bir şey demedi Zühtü Bey. Benimle dalga geçiyor bu herif. Ama öyle itoğlu itçe yapıyor ki... Biz de biliriz bu yolları oğlum.

— Bir de şunu sorayım Ağbi: Devretmeyi düşünür müsünüz?

— Düşünmem, dedi Zühtü Bey, sertçe.

Sevdiği oyuncağı elinden çekilen çocuk gibi kötü kötü baktı,

— Ben gözlerimi kapatınca bunlar düşünsün, dedi, sandalyedeki Refik'e kızgın bir bakış atarak.

Ses çıkarmadı Refik. Yüzünden belli belirsiz bir gülümseme mi geçti ne, Zühtü Bey parladı parlayacak...

— Satarlar mı, yakarlar mı? Ne bok yerlerse yerler o zaman...

Hızını alamamıştı,

— Zaten bu it bekliyor kurt gibi, dedi, Refik'i göstererek. Yeşilçam'ın puşt, pezevenkleriyle film yapar... Götü donsuz dolaşır ondan sonra...

Hiç de gergin bir hava olmamıştı ya, Fuat'ın kahkahası işi daha da gevşetti. Refik de gülüyor aynı yumuşaklıkla,

— Boşuna kaygı, dedi yavaşça.

Zühtü Bey dikelerek baktı Refik'e.

— Bir eczaneye bir film olmuyor artık, dedi Refik. Maliyetler yükseldi.

— İyi, dedi Zühtü Bey, bu evi de satarsın...

Daha bir söze kalmadan başparmağını iki parmak arasından çıkarıp,

— Nah!.. diye uzattı elini...

Başını salladı bir iki,

— Size bırakacağım sanıyorsun değil mi? Neyim var neyim yok, Kızılay'a bağışlayacağım. Kalanı da orospulara yedireceğim... Y...ğımı alırsınız siz!..

Gülmekten kırılıyordu Fuat. Ortada kızgınlıktan eser yoktu. Refik de biraz kızarak kıs kıs gülüyordu. Zühtü Bey söve saya konuştukça daha rahatlıyor, daha açılıyordu sanki,

— Siz onu en iyisi bize bağışlayın Ağbi?

Duraladı Zühtü Bey. Bozuldu bozulacak bakmaya başladı Fuat'a. Fuat aynı gülüşle gözleri Zühtü Bey'de, yanıt bekliyordu umursamazlıkla.

— Size mi bağışlayayım? dedi Zühtü Bey kendini tutmaya çalışarak. Yani...

Sonunu getiremedi. Fuat'ta gerileme yoktu.

— Kim yani siz? dedi yavaşça.

— Kim olacak Ağbi? dedi Fuat. Biz... Yani Eczane Sahipleri Derneği.

Böyle bir dernek olduğunu duymuştu Zühtü Bey. Bir ara kendisine de başvurmuşlardı, girmemişti. Başvuranları anımsıyordu; eski tanıdık, iyi adamlar vardı aralarında. Sonra orda da kavgalar olduğu gelmişti kulağına. Yoksa bunlar orayı da... Neye bağlayacağını bilemeden kaldı bir, sonra dikeldi.

— Siz ne yapıyorsunuz orda peki? dedi.

— Biz mi ne yapıyoruz? Mesleğin düşmanlarına karşı elimizden ne geliyorsa onu yapıyoruz, dedi Fuat. Eczacılığı öldürenlerle boğuşuyoruz Ağbi. Ne yapalım başka?..

Öyle güzel sözler etmişti ki Fuat, buyur da yanıt ver! Bir tuzaktan kurtulmaya çalışır gibi öne arkaya şöyle bir iki kımıldadı Zühtü Bey. Usuna geliveren sözü sevmişti. Gülümsedi.

— Bizim meslek sizin kurtarmanıza kaldıysa, içine sıçayım o mesleğin ben, dedi.

Fuat gene bir kahkaha patlatmıştı. Hepsi gülüyorlardı.

— Kimseye zırnık vermem, diyordu Zühtü Bey. Bak aslanım...

Parça parça anlatmaya başladığı şeyler, hemen de tümüyle Eczacı Fuat'ın da katıldığı gerçekçi gözlemlerdi. Elden gitmişti eczacılık. Oyuncak, plaj gereçleri saçmaya kadar (hele buna hiç dayanamıyordu Zühtü Bey) düşmüştü iş. Eczane bolluğunda kirasını bile çıkaramayan eczaneler vardı. Kapanıyorlardı. Nedeni neydi bütün bu olup bitenlerin? Meslek öldü'den öteye gidemiyordu Zühtü Bey. Peki, niye? Söz bu noktada bir iki dolandı. Tam Zühtü Bey, Fuat'a uzunca bir şeyler anlatacak diye bakıyordu ki,

— Sizi çok yorduk Ağbi, dedi Fuat. Daha konuşuruz. Eczane de boş. Gideyim ben... Önce şu hesabı...

Cebinden çıkardığı bir tomar parayla bir listeyi uzattı Zühtü Bey'e, kalktı.

— Ben gene uğrayacağım, dedi. Soracaklarınız olursa... Depo'ya bildirdim eksikleri... Bugün gönderecekler. Siz keyfinize bakın. Ben ufak şeyler çalmam öyle. Çalınca büyük vuracaksın ki ülkede saygınlığın artsın!..

Zühtü Bey de güldü. Öyle demişler... "Milyonla çalan izzet-ü ikballe şerefraz. / Birkaç kuruşu mürtekibin cayi kürektir." Kuşkuları bitmemiş de olsa, ısınmıştı Fuat'a. Anasının gözü oğlan. Bununla anlaşsak mı, ne yapsak? Fuat'ı geçirip odaya dönen Refik de sevgiyle söz etmeye başlamıştı. Tatlı adammış, kafası da işliyormuş. Kesti birden.

— Dur bakalım, dedi. Daha herifin ne bok olduğunu bile bilmiyoruz. Sen nerden tanıyorsun? Komonist momonist bunların çoğu...

Refik duraladı bir,

— Siz de amma kuşkulusunuz, dedi. Belli, tatlı bir çocuk. Namuslu... Bizimkilerin arkadaşı... Daha ne yani?

Ses çıkarmadı Zühtü Bey. Oğlanın dediği de doğru gibi. Üstelemedi. Fuat'ın bıraktığı parayı saydı. Listeye baktı, inceledi,

— Hele bir eczaneyi göreyim, dedi. Düşünürüz.

Refik, ağır ağır gidip oturdu sandalyeye. Zühtü Bey'e baktı bir süre,

— Bir de şeyi diyeceğim, dedi.

Söylesem mi gibisine bakıyordu gene de.

— Neyi diyeceksin?

— Hemen kızmaya kalkma, dedi.

İlgisi daha da artmıştı Zühtü Bey'in.

— Kızmaya mı kalkmayayım? dedi.

— Annem...

Duraladı Refik. Zühtü Bey parlayacak gibi oldu, tuttu gene,

— Ne olmuş annene?

— Hastalığına çok üzülmüşler... Geçmiş olsun dedi. Bir de... Bir ricası var...

— Eeee?..

Güç tutuyordu kendini Zühtü Bey. Kapı açıldı, yavaşça Makbuş girdi. Yaklaştı Zühtü Bey'e.

— Tepsi köftesi yapayım mı? dedi. Yoksa ızgarada...

Birden patladı Zühtü Bey,

— İstersen oturağa koy da pişir!.. Çık be kadın! İki kişi konuşurken zop diye girme odaya bir daha... Çattık be!..

O hızla döndü Refik'e,

— Söyle o karıya da; ricada micada bulunmasın benden. Hastalığımın tasası da onlara düşmedi. Sen de çık hadi, uyuyacağım.

Makbuş'un peşi sıra, Refik de ses çıkarmadan çıktı odadan. Gerçekten yorulmuştu Zühtü Bey. Kalkıp Dideral aldı. Damlasını içti. Gidip uzandı yatağına. Acı duyuyordu. Bütün kabadayılık, umursamazlık çabasına karşın bir şeylere yenik düşmeye başladığını yadsıyamazdı. Terslemişti ya, Mefharet'in ricasının ne olduğu da takılıp kalmıştı kafasına. Refik'e sormayı da yediremiyordu artık. Kitaplarla, Refik'in, Seniye'nin getirdiği gazeteler, dergilerle, ara sıra televizyonla oyalanarak geçirdiği birkaç günden sonra bir akşamüstü kalkıp giyindi, çıktı evden. Çok iyi bulmuştu kendini. Ağır ağır tırmandı yokuşu, Tarlabaşı'nda yürüdü biraz. Geçen araçlara, iki yanlı işyerlerine, gelen geçene baktı. Eczaneye vardığında altıya geliyordu. Fuat raflara kutuları yerleştiriyordu. Bir de yetişkin oğlan vardı yanında; bunu aldı demek yardımcı. Önce oğlan görmüştü Zühtü Bey'i, alıcı sanıp buyur ediyordu ki, Fuat döndü. Sevinerek yaklaştı. Elini sıktı; masasına buyur etti Zühtü Bey'i. Sorun yasaklanmış bazı ilaçlardı. Ellerinde kalmıştı; ne depo alıyordu, ne fabrika. Hepsi toplanmış da bilmem ne işlem görecekmiş, ondan sonra...

— Deyyusların ceremesi bize, diyordu Fuat.

Pek de ilgi duymamıştı Zühtü Bey. Bildiği, artık bilmese de olacak işlerdi bunlar. Bu ara, Fuat, Nazmiye Hanım diye birinin uğrayıp Zühtü Bey'in hastalığını işitmesiyle ağlamaya başladığını söyleyince duygulandı. Bir de kâğıt bırakmış kadın. Ev sahibi bilmem ne onarımı için ayrıca bilmem ne kadar... Kâğıda

şöyle bir göz atıp bıraktı Zühtü Bey. Gelirse bu parayı vermesini söyledi Fuat'a. Elinde reçetelerle birileri dolunca kalkıp izin istedi, çıktı eczaneden. Fuat yarın sabaha uğrayacakmış. Buyur gel! Eczaneye ilk gidişi böyle mi olacaktı? Kalsa sıkılacaktı. Ağır ağır yukarı çıkıp Tarlabaşı'nda yürümeye başladı. Güneş batmış, hava daha da serinlemişti, sağlığına uygun değildi dolaşması. İçi hiç de öyle demiyordu. Akşamın indiği, tek tük ışıkların parlamaya başladığı bu saatte, Balıkpazarı'na çıkmak, Çiçek Pasajı'nda iki tek atmak, ağır ağır yürümek Parmakkapı'ya doğru... Bu da sağlığa zararlıysa içine sıçayım öyle sağlığın... Yolu dönüp İngiliz Konsolosluğu'nun duvarını görünce güç tuttu kendini Aynalıçeşme'ye sapmamak için. Nazmiye'ye uğrarsa dayanamayacaktı, biliyordu. Dayalı döşeli, kapısı kilitli bekleyen odasını düşündü. Gidip eve, Nazmiye'nin işten gelmesine kadar dinlenip... Bırak ulan deliliği. A. üstünde şehit düşersin vallaa!.. Bok yoluna gideriz!.. Birkaç hafta daha geçsin bakalım. Konsolosluğun karşısındaki ara sokağa saptı, Şütte'nin önünde durup baktı içeri. Alışveriş ediyorlardı. Yaşlı bir kadın füme balığı gösteriyordu yanındaki adama. Salamlar kesiliyor. Peynirler paketleniyordu. Kalamata zeytinleri, iri duble zeytinler, içleri doldurulmuş tombalak yeşilzeytinler, sele zeytini... Bayıldığı şeydi zeytin. Bir de pastırma. İnce ince kestireceksin. Bir de domuz pirzolası... Bir de... Tümünü yasak etti orospu çocukları. Ağızbirliği etmiş gibi "Şarküteri yasak" demişti doktorlar. Hele akşamları kesin olarak. Manavları, balıkçıları geçti... Dalgın, düşte gibi bakıyordu çevreye, Krepen Pasajı'na dalsam mı? Bir sürü tanıdık ordadır şimdi. Şöyle iki tek onlarla... Hiçbirini görmek istemedi. Yalnızlığı, büsbütün yalnızlığına karşın, öyle yakın düşüyordu ki içine, araya kimseleri sokmak istemiyordu. Sokağın köşesinden aşağıya doğru uzanmış, koca koca ampuller altında bağırıp çağıran Balıkpazarı kalabalığı yalnızlığını biraz daha sevdirdi kendine. İnceliyormuş gibi, tek tek meyve fiyatlarına bakarak yürüdü. Üzümler sepetlerde, tablalarda incirler, elmalar, armutlar, portakallar, mandalinalar, muz kangalları, kavunlar, karpuzlar... Meyveye düşkünlüğü yoktu. Yalnız

kavun, rakıyla... Bir de kayısıyı severdi; o da çoktan geçti. İstediğin gibi yersin demişlerdi meyveler için... Senin isteklerin değil, onların dediği önemli. Üç beş yıl sonra da tam zıddını söylemeye başlarlar. Doktor denen... Çiçek Pasajı'na girip de kuytu yerdeki boş bir mermer masayı görünce tutamadı, gidip oturdu. Bir duble rakı, beyazpeynir, kavun, ekmek söyledi. Daha delikanlılığın eşiğindeyken, yasak içki içtiği günlerin evecenliğiyle gelip geçenlere bakmaya başladı. Daha çok biracılarla dolmuştu avlu. Yalnız ötede, sulandırılmış rakılarıyla iki genç çevreden ayrılıyor gibiydi. Hem de öyle ağırbaşlı bir görünümleri var ki... Akşamcılar içerlerde kurar tezgâhı. Bunlar biraz da göze batmak istiyorlar... Genç dediğin göze batacak!.. Hele böyle ağır ağır oynuyorlarsa!.. İlk yudumda şaşaladı, tanımadığı birine kazayla çarpmış gibiydi. İkinci, üçüncü yudumda ancak soğuk rakının o sıcak, o tanıdık, o yakından tanıdık yüzüyle karşılaşmıştı. İkinci dublede senlibenliydiler artık. Yenileyeyim mi ağbi? Kalsın. Yeter bugünlük. Kavun tatsızdı ya, gene de öyle sardı ki namussuz; aslında bir küçük şişe içeceksin ki ağırdan. Pasajdan çıkarken tatlı bir bulut oturmuştu başına. Dünya güzel be! Nazmiyecik ağlamış. Kadınlar ağlar. Nazmiye bir kez ağladıydı, o da kocasının ölümünü anlatırken. Tanıyamamış adamı hastanede; başı, yüzü paramparçaymış. Mintanından tanımış. Sargılar içinde ölmüş sonra da... Allah rahmet eylesin!.. Ölen ölüyor, ne yapalım? Vitrinlere bakıp, bazı bir kravata, bir gömleğe, bir kumaşa takılarak ağır ağır yürümenin tadını çıkarıyordu Taksim'e doğru. Sinema afişlerine baktı. Seks filmleri oynatılıyordu burda; girsem mi bir gün? Görülürüm diye çekiniyor, ayıbına gidiyordu nedense. Seyri de tatlıdır o işin. Daha erkekleşmediği çocukluk yıllarında bir albüm geçmişti ellerine; biçim biçim işi resimlemişler. Kendi kendine doyum çabasına ilk kez o resimlere bakarak kalkışmıştı. Ne demiş adam; sonra ne karılar s... ama nerde o ilk otuzbirin tadı? Gülmeye başladı. Talimhane'de bir apartmanda tablo yaptırmışlardı bir gece! Bir sürü çıplak karı... Siktir et, olmuş bitmiş şeyler. Hepsi hava... Bugüne bakalım!.. Nazmiye'ye bile gidemiyoruz

şimdi... Karşıya geçti. Vakko'nun önünde durup vitrine baktı bir süre. Camdan akıp duran insan kalabalığı arasında silik bir resim yürümeye başlayınca döndü yavaşça: Oydu. Bu da pinpon kocası Şem'i Bey!.. Pinpon mu?.. Mefharet bir şeyler anlatıyordu gülerek. Zühtü Bey'i görmeden bir iki metre ötesinden geçmişlerdi. Ellerinde paketler. Ne yaşlısı, çok genç görünüyordu Mefharet'in kocası. Ak saçları, ak giysileri, ince uzun boyuyla öyle uyumluydu ki, yaşını iyice örtbas ediyor demek... Mefharet de sanki o Mefharet! Yıllar bir şey yapmamış bu kıza!.. Göğsüne doğru sıcak bir şeyin yayıldığını duyunca korktu. Durup ardlarından baktı bir süre. Lale Sineması'na doğru yürüyüp kalabalık içinde yitip gitmişlerdi. Toparlandı. Kızdı kendine. Sanki bir bok oldu. Ağırdan yürümeye başladı yukarı doğru. Koşturup peşlerinden mi yetişecektim? Deminki yürüyüşün gevşekliği yoktu gene de; yadsıyamıyordu değişmeyi. Taksim'e varmadan Meşelik Sokağı'na gelip de sağdaki Aya Triada Kilisesi'ni görünce durdu. Bahçedeki ıhlamurun altında Lena'yı beklediğini anımsadı bir paskalya gecesi. Kıpır kıpır bir sevinç bir kez daha değiştirmeye başlamıştı içini. Şu aşağı sokaktaki handa, Mefharet'i yatağa attığı oda ile Aya Triada Kilisesi'nin, iki koca ıhlamur, bir çam, bir söğüt, adını çıkaramadığı başka ağaçlarca bölüşülmüş avlusu arasında bakıp kalmıştı öylece. Mefharet geçip gitti o deyyusun kolunda. Lena kilisede değil... O gece çıktığı gibi çıkıp gelse ne olacak? Daha çok var paskalyaya. Gece ile gündüz eşit 22 Mart'ta; dolunay görünecek. Dolunaydan sonraki ilk Pazar Paskalya. Bir hafta paskalya. Okullar tatil. Yumurtalar boyanır. Elena, babası Yorgo'nun eski kırmızı fesini atarmış kaynayan suya, yumurtalarla. Ulan Yorgo... Nasıl söverdi? Hay dinini imanını avradını to sihini! To sihini de ip demekmiş. İlk duyduğunda kötü bozulmuştu Zühtü Bey. Dövmeye kalksan, her şey bir yana, nesini döveceksin bu sakat gâvurun? Gülünce önde iki diş sallanır. Sık gülmez, gülünce de güler... Palyo Turke!.. Pis Türk derlermiş. Bana demeye kalksalardı geçmişini s... derdim hepsinin. Ulan Mefharet. Gitsin o soytarının kolunda elinde paketlerle fingir fingir Beyoğlu'nda ricası varmış ben-

den... Hestike o polidoros... Na se heso Mefharet!.. Skata sta mutra su!.. Bildiği Rumca bütün sövgüleri sıralamak öyle tatlı geliyordu ki... O kolunda götünü sallayıp kıvırarak gittiği pezevenge de... Tin avradina su, Şem'i Bey!.. Yoo (ş), diyemez onlar, Semi Bey, Tin avradina su!.. Na se heso Sem'i Bey... En iyisi eve gidelim artık tin avradina su... Fransız Konsolosluğu'nun köşesine varınca durulmuş, gevşemiş gibiydi iyice. Sövgü dediğin ilaç. İnsanoğlunun bulduğu bedava ilaç. Bas kalayı birilerine; Trankilizan işte... Lena da söverdi ara sıra Rumca. Na se heso dediğini duymuştu bir gün Rum bakkal çırağına. Sırıttı oğlan. Suratına sıçayım demekmiş... Na se heso ulan, hepinizin ben... Dünya bok zaten. Konsolosluktan kıvrılıp da apteshanelerin önünden geçerken burnuna gelen pis kokular öğürtü yaptı içinde. Na se heso Mefharet senin ben... Lena'yla evlenseydim, ben de koluma takıp şimdi Beyoğlu'nda, senin karşına çıkıp... Evlenmezdim ki Lena'yla. O da benimle evlenmezdi. Evlenmez miydi? Evlenmezdi. Bu basit doğruyu kafasında çevirip irdeledi uzun uzun. O kız evlenmezdi benimle. Sevgisizlikten öte bir şey vardı aramızda. Sagapo dese de vardı. İliklerimize kadar işlemiş korku vardı aramızda. Babası Yorgo Mavridis aşmıştı korkuyu. Varlık vergisi için yollandığı Aşkale'de sağ yanına inme inince dünya umurunda olmamış artık kart gâvurun. 6-7 Eylül gecesini anımsıyordu Zühtü Bey. Azınlıkların, özellikle Rumların titrediği o gece, Yorgo Mavridis, evdeki koca şişe vişne likörünü dikmiş, evin önündeki sokakta ünlü tatavyanoyla, kasap havası ehe ya panaya'yla horona kalkışmış, tekerlemelerini bağırmaya başlamıştı.

Dün akşam ehtes to vradi
Kayboldu bir anahtari
Kim bulursa ke to feri
Bes para bahsis sto heri...

Zühtü Bey olayların başladığını duyup da koşturarak eve geldiğinde Lena, babasına söz geçirememenin umutsuzluğuyla

kapıda korkudan kaskatı kesilmişti. Adamı çekip içeri aldı Zühtü Bey. İstanbul saatlerce kan, ateş, duman içinde çalkalanıp durmuştu. Yorgo Mavridis sızmış, Lena, Beyoğlu'ndan gelen kapkara uğultuları, şangırtıları duydukça hıçkırmaktan bile korkarak büzülüp kalmıştı Zühtü Bey'in koltuğunun dibinde. Atatürk'ün Selanik'teki evine bomba koyan Palikarya'ya bu dersin gerekli olduğunu açıkça söylüyordu Zühtü Bey. Gene de bir kargaşa vardı içinde. Şaşkınlık, ikircikliklik... O bunalım içindeki Lena'yı iki kez kanepeye yatırıp sevişmeye zorlamasını da sonraları biraz utanarak anımsamıştı. Kız öylesine isteksiz, öylesine ürkü içindeydi ki... Donuk bakışları, ikincisine atıldığında "Yeter vire Zuhti!.." diye inlemesi, yıllar sonra, gün günden büyüyüp yüreğine oturan, kendine açıklamaktan bile kaçındığı acılı bir anıya dönüşmüştü. 6-7 Eylül olaylarının, Selanik'teki bomba öyküsünün, bir düzen olduğu üzerine açıklamalar çıkınca, o gece, Lena'ya karşı söylediklerini de utanarak anımsamıştı. Yeter vire Zuhti... Daha sevecen davranmaya çalıştı, o günlerden sonra. Olmadı gene de... Hep dalgındı Lena... Ötelerde, çok ötelerde sürekli bir şeyler düşlüyordu sanki. Yaşamının en önemli olayı diye anlattığı öykü doğruydu belki de!.. Kız değildi Zühtü Bey'le yattığında. Andrea'yla yatmış daha Zapyon'da okurken; bu kız onu düşünüyordu. Zoğrafyon'da okuyormuş Andrea, Lena liseye başladığında. Sevişmişler. Sporcuymuş, boksör filan... Niyeyse, Atina'ya kaçmış oğlan. Almanlar girmiş Yunanistan'a. Sonrasını bilmiyordu Lena. Andrea'nın ardından Lena da gidecekmiş ya, üst üste Alman işgali, babasının Aşkale'ye sürülüşü, annesinin ölümü yıkıp bırakmış Lena'yı. Küçüklüğünü acı bir mutlulukla anımsar, ara sıra anlatırdı Lena. Samatya'da Bizans'tan kalma Aya Yorgi kilisesi yakınında otururlarmış çocukluğunda. Türklerle yakın komşuluk içinde büyümüş. Kabakulak olduğunda Zehra Teyze'yle birlikte annesinin, okutmak için hocaya, Kocamustafapaşa'da bir camiye götürdüklerini söylerdi. Bir Türk komşularını da papaza götürmüşler bir gün okutmaya. Komşu Türk bakkalın on altı yaşlarında delikanlı oğlu parayı avucuna yukardan bırakmış,

akıllarına kötü bir şey gelmesin diye, yeni yettiği günlerde. Bir de bir anısı vardı, sık sık yinelerdi: Mahallede yoksul bir Rum'un ölüsünü dört yanından uzanmış iplerle tutup sallayarak götürdükleri bir tabut geçerken karakolun kapısında oturan polisler, komiser ayağa kalkmış, saygıyla selamlamışlar. Lena sekiz dokuz yaşlarındaymış o zamanlar; şaşırıp kalmış. Başımıza ne geldiyse buraya Tarlabaşı'nın altında Aya Konstantin Kilisesi'nin yakınına taşındıktan sonra geldi diyordu Lena. Komşu Rumları da sevmiyordu. Zühtü Bey eve girip çıkmaya başlayınca söz atmaya da kalkışmışlardı.

Aman aman Eleni
Kenanas the se teli
Yati ise filimeni
Apo ton komiseri

Eski bir Rum tekerlemesiydi bu. "Eleni kimse istemiyor, komiser öptü seni" anlamına. Komiser de Zühtü Bey oluyordu! Önce gülmüştü Zühtü Bey. Baktı ki Lena çok üzülüyor, bir gün mahallenin Rum bakkalına uğrayıp ana avrat kalayladı herifi, tüm mahalleliyle birlikte. Bir de komisere bok atıyorlardı... Ulan bir daha duyayım böyle şey, hepinizin... Yayıldı; ürküp sindiler. Her şey doğal düzeninde yürüyüp gitti ondan sonra. 6-7 Eylül olaylarından sonra Yunanistan'a gidenler oldu. Ordan da iyi haberler gelmiyordu. Türkiye'den gidenlere Torkospore (Türk Tohumu) diyorlarmış. Zühtü Bey'e de Gümülcineli olduğu için Rum tohumu demişti oğlanın biri İstanbul Lisesi'ndeyken. Öldürecekti oğlanı, güç aldılar elinden. Demek bunlar da bizim tohuma bozuluyorlar!.. Hey Lena! Türkospore Lena... Ne güzel reçeller, likörler yapardı... Vişne, gül, karışık meyve likörleri... (Yristo) Çevirme tatlısı, aspro gliko yapar. Üşenmez suyu kaynatır, şekeri içinde çevirir de çevirir. Kaşığa doldurup bir bardak suya daldırırlar verirken (İpovrihi) derler, denizaltı yani... Midyeyi kabuğuyla içine atıp yaptığı bir tür pilav, salma dedikleri yemek burnunda tütmeye başladı Zühtü Bey'in. Aya

Triada'dan, gece yarısından sonra çıkıp da Lena'yı eve götürdüğü paskalyaları anımsadı. Masayı düzenlerler. Boyalı yumurtaları kırarlar. Salma yapmıştır Lena. Paskalya çörekleri, içkiler... Cumartesi'dir. İsa dirilmiş o gün! Aklınıza s...m sizin ben... Fayi tis ağapis denir o yemeğe. Sevgi yemeği... Kidonopasto, çam fıstıklı ayva ezmesi, kurabiyeler, pastalar... Tümüne sövüp sayar Yorgo, beğenmez. Skata sta mustra su!.. Vire pasta mı bunlar... Hay dinini imanini avradini to shini senin ben cehennemin kütüğü Yorgo!.. To yelekaki pu foris şarkısı vardı bu sokaklarda bir zamanlar, Zozo Dalmas'ın. Atatürk de severmiş... Atatürk o zamanlar Venizelos'la... Eve gelip de merdivenleri ağır ağır çıkarken Seniye kaygılı yüzle indi çabucak. Daha ilkinde böyle uzun süre kalmasından korkuya kapılmışlar. İyi bok yemişler!.. Odasına çıkıp koltuğuna yerleşince iyice yorulduğunu anladı o da, Refik'i sordu. Eczaneye gitmiş. Beni soruşturmaya gitti demek. Gelir şimdi. Geldi. Gülerek girdi odaya. Bu oğlan da hep böyle sırıtıyor bugünlerde. Benimle dalga mı geçiyor aklı sıra? Fuat Bey demiş ki... Has...tirsin Fuat Bey... Oraya yerleştim mi sanıyor?.. Mefharet elinde paketler Beyoğlu'nda...

— Neymiş ricası?

Refik duraladı.

— Ricası filan yok, dedi. O toplatılan ilaçların...

Bozulacaktı Zühtü Bey.

— S... et şimdi ilacını, dedi... Onu sormuyorum...

Anlamış olmalıydı Refik. Sorar gibi bakıyordu gene de.

— O kadın, dedi Zühtü Bey... Hani ricası varmış benden...

Bir sessizlik oldu. Söze girmekten çekiniyordu Refik.

— Önemli değildi, dedi yavaşça.

Zühtü Bey'in üstelemesini önlemek için ekledi hemen,

— Kusura bakmayın, dedi. Yemin ettirdi bana... Artık söylememi istemiyor...

Bir ateş bastı Zühtü Bey'in yüzüne. Yemin mi ettirmiş? Gel de şimdi... Refik'i de o orospu anasından doğduğuna doğacağına... Fakat öyle sevecen bakıyordu ki oğlan. Söylediğine üzgündü belli ki... Ne yapsın? Anası istediyse... Güldü.

— İyi bok yiyor, dedi.

Gülmesini de beğenmemişti oysa. Konuyu değiştirmek gereğini duydu.

— Pervin nerde? dedi. Gelse de şu eczane işini bir de onunla konuşsak. Fuat'ı o tanıyor değil mi daha çok... Ne oldu Meliha Hanım, daha iyileşemedi mi?..

Hemen soğuyan bir sessizlikle burun buruna geldi birden. Bir şeyler demek istiyor bunlar... da diyemiyorlar mı ne?.. Şu bakınmalarına bak...

— Ne oldu? dedi.

Gene bir duraksamayı, kapının dibindeki Seniye bozdu,

— Şey, dedi... Siz üzülmeyin diye, biz hemen şey yapmadık...

Ne yapmamışlar? Niye üzülecekmişim? Seniye aynı çekingenlikle ekledi yavaşça,

— Meliha Hanım teyze...

Gene durdu. Ne aptal kız bu... Karıya bir hal oldu. Olduysa oldu... Söylesene be!..

— Sizlere ömür...

— Yaaa!..

Başka ne diyeyim şimdi? Demek günlerdir fiskos... Buymuş demek!.. Yaşamak mıydı onunki?.. Güçlükle örtbas ettiği bir sevinç doluyordu içine. Bu evin sırası savıldı gibi!.. Kocakarı gitti. Bu kez de atlattık biz... Yaşamasını biliyoruz da ondan... Ulan şu dünya... Hay dinini imanini avradini to shini...

VII

Nerden nereye? Pervin'in annesinin ölümünü, bir rastlantı, gazetede, Nihat'ın dışarda birileriyle yaptığı telefon konuşmasından duymuştu Gündüz. "Annesi mi ölmüş? Hangi Pervin Abla? Haaaa..." İki masa ötedeki telefonu kapatıp da yerine gelince tutamadı, sordu, hangi Pervin Abla olduğunu. Nihat'ın konuştuğu, fakülteden bir kız arkadaşıydı. Pervin'le aynı dernekteydiler demek. Ölüme üzülünür de; niye üzüleceğini kestiremedi. Şöyle bir uzaktan yüzünü görmüştü kadının ilk gittiklerinde; aşağıda Refik'i beklerlerken, odadan çıkıp konukları selamlayarak öteki odaya geçmişti. Pervin yalnız mı kaldı şimdi? Sana ne? O akşam Saffet Duran'da buluştukların-

da Refik de anlattı olayı. Zühtü Bey de çıkmış hastaneden; ondan saklıyorlarmış. Bir işletmeciyle özel görüşme yapan Saffet Duran biraz bekletmişti bunları yan odada. Refik durgundu. Şahin pek söze girmiyor, esneyip duruyordu gizliden. Dün geceden uykusuz belli ki. Kim bilir nerde sabahladı? Ölümden söz edilince başını salladı ne anlama geldiği anlaşılmaz biçimde. Gündüz'de de bir yorgunluk vardı. Şimdi ne konuşacağız bu adamlarla? Saffet Duran'a girmeleri akşamın oldukça geç saatini bulmuştu. Yazıhanede kimseler kalmamıştı pek. Saffet Bey özür diledi beklettiği için. Dostça gülerek ellerini sıktı. Sigara uzattı. Dinliyorum gibisine Gündüz'e döndü. Bir sessizlik oldu birden. Nerden başlayacağım şimdi?

— Yorgunsunuz, dedi Gündüz. Uzatmadan konuya girelim isterseniz... Biz bir şeyler yaptık.

Duraladı. Dönüp Refik'e baktı, alıp yürütsün gibisine. Başı önünde dinlemekten öte bir şey düşünmüyor gibiydi Refik. Şahin de konuşmaz. Yardımcı olmak gereğini duymuş gibi gülümsedi Saffet Duran,

— Yazılı bir şey varsa onu okusak daha şey olmaz mı? dedi.

Daha şey olur da, öyle okunacak düzgün bir şey de yoktu ellerinde. Şahin atıldı birden,

— Tam yazıya dökmedik Ağbi, dedi, sizle konuşalım da dedik...

— Anlıyorum, dedi Saffet Duran.

Gündüz, kucağındaki dosyadan çıkardığı kâğıtları düzenlemeye çalışırken,

— Bir şeyler var da, diye mırıldandı. Daha doğrusu sinematografik bir şema var, onu şöyle sıralayıp üstünde konuşabiliriz dedik.

Kırık dökük açıklamalarla öykünün aldığı biçimi anlatmaya başladı. Bazı yerlerde sıkılıyordu anlatırken; çalışmada pek beğenerek koydukları bazı şeylerin bile hiç de olmayacak, saçma sapan yakıştırmalar gibi gelmesine şaşıyor, anlatırken değiştirmeler, düzeltmeler yapma gereğini duyuyor, bunları

yaparken de her şeye aşırı bir titizlikle, giderek sinirlilikle karşı çıkan Refik'ten gelecek tepkiyi düşünerek sıkıntısı daha da artıyordu. Öyküyü şöyle bir özetleyip bitirince sırtını kaplayan bir terle ürperdi. Saffet Duran hiç kesmeden, algıladığını belli etmek ister gibi, ara sıra ağırca baş sallamalarla sonuna dek dinlemişti. Kesin bir finale de bağlamamışlardı daha; birkaç türlü bitebilirliği tartışmaya bırakmışlar, Saffet Duran'ın bu konudaki düşüncelerini de öğrenmek istemişlerdi.

— Konuşuruz, dedi Saffet Duran sevinmiş gibi. Hangi son olursa olsun, öykü iyi toparlanmış gibi geldi bana. Kutlarım...

Dönüp Refik'e baktı,

— Değil mi? dedi... Finalin şu ya da bu oluşu pek bir şeyi değiştirmez, bozmaz yani...

Doğruydu dediği, olabilirliklerin hiçbiri temelde ayrı değildi ötekinden. Aynı ya da benzer olayların sergileme çeşitliliği bir tür... Bir sessizlik olmuştu gene. Refik önüne bakıyordu, Saffet Duran'ı da yanıtlamadan. Birden başını kaldırdı.

— Valla bana çok katı geliyor Ağbi, dedi birden...

Katı mı geliyor? Yüreğinde bir sıkışma oldu Gündüz'ün. Bir şeyleri koparacak bu oğlan. Ne olacak şimdi?

— Nasıl katı?..

Biraz şaşırmış gibi Refik'e bakıyordu Saffet Duran. Refik de tedirgin kımıldandı bir iki, doğruldu. Söyleyeceğini toparlamaya çalışıyordu sanki. Kızarmıştı.

— Çok tartıştık bu konuyu, dedi.

Sesindeki titrekliği örtbas etmeye çalışır gibi durdu. Saffet Duran'a bakıyordu. Onun hemen bir şeyleri anlamasını mı bekliyordu ne? Bir sessizlik oldu. Koltuğuna yaslanmış, biraz yukardan bakan Saffet Duran'ın duruşunda Refik'in beklediği anlayışın, güvencenin belirtisi yoktu. Deminki gülümsemenin biraz da alaya dönmüş izleri vardı. Gündüz de toparlanmıştı. Şu salak oğlandan da güçlü olamayacaksam... Sinirli biçimde bir iki daha kımıldandı Refik,

— Ayrı şeylerden baktık, dedi. Ayrı... açılardan diyeyim...

Gene durdu. Yüreklenmiş gibi aldı hemen,

— Bu öyküde bana iyi gelen şeyler, kızın kendini kıymak için dolaşması, annesinin deliliği, soylarındaki hastalık filan, bunlar gölgede kalıyor hep, çıkmıyor. Sonra bir dizi olay var... Çoğu gereksiz bence... Bilmiyorum şimdi ayrı ayrı şey yapalım mı?..

Sustu. Gündüz kavramıştı durumu. Doğru söylüyor oğlan. Açılarımız ayrı. Ne olacak şimdi? Gülümser gibi bakmasına karşın Saffet Bey de duralamıştı. Doğruldu.

— Neler konuştuğunuzu bilmiyorum, dedi. Gene de iyi bir yere varmışsınız bana sorarsanız. Ayrı yönlerden yaklaşmak bir olaya, bir öyküye, öyle büyük bir sakınca yaratmaz. İşin başındayız daha. Tartışmalar ummadığınız biçimde ortak bir yere vardırır bakarsınız.

Refik,

— Sanmıyorum, dedi birden.

Sinirli biçimde kesmişti. Gene bir sessizlik oldu.

— Çok tartıştık, diye aldı Refik. Olmadı. Ayrı şeyler söylüyoruz. Şemada belki yakınlık oldu gibi görünüyor ama temelde, işin özünde... Bir de bakıyorsunuz öyle ayrı ki... Böyle bir filmi göremiyorum ben. Sonra, sansürde ne olur, onu da bilmem. Biliyorsunuz sansür var bir de...

Son taşı da koymanın güvenliğiyle kesip yavaşça ardına yaslandı. Sessizliği kimin nasıl bozması gerekiyordu, onu düşünmeye başlamışlardı sanki. Şahin'e baktı Gündüz, gülüyor gibi. Güleceğine bir şeyler söylesene ulan!.. Hep ben mi şey yapacağım? Çalışmada da böyle oldu. Oğlan öcünü aldı işte. Doğruldu yavaşça,

— Doğru söylüyor, dedi Gündüz. Benim de kaygılarım vardı, Refik çoğunu dile getirdi. Bir kez öyküyü anlayışımız, bildirisini yorumlamamız öyle ters ki birbirine... Sözünü ettiği o delilik, yok soyunda hastalık varmış, kızın soyunda gibi şeyler bana pek uyduruk geliyor. Zaten öykü de alaylı değiniyor oralara. Ama kızı bir kanlı eyleme sürükleyen sosyoekonomik ne-

denler, örtbas edilemeyecek, geçiştirilemeyecek şeyler değil. Şöyle söyleyeyim, o soydan gelip de anası, ninesi delilik belirtileri gösteren bir başka kız ya da kişi bu ortam var olmasa, bu işlere kalkışır mıydı? O koşullar nice akıllı usluları, soyu sağlıklı kişileri nerelere sürükler. Bunlar tartışılacak şeyler bile değil aslında... Bir tür kalıtıma bağlamak gülünç...

Durdu. Kızdığını belli etmemeye çalışıyordu. Gene de dışarı vuran bir şey olmalıydı ki Şahin kaygılı bakmaya başladı Gündüz'e. Dert etme Şahinciğim, daha ileri gidici değilim. Gene bir sessizlik çökmüştü odaya. Saffet Duran da düşünceliydi; önüne bakıyordu dalgınca. İş sarpa sarıyor demek... Alıp başkasına verirler, olur biter. Cebinde avans üç bin liradan ancak bin küsur lira kaldığını anımsayınca ter bastı birden. Ne bok yiyeceğiz şimdi? Şu orospu çocuğunun yüzünden... Aşağıdan mı almam gerek? Gebereyim daha iyi... Borçlanmak, dolandırmak var bir de!.. Başını kaldırıp gülümser gibi baktı Saffet Duran,

— Şöyle mi yapsak? dedi. Sizler ayrı ayrı çalışma yapıp getirseniz onu tartışsak... Karşılaştırma daha mı yol gösterici olur?

Orta yol önerisi kimseye pek çekici gelmemişti belli ki, sessizlik sürüyordu. Şahin, Saffet Duran'a baktı,

— Valla Ağbi, dedi. Gerek yok bunlara bana sorarsanız.

Herkesin kendine baktığını görünce ak dişlerini sıraladı, bekletti bir süre,

— Bu çalışma iyi oldu, dedi yavaşça. Sonuç da iyi. Gündüz Ağbi bi yazsın, Refik de şey yapar bakarsınız o zaman...

Refik ney yapar? Yazgımız bu piçin onayına bağlı demek.

— Bağışlayın, dedi Gündüz. Ben yazmam.

Oda soğudu birden! Kucağındaki çalışma notlarını, öykü kitabını toparladı, uzanıp Saffet Duran'ın masasına koydu.

— Çalışmada daha uyumlu olabilecek birilerine vermeniz gerekecek. Buyrun... Boşuna vaktini almayalım birbirimizin.

Saffet Duran'ın yüzünde bir gölge dolaştı. Sevindi gibi mi, yoksa kızmak mı?.. Gündüz çekilip oturduğu koltuğunda içine dolan evecenliği bir yarı doyumla yenmişti... Biraz daha yukardan bakıyordu her şeye. Dışında hiç değilse... Üç bin lirasının da, parasının da, borcunun da... Refik'e takıldı gözleri, o da biraz şaşırmışa benziyordu... Şahin dişlerini gösterdi gösterecek... Beklenmedik bir şey bekleniyordu gene de!..

— Ben konuk sayılırım burada Ağbi, dedi Refik. Düşüncelerimi söyledim. Arkadaşlar bitirsin bu işi, ben çekileyim isterseniz.

İsterseniz deyince sınava mı çekiyordu Saffet Duran'ı? Gerilemek değil saldırı bu... Yanına da Saffet Bey'i aldı mı... Pek aralamadan,

— Yok canım, dedi Saffet Bey, yumuşakça savuşturur gibi. Kimsenin çekilmesine gerek yok, dediğim gibi, abartıyoruz biraz galiba. Kolejde bir hocamız vardı, "Her şeyi, sizin gibi düşünmeyenlerden öğreneceksiniz" derdi sürekli...

Refik'e döndü,

— Sen de biraz düşün bu konuda Refikciğim, dedi. İvmeye ne gerek var? Gündüz Bey'den rica edelim, yazsın bir. Hepimiz yorulduk. Pasajda bir şeyler içip şöyle bir kendimize gelsek, en iyisiydi ya, söyleşi daha tatlı olurdu; yazık ki evde konuklarım var bu akşam.

Kimsenin bir diyeceği kalmamıştı sanki. Refik önden fırladı. Ardından Şahin'le Gündüz çıktılar. Ayrılırken Saffet Duran sımsıkı tuttu Gündüz'ün elini, teşekkür etti!.. Masasındaki senaryo çalışmalarını, kitabı da saygılı uzatmıştı daha önce. Çıktıklarında,

— Hadi bir yerlere gidelim Ağbi, dedi Şahin. Bozuk çalıyorsun biliyorum...

O da iyi değilmiş, bu oğlana kötü bozulmuş o da...

— Yoo, dedi Gündüz. Bir şey çaldığım yok benim!.. Uykum var... Sen de dökülüyorsun... Oğlan diretiyor. Doğal... Namuslu adam. Açık açık söylüyor, kötü mü?

— Namusundan onun, dedi Şahin sırıtarak. Kafası namusundan küçük... Biz tuttuk onu şey yaptık. Herif bizi sepetlemenin yoluna bakıyor... Namus mu bu?..

Ses çıkarmadı Gündüz. Kızgınlık duyuyordu. Refik'in Saffet Duran'daki davranışı, Pervin'den duyduklarıyla birleşince umut mumut bırakmıyordu adamda. Gene de açıkyürekli bir yanı var oğlanın. Onun açıkyüreğine. Bizim yazgımız hep böyleleriyle uğraşmak bu ülkede, başka yolu var mı? Sinemada daha iyisi var da biz bunları mı yeğledik! Şahin de söylüyor en iyisi bunlar diye. Hiç değilse konuşabileceğin ortak yanlar... Ne de ortak ya! Çalışma sırasındaki direnmelerinin böyle bir saldırıya varacağını... (Saldırı da değil düpedüz kovculuk etti Saffet Duran'a, hem de gözümüzün önünde!) Biz de ölçüyü kaçırıyoruz. Oğlan içtenlikle düşündüklerini söyledi. Ne var bunda? Hem de yönetmenlik fırsatını kaçırmayı da göze alarak... Yiğitlik değil mi? Senin harcadığın avansı umursamadan, işi bırakmaya kalkmadan daha... Saffet Duran da ilginç bir herif... Liberal bir görünümü var... Kolej liberali... Kesip erteledi kavgayı. Nasıl diretirdim. Peki şimdi ne olacak? Oturup yazacağız. Birden gözünde öyle büyüdü ki, keşke demin bıraktığında alıverselerdi işi kurtulmuştum şu beladan... Paracıklar?.. İçine parasının da, sinemasının da... Pervin'i arayıp baş sağlığı dilemeli... Bir de bu konuyu konuşayım. Babası da çıkmış, daha da Allah'ın belasıymış o, diyordu. Oğluna bak babasını al!.. Şahin'den ayrılıp da eve gelince, masaya, senaryo notlarını, tretman benzeri çalışmayı açtı, yazmaya oturdu. Yürümüyordu bir türlü... SAHNE 1. (DIŞ-GÜN) ORMAN KIYISI – KULÜBE ÖNÜ.. Sonra?.. Kalkıp dolaşmaya başladı odada. Refik'in çalışma sırasındaki karşı çıkışlarını, diretmelerini bir bir gözden geçirip daha serinkanlı düşünmeye çalıştı her şeyi. Oğlanın istediği tutkulu bir çarpıklığı coşkucu biçimde anlatmak. O da olur, niye olmasın? Yalnız o da bilmiyor işi nasıl yapacağını. Özentiden, öykünmekten öte gitmiyor çabası. Üstünkörü duyduklarını yineliyor... Temelsiz. Ama açıkça

söylüyor. Arkadan kumpas kurması daha mı iyiydi? Saffet Duran, nitelikli bir adam. Bizden yanaymış gibi; oğlanı da aklına koymuş... Demek bu işi biz bu oğlanla yapacağız... Her şeyi, bizim gibi düşünmeyenlerden öğreneceğiz!.. Kimsenin bizden bir şey öğrenmeye niyeti yok yalnız... Bu söz Refik'e idi daha çok. Hadi yaz da bir şeyler öğrensin oğlan... O kadar çene yorduk öğrendi mi? Odada dolanıp bir şeyler karalamaya çalışıp durdu saatlerce. Uykudan gözleri yanıyordu yattığında. Geç saatlere kadar uyku tutmadı gene de. Sabah yazdıklarına göz atınca umudunu yitirdi yitirecek kaldı bir süre. Avansı geri verecek parayı bulsa hemen bozardı bu Allah'ın belası işi. Gazetede düzeltmeler sırasında gece yazıp da sabah beğenmediklerinin takıntıya dönüştüğü, bir an önce eve, masasının başına dönme isteğinin içinde kıpır kıpır büyüdüğünü görünce sevinmeye başladı. Pervin'e telefon edip buluşma isteyecekti, ona da boş verdi. Hele bir iki gün geçsin; daha acısı sürüyordur kocakarının. Hafta içinde gün günden artan bir ivmeyle süren çalışma, sonunda tutkuya dönmüştü nerdeyse. Birlikte uğraşla ortaya çıkan şemanın çok ötesinde, hem de epeyi üstünde bir yapıydı gelişen. Tanımaya başlamıştı konuşturduğu, yürütüp yaşattığı, çatıştırdığı kişileri. Tanıyınca da bırakıvermişti yakalarını!.. Artık kendi başına buyruk dolaşıyordu herkes!.. Ne benim isteğime bakan var, ne Refik'in!.. Sadece ben bakıyorum onların ne yapıp ne ettiklerine, gözlerim üstlerinde... Çalışmanın bu gidişi güven oluşturmuştu içinde. Avansın geri kalanını da tüketmenin ne sakıncası var? Bitince de bütününü verirlerse bir palto alayım. Hafta sonuna doğru telefonla Pervin'i aradı. Telefonda kırık döküktü sesi Pervin'in. Başsağlığı dileğini de öyle karşıladı, sanki kırgın gibi... Bir akşam yemeğine çağıracaktı, söyleyemedi. Telefonu hemen kapatmak istiyormuş izlenimi vermişti Gündüz'e. Hastalar bekliyorduysa; ya da Doktor... Şahin de uğramamıştı. Herkes benim yazmamı bekliyor, ne çıkacak diye... Refik'le bir karşılaşsak. Öyle istiyordu ki. Niye? İlk günün kızgınlığı, kırıklığı

yitince oğlana bir yakınlık duymaya başlamıştı içinde. Refik'in karşı çıktığı şeyler, önerdikleriyle uyuşmayan şeyler değildi ki... Onun istediği öğeleri de kullanarak geliştirmeyi denemişti öyküyü, tastamam oturdu... Sevinç vardı yüreğinde. Bir konuşsak, belki de ortaya yeni şeyler de atacak... Bakarsın gene yararlı olur... Bir de şımarır, iyice bok edermiş... Eder de... İkinci haftanın ortalarına doğru gazetede telefona çağırdılar. Şahin'di; acele Adana'ya gidiyormuş, haftaya dönecekmiş. Bir Allahaısmarladık demek için... Uğrayamamış... Yeni bir iş varmış da... Dönünce hemen arayacak. Senaryo nasıl gidiyor? İyidir. Dönünce konuşuruz... Hadi eyvallah... Şahin'in İstanbul'dan ayrılmasıyla yalnız kalmış gibi oldu birden, şaştı; kızıp toparlandı. Kızacak bir şey yok. Şimdi Refik'le baş başayız burda! Onun üstüne git sen de... Giderim, o piçten mi yılacağım? Pazar günü öğlene doğru kalkıp da dün gece sabaha karşı bitirdiği son üç sahneyi okuyunca bir şenlik esti içinde. Gececi Orhan'la gün değiştirmişlerdi, boştu bu günü. Kalkıp yumurtalı, salamlı bir kahvaltı hazırladı. Süt de vardı dünden. Madam sütü alıp kaynatıyordu onun için. Bu Madam Annik'i Tanrı gönderdi. Onunla mı evlensem?.. Ne yapsam! Tıka basa karnını doyurup evden çıktığında Madam'ın bahçe yanından sesi geliyordu; komşularla kaynatıyor olmalı... Hava da nasılsa güneşli bugün. Soğuk esiyor ya. Kar mı gelir ardından? Yok, daha var... Taksim'e doğru yürüdü ağır ağır. Divan'ın karşısından Talimhane'ye, Tarlabaşı'na kıvrıldı. Hem geçmiş olsuna gidecekti, hem başsağlığına... Çiçeksiz gidilir mi? Ölü evine çiçek gider mi? Zühtü Bey'e mi gidiyorsun Pervin'e mi? Yokuşu inip kapıya vardığında soruya tam yanıt verememişti daha. Merdivende kesin inanmıştı çiçek getirmemenin doğruluğuna. Önce alt kata, Pervin'e uğrayacağım. Elimde çiçekle olur mu?.. Bunu sana değil, yukarıya, Zühtü Bey'e götüreceğim!.. Kapıyı çalmasına kalmadan Pervin açtı. Gündüz'ü görünce şaşaladı birden.

— Hoş geldiniz, dedi. Kusura bakmayın, yukarı çıkıyordum ben de... Buyrun...

Buyurmaması gerekliliğini başka nasıl anlatırdı? Hüzünlü bir gülümseyişle şöyle bir çekilmişti kapıdan. Çok kısa süren bir ikirciklilikten sonra,

— Birlikte çıkalım bir sakınca yoksa, dedi Gündüz. Refik'i görmedim epeydir. Zühtü Bey'e de bir geçmiş olsun demek istiyordum...

— Çıkalım, dedi Pervin. Zühtü Bey'in keyifli bir günü...

Duraladı, şöyle bir bakıp ciddileşti.

— Size söylemiştim, dedi. Zühtü Bey'i biliyorsunuz...

Gülümsedi Gündüz,

— Biliyorum, dedi. Oğlunu da biliyorum!..

Yukarıda kapıyı açan Refik, pek bildiği gibi karşılamadı Gündüz'ü. İçtenlikle sevinmiş görünüyordu.

— Hoş geldiniz Ağbi, dedi. Ben de sizi arayacaktım. Ne iyi ettiniz... Yeni kurtuldum stüdyodan. Montajdaydım, biliyorsunuz...

Bilmiyordu Gündüz. Nerden bilecektim? Pervin'den ayırıp yandaki odasına aldı çabucak. Bir dakika, deyip çıktı. Ağırdan bir müzik geliyordu pencere kıyısındaki küçük transistorlu radyodan. Çalıştıkları günleri anımsadı. Kitaplar, pencere, Şarlo posteri, divan, sandalye, masa, hepsi yerli yerinde. Gelsin de başlayalım! Şahin yok... Bir özlem geçti içinden. Şahin şimdi kapıdan girse... Refik girdi gülerek.

— Ee, nasıl gidiyor ağbi? dedi... İlerledi mi biraz?..

Divana, Gündüz'ün karşısına ilişti.

— Bilmem, dedi Gündüz. Bir şeyler yapıyoruz...

— Kaç sayfa oldu?

— Kırk filan...

Şaşırmışçasına açtı gözlerini,

— İyi, dedi. Yarılamışsınız gibi...

Yarılamış mıydı? Bir ölçü yoktu elinde. Yarılamış gibi gelmiyordu.

— Bakalım, dedi Gündüz. Yazıyoruz daha...

— On sayfa bir kısım, dedi. Refik. Ona göre... Yüz sayfayı geçmemeli...

Kızacak oldu, tuttu kendini Gündüz. Kalıplara sokuyor beni oğlan... Yüz sayfayı geçmeyecekmiş!.. Ne demek on sayfa bir kısım? Bir şey ezberlemişler. Size uyarsak tamamdır; sizin gibi olur çıkarız biz de... İyi ki getirip okutmadım yazdıklarımı, kim bilir ne herzelere kalkışırdı şimdi?.. Sonunda bunlar okumayacak mı? Okuyacak... da... Peki bu Zühtü Bey'i görecektik biz, Pervin... İçerden kahkahalar geldi bir ara.

— Şahin filme başlıyormuş, biliyorsunuz değil mi ağbi?

— Yo, bilmiyorum, dedi Gündüz. Adana'ya gitti, değil mi?

Telefonu anlattı. Adana'ya gitmiş ya, ordan Maraş'a geçip Ulusal Kurtuluş'la ilgili bir filmin dış çekimlerini yapıp geleceklermiş bir haftada... FIRAT FİLM başoyuncu almış Şahin'i. Kaplanların Kini, diye bir film. Şahin'in sözünü ettiği iş bu demek. Nasıl da koşuyor her şey... Öyledir Ağbi, biz bir senaryonun kavgasını yaparken onlar iki film çekerler. Alaylı gülüyor Refik. Gönül onlardan yana değil, belli; sanki bana nispet gülüyor hergele... Gündüz de güldü,

— Niye yapmıyoruz, dedi. Biz de öyle yapalım!..

Ses çıkarmadı Refik. Bir şey diyecekti ki kapı vuruldu. Pervin uzandı,

— Zühtü Bey, buyursunlar diyor, dedi.

Refik şaşırmış gibi baktı Gündüz'e.

— Babana bir geçmiş olsun diyecektim...

Sevindi mi, şaşkınlığı daha da mı arttı? Holde gülerek elini sıkan Seniye'nin açtığı kapıdan girince, kadife perdelerin, duvardan duvara taban halısının ağır bastığı konuk odasında şaşalar gibi oldu. Pencere önündeki koltuğundan kalkan Zühtü Bey kahverengi hırkası, gri kaşe pantolonu, terlikleriyle babacan bir pehlivan eskisi izlenimi bıraktı Gündüz'de. Gülecekti. Uzanıp tuttuğu elini sallar gibi sıktı Zühtü Bey,

— Hoş geldiniz, dedi.

Karşısındaki koltuğu gösterdi.

— Hoş bulduk, dedi Gündüz. Geçmiş olsun...

Sözünü ağzına tıkar gibi kesti Zühtü Bey,

— Bir kahve içer misiniz? dedi. Bana yapıyorlar...

Duraladı Gündüz, hiç de canı istemiyordu.

— Peki, dedi. Bir, az şekerli rica edeyim ben de...

Şimdi ne konuşacağız bu adamla? Koltuğuna yerleşmiş, kendisine dönük Zühtü Bey'e takıldı gözleri. Oğluna ne çok benziyor bu adam? Onun yaşlısı, biraz da kabadayı görünümlüsü!.. Kızarsa dövecek! Oğlu öyle yukardan bakan izlenimi vermiyor. Tek benzemeyen yanları o gibi...

— Siz yazarsınız, değil mi?

Duraladı Gündüz,

— Bir şeyler yazmaya çalışıyoruz, dedi gülerek.

Zühtü Bey başını salladı,

— Yazarlık büyük yetenek, dedi. Gençliğimde ben de pek düşkündüm bu şeylere!.. Balkan'da yenilgimiz üzerine neler yazdımdı, şöyle defter dolusu... Bunlar bilmez... Tarih öğretmenimiz vardı, Allah rahmet eylesin, Muhittin Bey, bir gün...

Gündüz'ün ardı sıra odaya doluşan Pervin, Refik, Seniye'ye de baka baka öyküsüne giriyordu ki Makbuş uzandı kapıdan, Fuat Bey'in geldiğini söyledi... Seniye önde, fırladılar hemen. Gösterisini bozan Makbuş'a bir bakış attı Zühtü Bey; gülmemek için kendini güç tuttu Gündüz... Kırışık alnına inmiş aklı karalı tel tel saçları, soluk mavi gözleriyle kamburumsu Makbuş, bozacak bir şeyler daha aranır gibi bakındı odaya, Zühtü Bey'in yakınındaki boş su bardağını, çöplerle dolu meyve tabağını alıp çıkarken Fuat girdi. Arkadan yetişen Pervin tanıştırdı. Zühtü Bey'le selamlaşıp el sıkıştıktan sonra Gündüz'e dönünce,

— Sizi tanımayı çok istiyordum, dedi Fuat. Çok sevindim...

Şaşırtmıştı Gündüz'ü... Sağ olun filan gibi mırıldandı sadece. Zühtü Bey de, dahası, Refik de şaşırmış gibiydi, Fuat'ın gelmesi değiştirivermişti olayı. Emine de gelecekmiş, konukları bastırmış. Konukları bitmezmiş onun. Zühtü Bey'e çıkarıp

bazı kâğıtlar gösterdi, aşağı perdeden bir şeyler konuşmaya başladılar aralarında. İlaç adları, firmalar söyleniyordu daha çok. Fuat, eczanedeki dalavereli bir sorunu açıklıyor olmalıydı. Ünlü bir yerli firmanın adı geçti bir ara. Zühtü Bey, gözlerini dikmiş dinliyordu; başını salladı kızgınlıkla,

— Berlin'de birlikteydik o puştla dedi. Adam oldular...

Güldü Fuat.

— Parası var Ağbi, adam olacak, doğal ki...

— Sıçmışım onların parasına...

Bir kahkaha attı Fuat,

— Sıç Ağbi, dedi. Sıçıklı mıçıklı alıp yüzlerine gözlerine sürerler... Heriflere para dedin mi...

Sözler Zühtü Bey'in de pek hoşuna gitmişti. Bir kahkaha patlattı o da,

— Allah belalarını versin! dedi.

Gülümseyerek Zühtü Bey'e bakıyordu Fuat,

— Kaygılanmayın siz, dedi. Bir şeyler yapacağız. Konuşuruz... Ortaya dönmüştü Fuat.

— Bu ilaç tekelleri bütün dünyada ne oyunlar oynarlar siz bilirsiniz Gündüz Ağbi, dedi.

Ne anlama geldiğini kendisinin de kestiremediği biçimde yavaşça başını salladı Gündüz! Basında rastladığı bir iki şeyden öte, doğru dürüst bir şey bildiği yoktu aslında. Fuat'ın anlattıkları düzene öyle yakışıyordu ki, hepsini de biliyormuş gibi geldi. Birçok önemli ilaçtaki etkin maddenin yeterince olmaması, ölçüsüz fiyatlarla soygun düzeyinde kazançlar sağlanması, az kâr getiren yaşamsal birçok ilacın yapılmaması... Şaşılası bir yanı yoktu hiçbirinin. Fuat da şaşırmış gibi anlatmıyordu.

— Yalnız bizde değil, dışarda, en gözü açılmış ülkelerde bile öyle oyunlar oynuyor ki bu ilaç tekelleri... Şimdi İngiltere'de sözgelimi, büyük bir kavga var; Roche'un İngiliz hükümetiyle başı dertte. Mahkemelik oldular, yitirdi Roche... bir buçuk milyon sterlin ödemek zorunda kaldı, İngiliz Sosyal Sigortaları'na...

Trankilizan ilaçlarda üç yılda vurduğu aşırı kâr bu... İngiliz Tekeller Komisyonu'ndan paçayı kurtaramadı, Trankilizan ilaçlarda %50 indirim yaptı... Bastılar ümüğüne... Ondan da bir %70 daha... Şu soyguna bakın!.. Hem de İngiltere'de... Devlet Tekel Komisyonu, Roche'un, İsviçre'de 9 sterline sattığı ilaç etkin maddesini İngiltere'de tam 370 sterline sattığını saptamış... Bizdekini düşünün artık...

Evecenliğe kalkışmadan, alaylı bir öyküyü anlatıyor gibiydi Fuat. Zühtü Bey de nasıl "azı açık" dinliyor! Bu Fuat tatlı adam. Pervin'e baktı Gündüz, kız mutlu belli ki!.. Refik de gözlerinin içine bakıyor adamın. Seniye... Asıl görülecek, Seniye. Bu Fuat'a abayı yakmış bu kız!..

— Bunlar her yerde olur!.. dedi Zühtü Bey. Eczacılık öldü bizde oğlum. Beyoğlu'nda, eczanelerin önünden şöyle bir geçince utancından yere giriyor insan. Pezevenkler neredeyse oyuncak, kozmetik mağazası... Eskiden havanı eline almadan eczacılık olur muydu?.. Şimdi nerde havan?..

Zühtü Bey çok önemli bir soru sormanın ağırlığıyla gözlerini dikti Fuat'a!.. Soru biraz da bu yeniyetmeye gibi! Söyle bakalım, nerde havan? Sen ömründe havanlı eczacılık yaptın mı?.. Konuyu oldukça uzaklara götüren girişimine, gülerek bakıyordu Fuat. Sırıttı iyice,

— Havanı alıp g..lerine soktular Ağbi, dedi...

Zühtü Bey bir kahkaha patlattı. Herkes gülüyordu. Zühtü Bey'in öyle hoşuna gitmişti ki söz, yinelemeye başlamıştı... G... lerine soktular havanı... G...lerine soktular... Patlatacak g...lerini... Kah kah kah... Gerçekten yaman herif bu Fuat. Kafası da çalışıyor. İsterse şu herifi parmağında oynatır... Zühtü Bey de, öyle Pervin'in dediği gibi değil pek.. Dangul dungul bir yanı var belki ya, iyi kötü konuşuluyor gene de... Kimlerle konuşmadık ki... Fuat dönüp de, 'Tam, filmi yapılacak konular değil mi Gündüz Ağbi?" deyince söz sinemaya kaydı. Gerçekten de tam, sinemalık olaylar ya, sansür tepemizdeyken... Bir de bunların kafasıyla... Şu oğlan daha en sudan bir toplumsal yaklaşı-

mı sindiremiyor, nerde kaldı, eleştiri, taşlama... Fuat sinema üstüne bir şeyler anlatmaya koyuldu. İtalyan gerçekçiliğinden söz ediyordu. Pietro Germi'nin İtalyan kükürt işçilerinin Fransa'ya göçü üstüne yaptığı filmi görmüş... O madencilerin yaşamını, o yollarda çektiklerinin... Zühtü Bey birden kesti,

— Eski filmler de yok şimdi, dedi. Bizim gençliğimizde Douglas Fairbanks vardı. Mary Pickford... Harry Baur, Martha Eggert... Jean Kipura... Çocukluğumda ben de düşkündüm...

— Demek Refik sizden almış, dedi Fuat...

Zühtü Bey yalancı bir kızgınlıkla baktı Refik'e,

— Onun kimden ne bok aldığı belli değil, dedi.

Gülüşmeler oldu gene. Refik de güldü. Zühtü Bey Gündüz'e döndü,

— Siz öğretmenlikten mi? dedi...

Gündüz, beklemediği bir soru karşısında gibi duraladı.

— Pek değil, dedi. Tarih'ten çıktım ya, atamayı bekleyemeden başka işe girdim. Şimdi de gazetedeydim...

Yuvarlayıvermişti. Başka soru sormasını önlemek ister gibi ekledi,

— Sinema düşkünlüğüm çocukluktan başlar benim de. Fakülte'de de kaçırmazdık filmleri... Kitap filan... Bir şeyler öğrenmeye çalıştık... Bakalım ne yapacağız?

Fuat aldı hemen,

— En iyisini yapacağınıza hiç kuşkumuz yok Gündüz Ağbi, dedi. Şiirlerinizi, çevirilerinizi biliyoruz.

— Sağ olun!..

Fuat'ın bu övgülü yakınlık gösterisi göze batar olmuştu. Zühtü Bey, Refik'e baktı, bu konuda ondan bir şeyler bekliyor gibi. Refik eğdi başını. Bir sessizliği önlemek için Pervin aldı hemen,

— Doğrusu hepimiz merakla bekliyoruz, dedi.

Seniye de başını salladı sıcak bir gülümseyişle, bir şeyler diyecek oldu, vazgeçti. Pervin bir eksikliği tamamlamak zorunluluğunu anımsamış gibi gülerek ekledi,

— Refik'le çalışmaları daha da artırıyor merakımızı. İyi bir şey çıkacak, hiç kuşkumuz yok...

İşin özüne değinmeyen bu sözler uçuvermiş, Refik'le, Gündüz'ün sessizliklerinin odaya bir ağırlıkla çökmesini engelleyememişti. Bu sessizliğe saldırır gibi birden kalktı Fuat.

— Bana izin Ağbi, dedi. Yarın bekliyorum. Ayrıntıları da konuşur bitiririz o işi de...

Herkesle birlikte Gündüz de kalktı. İzin istedi o da. İyilik dileklerini yineledi. Tanıdığına sevinmişti Zühtü Bey'i. O da sevinmişti. Bekleyeceklerdi. El sıkışmalarıyla kapıyı bulmuş çıkıyorlardı ki Refik ceketini giyerek yaklaştı,

— Ben de çıkayım, dedi. Stüdyoya uğrayacağım... Sokağa indiler.

— Bizim düldül şurda, dedi Fuat. Sizi bırakayım istediğiniz yere...

Oldukça eski, kaplumbağa modeli Volkswagen'di düldül. Yokuşun üstündeki yan sokaktaydı. Arabanın yanında durdular.

— Bilmiyorum, dedi Gündüz, eve mi gitsem? Bir kararım yok... İsterseniz ben...

— Siz arkaya geçin, dedi Fuat. Refik'i stüdyoda bırakırız; sizi şöyle Boğaz'a götüreyim...

Güldü Refik,

— Öyle söyledim ben de, dedi, stüdyoya gitmiyorum...

Fuat da güldü,

— Anlaşıldı, dedi, Zühtü Bey'den kurtulmak için numara yapmışsınız... Hadin Bebek'e gidelim...

Sevindi Gündüz. Fuat'la birlikte olmayı öyle istiyordu ki... Bu oğlan takılmasa iyiydi ya... Öne Gündüz'ü almışlardı. Yoğun trafikli yollardan geçip Etiler sapağından Bebek'e ininceye dek Refik'le Fuat'ın konuşmalarını duymuyor gibi dalgın kaldı Gündüz. Eczaneyi artık Fuat işletecekmiş; bir tür ortaklık oluşmuş Zühtü Bey'le Fuat arasında. Refik de pek sevinmiş görünüyordu. Fuat'ın pek de gizli kapaklı olmayan eğilimleriyle

Refik'in tutucu kafası nasıl bir yakınlaşma içindeydi? Konuşmalarından daha bir çözüme varamıyordu. Pervin bilir; telefon edip ona mı sorsam? Niye olmasın? Konuşulacak bir konu işte. Pervin de öyle çekici gelmişti ki... ayrılırken, Gündüz'ün avucuna bıraktığı sımsıcak eli, bir acıyı örter gibi gülümseyen balrengi gözlerinin saklamaya çalıştıklarını açıklıyor gibiydi. Sonunda bu kadına yakalanacak mıyım? İstemiyor musun? Onun istediği çok mu kesin? Şimdi annesi de yok!.. Engel o muydu? Evi de boş... O eve mi alacak seni? İçeri bile sokmadı. Yukardakilere, hele Zühtü Bey'e karşı öyle bir işe kalkışamaz o kadın. İstese bile... Biz de hep bu hesaplarla...

— Niye konuşmuyorsunuz Ağbi?..

Aymış gibi dönüp baktı Fuat'a.

— Bilmem, dedi. Öyle güzel ki... Şu görüntü...

Yokuşu indikçe arabanın önü sıra eksilip azalan Boğaz, Marmara görüntüsünü gösterince bilincine varmıştı sanki bu güzelliğin. Gerçekten ne güzel!.. Sokaklara inince o da bitti. Yol boyu yalnız Fuat'la konuşan Refik'e takıldı kafası. Bu oğlan tedirginliğini saklayamıyor bana karşı. Bizi Fuat'la yalnız bırakmamak için geldi!.. Saffet Bey'in orda yediği naneyi nasıl temizleyecek? Pek umurundaydı... Yaptığıyla övünüyor mu desem?.. Evde yakınlık gösterisiyle karşılaması üstünlüğüne inandığından... Kaçınılmaz; kapışacağız bu herifle biz. Hiç de gerek yok oysa. Gerek var, yok; insanlar böyle; bir çatışacaklar ki sınırı doğru çizsinler!.. Bebek'te Aşiyan'ın altında, Rumelihisarı'na giden kıyıda sıra sıra arabaları görünce anımsamış gibi,

— Şurda bir çay içeriz değil mi? dedi Fuat.

Yanıt beklemeden yavaşlayıp ilerdeki boş bir yere girdi, bağladı arabayı. Böyle kesin davranışı kendine mi, insanlara mı güveninden geliyor bu adamın? Bir tanker geçiyordu Boğaz'dan. Öyle yakın ki... Rumen tankeriymiş, Refik söyledi. Bayrakları da hiç tanımam. Çaylar gelince söyleşi evlilik üstüne döndü.

— Çayı çok severim, dedi Fuat. Bereket Emine de seviyor. Hem de iyi çay yapıyor. Yoksa almazdım zaten!..

Bir kahkaha attı. Refik de gülüyordu. Hep sinsi sinsi gülüyor bu oğlan. Bak şu Fuat'ın gülüşüne, gülme böyle olur işte. Bu Refik'le başım belada benim...

— Siz evlenip ayrılmışsınız değil mi Ağbi?

Soru değil de, Gündüz'e yakınlığını kanıtlamaydı Fuat'ınki... Gülümsedi Gündüz,

— Atlattık öyle bir şey! dedi...

Fuat'ın kahkahasına Refik de katılmıştı bu kez. Demek böyle de gülüyor! Fuat başladı evlilik üstüne konuşmaya. Aslında çok güçmüş evliliğe katlanmak. Bir sürü bağ iki yana da. Emine de öyle düşünüyormuş. Önce, böyle bir halt etmeyelim demişler, ama olmuyormuş... Gülüyordu, niye olmadığını açık açık söyleyemiyordu da, gülüşüyle anlaştırıyordu sanki. Bağladı sonunda. Bitirme sınavına girecekmiş Emine.

— Bakalım, dedi. Emmoş şu sınavı versin bir, düşüncesi değişmezse evleniriz!.. Siz öyle bir şeye kalkışmazsınız artık değil mi Ağbi? Bu işi hiç yapmayan eşek, iki kez yapan eşşoğlu eşek derler bizim orda!..

Kahkahayı bastılar. Az konuşan Refik, daha da az konuşuyor bugün. Konuşacak da bir şey yok ki... Eczanenin durumuna geçti Fuat bir ara. Eczacılar bir kavga yürütüyormuş ki... Zühtü Bey gibi birilerinin de önemli yeri varmış bu haklı kavgada. Namuslu eczacılar, Eczane Sahipleri Derneği... İşte bunun da bitti sözü. Patinaj yapıyor. Dalıp gitmişti Gündüz. Yandaki arabalara, Boğaz'dan geçen gemilere, suya dalıp balık kapan bir martıya, karşı kıyıya, tepelere... Bulutlar toplanıyor gene... Beylerbeyi'nden Çengelköy'e gelirken bir gün Feriha... Örgütlenmeden olmaz mı? Arabaya döndü yavaşça. Fuat'tı. Sinemadaki örgütlenmeden açmışlardı.

— Peki, sendikaya güvenmiyorsun da neye güveniyorsun?

Fuat'ın sorusuna ne diyeceğini bilmeden bakakalmış gibiydi Refik.

— Güveneceğim de ne olacak, dedi yavaşça. Ben filmimi yapmaya bakarım. Bizim çalışma koşulları böyle... Bazı, günlerce çalışıyoruz stüdyoda; paramızı da alıyoruz ama... Setlerde desen, zaten çoğu... İyi para alıyorlar... Sürekli iş değil ki... Üç beş hafta burda, orda... filan yani... Bizimkilerin aldığı haftalığı kimse almaz başka yerde. İki bin, üç bin alan var... Haftada... Yani pek şey değil...

Bunları söylerken gözlerini üstüne dikmiş Fuat'ın bakışlarına daha fazla diretememiş gibi durdu. Bir suskunluk gezindi ara yerde. Fakat gülümsedi gene,

— Sen de Zühtü Bey gibisin Refikciğim, dedi. Sizin alanı pek bilmiyorum ya, soruna doğru yaklaşmıyorsun gibi geliyor bana. Filmini yapmaya bak gene; ama çevrene de bir bak. Sinema emekçilerinin örgütlenmesi tek ücret sorunu da değildir. Çok daha geniş boyutları olması gerek...

— Değil mi Gündüz Ağbi?..

Şaşırdı Gündüz. Öyle sevinmişti ki tam sevinemeden kalmıştı! Oğlanı öğütlemiş gibi... Refik bozuldu, belli etmemeye çalışıyor.

— Bana sorma, dedi gülümseyerek. Biz Refik'le anlaşamıyoruz pek...

Kızardı Refik, gülmeye çalıştı,

— Yok canım, dedi kekeler gibi. Bir sürü anlaştığımız şey var...

Kızarması da büyüdü gülümsemesiyle,

— Ama bu konular başka, dedi...

Bir sıkıntı doldu Gündüz'ün içine. Yersiz bir tartışmaya mı gireceğiz şimdi?.. Bu konular başkaymış!.. Herifin yasak bölgesi. İnsanların yasak bölgelerini aşmaktan güç ne var yeryüzünde? "Midye gibisin" diyor Nâzım. Kapalı. Aç ulan kafanı!..

— Bebek'e dönelim mi? dedi Fuat. Kararıyor. İki tek atarız. Emineler de gelecekti...

Fuat'ın kesmesine sevindi Gündüz. Çok akıllı oğlan bu. Zamanlamasını öyle iyi biliyor ki... Diyalektik zamanlama de-

mektir... Vakitsiz öten horoza ne diyorsun? Vakitsiz öttüğünü söyleyen kim? Gerçekten vakitsiz mi? Bakarsın gece yarısı öter. Sabaha daha biraz var! Uykularını bozuyor, uykularını kaçırıyor horul horul uyuyanların... Öt çilli horozum öt! Arabada konuşmadılar. Bebek'te kıyıda, deniz üstü amerikan barlı bir yere gittiklerinde ortalık iyice kararmıştı. Bir sürü tanıdık karşıladı Fuat'ı. Refik'in de tanıdığı çıktı bir iki... Kucaklayıp el sıkışmalar, takılmaların kıyısında yapayalnız kaldı kalıyordu ki Gündüz, Fuat dönüp koluna girdi hemen,

— Gel Ağbi şöyle oturalım, dedi.

Amerikan bara yakın bir masaya çekti. Birileriyle tanıştırdı. El sıkışmalar filan... Yöre öyle yeniydi ki Gündüz için, daha kişilerin ayrıntılarına giremiyordu. Bir güzel kıza takıldı gözleri, sarışın, mavi gözlü; çekingenlikle başka yana döndü yavaşça. Kah kah, kih kih; bir sürü anasının gözü herif... Dillerine düşmeyelim... Herkes kendi havasında oğlum. Bu da Emine kızımız olmasın? Çıtı pıtı bir kız çıktı bir yerlerden, gülerek yaklaşıp,

— Hani gelmeyeceğim demiştin, dedi Fuat'a.

Doğru kestirmişiz demek. Emine, Fuat'ın yanıtlamadan alaylı gülerek bakmasına kızmış gibi, Refik'e dönüyordu ki,

— Gündüz Ağbi'yi tanımış mıydın, dedi Fuat.

— Sevindim, dedi Emine. Döndü, gülerek uzattı elini,

— Bir şiiriniz çıkıyormuş bu ay. Çocuklar söylediler. Çok güzelmiş...

Şaşırmıştı, hemen bir şey bulup söyleyemedi Gündüz. Başını salladı gülmeye çalışarak. Emine de pek durmamıştı, dönüp amerikan bardaki bir oğlanın yanına gitti. Masaya dolanlarla her kafadan bir ses, ortak başlayan söyleşi, biraz sonra ikili konuşmalara dönüşmüştü. Akademili mimarmış biri. Gazeteci, iktisatçı asistan... Rakısını yudumlayıp ilginç bulduğu sözlere kulak veriyordu Gündüz. Çevreyi denetliyor gibi. At yarışlarından, felsefe konularına, öyle de çeşitli ki... Bir ara amerikan bara kaydı gözü, Refik'le Emine'yi, gülüşmeli, yakın, sıcak bir

söyleşide görünce şaşırdı: Bu oğlan ne vakit geçti oraya? Ne konuşuyorlar böyle? Fuat'a baktı, o da dalmış; ülkenin sosyoekonomik yapısı ile estetik arasındaki bağ filan... Gözünü aç oğlum, senin estetik bağına giriyorlar!.. Utan be!.. Üzüntü duydu içinde. Niye böyleyim ben? Bu çocuklar yanında öyle kirli buldu ki kendini... Kadın üstüne duygularım ilkel. Kurtulamıyorum da... Düşüncelerimle doğru bulduğum şeyler somutta yalan olup kalıyor demek... Ama bu kızlar da biraz... Bizdeki felsefenin kısırlığından söz eden dalgın bakışlı adam, bir türlü basıma girmeyen son çevirisinden söz ediyor! Olmaz ki yani diyor; koca ülke çöl bir bakıma. Ne oluyor, ne bitiyor dünyada, haberimiz yok. En aydınımız bile bakıyorsun... Yalan mı? Yo, yalan olur mu? Türkiye bütün bu doğrularla yaşayıp gidiyor işte... Bu çölde de işte böyle çeneye verip konuşa konuşa yaşıyor insanlar. İçkiyi çok mu kaçırdık? Uyku öyle bastırdı ki... Refik'le o kız; neydi, Emine miydi, amerikan barda onların da mı uykuları geldi? Gitmişler. Salonda da yoklar işte. Biz daha oturacak mıyız Fuat kardeşim? Ülkenin estetik bağları... Kalktıklarında kimse kalmamış gibiydi. Fuat araba kullanacak durumda değildi. Bir taksiye bindiler. Sizi bırakırız, deyip Gündüz'ü de almışlardı. Kimse konuşmamıştı yol boyu. Önde, Gündüz'ün yanındaki dalgın felsefeci Nişantaşı'nda indi. Elmadağ'da Gündüz inerken Fuat uyukluyordu; gazeteciyle mimar da ayrımına bile varmadılar. Gündüz'ün "iyi geceler" dileğini şoför yanıtladı. Gecenin ortasında, karartılı sokakta yürürken öylesine bir yalnızlık çökmüştü ki içine, evde bir kadın beklemeliydi kurtulabilmesi için. Madam var ya! O bile beklemiyor. Emine mi bekleyecekti? O kimseyi beklemez. Fuat'a acıma duydu. Niye? Acıma değil, kızgınlık... Niyesi var mı? Böyle kızlarla evlenmeye kalktın mı sonunda ya komiser Atıl'a, ya komiser kafalı Refik'e... Nasıl sinsi puşt o Refik!.. Nerden biliyorsun Emine'yle Refik'in... Bilmesi var mı be?.. Pislik sende oğlum... Bırak elin orası burasıyla uğraşmayı... Bıraktık. Bakıyorsun oğlan iyi, has, aklı başında; bir de bakıyorsun gidip

çirkef bir karıya... Çirkef herife bulaşan aklı başında kadın yok mu? Aklı başında kadın mı?.. Vardır... Ne bileyim ben, ters işte... Aradığını buldu sanıyor insanlar, ayvayı yiyor!.. Ha bire aranmakla geçiyor yaşam. Asıl yapılması gerekeni yasaklamışlar, ondan bunlar... Yasaklayamadıkları daha bir sürü şey var. Eve gelince bir de ağrı oturdu başına. Bütün geceyi uyur uyanık, baş ağrıları arasında geçirdi. Sabah güç kalktı. Gazeteye geldiğinde,

— Dün akşam iyiymişsiniz Ağbi, diye karşıladı Nihat.

Gülümseyerek yanıtladı sadece. Sormadı bile nerden duyduğunu. Durgunluğunu görünce üstelemedi o da. Öğleden sonra sordu bir ara, yoo, hasta filan değilim. Bir iş var, bitmedi. Ona sıkılıyorum biraz. Ne işi olduğunu da sormadı Nihat. Çok ince oğlan bu. Akşam birlikte olma önerisini çevirip doğru eve geldi. Hemen kapanıp çalışmaya başladı. Artık iyice içindeydi anlattıklarının. Olaylar kendiliğinden gelişiyordu sanki. Bu çalışma akışına öylesine kapılmıştı ki, ertesi günü Madam'ın çekine çekine gelip de, söylese mi, söylemese mi, bir tedirginlikten sonra verdiği haber bile hızını kesmemişti. Sivil bir bey gelip sormuş Gündüz'ü, burda mı oturuyor diye. Madam "He" demişse, sakın söylemeyeceksin, demiş, kendisine.

— Ka sen siyasetçisin?

Ne diyeceğini bilemeden kaldı Gündüz. Gülmeye vurdu.

— Yok canım, dedi. Görüyorsunuz, yazarım. Hükümet sevmez yazarları...

Pek ürkmüşe benzemiyor Madam. Adamın siyasi polis olduğunu anlamış. Kartı da varmış.

— Benim pederim de siyasetçiydi, dedi Madam. Ramgavar'dandı. Kuyumcu Harutyan... Polisler arar idi bizi...

Polisin üç gün önce aradığını öğrenince Madam'ın bir iki gündür merdivenlerde görünce niye odasına giriverdiğini anladı. Düşündü taşındı demek Madamcık. Belki de akıl danıştı yakınlarına. Nasıl olsa gelip arayacaklardı. Geç bile kaldılar. Hele Madam'ın böyle yumuşak karşılayışı da ayrı bir mutluluk.

Biraz tanıyordu Ermenileri. Ramgavar, Meşrutiyet'de filan kurulmuş liberal-demokrat bir Ermeni örgütüydü. Şimdi kaldı mı? Taşnak-Hınçak asıl büyükleri... Dışarlarda bıçaklarını bileyip duruyor olmalılar... Madam'ın yumuşaklığı demek ki Kapalıçarşı'da kuyumcu pederi Harutyan Efendi'den geliyor. Daha da korkması gerekmez miydi?.. Takıldığı bu sorunun yanıtı birkaç gün sonra çıktı. Madam bir sabah kaynattığı sütü masaya koyunca döndü gülümseyerek,

— Sen Yetvartyan'ı tanırsın? dedi. Matbaacıdır... Sizdendir o da...

Sevinç doldu Gündüz'ün içine.

— Tanımam mı, dedi Fransa'da şimdi...

— He, Fransa'dadır. Mektubu gelir... Teyzemin torunudur.

Hah, şimdi oldu Madam... Yetvartyan'la Ankara Cezaevi'nde birlikte yatmışlardı yıllarca. Dünya tatlısı bir matbaa ustasıydı. Demek akrabayız Madam'la!.. Daha ne korkacağım?.. Senaryoyu da bu hafta bitiririm artık. Sonraki haftanın ortasında bitti senaryo. Bittiği gün Pervin'i aramayı aklına koymuştu. Öğlende gazeteye gittiğinde Pervin'in notunu verdiler. Telefon etmiş, aradığımı söylersiniz demiş. O da senaryoyu bekledi demek!.. Hemen aradı. Telefondaki sesinde çekingenlik vardı Pervin'in. Uygun bir zamanda buluşsak diyordu. Bu akşamdan uygun mu olur? Akşam gazeteden fırlayıp Galatasaray'a çıktı. Saffet Bey yoktu. Senaryoyu oradaki işletmeciye bırakıp Taksim'e yürüdü. Taksim'deki sinemanın önüne vardığında bekler buldu Pervin'i. Soğuktu iyiden iyiye. Kar gelecek havası. Gri bir manto giymişti Pervin. Gülümseyerek uzanıp elini sıktı,

— Üşütmüşüm, dedi. Ateşim de var biraz... Sizi de rahatsız ettim, kusura bakmayın...

Düş kırıklığı başlamıştı Gündüz için. Çok kalamaz bu. Oysa neler kurmuştu... Bir lokantaya gitmeye de yanaşmadı Pervin. Sonunda, Sıraselviler'e yürürken yol üstü çukurdaki bir muhallebiciye girip oturdular. Bu kız niye aradı beni? Öğreneceğiz... Gülerek bakıyordu Pervin,

— Nasıl gidiyor Refik'le? dedi.

— Bilmem, dedi Gündüz. Pek iyi gitmiyor. Bugün senaryoyu bıraktım yazıhaneye...

— Bitti mi?

— Bitti...

Ee, bu muydu öğrenmek istediği bu kızın? Bu değilmiş.

— Size birini soracağım dedi Pervin. Sizinle birlikteymiş, denildiğine göre...

Sorduğu oğlanı güçlükle anımsadı. İzmirliydi. Bir ara gelip gitmişti cezaevine. Pek tanımıyordu. Takipsizlik kararı almıştı. İzmirliler tanır. Kız kardeşi Pervinlerin örgütüne girmiş; pek de atakmış. Kuşkulandılar demek. Araştırıyorlar... Ben tanısam ne olacak? Bu kadının gözlerinde başka bir şey var. Kaçırıyor.

— Başka? dedi, Gündüz alaylı gülümseyerek.

Pervin de gülümsedi.

— Başka, dedi, paranız varsa yardım topluyoruz bir de, grevdeki işçi aileleri için...

Sevindi Gündüz. Üzüldü de. Cebinde, gönlünce yapacağı yardım parası kalmamıştı.

— Sevinerek, dedi hemen. Senaryodan para alacağım, biliyorsun.

Cüzdanını çıkardı,

— Bütün param bu...

Dört yüz lirası vardı. İki yüzünü koydu masaya,

— Bunları vereyim şimdilik, dedi.

Pervin yüz lirayı aldı,

— Bu yeter, dedi. Daha ay sonuna var. Sizi de parasız bırakmayalım.

Hemen çıkardığı makbuzu doldurup uzattı. Bu da bitmişti... Gözlerini gene kaçırıyor bu kadın. Neyi saklamak istiyorsun?

— Kalksak mı? dedi Pervin.

Kalktılar. Emine'yi, Refik'i sorsam mı? Soramadı bir türlü. Taksim'in yoğun akşam trafiğini kollayarak, hemen de hiç konuşmadan bulvarın başına geldiler. Karşıya geçtiler aynı suskunlukla. Ayrılsam mı? Pervin de bir şey demiyordu. O da bu akşamın böyle bitmesini istemiyor da başka şeyi de beceremiyor mu? Niye?.. Talimhane'den geçip Feridiye'ye doğru yürüyorlardı ki, Pervin dönüp baktı, durdu,

— Sizi yordum buralara, dedi. Sağ olun. İzin isteyeyim...

Gündüz de duralamıştı.

— Gidiyor musunuz? dedi.

Ne saçma söz. Karşılıklı kaldılar bir süre.

— Öyle sevinmiştim ki bu gece birlikte olacağız diye.

— Ben de, dedi Pervin. Ben de isterdim... Pek iyi değilim... Bağışlayın...

Elini uzattı. Soğuktu eli. Hiç de ateşi var gibi değil. Başka bir şey var bu kızda. Annesinin ölümü mü?.. Bitmedi mi o? Pervin uzaklaşırken arkasından baktı bir süre. Dönüp yalnızlığıyla burun buruna gelince şaşalayıp kaldı. Niye bıraktın? Bırakmayıp da ne yapacaktım? Hadi, koş peşinden! Yarın ararım. Nasıl oldunuz, filan diye... Ertesi gün aradı, kalın bir erkek sesi, laboratuvarda olduğunu, çıkmayacağını, daha sonra aramasını söyledi. Daha sonra da meşguldü telefonu. Bu kadar sürekli telefona gitmesi mi ilgisini çekmişti Nihat'ın?

— Pervin Abla'yı arıyorsunuz? dedi.

— Ha, evet, dedi Gündüz, önemsemez görünerek. Bir arkadaşın röntgen işi var da!..

Yarı alaylı bir gülümsemeyle baktı Nihat. Hiç de yapmaz böyle şey...

— Röntgen mi? dedi.

Bocaladı bocalayacak, açıklama yolarını aradı Gündüz. Oysa yalana ne gerek vardı? Nihat'ın alaylı gözleri başka şeyler söylüyor oğlum. Toparlandı.

— Ne oldu da? dedi, aynı kaygısız görünümle...

— Pervin Abla'nın röntgen işi dediniz de...

Dedimse? Bu oğlan hiç bu kadar yılışık olmadıydı. Söylesene, Adanalı ayı!.. Gündüz'ün gözlerini dikip suskun baktığını görünce,

— Hiç Ağbi, dedi Nihat gülerek. Ben de yeni öğrendim... Dedikodu işte. Bizim Sabri var, felsefe sonda, yakışıklı bir oğlan. Onunlaymış...

Ee, ne yapalım? Yüreği hiç öyle demedi. Soğuk bir şeyler gezindi birden. Nihat aynı kollayıcı tavrıyla tamamladı öyküyü. Oğlan felsefeye bu yıl gelen Nahide diye bir kızla başlayınca... Pervin, röntgen, dendi mi güleceksin!.. Öyle değil... Bilmem nerde pencereden görüp yakalamış bunları... Pervin röntgenci ya!.. Bizim hergeleleri bilirsin Ağbi.

— İzmirli mi?

Neden, nasıl deyivermişti, Nihat, şaşkın gülümsedi.

— Kız mı? dedi... İzmirli... Nerden bildiniz Ağbi?..

— Öyle, geldi aklıma, dedi Gündüz. Bir ağbisi var...

— Haa, dedi Nihat. Eskilerdenmiş... Tanıyorsunuz?..

Duraladı Gündüz. Ağzında bir tatsızlık vardı.

— Valla, ben pek kimseyi tanımam oğlum, dedi. İşimize bakalım...

VIII

Senaryoyu bitirip de yanındaki pencere içine koyunca uzandığı sedirde bir süre dalıp kaldı Refik. Gerçekten güzeldi senaryo. Konuşmalar kısa, yerinde. Olaylar takılmadan gelişiyor. Tipler iyi çizilmiş. Saffet Duran'ın verirken gülümsemesinden,

— Al bakalım, nasıl bulacaksın? deyişindeki ses tonundan, güzel olduğunu anlamıştı senaryonun. Gene de böylesini ummamıştı. İstediği öğeler de yerine konmuştu. Gene de sert. Beni denetleyecek değil ya çekerken, her şey bana bağlı... Kesin bir şey de demedi Saffet Ağbi, benim çekeceğim nerden belli? Nereden bellisi var mı?.. Çok anasının gözü aslında bu

Saffet Bey. Her şeyi öylesine inceden inceye kuruyor ki, aşk olsun herife... O gün ben de ileri gittim. Ama iyi oldu... Emine'ye anlatmam iyi olmadı ama. Yoo, o da iyi oldu. Hep birbirlerini tutuyor bunlar... İlgiyle başını sallayarak dinledi önce. Ben de sandım... Sonunda, Gündüz Ağbi'nin yaklaşımı daha gerçekçiymiş!.. Ezberlemişler, hep aynı şeyi yineleyip duruyor bunlar. Ezberlemesi var mı? Şu senaryoyu da mı ezberleyip yazdı adam? Yok, kafası işliyor; güçlü herifler kuşku yok ki... Cin gibi. Fuat da öyle... Emine'yle o geceki serüvenlerini öyle tatlı anımsıyordu ki. Böylesine başına buyruk kız görmediğini düşünüyordu hep. Tam erkek gibi... Fuat'ı da çok seviyormuş. İçinde bir şeyler dolanıp duruyordu Emine'ye karşı. Bebek'te meyhanede, amerikan barda daldıkları söyleşide hep o ilk günkü ıslak perçemli kızı gördü karşısında. Fuat'ı unutup gitmişti. Gece yarısına doğru Beşiktaş'ta çorbacıya gitme önerisi yapıldığında hemen fırlayıp nerdeyse Refik'i kolundan tutup çekmesiyle neler esmedi içinde. Arabada (Akademi'den, Emine'nin arkadaşı bir oğlanındı araba), Fuat'ı anımsattı biri.

— O oturdu mu bir yere, kalkmaz, dedi Emine.

Sevecendi konuşması; yerme, taşlama değil. Ben onu böyle seviyorum mu demek istiyor? Kıskan istersen!.. Öyle ortak yanları var ki, nasıl sevişmesinler? Sinema delisi ikisi de. Bardaki konuşma da sinemayla açılmıştı. İçmimarlıktaymış Akademi'de. Batı sinemasını iyi biliyor. İtalyan, Fransız sinemalarını. Polonya'daki yönetmenlerden söz etti uzun uzun. Bunuel'den, İspanyol sinemasından, Japon sinemasından. Söylediği adların çoğunu ilk kez duyuyordu Refik. Belli etmemeye çalıştı. Yerli sinemaya da tepeden bakmıyor, tanımıyor da pek öyle. Sorduklarını yanıtlarken mutluluk duyuyordu Refik. Sinemada biz de iyi şeyler yapma çabasındayız... Türk sinemasında da biz... Sonunda dolanıp Kafka'da buluştular. Kafka delisiymiş Emine! Ama Kafka'yı ters, gerici yorumla alanlara da dayanamıyormuş. Kişiyi çarpıklaştıran acılı bir düzeni yansıttığını görmeyenlere kızıyormuş... Birbirine karşıt iki yakla-

şım olabileceğini Kafka'ya, bugüne dek hiç düşünmediğine utanır gibi oldu Refik. İlerici yorum da buysa, yok bir sakıncası öyle. Solculuk mu bu? Emine'ye katıldığını göstermek için başını sallayıp durdu kız konuşurken. Nasıl da inandırıcı, bıcır bıcır... Peki, bizim aptal Seniye'yle neden arkadaş olurlar?.. Soramamıştı. Beşiktaş'taki çorbacıdan sonra ayrıldılar. Görüşürüz deyip gitti Emine ötekilerle birlikte. O geceden sonra bir değişim başladı bende! Kara böcek oldum Kafka'daki gibi! Eskiden kara böcektim belki de!.. Değişme meğişme değil; böyle bir kadının oldu mu, her gün yepyenisin... Fuat, belli ki bu kızı öyle pek de bırakamam, gibi değil. Sevmek ne zaten? Yatıp kalkmaksa, o herkesle oluyor. Asıl iş... Neyi aradığını bulamıyor gibiydi gene de. Değişme dediğim de bu. Eskiden biliyordum da bu kız mı unutturdu? Yoo, onu demedim. Şimdi al Zühtü Bey'i; yakışıklı, Şem'i Bey'den de güçlü kuvvetli. Annem bırakıp gittiyse, demek aralarında... Ne bileyim ben?.. Emine bırakıp gitmez kolay kolay. Koparacak bir bağı yok, yüreğinden başka... Gitmekte o kadar özgür ki, niye gitsin?.. Sinemada çalışmaktan da söz etti. Yardımcılık etsin bana bu filmde! Niye olmasın? İstedi mi kız senden?.. Yooo!.. Gidip Saffet Ağbi'yle konuşalım önce. Senaryoyu iyi bulduğumu söylemem gerek. Namussuzluk olur, şimdi... Akşamüstü yazıhaneye gidince de ölçülü konuştu Saffet Duran'a.

— Pek takıldığım bir yer olmadı Ağbi, dedi. Temelde karşılım biliyorsunuz. Üstünde çalışılabilir bence. Bilmem siz ne diyorsunuz?..

Koltuğuna yaslanmış, örtülü bir alayla bakan Saffet Bey'in ne düşündüğü öyle belliydi ki böyle bir soru yöneltmenin yersizliği sırıtıp kalmıştı ortada. Doğruldu Saffet Duran,

— Bak Refikciğim, dedi sevecen bakışıyla. Böyle biriyle çalışmam sana çok şeyler kazandırır. Önyargılardan kurtulmaya bak. Epeyi yıllar dışarda bulundum, biliyorsun. Bizdeki kalıplarla bir yere varamayız bu dünyada. Gençsin. İyi sinemacı olacaksın. Herkesten çok senin açık olman gerekir her türden

düşünceye. Sansüre de boş ver. Asıl kötüsü sansüre köleliktir... Kendi sansürümüz. Doğru dürüst biri gelmiş sinemaya, bizden ayrı düşünüyor, diye kaçırırsak ne kazanırız?..

— Beni yanlış anlamayın Ağbi, diye hemen aldı Refik, yordamla aranır gibi, tek tek bir şeyler söyleyip durdu ya, aslında afallamış, biraz da utandırmıştı adamın sözleri. O gün filmi onun yöneteceğini de kesinlikle bildirdi Saffet Duran. Sevinçle korku alaşımı bir duygu dolmuştu içine. Bu işin altından kalkabilecek miyim? Hah işte böyle ol!.. Senin asıl sorunun bu oğlum. Başaramadın mı suçu senaryoya yüklemek, iş değil; böyle kaçamaklarla bir şey kurtaramazsın. Başarmaktan başka yolun yok! O da nerden çıktı, başaracağımdan kuşkum mu var benim? Yok da, hani olursa, ilerde ben size bu senaryoyla dememiş miydim filan... Saçma!.. İnanmadığım bir senaryoyla da... İnanmıyor musun? Söyle, açık söyle! İnanıyordu senaryoya. Evden çıkmadan bir kez daha okumuş, daha da sevmişti. Karşı çıktığı yerleri kendi önermişçesine benimsediğine kızıyor, kızamıyordu. Biz de başlarız yakında, toplumsal gerçeklerin sınıfsal nitelikli... Kimse beni öyle papağan yapamaz... Hepsi papağan demek bunların?.. Fuat, Emine... Onlar başka biraz ne de olsa, tatlı... Aslında söyledikleri öyle boş şeyler değil kuşkusuz ötekilerin de... Yalnız o Şahin Doğu... Bir de güler bıyık altı... Ne bıyık altısı, güldü mü otuz iki diş gülüyor herif... Hollywood gülüşü! Büyük Jön!.. Adamı bir küçük görüşü var, sanki profesör de biz de hademeyiz onların şeyinde... Asıl kurnazları Gündüz Ağbi kuşkusuz. Feleğin çemberinden geçmiş. Saygım var ama. Sevmek dendi mi... Sevmek zorunda mısın? Yoo, içimden gelmeyince olmaz ki... Yetenekli adam. Saffet Duran gibi birini bir konuşmada bağladı kendine!.. Kolay bağlanır mı Saffet Duran? Ne anasının gözü o... Herif işini biliyor oğlum. Sen de bil!.. Biliyoruz işte. Annem duyunca deli olacak sevincinden! Film yönetmeni olmamı onun kadar isteyen, bekleyen yok. Anacığım, aslında zavallı bir kadın!.. Bizi bırakıp gitmesini uzun yıllar sindiremedim bir türlü ya, bugün dü-

şünüyorum da... Kalsaydım, tımarhanedeydim şimdi, dediğini anımsadıkça yüreği burkuluyordu. Ne acılar o!.. Kadınlar köle be!.. Emine? Emine genç kız daha, hele bir kadın olsun bakalım!.. Güldü. Ne de el değmedik kız ya!.. Ne biliyorsun? Enayi değil ya... Kadın olması için ille de eve kapatılması mı gerek? Mefharet Hanım'la Emine öyle uzaklar ki birbirlerinden. Hiç de değil. Annemin özlemi belki Emine. Emine'nin var olması Fuat'la... Zühtü Bey'le Emine olunur mu? Mefharet olunur ancak; canına tak, deyince de kaçılır!.. Şem'i Bey gözünün içine bakarmış annemin; Seniye öyle der. Bir kez bile kavga ettiklerini görmemiş, o kadar yıl kaldı yanlarında. Şem'i Bey iyi huylu, efendi bir adam. Zavallı anacığım, yıllardan sonra geldiği eve, evimize nasıl ağladı, bakıp bakıp. Ya Makbuş'un ağlaması, içini çekerek... Seniye de bir yanda... Nerdeyse beni de ağlatacaklardı! Hele Mefharet kalkıp da, kutsal bir yerde gezinir gibi evi dolaşmaya, kapılara, duvarlara, pencerelere, evin kıyı köşesine dolu gözlerle bakmaya başlayınca, gülse mi ağlasa mı, öylesine güç durumda kalmıştı. İşte şurda, tam kapının eşiğinde görmüş Büyükhanım'ı (Kaynanasına, Refik'in babaannesine herkes gibi o da Büyükhanım derdi). Elinde mor taşlı yüzük, Mefharet'e uzatıyormuş, niye takmıyorsun diye... İki gece üst üste aynı düşü görünce... O mor taşlı yüzüğü, kendisine vermesini yalvararak istiyordu Zühtü Bey'den. Diyemiyordu, çekindiği için ya, gerekirse parayla... Aslında ona vermişti yüzüğü Büyükhanım, daha nişanlılıklarında. Her şeyi gibi onu da bırakıp gitmiş evden... Baban seni kırmaz demişti, niyeyse? Babam salt beni kırmak için vermeyebilir yüzüğü, ah benim garip anacığım. Çağrılarıyla Divan'da yemeğe gittiğinde Refik'e öyle güç gelmişti ki babasının o kaba yanıtını annesine incitmeden ulaştırmak. Ne kadar yumuşatsa olmuyordu... Yitirmiş, dedi yüzüğü, nerde olduğunu bilmiyor!.. Gene gözleri doldu Mefharet Hanım'ın. İnanmışa benzemiyordu. Satsan kimse para vermezmiş; on dört ayar, adi taşlı bir yüzük... Ama işte... Sustu. İçinde bir şeyler kaynıyordu belli ki... Refik, annesine

öyle yakınlık duydu ki birden. Suskun kaldılar bir süre. Mefharet Hanım dolu gözlerini kaçırıyordu.

— Keşke hiç söylemeseydim, dedi acılı bir mırıldanışla... O dangalak ne anlar böyle şeylerden...

Ne diyeceğini bilemedi Refik. Bütün yüreğiyle annesinin yanında bulmuştu kendini. Şem'i Bey, sözü başka konulara kaydırma çabasıyla olacak, yeni çalışmalarını sordu Refik'e. O da emekliliğini istemiş. Partizanlık böylesine azgınken devlet işinde kalamazmış artık. Bıkmış da... Mersin'e, belki Anamur'a yerleşmeyi düşünüyorlarmış. Babadan kalma muz bahçeleri varmış orda. Çiftçilik yapacakmış... Tatlı adam Şem'i Bey; pek inandırıcı olamıyor. Belki kendisi de bilmiyor daha ne yapacağını. Mefharet Hanım'ın suskunluğunu geçiştirme çabasıyla konuşuyor belki de. Yılda dört ürün alınırmış Anamur'da. Sonbaharda Karadeniz'den inen bıldırcın sürüleri kışı orda geçirirlermiş, susam tarlalarında. Keklikler sonra... Denizi bir de... Anamorium denen örendeki deniz, dört mevsim pırıl pırıl. Annesi duymuyor gibiydi, garsonun getirip özenle masaya koyduğu karışık meyve tabağına da ilgilenmiyormuş gibi bakıyordu. Aklı, daha, mor taşlı on dört ayar yüzükte, demek...

— Gelir bizim muz bahçelerinde film çevirirsiniz Refik Bey!..

Mefharet Hanım da gülümseyerek dönünce, Şem'i Bey sonunda başarmış olmanın sevinciyle sürdürdü,

— Anamur cennettir. Tam size göre. Bir değil, beş film çevirirsiniz!..

Sinema dendi mi böyle şeyler aklına geliyor bunların!.. Ama niye olmasın?..

Ayrıldıklarında kucaklayıp göğsüne bastırdı, koklar gibi uzun uzun öptü oğlunu Mefharet Hanım,

— Ah, dedi, sizleri nasıl göreceğim geliyor!

Gözleri doldu gene. Yılda, bazı, birkaç yılda bir, karşılaşmalarında yinelenenlere benzemiyordu bu. Yaşlandıkça özlemi ağır mı basıyor ne? Seniye geldi o sıra. Yemeğe yetişememiş,

önemli bir semineri bırakamamış bir türlü. Aç değilmiş. Ayrıldı Refik. Onlar otele uğrayıp alışverişe çıkacaklardı birlikte. Divan Oteli'nde kalıyorlardı. Annesiyle bu buluşma bir dönüm noktası mıydı yargılarında? Zühtü Bey'den yana değil miydi artık? Oysa çocukluğunda uzun yıllar, geceler, bazı geceler gizlice ağlardı, onları bırakıp giden annesine nasıl kızgınlıkla sövüp saydığını öyle iyi anımsıyordu ki... Zühtü Bey'den yana da olmadım hiçbir gün. Aklımın ermediği bir işti, erince de beni ilgilendirmiyordu artık. Şimdi? Şimdi ilgilendiriyordu. Neden ilgilendirdiğini açık seçik bilmiyordu gene de. Kadın erkek ilişkileri, toplumda kadının konumu üstüne son senaryo çalışmalarındaki günler dolusu tartışmalar da etkiledi belki; başka türlü bakıyorum olaya... Nesinden etkileneceğim?.. O değil de, belki Emine ile Fuat'ın... Bunlar üstüne ne biliyorum daha?.. Emine başına buyruk, Fuat da öyle olmasından mutlu... Mutlu mu?.. Niye olmasın? Evlenecekler. Evlenecekler mi? Onlar senin kadar kesin söylemiyor. Yol boyu, sonra o gece, sonraki günler, geceler, kafasında dönüp durmuştu bu konu. Senaryo üstünde çalışmalara oturduğunda da iki çocuğuyla kocasını bırakıp sevdiği erkeğe kaçan annesi, hiçbir bağımlılığa yanaşmayacak gibi yaşayan Emine, sanki birbirini arayıp da rastlaşamayan iki kişiydi yöresinde. Onlar beni de tanımıyorlar. Sen tanıyor musun? Her geçen gün yeniden tanımamız gerekiyor demek kendimizi!.. Evlenmeyi de onun için düşünemedim bugüne dek. Daha dur bakalım, önce kendini Zühtü Bey'in evinden kurtar!.. Babasının sorusuna verdiği yalan yanıtla öylesine sevinç doldu ki içine; şıp diye uyduruvermesine de ayrı bir sevinçle şaşıp kaldı. Mefharet Hanım yemin verdirmiş, sakın söyleme diye! Nasıl olsa yüzüğü vermeyeceksin Zühtü Bey, meraklan hiç değilse... Meraklanmış mıdır ki? Unutup gitmiştir hemen. Öyle de değil, için için işleyen duygulu bir yanı var ya... Gündüz Ağbi'nin geçmiş olsuna gelişinden nasıl etkilendi!.. Herif o suçtan yatmış yıllarca, diyorum. Komünist momünist, ağırbaşlıymış!.. Zırzop, hayın birine benzemiyormuş

öyle... Adama çirkef de atarlarmış! Savunuyor herifi!.. Sen uyanık ol gene diyor bana!.. Oysa ben, duyunca, bu heriflerle mi başladın diye, bana da basacak kalayı, dedim. Seni de uyuttular Zühtü Bey!.. Yaşlanıyor, ondan!.. Hastalık da var... Fuat'la anlaşma yapması da iyi oldu... da bakalım ne kadar sürecek?.. Evde senaryo üstünde çalışmaya başlamıştı ki, kapı çalındı; Temel,

— Ölsek aramayacaksın Ağbi, diye girdi.

Dedikodularla doluydu gene. O geceden sonra iki gün yatmış. Ayvalık'a gitmişler. RAY FİLM'le. Şahin Doğu, FIRAT FİLM'le üç film anlaşması yapmış. Hepsi de bomba gibi, vur kır, tam iş filmi...Üst üste çekeceklermiş, ara vermeden... Oğlan yırttı Ağbi... Demiştin Temelciğim. Senin demediğin ne var ki?.. Bu oğlan bizim filmde oynamayacak mı peki? Sormadı Temel'e. Böyle bir olasılıkla sevinmişti. Kimi oynatacağız? Oturup Saffet Ağbi'yle bir konuşmalı. Artık yavaş yavaş, hazırlanmalı ki... ertesi gün bir iki notla Saffet Duran'a gittiğinde Temel gene yazıhanedeydi. Şahin, FIRAT FİLM'le Adana'ya geçmiş, ordan Maraş'a gideceklermiş. TOPRAK FİLM'le de anlaşıyormuş... İyi iyi, Şahin Doğu belasından kurtulduk!..

— Sen üzülme Ağbi, diyor Temel, bu filme gün ayırır o...

Bizim ne vakit başlayacağımız belli mi? Saffet Bey durgundu biraz. Refik'in sıraladığı notları dinlemiyor gibi... İşletmecilerle bir avans sorunları varmış, daha çözememişler. Yarın akşam konuşalım, diyor. Olur ağbi. Saffet Duran'ın odasından çıkarken bir parfüm dalgasıyla Narin Ceylan'la yüz yüze geldi. Gülücüklü sesiyle,

— Nasılsınız? dedi, Narin Ceylan.

Odaya girdi. İşletme işleri biraz karışık Saffet Ağbi'nin; Tanrı yardımcısı olsun!.. Fakat, güzel kız... O burun, gözler... Tam sinema tipi... Şu filmde çalışırsak benim taslağı da yavaştan. Bu "He" dedi mi, tamam... Önce şu filmi bir yüzümüzün akıyla çıkarırsak gerisi gelecek oğlum. Dışarda bekleyen Temel'le birlikte merdivenleri iniyorlardı ki, reflektörler, spot-

lar, sandıklarla işten dönen set işçileri, elektrikçilerle karşılaştılar. Para almaya gelmişler; geçen haftalıkları da içerdeymiş daha. Çalıştıkları gece kulübü sahibi bıraktırmış işi. Tam film bitiyormuş, yeni bir program başlıyor gece, ışık provası var diye salondan çıkarmış bunları...

— Yalan, dedi Temel, bir gün fazla para alacak. Bir Şaik Engin var. Barcı Şaik; anası ...işmiş orospu çocuğu, hep böyle yapar. Bir planımız kaldı Engin Ağbi'nin filminde, çıkardı bizi. Başın belaya girer ha... Gangster... Engin Ağbi de ne yaptı? Geldi, yazıhanede çekti... Yutturdu gitti...

Güldü Refik. Engin Ağbin, size yutturur ancak. ne kötü koşullarda film yapıyoruz be! Bizim başımıza da neler gelecek? Beyoğlu'na çıktılar. Temel, önemli bir şey söyleyeceğinde yaptığı gibi, koluna girip eğildi Refik'e, ağırlaştırdı yürümelerini,

— Ağbi, dedi, aslında işler yaş biraz. Sen gene duymamış ol! Saffet Duran'ın para durumu bombokmuş. Badikyan, kesmiş krediyi. Ortakları varmış bunun, madenciymişler. Baştaki de kayınbiraderi. Bu Narin Ceylan işi kapanmazsa zırnık alamazsın demiş... İşletme bonolarına da el koymuşlar...

Sarsıldı Refik. Herkes için yayarlar böyle şeyler ya; inanıvermişti. Çökmüş gibi değil miydi Saffet Ağbi? Sinema piyasasını elinde tutan ünlü Ermeni tefeciydi Badikyan. Musluğunu kapattığı yapımcının işi güçtü biraz. Şimdi ne olacak? İçine oturan tedirginliği atamadan dolanıp durdu bir süre. Senaryoya bakmak da gelmiyordu içinden. Her işte bir karı parmağı... Kadın parmağı olmadı mı tadı tuzu mu kalır sinemanın?.. Böyle parmağın... Suna'yı aradı telefonla, gripten yatıyormuş. Sesinden belli. Oyunları da ertelemişler, kimseye çıkamazmış bu durumda. Sakın gelme ulan, diyor. Bir hafta sonra. Patladın mı?.. Patlıyordu sıkıntıdan. Eczaneye uğramak geldi aklına birden. O geceden beri de görmedim Fuat'ı. Eczane kapanıyordu gittiğinde.

— Ben de size uğrayacaktım, dedi Fuat. Zühtü Bey'le bir hesabımız var da...

Eve gitmek, hele Zühtü Bey'i görmek olacak şey değil. Duraladığını görünce,

— Sen istersen Kilim'e git, dedi Fuat. Emineler de gelecek.

Bundan güzeli olamazdı. Emineler de gelecek... İçindeki sıkıntı dağılıvermişti. Bu da kadın parmağı!.. Tarlabaşı Caddesi'ne çıkıp ağır ağır yürüdü. Karakolu dönüp meyhanenin kapısında duraladı bir, merdivenleri indi. Biraz çekinerek girdi salona. Bakındı, tanıdık yüze rastlamadı pek. İlerde, kuytuda duvar dibindeki masada oturanları benzetir gibi oldu, tiyatrodan mıydılar ne? Onlar da baktılar şöyle bir, döndüler. Karşı köşedeki bir masaya gidip oturdu. Sıkıntı içinde, kalksam mı diyordu ki kapıdan giren birileri arasında Emine'yi görünce bir soluk aldı. Emine görmemişti onu. İki kız, bir oğlanla Refik'in demin baktığı masada gülerek ayağa kalkanlara doğru yürüdüler. Bunları bekliyorlarmış demek. Karman çorman el sıkışmalar, kucaklaşıp öpüşmelerden sonra yerleşmişlerdi. Umarsız bir yalnızlığa battı batıyordu ki, daha sandalyesini ileri geri oynatıp duran Emine görmüştü; fırladı masadan, koşar gibi geldi, ayağa kalkan Refik'e sevinçle uzattı elini.

— Merhaba, dedi. Ne güzel rastlantı!..

Keşke rastlantı olsaydı! Sımsıcaktı eli.

— Sizi bekliyordum, dedi Refik. Fuat söyledi...

— Öyle mi? Ee, gelsenize...

Şurda baş başa kalmalarını nasıl da yeğlerdi! Hiçbirini tanımıyordu öteki masadakilerin. Bir tek Melih diye bir oğlanı anımsadı. Anımsayınca da sinirleri geriliverdi birden. Düşmanımız bizim bu hergele!.. Sine-Kulüp'ün kurucularından. Yeşilçam'a saldıran aydın züppelerin elebaşısı... Şununla bir kapışır mıyız? Niye kapışacaksın? Kiiim, hele bir şeyler söylesin. Yeşilçam falan diye burun kıvırmaya kalksın bu kızlara fiyaka için, ağzını burnunu kırarım... Konuşmalar havadan sudandı. Fıkralar anlatıyorlar, ressam bir oğlana takılıyorlar, birbirlerini işletiyorlardı daha çok. Gırgır... Laz'ın biri bir gün...

Şişman bir gazeteci Laz mıymış ne?.. Kimsenin bir şeye aldırdığı yok. Emine yanındaydı Refik'in. Öte yandaki bir kızla Akademi'deki sınavı konuşuyorlardı. Döndü bir ara,

— Ne vakit başlıyorsunuz? dedi.

Garsonun ortaya getirdiği pilakiden tabağına almaya çalışan Refik,

— Bilmem, dedi, Emine'ye dönüp bakarak.

Gözleri nasıl ışıltılı bu kızın!.. Hep gülüyor. Sımsıcak, çocuksu gene de... Perçemi de tıpkı o ilk gün merdivendeki gibi. Islak değil. Yağmur yağdı mı ıslanır. Fuat da gelir nerdeyse.

— Önümüzdeki hafta belki... Senaryo bitti...

— Haa, nasıl? dedi Emine aşırı bir ilgiyle.

Gözlerini Refik'e dikmişti. Yalan söyleyecek değilim. İyi doğal ki de... Yani aslında...

— Biraz daha çalışmak gerek, dedi, temelde bir sorun yok pek...

Sevinmiş göründü Emine. Daha bir şeyler diyecekti, Melih'le gazetecinin yükselen sesine döndüler. Politik konuda bir tartışma başlatmışlardı. Kıbrıs konusunda bizim hükümetin tutumuyla, Amerika'nın baskısı, Yunan cuntasının. Kulağını tıkamış gibi önündeki yemeğe döndü Refik. Rakısını yudumladı. Hangi yan neyi savunuyordu, onu da pek çıkaramamıştı. Nedir bu politikaya düşkünlükleri?.. Yunan cuntası demokrasiyi yıkmış da bilmem kimi adalara sürmüşler... Ünlü sinemacı da şimdi Paris'te... Emine de nasıl dinliyor!.. Melih'e bak; inceden inceye solcu görüşlerini sinema filan diye, gazeteci de hıyar... Oturmak bile doğru değil bunlarla... Ama Emine sinemaya iyice tutkun. Geldiğini görmemişlerdi, Fuat dikiliverdi başlarında. Tartışmanın sıcaklığını kesmeden karşıdaki boş yere aldılar onu da. Emine'ye bakıp, şöyle bir başını salladı gülerek,

— Ne haber? dedi...

İyiymiş o da... Ne biçim sevişme bu be?.. Fuat Refik'e baktı,

— Seninkiyle bir kapıştık bugün, dedi gülerek...

Şaka mı ciddi mi, anlayamamıştı Refik. Zühtü Bey'le bir kapışıldı mı biter o iş! Bu adam, Zühtü Bey'i de laçka eder... Etti bile.

— Yüzüne ayna tuttum, dedi Fuat. Gör dedim...

Refik de güldü,

— Gördü mü? dedi.

— Bilmem gördü mü, dedi Fuat. Görecek nasıl olsa!..

Melih'e dönüp tartışmaya katılacak şimdi de. Başladı bile. Faşizm geldi mi böyle geliyormuş işte!.. Susmuş Fuat'ı dinliyorlardı.

— Gözümüzü açıp da bir şeyler yapmaz, böyle sürgit birbirimizi yersek Yunanistan'dan kötü olur bizde, dedi.

Ne olacakmış Yunanistan'dan kötü? Faşizm dedikleri bunların, komünistlere karşı oldu mu, tamam... Açık açık... Ne pis şey be politika!.. Şu aklı başında tatlı adam bile nerdeyse kalkıp komünist gibi şey yapacak... Sinemayı bunlar bilseler de sonunda döndürüp dolaştırıp bakıyorsun altından hooop solcu görüşler... Sinema sözde. Konuşma sinemaya gelmişti. Melih bu yıl Sine-Kulüp'te gösterecekleri İsveç filmlerinden açmıştı. Üye sayısı çok artmış. Emine'nin karışmasıyla söz, Akademili bir grup öğrencinin, Sine-Kulüp'e karşı bir başka sinema derneği kurmalarına geldi. Refik ilk kez duyuyordu bu yeni atılımı. Aslında arkalarında yerli sinemanın belli üç beş kişisi varmış, onlar kışkırtmışlar oğlanları. Refik'in tanıdığı bir iki yönetmenin adı geçiyordu. Epeydir uzağız; demek... Maşa diyordu Melih, Akademililere. Ağır suçlamalar da yaptı başlarındaki bir oğlan için. Yalancı, düzencinin biriymiş. Emine karşı çıktı. O kadar da değil gibisine. Kapıştı kapışacaklar Melih'le,

— Sen neyi savunuyorsun Emnoşçuğum? dedi Fuat yavaşça.

— Doğru'yu...

— Neymiş doğru?

— Bir kez tanıdığım çocuklar onlar; düzenci, yalancı da değiller öyle... Bütün çabaları...

Emine toparlanmak ister gibi duraladı. Fuat aynı yumuşak, sevecen sesle,

— Evet, dedi. Bütün çabaları?

— Bizim sinemamıza karşı tutumları ayrı, bir kez... Ben de katılıyorum. Bir Metin Erksan, bir Halit Refiğ, daha ne bileyim, bir sürü sinemacı... E, sen tut hepsini yok say, aşşağıla, Yeni Dalgaymış, meni dalgaymış...

— Hah şimdi anlaşıldı, dedi Fuat o babacan gülümsemesiyle. Önce neyi tartışıyorsunuz, onu anlayalım. Çoğu kez karışıyor çünkü...

Bir sessizliğe kalmadan Melih aldı,

— Sorun o değil, dedi. Kimseyi aşağıladığımız filan yok. Yalnız aşşağılık olanları da belirtmekte yarar var...

Sinirli biçimde güldü yavaşça. Ağır ağır, sözcükleri seçerek konuşmasını sürdürdü gene,

— Yeşilçam'da iyi kötü bir şeyler yapıldığını biz de biliyoruz, ama yapılanları nerdeyse başyapıt diye yutturma yaygarasıyla ortaya atıldıklarını gördünüz mü, işte ona karşı çıkmamak elimizde değil artık. Bilmiyorum Emine'nin katılmadığını söylediği bu mu?.. Ha sonra, adamlarda açık açık büyük sinema yapıtlarına, temel yapıtlara düşmanlık var. Gösterilmesinden gocunuyorlar. Oysa... Biz...

Sinemanın dev yapıtlarını birer ikişer getirip gösterdiklerinden, çeşitli ülkelerin sinemalarının en seçme filmlerini burda görme olanağı sağladıklarından söz etti uzun uzun. Karışsa mı, karışmasa mı, karışırsa ne söylese, bir türlü kestiremeden öyle bir sinirlilik içinde dinliyordu ki Refik... Oğlan da güzel konuşuyor... Şimdi bu adama kalkıp da birden, sen zaten Türk Sineması'nın düşmanısın diye... Olmaz... Emine de sustu, dinliyor. Demek bunlar da aralarında tam anlaşamıyorlar sinema dendi mi... Emine ne güzel başlamıştı oysa... Bu kız başka... da, gene de aynı kafada hepsi. Bakma; biraz da bana gösteriş gibi, söyledikleri... Bana ne diye gösteriş yapacak be?.. Konuşmalar gene dağılmıştı. Tiyatrodan, yeni çıkan bir kitaptan, gene bitip

tükenmeyen politikalarından (Vietnam'da öyle bir örgütlenmişler ki solcular... Gerçekten, Orta Amerika'nın durumu biraz yaş gibi) sonunda Laz fıkrası... Laz'ın biri bir gün... Benim sinemacı olduğumu hiçbiri bilmiyor sanki... Fuat da kafayı bulmaya başladı. Buldu bile... Asıl sorun Türkiye'nin sosyoekonomik, yapısal, bilmem ne deyip duruyor yanındakine...

— O senaryoyu ben de okuyabilir miyim?

Emine'nin birden dönüp de söyleyiverdiği bu sözler öyle şaşırttı ki Refik'i, içmek için kaldırdığı kadehle kaldı.

— Ne vakit isterseniz? dedi evecenlikle...

— Yarın alayım ben sizden, dedi Emine. Bir gecede okurum...

— Sevinirim, dedi Refik. Okuyun da tartışalım...

— Olur...

Yüreklenmişti Refik.

— İsterseniz çalışalım, dedi, bu filmde sizinle...

Emine'nin duraladığını görünce, bağlamak ister gibi,

— Sinema yapmak istediğinizi söylüyordunuz, dedi.

— Evet, dedi Emine... Bilmem...

Düşünür gibi daldı,

— Sınavlara çalışmam gerek... Düşüneyim... Senaryoyu nasıl alırım sizden?

Refik istediği yere götürmeyi önerecekti ki,

— Seniye'ye ver istersen, dedi. Yarın göreceğim onu... Ertesi gün de... Nasıl getireyim?..

— Ben gelip alırım, dedi Refik... Bir yer söyleyin...

Gene bir düşündü,

— Bir çay içmeye bana gelebilir misiniz? dedi... Levent'teyiz... Konuşuruz da... Biraz erken gelin isterseniz. Üç, üç buçuk filan...

Çantasından çabucak çıkardığı bir incecik kâğıda adresi yazarken bir yandan da tanımlıyordu. Üçüncü Levent'te son duraktan sonra yokuşu inip sağdaki sokaktan girdin mi... Refik'in kafası Seniye ile buluşmalarına takılmıştı. Sorsam mı? Ne so-

racaksın, ikide bir aşağıda da toplanıyorlar ya... Kadınlar toplantısı... Gizli bir yerden dinlemeli şunları, ne konuşurlar? Erkekler için neler söylüyorlardır? Seks fıkrası anlatırlarmış! Bizim piyasa kızları mı bunlar?.. Kendi aralarında oldular mı öyle şeyler konuşurlarmış ki... Sen de İzzet'ten duydun!.. Ne duyması be, bunlar insan değil mi? Seksi de olacak... Suna ne der? Bir de baktım ki, anam da yapmış bu işi!.. Kalktıklarında gece yarısına yaklaşıyordu. Melihler önden çıktı. Hesabı paylaştılar; Fuat Refik'e verdirmemişti. Konuğuymuş. Arabayla Taksim'e bıraktılar onu. Emine'nin yanındaki kız Beşiktaş'ta oturuyormuş, Park Otel'e doğru uzaklaştılar. Arabanın arkasından bir süre baktı Refik. Karışık duygularla sallanıp duruyordu. Talimhane'ye doğru yürürken de sürüp gitti karmaşa. Evlenecekler, peki, evleneceklerse bu bizim film için bir de yarın bakalım Saffet Duran'la güzel uyuyayım bu gece. Bir de senaryoyu yarın sabah kıza vermeli. Seniye bazı erken çıkar... Eve geldiğinde çıt yoktu. Herkes uyumuş. Bu saate kim kalır bizde? Masa üstünde dağınık duran senaryoyu paketledi, Seniye'ye kâğıt yazdı; mutfakta kahvaltı masası üstüne, göze çarpar biçimde koydu. Artık rahat uyuyabilirdi. Yattı. Uyuyamadı bir türlü. Kafası Melih'e takılmıştı. Oğlana bir tek söz söylemeden kalmış olması gittikçe öyle koyuyordu ki... Hiç dönüp yüzümüze bile bakmadan sinema üstüne aklı sıra... Kavga bile edilirdi... Emine'nin sonradan suskunluğunu da bu pısırıklığına mı?.. Korkak demiştir belki de... Bu puştlar... Saffet Duran'ın durumu da bozuksa... Kimi oynatacağız? Bakalım yarın Saffet Ağbi... Bu karmaşa içindeydi ertesi gün de. Sabah, bıraktığı paketi Seniye'nin aldığını görüp çıkmıştı evden. Stüdyoda iki kısımlık bir montaj işi vardı. Sansürden dönmüş Anıt Film'in bir filmi. Yeniden bir iki sahne çekmişler. Hemen bağlayıp sansüre yollayacaklarmış. Haftaya sinemalara girecek. İyi de para vermişlerdi. Stüdyodan çıktığında dördü bulmuştu. Taksim'e indi; ayaküstü bir şeyler yedi öğle yemeği diye; yazıhaneye koşturdu. Dünkü çocuklar merdivenlerdeydiler gene;

ışıkçılar, setçiler filan. Dün para alamamışlar. Film bitmiş... İçerki odalar da kalabalıktı. Çoğu para bekliyor olmalı bunların da. Demek durum gerçekten... Yok canım, her vakit böyledir. Paraları olsa da süründürmeden vermezler. Çoğuna bono zaten. Takside bağladıklarına da üç dört kez gidip gelmeden ödeme yaptıkları görülmüş mü? Bizim piyasa, bu! İşletmeci Nurettin Bey de hep böyle çalımlı oturur. Parıl parıl daz kafasıyla ara sıra filmlerde oynayarak yeteneksizliğini göstermese bütün filmleri bu yapıyor diyeceksiniz!.. Operetlerde mi oynarmış ne, bir zamanlar?

— Ağbiciğim, Saffet Ağbi beni bekliyordu.

İşletmeci Nurettin; dudağının kıyısında alaya çalan bir kımıltıyla,

— Hiç sanmıyorum bugün görüşebileceğinizi, dedi.

Bekleyenleri gösterir gibi bakışlarını odaya kaydırdı. Ara sıra böyle olur burası. Dalsam mı içeri? Olmaz. Çıkıp telefon etsem bir yerden. Telefonu da önce bu herif açıyor; paralel. Çoğuna da yok diyor. Bir köşeye oturup umarsız beklemeye başladı. İçerde bilmem ne bankasından birileri varmış. Para işi demek... Aman çözümlesinler de tek, biz bekleyelim. Umudunu kesenler birer ikişer kalkıp gitmeye başlayınca içerisi biraz seyrelmişti. Karanlık basıp, ışıklar yandıktan nice sonra Saffet Bey çıktı odasından, yanında bir kadın, iki erkek, koridora dönüyorlardı ki, Refik'i gördü. Yaklaşıp elini sıktı,

— Bağışla Refikciğim, dedi. On ikiye doğru gelebilir misin yarın? Çıkmam gerek..

— Tamam Ağbi... Sağ olun!..

İçindeki sıkıntı, yerini, bitmek bilmeyen kaygılara bırakıvermişti. Beyoğlu'na çıkınca birilerine rastlamak, bu geceyi; dağınık düşüncelerin ağırlığını taşımadan atlatmak isteğiyle sağa sola bakınarak ağır ağır yürüdü Taksim'e doğru. Evini bilsem Gündüz Ağbi'ye giderdim. Kahvelere uğramak gelmiyordu içinden. Bir sürü saçma sapan herif... Bursa Sokağı'na, çocuklara uğrasam, onlar da şimdi ne havalar çalar?.. Kime

rastlamak istiyorsun? Ne bileyim? Hiç kimseye rastlayamadan evi buldu. Yorgundu. Seniye'yle Makbuş yemeğe oturuyorlardı. Zühtü Bey bir arkadaşındaymış. Başladı herif! Bir kriz daha, götürür. Böyle inatçı, burnunun doğrusuna giden adam... Seniye paketi vermiş Emine'ye. Sağ ol!.. Hiçbir şey sormak gelmiyordu içinden. Bir iki atıştırıp kalktı masadan. Seniye'nin konuşması kadar Makbuş'un sessizliği de sinirine dokunuyordu. Oysa severdi. Annem gibi bir şey. Annemden çok emeği var. Odasına geçince Emine'yle çalışmasının getireceği sonuçları kurmaya başladı. Yarın öğlende Saffet Ağbi'yle, akşam çayına da Emine'yle... Saffet Ağbi'ye söyleyeceğim, art direktör olarak çalışacak, diyeceğim. Dur bakalım, art direktöre gelinceye kadar... Kafka'nın *Değişim*'ini aldı, karıştırdı, bir yana bırakıp transistörlüde müzik buldu. Arkaüstü uzanıp kitabı rastgele açtığı bir yerinden okumaya başladı. Kafasını toparlayıp bir şeyler anlamaya kalmadan uyku bastırmıştı. Dağılmasından korkarak öylece bıraktı kendini. Uyandığında, ortalık ışıdı ışıyordu. Oda soğuktu. Ürpertilerle doluydu içi. Küçük radyo cansızca hırlayıp duruyordu. Kapattı. Pilini bitirdik bunun da... Tuvalete gidip geldi. Soyundu, yatağına girdi. Gene dalmıştı. Kalktığında on'u geçiyordu. Kafasının kiri pası da gitmişti. Sevinç doldu içine. İşlerimiz önemli bugün... Kalkıp sessiz evde, tembel tembel dolaştı bir süre. Kimseler yok. Zühtü Bey de gelmemiş dün gece. Giyinip çıktı ağırdan. Sallanarak yazıhaneye vardığında on ikiye geliyordu. Gene merdiven ağzında bekleşen işçileri görünce güleceği geldi birden; gece de burda mı kaldı bunlar?.. Üzüldü. Parasız, pulsuz beklemek ne demek, bilirim ben. Bunların baktığı bir sürü kişi var. Sendika... Ne yapacak sendika? Para yoksa yazıhanede... Saffet Bey bekliyormuş, girdi hemen. Prodüksiyon menajeri Hayri, birtakım hesaplar gösteriyordu Saffet Bey'e. Şöyle bir bakıyor sanki, göz ucuyla gibi. Kâğıtları imzaladı; başka gibisine baktı Saffet Bey, adam saygılı selamlayıp çıktı, merdivendeki çocuklar paraya kavuştular!.. Gülerek Refik'e döndü,

— E, nasıl gidiyoruz? dedi.

— İyi Ağbi, dedi Refik... Şu şeyi yapalım isterseniz... Kadroyu konuşalım bir, sonra tarihini kesin...

Kapının çat diye açılıp içeriye tiyatrodan ünlü iki kadın oyuncunun dalmasıyla sözü ağzında kalmıştı.

— Şükür Saffet!.. Üç gündür telefon ediyorum, yok diyorlar... Provadan kaçtım vallahi...

Ayağa kalkan Saffet Bey'in yanaklarına öpücük kondurdu. Öteki, suskun, gülümsüyordu, el sıkıştı sadece. Saffet Bey kalkıp yer gösterdi. Özür diledi. Refik'i tanıttı, yönetmen diye... Sıcak gülücüklerle bakıp başlarıyla selamladılar. Saffet hani oyunlarına gelecekmiş? Locayı ayırtmışlar, boşmuş o gece. Yine özür diledi Saffet Bey, eşinin migreni tutmuş... Haber de verememiş... Valla burda akşama kadar bir gürültü bir patırtı ki sormayın. Konuşma uzadıkça uzuyordu. Sorun belli olmuştu. Son oynadıkları filmden paraları kalmış; önemli bir şey de değilmiş ya... Asıl Saffet Bey'i görmek için uğramışlar. Saffet Bey zile bastı, gelen adama bir şeyler söyledi. Adam başını sallayıp çıktı. Biraz sonra içeri giren adam, kadınlara makbuzları imzalatıp paralarını verdi. Bunlar çıkmaya hazırlanıyorlardı ki, yönetmen Ergin, yanında kötü adama çıkan ünlü oyuncu dostuyla girdiler.

— Saffet Ağbi, bakın size kimi getirdim...

— Oooo...

Ooolar birbirine karışmıştı. Tiyatrocu kadınlarla yönetmen de, kötü adam da Saffet Bey'den önce sarmaş dolaş oldular. Saffet Duran da bulmuştu havasını.

— Bu kötü adamı niye getirdin Ergin, dedi. Bizi temizlesin diye mi?..

— Aman Ağbi, biz yalancıktan temizliyoruz. Perdede bizim ki... Siz bizi açlıkla tam temizliyorsunuz...

Kah kah kah... Son filmde verdikleri para yırtılan elbiseye yetmemiş...

— Saffet Ağbi eskilerinden bir takım versin sana!..

Kah kah kah...

İngiliz kumaşı giyer o. Bizde o kalıp nerdeee? Efendimizinki Feshane kalıbı!

Kih kih kih... Sinirleri gerilmeye başlamıştı Refik'in. Kaldı bizim iş, bunlar gitmeye niyetli değil. Saat bire geliyor... Saffet Ağbi'nin de umursadığı yok... Takılmalar sürüp gidiyordu... Herkesin keyfi yerinde... Saat bir buçuk...

— Ağbi, bu adam açlıktan ölüyorum diye ağlıyordu köşede, ben de aldım getirdim... Saffet Ağbi acır sana, dedim!..

Boğaz'da yemeğe gitme kararı birkaç dakika içinde verildi, bitti. Yabancısı değildi böyle şeylerin; gene de kötü bozulmuştu Refik. Ötekiler önden çıkınca, masayı toplar gibi kalan Saffet Duran'a, sinirliliğini örtmeye çalışan gülümsemeyle,

— Nasıl yapacağız ağbi? dedi.

Umarsızlığını göstermek için ellerini açtı Saffet Duran, görüyorsun gibisine,

— Sen gelmiyor musun? dedi. Dönüşte konuşuruz...

Duraladı Refik. Dönüşte olacağa da güveni yoktu; erken, hele ayık dönüleceğine de. Emine de bekleyecek...

— Benim bir işim var Ağbi, dedi... İsterseniz...

— Yarın biraz erken gel, dedi Saffet Duran. Öyle yapalım Refikciğim.

Saffet Duran'ın sokak içinde bekleyen Pontiac'ına doluşup da önü sıra çıkıp gittiklerinde içine bir ağırlık oturdu Refik'in. Ağırlık değil, boşluk... Merdiven başında basamaklara çökmüş gene bekleşip duran setçi, elektrikçi çocukların, bunlar geçerken hemen kalkıp iki yanda saygılı duruşları da, bakışlarındaki bulanık suskunluk da niye bu kadar yakınındaydı? Neye bozulacağını düşünmeye çalışıyordu. Bozulacak bir şey de yok aslında. Emine'ye giderken işler tam kesinlik kazanmış olsaydı, kuşkusuz daha iyi olurdu. Bu film olacak mı, olmayacak mı? Nasıl olacak?.. Ben ne alacağım? Şubat ayı geldi mi, yüreğimiz böyle pıt pıt atar demişti, çok yıllar önce bir yönetmen. Eski-

den baharda başlardı film yapımları. Yılda da beş on film ancak... Şubat'ta iş alamadın mı, tamam... Aman, boş ver, Emine'ye gideceğiz şimdi... Ağa Camii'ndeki lokantada bir şeyler yiyip, elinde bir kutu çikolatalı pastayla Taksim'de Levent dolmuşuna atladığında üçe geliyordu. Levent çevresini iyi bilirdi. Emine'nin tanımıyla aşağı yukarı çıkarmıştı evin yerini. Hava da serin, güzelce. Bulutlar dolaşıyor. Levent'te son durakta inip iki yanlı, sıra bahçeli evler, villalarla kuşatılmış asfalt yollarda, sokaklarda Levent'in iç mahallelerine doğru yürürken içinde sinsice büyüyen çekingenlik, ağırdan suçluluk duygusuna da dönüşmeye başlamıştı. Cicili ambalajıyla elindeki pasta kutusunu da yadırgadı. Sevgiliye gider gibi... Biraz öyle ama pasta kutusundan değil bu... Ben doğal değilim... Bu kız nişanlı. Hem Fuat gibi biri... İyi, bunları düşünüyorsan sakınca yok demektir. Karasevdaya çarpılmadın ya... Daha neler!.. Yalnız kızda bir başkalık!.. Benim bugüne dek görüp konuştuklarımdan apayrı yanları var bir kez bu kızda... Sonra... Daha ne tanıyorum ki?.. Fuat'ı ondan çok tanıyorum sayılır. Sıcak, candan bir yanı var ki kızın o perçemleri de... Sokağı bulmuştu. Numaralara baktı. Şu karşıki iki katlı, yeşil panjurlu olmalı... Orasıydı. Arka bahçeden köpek sesi geliyordu. Duraladı. Isırmaz dedikleri bir köpek kolunu ısırdığından bu yana korkuyordu köpekten. İğneler yemişti. Küçük demir kapıyı geçip zile basarken evin iki yanındaydı gözü; köpek bir yerden fırlarsa kendini nasıl sokağa atacağını kestirmeye çalışıyordu. Kapı hemen açıldı. Orta yaşlı bir hanımdı açan. Ak tellerin kırçıllaştırdığı arkaya taranmış saçlar, yüzündeki gülümsemeyi daha da tatlılaştırıp karşısındakine güven veriyordu.

— Buyrun efendim, dedi.

İçeri alıp elini sıktı Refik'in.

— Siz Refik Bey'siniz değil mi? Emine şimdi geliyor.

Refik'in sıkılarak uzattığı pasta kutusunu aldı.

— Sağ olun... Zahmetler etmişsiniz, dedi. Şu arkada bir arkadaşına kadar gitti Emine, kaset götürdü. Ben annesiyim...

Rica ederim çıkarmayın pabuçlarınızı; bizde kimse çıkarmaz efendim... Buyrun... Hoş geldiniz.

Trençkotunu askıya takan Refik'i, hemen yanda bir salona aldı. Emine'nin bir iki dakikaya kadar geleceğini yineleyip çıktı. Kadife koltukları, halısı, ağır perdeleri, duvara yaslanmış sarkaçlı saati, büyücek akvaryumu ile ortanın üstünde varlıklı bir evin konuk salonuydu burası. Pencereleri yumuşakça örten tül perdeler, bahçedeki köpeğin şimdi daha yakınlaşmış vahşi havlamasını yumuşatıyor gibiydi. Derinden bir müzik sesi geliyordu. Radyo mu? Pikap belki... Emine kaset götürmüş... Kapı açıldı, Emine girdi içeri. Uzanıp sımsıkı sıktı elini, özür diledi.

— Benim oraya geçelim isterseniz, dedi... Daha rahat ederiz...

Emine'nin peşi sıra yürüdü. Çıkıp bir koridora saptılar. Gür, kara saçlı, sarı bir kazağın örttüğü dimdik omuzlarına dökülüyor, daracık, blucindeki gergin, devinimli yuvarlacık kalçalar, çıtı pıtı yapısını görkemliyordu. Ufak tefek olduğuna bakma, mermi gibi ağbi! Temel'in sözü... Gülecekti. Arka bahçeye bakan genişçe bir stüdyoydu, Emine'nin benim ora dediği... Duvarlarda resimler, karşıda müzik seti, genişçe bir çizim masası, kilimli divan, kitaplarla dolu bir duvar, iki tahta koltuk, bir iki alçacık yer sandalyesi...

— Şöyle geçin isterseniz, dedi Emine. En rahat yerim burası...

Minderli tahta koltuklara karşılıklı oturdular. Gülerek baktı Emine,

— Hoş geldiniz, dedi. Merhaba. Önce, size ne vereyim?.. Cin tonik, votka? Ya da bir kahve?.. Çayı sonra içeriz.

Aralıklı, kara perçem altındaki alnı parlak, gözleri ışıl ışıldı.

— Bilmem, dedi Refik. Siz ne içerseniz...

— Cin tonik?..

— Oldu... Sağ olun...

Emine fırlayıp çıktı odadan. Duvarlara baktı Refik. Ressamını çıkaramadığı bir soyut resim, yanında gene tanımadığı bir başkasının karalı, kırmızılı, büyücek bir tablosu. Bulutlar arasında birileri sanki... de değil; lekeler... Yan duvarda reprodüksiyon bir Gauguin. Mango taşıyan kızlar. Çıplak memeleri, kucağında tepsi gibi bir şeyde mangolar... Emine'ye benzemiyor bu kız. Onun memeleri böyle midir? Daha küçük, tomurcuk...

— Buz isterdiniz değil mi? dedi. Nasıl bir şey? Folk?..

— Severim, dedi Refik...

Kitaplıktaki dizi dizi kasetlerden birini alıp teybe koydu çabucak. Ruhi Su, Niksar'ın Fidanları'nı söylüyordu.

— Bayılıyorum bu adama, dedi, yerine oturup kadehini alırken.

— Ben de seviyorum, dedi Refik.

Oysa hep bir çekingenlik duymuştu. Aşırı solcuymuş... Sesi de öyle güzel ki... Kadehlerini kaldırıp birbirlerine baktıkları sıra, azgın köpek havlaması patladı birden, hem de öyle yakında ki, pencerenin dibinde belki... Güldüler...

— Bizim Muço, dedi Emine. Bağlandı mı huysuzlanıyor...

— Köpek seviyorsunuz...

Bir yudum aldı içkisinden,

— Seviyorum da, dedi Emine; biraz da sevmek zorundayız. Tek koruyucumuz o. Geceleri bırakıyoruz. Son günlerde hırsızlık olayları çok arttı bu çevrede. Bir kadına da saldırmışlar. Annem yalnız evde korkuyor... Siz de sever misiniz?

Güldü Refik,

— Korkuyorum, dedi.

Şakaya aldı Emine; güldü o da. Babası ava tutkunmuş. Kendini bildi bileli hep köpekleri olmuş evde. Konuşma ilerledikçe sormasına kalmadan. Refik'in öğrenmek istediği şeylerin tümü çıkmıştı. Babası doktormuş. Dört yıl önce ölmüş. Ablası Ankara'da evliymiş; Hacettepe'de kimya laboratuvarında çalışıyormuş kocasıyla. Ağbisi varmış bir de, Amerika'daymış. Bilmem ne üniversitesi, dedi. İşletme mi, ekonomi mi, öyle bir şey... Gecikmelerine değiniyor gibi,

— İsterseniz senaryoyu konuşalım biraz, dedi Refik gülümseyerek.

— Evet, konuşalım, dedi Emine.

Kaygılanmıştı sanki.

— İlk kez senaryo okuyorum ben, dedi. Daha doğrusu bizdeki senaryo... Bergman'ın, Antonioni'nin kimi filmlerinin senaryolarını okumuştum. Hiç benzemiyor onlara... Önce yadırgadım. Sonra alışınca ilgiyle okunuyor. Bilmiyorum, ben sevdim...

Sustu. Söyleyecekleri bitti gibi. Odada yalnız Ruhi Su'nun sesi. Karacaoğlan'ı söylüyordu. Bi bir yandan bi bir yandan... Kulakta Mengüç küpeler...

— Sizinle çalışmayı da öyle istiyorum ki...

Öyle içtenlikle söylemişti ki, mutluluk kuşattı Refik'i. Ya ben nasıl istiyorum biliyor musunuz? Belli etmemeye çalıştı gene de.

— Sağ olun, dedi. Benim açımdan bir sorun yok. Sınav diyordunuz...

— Evet, sınavım var Şubat'ta. Bir sürü şeyi yetiştirmem gerek.

Bir şeyler demeyi geçiriyordu Refik. Emine aldı hemen,

— Ne kadar sürer bu?..

— Ben de onu diyecektim, dedi Refik. En erken Mart'ta başlarız. Daha önce birlikte çalışmamız gerekir ya; o olur... Sınava çalışmadığınız günler filan... Art direktörlük yaparsanız asıl sette işiniz...

— Art direktörlük mü?..

— Uygunu o değil mi sizin için?

Yüzü kızarmış gibiydi Emine'nin. Çekingen bir gülümsemeyle,

— Bilmiyorum, dedi. Ne yapabilirim? Size bir yararım olur mu? Ben daha çok, hani konuk gibi filan bakıp görmek neyi nasıl yapıyorlar diye. Bir süre sonra belki alışırım da... Hemen...

Duraladı, sözü nasıl bağlayacağını bilmiyordu. Kurduğu egemenliğin tadını çıkarır gibi takıldı Refik,

— Sette konuk olmaz, dedi. Herkesin işi vardır orda...

— Ben de ondan korkuyorum!..

Gülüşüyorlardı. Hiç yukardan atması yok kızın, içten konuşuyor.

— Bir de dışarı gitme sorunu var, dedi Refik.

— Anlamadım. Nasıl yani?..

— Maraş'ta, belki Urfa'da çevireceğiz bu filmi.

— Sorun ne?

— Dışarı gelebilecek misiniz? dedi...

Güldü Emine,

— Buna ayrıca sevinirim dedi. Sizce bir sakınca yoksa.

İkircikli duraladı Refik. Gene takılmaya vurdu gülümseyerek,

— Fuat Bey izin verir mi?..

Bir kahkaha attı Emine,

— İzin alacak yaşı çoktan geçtim dedi... Sınavlardan başka kaygısı yok onun. Ben de istiyorum şu Allah'ın belası okulu bitirmeyi. Çok uzadı...

— Haklı, dedi Refik. Evlenmenizi engelliyor belki...

— Yoo, o da değil, dedi Emine evecenlikle. İstesek şimdi evleniriz... Hazır değiliz daha... Ne bileyim? Güç geliyor...

Güldü,

— Hele biraz daha geçsin bakalım, dedi, kararlı bir sesle...

Belli etmemeye çalıştığı bir sevinçle bakıyordu Refik. Buldum, Pascal Petite'ye benziyor bu. Tam değil belki, havası...

— Kimler oynayacak?

— Bilmiyorum daha, dedi Refik, Saffet Duran'la da konuşmadık. Siz ne düşündünüz?

— Bilmem ki, dedi Emine. Yerli film oyuncularını tanımıyorum pek. Narin Ceylan değil mi şimdi en başta?

— Evet, dedi Refik. Belki de o olacak. Oğlanı da Şahin Doğu diyorduk ya, belli olmaz bizim piyasa. Bir sürü anlaşma imzalamış. Üst üste film yapmaya başladı. Biliyorsun öykü üstünde onunla çalıştık...

— Duymuştum, dedi Emine. İyi oyuncuymuş diyorlar...

Kızdığını belli etmemeye çalıştı Refik.

— Kim görmüş? dedi. Hangi oyunlarını görmüşler?..

Biraz sert mi olmuştu gene de?.. Duraladı Emine,

— Bilmem öyle diyorlar, dedi...

Sinirli güldü Refik,

— Derler, dedi...

Durdu bir,

— Kötü oyuncu demiyorum, dedi. Daha öyle büyütecek bir yanı da yok...

Bir sessizlikte uzanıp boş kadehleri alırken,

— Yenileyeyim dedi, Emine.

— Sağ olun!.. Ben içmeyeyim, dedi Refik. Senaryo üstünde konuşalım biraz...

— Olur, dedi Emine. Annem gelecekti. Ben şu çayı koyayım...

Elinde boş kadehlerle çıktı odadan. İçinde esiveren garip bir yelle ürperir gibi oldu Refik. Evde yalnızız... E, ne olacak? Bir şey olacağı yok... Divanda yastıklar... Burada mı yatıyor? Ev büyük... Üst katta olmalı yatak odaları. Bir telefon sesi geldi içerden. Telefonu açan Emine'nin derinden, bıcır bıcır konuşmaları odayı ılık bir meltem yumuşaklığıyla dolaşan Ruhi Su'nun türküsüyle öyle uyumlu bir çelişki yaratıyordu ki, Gümüş İbrik'i söylüyordu. Gümüş ibriğidim kaynadım coştum... telefon kapanıp da konuşma kesilince türkü yalnızlaşmıştı sanki... Sinema müziği bu!.. İçeri gülerek girdi Emine,

— Fuat, dedi. Senaryoyu merak ediyormuş... Akşama yemeğe çağırıyor bizi...

— Sağ olsun, dedi. Gece biraz çalışmam gerek. Yarın Saffet Bey'le buluşacağız...

Kızdığından dedin. Evet... Kime? Bu kızla Fuat'ı sürekli bitişik görmek, sinirime dokunuyor, niye saklayayım? Saklama, söylesene! Telefonsuz bir yere gitsek!

— O kadar ilgi duyuyorsa gelip çalışsın bizimle!..

Güldü Emine,

— Aman söyleme, dedi. Valla, bırakır işi gücü; eczane meczane gider hepsi... Deli zaten!..

Bir küçük doyumla mutlu, güldü Refik. Deli diyor! Ama öyle bir diyor ki... Bir karaltı düştü gene. Çok mu seviyor bu kız bu adamı? Gene de evlenmiyorlar!.. Deli zaten!.. Nasıl çalışacağız peki? Kitaplıktan aldığı senaryo paketini uzattı Emine.

— Not filan aldınız mı?

— Yoo, dedi Emine. Dikkatlice okudum sadece. Diyorum size, daha bilmiyorum bu işi... Senaryo değil de roman, öykü okur gibi okudum...

— O da iyi, dedi Refik. Sıkılmadan okudunuzsa...

— Hiç sıkılmadım. Hele konuşmalar çarpıcı, kısacık çoğu...

— Öyle, dedi Refik. Takıldığınız bir yer yok demek...

Su kaynamıştır diye kalkıp çayı demlemeye çıkarken,

— Kız biraz abartılmış geldi bana. Bilmem... dedi...

Sıkıntıyla ayağa kalktı Refik de. Odada dolaşmaya başladı. Kızlar hep abartılır zaten! Burası biraz serin mi? Kalorifere koydu elini, ılıktı. Kapıdan giren Emine, kapıdaki elektrik düğmesini çevirirken,

— Üşüdünüz mü, dedi. Elektrik sobası var isterseniz...

— Yoo, öyle baktım, dedi Refik...

— Sabahları bir kez yakar kaloriferi ondan sonra koydunsa bul. Ahmet Efendi. Bahçeye filan da bakıyor.

Köpek gene havlamaya başlamıştı. Refik kitaplara yaklaşınca Emine çayları almaya çıktı. Kitapların çoğu yabancı dilde... Fransızca, İngilizce... Romanlar, tiyatro, sinema kitapları. Markslar bir sürü. *Kapital* İngilizce. Leninler, Engels, *Antidühring*... Gene Marksizmin bilmem nesi... Üstüne çökmüş karaltı koyulaşıyordu sanki. Açılan kapıdaki teker sesiyle döndü. Bir servis arabasını odaya sokuyordu Emine. Çay termostaydı. Tepsiler dopdolu. Tatlı, tuzlu bir sürü yiyecek. Ortadaki benim getirdiğim çikolatalı. Şimdi bunları mı yiyeceğiz? Niye bu kadar isteksizim ben? Gene telefon çalarsa!.. Çok az aldı yiyeceklerden, Emine de üstelemiyordu, soruyordu sadece. Konuşmaları da tek tük sözcüklere inmişti. Kız da bir şeylerin değiştiğini sezinlemiş de düşünüp bulmaya çalışıyor gibiydi. Okuldan söz edildi bir ara. Notre Dame de Sion'u bitirince Ankara'da Ortadoğu'da

okumuş bir süre. Sonra babası ölünce bırakıp gelmiş buraya, Akademi'de yeniden başlamış... E, yeter artık, kalkmalı.

— Ben de çıkacağım, dedi. Birlikte ineriz Taksim'e...

Önce sevindi, sonra da sevinmedi Refik. Akşam yemeğine Fırat'a gidiyor. Yetmedi mi burda yiyip yuttukları? Pasta oburu bu kız! şimdi gidip bir de... Bir rastlantı, çıkınca hemen durakta bekler buldukları otobüste de konuşmadılar pek. Taksim'de inip ayrılacakları sıra,

— Gelseydiniz, Fuat sevinecekti, dedi Emine.

Ben de onun için gelmiyorum ya. Yeter sevindiği!

— Valla, benim pek başım hoş değil o sizin çevreyle, dedi. O gece gördünüz. Melih mi ne, alçağın teki; ağzının payını da vermedim, üzülüyorum ona da...

Güldü Emine,

— Yok canım, büyütüyorsunuz, dedi. Aslında iyi çocuktur o da...

Birden öylesine kızdı ki Refik. İyi çocuk diyor. Şimdi şuna...

— Haydi güle güle, dedi.

O gece sinir içinde dolaşıp durdu sokaklarda. Eve geç geldi. Sabah, birkaç saatlik uykudan sonra yazıhaneye koşturur gibi gidip de Saffet Bey'in ilk uçakla İzmir'e uçtuğunu duyunca... Annesi mi hastalanmış ne?.. Gebersin... Uçak düşsün, Saffet Bey de... Ben de bir yerlere mi gitsem? Sabah sabah, bu oğlanlar gene birer ikişer merdiven başında toplanmaya başladılar. Para alamamışlar daha. Enayiliklerinden. Bastırıp alacaksın! Boğaz'da zıkkımlanmaya paraları var!.. Sokağa inmişti ki, kameraman Mahmut çıktı köşeden. ORTAK FİLM'den arıyorlarmış Refik'i. Gene bir stüdyo işi. Çocuklardan biri ayağını kırmış stüdyoda. Filmleri kalmış... Sevindi. Demek birinin ayağı kırılacak ki... Stüdyoda geceli gündüzlü, kendini yitirircesine işe kaptırmasıyla her şeyi unuttuğu üç gün sonunda bir akşamüstü eve, yatağına düşüp tam on dört saat uyudu. Uyumak da değil, ölmek! Kalktığında tatlı bir anı gibiydi yorgunluğu. Seniye girdi, arayanlar olmuş. Sormadı bile. O da tanımıyormuş. Herkesin canı cehenneme.

— Senaryo çok güzelmiş değil mi Ağbi?

Gel de bu kızı dövme şimdi!..

— Bilmiyorum. Çık dışarı, dedi...

Bu evde kalırsam biriyle kapışacağız. Zühtü Bey de bir tersliğe kalkarsa... Çıkıp ağır ağır Beyoğlu'na yürüdü. Yazıhaneye uğrasam mı? Saffet Ağbi gelmiş midir? İsteksizce çıktı merdivenleri; Saffet Duran odasındaymış. Evecenlikle girdi. Yalnızdı Saffet Bey. Gülerek kalkıp elini sıktı Refik'in.

— Hoş geldin, dedi. Kusura bakma. O gün apar topar atlayıp gittik. Annem hastaymış...

— Geçmiş olsun ağbi. Nasıl şimdi?..

— İyi, dedi. Korkulacak bir şey değilmiş. Üşütmüş biraz. Hastalandı mı hemen beni ister...

Bir sessizlikten hemen sonra,

— Asıl kötüsü başka haber, dedi. Üzülmüş gibi.

Yüreği sıkıştı Refik'in. Başka haber mi?

— Ankara'dan telefon ettiler sabah... Bizim senaryo takılmış sansürde.

Hiçbir şey anlamamış gibi donuk bakmaya başladı Refik. Yavaş yavaş varıyordu bilincine. Sevinecekti. Üzülüyor muydu? Doğal değil mi? Üzülmek gerek aslında... Saffet Bey tam da duymamış telefonda. Yazısı gelsin bakalım, neresine takılmışlar? Bir umursamazlığın sessizliğini aralar gibi,

— Beklediğiniz oldu galiba Ağbi!.. dedi.

Saffet Duran, algılayamamış gibi baktı önce; iğneli bir gülüş ilişti dudağına,

— Sen beklemiyor muydun? dedi.

Gerçekten beklemiyor muydum? Peki şimdi ne olacak?

IX

Sansürün geri çevirdiği yirmi sayfalık cılız öykü de üç beş satırlık resmi yazı da öyle anlamsız gelmişti ki Gündüz'e... Yönetmeliğin bilmem kaçıncı maddesinin a, b, g, n daha bilmem ne fıkralarına aykırı görüldüğünden... Altında da bir sürü imza... Adamlar ciddi ciddi okuyup irdelemişler bu saçma sapan şeyi, sonunda da düzene zararlı olacağını saptamışlar! İnsanoğlu kadar "hıyar" yaratık yok yeryüzünde der dururdu Kaynakçı Mustafa. Yalan mı? Saffet Duran da gülüyordu alay eder gibi. Yeniden başvuracaklarmış. Bir Ermeni varmış, sansür senaryosu yazan, ona yazdıracaklarmış bu kez.

Nasıl olsa sansürden çıkaracaklarına güvenli bir tutum içinde görünüyordu Saffet Bey.

— Siz Refik'le öyküyü yeniden bir gözden geçirin isterseniz, dedi yazıhanede Gündüz'ü kapıya kadar yolcu ederken.

Ara sokaktan ağır ağır Beyoğlu Caddesi'ne çıkınca, şimdi aklına gelen korkulu olasılıktan kurtulmanın sevinciyle duraladı Gündüz. Ya bu iş bozuldu, ver paraları, deselerdi ne yapacaktım? Demediler işte, atlattık... Asıl öykünün silik benzeri olan, uyduruk, ilkel konuşmalar serpiştirilmiş derme çatma senaryo taslağını anımsadıkça bu ayıbın sorumlusu kendisiymiş gibi utanır olmuştu. Şiirlerimi bastırınca birer kitap göndersem şu sansürdekilere de anlasalar benim o düzeyde olmadığımı!.. Senaryo senin adına mı gitti ki? Sonra onlar ne düzeyde?.. Ne bileyim? Yüksek katlardan gelerek devlet adına görevli oturduklarına göre oraya, o yirmi sayfalık rezillik düzeyinde de olmamalılar!.. Değildirler inşallah!.. Arasın Refik kardeşimiz, neresine, nasıl bakacakmışız bu Allah'ın belası öykünün, düşünelim... Dergide çıkan şiirlerine yöreden gelen sevindirici tepkiler de olmasa son günlerde nerdeyse karabasan çökecekti üstüne. Pervin'in o oğlanla, Sabri miydi, ilişkisini, hele son karşılaşmalarındaki bu konuyla ilgili olduğunu sonradan anladığı ürkek; ürkek filan değil, basbayağı sinsi soruşturmasını anımsadıkça yoğunlaşan bir karaltıya dönüşüyordu içindeki her şey... Niye bu kadar önem verdim bu kadına? Genç bir oğlan bulmuş kendine. Bulur... O oğlan da daha iyisini bulunca atlatmış bunu. Atlatır... Kadın erkek ilişkisinin özeti bu değil mi?.. Tam yaralı gününde de sana rastlayınca el attı soruşturmaya çalıştı; olur ki bir şey çıkar da, kızın ağbisi zaten hainlik etmiş eski bir tutuklamada, filan diye kıza üstünlük sağlar!.. İyice kirlenmeye başladı içim. İnsanlara güvensizim, asıl karanlığım bu benim. Böyle bir toplumda nesine güvenilir insanların?.. İstersen güven de zokayı yuttursunlar. Herkes içini örtüp gizleyerek sözcükleri bulup kullanma çabasında. Yüreğini açmak alıkların işi... Benim yüreğim ne olacak

peki? "Bir şûlesi var ki şem'i cânın / Fânûsuna sığmaz âsumânın.." Böyle olacak devrimcinin yüreği!.. Sen öyle misin? Bilmiyorum. Yalnızım ben. Çok yalnızım. Devrimci yalnız olur mu? Hele ülkenin fakır fakır kaynadığı bu dönemde. Şöyle bir çevrene bak! Bakıyorum. Evet, bakıyorsun!.. Kapkara mürekkep pisliğine bulanmış dizgiden gelme provalara bakıyorsun. Üçüncü hamur kâğıtlara çamur gibi yayılmış, canından bezdiren kara satırlar var senin için akşamlara kadar, ülkenin olayları değil... Babıâli'de hiç kimse kendi gazetesini okumazmış. Anladın mı niye okumuyor? Başka gazete de görmüyorsun. Tümünün Allah belasını versin gazetelerin. Gazeteden ne olacak? Burjuvazinin yalanları. Doğru dürüst bir gazete mi var? Her şeyim kısıtlanmış benim. Biraz politik görünümlü bir eyleme kalkışsam önce en yakınımız olacaklar kaçacak çevremden. Kimmiş o yakınlar? O da ayrı sorun. Bizi öylesine dışladılar ki. Bir yerden ötesine izin yok; çizdikleri sınırın dışında yapacağız ne yapacaksak. Refiklerle, Şahinlerle... Yap da görelim neymiş yapacağın!.. Gittiği bir gün genç işçilere rastlamıştı Salihlerde. Pazardı. Hacer Hanım çocukları bilmem ne dedeye götürmüş. Geceleri altına kaçırıyormuş biri ara sıra. Hamza bir sarı, tüysüz oğlan; en bilinçlileriymiş sendikada, gülüyordu. Onu da götürmüş annesi küçükken; iyi gelmiş... Salih'in öyle yumuşak ilişkileri vardı ki genç işçilerle, devrimciden çok, babacan, kimseyi kıramadığı için varını yoğunu ona buna kaptırıp nasıl olsa top atacak tatlı bir esnaf görünümündeydi. Hacer Hanım gibi bir kadınla yıllar yılı yaşamaktan mı edindi bunu?.. Biraz da doğaçtan geliyor. İçerde de en çetin çatışmaların arasında böyle kaldı bu adam. En yakınlarına sertleşir, o da çok gerekli görmüşse. Bana birkaç kez gerekli görmüştü... Haklı mıydı? Ne bileyim? Haklıydı belki. Biz aydınlar, her şey birden değişsin, olsun bitsin bekliyormuşuz... Çok kızmıştım. Şimdi düşünüyorum da, yanlış değil belki... Beklediğimiz değişim gecikince de mutsuz oluyoruz. Boş bunlar. İşçi mutsuz olmuyor mu? Günlük ekmek kavga-

sında öncesini düşünemiyor belki. Siz düşünün incesini... Benim ekmek kavgam yok mu? Ben emekçi değil miyim?.. Dipsiz düşüncelere dalıp yitmek yalnızlığın getirdiği bir şey. Şahin'de gittikten sonra kimse yok gibi... Nihat'la ortak çalışmanın geliştirdiği yakınlık da bir yere kadar. Öteye gitmesine öyle çok engel var ki... Oğlan iyi hoş da, gazeteden kurtuldu mu doğru meyhaneye... Ne yapsın? Bütün çevresi orda. Bir de handaki dergi odaları var ya, orası akşamüstü ilk buluşma yeri. Çok çok bir saatlik... Söyleşilerinde bulunmak tatlı benim için, yararlı da ama bir uysam ne sağlığım, ne param kalacak... Kitaplar, en iyi arkadaşlar kitaplar... Eskilerde gizli gizli arayıp okuduğumuz şeyler işportalara düştü. *Kapital*'in birbirinden ayrı iki tam çevirisinin olacağını düşlemek olası mıydı bizler için? Türkiye değişiyor. Biz o değişmenin dışında değiliz kuşkusuz... da, ne kadarına ne denli uyabiliyoruz? Neyin, nasıl değiştiğini kavradım mı? Şu Pervin'i alalım... Pervin değil de, sözgelimi, Fuat... Fuat'la nişanlısı mıdır nedir, o kız, Emine'yi alalım. İlişkilerindeki bağımsızlık, başına buyrukluk, başıboşluk de şuna, başıboşluk olsun, aslında saygıdeğer bir şey olmalı; ben yadırgıyorum. Yalnız ben mi? Bizim çevremizdeki arkadaşları düşünüyorum yıllar öncesindeki, böyle bir ilişkiyi nasıl damgalarlardı? Kız kalkıp bir sürü delikanlıyla sere serpe dolaşacak!.. Nişanlısı da gülerek bakacak onlara... Türkiye'nin değiştiğini burdan mı anlıyorsun? O dönemde de Fuatlar Emineler vardı; bir de Salihler Gündüzler vardı... Devrimciler arasında da mı? Daha karışıkları da vardı; ne sanıyorsun? İstediğimle yatmama kimse karışamaz diyen Madam Kolontay özentilerini duymadın değil mi? Tanımıyorsun!.. Anladık ama gene de öyle değil bu... Öyle bir savı yok kızın! Aman, ne bileyim; kafam takılıyor işte... Cinsel açlık içinde kaldıkça daha da takılacak. Bırak şimdi... Akşam karanlığında, bir başına sokaklarda sürüklenir gibi yalnız eve dönmeye alıştın mı ötesi dert değil. Hava kar görünüyor. Gidip odaya sobayı yakıp çayı da koydun mu ateşe... Madam iki gündür yok. Yaz kış Kınalı'da oturan ya-

kınlarına gitti. Meryem satılıcan olmuş... Ölsün isterse. Yalnız sen ölme Madam! Sonra ben ne yaparım?.. Taksim'e çıkınca ayakları saptı; Talimhane'den kıvrıldı, ağır ağır Feridiye'ye doğru yürümeye başladı. Refik'e bir uğrayayım. Saffet Bey de demedi mi öyküye bir daha bakalım diye?.. Evde yoktur. Belki Zühtü Bey buyur eder, onunla konuşuruz. Pervin de orda mıdır? Sokağa inip de merdivenleri çıkarken birinci katta durdu, zile bastı. Tam yukarıya dönüyordu ki kapı açıldı. Pervin tanımamış gibi kaldı, sonra sevinçli bir şaşkınlıkla içeri çekildi,

— Buyrun, dedi...

Kurcaladığı oyuncağı ummadık anda çalışmaya başlamış bir çocuk gibi ürkek duralamıştı Gündüz de. Toparlandı,

— Merhaba, dedi. Refik'e çıkıyordum...

— Onlar yok evde... Yukarda Makbuş var yalnız... Buyurmaz mısınız?..

Beklenmedik bir durumla sallantıda kaldı bir; sonra başka yapacak şey bulamamış gibi,

— Sizi tedirgin etmeyeyim, dedi Gündüz...

— Rica ederim!.. Buyrun!..

İçerdeki küçük konuk odasında kanepeye çekingen iliştiğinde Gündüz de Pervin kadar şaşkınlığını atamamıştı daha. Bir şeyler demek gereğini duymuş gibi,

— Ben de şimdi geldim, dedi Pervin. Bir şeyler hazırlayalım... Yeriz...

— Aç değilim, dedi Gündüz. Öğle yemeğini akşama doğru yedim. Saffet Bey aratmış; erken ayrıldım gazeteden...

Biraz araladı, Pervin'in almasına komadan ekledi yavaşça,

— Bizim senaryoyu geri çevirmiş sansür...

— Öyle miii?

Beklemediği kadar üzgün, gelip yakınına ilişti Pervin; gözlerini Gündüz'e dikti,

— Peki, şimdi ne olacak? dedi.

Bu sevecen ilgi öylesine dokunaklıydı ki, acısını gizlemek istiyormuş gibi gözlerini kaçırıp yere bakmaya başladı Gün-

düz. Uzasın, iyice yoğunlaşsın bu sıcacık zaman parçası. Peki, şimdi ne olacak?..

— Bilmiyorum, diye mırıldandı Gündüz. Saffet Bey yine göndereceğiz diyor. Refik'e bir uğrayayım dedim ben de...

Sustu. İstediği her şey vardı söylediklerinde. Sana gelmedim dediğimi de anlamıştır. Demediklerini de anlamıştır. Kadının gözlerine baksana. Balrengi... İliştiği yerden yavaşça doğruldu Pervin,

— Allah belalarını versin, dedi. İyice bir şey yapmaya kalktın mı karşına dikilirler. Üzülmeyin... Üzülseniz ne yapacaksınız?.. Böyle bu ülke... Siz benden iyi biliyorsunuz...

Acı gülümsemeyle döndü, kapıya doğru yürürken,

— Çay koyayım, dedi. Kahvaltı gibi bir şey yaparız...

Gündüz'ün almasına bırakmadan çıktı. Mutfaktan musluk, çaydanlık, bardak, kaşık sesleri gelmeye başlamıştı. Daha güvenli yerleşti oturduğu koltuğa Gündüz. Yan yana iki pencereden karşı evlerin ışıkları görünüyordu. Perdeler basma, kreton gibi bir şey. Tül var. Tekli bir avizenin altında genişçe sigara sehpası. Yerde eski halı. Kireç badanalı duvarlar boş; yalnız kapı yanında asılı, camlı çerçevede bir eski aile fotoğrafı. Yan yana oturmuş karı koca. Kadının kucağında kız çocuğu. Annesinin kucağında Pervin mi?.. Küçükken hiç de güzel değilmiş. Şimdi de... Olgun, dipdiri kadın... Baksana... Kapıyı iteleyip dolu tepsiyle giren Pervin'in her adım atışta kahverengi eteğini biçimlendiren kalçaları, gergin bluzun ele verdiği dolgun göğüsleri, omuzlarına dökülen saçları... Peki, Sabri ne oldu?.. Felsefedeki kızın ağbisi, devrimci diye... Röntgen...

— Zahmetler ediyorsunuz, dedi Gündüz...

— Yoo, bazı akşamlar böyle yapıyorum ben...

Çıkıp bir yerlerde bir şeyler yeseydik diyecekti Gündüz, diyemedi. Para sorunu var, bir. Sonra dışarda yiyince insan sonunda böyle bir yere gelip de daha iyi, değil mi?.. Çekingenliği de yok kızın. Yukardakiler nerde? Seniye'nin akşam dil kurslarından geç döndüğü, Refik'i, Fuat'la Emine'nin alıp bir yerlere

götürecekleri; Zühtü Bey'in eskisi gibi, çoğu geceler eve gelmediği; kekli, reçelli, çaylı söyleşide Gündüz'ün sormasına kalmadan ortaya çıktı. Oysa rakı içmeyi nasıl istiyordu... Söylenir mi? Ne var yani, niye söylenmez? Karı kalksın bir de oynasın ortada!.. Sonra da tam siz içerde şey... Mahalleli baskın versin!.. Güldü. Bu kız da tatlı gülüyor...

— Aldırmayın, dedi Pervin. İçindeki sevinci yitirmemesi gerek insanın. Hepsi geçiyor... Daha neler yazacaksınız siz...

Bu daha orda!.. Yazacağım, daha çok şeyler yazacağım, biliyorum... Ama bir de bir şey var ki... Bak böyle gülüyorsun... Reçeli sen yaptın demek... Ayva reçeli... Sevmem mi? Isırdığın ekmeğin kırmızı dudağına değerken üstündeki ayva reçeli... Röntgen durumunu mu sorayım şimdi?

— O gün üzgün gibiydiniz... Ya da bana öyle geli...

Şaşaladı, bu da niye gibisine, gülümsedi,

— Evet, dedi Pervin. İnsanın bazı sıkıntıları oluyor...

Gündüz'den kaçırıyormuş gibi gözlerini masaya kaydırdı, yeşilzeytine uzanırken,

— Geçti, dedi yavaşça...

Sonra başını kaldırdı, dupduru bir bakışla gülümseyerek gözlerini Gündüz'e dikip kaldı bir süre.

— Sizin olmaz mı?..

— Olur, dedi Gündüz. Öyle sıkıntılı günlerim olur ki bazı...

Sonunu getirmeden bıraktı. Uzunca süren bir sessizlikle içten içe kımıldayan yakınlaşma duygusu, ağırlığı bölüşmeye zorluyordu Gündüz'ü.

— İçerde ölmeyi düşündüm böyle bir günümde, dedi.

Daha yoğun bir sessizlik çökmüştü odaya. Pervin'in aşırı duyarlılıkla gözlerini dikmesi gerginliğini pörsütüvermişti Gündüz'ün. Alaya aldı gizlice,

— Öldüremediğim için, dedi.

— Anlıyorum, dedi Pervin hiç de anlamışa benzemeyerek. Mırıldanır gibi ekledi,

— İnsan bazı öldürmek istiyor...

Gündüz'ün gülmek geliyordu içinden. Bu da Sabri'yi mi öldürmek istiyordu ya da o kızı mı? Sorsana? O bana sormuyor ki... İyi ki sormuyor; Feriha'yı öldürmek istediğini mi söyleyecektin? Öldürmek de istemedimdi. Bakalım bu istedi mi? Pervin masayı toplamaya başlamıştı. Durgunluğu atamamıştı üstünden. Ne saçma bağlarla, ne budalaca engellerle tükenip gidiyoruz... Belki de şu anda beni istiyor bu kız, benim istediğimden de çok belki! İkimiz de dönmüşüz sırtlarımızı, için için kendimizi kemirip duruyoruz... Söylesene açıkça. Ben seni istiyorum, sen de istiyorsun geçelim içerki odaya... Bu tür ilişkilerle yaşayanlar da var. Bir gün biz de alışacak mıyız? Ne tatsız olacak!.. "Cihan cihan, elem-i intizara değmez mi?" Naili mi demişti bunu? Ortada bir sürü palavramız; gene de iki yüzyıl ötesinin duyarlığında saplanıp kalmışız. Sevgiyi beklemenin tadını aşan nelerimiz var bugün oysa... Ne var? Ne mi var? Evet, ne var? Söyle de biz de bilelim!.. Herkes kendisi düşünüp bulur bunu. Herkesin çevreni ayrı. Beklemenin tadını çıkarmak mı ortak yanınız?.. Belki de...

— Bakın, dedi Gündüz, tepsiyi mutfağa götürdükten sonra gelip karşısına oturan Pervin'e.

Duraladı. Biraz daha aralasa sürdüremeyeceğinden korkar gibi ekledi çabucak.

— Yalnızım. Birbirimizi de pek tanımıyoruz. Tanımaya çalışsak... Bilmiyorum engel var mı senin için? Yanımda birini öyle arıyorum ki. İster miydin?

Yüzü pembeleşti Pervin'in, gülümsemeye çalıştı. Beklemediğiyle karşılaşmışa benzemiyordu. Gözlerini kaçırmadı; öylece baktı.

— Evet, dedi yavaşça...

Rahat gülümsüyordu ya, sesi ürkekti. Gözlerini önüne eğince de denemelerden geçmiş pişkin bir kadın değil, işe yeni başlayan biri görünümünü vermişti! Hep yeni başlıyor gibidir... Evet, dediğine göre, uzanıp elini öpmek gerek!.. Gerçekten de nikâh masasında gibi evet, dedi. Tanrı korusun!.. O

olmayacak işte... Söylesene ona da... Söylemeye gerek var mı? Biliyordur o!.. Çekingenlik bitti artık. Kanıtlamak gerek. Güldü Gündüz.

— E, başlayalım öyleyse, dedi alaylı takılır gibi.

Yavaşça uzanırken, yakındaki koltuktan kanepeye geçti Pervin. Son bir çekingen bakıştan sonra bıraktı kendini, uzun uzun öpüştüler. Yılların aralığından kurtulmuş gibiydi Gündüz. Yorgun mutlulukla kendini öylece bir kadının sımsıcak kuşatmasına bırakıvermekten başka şey düşünmüyordu sanki. Orda kanepe üstünde başlayıp, içerde Pervin'in daracık karyolasında sabah ışıyıncaya dek sürdürdükleri sevişmeyle damarlarına dolmuş ılık bir eriyik gibi Gündüz'ü kaplayan şey, tastamam aradığı, kızın bitip tükenmek bilmeyen sevecenliğiydi. Pek deneyimli sayılmazdı; üçü beşi geçmiyordu yaşamına giren kadınlar. Sağlıklı iki gövdenin karmakarışık oyununda, erkek sertliğini, bir öpücük, bir okşama, bazı sıcak bir solumayla ödüllendirerek yolunu arayan bir çocuğun elinden tutar gibi doyuma götüren daha önce yaşadığı bir başka ilişki anımsamıyordu. Kaçak bir işti yaptıkları. Perdeleri sıkıca kapatmışlardı. Geç saatte kapının çalınmasıyla fırladı Pervin; bekliyor olmalıydı. Gündüz ürküye kapılmıştı birden. Karanlık odada, yandaki çıplaklığıyla gülünç buldu kendini. Basıldık! Gerçekten basıldık!.. Derinden sesler geliyordu. Biraz sonra dönüp yatağa giren Pervin de tedirgin kaldı bir süre. Seniye'ymiş. Ateşim var, deyip atlatmış.

— Gideyim, dedi Gündüz.

Önce ses çıkarmadı Pervin, sonra yavaşça dönüp göğsünü, omuzlarını öptü.

— Kal, dedi. Daha sabaha çok var...

Bir acılık duydu Gündüz. İçimdeki ağırlık bu benim: Sabaha çok var!.. Sabah karanlığında parmaklarının ucuna basarak merdivenleri inip demir sokak kapısını gürültüsüzce açarken de gülünç buldu kendini. Biraz sevgi çaldık, gizlice kaçıyoruz; aman yakalanmayalım!.. Daha sabaha çok var!.. Zop diye Re-

fik çıksa, ne yaparım? Sana bakmaya geldimdi mi demeli? Bu saatte?.. Tarlabaşı'nda bir arabaya atlayıp eve geldiğinde ortalık iyice açılmıştı. Yatağa girdi; gözlerini açtığında on bir'i geçiyordu. Hem daha yatmak, uyumak, hem de yollara düşüp alabildiğine yürümek isteğiyle kaynıyordu içi. Yaşamında özel bir yeri, anlamı olmalıydı dün gecenin. Bugün de apayrı bir gündü. Aktarmalı dolmuşlarla güçbela yetiştiği gazetede sabahtan beri birkaç kez telefonla Şahin'in aradığını duyunca bir kez daha inandı bugünün apayrılığına, bıraktığı numarayı açtı. Bekliyormuş FIRAT FİLM'de; Şahin çıktı. Bir günlüğüne gelmiş. Senaryoyu bugün Saffet Ağbi yeniden göndermiş sansüre. Aldırmamış, nasıl olsa çıkarmış sansürden. Çok sıkı çalışıyorlarmış onlar da. Yarın sabah uçakla Adana'ya gidiyormuş. Akşam erken kurtulursa eve uğrarmış. Sağ ol Şahinciğim... Güle güle!.. Telefonu kapatınca Şahin'in akşam gelme olasılığıyla tedirginleşti. Bir uykusuz geceye daha ne gerek var? Gerekeni buldum ben!.. O gece gelmedi Şahin. Yoksa kapıyı mı duymadım? Başka kimse yoktu evde. On'a doğru gelip yatmış, başını daha yastığa koyarken uyuyup gitmişti. Ortalık yeni ışımıştı uyandığında. Pervin'le geçirdiği gecenin uyur uyanık düşü uçup durmaya başlamıştı yöresinde. Bu tadı yaşadı uzunca bir süre, sonra uyandı; bir ivmeyle sonuna varan düş, donup kalmıştı. O gecenin, o tür gecelerden apayrı bir yanı olduğu duygusu da çözülüp dağılmış, gülünç gizliliğiyle yaşanmış bir kaçamak olarak belleğinde kışkırtıcı anılar arasındaki yerine çekilmişti. ayrılırken yeniden nasıl buluşacaklarını konuşmamışlardı. Gene isteyeceğini biliyordu Gündüz; ötesi yoktu içinde. Koşullanmamdan belki de. Tam benim değilse nasıl özlem duyayım o kadına? Benimle bir mutluluğa tırmanırken nerden bilirim Sabri'yle birlikte olmadığını. Sen kimle birlikteydin?.. Onu da bilmiyorum ki... Bölüşmediğimle de mutlu olmam. Kızın seninle bölüşmediğini kesin söyleyebiliyor musun? Konuşacak bir sürü şey var demek. Var da... Gevşememe bakma, şokun etkisi geçmedi daha! Peki, o?.. Onun için şok bile değil-

di belki. Ya da daha ben merdivenleri inerken bitip gitmiş bir şey. Bir kadın yırtıldı mı... Pek de tanırsın kadınları! Cezaevinde, yıllarca yasaklanmış bölgenin ayrıntılı haritasını ustalıkla çizip yerleştirmişsin koynuna; açıp baktın mı, tamam!.. Her kadın biraz Ferihа'dır değil mi? Yoo, öyle değil... Her kadın az çok kadındır biraz!.. Denemelerden geçmişse de yırtıktır! E, öyle... Her erkek nedir? Az çok erkek değil midir biraz? İleri dünya görüşün, kadınlar bölgesinde geçerli değil; onların yasaları ayrı!.. Kişiliğine bağlı benim saygım. Yırtıklığıyla bile alt düzeye düşmemeli. Palavra bunlar. Yapay, özenti sözler. Agora'da herkesten saygı görerek dolaşan Sokrates'i görünce, "Büyük adam dediğiniz bu mu?" demiş Atinalı orospu. "Bir de bunu akşam benim koynumdayken görün!.." En üstün düzeyi düzeysizliktir o işin! Onu demiyorum ki... Deli dalgaların çatlatıp kıramadıkları var. Temelde olan... Her şeyin değişmesine karşın elde kalan şey!.. Gelişen, bozulup çürümeyen. Metafizik bunlar. Değil!.. O geceden kalan ne? Yargılamıyorum daha. Konuşmadı. İç çekmeleriyle sevişti sadece. Kuşkum da ondan; gizlendi. Ne kadar sürecek? Göreceğiz... Uzun boylu yaşanmaz örtülü... Uykum var. Yeniden uyandığında on'u geçiyordu. Kalkıp giyindi, bir şeyler atıştırdı, çıktı. Sokağa dönüyordu ki bir araba durdu, Şahin indi içinden. Boynuna sarıldı bütün sıcaklığıyla.

— Seni görmeden gidemedim Ağbi, dedi. Nasılsın?

Adanalı bir sinemacı arkadaşınınmış araba. Bindiler, tanıştırdı adamı. Uçağı birdeymiş. Havaalanına giderken Gündüz'ü bırakacaklardı gazeteye. Daha vardı, bir yerde oturup çay bile içebilirdi. Yol üstü, Tepebaşı'ndaki bir kahveye giderlerken soruyor, bir şeyler anlatıyor, sürekli gülüyordu tatlı tatlı. Gözlerindeki ışıltı, sarkık kara bıyıklarının altına dizilmiş ak dişlerindeki parlaklık, kendini kaptırdığı bu coşkulu anlatımla daha da artıyor gibiydi...

— Çok güzel filmler yapacağız Ağbi, göreceksin. Adana'daki işleri bitirip geleyim. On günlük bir iş de İskenderun'da ola-

cak. Ve sonra... Öyküler buldum. Gelince anlatırım. Yeni öneriler yaptılar; anlaşma imzalamaya yanaşmadım. Bakalım, bu işleri bir atalım önce. Sansüre boş ver! Olmazsa başka öykü göndeririz. Çıkaracağım diyor Saffet Ağbi, çıkarır belki de... Baktık çıkmıyor...

Bu konuşmalar, Tepebaşı'nda, yol altındaki kır kahvesi benzeri yerde çaylarını yudumlarlarken de sürdü. İkinci çayları söylediklerinde biraz durulmuş gibiydi; koşturmadan anlatıyordu artık. Kıvırcık saçlı, sivri, badem çeneli, utanıyormuş gibi başı önüne eğik sinemacı, ağzını bile açmamıştı. Gözü takılmıştı Gündüz'ün. Kimin nesi bu herif? Şahin, bakışını yakaladı, gülmeye başladı,

— Konuşmaz bu Ağbi, dedi. Kafayı bulacak ki...

Çocuk gibi kızardı sinemacı. Utangaç, gülüşünü gizlemek için iyice eğdi başını. Şahin açıkladı. Üç sineması varmış bunun babasının, bu bakıyormuş şimdi. Oğlan daha da kızarıyor. Tam taşralı delikanlı. Adanalı tipi de yok. Adı neydi? Tanıtırken söylemişti.

— Ortaklık kuracağız Ağbi. Bir de fotoğrafçı dükkânı var bunun. Kapatacak, İstanbul'a gelecek. El ele verdik mi... Birlikte...

Birlikte mi? Ortaklıkta el ele verenler içinde benim yerim?.. Sezinlediğim, beni de aralarında düşünüyorlar. Yaşadık!.. Ortaklık, işin giz yanı olmalı, aramızda kalsın dedi Şahin bir ara. İyi ki dedin; Madam'a yetiştirecektim! Yeni bir film ortaklığı Madam, gözün aydın! Birlikteyiz! Cağaloğlu'nda arabadan inerken Sinemacı'nın adını öğrendi.

— Şehmuz burda daha Ağbi. Telefonunuzu vereceğim. Sizi arasın. Konuşursunuz...

Sağ ol Şahinciğim. Konuşmaz mıyız? Böyle tatlı dilli biri... Gündüz'e güle güle derken bile Şehmuz'un sesini duydu duymadı... Arabanın ardından baktı bir süre. Kanı kaynıyordu Şahin'e. Çocuk gibi... Kuş peşinde. Elinde sapanı... Sinemacı dediğin böyle olacak belki de... Ben olabilir miyim? Sen biraz daha uslanmışsın!.. Baskılarla, çektiklerimizle de düş gücü-

müz törpülendi... Ayağımız yere basıyor!.. Yerler de bok içinde... Gazetede birileri aradı demelerini bekledi. Kimse aramamıştı. İşte oturmadan telefonu açtı. Uzun uzun çaldı; tam kapatıyordu ki açıldı, Pervin'di.

— Laboratuvardaydım, dedi. Yalnızım da... Nasılsınız?

Nasılsınız mı? İyiyim, siz nasılsınız?

— İyiyim, dedi. Sen nasılsın?..

Nasılsınız'ı kaldı mı? Akşama muayenehanede bekleyecekti Gündüz'ü. Doktor İzmir'e gidecekmiş bugün!.. İki satırlık konuşmayla kapatıp da masaya gelince mutlu buldu kendini. Her şey yerine oturuyordu artık. Bu düzeni, bu ilişkiyi bekliyordum. Çalışabilirim; bu konumumla dünyaya daha kaygısız bakabilir, daha da sağlıklı yargılayabilirim olan biteni. Akşamın sekizinde, Şişli'de dolmuştan inip karşıki apartmana yürürken yüreğinin böylesine çarpmasına şaştı biraz. Ne oluyor? Ne mi oluyor? Sevgiline gidiyorsun! Yukardan görmüş olmalıydı, kapıda karşıladı Pervin. İçeri girip de kapıyı kapayınca çekingen, gülümser bir bakıştan sonra kollarını boynuna doladı Gündüz'ün, uzun uzun öpüştüler. Üstünden aldığı trençkotunu çiviye takıp içeri odaya buyur etti şaşkınlaşmış görünen Gündüz'ü. Masaya geçip oturmuştu. Gündüz karşı koltuktaydı, ilk geldiği gün gibi. Ak önlüğü yok üstünde. Daha yakın bir gülüşle bakıyordu artık.

— Hoş geldiniz, dedi...

— Hoş bulduk!..

Mutlu bir kadın görünümü var bunda... Bu işyerinde şimdi...

— Aç mısınız?..

— Açım, dedi Gündüz. Çıkalım istersen...

Pervin kalktı, gülerek,

— Yoo, dedi. Gerek yok. Burda bir şeyler var... İsterseniz...

Yürüyüp koridora çıkmıştı, dönüp baktı Gündüz'e, gel gibisine... İlerdeki mutfağa girip buzdolabını açtı. Peynirler, salamlar, reçeller, süt, çeşitli meyve...

— İstersek çay da yaparız...

— İçki?

Güldü,

— O yok işte, dedi Pervin. Buranın muayenehane olduğunu unutmamak gerekiyor... Ama çok istiyorsanız sizin için bir şey düşünürüz.

Eskiden Doktor'un eviymiş burası. Muayenehane alt kattaymış. Doktor İçerenköy'de büyük bir ev yaptırınca buraya taşınmışlar. Kocaman bir daire.

— Benim odam var burda, dedi Pervin. Doktor kal diyor annemi yitirdiğimden beri. Evimi de öyle seviyorum ki, bırakamam sanırım... Zühtü Bey atıncaya kadar...

Mutfağın yanında büyücek, sade bir yatak odasıydı Pervin'in odası. Gündüz girip yatağın kıyısına ilişti gülerek,

— Bu yatak evdekinden daha geniş, dedi... İki kişi rahat yatar burada...

Gülümsedi Pervin. Bekliyordu belli ki, bileğinden tutup çeken Gündüz'e karşı koymadı. Sevişmeye daldıklarında bir telefon sesiyle kesilir gibi kaldı Gündüz. Pervin oralı olmamıştı.

— Çalsın, dedi. Boş ver!

El ele vardıkları tepeden yorgun inip yatağa sırtüstü uzanmışlardı ki, nedenini kendisi de bilemeden,

— Sabri'ydi belki, dedi Gündüz.

Pervin sinirlilikle kımıldadı belli belirsiz. Bir sessizlikle kaldılar.

— Neymiş Sabri? dedi Pervin, titrer gibi bir sesle.

— Telefondaki...

Soğuk bir bekleyişten sonra usulca yataktan indi Pervin,

— Olabilir!.. dedi, bir dikelmeyle.

Giysilerini toplayıp çıktı odadan. Banyoya geçmiş olmalıydı. Su sesleri geliyordu. Doğrulup yatağa oturdu Gündüz. Ne güzel yatak bu!.. Eliyle bastırdı. Amerikan pazarında varmış bunlar; yerliye benzemiyor... Ayakucundaki çamaşırlarına, yandaki komodinden sarkan pantolonuna baktı. Ceketini

pencerenin kol demirine asmıştı. Saçma şey yaptım. Sabri olmasın telefondaki! Ne incelik! Aldın yanıtını!.. Kız yaralı... Giysilerine uzanıyordu ki, Pervin çıktı banyodan, aralık kapıdan seslendi,

— Sıcak su var, istiyorsan...

Giysilerini toparlayıp koridora çıktı Gündüz. Pervin mutfakta bir şeylerle uğraşıyordu. Karşıdaki banyo kapısını açıp girdi. Fayans döşeli, kocaman banyo. Şofben. Dolaplarda, raflarda temizlik araç gereçleri. Kristal ayna. Böyle bir banyoda hiç yıkanmadım. Filmlerde filan var. Gene de banyoya girip tam yıkanmadı. Bir çekingenlik vardı içinde. Bideye oturup temizlendi. İlk kez kullanıyordu bideyi de. Giyinip çıktığında Pervin çay demliyordu mutfakta... Saçları kuru onun da... Mis gibi çay kokusu. Demlikten buğular çıkıyor. Pervin musluktan soğuk su eklediği çaydanlığı ateşe koyarken:

— Rakı mı istiyordun, dedi, arkası Gündüz'e dönük.

Senlibenli konuşuyor artık.

— Hayır, dedi Gündüz.

Yiyecekle dolu masaya baktı. Öyle açtı ki...

— Şölen, dedi. Daha ne isteyeceğim?..

Masaya oturdu, muslukta bir şeyler yapan Pervin'e baktı. İstiyorum desem bulacak mıydı rakıyı? Sor. Deminki soğukluk geçti. Küs gibi görünmüyor. Öyleyse Sabri'yi sor!..

— Doktor seni çok seviyor olmalı...

Masaya otururken hemen yanıtladı Pervin,

— Niye sevmesin? dedi. Tek başıma yürütüyorum burayı. En az iki kişi gerek aslında. Tek başına erkekler yapamıyor...

Böbürlenme yoktu söyleyişinde... Bir duralayıp ekledi yavaşça,

— Doktor akıllıdır, çıkarlarını bilir.

Karşısına oturmuş, sıcak bakışlarını üstüne dikmiş Pervin'e baktı Gündüz. Emekçi bu kız. Yalancıktan değil, gerçekten emekçi. Gülümsedi Pervin,

— Başka? dedi...

Gündüz de güldü. Meydan okuyor. Üstüne varmak gereksiz.

— Başka... Çay olduysa içelim...

— Biraz daha; dedi Pervin. Yemeğe başlayalım istersen...

Salama uzanırken,

— Burası çok güzel, dedi Gündüz. Hep burda buluşsak seninle...

— Sen istedikçe olur...

Ses çıkarmadı Gündüz. İlişkimizin tanımlaması bu. İstemiyorsan çeker gidersin, diyor bir anlama...

— Ya sen istemezsen?

Pervin bir şey diyecek gibi kaldı; kalktı birden, ocaktaki çaydanlığı aldı, eli yanmış gibi masaya bıraktı çabucak. Sinirli aranıp büyücek bir bezi alırken söyleniyordu,

— Hep böyle salaklık ederim...

Çayları koydu. Geçip yerine oturdu, gülerek baktı,

— Bugüne kadar kimseyi bırakmadım ben, dedi. Hep beni bıraktılar.

Gözlerini ayırmadan dimdik bakıyordu.

— Sabri'yi de biliyorsun... Yetiştirmişler...

Acılık, burukluk da yoktu içinde. Vardığı yerden yakınmıyordu belli ki. Yaşamın değişken kurallarıyla yeni gelenler önemliydi, gidenler değil. Nasıl da kendine güvenli bu kadın. "Röntgenci" diye biraz dalga geçsem mi!..

— Seninle iyi anlaşacağız gibi, dedi Gündüz, yavaşça...

— Bana da öyle geliyor, dedi Pervin. Kimseden öyle aşırı bir isteğim yok benim... Herkes verebildiğini verir. Ben biraz daha çoğunu vermeye alışığım, o kadar...

Buram buram kokuyordu çay. Ev sıcak, sessiz. İstekle yedikleri yemek, tek tük konuşmaları özlem yaratacak kadar sağlıklı, güven vericiydi. Kollarında sımsıkı kucaklayıp öperek yandaki odaya götürdüğü Pervin'le deli bir sevişmenin bıraktığı mutluluk başını öyle döndürmüştü ki Gündüz'ün, kendini yastığa bırakınca tutamadı,

— Korkuyorum Pervinciğim, dedi yavaşça. Sevmekten korkuyorum...

Bir sessizliğin ürkütücü boşluğunu gidermek için bir şeyler aranırken mırıldanır gibi yardımına yetişti Pervin,

— Ben de...

Banyoya girince uzun uzun yıkandı bu kez. Çıktığında ilk girdikleri odada elektrikli araçla saçlarını kurutuyordu Pervin.

— İster misin? dedi.

— Yok, dedi, alışık değilim. Oturup konuşalım artık... Sen burda mı kalacaksın bu gece?

Bir duralamadan sonra,

— Yoo, çıkarız, dedi. Eve gitmem gerek, işlerim var.

Gündüz'ün kalmak istemesinden mi çekinmişti? Gerçekten nasıl olacak bu işler? Geçmişiyle ilgili şeyler de sormak istiyorum. Sorma. Sabri'yle burda mı buluşuyorlardı? Bu mu soracağın? Annesi varken eve almazdı ya şu Sabri'yi. Bir görsem, nasıl bir oğlan? Pervin yanda, raftaki radyoyu açıp koltuğa oturdu. Ağırdan bir müzik geliyordu. Bir sevinci paylaşır gibi karşılıklı bakışıyorlardı gülümseyerek. Takılmak geliyordu Gündüz'ün içinden,

— Ee, dedi, kadınlar arası dayanışma ne durumda?

— İyi, dedi Pervin. Bu hafta yürüyüşümüz var... Cumartesi...

Sevindi Gündüz... Cumartesi gidip göreyim şunları.

— Niye yürüyorsunuz? Neden?..

Acıya çalan bir gülüşle,

— Nedeni mi? dedi Pervin. Yürümek için neden mi yok ülkede?.. Bir sürü...

Kreş, doğum izni, çalışan kadınlar için erken emeklilikmiş temel istekler. Tırmanan faşizm için kamuoyu uyarılacakmış... Birçok yöreden işçi kadınlar katılacakmış yürüyüşe. Fabrika işçileri... Öğrenciler... Kaç kişi toplayabileceklerini o da kesin söyleyemiyordu ya, iyimserdi. Bilinçli kadınların gövde gösterisi olacak bir tür. İçinde bir burkulma duydu Gündüz. Takıla-

yım demiş, kızın bir iki sözüyle yalnızlığını, dışlandığını, devinimden uzak, kupkuru bir yaşama itildiğini acılıkla düşünmeye başlamıştı.

— Daldın!..

Pervin'in sesiyle ayılır gibi oldu.

— Üzülüyor insan, dedi. Öylesine kısıtlıyım ki...

— Senin de yapacağın işler var, dedi Pervin... Yapıyorsun da...

Anlamadan bakıyor gibiydi Gündüz...

— Film yapacaksın. Şiir yazıyorsun... Başka şeyler de çıkar... Bunlar da eylem.

Kalkıp yanına geldi, hemen yanındaki iskemleye ilişip sevecen bir sokulmayla gözlerini dikti Gündüz'e.

— Anlamıyorum, dedi. Küçümsüyor musun bunları? Bizim yaptıklarımız herkesin işi...

Yanıt bekler gibi sustu... Öyle içtendi ki söyledikleri, sevişmeyle vardıkları yerden çok ötelere götürmüştü Gündüz'ü.

— Küçümsemiyorum, dedi Gündüz. Siyasal yasaklama bunaltıyor insanı...

— Bizi de bunaltıyor...

Ne diyeceğini bilemeden gülümsedi Gündüz. Kalkıp odada dolaşmaya başladı. Pervin'in gözleri üstündeydi. Aramızdaki ayrımı bilmez mi bu kız; tartışalım istiyor. Tartışmayacağım. Daha çok günler var... Deminki yerine oturdu,

— Sen benim evimi bilmiyorsun daha, dedi.

— Öyle merak ediyorum ki...

Güldü Gündüz,

— Gideriz bir gün, dedi, Madam kıskanmazsa!..

Pervin susuyordu.

— Benim kıskanmamı düşünmüyorsun! diye takıldı gülümseyerek...

— Madam'ı mı?.. dedi Gündüz. Haklısın. Evlensek mi dedim bir ara; bana öyle iyi bakıyor ki!.. Sonra yerli filmci... Ortak yanımız var!..

Pervin ne anlam vereceğini bilmeden gülmeye çalışıyordu.

— Bekâr demek, dedi, tutamadığı bir merakla.

Yakalamıştı Gündüz,

— Hayır, dedi, dul! Kıskanacaksan, ne yapalım? Ben Sabri için bir şey diyor muyum?..

Yüzü iyiden iyiye karışmıştı Pervin'in. Ne diyeceğini bilmeden gülümseme, önemsemediğini gösterme çabasındaydı. Bu çaba daha çok güldürmeye başlamıştı Gündüz'ü. Gözleri dolacak gibi oldu Pervin'in. Başını çevirip kalktı, pencereye yaklaştı, dışarlara bakmaya başladı. İleri gittiğini anlamış, susmuştu Gündüz. Bir sessizlik oldu. Titreyen bir sesle,

— Benimle hep böyle alay edeceksen, dedi...

Sustu. Üzüntü duymaya başlamıştı Gündüz. Sabri konusunda yaralı bu kız. Acımasız davrandım. Umursamadım. O umursuyor oysa... Yaklaşıp usulca saçlarını okşadı Pervin'in...

— Takıldım sana, dedi. Alay eder miyim? Sabri konusu...

Duraladı. Niye açmıştı şimdi bunu? Ne diyeceğim? Yüreğinde bir sızı kımıldar gibi oldu. Şaşırdı birden.

— Herkesin bir Sabri'si vardır, dedi. Büyütme!..

Döndü Pervin. Gözleri belli belirsiz kızarıktı. Yukardan bakmaya başlamıştı:

— Ben mi büyüteceğim? dedi... Sabri'm yok benim ki...

Sesi inandırıcıydı. Sustu. Dönüp yandaki radyoyu kurcalamaya başladı. Sabri'n yok mu? Peki, neyin var öyleyse? Bir müzik buldu, gülerek Gündüz'e döndü Pervin,

— Meyve yiyelim mi? dedi.

İçeri gitti, portakal, elma, mandalina dolu bir tabakla geldi. Bıçaklar, küçük tabaklar.

— Meyve çok severim. Sen?

— Ben de, dedi Gündüz, yavaşça.

Mandalinayı soyarken ağır ağır öyküler gibi,

— Madam da altmışını geçmiş kıllı bir Ermeni karısı!.. dedi.

Kütürtüyle dişlediği elmayı çiğniyordu Pervin.

— Ben de öyle düşünüyordum, dedi gülümseyerek.

Suskun, meyvelerini yiyorlardı.

— Seni nasıl karşılar bilmiyorum, dedi Gündüz.

Yanıt bekler gibi baktı bir süre,

— Soğuk bizim ev, dedi...

— Bizimki de pek sıcak sayılmaz...

Sinsi bir gülümsemeyle bakıyordu Gündüz,

— Bilmiyorum; bana pek sıcak geldi...

Güldü Pervin de,

— Pek sıcak gelmesin, dedi. Orda buluşamayız bir daha...

Duralayıp ekledi yavaşça,

— Bir delilikti o gece...

Delilik miydi? İstediğini konuk edemiyorsa niye seviyor o evi? Sen edebiliyor musun? Ben evimi seviyor muyum? Sevmiyorum da diyemem... Soğuk. Yalnızım da... O yalnızlığı da özlüyorum bazı. Şimdi de mi? Gidip yatsam artık... Bir delilikti o gece... Meyve tabaklarını toplayıp mutfağa gitmişti Pervin. Dönüşte gülerek geldi,

— Ne o, daldın gene, dedi... Kim bilir neler geçiyor kafandan... Ben bazı öyle olurum ki, nerde olduğumu unuturum... Boş kalmaktan çok korkarım onun için... Bir de kahve yapayım mı sana?

— İstemem, sağ ol, dedi Gündüz...

Yanındaki koltuğa ilişti Pervin,

— Ne o küstün mü? dedi, takılır gibi...

— Küstüm!..

İsteksiz gülümsedi Gündüz.

— Küsme, dedi Pervin alaylı gülerek. O ki çok ısındın bizim eve... Seniye annesine gidecek bugünlerde... Bir yoluna bakarız!..

— Zühtü Bey de gidecek mi annesine... Refik?.. Neydi o kadın? Makbuş muydu?..

— O kadar da değil, dedi Pervin gülerek...

Suskun baktı bir süre. Gülümseme dağılmıştı yüzünde.

— Sana bir şey söyleyeceğim, dedi. Duymamış olacaksın ama!.. Söz ver!..

Pervin'in gizemli bakışına ne anlam vereceğini bilemeden başını salladı Gündüz,

— Söz!

Sinirli bir gülümsemeyle birden sözü çevirdi Pervin,

— İstersen duymuş ol!.. dedi. Seniye sana vurgun...

Gündüz bakıp kaldı bir, gülmeye vurdu beceriksizce... Şaka... Gözleri üstündeydi Pervin'in.

— Düşlerine giren erkekmişsin sen...

Alaya vurur gibi söylemişti ya, şakaya da benzemiyordu. Toparlandı Gündüz,

— Akıllı birine benzemiyordu zaten, dedi...

Üstündeki baskıdan kurtulmak ister gibi, kalkıp dolaşmaya başladı ağır ağır. Pervin daha da bastırdı,

— Hiç değil, dedi. Öyle akıllı kızdır ki o...

Duraladı bir, sonra mırıldanır gibi,

— Bilmiyorum ne halt edeceğim? dedi. Duyarsa!..

Enikonu kaygılanıyor bu kız! Ses çıkarmadan gelip yerine oturdu Gündüz. İşin bu yanını niye düşünmediğine şaştı. Gizli sürüp gitmeyecek miydi ilişkileri? Niye? Ne güne kadar? Bu kız açıklamasını ister? Benden bir şeyler bekliyor!.. Ürktü...

— Niye duysun? dedi. İkimizi ilgilendiren bir şey bu. Başkalarının bilmesi beni de tedirgin eder...

Hiç ses çıkarmadı Pervin. Bir süre öylece kaldılar. Başka ne diyeyim? Bir dalgınlıktan uyanır gibi kalktılar,

— Sabah erken uyanıp düzeltmeler yapacağım, dedi Gündüz.

Çabucak toparlanıp çıktılar evden. Şişli'de buldukları dolmuştan, Elmadağ'da indi Gündüz. Pervin, eve kadar götürmesine karşı çıkmış, yalnız gitmeyi yeğlemişti. Kırgınlık filan yoktu bakışlarında. Avucuna bıraktığı sıcak ellerinde de... Niye olsun? O akşam yatağa uzandığında ertesi, daha ertesi günler, kızın o sımsıcak ellerini, minicik bir yürek gibi hep avuçlarında duydu. Birkaç kez dayanılmaz istekle gazetede telefona baktı, tuttu kendini. Nedenini tam bilemediği bir çekingenlikle diretiyordu. O da aramamıştı. Vicdan azabıyla boğuşuyordur salak

Seniye'ye karşı. Üçüncü Cuma'ydı biraz da kaygıyla telefona kalkıyordu ki Refik girdi gülerek. Bir reklam filmi için gelmiş Cağaloğlu'na, uğramış. Buluşup bir gözden geçirsek mi senaryoyu? Olur. Yarın... Yarın stüdyoda işi varmış. Pazar akşamı Refiklerde buluşmak için sözleştiler. Bu ara çekinerek evdekileri sordu Gündüz. Herkes iyiymiş. Pervin de iyiymiş... Düzeltmeler döndüğünde bir haberle duraladı. K.D.D.'nin yakınki yürüyüşü için izin almış yöneticileri... Yürüyüş yolunu, nerden Taksim'e çıkılacağını da veriyordu. Öyle ya, Cumartesi demişti Pervin. Ertesi günü sabırsızlıkla bekledi. Sabah geç kalkıp oyalandı evde. Öğle yemeğini Taksim'de bir büfede atıştırdıktan sonra Taksim Gezisi'nde, parkta dolanıp durdu uzunca süre. Parçalı bulutlar arasında görünüp kaybolan güneşe baktı. Pabuçlarını boyattı çevresinde dolanıp duran şipşirin bir oğlana. Serindi hava; tam yürüme havası. Mutluluk vardı içinde. Üçü geçiyordu, Park Otel'e doğru yürüdü. Biraz da oralarda dolandı. Evecenlikle doluydu içi. Biraz sonra dövizler, pankartlarla, Gümüşsuyu'ndan göründüler. Trafik kesilmiş, polis araçları yolları açıp köşeleri tutmaya başlamıştı. Oldukça kalabalık bir yığın sessizce yaklaşıyordu. İşçi kadınlar, aydın ya da ev kadını görünümlüler, yaşlılar, gençler, bazılarının yanında çocukları, çeşitli katmanlardan geldikleri giyim kuşamlarıyla belli olan kadınlar önünden geçmeye başlamışlardı. Gündüz yaya kaldırımının kıyısında, bir apartman basamağına çıkmış, dövizlere, pankartlara filan bakmadan tanıdık yüzler arıyordu yüreği sevinç dolu bir evecenlikle çarparak. Donup kaldı birden. Değildir!.. O! Bir duralamadan sonra indi basamaktan, gözlerini dikip bir iki adım attı yürüyen kalabalığın yanı sıra. Kuşkusu kalmamıştı. Oydu. Feriha'ydı... O görmemiş olmalıydı. Ne yapacağını, ne diyeceğini, giderek ne düşüneceğini bilmemenin umursamazlığıyla çarpılıp kalmış gibiydi. Gülümseyerek geçen Pervin'le toparlandı. Yanında o kara gözlüklü... de Seniye mi? Kim olursa olsun!.. Polisin karısıyla birlikte yürüyor aptallar!..

İkinci Bölüm

X

Merdivenleri ağır ağır çıkarken kulakları uğulduyordu Zühtü Bey'in. Altta Genel Kurul'un yapıldığı salondaki gürültüler yukarıya, sokağa taşıyordu. Birbirlerini yiyorlar. Yesinler. Allah tümünün belasını versin!.. Sokaklarda da birbirlerini vuruveriyorlar. Nasıl düştük bu duruma?.. Bütün suç İsmet Paşa'da; '46'dan başlıyor bu iş. Particilik nesine bu ülkenin? Balkanlar bu yüzden gitti elimizden. Bir de "ortanın solu"nu yumurtladı. Bunadıydı demek... Al sana ortanın solu!.. Komünistlik kol geziyor... O da perişan oldu ya... Kuş kaçtı bir kez... Bülent diye dünkü oğlana kaptırdı koca partiyi... Sinemanın önüne çıkınca derin bir soluk aldı. Bu Marmara Sineması'nın

yapılışını biliyordu, savaş yıllarında. Beyazıt Alanı'na baktı. Solda medrese, şimdi Belediye Kitaplığı mı diyorlar? Arkada şimdi Eczacılık Fakültesi –eski Askeri Tıbbiye–, Üniversite Rektör evi, kapısı, sağdaki benzeri yapı eskiden Türkiyat Enstitüsü derlerdi şimdi ne var orada? Beyazıt Camii, ağaçlar... O ağaçların orda Çöplük, Küllük kahveleri vardı. Arada Emin Mahir Lokantası... Tramvaylar alanı dolanırdı. Kocaman salkımsöğütler vardı yukarda. Solda sıra çınarlar... Havuz vardı. Alanın da içine sıçtılar... İndir, bindir, kaç kez yıkıp bozdular... Niye bizim işler böyle? Gün günden kötüye götürüyoruz her şeyi... Hem de yapacağız diye bozuyoruz!.. Sinema merdivenlerinin solunda, set üstündeki yeşilliklere örtülü kahveye baktı. Girip bir akşam kahvesi içmek geldi içinden. Anımsadı, burası sağcı komandoların kahvesi demişlerdi. Olsun, bana ne? Vatanseverliğin adını böyle bokluyorlar belki!.. Gene de gitmek gelmedi içinden. Hiçbir şeye bulaşmak istemiyordu... Kimilerine faşist diyorlardı Genel Kurul'da. Yönetimi ellerinde tutmak için bu komandolarla bağlı çalışırlarmış. Geçen Genel Kurul'da da bir sürü tipsiz herifi doldurmuşlardı salona. Onu da bunlar yapmış... Bir eczacıyı da kaçırmışlar dendi sonradan... Peki bunlar ne ister, ötekiler ne ister? Doğru dürüst ayıramıyordu. Ayırsa da, hangi yanı tutması gerekli, onu ayıramıyordu açık seçik. Son bir yıldır, Fuat'ın anlattığı şeyler, verdiği örnekler, hele kılı kırk yaran titizlikteki dürüst, namuslu tutumu, davranışı, değiştirmek değil de, kimi şeyleri bulandırmıştı kafasında. Bir iki takıştılar bayağı. En çok da geçmişten söz edilince bozuluyordu. İkinci Dünya Savaşı yıllarında Almanlara, Hitler'e olan bağlılığı, sevgisi suçmuş sanki. Savaştan sonra kendi gibi düşünen çoğu kimsenin döndüğünü, Hitler'e sövüp saydığını anımsıyordu. O da ağırına gitmişti. Hitler belki deli meli; şu, bu ama yurtseverdi. Almanya'yı yüceltmek için yaptı ne yaptıysa. Sonunu getiremedi... Baştan iyi gidiyordu. Kış yıktı adamı. Rus kışı... Yok, öyle değilmiş; faşist olduğu için yıkılmış herif! Kafalarına takmışlar bir kez. Tarihin akışına

ters düşmüş de ondan gitmiş... Neymiş tarihin akışı? Kurnaz olan Fuat; artık girmiyor o tartışmalara. Hepsi solcu hergelelerin. Solcu sözüne de alıştık; eskiden böyle miydi? Nesine alışacağım; Allah belalarını versin. Din, iman, aile, namus dümdüz pezevenklerde... Ondan sonrası Bolşeviklik zaten; ne ana, ne baba, ne kardeş... Allah sonumuzu hayretsin... Ah, hükümet hükümet değil... Heriflerin şu salonda bağırıp çağırmalarını görünce insan diyor... Hadi, Allah belalarını versin... Adımızı faşiste çıkarır bunlar. Bizim Fuat'ı al... Söyledikleri doğru. Olacak şey mi bakanlığın yediği nane?.. İlaca vur zammı, endüstriciyi zengin et; eczacı payının yüzdesini de aşağı indir! İlaç pahalı, halk alamaz; eczanenin payı, bir de öyle düşsün... İyi! Ama öte yandan ne diyor herif! İlaç endüstrisine devlet el koymalıymış. İnsan sağlığıymış bu. Özel fabrikacılar dışarıya sömürtüyorlarmış bir de... Yurdumuz için zararlıymış, filan... Doğru belki. Ama sonu şuraya gidiyor bu sözün; bu meslek kurtulmaz nasıl olsa; devlet eczaneleri de alsın! Komünistlik değil mi bu? Eşşoğlu eşşekler. Sonunda karıları da bölüşürler... Yüzüne kan yürümüş gibiydi. Dönüp salona, ağzına geleni saymak geçti içinden. Tuttu kendini. Kime söveceksin, hangi yana, hangi birine?.. Eğilip merdiven basamağının kıyıcığına ilişti. Korkmuştu. Cebinden çıkarıp bir minicik hap attı ağzına. İçerden gelen sesler tam bir gürültüye; itiş kakış, belki de dövüş seslerine dönüşmüştü. Birini mi dövüyorlar? İnip bakmak geliyordu içinden. Gene tuttu kendini. Dayanamam, kötülük mötülük gelir üstüme. Sağlığım iyi gerçi, kaygılanacak bir şey yok ama. Birileri çıkıp yukarı doğru koşuşturdu merdivenlerden. Birileri indi. Daha çok gençler. Basından kişiler gibi... Sabah Fuat'la gelmişlerdi. Bir ara Pervin'le Emine'yi gördü, yitirdi. Gittiler belki. Fuat başkanlık divanına seçildi. İçerde o, çıkamaz. Bir arabaya atlayıp gitmeli... mi?.. Aşağıdan birisi göründü merdivenlerde. Yaşlıca biri. Fötr şapkasını başına oturtup ağır ağır çıkmaya başladı. Zühtü Bey'e bakıyordu gülümseyerek. Anımsadı; sabah tanıştırmıştı Fuat, bilmem ne

Ağbi diyerek. Adını da unuttuk herifin, kafa kalmadı ki. Doktor, ilaç sanayicisi demişti. Önceki sıradaydı. Demek o da dayanamadı. Kalktı Zühtü Bey. Adam aynı dostça gülümsemeyle yaklaştı.

— Siz de yoruldunuz değil mi beyefendi? dedi.

Elini dostça uzatıp sıkarken kalkmasına yardımcı oldu Zühtü Bey'in. Kalın, kara çerçeveli gözlüklerinin altında ışıldayan gözleri hep gülüyor gibiydi. Kalktı, toparlandı Zühtü Bey. Ellerini umarsızlıkla şöyle bir açıp:

— Valla bilmem ki, dedi.

Sonunu getiremedi.

— Kalıyor musunuz siz?

Bir duraladı,

— Yoo, dedi Zühtü Bey. Ben de gideceğim...

— Seçimlere geçiyorlar...

— Allah tümünün belasını versin!

Daha ölçülü gülümsedi adam,

— Buyrun isterseniz, çıkalım, dedi.

Adamın arabası varmış. Arka sokaktaki Murat arabaya yürürlerken konuşmadılar pek. Adam girip kapıyı açtı, Zühtü Bey'i aldı yanına. Öne arkaya bir iki devinimden sonra, sokağa sapıp Beyazıt'a çıktı. Çarşıkapı'ya doğru sürdü.

— Sormadım ama yukarda oturuyorsunuz sanırım. Ben Taksim'e çıkıyorum...

Neydi bu adamın adı? Dönüp şöyle bir baktı Zühtü Bey. Bir şeyler söylemek istiyor, bulamıyordu. Adam anlamış gibi açtı hemen. Bu gençleri pek seviyormuş. Fuat'ın babasını tanırmış. Çok önemli şeylere parmak basıyormuş bu çocuklar... Sessizce dinliyordu Zühtü Bey. Bu da onlardan... Başka ne olacaktı? Fuat'ın adamı sana tanıştırmasından belli değil miydi? Peki, bu, ilaç sanayicisi... Durmadan anlatıyordu adam. İlaçlar çok pahalıymış. Soygun yapıyorlarmış ilaç firmaları... Yerlisi de yabancısı da... Dur demek gerekliymiş bunlara. Aslında bunlar bütün dünyada, giderek ileri ülkelerde bile halkı

soymak için... Tıpkı Fuat'ın ağzı.. İlgisi şaşkınlığıyla artıyordu Zühtü Bey'in.

— Siz ilaç sanayicisi değil misiniz?

Zühtü Bey'in ağzından kaçar gibi söyleyiverdiklerine ağırca başını salladı adam.

— Sanayiciyim, dedi...

Bir sessizlikle geçiyorlardı Köprü'yü. Kalın bir vapur düdüğüyle uyanır gibi,

— Hırsız değilim, dedi adam.

Ötekiler hırsız demek.

— Bağışlayın, dedi Zühtü Bey. Hangi firmaydı sizinki?..

Necatibey Caddesi'ne dönüyorlardı Karaköy'den. Sollayan bir arabaya takılmış gibi duraklayıp Zühtü Bey'e döndü adam.

— Asıl büyük firmayı yeni kuruyoruz dedi. Bir küçük firmayız daha...

Sözünü ettiği birkaç ilaç anımsadı Zühtü Bey. Çok yeni bunlar... Bir sessizlikten sonra, adam aldı gene. Çoğu dalaverelerle savaşmak için kuruyorlarmış. Çeşitli ilaç ortaklıklarında, fabrikalarda görüp geçirdiği denemeler, edindiği bilgilerle yola çıkacaklarmış... Çıkın bakalım!.. Öyle pek bastırarak konuşmuyordu ya, güvenli görünüyordu. Tam da dinlemiyordu Zühtü Bey. Boğaz'da gemiler, Üsküdar araba vapuru... Kabataş'ı geçip de Dolmabahçe'den yukarıya kıvrılırken dönüp baktı adam,

— İşiniz yoksa, çağrılım olun bu akşam, dedi. Daha ayrıntılı konuşuruz... Bir Doktor arkadaş var, onları alacağım. Taksim'den... Masa ayırttım, Rejans'ta bir şeyler yiyeceğiz...

Duralayıp kaldı Zühtü Bey. Beklenmedik önerinin çekici gelmesine şaşmıştı biraz da. Nereye gidecektin ki?..

— Bilmem, dedi yavaşça.

Daha bir yakın baktı adam,

— İyi, dedi. O ki yok bir şeyiniz; sözünüz filan... Sizinkiler de düşer geç vakit. Seçimlerin sonucunu da öğreniriz... Fuat sizden çok sık söz eder... Doktor Sungur da çok yakınım be-

nim. Karısı; bir dostları var... Gümüşsuyu'ndan alacağız onları...

Olmuş bitmişti. Ses çıkarmadı Zühtü Bey. Onun adı Doktor Sungur da, senin adın neydi? Doktor?.. Gümüşsuyu'nda kapıcıyla çağırttıkları Doktor Sungurlar gelip de,

— Bağışlayın Ramizciğim, beklettik diye arabanın arkasına doluştuklarında öğrendi, daha doğrusu anımsadı adamın adını. Şöyle bir tanıştırdı Zühtü Bey'i, gelenlere Doktor Ramiz. Doktor Sungur genel kurulu sordu.

— Epeyi kavgalı oldu ya iyi gidiyordu, dedi Doktor Ramiz. Seçimler başlayınca çıktık...

Kadınlar, Sungur'un genç, güzelce karısıyla, daha yaşlı bir kadın dostları olaya ilgilerini sessiz kalmakla gösteriyor gibiydiler. Sungur'un karısı hanımefendiyi sordu Doktor Ramiz'e. Ankara'ya, kızının yanına gitmiş. İyiymişler. Bu Doktor ben yaşta filan. Aynı yıllarda üniversitedeydik belki de... Soracağım... Biraz garip bir adam bu. Eve gidip de ne yapacaktım? Nazmiye'ye gitmek gelmiyordu içinden. Sağlığım iyi belki, eski gücüm yok gene de... Kütür kütür kadın ortada dolaşsın, ben de bakayım öyle; başımıza bu da gelecekti demek!.. Rejans'a girip de donatılmış bekleyen masaya oturduklarında Ramiz Bey bir kez de ayrıntılarıyla tanıtmak gereğini duydu masadakileri birbirlerine. Öteki kadın, eski bir hukukçuymuş. Şemsa Hanım... Yargıtay'dan mı ayrılmış ne?.. Şimdi hukuk danışmanlığı yapıyormuş ticaret konularında. Doktor Sungur'un karısı Esin Hanım'ın bir akrabası filan... Pek hoşlanmazdı bu Rejans'tan Zühtü Bey. Gelişi sayılıydı. Her şeyinde Rus kokusu... Masadakiler votka istemişlerdi. Buranın özel sarı votkası vardı. Zühtü Bey, rakı, dedi. Söze başlamak için sabırsızlanıyor gibiydi Doktor Ramiz. Mezeler gelmişti. Yemekler de söylenince, tam karşısındaki Zühtü Bey'e gülümseyerek baktı Doktor Ramiz,

— Sizinle başka ortak arkadaşlarımız da var Beyefendi, dedi. Eczacı Haşmet vardır.

Anımsadı Zühtü Bey. Hiç de sevmezdi. Haşmet Malatya'daymış şimdi. Ankara'da karşılaşmışlar geçenlerde. Öylece dinliyordu Zühtü Bey. Çok konuşkan bu adam. Haşmet beni sormuş buna! Nerden nereye!

— Almanya'da birlikteydik Haşmet'le...

Biraz şaşırmış gibi,

— Siz Almanya'da bulundunuz demek, dedi Zühtü Bey...

— Sizin ayrıldığınız sıra gelmişim. Haşmet'le ordan açıldı.

Ramiz Bey'in konuşkanlığı masadakilerin dilini de açmıştı. Bir konuşmayan Zühtü Bey'di; o da sorulara daha uzunca yanıtlar veriyordu. Sözgelimi eczanesinin yeri sorulduğunda – Esin Hanım sormuştu– eczaneyi nasıl aldıklarını da ekledi; hem de biraz uzunca... İstanbul'a nasıl geldiklerine de değinerek filan... İlk kadehler boşaldığında birbirlerini tanımış gibiydiler. Gene de bir çekingenlikle asıl söze girilemiyordu. İkinci kadehi bitirdiğinde bu tedirgin bekleyiş de yerini bir akşam masasının tatlı söyleşisine bırakmıştı. Hoş insanlar bunlar... Yemekler de güzel. Rakı da, zıkkım, ne gidiyor ya. Ben daha iki duble bu akşam... Doktor Ramiz kadehini kaldırıp herkesi içkiye kışkırtır gibi bir gülümseyişle sağa sola yükseltirken,

— İşimiz güç bu ülkede, dedi. Sevmek zor bu ülkeyi. Hadi, sağlığınıza!..

Rastgele söylenmiş sözlere benzemiyordu bunlar. Yürekten bir yakınmanın sessizliği bastırmıştı. Zühtü Bey bile, masaya çöktü çökecek kaygılı, asık yüzü değiştirmenin yolunu aranıyordu ki Doktor Ramiz gülerek aldı,

— Bu ilaç işinde nerelerden geldim ben biliyor musunuz Zühtü Bey? dedi.

Nasıl bilsin Zühtü Bey?.. Nerden geldiğini bile bilmiyordu! Doktor Ramiz, sorunun büyüklüğünü, işin gerçek yüzünü nasıl anladığını açıklamak istiyordu belli ki. Zühtü Bey'in Fuat'tan sık sık duyduğu şeyleri dinlemeye pek isteği yoktu ya, Doktor Ramiz'in konuşmasındaki, kendine özgü çekicilik, tatlılık onda da ilgi uyandırmış, az geçince de söylenen sözlerdeki

başka boyutlar, konuşmasının çekiciliğini iyiden iyiye arttırmıştı. Uzmanlık çalışmasını yarım bırakıp bir ilaç ortaklığında çalışmaya başlamış Doktor Ramiz. Ortaklık, aile ortaklığı... Karısı, kızı, damadıyla kâr peşinde koşan bir adam. Kolejli bir Laz...

— Benim de para kazanmaktan başka şey düşündüğüm yoktu ki, diye gülüyordu Doktor Ramiz. Sorun çok basitmiş daha onun için. Doğrusu işin başka yanı olduğunu da düşünemiyormuş. Hem para kazanıyorsun, hem de yurda yararlı bir iş yapıyorsun. Önüne konan ilaç paketlerinin sürümünü arttırmaktan başka şeyle de pek ilgisi yok. Tek sorun, daha çok ilaç satmak... Bunları anlatırken ufak tefek anılarını katıyor, Laz patronun kişiliğiyle ilgili tatlı fıkralar ekliyor, konuşmasını sıcak bir söyleşiye çeviriyordu. Hem tatlı dilli, hem de içten bir adama benziyor bu herif... Türkiye'deki ilaç endüstrisinin oluşum serüvenini öykülemeye başlamıştı. İlk Amerikalılar girmiş bu piyasaya dışardan. Levent'te modern bir yapı. Doktor Ramiz de orda... Yabancı Sermayeyi Teşvik Kanunu çıkmış 1954 yılında. Kauçuk sanayiinden sonra yabancı sermayenin en çok ilgilendiği, yatırım yaptığı alan, ilaç alanı. Bir gün Eczacılık Genel Müdürü'ne çıkmış Ankara'da Doktor Ramiz. Müdür, tansiyon düşürücü bir ilacı göstermiş, "Bu ilacı 322 kuruşa satıyorsunuz" demiş (O zamanın fiyatları!..). "Bunun içinde 3,5-4 kuruşluk hammadde var..." demiş... Birden bozulur gibi oldu Zühtü Bey. Demiş de ne olmuş yani Ramiz Bey? Dört kuruşluk hammadde var diye beş kuruşa mı satacağız? Bu herifteki kafa da kafa değil. Hammadde mi satıyoruz, ilaç mı?.. Zaten o eczacılar genel müdürleri değil mi işi bok eden... Fuat'la yaptığı tartışmaları da anımsayınca iyice takıldı. Düzenli düşünemiyordu. Bir yerlere dalıp gitti gidecek... Lena bir gün eczaneden ilacı alıp da Atina'da daha ucuzmuş bak geçmişini s...ğimin karısı... Anlamış ki Doktor Ramiz, yerli firmaların çaba gösterenleri de iç pazardan pay kapmak kavgasında. Başka dertleri yok. Yabancılarla ortaklık daha kârlı. Yurt çıka-

rıymış filan, kimin umurunda?.. Peki, siz ne yaptınız Ramiz Bey? Sonunda kendi firmamızı kurduk Beyefendi!.. Sıkılmaya başlamıştı Zühtü Bey. Saati de epeyi ettik... Bu Şemsa Hanım'da da iş var gibi! Kaçlarında?.. Kırkı geçmiş de... En çok kırk beş... Kumral... mış... Ağırbaşlı görünümünde. Ben bilirim sizin o ağır başınızı... Yastık belinin altına yerleşti mi, o ağır başınız... Göğüsleri de bu kahverengi kazak... Eczacılar kongresinden çıkıp gelenler bir gürültüyle lokantaya girdiğinde Ramiz Bey, firmasının kurulma gerekçelerini bitirmemişti daha. Gelenler pek sevinçliydi. Almışlar Genel Kurulu. Gündüz salonda gördüğü birkaç genç eczacıyla Fuat, yanında Emine'yle bir kız daha, o da mı eczacıydı yoksa? Hemen arkalarında da Pervin, tanımadığı birileri, Seniye... Bu da Gündüz Bey değil mi?.. O da mı ordaydı bugün?.. Doktor Ramiz sevinerek ayağa kalkıp Fuat'a uzattı elini,

— Sizleri yürekten kutlarım dostum! dedi. Yeni bir dönem başlatabilirsiniz artık...

Doktor Sungur'la Zühtü Bey de kalkmışlardı. Tanıştırmayla kutlama karışımı bir törenin şaşkınlığı içinde tanıdığı tanımadığı birilerinin ellerini sıkıp yerine oturdu Zühtü Bey. Başlayacağı muştulanan yeni dönem için bir şeyler düşünmenin yolunu arar gibi yeni gelenleri gözden geçiriyordu tek tek. Sonunda, Fuat'la yan yana, Ramiz Bey'in karşıya, Şemsa Hanım'la Sungur Bey'in arasına buyur ettiği Gündüz'e takılıp kaldı. Niye kesin bir şey diyemiyordu bu adam için? Ötekiler yeni boşalan yakındaki bir masaya doluşmuşlardı. Öteki masaları biraz tedirgin eden, lokantanın pek alışık olmadığı şamatanın yatışmasıyla Doktor Ramiz, ara bitmiş de öğrenciler yeniden sınıfa girmiş gibi, bir anımsatma yaparak bıraktığı yerden aldı,

— Biliyor musunuz? dedi. Sizlerin kazanmanızı, firmamın başarısını ister gibi bekledim! Demin Beyefendi'ye, girdiğimiz savaşın öyküsünü şöyle bir anlatırken kafam hep sizin bugün alacağınız sonuca takılıyordu. Sizin meslektekilerin bilinciyle

vereceğimiz ortak savaş bu ülkeye çok şey kazandıracak... Hadi, yenginiz için... Sağlığınıza!

Zühtü Bey'i bu sözler değil de, sevinerek kadeh kaldıranların (Yerlerine daha yeni yerleşen öteki masadakiler de duymuş, hepsi Ramiz Bey'e doğru gürültüyle kaldırmışlardı kadehlerini), neredeyse coşkuyla ayağa fırlayarak Fuat'ın yanında sessizce Ramiz Bey'e bakan, kadehini de şöyle bir kaldırıp yudumlayan Gündüz'dü ilgisini çeken, bir anlamda etkileyen. Sinsi biri bu. Benim oğlan da içlerinde, hiçbiri toz kondurmuyor ya içinden pazarlıklı bu herif... Çok da yetenekli...ymiş... diyorlar.. Belli ki iyi hazırlanmış... Konuşmasını da biliyor... Birkaç ay önce evde Refik'le çalışma yaptıkları sıra, birlikte yemek yiyip söyleşiye dalmışlardı bir gün. Aklı başında sözler ediyordu hep. O gün de vardı bu sinsilik; ilk konuştuğumuz günde de... Herifin hapiste yattığını bildiğimden belki. Değil; gizli gizli alay ediyor gibi... Bak, şimdi de var... Bakışında var... Gülmese bile gülüyor gibi. Bu Doktor da sıktı! Gene başladı ilaç endüstrisi diye... Hırsızlıkmış. Nerde yok ki hırsızlık? Hem niye hırsızlık olsun? Adam işini biliyor da, piyasaya sürdüğü ilaçtan kârını artırmanın yolunu arayıp buluyorsa, şimdi yani bu hırsızlık mı oluyor?.. Solcu mudur, nedir bu pezevenk de!.. Dördüncü kadehi yarıladığında hiçbir şeyi dinlemez olmuştu. İçkinin ağır bastığı saatler başlamıştı artık. Tuvalete gidip geldi. Aynı konu sürüp gidiyordu masada. Fuat'la Doktor Ramiz'in birbirini tamamlar gibi, yarışırcasına konuşmasına ara sıra Gündüz Bey de karışıyordu ki bir iki söz, bir küçük soruyla. Daha çok dinliyor herif... Yorulduk be, kalksak artık. Saat on ikiyi buldu nerdeyse. Bunların çenesi öyle açılmış ki... Dinleme istersen! Yabancı tekellerle el ele bizim yerli büyükler, ucuz alıp pahalı gösterip ilaç soygununda küçüklere ekmek yok, iki Doktor da Frank'ın asistanı biri Seha Mutlusoy dahiliyeci arkadaşı da dahiliyeci Despina Mulda'yı kurup o zaman Roche'un Librium'unu Klor Diazotopoksit getirtip İtalya'dan İzmir'de Şanlı Laboratuvarı da

Kloranfenikol hammaddesini de yapınca Türkiye'de Parke-davis'in ürettiği Klormisetin'i hammaddeyi getirtip İtalya'dan İzmir'de yapınca mahkemeye verdiler. Türkiye'de patent var-dır, Kloramfenikol bize 90 dolardan geliyor, İtalya'da 30 dolar; Tatrasiklin 600 dolardan geliyor, İtalya'da 90-95 dolar, patenti Milli Birlik kaldırınca biz, '962'de durum kesinleşti. Patent yok denildi haydi bütün yerliler ucuz hammadde bulalım diye saldırdılar ya, gene de bizim ucuz ilaç politikası aslında bun-lardan ayrı dışarlarda ucuza bulduğumu getirip sözgelimi Glibenclamid'i Hoechst daha bir yerde çıkarmışken biz burda daha ucuz yapıp da Dr. Luft bir kongrede adam ünlü diyabet uzmanını görünce nasıl yaptınız İtalya'dan aldık ama bu maf-yalıktır deyince gangsterliğe karşı mafyalık dedim öpüp kut-ladı beni savaş sürüp gidiyor. Welcome'ın Allopurinol'u 380 bizde 80 Roche'un L-Dopa'sı 490 bizde 65 Nitrozepam'ı 1.200 bizde 96 Eczacıbaşı'nın Rolitatrasiklin'i 790 bizde 75... Bunal-mıştı Zühtü Bey. İçine sıçayım; satayım gitsin mi bu eczaneyi, ne yapayım?.. Ucuz etmiş de bir şey olmuş sanki!..

— Karşınıza devleri almışsınız!.. Dış tekeller, iç tekeller...

Gündüz, gözlerini Doktor Ramiz'e dikmiş durdu bir süre. Ramiz Bey de ses çıkarmadan, biraz da meydan okur gibi göz-lerini ayırmadan Gündüz'e bakıyordu. Gündüz ekledi yavaşça,

— Peki, size karşı hiçbir şey düşünmez mi bunlar?

— Düşünürler, dedi Doktor Ramiz, düşünmezler mi...

Işıltı vardı hafifçe kırptığı kara gözlerinde.

— Onlar düşündükçe biz de düşünüyoruz!..

Güvenle söylenmiş bu sözlerdeki gizli alayı açıklamak gere-ği duymuş gibi aldı gene,

— Fiyatını dört kat indirip bloke ettiğim dışardaki bir firma "Biz de senin ülkendeki ilaçlarının fiyatlarını indireceğiz!" diye çıktı karşıma...

Sustu bir an, gülerek sürdürdü,

— Yüzde yirmi indireceklermiş. Proforma fatura istedim hemen. Ülkeme, bana yaptıkları bu iyilikten ötürü sağ olsun-

lar dedim. Karşılığında onlar için ne yapabileceğimi sordum!..

Gülüyordu. Ekledi hemen,

— Proforma da vermediler...

Ramiz Bey, Gündüz'ü bulmanın sevinciyle çevreyi unutmuş gibi sürekli ona anlatmaya başlamıştı ilaç dünyasındaki savaşını. Fuat da nasılsa sabırsızlık etmiyor, hiç kesmeden belirtmek istiyormuş gibi mutlulukla gülümseyerek baş sallıyordu sadece. Ramiz Bey'in bir ara duralamasından yararlanıp kışkırtmak ister gibi, yavaşça,

— Peki, böyle bir savaşı kazanabileceğinize inanıyor musunuz? dedi Gündüz.

— Ben kazandığıma inanıyorum, dedi Ramiz Bey. Bugün artık dur diyen birileri var onların karşılarında. Bu ülkenin sahipsiz olmadığını anladılar... Kolay bitmez bu kavga... Sürüp gidecek... Başlatmak, hele bu yere gelmek önemliydi bizim için... Oraya vardık...

Ramiz Bey öykülere başladı yeniden. Ayrıntılı olayları anlatıyordu. Doktor Sungur'la ne hanımdı o, hukukçu, söze karıştılar onlar da. Bu ilaç kavgası ülkemizin... Zühtü Bey'e bir uyku bastırmıştı; ayıp olmasa başını masaya dayayıp uyuyacaktı. Sayıklayan başı öne düşüyordu ki, bir gürültüyle irkilir gibi kendine geldi. Kalkıyormuş. Masayı, kimseye bırakmadan Ramiz Bey ödemiş... Öteki masadakiler de kalkmışlardı. Kapıdaki el sıkışmalarla ayrılmalar gene bir uyku bulanıklığında geçiştirildikten sonra, Fuat'ın yan sokaktaki Volkswagen'inde öne Fuat'ın yanına yerleşince açılır gibi oldu. Arkaya Seniye'yle Pervin oturmuşlardı. Fuat onları eve bırakıp Arnavutköy'de bir yere gidecekti; sözleşmişlerdi ötekilerle. Ağır aksak giden bir otobüsü sollayıp da Galatasaray'ı geçince gülerek Zühtü Bey'e döndü Fuat,

— Bugün niye oy kullanmadınız Ağbi? dedi.

Önce anlamamış gibi duraladı Zühtü Bey, dönüp baktı Fuat'a. Kongreyi diyor...

— Kime oy verecektim? dedi birden kızmış gibi.

Fuat gülüyordu.

— Sevindim Ağbi, dedi. Karşı yana vermemeniz büyük ilerleme!..

Bir şey diyecekti Zühtü Bey, bulamamıştı, kıpır kıpırdı dudakları... Fuat yan gözle bakıyordu aynı alaylı gülümsemeyle. Zühtü Bey, kendini zorla tutuyormuş gibi,

— Hadi görelim bakalım, dedi. Doldurdunuz bir sürü solcuyu...

Bir şeyler daha diyecekti, gene bulamamanın sinirliliğiyle ileri geri oynadı oturduğu yerde. Fuat tadını çıkarıyor gibi bastırdı,

— E Ağbi, nasıl olsa sizi de solcu yapacağız, dedi. Solcularla düşe kalka...

Kızgınlıkla kesti Zühtü Bey,

— Siz benim ya...mı solcu yaparsınız... dedi.

Arkadakiler kıkır kıkır gülüyorlardı. Fuat gülmemişti. Şöyle bir yan gözle baktı Zühtü Bey'e,

— İş ondan zaten Ağbi, dedi. Ya...ğınızı solcu yaptık mı bitti gitti!.. Doğrusu biraz şaşırmıştı Zühtü Bey... Bu herifle baş edilmez... Tutamamıştı, güldü,

— Onun da solcusu oluyor demek, dedi, biraz da alayla...

Taksim'i dönüp Tarlabaşı'na giriyorlardı. Bir küçük aradan sonra,

— Oluyor Ağbi, dedi Fuat.

Söyleyeceğinin altını çizer gibi. Sonra ekledi yavaşça,

— Düşman gördüğün birine saldırı için değil eşit biriyle mutluluğu bölüşmek için kullanırsın o silahı... O zaman solcusu oluyor...

Şimdi ne demeliydi Zühtü Bey? Silah diyor... Öyle ya, silahtır asıl anlamı o sözcüğün eskiden... Mutluluğu bölüşüp... Has...tirin boklar!.. Geldik işte... Bunlarla konuşulmaz... Kapıda inip de arabadakilere el sallayıp merdivenleri çıkarken dönüp Nazmiye'ye gitmek geldi içinden. Öyle yorgundu ki...

Refik gelmiş midir? Niye yoktu o bugün?.. Yalnız Makbuş demek... Uyumuştur. Kapıyı açıp girdi, elektriği yaktı. Bir tedirginlik oturuyordu içine ağır ağır. Ramiz Bey'in ilaç kavgası aslında o hukukçu kadın Şemsa Hanım biz de yaşlandık ulan hergele Fuat solcu... Paltosunu çıkarıp astı. Odasına yürüdü, kapıyı açtı, elektrik düğmesini çevirince duraladı önce; sonra birden bastıran bir kızgınlıkla kaskatı, ne yapacağını bilmeden kaldı. Karyolasında, ayakucuna büzülmüş yatan Makbuş doğruldu yavaşça, gözlerini Zühtü Bey'e dikip boş boş bakmaya başladı. Kollarını, buruşuk göğsünü ortaya çıkaran bir gecelik vardı üstünde. Bağırmak, dövmek geliyordu içinden Zühtü Bey'in. Çekingenlikle tuttu kendini. Odanın ortasında bir iki adım atıp başıyla kapıyı gösterdi,

— Çık! dedi boğuk bir sesle...

Makbuş aynı odada boş bakışlarla gözlerini Zühtü Bey'e saplamış, kımıltısızdı. Bir sessizlikten sonra kalktı yavaşça, tembelliğiyle kapıya doğru yürürken durdu birden, sağ elini Zühtü Bey'e doğru uzattı yavaşça,

— Yüzük bende, dedi biliyorsun...

Parmağındaki mor taşlı bir yüzüktü gösterdiği. Kendini güç tutuyordu Zühtü Bey. Patladı birden,

— Sıçarım yüzüğüne de, dedi kızgın, boğuk sesiyle...

Kadın sessizce çıkıp çekti kapıyı... Gidip köşedeki koltuğa bıraktı kendini Zühtü Bey. Gözlerini kapatıp bir süre kaldı öylece. Hiçbir şey görmek istemiyordu. Kalkıp Nazmiye'ye gitmeyi geçirdi bir kez daha, gene göze alamadı. Bitkin denecek kadar yorgun buldu kendini. Bu Makbule manyağı... Cebinden çıkarıp bir küçük hap attı ağzına. Kalkıp soyundu yavaş yavaş. Pijamalarını giydi, terliklerini geçirdi. Tuvalete gitmek, dişlerini fırçalamak için dışarı çıkmaktan çekiniyordu sanki. Ev boş. Makbule çıkıp gene uzatır elini. Yüzük ondaymış. Kıçınıza sokun yüzüğü... Manyadı bu kadın; gün günden kötülüyor. Bir de bakarsın bir gün... O ağzına sıçtığımın Mefharet kaltağı durup dururken yüzük diye... Karı da nerden taktı kafaya, niye

taktı? Ben o yüzüğü buna nasıl vermiştim, onu bile unuttum... Unutmak tek silah bazı... Bir kadın hiçbir şeyi unutmuyor! Korku duydu içinde. Ona da bozuldu... Mefharet'in ondan ne istediğini Refik'ten alamayınca, içini yiyip duran bir merakı Makbuş gidermişti. Bir yıl oluyor demek; o günlerden birinde karşısına dikilip bu mor taşlı yüzüğü uzatmış,

— Al da ver Mefharet'e, demişti. Büyükhanım düşlerine girmiş, sorup duruyormuş. İstiyor senden...

Alıp da yollasaydım keşke. Şimdi al, yolla... Has...tirsinler. Hepsinin de sülalesini, geçmişini, geleceğini... Böylesine de kızmamalıyım. Küt diye götürecek beni bu orospular. O silahı, mutluluk için kullanınca solcu eşitmiş kadın... Tümü komünist bu hergelelerin... Çekinerek çıktığı tuvalette işini bitirip de yatağına uzandığında bile yatışmamıştı daha. Bir süre sonra daldığı uykusunda da karmakarışık şeylerle uğraştı. Uyandığında da yorgunluğu iyice atamamıştı. Saat on bire geliyordu. Ev sessizdi. Makbuş da alışverişe gitti. Sabahleyin kapının kolunun usulca oynatıldığını anımsadı bir iki. Kilitlemişti gece. Gidip Nazmiye'de kalayım bir süre. Sonra?.. Bu bodur, evde kalmış lahana gibi buruşuk karı şimdi öldü gitti annem de... Tıraş olmalı. Sakal mı bıraksam? Lahana tıpkı... Yirmi beş yıl önce yaprakları mavi damarlı çıtır çıtır... Kalkıp giyinsem artık. Acıkmışım. Ölmez de bu karı, benden sağlam. Mor taşlı... Sülalesini... Kimseler yoktu evde. Çabucak giyinip kahvaltı bile etmeden çıktı. Neden kaçtığını bilerek kaçıyordu. İçiyle bile konuşmaktan yıllardır çekindiği şeyler... Sonunda yolumu mu kesiyor? Dün gece düşünde de görmüştü. Bir tek annesi biliyordu. O da ne demişti? Hastaneyi anımsadı. Makbuş'un eli. Şey yapmalı, en iyisi... Bu kadını... Ne yapmalı?.. Tarlabaşı'ndaki sütçüde kahvaltı edip de Kalyoncu Kulluğu'na doğru ağır yürümeye başlayınca kendini öyle yalnız buldu ki, geçen otobüslerin altına düşersem bir de... Eczaneye ne uğrayacağım, o yalak herif şimdi solcuymuş da, ya...mı da solcu yapacakmış da... Eşşoğlu eşşekler... Kadınları bana öğretecekler. Senin saçı-

nın teli kadar kadın geçti benim elimden hırbo!.. Sen daha bir Emine'yi... Onu da bizim oğlan arkadaşmışlar... Sizin arkadaşlığınızın... Ünlü yönetmen sayılıyormuş bizim oğlan artık. Seniye geçende, o da abdalın biri. Bu Pervin anasının gözü, yerleşti. Çık desen olmuyor Seniye'nin ablası! Karı avukat, stajı bitecek yarın bir gün... Sen? Ben de Nazmiye'yi alıp getiririm!.. Bıraksın berberliği de, çocuğunu da yatılı veririz. O karı buna yanaşmaz. Çocuğuna öyle bir düşkün... Anasına bile söz ettirmiyor. İyi kadın aslında. Bu dünya... İçine sıçayım bu dünyanın ben... Eskiden böyle miydi?.. Stafilina rakısı vardı...Lena. Şimdi bir Tekel... Rakıları da bozdular... Kezzap gibi bazı. Hastalığı yendik demek. Elektrolar da demir gibi... Ulan Doktor Fahri puştu, seni yemeden gidersem ben... Aynalıçeşme'de çamurlu ara sokağı geçip merdivenleri ağır ağır çıktı. İkinci kattaki dairenin kapısında zile bastı. Bekledi. Anahtarını çıkarıp kapıya uzatıyordu ki içerde ayak sesleri duyuldu. Yavaşça açıldı kapı. Beyaz başörtülü, kara kuru, yaşlı bir kadın, ürkek bir gülümsemeyle,

— Kusura bakmayın, dedi. Namazdaydım...

Çekilip içeri gitti. Ne namazı bu vakit? Öğlen mi?.. Ses çıkarmadan girdi Zühtü Bey. Pabuçluk gibi daracık bir holde kaşkolünü, paltosunu askıya taktı, pabuçların yerine terlikler geçirdi ayağına; demin çıkardığı anahtarlıktan bir anahtar ayırıp soldaki kapıyı açtı, girdi. Arka bahçeye bakan genişçe bir odaydı burası. Devetüyü halı seriliydi. Duvara yaslanmış vişneçürüğü battaniyeli, iki yanı komodinli geniş karyola, iki pencere arasındaki köşede yeşile çalan yün saçak örtülü yuvarlak bir masa vardı. Masada dantelli beyaz uzun bir örtü üstünde tabağa ters çevrilmiş bardağıyla su dolu bir sürahi hemen göze çarpıyordu. Birkaç sandalye, bir koltuk, rafta birkaç kitap. Yukarıya çekilmiş kara storlar altındaki ak tül perdelerin kapladığı iki pencereden yeşil dallar görünüyordu. Öteki pencere bir duvara bakıyor olmalıydı. Koltuğa gidip bıraktı kendini Zühtü Bey. Gözlerini kapatıp öylece kaldı bir süre. Bu odada

dinlenebiliyordu. Alışması kolay olmamıştı ya, kaç yıldır, pansiyon gibi gelip bazı günlerce kaldığı bu evi, bu odayı seviyor, arıyor, yoruldu mu buraya atıyordu kendini. Evden ayrı bir bölüm gibiydi bu oda. Banyo, tuvalet hemen holde, bitişikteydi. Holdeki bir başka kapıdan girilen bir koridorda mutfak, aydınlığa bakan sandık odası gibi bir yer, sonra yan yana iki oda; bütün ev buydu. Sandık odasında annesi yatıyordu Nazmiye'nin. Kadın gölge gibiydi evin içinde. Yemeği bile çocukla birlikte ayrı yer; masalarına oturmazdı. Seccadeyle mutfak arasındaki yaşamı, ara sıra alışveriş için ya da oğlanı gezdirmeye çıkarmakla bölünüyordu. Aslında ne çocuktan, ne de bu kocakarıdan hoşlanırdı Zühtü Bey. Ama onların varlığının gerekliliğine, ondan da öte Nazmiye'yle birlikteliklerinin bir anlamda güvencesi olduğuna inanıyordu. Nazmiye'nin kendisine bağlılığı kadar, böyle tekdüze bir yaşama katlanması da (Böyle güzel bir kadın için namuslu kalmak da denebilirdi buna) sırtındaki bu yükümlülüklerdendi; iyisine gitmese de, bu gerçeği unutmuyordu Zühtü Bey. Kahvaltıdan çıkarken alıp katlayacak ceketinin cebine koyduğu gazetesini –yayınlanmaya başladığından bu yana *Hürriyet* Gazetesi alırdı–çıkarıp sayfalarına göz atmaya başladı. Resim altlarını okuyordu daha çok. Son günlerde iyice arttı sağ sol vuruşması. Öldürüyorlar. Uyku bastırdı, gözleri kapandı kapanacak, kapının ziliyle sıçrar gibi oldu. Kulak verdi, Nazmiye'ydi. Oğlan çıktı odadan, belli ki anasına sarıldı. Sesleri geliyordu hep. Biraz sonra kapı açıldı, Nazmiye göründü. Gülerek girdi odaya,

— Hoş geldiniz Zühtü Bey, dedi...

— Sen de hoş geldin!..

Koltuğunda hiç kımıldamamıştı Zühtü Bey. Orta boylu, kapkara saçları mantosunun omuzlarına dökülen, biraz tombalaksı esmer yüzünde özenli makyajıyla güzelce kadın, yaklaşıp çömeldi Zühtü Bey'in koltuğunun önüne,

— Akşama, kalırsınız, dedi. Bir istediğiniz var mı?

Zühtü Bey uzanıp dolgun göğüslerini tuttu kadının,

— Sen bilirsin benim ne istediğimi! dedi...

Nazmiye fıkırdayan bir gülümsemeyle biraz da yalandan çekti göğüslerini,

— Geç kalacağım şimdi, dedi. Çocuğun ilaçlarını getirdim. Bir iki lokma yiyip gitmem gerek. Kadınla hep takışıyoruz zaten.

Doğrulup uzandı; Zühtü Bey'in dudaklarına bir öpücük koyup kalktı çabucak.

— Yemeğe gelmiyor musunuz? dedi. Buraya mı yoksa?..

— Tokum ben, dedi Zühtü Bey. Biraz uyuyacağım belki...

— Olur, dedi Nazmiye. Söylerim, sizi rahatsız etmezler... Akşama da balık alırım gelirken... Rakınız var...

Çıktı. Kadının kalmasını niye bu kadar istediğine şaştı. Bir şey yapacak gibi de değildi oysa. Nazmiye kalsın; odada dolandığını, girip çıktığını, bir şeyler götürdüğünü, belki odayı topladığını görsün kadının. Bir iki konuşsun arada. Kahve getirsin tepsiyle, sürahiden bardağa su doldurup uzatsın Zühtü Bey'e. Yeter yattığın, desin. Kalkıp çıkmak, bir yerlere gitmek istesin onunla... Kendini bildiğinden beri çok sevdiği yalnızlığını mı istemiyordu artık? O kadar değil de; belki bugün için... Kalkıp soyundu ağır ağır, pijamalarını giydi, yatağa girip sırtüstü uzandı, gözleri boşlukta dalıp kaldı bir süre. Dünü, dün geceyi düşünüyordu düşünmek denirse... Parça parça uçuşuyordu her şey... Hukukçu Şemsa Hanım'dan Doktor Ramiz'in ben kazandığıma inanıyorum, bok kazandın kim ne kazanmış bu dünyada... Güler hep bu Fuat, Gündüz Bey... Uyandığında karanlıktı oda. Kapının zili çalıyordu. Nazmiye mi? O kadar oldu mu? Komodin üstündeki lambayı yakıp kolundaki saate baktı, altıya geliyor. Nazmiye değildir daha. Kulak verdi, fiskosa benzer bir konuşmadan sonra kapandı kapı. Nazmiye'nin annesiyle biri, konuştular. Erkek sesi gibi... Satıcı belki... Kapıcı uğramaz pek... Kalkıp büyük ışığı yaktı, pijamayla çıktı odadan. Tuvalete gidip yıkandı; havluyla kurulanarak döndüğünde üşür gibi oldu. Yaklaşıp radyatöre koydu elini, ılıktı. Oda da pek soğuk değil. Gidip masadaki bardağa sürahiden su koydu

biraz, birkaç yudum alıp bıraktı bardağı. Su ısınmış gibiydi. Soğuk su içmezdi ya, bu da içilmiyor. Acıkmıştı. İçerde bir şeyler mi atıştırsam? Tut kendini, balık yiyeceğiz. Giyindi ağır ağır. Yatağı düzeltir gibi şöyle bir çekti yorganı, örtüyü. Komodinin alt gözündeki kitabını aldı. *Tanrıların Arabaları* diye bir kitabı söyleyip durmuşlardı birçokları. Fuat da söylemişti okumasını, güzelmiş. Onun söylemesi değil de, geçen hafta meyhanede Avukat Raif söylediydi; üç kez okumuş... Bu dünyaya daha önce gelmişler başka gezegenlerden!.. Niye olmasın? Gelen giden çoook bu dünyaya... Yeni başlamıştı daha. Açtı, kıvırdığı sayfadan okumaya daldı. Nazmiye geldiğinde iyice kaptırmıştı. Odaya elinde paketiyle girmişti Nazmiye,

— Tekir aldım, dedi. Buğulama yaptırayım mı size, yoksa kızartma yer misiniz? Bu masayı düzenliyorum?

Bu tür sorulara nasıl kızdığını biliyordu, gene de soruyor bu kadın... Beni kolluyor aklı sıra. Her bir boku da yerim, bilmiyor musun?.. Tekirin de buğulaması mı olurmuş? Bu masayı düzenle! İyi bildin; o acuze anneni, solucan piçini görmek istemiyorum bugün. Yarım saat içinde içeri gidip gelerek taşıdığı öteberilerle donatılmış, rokalı, yeşilsalatalı, yeşil soğanlı, kırmızı turplu, beyazpeynirli, kekikli duble zeytinli, ince francala dilimli, rakı kadehli masaya, kayık tabak dolusu kızarmış tekirleri de koyunca,

— Buyrun Zühtü Bey, dedi Nazmiye.

Elindeki kitabı komodine bırakmadan, deminden beri donatılmasını göz ucuyla, Nazmiye'nin sürekli devinim içindeki kalçalarıyla birlikte izlediği masaya keyifle baktı Zühtü Bey. Gülümsedi, gözlerini ayakta bekleyen Nazmiye'nin gözlerine anlamlı biçimde dikerek,

— Buyuralım!.. dedi...

Ses çıkarmadan, ayakta bekliyordu kadın. Çağrılı bir gülümsemeyle bakıyordu o da. Omuzlarını, dolgun göğüslerini şöyle bir kımıldattı. Dudaklarını ıslattı yavaşça. Zühtü Bey kalkıp da kollarını dolayınca o da kollarını sardı adamın boynuna, uzun uzun öpüştüler. Göğüslerini sıktı biraz, karyolaya

çekmeyi düşündü. Sonra bıraktı yavaşça. Balıklar soğuyacak... Masaya otururken acılıkla gülümsedi. Yaşlandık demek; balıkları düşünüyoruz.

— Ben de bir acıkmışım ki, diyordu Nazmiye.

Gene de, kılçıklarını çıkardığı ilk tekirleri Zühtü Bey'in tabağına diziyordu. Sessizce bir iki atıştırdıktan sonra kadehi alırken anımsamış gibi,

— Radyoyu niye getirmedin? dedi Zühtü Bey.

— Pili bitmişti, dedi Nazmiye, alacaktım, aklımdan çıktı...

Ses çıkarmadan kadehini yudumlayan Zühtü Bey'e baktı...

— Yemekten sonra içeri geçeriz. İsterseniz, dedi. Yatacak bizimkiler. Televizyonda bu akşam...

Dinlemiyordu Zühtü Bey... Bir diziden söz ediyordu Nazmiye. Televizyonu istediler, diye almıştı ama sevmiyordu. Alaturka fasıl olursa, o iyi... Radyo da görüyor o işi...

Refik Bey geldi bugün bizim oraya...

Refik Bey mi? Dönüp baktı Zühtü Bey.

— Kim Refik Bey?..

Çekingen gülümsedi, Nazmiye.

— Refik Bey canım, sizin oğlunuz, dedi.

Zühtü Bey de gülmeye başladı. Refik Bey'miş...

— Hayrola? dedi.

— Film çekeceklermiş bizim orda. Bir berber sahnesi varmış... Asistanları gelip baktı önce. Karıyla anlaştılar...

Bir sessizlikten sonra ekledi,

— Pazar'a da iş çıkacak bize!..

Kendinden, ailesinden hiç söz etmezdi Zühtü Bey. Nerden öğrenmişti, sormazdı ya, Zühtü Bey'le ilgili her şeyi biliyordu kadın. Sırasını kollar gibi, çekingence belirtirdi bildiğini. Bir kez de Mefharet'ten söz etmişti de, Zühtü Bey... Her şeye burnunu sokması iyi değil kadının...

— Ee, tanıttın mı kendini?

Zühtü Bey'in alaylı sorusuna ne diyeceğini bilemeden kaldı kadın. Gülümsedi.

— O beni nerden bilecek? dedi. Hem ne diyeceğim?..

İkinci kadehi bitirmenin gevşekliğiyle,

— Bilir, dedi Zühtü Bey. O da seni bilir. Ne itoğlu ittir o...

Nazmiye de gülümsedi. Bir sessizlikten sonra tutamamış gibi,

— Yakışıklı çocuk, dedi.

Toparlanır gibi ekledi hemen,

— Maşallah!..

Zühtü Bey açığını yakalamış gibi alaylı bir gülümsemeyle yan yan baktı kadına,

— Ne o? dedi. Hem babasını, hem oğlunu mu?

Kadın bozulur gibi oldu, gülmeye çalıştı.

— O nasıl söz Zühtü Bey? dedi. Ben onun...

Duraladı. Söz ağızdan çıkıvermişti ya, nesi olduğunu birden bulamamıştı.

— Ablası olurum ben onun...

Zühtü Bey bir kahkaha patlattı. Kadın da kızarmıştı, gülmeye vuruyordu.

— Kız sen onun annesi olursun, dedi. Cici annesi.

Tutamadan gülüyordu bir yandan da... Gülmesi yavaşlayınca hüzün çökmüş gibi mırıldandı.

— E, biz yaşlandık artık, dedi. Gençler var şimdi... Onlar da analarını bile...

Kesti; öylece kaldı Zühtü Bey. Nazmiye acılı bir suskunluğun çökmesini önlemek ister gibi atıldı hemen,

— Siz olgunsunuz Zühtü Bey, dedi. Gençler sizin tırnağınız olamaz!..

Doğru demiyor mu bu kadın? Doğru değilse bile güzel, dediği. Niye doğru olmasın? Doğru da... O gençler hiçbir gün benim yaşadığım... Uzanıp Nazmiye'yi çekti, öptü uzun uzun. Kadının anasonlu, balıklı, kırmızı etli dudakları bayıldı bayılacak... Kalkıp yatağa mı götürsem? Yatak da uzak!.. Sonra onu yapmak için önce... Derinlerden bir patlama duyuldu birden Haliç yönünden... Başladılar gene. Nazmiye de irkilerek duralamıştı. Eşşoğlu eşşekler, bırakmazlar ki evinde bir doğru dürüst...

XI

Sinemada çalışmanın dağınıklığında soluk soluğa koştururken bile ikide bir aklına düşen ev değiştirme isteği iyice ağır basıyordu Refik için. Şöyle tek başına istediklerini konuk edip gönlünce oturup kalkacağı bir yeri olmalıydı. Kazancı kötü sayılmazdı. Yönetmendi artık. Yardımcılarıyla arattığı evlerden gelen ilk haberler umut kırıcı olmuştu gene de. Tarlabaşı yöresinde, Beyoğlu'nun yan sokaklarındaki eski yapılarda odalar, kat kat kullanılan eski evler vardı kiralayabileceği; buralarını istemiyordu o. Ayazpaşa'da Gümüşsuyu'nda, hiç değilse Cihangir'de denize bakan dayalı döşeli, telefonlu bir yerdi düşlediği. Oralardaki bir apartmana götürdüler en son, bulduk

diye. Karanlık merdivenlerden çıkıp da girdiği iki odalı, pencereleri karşı duvarlara bakan, her yanı çatlamış izbe katı. Görünce kırılarak, biraz da ürkerek tersyüz indi merdivenleri. Badana yapılırsaymış... Badana değil altın yalnız kaplasan ne olur? Kaloriferi yok, banyosu yok; pis bir aralıkta, alaturka kenef... Soğuk her yan, duvarlar nemli... Üst katta da orospular mı oturuyor ne?.. Hele biraz geçsin daha bakalım. Pahalı bir yerin, yarın bakarsın altından kalkamayız. Şu film de çıksın. Üçüncü filmine hazırlanıyordu. İlk filmin işi bayağı iyiydi. İşletmecilerden kutlama telgrafları geldi filan. İkincisi biraz ağır gitti. Şimdi herkes bu üçüncüyü bekliyordu. Gene bir dönüm noktasındayız. İkincisi ağır gidince ilk filmin başarısını Narin Ceylan'a bağlamaya çalışıyorlardı kimileri. Polisiye bir komediydi ikincisi; uyduruk bir senaryodan ünlü bir tiyatro komiği ile zorlanarak yaptığı filmin bu kadar tutmasına bile sevinmeliydi. Bu üçüncü film gene Narin Ceylan'laydı. İş yaparsa ondan bilecekler! Bilsinler, ne yapalım? Başarısız olmaktansa. Gündüz Ağbi'yle çalışmak da ayrı sorun. Gerçi birinci filmin başarısında onun kılı kırk yaran titizliğinin de payı var kuşkusuz; var da, kafayı bir yere taktı mı da bezdiriyor insanı. İkinci senaryoya bir bakıp bıraktı, yanaşmadı. Adama saygı duyuyorum. Saygı duyuyordu duymasına da içinde ikide bir uyanan çekingenliği de tam yenemiyordu bir türlü. Nesini kıskanacağım? Ben yönetmenim. O da beni niye kıskansın? Değil de, adam yönetmen gibi hani, nerdeyse filmi o çevirecek; öyle benimsiyor. İyi, benimsesin... Damgasını vuracak!.. Biz neciyiz? Birinci çalışmanın sansüre çarpmasıyla ayakları yere değdi dedik, gene havalarda... Çevre de destekliyor. Başta Emine... Ben aslında karşı da değilim; kaç kez konuştuk Emine'yle de... Sonra Emine de sinemayı bilmiyor ki... Bizim sinemayı yani. Emine... Saate baktı, on bire geliyordu. Öğle yemeğinde birlikte olacaklardı Emine'yle. Yeni filmi konuşacaklardı. İlk filmde bir ara çalışmışlardı birlikte. Setteki gerginliğe dayanamamış, filmin daha başlarında işi bırakmış, birkaç kez evine kadar gidip

üstelemesine karşın gelmemişti çalışmaya. Araları soğukça gibi, aylar geçti. Filmin galasında da yoktu. Fuat yalnız geldi, beğendi de... Emine mi? Bilmiyordu. Belki de gelirdi... Gelmedi. Oysa öyle istiyordu ki Refik. Sonra gidip görmüş filmi bir gün. Kadıköy'de görmüş. Beğenmiş. Kaç ay sonra karşılaştıklarında söylemişti onu da... Diplomasını almış bir mimarlık bürosunda çalışıyordu. Bu yılbaşına kadar da rastlantı, ayaküstü filan şöyle bir konuşmuşlardı, o kadar... Görme isteğini diri tutan bir şey vardı bu uzaklıkta. Her gün birlikte olsak çoktan bitip giderdi!.. Eczaneye girdiği bir gün Emine de oradaydı. Fuat gülerek bakıp da,

— İşte geldi... Sen de çağrılısın!.. deyince, öyle ürpertiyle donup kalmasına, birden kendisi de ne anlam vereceğini bilememişti.

— Yılbaşı gecesi kimseye sözün yok değil mi? Birlikte olacağız!..

Nikâh çağrısı değildi!.. Cihangir'de bir arkadaşın evinde toplanacaklarmış. Sevinsin mi sevinmesin mi, bilemedi bir süre. Sözü yoktu kimseye... Dört gözle beklediği yılbaşı gecesi, denize bakan kalabalık salonda gün ağarıncaya kadar buruk bir mutlulukla içti. Suna'daydı bir gece önce. Onunla da sabahlamışlardı. Olgun kadın ustalığının şöleninden yeni kalkmış olmanın doygunluğuyla uzaktan bakıyordu her şeye. Türkülere, oyunlara kıyısından karıştı. Emine'yle birkaç kez kadeh tokuşturdular. Fuat, daha gece yarısını bulmadan içki duvarını aşanlardandı... On ikide ışıklar sönünce Emine'nin yanında olmak istedi Refik. Olmadı. Olsa ne olacaktı? Suna, o gece gideceği yakınlarının telefonunu vermiş, on ikiden sonra aramasını söylemişti. Söz de vermişti, aramadı. Telefon da yakınındaydı oysa... Sonra daha çok içti... Herkes içti, içmeyen mi vardı ki... Sonra sabahın ilk ışığıyla sokağa çıktıklarını, bir de sokakta merdivenlerden inerken Emine'yi –Evet Emine'ydi, başka kim olacaktı?– öptüğünü anımsıyordu. Cihangir'den Fındıklı'ya inen merdivenler... Birileri daha vardı ya, çıkaramı-

yordu... Pek tanıdığı da yoktu o geceki toplantıda. Mimarlıktan, bir de Fuat'la Emine'nin eski arkadaşları mı, yok akrabası mı... Esmer kadınla bir oğlan öpüşüyorlardı. Sonra Emine ordan geçen bir taksiye binip gitti. Refik bir şeyler söylüyordu oysa. Manyak bu kız... Eğilip öğürtülerle kustu sokağa. İki gün sonra telefon ettiğinde Ankara'da olduğunu öğrendi evlerinden. Annesi miydi? Fuat'a uğramaya da çekindi bir süre. Kız söylemiş midir? Ne olmuş söylemişse?.. Suçluluk duygusundan kurtulamadı bir süre. Babasına geldiği bir gün karşılaşınca öyle doğal görünmüştü ki Fuat'ın yaklaşması, elini sıkıp, niye uğramadığını sorması; demek bilmiyor... Bilse nasıl davranırdı? Ne bileyim, bunlar biraz geniş... Dili varmıyordu suçlamaya. Sonra geçen hafta Emine'yle... O da rastlantıydı. Eczaneden onlara gidiyormuş. Pervinlere; toplanacaklarmış. Yokuşun başında karşılaştılar. Akşam karanlığı öncesi. Yüreği atıyordu. Emine gülümsüyor, doğal görünüyordu. Geçmişten bir iz yok gibiydi bakışlarında.

— Yürüyelim mi, dedi Refik, çekingenliğini güçlükle yenerek.

— Nereye yürüyeceğiz?

Soruyla yüreklenmiş gibi gülümsedi Refik de,

— Boş ver, dedi. Beklesinler... Şu aşağı sokaklarda dolaşmaya bayılıyorum ben...

Ses çıkarmadı Emine... Dönüp Tarlabaşı'na doğru yürümeye başladılar. Eczanenin üst sokağından geçmişlerdi. Sonra aşağılara doğru daldılar.

— Bu sokaklar, bu yapıları ben de pek seviyorum.

Başka şeyler söylemek istiyor bu kız. Geleceğini de ummadımdı. Birden sokakları dolduran serin lodos, akşam karanlığını da sürükleyip getiriyor gibiydi. Bu yıl doğru dürüst kar da görmedik. Keşke Beyoğlu'na yürüyüp bir meyhaneye gitseydik. Gelir mi? İki yanlı çekilmiş iplerle salkım saçak çamaşırlar sallanan dar bir sokağı geçiyorlardı.

— Çok sevindim, dedi Refik... Beni kırmadığına... Sağ ol... Ayaklarım geri geri gidiyordu eve gelirken...

Unutamadığı gece böyle başlamıştı. Pek az konuşarak Kasımpaşa'ya inmişler, aralık bir sokaktaki ayaküstü meyhanesinde köfteyle şarap içmişler, geçen yıl Pervin'in annesinin ölümündeki yağmurlu günde sığındığı kahveye girip bir süre oturmuşlardı. O günden, o günkü sıkıntısından, yalnızlığından söz edecekti Refik, sustu hemen. Fuat'ı anımsamıştı. Kahve içtiler, kalkıp aynı suskunlukla Haliç kıyısında dolaştılar bir süre. Karanlık bir sokakta çekip kollarına aldı Emine'yi, uzun uzun öptü. Karşı koymamıştı ya, yenilenmiş ya da kendini alamamış gibi de değildi; kız sanki bir şeyi deniyor, olayları kurnazlıkla gözlemliyor gibiydi. Eminelere gidip yattılar o gece. Arabadan indiklerinde bahçe kapısının ardında ürkünç havlamalarla karşılayan Muço'dan başka kimse yoktu evlerinde. Annesi Ankara'daymış. Emine de üç gündür Kadıköy'deki teyzesinde kalıyormuş. Işığı söndürmüştü Emine, karanlıkta sevişmişlerdi. İkincisi, Refik'in isteğiyle yinelenen sinsi bir oyundan yenik düşmüş gibi ayrıldılar. Emine karşı divana geçip sessiz kaldı. Bir gece önce stüdyoda, sansüre yetişecek bir filmin montajında sabahlamıştı Refik; Emine yavaşça yanından çekilince her şeyin nasıl silinip yittiğini bile anımsamıyordu. Köpek seslerine karışan bir zırıltı zille uyanıp şaşkın, ürkek kaldı. Neredeydi, kimindi bu yatak? Durup gene başlayan zil de oda kapısı önündeki koridordan geliyordu. Telefon çalıyor. Fırladı, sonra duraladı. Emine açar. Evde kendisinden başka kimseler yok gibiydi. Nerde bu kız? Karşı divan boş. Gece ordaydı. Tuvalette... Bu Allah'ın belası zil... Çıktı koridora, şöyle bir bakındı, ev tısss. Yalnız zil... Açtı. Emine'ydi. Sabah büroya gelmek zorundaymış. Uykusu amma da ağırmış Refik'in. Bu sabah kaç kez girip çıkmış odaya, uyandıramamış. İsterse kahvaltı edebilirmiş. İşi bitirince kapıyı iyice çekip... Saate baktı, on'a geliyordu. Suratına kapanır gibi kesilen telefona da, dün gecenin bu sabahına da... Köpek korkusuyla evden, bahçe ka-

pısından deli gibi fırlayışına da... Emine'ye de... Emine'ye bir şey diyemiyordu. Şaşkınlıklar içindeydi. Bu iş niye bu kadar kolay olmuştu? Asıl, niye olmuştu? Seviyorum da diyemiyordu. Demek gerekli mi sevmek için? O bıcır bıcır konuşan Emine de, sevişme boyu karanlıkta dilsiz oyunu oynamıştı sanki... Ben de konuşkan sayılmam... Doğal değil bu kız! Tanıdıklarına benzemiyor diye mi? Tanıdıklarından ayrımı yok. Hep kız diye düşünmüştü oysa. Peki, Fuat. Sana ne? Bana ne diyemiyordu. Fuat'a karşı suçluluk duymaktan kendini alamıyordu bir türlü. İki gün üst üste evden telefonla aradı Emine'yi, kimse çıkmadı. İşyerini de bilmiyordu. Dayanılmaz bir görme isteğiyle umarsız bir gün daha geçti. Gidip Fuat'tan öğrenmekten başka yolu yoktu. Nerde çalışıyor, bir iş var da filan diye... Seniye'den sormalı. Ya alaylı bakarsa!.. Yukardan gülerek şöyle yapar ya. Ben ona bakarım... İkisi de birbirinden ters. Seniye bilmiyor olabilir, işe yeni başladı kız. Dördüncü günün sabahında –Gece çok geç gelip yatmıştı– kalkınca masa üstünde bir ufak not vardı. Yazı Seniye'nin. Bir de numara. Ağbisi, Emine'nin telefon numarası, bu; arasın demiş. Koşar gibi postaneye çıkıp aradı. Bir adam, Emine Hanım'ın Belediye'ye bir imar işini izlemeye gittiğini söyledi. Ne vakit döneceği belli değil. Bir iki saat sonra aradı, aynı adamın sesini duyunca kapadı. Akşama doğru gene aradı, telefon yanıt vermiyordu. Büro kapandı demek. Bu saatte mi? Burası Beşiktaş filan mı? Bir daha aradı, yanlış düşmüşse... Açılmıyordu. Sinirli, gergin kaldı bir süre. ERTAŞ FİLM'in yazıhanesinden telefon ediyordu. ERTAŞ FİLM, Temel'in yakın arkadaşı bir ışıkçı çocuğun yeni kurduğu, daha film yapmamış bir yapımevi. Refik'e de film yaptıracakmış! Bunlara kaldıksa... Belli de olamaz ya; daha dün sandık taşıyanlar, bugün büyük işletmeci, büyük yapımcı, altlarında sekiz silindir Ford... Burası sinema... Ben de bir yazıhane mi açsam? Temel'e bakarsan, hemen... Para işine aklım ermez benim. Yönetmenim ben, film yaparım. Peki, bu kızı nerde bulacağız? Akşamüstü, gergin sinirleriyle ağır ağır eve gelince Pervinlerde

buldu Emine'yi. Pervin biraz rahatsızmış. Seniye, görmeye gelen birilerini yolcu ediyordu Refik merdivenleri çıkarken. İçeri seslenip muştuladı hemen ağbisinin geldiğini. Refik inenlere yol verip de kata çıktığında Emine kapıdaydı. Elini uzatıp,

— Merhaba, dedi. Aramışsın, söylediler. Seninle biraz konuşalım. Filme başlıyorum demiştin...

Nasıl da rahat konuşuyor!.. Refik uzanan eli sıktı yavaşça. Biraz şaşırmıştı doğrusu. Böyle mi karşılaşacaklardı? Ne pişkin kız bu!.. Toparlandı. Emine'nin ardı sıra durmuş, dinleyen Seniye'nin merakla açılmış gözleriyle durumu kavrayıvermişti. Bunları uyutuyor.

— Konuşalım, dedi. Buyur istersen... Zaten çalışacağım, onun için erken geldim...

Hemen çıkması gerekmiş. Cuma günü öğlende olabilir mi? Bugün yani... Evecenlikle beklemişti bugünü. Kalktı yavaşça. Ev sessizdi. Makbuş'un odasının kapısı da aralık. O da yok. İçerki odaları mı düzeltiyor? Zühtü Bey gene günlerdir uğramıyor. Bir gün kötü haberi gelecek bir yerlerden, bir berber kızla yaşıyormuş. Yaşasın... Burası ev değil, bekâr odası... Makbuş da eski Makbuş değil artık. Avukatlık stajına başlayalı Seniye de iyice ilgisini kesti evden. Pervin'le de değiller eskisi kadar. Bir yerlerde bir haltlar ediyordur o da... Buzdolabını açıp yarılanmış süt şişesini çıkarırken Makbuş göründü kapıda. Evdeydi demek.

— Günaydın, dedi...

Öylece bakıp duruyordu Makbuş.

— Söyle de bir daha gelmesin! dedi.

— Dikip boşalttığı süt şişesini taşa korken şaşkın baktı Refik. Bu kadının saçı başı ne böyle? Deli saraylı... Gülecekti.

— Kim? dedi...

— Ablan!

Ablam mı? Kadın kımıltısız boş boş bakıyordu kapıda.

— Ablam mı?..

— Ablan... Mefharet!..

Mırıldanır gibi söylüyordu. Bu kadına ne oldu?.. Ses çıkarmadı Refik. Çözemediği bir şeylerin ayağına dolanmasından kaçar gibi paltosunu alıp çabucak çıktı evden. Makbuş mutfağın kapısında durmuş, ardından öylece bakıyordu. Ablam, Mefharet! Bazı bazı böyle şeyler yapar bu karı. Yaşlandı da, karıştırıyor iyice. Annem de ablam gibi görünüyor... Söyleyeyim, sevinir. Çoktandır yazmıyor o da. Seniye'yle mektuplaşıyorlardır. Ankara'dalar. BAB Kafeterya'ya vardığında saat yarıma geliyordu. Emine'yi boş bir masada bekler buldu. Kapıdan giren Refik'i görünce kalktı hemen. Selamlaşıp el sıkıştılar, birlikte yürüyüp yiyeceklerini aldılar tepsilere, ortadaki boş yerlerden birine karşılıklı oturdular.

— Ayrıldın mı?..

İrkilmiş gibi durup baktı Emine. Saklayamadığı bir sinirlilikle:

— Kimden? dedi.

Şaşaladı Refik. İşinden ayrılmaktan söz etmiyor muydu bu? Sormasını mı bilmedim? Öyle bildin ki!.. Aklınca!.. Yutacak kız mı bu? Gülümseyerek bakışına bir gülümsemeyle karşı çıkmıştı Emine de.

— İlişkilerimizden söz edelim istersen, dedi.

Hiçbir renk katmamıştı sesine. Ne biçim kız bu? Bir ürperti gezindi Refik'in içinde. Neler diyeceğini sezinliyordu mutlulukla bekliyor, korkuyor da istemiyor gibiydi. Neyinden korkacağım? Seninle yattık biz kızım! O gece altımda... Karanlıkta da gülümsüyor muydun böyle?..

— Bir daha olacağını sanmıyorum...

Refik'in yüzündeki bulutu aralamak ister gibi bir süre bakıp ekledi Emine,

— Yatmamızdan söz ediyorum, dedi... Ayrıcalık kazandırmaz... Ne sana ne bana... Üstünlük filan yani... Umarım biliyorsundur...

Soğukluk, kızgınlık da yoktu sesinde. Hep aynı renksizlikte... Yemeğine eğildi. Öyle doğal ki her şey!.. Refik için doğal değildi. Yüreğine acı oturdu oturacak, toparlandı.

— Biliyorum, dedi.

Tutamadı, doğrusu tutmak da istemedi,

— Solcuları biliyorum, dedi.

Sesinin kızgınlıkla titremesini örtememişti. Daha kötü şeyler söylememek için güçlükle tuttu kendini, sustu. Emine algılamamış gibi pudingini yemeye koyulmuştu. Sığındığı suskunluktan, minik parçalar kopardığı pudinginden sürüp çıkarmak için daha ağır şeyler söylemek gerek bu kıza! Tatlısını yarım bıraktı, yavaşça yana iteleyip doğruldu Emine,

— Kahve ister misin? dedi.

— Hayır.

Kalktı bir şey demeden, yürüyüp kahvesini almaya gitti. Sesinde tek sözcükle beliren küskünlüğe de canı sıkılmıştı Refik'in. Kahveyi benim almam gerekirdi? Niye? Gitsin alsın!.. Canı da öyle kahve istiyordu ki. Tatlısını bitirmişti. Dönüp dipteki masalarda oturan sinemacı tanıdıklarına baktı. Baktığı şeyleri görmüyordu aslında. Bu kız niye böyle davrandı? Kahvesiyle gelip karşısına oturduğunda sözü açıyordu ki, tam aranırken Emine aldı gülümseyerek,

— Solcuları tanıyorsun demek!

Nasıl da ezici alay var şu gülümseyişinde. Çok önemli şey sanki solcuları tanımak! Ağır bir konuşma yap şuna, sonra çek git... Ağır ne diyeyim?.. Tuttu kendini. Tutmak da değil. Eskiden ne çok şey vardı söyleyebileceği. Ne sövgüler... Şimdi anlamsız geliyordu çoğu. Çirkin de... Siz solcular zaten ne namus, ne ahlak, ne aile... Öyle boş ki bu sözler. Yanlış da belki... Yanlış mı? Peki bu kız? Ya senin piyasanın kızları? Emine gözlerini dikmiş, Refik'in içinde esen yelleri alaylıca izliyor gibiydi. Haydi söyle... Solcuları tanıyorsun...

— Kalkalım, dedi Refik. Stüdyo'ya gitmem gerek...

Ses çıkarmadan kalktı Emine. Konuşmadan paraları ödediler ayrı ayrı. Yeşilçam Sokağı'nda aynı suskunlukla Beyoğlu'na yürüdüler. El sıkışıp ayrılırlarken,

— Görüşelim gene, dedi Emine, aynı gülümseyen bakışıyla.

Sinirleri gerilmişti Refik'in.

— Sanmam, dedi. Çok işim var bugünlerde. Hoşça kal!..

Taksim'e doğru koşturur gibi yürürken bir çıkmazın sıkıntısını taşıyordu. Yenik düşmenin... Ne yenik düşmesi? Aşşağılık karıya mı?.. Dönüp Emine'yi yakalamak, suratına en pis şeyleri kusmak geliyordu içinden. Aşşağılık orospu... Tam buldum; bizim piyasanın karılarından biri bu. Şıllık. Oynadı benimle aklınca. Bizimkilerin cilalısı. Sanatçı aydınmışlar... Mimar... İlerici, solcu... Başka kimi tanıyorsun böyle? Fransız Konsolosluğu önünde yavaşlayıp durdu. Nereye gidiyorum? Karıya söylediğim yalana kendim de inandım! Stüdyoda ne işim var? Döndü, ağır ağır Yeşilçam'a doğru yürümeye başladı. Biraz durulur gibi oldu; sonra gene... Sık sık yinelenen kızgınlık, gel git biçiminde sürüp gidiyordu içinde.

— Ağbiciğim selam!..

Seni Allah gönderdi Temel!.. ERTAŞ FİLM Anadolu'ya gidiyormuş. Yazıhanede Refik Ağbi oturur mu diyorlarmış? Vural, sahibi, diyormuş ki, Refik Ağbi otururşa gözüm arkada kalmaz diyormuş. Kimseye güvenemiyormuş. Ne o ulan, kasada altınları mı var? Sen niye oturmuyorsun? O da gidiyormuş onlarla. Kral bir rolü varmış. Kötü adam da, sonunda ağlatıyor... Kızı da kardeşine alıyormuş... İyiymiş aslında... Oğlanın ağbisi. Oğlanı da piyasaya yeni gelmiş jönlerden biri oynuyor. Vural kendi çekecekmiş filmi. Bir haftada döneceklermiş. Hayırlı olsun. Önüne gelen yönetmen oluyor! O da başlasın bakalım... Vurallarla ayaküstü konuşabildiler. Minibüs yüklü bekliyordu kapıda. Işıklar, setçiler, birkaç oyuncu. Ötekiler otobüsle gidiyorlarmış akşam. Beyşehir Gölü yöresinde bir yere. Bir köy varmış. Anahtarları çıkarıp masaya koydu Vural. Karadeniz işletmesinden senetler gelecekmiş, onlar stüdyoya verilecek. Yukarda, depodaki kopyalar Adana işletmecisinin. Yarın öbür gün burdaymış telefonla konuşmuşlar. İyi onu da veririz. İzmirli para getirecek. Onu alacağız. Cumartesi iki oyuncu gidecek; onlara bilet paraları. Tamam. İstersem oturup

çalışırım burda, evdekinden iyi. Tatlı oğlan Vural. Kucaklayıp ayrılırken dolaptaki bir şişe viskiyi gösterdi. Bu da bizim bekçilik payı demek. Gidenler bir gürültüyle çekip gidince ıssızlık çöktü yazıhaneye. Özenerek döşenmiş bir küçük yer. Telefonu olması güzel. Oturup yaslandı koltuğa. İkinci kat penceresinden sokak görünüyor. Yeşilçam'ın günlük yaşamı. Yandaki Bayram Sokağı'na girip çıkanlar. Figüran bir kadınla kızı simit alıyorlar. Telefon çaldı. İnce bir kadın sesi Vural Bey'i soruyor. Gittiler. Siz kimsiniz diyor. Artık işimiz bunlara laf anlatmak. Peki, siz kimsiniz? Necla'ymış, yarın yazıhaneye uğrayacakmış. Buyrun... Tanıyordu kızı. İkinci, üçüncü rollere çıkar, güzelce biri. Alacağı mı var yazıhaneden? Gelsin bakalım... Kalktı, yandaki merdivenlerden yukarıya, depo dedikleri yere çıktı. Elektrikle aydınlatılan bir büyükçe oda. Raflarda filmler, afiş yığınları, kutular, birkaç spot, ampuller, kablolar. Duvar dibinde eski sedirimsi bir şey üstünde kırık dökük reflektörler... Telefon sesiyle çabucak indi merdivenleri. Işıkçı Rıza mı? Gittiler kardeşim. Ne bileyim ne vakit gelirler? Kapattı. Bu da az dert değil hani. Gündüz Ağbi'yi arasam mı? Suna'yı aradı. Çalıp çalıp duruyordu telefon. Bu saatte dublajda filandır. Doğal olmayan bir açlıkla düşünüyordu Suna'yı. Bu gece gitmezsem kötü olacağım. Bütün yaptığı, Emine'den kurtulma, içine sinsice çöreklenen bir özlemi yok etme çabasıydı. Ne özlemi, tiksiniyorum sadece. Bir daha da olacağını sanmıyorum. Orospu. Yeter bana. Tadını çıkardım. Artık Fuat'la mı, yoksa bir başka boynuzluyla mı evlenirsin; istediğin boku ye!.. Senin gibisi dolu bu piyasada. Işıkçı oğlanlar bile ne fıstıkları yiyor! Merdivenlerde ayak sesleriyle tanıdık çocuklar doldu odaya. Kavgacı oyuncular. Uğramışlar.

— Hayırlı uğurlu olsun Ağbi, Vural Ağbi'yle ortak mı oldunuz?

Güldü Refik. Onlar ciddi. Sevindiklerini söylüyorlar.

— Sen bir yazıhane aç Ağbi. Namussuzuz bedava oynamazsak. İlk filmin bizden Ağbi...

Üçü de yemin ediyor. Sağ olun. Hep böyle derler... Gırgır başladı. Vural'ın filmine takılacak oldular, pek yüz vermedi Refik. Kapattılar. Günün dedikodusu, mirasyedi bir ünlü yapımcı, kıyma bana Perihan, kalbim var diyormuş. Kıyma bana Perihan, tam film adı ağbi! Onlar çıktı, iki kadın girdi. Vural Bey, gelin demiş. Sonra gene birileri... Gene telefon... Kapıyı kapatmadan çalışılmaz burda. Nasıl kapatırsın... İyi oldu bir bakıma, insan unutuyor kendini... Herkes gidip de kendisiyle kalınca anladı unutmadığını. Gene telefon açtı Suna'ya, yok. Kalktı. Saffet Ağbi'ye uğrayayım. Daha çıkmamıştır. Çıkmamıştı. Narin Ceylan girdi Refik'in peşi sıra. Demek onu bekliyordu Saffet Ağbi. Yukarıya gelmiş de bir uğrayayım demiş. Yukarı kattaki bir yapımcıyla filme başlıyorlar. Güzel kız. Tipim değil. Olsa ne yapacaktım? İsteseydim... Bırak ulan, Saffet Ağbi'yle mi takışacağız? Herife baksana nasıl bakıyor karıya? Alay eder gibi!.. Gerçekten de alay eder gibi. Ne anasının gözü herif bu! Dünyayla alay ediyor... Senin de milyonların olsa... Çocukluğunda ninesi buna fındık altınları verirmiş, oynasın diye, öyle anlatıyorlar... Helal olsun... Ama şu kız yüzünden çoluk çocuk, karı, hiçbir şeyi gözü görmüyormuş...

— Nasıl gidiyor senaryo?

— İyi Ağbi, dedi Refik. Bugünlerde pek buluşamadık Gündüz Ağbi'yle. Yarın arayacağım.

ERTAŞ FİLM'de olduğunu söyledi.

— Gel bizim yazıhaneyi bekle Refik, dedi Saffet Duran takılır gibi.

Dalga geçiyor benimle. Yoo, ciddi.

— Valla iyi olur, dedi Saffet Duran. Dışarı gideceğim. Çağırıyorlar. Ayrılamıyorum burdan...

Sevindi Refik. Gene de inanamıyordu. Nasıl otururum bu koltuğa ben?..

— Ne vakit isterseniz... Siz emredin Ağbi!.. dedi.

Herif işletiyor beni. İşletsin bakalım... Narin Ceylan senaryoyu bekliyormuş. Telefon çaldı. Saffet Bey'i evden arıyor ol-

malılar. Biraz geç gelecekmiş. İşi varmış. Narin'le işe gidecekler demek! Karıyı atlatıyor. Nasıl rahat herif... Evlenmek de iyi bir bok değil aslında. Evlenip de bir yere varanı gördük mü? Çıkmaz sokak. Gene de evleniyor herkes. Ben de bir gün... Ola ki biriyle... Hiçbir zaman... Büyük konuşma oğlum! Daha dün Emine'yle sen bir şeyler kuruyor... Eşşoğlu eşşeğin orospusunu...

— Yorgun görünüyorsun Refik...

Toparlandı. Gülmeye çalıştı.

— Valla, koşturuyoruz Ağbi, dedi...

— Hadi şöyle iki kadeh hava alalım bir yerde! Kendimize geliriz...

Tarabya'ya gidiyorlardı. Zincirlikuyu kavşağını dönmüşlerdi ki Saffet Bey, yol boyu sürüp giden ıvır zıvır konuşmaları aralamak ister gibi,

— Yasak Duygular, diye bir projen vardı senin, dedi. Ne oldu?

— "Yasak Dakikalar"ı diyorsun.

— Ha, öyle miydi?..

— Duruyor Ağbi...

Eski bir aşkından söz ediliyor gibi... Nesi eski? Önde, Saffet Duran'ın yanında oturan Narin Ceylan'a baktı. Kız bu işte! Narin de ilgiyle dönmüştü. Geçen film çalışmasında bir ara sözünü etmişti böyle, Narin dinlemişti sadece. Ne yapsındı?

— Sen biliyor musun? dedi Saffet Bey. İlginç bir konusu var Refik'in.

— Söylemişti bana... O değil mi? Hani kıza, sevdiği adamın babası...

— O, dedi Refik... Sevindim Ağbi. Ben de unutup gitmişsinizdir diyordum.

— Unutmadım da, dedi Saffet Duran, sansürü nasıl olur bir; sonra...

Sollayan bir arabaya takılmış gibi duraladı.

— Sansürden geçer Ağbi...

Ses çıkarmadı Saffet Duran. Bir süre sustu. Karşıdan farlarını projektör gibi yakıp gelen bir arabaya söylendi. Başka söz karışsın istemiyor, evecenlikle susuyordu Refik de.

— Gündüz Bey'le konuştunuz mu bunu?

Sinirlendiğini belli etmemeye çalıştı. Artık hiçbir işi Gündüz Bey'siz olmuyor bu herifin de...

— Bir ara sözünü ettik mi, anımsamıyorum... dedi.

— Ona bir aç bakalım...

Olur açarız...

— Gündüz Ağbi bu tür şeylerden pek hoşlanmıyor... O daha çok sosyal nitelikte...

Saffet Duran kesti birden,

— Bu da sosyal nitelikte. Değil mi? dedi.

— Hangi bakımdan baksan sosyal. Sosyal olmayan ne var ki?

Gelmişlerdi. Arabayı yol kıyısına çektikleri sıra yağmur başladı. Koşturarak içeri girerlerken kapıda sivil polislerle karşılaştılar. İlerde de bir polis aracı bekliyordu. Arama yapıyorlar demek. Narin Ceylan'ı görünce gülümseyerek durdu iriyarı bir sivil. Kapıdan çekildi,

— Buyrun Narin Hanım, dedi.

Saffet Duran'ı da başıyla selamladı. Refik de yürümüştü peşleri sıra. Ona da bir şey dememişlerdi. Otomatik tabancalı erler de yandaki bir lokantadan çıkıyorlardı. Masaya yerleşirlerken işin alayında gibi gülerek,

— Gene bir şeyler olmuş, dedi Saffet Duran...

Koşar gibi gelen lokanta sahibi açıkladı ne olduğunu, otobüsü çevirip öğrencileri öldürmüşler. Bir ağırlık çöktü. Saffet Duran garsonun getirdiği tabladaki mezelere bakıyor gibiydi ya acıyla dalgınlaşmıştı belli ki. Narin Ceylan'a baktı Refik. Kız da üzgün görünüyor.

— Tat tuz bırakmadılar ülkede, dedi Saffet Duran. Şöyle oturup bir kadeh rakımızı da içemeyeceğiz artık...

— Peki, hükümet niye baş edemiyor bunlarla?

Narin'in sorusundaki saflık Saffet Bey'i güldürmüştü.

— Hükümet bizimle uğraşıyor, dedi. Sansürle filan... Bunlara vakti yok!.. Hadi içelim...

Masa donanmıştı. Eski tanıdığı lokanta sahibi bir şeyler taşıtıp duruyordu garsonlara. Pek kalabalık sayılmazdı, dolu birkaç masa vardı lokantada. Olayların yarattığı ürküntü, işlerini kötü etkilemişti. Sonra sonra birileri daha geldi. Gelenlerin gözü hemen Narin Ceylan'ın masasına takılıyordu. Çekingen bir yakınlıkla gülümseyerek birbirlerine gösteriyorlardı. Saffet Duran havasını bulmuştu. Fıkra anlatıyor, birilerini çekiştiriyor, alay ediyor, bazı bazı Narin'e de takılıyordu tatlısından. Ucuz bir kat bulmuşlar Narin'e Maçka'da. Banyonun şofbeni dışarıdaymış, koridor gibi bir yerde.

— Olsun diyordu, Narin. Daha iyi. Ben korkarım. Patlar matlarsa. Dışarda patlasın...

Saffet Duran sulukla kıkır kıkır gülmeye başladı,

— Demek içerde patlamasın! Korkuyorsun...

Kız da başlamıştı gülmeye.

— Aman Saffet... Seninle konuşulmaz ki...

— Aman içerde patlamasın!.. Bir şey dediğimiz yok...

Ne anasının gözü adam be... Yaşamı bu, herifin!.. Öyle de değil, sulu görünüyor, bakıyorsun ağırbaşlı. Gece geç saate kadar kah kah, kih kih sürüp gitti. Az içip çok eğlenenlerden Saffet Duran. Narin Ceylan da bir tek içki içmedi. Refik iyice olmuştu. Söylemek, bir şeyler anlatmak, bugün yaşadığı acıyı –Ne acısı? Kızgınlık– kızgınlığı duyurmak, birisiyle bölüşmek için kıvranıyordu. Oysa ağzını bile açmamıştı nerdeyse. Benim silahım da susmak. Ne konuşacağım bunlarla. Şu adama bak. Karısı bekliyor evde; o burda... Ne yapsın? Çingene bir klarnetçiyi anlatıyorlardı. Sevgilisiyle baş başa lokantalarda, meyhanelerde... Evde çoluk çocuk aç, yoksul. Bir gün lokantada masayı donatmışlar, sevgilisiyle içiyorlar. Karısı bastırmış. "Ooh, kumrular gibi sevişirsiniz!" Klarnetçi de sevgilisi de donup kalmışlar. Kadın masayı süzmüş, başını sallamış, birden

"Ama ben de yiyeceğim o tavuktan" demiş. Bunu da Saffet Duran anlatmıştı birkaç gün önce. Gene kırılıyordu gülmekten. Olmuş; fıkra değil. Şimdi bunun karısı kapıdan girip de... Niye gelsin? O da tavuğunu yiyordur. Annem de acılara katlandı. Emine istediğiyle yatıyor. Peki, evlenince?.. Konuş!.. Onunla mı? Orospuyu... Evlenecek göz yok o kızda. Narin Ceylan'a takılıp kaldı gözleri. Ne güzel kız. Ama içi boş gibi. Bir de Emine'yi... Emine bunun yanında... O kadar da değil... O da böyle boyanıp süslense çoklarının başını çevirtir. Hele taş gibi göğüslerinden yuvarlacık kalçasına doğru... Kalkıp telefona gitti. Suna'yı aradı gene, yok. Kim bilir kimin koynunda o kaltak da... Döndüğünde kalkıyorlardı. Yağmur da öyle artmış ki. Narin arabanın arkasına geçip yattı. Sızdı karı!.. Önde, Saffet Duran'ın yanındaki Refik de öyle dalgındı ki karşılıklı bir iki sözden sonra arabanın yağmurlu camlarındaki titrek ışıltıları yalayan sileceklere takılıp suskunlukla Taksim'i buldular. Kız arkada uyudu mu ne? Uyumamış. Başı ağrıyormuş. Yağmur azalmıştı ya, durmamıştı. Sokağın köşesine getirip bıraktılar Refik'i. Güle güle!.. Siz de doğru Ayazpaşa'ya. Saat daha on bir, Saffet Bey. Karı çocuklarıyla tavuğunu yemiştir evde; yatsın uyusun!.. Arabada öne geçmiş el sallayan Narin'e el salladı o da. Yasak Duygular, diyor! Yanlış da olsa aklına takılmış demek. Günde kaç şeye aklı takılıyor onun... Bastırırsam, belki de onu yaparız. Narin'e daha da uyuyor. Elimizdeki yürümüyor işte... Gündüz Ağbi'ye "Yasak Dakikalar"ı... Köşeyi dönüyordu ki zop diye Gündüz çıktı karşısına. Burun buruna geldik dedikleri. Öyle şaşırdı ki.

— Ağbi, merhaba!..

Gündüz de toparlandı, gülmeye başladı,

— Merhaba, dedi... Şükür! Böyle rastlantılar da olmasa...

Pervinlerle de tiyatroda rastlamışlar. Fatih'te bir gençlik etkinliğiymiş. Eve bırakmış onu. Pervinler? Seniye mi? Yoo, o karşıda bugün. Bir arkadaşında kalacaktı. Demek Pervin birileriyle gitti.

— E hadi oturalım biraz...

Gerçekten istiyordu. Bununla da ne konuşacağım? Senaryoyu...

— Çok yorgunum Refikciğim, dedi Gündüz. Baskıya yetiştireceğim bir de iş var elimde. Telefonlaşalım...

Eve girip de merdivenleri ağır ağır çıkarken birden takıldı; yoksa Gündüz Bey bizim Pervin'le... Pervin'in kapısındaydı. Çal kapıyı sor; abla, Gündüz seni... Cinsel bir ürperti dolaştı içinde. Kıskançlık duygusu!.. Niye?.. Çekingenlikle girdi eve de... Şimdi Makbuş çıkarsa... Tuvalete girdi sessizce, işini bitirip odasına geçti. Kapıyı kapatınca bir yalnızlık duygusuyla mutlu buldu kendini. Kadın isteği de gömülmüştü. Senaryoya bakmayı düşündü. Yattı. Karışık düşlerle dolu bir uykudan sabahın erken saatinde açtı gözlerini. Dışarda tıkır tıkır bir şeyler vardı. Makbuş bir işler yapıyor. Kapattı gözlerini gene uyumaya çalıştı. Düşlerini, dünkü olayları geçirdi. Bir daha benimle yatmayacak!.. Belki de beğenmedi benim... Olabilir ya, doyuramadım karıyı... Oysa ben sevgiyle, sevecen... Bir daha olursa parçala da anlasın; biz istersek... Sabah diriliğiyle bütün gövdesi ateşe battı batıyordu. Umarsız kıvranır gibi sağa sola döndü bir iki... Fırladı yataktan. Biraz daha kalırsak, tamam... Giyindi, tuvalete girip çıktı; ayrıldı evden. Koşturdu yol boyu. Bodrumdaki çaycıya çay söyleyip iki çatal çörekle yazıhaneye çıktığında saat daha sekiz buçuk olmamıştı. Getirdiği tretmanımsı çalışmayı aldı. Sayfaları şöyle bir geçti; not aldığı yerlere baktı. Kupkuru. Konuya baştan ısınamadım. Şu anda onu mu düşünüyorsun? Onu düşünmüyordu. Kahveci çocuğun getirdiği çayı, çöreklerin yanı sıra yudumlarken hangi işe, nereden başlaması gerektiğinin arayışında, dalıp gitti. Bir sonuca varamıyordu bir türlü. Kafasındaki bu kargaşa... Kargaşa filan değil; ne kargaşası?.. Kalkıp odada dolandı bir iki. Pencereye dikilip sokağa baktı. Ayak sesleriyle döndü; biri çıkıyor merdivenden. Telefon da başladı. Buyrun. Anadolu'ya gittiler

kardeşim. Haftaya... Kapatıp merdivenden çıkan kıza dikti gözlerini. Bizim piyasanın çürüklerinden.

— Nasılsın Refik Bey?

İyiyim, sen nasılsın? Vural Ağbiler mi, gitti onlar kızım. Benden iste! Oğlan gelip çay fincanlarını almıştı ki ne vakit filme başlıyorsunuz Refik Bey? Hemen başlayalım istiyorsan!.. Niye yapmayacakmışım. Kapıyı sürgüleyip değerli ses sanatçısı Sezen Egeli'yi yukarki depoya çıkarması beş dakikayı buldu bulmadı. Kız üstündeki kırık reflektörleri iteleyerek açtığı sediri ordaki bir bezle sildi şöyle bir. Deriymiş sedir. Kahverengi... Bezin geçmediği yerler yoğun toz kaplı. Belden aşağısını açıp yattı sırtüstü. Sezen değerli sanat... Telefon da zırlayıp duruyor... Ne vakit filme başlıyorsunuz mu diyecekler gene... Başladık!.. Amma uzun çaldı bu da... Bırakmadı kız. Bir daha istiyordu. Helal olsun, gerçekten bu işi... Aşağı indiklerinde kan tere batmıştı. Üst üste çabucak oldu mu, demek... Kız makyajını tazeliyordu elindeki küçük aynaya bakıp. Çıktı; gene uğrayacakmış... Merdiven ötesindeki musluk, apteshane olan yere geçti yıkandı. Yüzüne su vurdu. Yer yer sırları dökülmüş, kara lekeler dolu aynada saçlarını taradı. Odaya gelip de koltuğa oturunca hem bir yorgunluktan kurtulmuş gibiydi, hem de yorgundu. Yaptığıyla mutlu değildi. Pişman da değildi ama. Emine'yle o gece... Bazı mutlulukla yıkılıp gidiyorsun... Yazıhanelerde böyle şeyleri yapanları hoş görmezdi. Bir evi olmasını da bu yüzden istemişti... Biz de başladık işte... Dinsizlikten değil demiş Bektaşi, yersizlikten... Gülemiyordu. Kız da ne kızmış ya... Birçok filmden tanıyordu da, böyle olduğu doğrusu... Alıcı gözle bakmamışım demek. Gazinolarda şarkı filan da söylüyor derlerdi... Değerli ses sanatçı... Telefon çaldı... Kim? Kaç numarayı aradanız? Yanlış kardeşim. Ne?.. Donup kalmıştı. "Yanlışsa niye açıyorsun eşşoğlu eşşek!.." deyip küt diye kapatmıştı herif. Kimdi bu puşt? Bizim piyasadan mıdır? Başka nerden çıkar böyle mallar? Gülmeye başladı. Bir daha da açmayayım şu telefonu. Vural'ın bura da amma işlekmiş!.. Yeni yazıhane. Daha

duvarlarında film kartpostalları, afişler yok. Yerini hazırlamışlar, boş, bekliyor. Haftaya yollarlar, biz de asarız. İlk filmi oğlanın. O da alsın hevesini. Ne abuk sabuk şeydir kim bilir... Temel beğendiyse... İşte o kadardır. Kendi rolünü beğenmiştir o. Saate baktı; Saffet Ağbi gelmiştir. Çevirdi telefonu,

— Ağbi merhaba!

— Nasılsın akşamdan beri? Ben de seni aratıyordum, dedi Saffet Duran takılır gibi. Yeni bir durum var; Narin bir anlaşma yapacak... Gel de konuşalım...

Demek bu sabah yeniden döndü işler. Bir sabahta... Ne piyasa be, her şey bir sabahta... "Yasak Dakikalar" Saffet Bey, Yasak Duygular değil... Yalnızdı Saffet Duran. Olay şuymuş... Böylece de yirmi gün içinde filme başlamak gerek. Sonra kız gidiyor. Üç ay yok... Oysa işletmecilere de söz verilmiş.

— Valla Ağbi, dedi, yirmi günde bu senaryo çıkmaz...

— Senin o, "Yasak Dakikalar" diyordun hani...

Hah, sözü ben de oraya getireceğim. İyi ki sen açtın.

— O daha çabuk olur bana göre de... Bir de Gündüz Ağbi'yle konuşalım.

Gündüz Ağbi'yi de Saffet Duran'a güven vermek için söylüyordu. Gündüz Ağbi'nin yararı olur kuşkusuz da bakarsın öyle bir yerinden vurur ki içinden çıkamazsın. İdeoloji sokacak; bir de onunla uğraş...

— Olur, dedi Saffet Duran. İstersen bir ara bakalım...

Masadaki telefonu gösteriyordu. Kendi aramaz... Kalkıp telefonu çevirdi Refik. Gündüz Ağbi telefon!.. Bir salon uğultusunun ardından sesi duyuldu Gündüz'ün... Akşama uğrayacakmış. İyi, akşama başlıyor "Yasak Dakikalar"! Saffet Duran'dan ayrılıp da Vural'ın oraya gelirken kurt gibi açlık duydu. Saat bir'i geçiyor. Bap'da bir şeyler yiyeyim. Gene mi oraya? Ne yani, o karı yüzünden lokantayı mı lanetledik?.. Orda beni bekliyor çünkü! Orta masalardan birinde Emine'yi bir kız bir oğlanla yemek yerlerken görünce şaşaladı. Elindeki tepsiyle kaldı bir an. Görmedi o. Kim yanındakiler? En yakın

boş yere oturup çabucak tıkınmaya başladı. Lokmalar boğazına dizildi gibi. Ne yediğini anlamamıştı. Sokağa çıktığında kızdı kendine, saçma buldu. Bu kadar mı etkiledi bu karı beni? Etkilemedi mi? Hiçbir şey olmamış gibi oturmuş yemek yiyor! Biliyorum, saçmalıyorum gene... Belki de beni gördü o da. Cehenneme!.. Bitti o iş... Bitti mi? Akşam Saffet Duran'a gidip de konuşmaya başlayınca bir kez daha şaşkına döndü.

— Senin kızın işini de bağladık diyordu Saffet Duran!

Neyi bağlamış? Emine'yle üç filmlik anlaşma yapmışlar bugün. Art direktör olarak çalışacakmış. Birden toparlanamamıştı Refik. Saffet Duran bir şeyler sezinler gibi oldu.

— Sen de biliyorsun sanıyordum, dedi. Birkaç kez geldi, konuştuk daha önce. Özellikle senin filmlerinde çalışmak istiyor...

— Sevindim, dedi Refik kekelememeye özen göstererek.

Cin bu herif, yutar mı? Sinsi gülüşü gözlerinin içine oturdu bile. Peki, bu Emine denen kız... Gündüz girdi içeri. Oturup Saffet Duran'la yeni durumu konuşmaya başladıklarında da kafasında dönenip duran tek şey Emine'ydi Refik'in. Saffet Duran da üstüne geliyor gibiydi. Bir konuşsunlarmış yeni senaryo üstünde, Emine de olsunmuş... Olsun... Yirmi gün, bilemedin bir ay içinde her şey tamamlanacak, filme başlayacağız; Emine Hanım da ayağımıza dolanacak. Sanki bir bok bilir de... Benim filmlerimde çalışmanı istemiyorum! Nasıl diyeyim? Biliyorsunuz, ilkinde yarım bırakıp gitti, filan... Anlaşmayı yapmış herif... Saffet Ağbi bana bozulursa bir de... Gündüz'le o da kalktı. Çıktılar.

— Ben size yarın öyküyü yollarım bizim çocuklarla, dedi ayrılırlarken. Ertesi gün de otururuz. İzin gününüzdü...

Yardımcısı Serdar'a, rastladığı çocuklarla haber saldı, yarın ERTAŞ FİLM'e gelsin diye. O çocuk da günlerdir bekliyor parasız pulsuz. Serdar benim başladığım yıllardaki gibi. Bu işin delisi. Başka nasıl çekilir yardımcılık kahrı? Çalışırken ayrı, işsiz beklemek ayrı... Ev olmasa ben dayanamazdım. Bir iki

film sonra yönetmenliğe kalkar o da!.. Yok, daha çok genç... Bir şeyi umursadığı yok; fişek gibi atılıyor... Haberi gece yarısı alsa eve damlar... Sabah, ERTAŞ FİLM'in kapısında bekler buldu Serdar'ı. Biraz önce söylemişler. Yukarı çıkıp tretmanımsı taslağı şöyle bir gözden geçirdiler. Değişmeyecek, temel yerleri saptadılar. Villa, fabrika, kadın berberi, büyük garaj filan... Bildiği birkaç yer varmış. Prodüktör Lütfullah'la da konuşup bir dolaşacak. Tretmanı da gazeteye, Gündüz Ağbi'ye bırakacak. Daha Serdar inerken merdivenlerde ayak sesleri... Necla Hanım. Dün gelememiş. TOKAR FİLM'de iş koymuşlar. İyi; biz de burda iş koyduktu dün!.. Vural Bey filmde bir rol var demiş de... Vural Bey gitti, şimdi bizim film başlıyor. Saçları da Emine'ye benziyor bu kızın. Yukarı çıkarıp da şöyle bir soyunca benzerlik daha çok çıktı ortaya, değil mi? Devinimli bir gündü; İzmirli parayı bıraktı; Karadeniz'den gelen bonoları stüdyodan uğrayıp aldılar. Cumartesi gideceklerin biletlerini aldırdı. Birine, Mehpare'ye biletini verdi. Yukarda verdi biletini! Bu eski tanıdık. Bunun nesi benziyor Emine'ye? Hiçbir şeyi. Sessiz, iç çeker gibi soluması belki. Böylesi cinsel açlığa, azgınlığa demek gerek, düştüğünü anımsamıyor gibiydi. Öç alıyordu sanki!.. Akşama doğru birer saat arayla gelen iki kız da –birisi yeni gelmişti piyasaya, randevuevinde çalıştığı da söyleniyordu– yeni filme başlıyormuşsunuz Refik Bey, hadi başlayalım... En güzeli de bu sonuncusu, tıpkı şeyin, işte onun kalçaları!.. Ancak bir kez yapabildiğine kızgın; yukardan inerken delik balon gibi pörsümüştü. Koltuğa bıraktı kendini. Telefonu geç açtı, isteksiz. Vural'dı. Başlamışlar. İyi gidiyormuş her şey. Ya orası. Burası da iyi... Bonolar verildi, para geldi, biletler alındı. Yukardaki filmler mi? Adanalı almadı daha. Güle güle, kaygılanma, burda işler iyi... Yukarda ne filmler var biliyor musun? Sen de ne filmler çevirmişsindir... Çıkmadan bir Saffet Ağbi'yi arayalım. Hep aynı Saffet Duran. Tam kapatırken söyledi, Suna aramış Refik'i. Bir şey dememiş. Hemen Suna'yı açtı. Üzgündü sesi. Teyzesinin başında beklemişler üç

gündür. Şimdilik atlatmış. Şeker komasıymış. Gelsene diyordu. Gelsene mi? Gidip uyumaktan başka bir şey düşünmüyordu oysa. Karnı da acıkmıştı. Suna'da bir şeyler vardır, yeriz. Sokağa indiğinde iyice kararmıştı. Caddeye çıkıp bir arabaya atladı. Eve çıkarken nedenini düşünemediği bir suçluluk taşıyordu içinde. Biraz soluk yüzü, yorgun gülümsemesiyle Suna dikilince karşısına daha da arttı bu duygu. İstekli sarılışına yapma bir isteklilikle karşılık verme çabası da boşuna olmaya başlamıştı. Her vakit seviştikleri sedirde çıplaklığıyla kaldı birden. Üşüyordu. Ev de pek sıcak değildi gerçi; öyle değil. Birden duraladı Suna. Gözlerindeki parıltı ürkütücüydü. Uzanıp sutyenini, donunu aldı. Bir kez daha baktı aynı soğuk katılıkla,

— Ulan puşt, dedi. Kim boşalttıysa siktir ol o orospunun koynuna git!.. Bir daha da uğrama bu eve!..

Bir şey söylemeye, yanıt vermeye gücü yoktu. Kalkıp usulca giyindi, çıktı evden. Kapıdan çıkışına bile bakmamıştı kadın, banyoya geçmişti hemen. Duş sesi geliyordu. Geceyi evde çok kötü geçirdi. Geç vakit uyuyabildi ancak. Sabah kalktığında da bir ağrı oturmuştu başına. Akşam mutfakta bir fincan süt içmesine karşın hiç acıkmamıştı. Her şeye isteksizdi. Tuvalete girip de çişini yaparken çok eskilerde tanıdığı acıyı duyunca sendeler gibi oldu. Hay Allah kahretsin; kırdık. Pis orospular!.. Hangisinden acaba?.. Acıyı bastıramayan bir sevinç gezindi içinde: İyi ki Suna'yla olmadı...

XII

Salih'in hastalanmasından duyduğu üzüntü, giderek bir tür mutluluğa dönüşmüştü Gündüz için. Bu hastalık fabrikada, sendikada Salih'e bağlı, sevip sayan, hem de öyle sözle değil yürekten sevip sayan bir sürü işçiyi görüp tanımasına yaramıştı. Çoğu genç, delikanlı çocuklar. Ne çok sevdirmiş kendini!.. Sevdirir. Salih'te bir garip yumuşaklık, tersine sertlik var ki, en batıcı sözünü bile dinletir, batıcı da olmaz. Önce evde yattı Salih. Kusmalar, ishaller. Bir türlü tanı koyamıyorlardı. Hastaneye, Samatya Sosyal Sigortalar'a yattığında da bir süre ikircikli kaldı doktorlar; sonunda kesin tanıya varıldı: Ağırca bir Divertikülit. İnce bağırsakta oluşmuş torbacık gibi bir girintinin

yangısı. Oldukça da güç bir ameliyat gerekirmiş. Gastro enterelog operatör işiymiş bu. Kıyameti kopardı Hacer Hanım; ameliyat diye öldürürmüş doktorlar! Düşüne de girmiş, evin bacasına kargalar yuva yapmışlar!.. Bunu genç bir doktora anlatıyordu bağıra çağıra. Bu kara kargalar doktorlarmış! Doktor kim oluyormuş da Allah'ın yarattığı bir canı kesip biçip... Yaşından beklenmeyecek bir babacanlıkla gülüyordu doktor da... Perhizler, ilaçlar, bakımla biraz düzeltip taburcu ettiler Salih'i. Evde, hastanede Salih'i görmeye gelen bir sürü işçi içinde Hacer Hanım'ın tepkisine, söylediklerine karşı çıkanlar da vardı, doğru diyenler de. Özellikle gençler arasında bozulup kızanlar da az değildi. Karısı Allah diye tutturmuş; ağzını açıp bir şey demiyor Salih Ağbi de!.. Lapalarla, haşlamalarla sonunda düzeldi Salih. Gündüz, haftada iki üç kez öteberi taşıyıp durdu eve. Para bıraktı sık sık. Öyle mutlu oluyor ki bunları yaptıkça, yapabildikçe. Sinemadan aldığı paralardı. Tümden binlerce lirayı cebine koymaya alışmıştı artık. Harcaması da bir keyifli oluyordu ki. Madam'a ufak tefek armağanlar aldıkça saygınlığı iyiden iyiye artmıştı evde de. Biraz Pervin kızıyordu parasını tutmadığı için. Gülüp geçiyordu Gündüz. Doğru belki ya, tutup ne yapacağım? Yaşayıp gidiyoruz işte... Ülke iyiye gitmiyor yalnız... Sinsice başlayan terör iyice tırmanıyordu. Salih'i görmeye gittikleri bir gece dönerlerken, Fatih'te, karanlık sokaklarda ürküye kapılmıştı Pervin. Nedensiz de değildi, peşlerine birileri takılmıştı; sanki uzaktan izliyorlardı. Geçen bir boş taksiye atladılar. Geceleri sokakta kalmayacakmışız. Sanki gündüzün vurmuyorlar da... Salih'in hastalığına büyük ilgi göstermişti Pervin. Hastaneye yattığında Sağlık İşçileri Sendikası'ndaki kişileri uyarıp iyi bakımını sağlamaya çalışmıştı. Kimselere kolay yüz vermeyen Hacer Hanım'la da kaynaşıvermişlerdi. Halktan kadınların aydınları aşan yanları bu; bir titreşim oluyor sanki, duyargalarıyla birbirlerini tanıyıveriyorlar. Salih hastaneden çıkınca mevlit okuttu Hacer Hanım; Pervin'i çağırdı. O da gitti. Olanları yadırgamamaya çalışıyordu Gün-

düz. Alıştık. Daha nelere alışacağız bakalım?.. Zararlı katılıklardan kurtulmak mı bu; yoksa gevşeyip vıcık vıcık çamura mı dönüyoruz? Geçen yıl Pervin'le yaptıkları, kavgaya vardı varacak, nerdeyse her şeyin sonu tartışmayı anımsadıkça daha iyi görüyordu, nasıl, nereye geldiğini. Hep ben yitiriyorum. İlericilerin mevlide gitmesini yadırgamamaya alışmakla mı? Yoo, ona gelinceye kadar, yalnız dinsel de değil, sanatsal bir tören mevlit. Evet, bir ölçüde sanatsal. Ya, komiser Atılların örgütsel törenleri?.. Bizim filizlenip boy attığımız, başka bir topraktı demek! Eski tüfek sözüne içerlemiştim. Eski ama daha güçlü bir tüfek gibi görüyorum kendimi. Kuruntun. Bu yeni tüfeklerin sayıları çok, ama çoğu teneke! Nasıl vardın bu yargıya? Kafandaki kalıplara uymuyor, değil mi? En az iki kuşak önceki ülkenin, dünyanın doğruları onlar. O zaman da doğrulukları tartışılırdı. Daha doğrusu tartışılmak gerekirdi. Tartışabiliyor muydun? Tartışmana izin var mıydı? Bittindi kuşkuya düştün mü? O kadar da değil! Hangi gün bu dediğince köleleştik? Çok mu özgürdün? Özgür mü? Ne demek özgür? Kafası iyice karışıktı aylardan beri. Yadırgadığı bir dizi olaya uymak zorunda olmasını yadırgıyordu asıl!.. O niteliğimiz de iyice yitip gidecek bir gün... Yasadışı, yeraltı yaşama alışmış birinin yeni yasal döneme uyumsuzluğu mu bu? Öyleyse bile... Hayır, yalnız o değil... Kavramlar, tanımlar, değerler, yargılar başka; değişik. Sözcükler bile... Bir yılı aşkındır, sinemada olsun, Babıâli'de olsun, gördüğü, karşılaştığı, duyduğu, okuduğu şeylerle, ne denli boş verse itici biçimde ters düşmesine şaşar olmuştu. Her yumuşamayla kişiliğinde bir kayma, akıp gitme, eksilme olmuyor muydu? Oluyor mu, olmuyor muydu? Sorun bu mu? Bu! Ben gene Ben'im! Sen hiçbir gün sen olamazsın!.. Değişmeyi yadsımıyorsan... Sinemadaki çarpıklığı o dünyanın gereği gibi görmüştü ilk günler. Yo, öyle değildi. Sinemadakilerin ötekilerden ayrımı... Niye çarpıklık, nesi? Ayrımı bile yok. Ekmek parası için ya da çoğuna, daha daha çoğuna varmak, sonunda her şeyi ele geçirmek için herkes bir yanını ortaya

koymuş. Sinemada da o, başka yerde de... Dediğin kadın erkek ilişkileri ise... Ben siyasal olandan söz ediyorum. Et bakalım! Yürüyüşte gördüğü Feriha hiç gitmiyordu gözünün önünden. Tepebaşı'nda, Haliç'e, Kasımpaşa'ya bakarak çayını yudumladığı bu kahvede de... Akşam karanlığı günün aydınlığını silip süpürür gibi bastırmıştı. Yalnızlığın tek başına karşımıza dikildiği saat. İçerdeyken de böyleydi. Kapılar kapandı mı umut ertelenir. Bütün bir gece direnmek zorundasın artık. Bir de uykun kaçmışsa... Kalkmayı düşündü. Nereye gidecekti? Pervin'e uğramak gelmiyordu içinde. Bıktın. Yalan mı söyleyeyim? Her şey yetersiz. Eskiyiveriyor. Eskiyen sensin!.. Belki de... Niye eskiyeyim ben? Yürüyen bir kavgada doğruları gördüğüm süre... Hangi doğruları?.. O kavgayı yürütenlerin doğruları aşıp gidiyor seni. Kuşkusu bundaydı. Pervin'e olayı açtığında donup kalmıştı ilk kez. Feriha'yı tanıyorlarmış dernekten. Kocası da Atıl Ağbi. Komisermiş. O da kendi örgütlerinden en ileri... Konuşmalarını anımsadıkça bugün bile içinde inceden inceye bir yeri kanıyordu sanki. Feriha'nın, karısı olmasındaki rastlantıya şaşıp gülümsemişti Pervin. Güzel kadınmış!.. Kıskançlığına mı veriyordu Gündüz'ün? Bu olayın başka ilginç yanı yoktu Pervin için. Atıl Ağbi polis. Biliyoruz. Başka polis bu!.. Tutamayıp bağırıp çağırmaya başlamıştı Gündüz. Boş... Birkaç ay sonra, bir derneğin genel kurul toplantısında, konuk konuşmacı olarak çıkan Atıl'ı dinledi. Kendi örgütleri adına konuşuyordu. Vay canına, biz nasıl da gerilerde kalmışız!.. Ne sözler ediyor bu polis! Kıyamet belirtisi dedikleri bu olmalı! Bir yıllar başımızda kollukçuluk eden adama bak... Feriha da salonda, birkaç koltuk önündeydi Gündüz'ün. Konuşmaların aralandığı bir sıra. Rastlantı belki de, dönüp baktı gözlerini kaçıran Gündüz'e; ürkek, çekingen bir gülümsemeyle yavaşça önüne döndü gene. Feriha'nın o bakışı takılıp durmuştu karşısında. O bakış da değil; daha alaylı... İşte görüyorsun, Atıl senden güçlü. Senin alanında da üste çıkıyor... Bu ülkede bu işi de polisler yapacak demek!.. Eskiler de demişler ya, gerekirse biz yaparız

diye, çıkıyor işte!.. Kalktı. Kahveden Şişhane'ye yürürken, Salihlere mi gitse diye geçirdi içinden. Dolmuşa atlayıp evi bulmalı en iyisi. Çalışayım. Senaryo deyip duruyorlar. Çocuklar da şiiri bekliyor dergi için. Artık biter; karaladığım satırların yöresinde dolanıp duruyor şiir, tam yakalamak gerek. Tam yakalanır mı şiir? Sürekli kımıltılar, titreşimlerle büyüyeni duyuyorum. Yaşamı güçlendiren, serpilip boy atan... Başında bekletilen polisin yanına gelmesine tepkin niye öyleyse?.. Yanımızda görünenlerden başımıza gelenleri nasıl unuturum? Bu polis... Karısı da güzel kadınmış! Bilmez miyim?.. Karısını almasaydı diyelim, şimdi bu polis gene... Ne ilgisi var be? O denli bencil miyim? Güzel kadınmış; güzelse güzel... Polisin karısı işte. Güzel kadın çok. Pervin güzel değil mi? Seniye bile güzelleşti son günlerde... Aşk güzelleştirirmiş! Sana olan büyük aşkı... Saçma. Hiç de öyle görünmüyor kız. Pervin'in zevzekliği belki. Aralarında şakalaşmışlardır. Duyar duymaz kafana takılıp kaldı senin de. Yoo... Sevildiğini duymak iyi oluyor, o kadar... Elmadağ'da dolmuştan inip eve yürürken ayakları geri geri gidiyordu. Bir sinemaya mı dalsam? As'da ne var? Hava soğuk. Git yak gaz sobanı... Öyle yaptı. Madam yoktu evde. Borulu gaz sobası bir iki dakikada, ooh, cennete çevirdi odayı. Uzandı yatağa, gözleri tavanda dalıp gitti. Uyandığında tıpırtılar vardı merdivende. Madam gelmiş. Saate baktı, on bir'i geçiyor, yarın izin günümüz; bir kaptırırsam bu gece epeyi şey çıkar. Şu öyküye bakayım. Öyküye bakmak istemiyordu canı. Yeniden kalkmak bile istemiyordu. Düşüncelere dalacağız gene. Haydi oğlum, "Düşünmek değiştirmez hayatı!.." Neyi değiştiriyoruz ki?.. Düşünmeyle başlıyor her şey, doğru düşünmeyle... Ülkeyi gün günden yanlışlarla kuşatıyorlar. Kötüye gidiyor. Neyi yapmak, neyi yapmamak gerek? Bütün kafalar öyle ustalıkla bulandırılıyor ki, doğruyu bulmak için doğru düşünmek en çetin iş. Peki ben ne yapacağım? Yapıyorsun işte. Yeterli mi? Başka ne yaparım bu yasaklanmış durumda? Başka yasaklananlar... Bırak onları. Tozu dumana katan kargaşayı bir

de sen mi artırmak istiyorsun? Sinemada yap ne yapacaksan. En duyarlı alan. Bir yılda ancak bir film çıkarabildik, o da... Başladın ya gerisini getirmek de senin elinde; akıllı adımlar atmasını bilirsen kuşkusuz. Sorun da o öyküyü bulmak! Bir yılı aşkındır binlerce kez kafasında koşturup duran şeyler yine dizilmeye başlamıştı. Kesin bir yere varamıyordu da ondan. Çok önemli gördüğü kavga biçimlerinin özlemiyle her yaptığına yabancılaşıyor, iyi kötü her başarısını küçümsüyordu. Bunları mı yapacaktı? Sinemada tüm ilişkilerindeki değişip gelişme de şaşkın ediyordu. Şahin nerelere varmıştı bir yıl içinde. Artık ara sıra da göremiyor; haberini, birileriyle gönderdiği selamını alıyordu sadece. Saffet Duran'la nerdeyse senlibenliydiler. Sık sık uğradığı yazıhanede kadınlı erkekli hemen bütün tanınmış oyuncularla yakınlıklar olmuştu... Peki, bu kişilerle ne ilişkim var benim? Ne yanından baksan abuk sabuk gevezelikler, sulu cinsel şakalar, zevzekliklerle geçen yiyip içmeler, gezip tozmalar. Sanat, sinema adına söylenenler de ayrı yürek acısı. Sonunda yükümlülüklerini savsaklamış, ertelemiş olmanın suçluluğuyla tedirgin, her şeyi bir kez daha gözden geçirmeye başlayarak yeni bir yaşam gündemi oluşturma çabasına sığınıyor gibiydi. Peki, ne yapmalıyım? Biliyorum, gene bir yere varacağım yok. Böyle sırtüstü yatıp kalmaktan daha iyisi kalkıp dolaşmak, volta vurmak odada, onu bile yapmak gelmiyor içimden. Türkiye bir yere gidiyor. Bu gidişte yerim ne benim? İşçilerle konuştuğunda gün güne gelişen olayları gazetelerden ya da etkinlikleri yerinde izlerken mutluluklarla dolu bir yıkıntıya düştü düşecek bir şeyler takılıyordu yüreğine. Kıyasıya bir kavga var, ben kıyısından bakıyorum. Salih'le konuştu bir iki; o da ne diyecek?.. Yaşlandı, kafasında bir daralma mı oldu ne? Çok genişti de... O da gerisinde olayların. Bu yaşlı arkadaş, saygın bir geçmiştir, genç işçiler için olsa olsa! Kendisi için böyle bir yargıya dayanamıyordu. Savaşı yürütenler saygındır; dışına düştün mü savaşın, bittin; saygınlık acımakla karışan bir zoraki saygıdır ancak. Salih üretimde, onlarla omuz omuza;

onun kadar bile olamam ben. Bize konan siyasal yasakları kısıtlamaları, yeni örgütlenenler, görevlilerden daha titizlikle koruyorlar? Kışkırtmalara karşı önlem kaygısı, kişisel çıkarlı yer kapma oyunu, ürkü korku adamına göre kaynaklanıp kördüğüm oluşturmuş. Kimde, hangisi ağır basıyor ayır ayırabilirsen! En iyi niyetli atılımında ya da yaklaşımındaki bir aksamayı, en azından kışkırtma diye suçlayacaklar dost mu düşman mı, bilemiyorum... Kuşku yok ki, ustaca oynanıyor oyun bu ülkeye. Hep öyle oynandı. Eczacı Fuat'la kimi konulardaki tartışmalardan sonra takılıp kalmış gibi uzun uzun düşündü. Tartışma, eşcinsellik olayından açılmıştı. Nerden nasıl girmişlerdi bu konuya?.. Kumkapı'da bir meyhanedeydiler. Eşcinselleri savunuyordu Fuat'ın bir arkadaşı. Tartışma kızışınca eşcinselliği savunmakta da sakınca görmemişti adam. Elektronik mühendisiymiş. İlerici, aydın. Ahlak konularında bir başıboş yaklaşımın –Başıboş olur mu, yöntemli, tutarlı–, nasıl yaygınlık kazandığının ayrımına varmıştı Gündüz. İlericilerimizin sorunları bunlar hem de!.. Kadın erkek ilişkileri de öyle... Fuat, Emine, daha başkaları da vardı, kadınlı erkekli birkaçı, mühendisi arkalamışlar, alay eder gibi bakmışlardı Gündüz'ün söylediklerine. Biraz da acıyarak belki!.. Nerelerde kalmış bu zavallı!.. Yığınların karşısına ilerici, cinsel, eşcinsel özgürlükçü kimliğimizle çıkacağız! İnsan mutluluğuymuş, insanı doğru tanıma sorunuymuş... Bugün modern psikoloji... Bu yeniyetme filozoflarla devrim başarılacak!.. Nerden çıkarıyorsun; böyle bir sorunu yok ki bunların: Çevrelerinde, meyhanelerinde mutlu yaşayıp gidiyorlar. Keşke yalnız öyle olsa... Çoğu konular gibi batıdan, özellikle Amerika'dan esinlenmiş şeyler bunlar da. Birkaç dil bilen bu uyanıklar bir solukta bir sürü kitap adı sayıyor, kocaman kaynakçalar veriyorlar. Ağırbaşlı, bilimsel araştırmalara dayanıyor savları!.. Konu insan sorunu... İnandıklarını da yayacaklar. Yalnız sinemada yoktu bu sorun!.. Herkes bildiği biçimde yaşayıp gidiyor. İncesine dalıp yeni bir yaşam felsefesi türetip üretecek, sapıklığı aydınca

beceriyle savunup doğallaştıracak yetkili ilerici de yok; yetkiliyi arayan, bekleyen de... En ahlaklı kişiler burda!.. Batıda alıp başını gitmiş porno filmleri. Yakında bu ahlaklılar da başlar! Ucunda parayı gördüler mi olacağına bak... Böylesi bulanık ortamda ne iyi olmuştu Pervin'le karşılaşması. İlişkilerinin belli ölçüler içinde kalması birçok tatsız gelişme olasılığını da önlüyordu. Haftada, bazı on günde bir, akşamları buluşuyorlar, bazı geceleri muayenehanede, ara sıra Pervin'in evinde, birlikte geçiriyorlar (Madam'ın olmadığı bir gece de Gündüz'ün evine gelip kalmışlardı), sabahın erken saatinde çıkıp gidiyordu Gündüz. Nasılsa gece geç saatte ayrıldığı bir gün sokağın başında Refik'le burun buruna gelince, böyle bir olasılığı kafasından sürekli geçirdiği için pek de renk vermeden sıyrılabildiğine sevinmişti. Görünümümüz doğal demek... Gizliliğine, kaçamaklığına karşın ilişkileri de doğaldı Pervin'le. Öyle derin düşünceleri yoktu kızın. İlişkileri de öyle vazgeçilmez bir bağlılık gibi görünmüyordu ikisi için de. Denemelerden geçmiş iki sağlıklı gövdenin zaman zaman tutkulu sevişmeleri karı kocalık ölçülerini aşmıyor denebilirdi. Sevecen, yeterliydi Pervin. Atıl'ın polisliği üstüne sert tartışmalarından sonra Gündüz'le bir çatışmaya düşmemek için belki, sorun çıkarmamasına özenen bir yumuşaklık, uysallıkla giriyordu konulara. Genellikle dinliyor, kurcaladığı noktalarda da soran kişi oluyordu daha çok; yargıyı bilerek Gündüz'e bırakıyordu sanki. Uyumlu bir aile yuvası işte!.. Haftalık, on günlük aralarla olmasa sürüp gider miydi bu uyum? O olasılık bir iki aklına gelince dayanılmaz bir sıkıntı çökmüştü içine. Allah'ın günü, bu kadınla... Ya nasıl bir kadınla olacaktı?.. Ne bileyim; ille de olması gerekli mi? Bu sorunun yanıtını da evde yalnız gecelerinde düşünüyordu daha çok. Hele uykusu kaçmışsa, çalışamıyorsa... Çocuk sorunu bir de... Öyle bir sorun yok. Salih'in cin gibi ikizleri var işte, onlar yetiyor. Yetmiyordu, Taksim Park'ında kanepede dalgın oturduğu bir gün ayağının dibine yuvarlanmış bir topu almaya gelen üç dört yaşlarında bir kız

çocuğuna takılıp kalmıştı gözleri. Sarı bukleli başı, maviş maviş bakışı, çekinerek yaklaşıp topu alır almaz kaçışı... İçinde beliren sızı öylesine bir özleme dönüştü ki... Çocuğa gitmek, bir şeyler demek, sevip okşamak, oyunlar oynamak geliyordu içinden!.. Suratsız yaşlıca bir kadına koşan minik kıza uzaktan bakıp kaldı bir süre, sonra kalktı. Böyle boş boş dolaşmadan bütün bunlar! Boş dolaşmıyordu oysa. Beyoğlu'nda, yazıhanede Refik'le buluşmaya gidiyordu; evden erken çıkmış, oyalanmak için oturmuştu parkta. Yoğun çalışma içindeydiler o günler. Filme başlayacaklar; senaryo tamamlanmamış, işin bir sürü yanı tartışmada daha. Başlayacakları gün kesin!.. Öylesine kaygılıydı ki... Sonra öğrendi, alıştı o da; kesin hiçbir şey yoktur sinemada, hele başlama tarihi, asla... Yemin billah ettikleri günden iki hafta sonra kamera diyebilmişlerdi. Çekimlerde bulundu birkaç kez. Hele ilklerinde ne olupbittiğini bile anlayamadı. Kablolar, spotlar, yanıp sönen ışıklar arasında koşturup duran kişiler. Sinir bozucu bir gerilim. Set dedikleri bu. Senaryodaki birkaç sözü etmek için, par par yanan ışıklar altında bir yerden bir yere yürüyen, duran, birbirine bakan oyuncular, ardındaki üç beş kişiyle alıcının gözlerini diktiği yapay bir kesitte –birkaç kez yineledikten sonra– yönetmenin ağzından çıkacak iki emir arasında bir yaşam parçasını yeniden üretip çekiliyorlar. Kamera!.. Stop!.. Olmadı; bir kez daha... Işıkların açılması için Yak!.. diye bağırmalarına da bayılmıştı! Sinema üstüne bildiği, yeri geldi mi anlatmaktan bir tür mutluluk duyduğu şeylerin bu işin yapılışı sırasında pek de aranıp sorulmadığını, yapılan işlereyse şaşılacak biçimde yabancı düştüğünü görmek, doğrusu biraz ağırına gitmişti. Oyunlara, oyuncuların konuşmalarına takılıyordu; yanlış oynayıp yanlış söylüyorlardı çoğu kez... Alıcının gerisinde yönetmenim diye kasılır gibi duran kişinin de umrunda görünmüyordu bu incelikler. Karışıp düzeltmeyi düşündü birkaç kez, öyle bir gerilim içindeydi ki çalışma, çekindi. Sonradan, filmi seyreden çoğu yerlerdeki titizliğinde pek de haklı olmadığının ayrımına var-

mıştı. İyi ki karışmamıştı. Ama bazı yerleri görünce de kan beynine sıçrıyordu nerdeyse. Umarsızlıkla bağırıp çağırmak geliyordu içinden. Ah bu aptallarla... Ne yapacaksan bu aptallarla yapacaksın! Unutma ki senin de ne aptallıkların var!.. Öyle de, sürekli savaştayım aptallıklarımla; onlar sımsıkı sarılıyorlar. Her şeyi alaylı bir gülüşle karşılayan Saffet Duran'la ilişkilerinde de gözlemlediği bir şeydi bu. Düştükleri yanlışı yinelemekten hiç kaygılanmıyorlar! Yanlış bizim için lüks! O lüks de onların hakkı!.. Büyük güven, yakınlık duyuyor görünümündeydi Saffet Bey. Ama hep o, hiçbir şeyi umursamaz tutumda adam; dünya şeyinde değil, dedikleri... Zengin çocuğu!.." demişti aynı gülüşle. Kafası çalışıyor! Odasındaki toplantılara da alışmıştı Gündüz. Akşamlara kadar gırgır; sırasında, gelen kadınlara acısından, tatlısından takılmalar. Bir tür seyirlik oyun!.. Yıldız olma hevesinde bir kız gelip gidiyordu geçen yaz. On sekizinde var yok, incecik güzelce bir kız. Gerçekten de kızmış daha. Söylenen, kızlığını korumak için ters yollardan cinsel şölenler veriyormuş, yardım umduklarına!.. Dul olmak için bir iki günlük nikâh diliyormuş kimilerinden. Geldi mi, alay, gırgır başlıyor hemen. Renk vermemeye çalışıyor zavallıcık da. Tek takılmayan, hep saygılı davranmaya çalışan Gündüz'dü. Bu acımasız akıma uymamaya, ayrıca kimselerle de fazla yüz göz olmamaya baştan beri kararlıydı. Nasıl olduysa, oda boşalmıştı bir gün; işletmecinin yanına koşuşmuşlardı. Kız vardı yalnız. Kız da kalktı birden, çabucak yürüyüp kapıya, aralayıp baktı koridora, kapattı; dönüp geldi, eğildi birden, Gündüz'ün iki yanağına iki öpücük kondurdu çabucak, geçip yerine oturdu. Ne diyeceğini bilemeden kalmıştı Gündüz. Hemen odaya doldular zaten. Sonra görmedi kızı; şarkıcı mı olmuş ne, dediler. O iki minik öpücüğü, insana gösterilen sevginin, saygının tertemiz ödülü diye yüreğinde sıcaklıkla anımsıyordu hep. Sinemadan kadınlarla, yatıp kalkmayacaktı. Cinsel dedikodulara konu olmamalıydı. Yıpratıcı olabilirdi bu tür ilişkiler. Ödünlere, zararlı çatışmalara yol açabilirdi. Yara-

rı? Fıstık gibi kadınları kaçırırsın... Pervincik yetiyor şimdilik. Kadınsız yaşamaya yıllarca katlanmasını bilmiş biri için sorun değil. Becerebilsem, cinsellikten çok önemli işler var gündemde. Fıkır fıkır kaynıyor ülke. Genel doğrular bağırıp çağırılıyor sokaklarda. Özgün öğretiler üretiliyor!.. Gün günden azdırılıyor bu Babil ülkesi! Sinemada yapabileceğin ne var? O kadar çok şey var ki aslında, ah eli kolu bağlı olmasa. Parası yoktu; sırtında da kocaman kambur, siyasal yasaklılık... Gene de yapabileceği şeyler olduğuna, bir yerlere varabileceğine inanıyordu. Ünlü dizesi Eluard'ın "Hiçbir zaman tam karanlık değildir gece." Yürümesini bilene yol bu Gündüzcüğüm, dayan!.. Dayanacaktı. Dayanacaktı da, birileri daha olsa yanında, sonuç çok başka olurdu hiç kuşku yok. Şahin'in varlığını duyması nasıl güç kazandırmıştı ilk günler. Çığ gibi büyüyen ünüyle Şahin de kayıp gitmişti uzaklara. Arabasının anahtarını yitirip bulamayınca acenteden ikinci arabayı çektirmiş diyorlardı!.. Mustangmiş... Karılar, kızlar... Kumarı da varmış... Duymak istemiyordu Gündüz. Konuşuldu mu kalkıp gidiyordu ordan. Sinema bu!.. Oğlan iyi oyuncu, oynatıldığı filmler birbirinden çirkin. Her on beş günde bir film atıyormuş! Birini yarım bırakıp çıktı Taksim Sineması'nda. İğrenç bir kovboy özentisi. Ne yapsın? Başka türlü üne kavuşmanın yolu var mı bu sinemada? Böylesi ödünü göze alan kişi yukardan savlara da kalkışmasın. Kalkıştığı mı var ama yüreğinde yatan aslan... Aslan yatan yüreğin katlanabileceği şeyler değil bunlar. Bu kargaşada herkes bir şeye katlanıyor işte. Bakalım sen daha nelere katlanacaksın? Şehit Niyazilere katlanıyorsun. Turgut'la Kumkapı'ya yemeğe götürmüşlerdi Gündüz'ü birkaç kez. Koleji bitiren oğlu şiire düşkünmüş Niyazi'nin. Gündüz'le tanışmak istiyormuş. Dergide şiirlerini görmüş de... O da yazıyormuş... Bir de oğlu çıktı!.. Öyle değil; şimdiki çocuklar babalarını etkiliyor, eğitiyorlar. Şehit Niyazi'yi de oğlu mu?.. Polisler eğitiliyor ya!.. Epeydir uğramıyor onlar da. Dış geziye çıkacaklardı. Hangi dümen peşindeler kim bilir... Kâğıtçı

Turgut'la, bir de biri daha, ortaklık kuruyorlardı; dışalım, dışsatım filan... Bir sarsıntı geçirmişler önce. SİNE-AR FİLM'in durumu da parlak değil diyorlar. Alacası hep içinde Saffet Duran'ın. Bir de batarsa. Başkaları çıkar; tanıdık sayılır. İş sinemaya girmekte! İş kalabilmekte! Saffet Duran hoşgörüsünde kim var bu piyasada? Kolay çıkar mı? İnsan bir anda yalnızlığın ortasına düşüveriyor cup diye. Yüzüne güldüklerine ne bakıyorsun? Ne de bakarım ya!.. Yuvarlanıp gidiyoruz şimdilik; belli mi nereye varacağımız? Doğrulup masadaki tretmana uzandı. Şöyle bir bakmıştı gazetede. "Yasak Dakikalar" Bir daha gözden geçirmeye başladı inceden. Güzel öykü. Sert, duygulu, hem de yıkacak biçimde acı sonlu. Gene de tam oturmamış bir yanı var. Berber kız Beyoğlu'nda. Çok zengin bir adamın oğluyla sevişiyor. Oğlan evlenme düşlerindeyken kötü baba giriyor araya. Oğluna söz geçiremeyince kızı tuzağa düşürüp ırzına geçiyor. Kız da adamı haklayıp idama hüküm giyiyor. Kalın çizgileriyle bu. Garip çarpıcılığı var öykünün. Peki sansür ne diyecek bu işe? Bugüne dek kimsenin yaklaşmaması da bu kaygıdan belki. İkide bir sansür deyip duran Refik niye tasasız bu konuda? Öyle tutkulu ki, gözü bir şey görmüyor. Çelişkiler içinde bu oğlan. "Kafka" de, sonra da bu öykülere kalk... Ne kavgalar şimdi!.. Senaryo çalışmalarında olacakları düşündükçe bu günden sinirleri geriliyordu. Ne yaparsın, yazgımız!.. Öykünün boyutlarını iyice düşünüp... Ne boyutu olacak bu öykünün? Yapay bir şema aslında. Aman aman bulunmaz bir yanı da yok. Her öykünün boyutları vardır. Küçük bir değişiklik çarpıcı edimler yumağına döndürmüş bakarsın. Yaşamın diyalektiği de öyle gürbüz, öyle doğurgan ki... Doğurgan da, onun ayırdına varacak doğurgan beyin bir de!.. İki gün sonra çalışmalara gittiğinde bu güvensiz, biraz da karamsar düşüncelerden kurtulamamıştı daha. Refik'in ilk konuşmalarda Saffet Duran'ın bulunması önerisiyle, çalışmaya Yeniköy'deki bir turistik otelde, gece başlamıştı. Kendisine ayrılan lüks odaya ilk girdiğinde güleceği geldi Gündüz'ün. Pencereye yaklaştı;

Boğaz, Anadolu yakası, gemiler, yalılar, ağaçlı tepeler... Yanda Refik kalıyordu, bir başka odada. Saffet Duran, Emine'nin de katılmak istediğini söylemişti. Gece arabasıyla dönerken onu da bırakacaktı Etiler'deki evine. Narin Ceylan da öyle meraktaymış ki bu senaryo için, film çalışmalarından ara bulabilse, gelip hiç değilse izlemek istiyormuş da... Buyursun!.. Bir de onunla uğraşalım... Emine'nin art direktörlüğüne de, bu çalışmaya katılmasına da Refik pek sevinmiş görünmüyordu nedense. Ben de sevinmiyorum nedense!.. Aslında bana yakın... Göreceğiz... Böylesi güvensizlikle nereye varacaksın? Göreceğiz dedik! Orda toplanacaklardı. Gündüz'ün de on beş gün otelde kapanıp senaryoyu bitirmesini istiyorlardı. Olur mu, Madam'ı nasıl bırakırım ben? Gündüzleri yardımcıyla, Serdar diye sivilceli bir oğlan, Refik kalıp sansür senaryosunu yazacaklar. Emine de gelir belki. Aşağıda bir şeyler yiyip Refik'in odasına çıktıklarında saat dokuzu bulmuştu. Bu oda daha büyüktü. İç içe iki oda gibi; süit mi diyorlar ne... Çalışmaya başlıyorlardı. Koltuklarına yerleştiler. Refik aldı hemen, herkesin bildiği öyküyü, bastırmaya çalıştığı bir evecenlikle derli toplu anlattı önce. Sonra bazı yerlerin üstünde durdu. Gözden kaçmaması gerekli ayrıntıların altını çizdi bir bir. Sustu. Susmasıyla bir sessizlik çöktü odaya. Bu sessizlik elindeki tretmana notlar alıyormuş gibi görünen Refik'e ne uzun geliyordu kim bilir!.. İlk söz Saffet Duran'dandı.

Gündüz'e bakıp durdu,

— Bu öyküyü nasıl bir yere oturtmayı düşünüyorsunuz? dedi. Bu baba ile oğul. Biraz özel koşulları var gibi geliyor bana...

— Evet, dedi Gündüz de. Önce çözülmesi gerekli olan bu, bence de...

Refik sinirli kımıldadı. Saffet Duran ona dönmüştü ki aldı hemen.

— Bizim öyküde var bu Ağbi, dedi. Adam biliyorsunuz tek oğluna çok düşkün bir... Şeyci... Fabrikatör filan...

Kesilmiş gibi duraladı. İşin bu yanını pek düşünmemiş miydi? Yoksa...

— Okuduk Refikçiğim, dedi Saffet Duran, biliyoruz... Yeterli mi bu kadem? Neyin fabrikatörü bu adam? Benim bir dünya fabrikatör tanıdığım var, hiçbiri de kızıp oğlunun sevgilisini düzmeye kalkmaz. İnandırıcı olmalı değil mi?

Refik tedirgin, kısık bir sesle,

— Kızma sorunu değil Ağbi bu, dedi kekeler gibi.

Gündüz aldı,

— Serpil, Vural, Maksut... Kimdir bu kişiler? Daha doğrusu biz onları nasıl kişiler olarak ortaya koymalıyız ki, bize uygun gelen eylem çizgisini üstlenebilsinler? Sorun salt bu değil bence. Biz bunu çözümleriz... Ortaya çıkacak film çarpıcı olur mu? Öykünün özünde var mı bu? Gerçi bu sonucu biraz da, bu kişilerin oluşturacağımız kimlikleri belirleyecek... Ne de olsa, adam olacak çocuk da belli olur. Asıl sorun bu bence...

Herkeste bir duralama oldu. Sinirli bir gülümsemeyle baktı Refik...

— Ben öyküye güveniyorum Ağbi, dedi...

— Kuşkum yok güvendiğine Refikciğim, dedi Gündüz. Bir ölçüde ben de güveniyorum. Gene de oturmamış... Değil de oturmuşluğu biraz sıradan mı olur, diye kaygılıyım. Bana pek öyle çarpıcı, sarsıcı gelmiyor; açık söyleyeyim...

Ağır bir sessizlik ilk kez böylesi karartmıştı ortalığı. Saffet Duran dalmış gibiydi. Emine... Bu kız seviniyor mu ne? Pek bir şey de demiyor. Gözlerinde bir ışıltı var. Ben bilirim kadınlardaki o ışıltıyı. Her şeyi de bilirsin.

— Neyse, dedi Gündüz. Ben şöyle bir söyledim.

Havayı yumuşatmış da olsa Refik'in sinirliliğini önleyememişti bu sözler. Gülümsemeye çalışıyordu ya... Sonsuz ayrıntılar üzerinde didişir gibi konuyu baştan alıp tartışmalarla girdiler. Öneriler, kişilerin ne olabilecekleri üstüne varsayımlar Gündüz'den geliyordu daha çok. Emine de yardımcı oluyordu ara sıra. Refik hemen de sürekli diretiyordu bütün önerilere. Kafasındaki filmden kopmak korkusuyla ölçüyü de

yitiriyordu zaman zaman. Saffet Duran görevini baştan yapmış, artık salt bir gözlemciydi. Dikkatli dinliyordu. Gündüz'ün, öykünün özüne değin kaygılarını duyduktan sonra gülümseyerek de dinlemiyordu pek, Refik'in yerli yersiz savunusuyla ilerleyen saat, yorgunluğu iyice artırmıştı. Üst üste yenilenen çaylarla kırbaçlanmak da yetmiyordu artık. Uyku da bastırmıştı. Emine'nin gözleri kapanır gibi oldu bir iki; kimse oralı olmadı. Refik, Maksut Bey üstüne bilinenleri, bilmem kaçıncı kez yinelerken Emine'nin erkeklere küçük düşmekten silkinir gibi başını kaldırarak dikilip durmasına tutmasa gülecekti Gündüz. Sabri taşmış gibi,

— Anladık kardeşim, diye kesti Refik'i. Bir sürü baba, yapabilir bunu diyorsun. Bu babalardan biri de Maksut Bey...

Takılır gibi ekledi gülümseyerek,

— Zühtü Bey de yapar mı?

Hiç düşünmediği bir şeyle karşılaşmış gibi durup baktı Refik,

— Babam mı? Yapar, yapmaz mı?

Gülmeye vurdu o da, Gündüz'ün takılmasını destekler gibi.

— Ona bakma, dedi, o hepimizi...

Sinirler gevşemişti. Gülüşmeye başladılar. Gündüz aynı ölçülü gülümsemeyle sürdürdü.

— Sevgilin de gelir babanı vurur?

Refik aldı gene. Söz nereye gidecek diye bakıyordu sanki. Tuzak mı var?

— Vurur herhalde, dedi... Seviyorsa...

— Anlaşıldı, dedi Gündüz. Sen Zühtü Bey'i temizletmek istiyorsun! Senin bu öyküye tutkunluğun, Oidipus kompleksi bir tür!

Bir kahkaha patlattı Saffet Duran. Emine de ondan aşağı kalmamıştı. Refik de gülmeye çalışıyordu ya, tam da anlamadığı belliydi ne dendiğini. Gündüz kalkıp odayı adımlamaya başladı. Refik toparlanmıştı.

— Beni gırgıra alıyorsunuz Ağbi, dedi. Değişmez bir sağlamlığı var bu öykünün... Ben...

Gündüz durup kesti hemen.

— Yo, niye gırgıra alalım Refikciğim, dedi. Yalnız, kafanda dondurmuşsun bu öyküyü. Yaşamda değişmeyen bir şey yok...

— Dondurmadım. Sadece değişmeyecek gene,

— Sözgelimi, Maksut'un kıza saldırısı... Kızın herifi temizlemesi gibi...

— Onun da değişmeyen yanı yok, dedi Gündüz. Sözgelimi, Maksut kıza saldırdı. Kız niye ille de Maksut'u öldürecekmiş. Kalıp bu...

— Peki, kimi öldürecek ağbi?

Refik biraz da yukardan sormuştu bu soruyu. Çözümsüzlüğü vurguladığına inanıyordu belli ki. Refik'in karşısına dikildi Gündüz, bakıp durdu biraz.

— Vural'ı temizler Refikciğim, dedi. Sözgelimi o oğlanı temizler... Bir de öyle düşün bakalım...

Refik anlamamıştı, şaka gibi de görünmüyordu Gündüz'ün sözü. Şaşırtıcı bir suskunluk olmuştu herkeste.

— Kız, Vural'ı seviyor Ağbi, dedi Refik, umarsızlıkla.

— Biliyorum, dedi Gündüz. Asıl onun için vurur...

Herkesi biraz şaşırtan, belki de sarsan şeylerin kımıl kımıl dolandığı bir suskunluk başladı. Saffet Duran, gözleri Gündüz'de, söylemek için bir şey aranır gibiydi. Gündüz geçip yerine oturdu. Refik'e döndü gene,

— Kalıpların biraz dışındayız şimdi, dedi. Çarpıcı bir şey çıkabilir bundan... Bir de böyle düşün bakalım!..

— Bilemiyorum ama bana çok güzel geliyor bu!..

Emine'nin bir anlık sessizliği deler gibi sözcükleri birden Refik'e çarpmıştı sanki. Emine'nin ışıltılı gözlerine saplantıyla baktı,

— Ben de biliyorum, dedi. Sana güzel gelir...

Emine kımıltısız bakışıyla bir şeyler diyecekti ki, Saffet Duran gülerek atıldı,

— Tamam Refikciğim, dedi. Kadınlara güzel geliyorsa, doğru yoldayız demektir! Filmi onlara yapıyoruz, oğlum. Hele böyle bir filmi... Sonu biraz daha açalım mı Gündüzcüğüm?

Gündüz'ün açmasına kalmadan Refik kalktı birden,

— Tamam Ağbi, dedi. Bugün bu kadar. Şarteli çektim ben. Keçileri kaçıracağız!..

Şakaya getirerek söylemesi, sinirliliğini örtememişti, Saffet Duran da gülerek kalktı, saate baktılar, üçü geçiyordu.

— Hay sağ olasın Refikciğim, dedi Gündüz. Saffet Bey lüks otel tuttu diye sabaha kadar çalıştıracak! Uyanık olmasak böyle sömürür bu adamlar bizi...

Kıs kıs gülüyordu Saffet Duran.

— Sizleri sömürmesek nasıl yaşayacağız bu otellerde? dedi.

Emine'yle çıktılar. Gündüz, odasına geldiğinde uykudan yıkılıyor gibiydi. Işıyıncaya kadar uyuyamadı gene de. Önerisine takılıp kalmıştı. Kız sevgilisini vurur. Gerçekten güzel, çarpıcı bir yanı vardı. Emine'nin atılır gibi onayı da önemli bir ölçü Saffet Duran'ın dediği gibi. Onun dediği gibi mi? Değil. Filmin iş yapması ölçüsü onunki... Biraz da dalga geçti. Emine'yle sinsi bir çatışma içinde bu Refik. Nedir, anlaşılmıyor. Kızın sevgilisini vurması... Uyudu sonunda. Uyandığında yastığın dibinde bekliyordu öykü! Kızın, Vural'ı vurması Saffet Bey'in dediği gibi, iş açısından değil yalnız, şaşırtıcı... Güzel oluyor. Her şaşırtıcı güzel mi? Değil. Güzel şaşırtıcıdır ama... Dostoyevski'nin büyüklüğü... Gerçekten de; öldürmeye geldiği adamın boynuna sarılır. Büyük aşklar nefretlerle. Düşmanlığın altında bakarsın umarsız sevgi... Yaşamın diyalektiği, insanın özündeki... Zühtü Bey'i öldürme tutkusu Refik'in, psikanalist fanteziyi anladı mı oğlan? Emine öyle güzel gülüyor ki, içten içten. Saffet'te apaçık her şey... Gazeteye geldiğinde de öykü dolanıp durdu yöresinde. Bu gece bir sonuca varmak gerek. Sabah, aşağıda kahvaltıda rastladığı Refik solgun, düşünceliydi. Kötü oğlan değil. İnatçılığı bilgisizliğinden. Onuru da kırılıyor! Kolay mı, yönetmen adam!.. Bir şeyler yapmak istiyorsan yola geleceksin oğlum!.. Yasa bu... Okumadan âlim, yazmadan kâtip olunmaz! Akşam, iki dolmuş aktarmasıyla Yeniköy'ü bulduğunda sekizdi saat. Aşağıda yemek salonunda, Refik Serdar'laydı. Saffet Ağbi telefon etmiş, biraz gecikecekmiş; siz başlayın, demiş.

Emine mi? Emine de göründü kapıda. Bir şeyler yemiş o. Masalarında oturup bir kahve içti. Yukarı çıkıp da çalışmaya başladıklarında, önünde kâğıtlarla not almayı bekleyen çekingen yardımcı Serdar, Saffet Duran'ın yokluğunu büyütüyor gibiydi. Kasıtlı mı gelmedi bu Saffet Duran? Bizi bıraktı önce bir didişelim diye. Didişecek gibi başlamadı Refik.

— Ağbi, biz bugün biraz düşündük Serdar'la, dedi. Çıkamadık içinden ya, sizin öneriniz pek kötü gelmedi... Biraz açın isterseniz...

Şaşırtıcı olmuştu gerçi, sevindi Gündüz. Gene de belli değildi daha; oyun olmasın? Ne oyunu olacak?

— Doğrusu ben de daha çıkamadım içinden, dedi. Sevindim. Şöyle bir kurcalayalım bakalım...

Emine aldı hemen,

— Gittikçe güzel göründü bana da, dedi. Serpil'in filmi olacak... Çok önemli bir simgeye dönüşüyor kızın davranışı...

— Nasıl yani?..

Sertçe kesmişti Refik. Duymamış gibi sürdürdü Emine.

— Şöyle anlatayım, dedi.

Duraladı. Refik'e değil, Gündüz'e bakıyordu anlatırken.

— Diyelim ki Serpil'in annesi gözdağı verip, oğlanı, Vural'ı zorlasa cinsel ilişkiye. Bozulacak mıydı bu mutlu evlilik? Yo... Sorun, kadının başına gelmesi demek... Serpil, annesiyle yatmış olan sevgilisine kavuşunca mutluluk bozulmuyor. Kızın başına geldi mi sevgilisine yakıştırılamıyor artık. Vural da olayı böyle alacak demek... Ya da öyle olması isteniyor, bekleniyor...

Durup şöyle bir baktı. Gözlerindeki ışıltı arttı gene.

— Böyle bir sevgili vurulur... İleri bir bildiri kazanır film de...

Bu kesin, açık seçik yaklaşım Gündüz'ü de mi aşıyordu? Tam kavrayamamış gibi bakındı,

— Evet, dedi. Böyle bir boyutu da var belki... Ama asıl...

— Bağışlayın Ağbi, dedi Refik, sözünü kesiyorum. Ben anlayamadım...

— Neyi anlayamadın?

Dikilir gibi sormuştu ya, hiç de öyle bakmıyordu Emine. Önemsemiyor sanki...

— İleri bildiri dedin...

Refik'in sinirliliği sesinden bile belliydi; örtemiyordu ne yapsa. Bu akşam kötü başladık.

— Evet, öyle dedim...

— Yani... Bir başkası hem de oğlanın babası, kızı ş'apıcak, kız da temiz kalacak!.. Oğlan bunu yemiyorsa öldürmeli diyorsun. O zaman ileri film oluyor!

Sinirliliği aşmıştı söyleyişi. Küçümseyişle bakıyordu açık açık. Belli belirsiz sallandı Emine, gözlerindeki ışıltıda karaltılar gezindi. Yukardan bir gülümsemeyle baktı.

— İleri film olmuyor Refikciğim, dedi. Senin bu anlatışınla iğrenç bir şey oluyor, çok pis bir şey... Sakın bu filmi yapmaya kalkma, senin becereceğin şey değil...

Yavaşça kalkıp çantasını aldı, kolundaki saatine bakarken,

— Ben zaten izin isteyecektim, dedi. Saffet Bey ne vakit gelir belli değil. Fuat'la on'da buluşacağız Bebek'te. Önemli bir sorun var. Bağışlayın beni. Saffet Bey'e de iletin özür dilediğimi. Size iyi çalışmalar...

Her şey öylesine çabuk olup bitmişti ki, ne diyeceğini bilememişti kimse. Emine başıyla selamlayıp çıktığında oda boşalmış gibiydi. Öyle doğal ayrılıp gitti ki kız, takışmayla ne ilgisi olabilir? Fuat bekliyor. Sorun da önemli... Peki, biz ne yapacağız şimdi? Bu sivilceli oğlan da ne yazıp duruyor? Kalkıp bir iki adım attı Gündüz, birikeni dağıtmak ister gibi,

— Evet, dedi. Biz gelelim çalışmamıza... Kızla nasıl tanışmışlardı? Ordan alalım isterseniz...

Refik duymamış gibiydi. Dönüp baktı Gündüz'e,

— Siz ne diyorsunuz Ağbi? dedi... Bu şeye yani... Emine'nin söylediklerine...

Yenilgiden kurtulmanın yollarını arıyor. Benim yardımımın ne yararı olur Refikciğim?.. İşin o yanını ben de böylesine aydınlık düşünmemiştim doğrusu. Öyle güçlü vurdu ki... Bu gücü nerden alır doğru olmasa?

— Söyledim, dedi Gündüz. Öyle bir yanı da var işin... Böyle tek bir yoruma dayanmıyor bence edimin güzelliği, çarpıcılığı...

— Söz mü bunlar? Başka ne diyeyim?.. Kız, senin atıverdiğin şeyi senden iyi açıkladı...

— Kurcalayınca daha neler çıkacak, diye sürdürdü Gündüz. Bence bu doğurgan yanı önemli...

Refik dalgın, saplantılı, sanki söylenenleri duymamış gibiydi.

— Ağbi, biz kendimiz için film yapmıyoruz ki, dedi. Halk nasıl karşılar babasının düzdüğü kızla evlenen oğlanı... Evlenmeye yanaşmadı diye öldürteceğiz! Yattı gitti bizim film!.. İki züppe aydın doyuma kavuşacak diye film yapmıyorum ben...

Gündüz kesti dolaşmayı, geçip karşısına oturdu Refik'in, sevecen baktı,

— Belki doğrusun Refikciğim, dedi. Ama bazı kuralları da hiç değilse şöyle bir kımıldatmak, silkelemek görevimiz değil mi, sanatçılar olarak? Yoksa, kalıpları yinele dur!.. Halk diyorsun. O halkta gelinini kimi zorla, kimi gönlüyle düzen, oğlanın da bilip ses çıkarmadığı ne durumlar var. Hem de herkesin bildiği. Yaşanıp gidiyor. Maksut Bey'i de vurdurtma boşuna o zaman!..

Sinirli güldü Refik. Serdar da güldü ilk kez,

— Bii... bi... bi... bizim orda vardı. Ka... ka... kaç tane... Isparta'da... Herkes de bib... bi... bi... biliyordu.

Kekeme de bu sivilceli oğlan. Tatlı bir kekeme. Bak nasıl yüzüne kan bastı! Gülüşü de sıcak... Gündüz, cezaevi anılarından söz açtı. Amcası karısına el atınca vurmuş. Babasını biliyormuş oysa... Gene bir başka olay; ana vurmuş gelini, kocasıyla diye. Oğlanın aldırdığı yok...

— Tamam Ağbi, dedi. Bu oğlan vurulur işte!..

— Öyle değil Refikciğim, dedi Gündüz. Kimse bilmiyor sanısıyla aldırmıyor oğlan. Başkalarının bildiği ortaya çıktı mı değişiyor... Doğruların bilinmesi tedirgin ediyor insanları... Bak sana bir olay anlatayım. Gerçek olay, öykü filan değil. Biz

daha küçüktük, yeniyetme bir delikanlı vardı bizim orda. Oğlanın kadınla kızla ilgisi yok... Çevrede başlıyorlar dalga geçmeye. Sonunda oğlan en yakın arkadaşına açılıyor. Geceleri peri kızı giriyormuş koynuna karanlıkta! Peri kızı öyküleri boldur bizim orda. Arkadaşı uyanık. Olmaz öyle şey diyor. Fener veriyor buna, el feneri. Yakıp bak, diyor. Oğlan yakıp bakıyor ki, anası. Ertesi gün oğlanın parçalanmış cesedini çıkardılar.

İrkilmelerine saygı gösteriyormuş gibi sustu. Sonra ekledi yavaşça,

— İnsanların pisliğini ortaya koydun mu dayanamıyorlar... Yalnız delisi değil akıllısı da böyle... Sanatçının işi bunun için zor oğlum. İyi bir şey yaratmak istiyorsan yürekli olacaksın önce... Doğru diye yinelenenlere de kuşkuyla bakacaksın.

Sarsıcı suskunluk çöküp kaldı. Öyküye bir süre sonra döndüler. Daha yumuşak bir yaklaşım içindeydi Refik. Kolayca çözülüp gelişmeye başlamıştı öyküdeki olaylar zinciri. Gece yarısına doğru, yanında Narin Ceylan'la Saffet Duran odaya daldığında temel ilişkiler nerdeyse ortaya çıkmıştı. Çalışmayı özetledi Refik. Çakırkeyif Saffet Duran daha da keyiflendi. Narin Ceylan da sorular sorup duruyordu evecenlikle. Sonunda sevgilisini vurmaya gelince durdu. Saffet Duran o alaylı bakışıyla,

— Nasıl? dedi. Vurabilecek misin?

Şöyle bir durdu Narin Ceylan, sık sık yinelediği gibi dudaklarını yaladı belli belirsiz, gamzeli gülümsemesiyle bakıp kimin oynayacağını sordu önce.

— Aykan, dedi Saffet Duran. Kerim Aykan...

Gözlerini süzer gibi yaptı Narin Ceylan, bastırarak,

— Hem de öyle bir vururum ki, dedi. Zevkle...

Saffet Duran kahkahalarla gülüyordu. Kerim Aykan, Narin Ceylan'ın ilk büyük aşkıymış derlerdi; Gündüz de duymuştu. Dünya bu işte! Herkes kendi derdinde...

XIII

Çekim mutluluğunu yaşıyordu Refik. Kafasında dönenip duran, dizi dizi resimleri, evecen arayışlar içinde yorgun argın yakalamanın, umarsız yitirmelerin kırık dökük mutluluğunu yaşıyordu. Hiç böylesine sinirli olmamıştı. Bir elektrikçi oğlanı dövmeye kalkmış, Serdar'ı iki kez setten kovmuştu. Her kovuşunda da, gelmezse korkusu taş gibi oturmuştu içine. İki keresinde de Serdar, yarım saat kadar ortalardan çekilmiş, sonra biraz çekingenlikle gelip işe yeniden atılmıştı. Benim kadar bu oğlan da tutkun bu filme, senaryo haftalardır elinden düşmüyor. Bugüne dek hiçbir senaryoyu böylesine sevmemişti Refik de. Sinirliliği sette Emine'nin varlığından mı kaynaklanı-

yordu? Değil. Unutup gidiyordu çalışmaya başladı mı; gözü kimseyi görmüyordu. Emine'yi görmemenin olanağı var mı? Emine senaryoda!.. Yalnız senaryoda mı? Ustaca düzenlediği çevrede, Narin Ceylan'ın makyajından giysilerine her şeyinde. Konuşmasında bile. Kızın biçimi değişti. Sesi bile bir başka türlü çıkıyor! Sette oyuncu diye dolaşan bizim biçimsiz karılar, herifler de öyle. Becerikli, tuttuğunu bırakmayan bir yanı var, belli... Zevki var... O kadar da değil. Her şeyi büyütürüz! Öteki art direktörler daha mı az yetenekli bundan... Belki bu biraz da inadından şey yapıyor... Ne yapıyor?.. Her işe el atıyor!.. Kime inat, sana mı?.. Son günkü senaryo çalışmasına katılışını anımsayınca duralıyordu. Nasıl doğal gelip oturmuştu yerine. Çok da yararlı oldu. Hiçbir şeye önyargılı yaklaşmıyor bir kez; yaklaşmıyor mu? Kafasına öyle şeyler çakılmış ki... Önyargısı mı kalmış!.. Beni sarsan şey, o şey onun umrunda bile değil de hani hiç öyle bir şey geçmemiş aramızdan sanki... Üstünde durulmaya değer bir yanı yok!.. Randevuevindeki karılar ancak böyle... Çüş... Ne yani? Benim becereceğim şey değilmiş bu film, sakın yapmaya kalkma Refikciğim!.. Öyle yapacağım ki a...ın suyu akacak senin!.. Çüş ulan!.. Temel'i geçtin sen de... Şunun oturuşuna bak, sigara içişine. Kırk kez söyledik sette sigara içilmeyecek diye. Kız sette değil ki... Yok, sette içecekti!.. Hele içsin... Kurguya da girmek istiyormuş. Girsin. Serdar'la kabasını bağlarlar. Asıl kurguya sokmam. Bir de orda kolumun dibinde... Art direktörün ne işi var? Burnunu sokmadığı yer kalmadı zaten. İş terbiyesi on numara, ona diyeceğim yok. Başka filmlerde de çalışacak, orda da uyum sağlar bu. Bizimkilerin arasına girmek, kolay mı?.. Üç gün sürdü sürmedi, herkesi ele geçirdi karı. Başta seni... Onu ben ele geçirdim. Bok geçirdin... Kimse ele geçiremez bu karıyı. Fuat'tan başka!.. Boynuzları yadırgamıyorsan sorun mu kalıyor? İlerisin o zaman!.. Eşşoğlu eşşekler... Bir şeyin bilincine varmaya başlamıştı, çekim günlerinin bitimi yaklaştıkça sinirliliği artıyordu. Düşte gezinir gibi yaşadığı bu günler bitmesin istiyordu sanki. Sevin-

mem gerek oysa; öyle olurdu hep. Bu kez başka... Niye? Ne bileyim!.. Pekiyi de biliyorsun, söyleme istersen... Senaryoya böylesine tutkuyla sarılmasına da bozuluyordu kimi zaman. Bozulmak değil. Önce karşı çıktım. Bu Gündüz Ağbi ne biçim adam!.. Serpil'in Vural'ı öldürmesini sonlara bırakmıştı. Pazar günü berberde. Bir gece işi var dolu dolu. Havaalanı var. Kız Vural'ı havaalanında vuruyordu; dışarıya kaçarken... Oğlan babasıyla yan yana; oğlanı vuruyor kız. Sonra da yarım gün sokaklar var, dış çekimler, gidiş gelişler filan... Önümüzdeki hafta başı film tamam... Sonra dağılacak herkes... Biliyoruz... Öyleyse niye bilmek istemiyorsun?.. Şu yaptıkları ışığa bak. Spotu nereye koyuyor dangalak oğlan. Oğlum oraya bir beş yüzlük yeter. Gene bağırtacaklar... Buyur Narin!.. Emine'yle konuşsan!.. Ben göreyim! Peki... Havaalanı Pazartesi. Olur, birlikte bakarız. Yarın gece çalışıyoruz. Perşembe akşamı. Bir ara olur. Hadi şu çekimi yapalım!.. Yak!.. Hazır mısın Narinciğim? Bu karıyı da bir çişe tutamadığımız kaldı!.. Giysilerini gidip evde gardırobundan bakacağız!.. Emine'yle bir şey mi geçti aralarında? Demin sarmaş dolaştılar... Saffet Ağbi iki gündür yok ortalarda. Çocuklar da paralarını alamamışlar. Öğlen yemeğini de pideyle atlattılar bugün. Hiç sevmiyorum bu platoda çalışmayı. Bir daha da prodüktör diye bu Lütfullah'ı alırsam. Lütfullah ne yapsın? Yazıhanede para yoksa. Arka lamba söndü oğlum. Allah belanızı versin!.. Kabloyu çiğnemeden geç sen de kızım... Çıkar şu zoomu!.. Seksen beş tak!.. Narin'in sağ omzundan... Çekil bakayım. Bu ne biçim kadraj?.. Arkadan ışık verin biraz... Şimdi bak... Tamam mı? Kaç metre var; 15 mi? Kaset değiştir. Söndür!.. Geç saatlere dek süren bu boğuşmadan sonra yorgun argın evi bulup da uyanmamacasına uyuyacağını sanarak odasına kapanınca sedir üstünde sayıklar gibi dalıveriyor, bir saat geçti geçmedi, gözlerini açıp senlibenli olduğu insanları spotlar, reflektörler önünde nasıl dolaştırıp konuşturacağının yeni tasarılarına, yazıp çizmelerine gömülüp gidiyordu. Kerim Aykan'la çalışıldığı günlerde hiç sinir kalmı-

yordu. Oğlan iyice manyadı. Narin'le takıştı takışacaklar. Saffet Ağbi'den yılmasa ne filmler çevirir it... Narin de az orospu çocuğu değil ya... Kırmamış olsaydı akşamları Temel'le Çiçek Pasajı'nda iki tek atmak iyi gelecekti belki. Aldığı ilaçlar yüzünden alkolü yasaklamıştı doktor. Bir de o işi... Söylemesine gerek mi var, biliyoruz. Bir de, Temel söylediydi, gözüne sürmüş elini adam Adana'da, kör olmuş. Her bokluk da Adana'da olur. Elini yıkıyordu sık sık. Sanki elimiz hep oramızda. Artık geçti de... Hastalığını kimseye söylememişti. Suna telefonla gönlünü almıştı bir hafta kadar sonra. Çok bozulmuş o gün. Çağırmıştı da; gitmemesini neye yordu kim bilir? Hele biraz daha geçsin. İsteği de yoktu. Korku, ürkü vardı içinde, niyeyse! Bu ikinci oluyor... O zaman delikanlıydık daha; övünüyorduk sanki... Ben de kırdım Ağbi yahu, diye önemli giz verdikti!.. Belsoğukluğu hastalık değil artık; frengi olmasın da!.. O korkuyla da günlerce göğsünde sivilce arandı. Önüne çıkanla yatarsan o da olur, her pislik var bu piyasada... Babam da olmuş mudur? Ben Zühtü Bey'i öldürmek istiyormuşum bu öyküde! Oidipus kompleksi! Onu da öğrendik. Gündüz'ün takılmasından sonra Beyazıt Kitaplığı'na gidip ansiklopedilere bakmıştı bir gün. Kötü mü, bilgimiz artıyor... Liseden bir şeyler anımsıyordu. İyi bir psikoloji öğretmenimiz vardı; Bekir Bey. Ölmüştür belki de, çok yaşlıydı. Psikanalizm, Freud, libido, hepsi de kalmış aklımda; onun için anlamakta güçlük çekmedik. Sürekli okumak gerek aslında. Her konuda okuyacaksın... Tepeden baktı mı biri, ver ağzının payını hemen!.. Gündüz Ağbi'nin yukardan bakması yok, doğrusu. Fuat'ın da yoktur. Emine'nin mi var? Nesine, yukardan bakmak onun!.. Ben ona yukardan bakarım!.. Ev günlerdir ıssızdı. Makbuş üşütmüş, yattı bir iki hafta kadar; izbe odasından çıkmıyordu pek. Seniye bakıyordu eve. Onun eve bakması da biraz benim bakmam gibi! Zühtü Bey de bir görünüyordu, bir gece filan, sonra yok ortalarda. Herif ölse duymayacağız! Soramazsın da; eskisinden de huysuz şimdi. Ne yapalım, gönlünce yaşasın yaşayacağı kadar...

Yani ölsün sonra!.. Niye ölsün canım... Bir şey olmaz... Farfara onunki; kendine iyi bakar o. Pazar günü sabahın erken saatinde berberin önüne vardığında ışıkları indiriyorlardı daha. Karşıdaki kahvede oturup bir çay söyledi, Serdar göründü. Eski bir hanın giriş katındaki geniş salonu daha önce şöyle bir dolaşmıştı. Çekime uygun. İçeri girip yeniden bir baktı. İlk çekimlerin alıcı yerlerini gösterdi mizanseni saptamaya çalışıyordu. Salonu, gidiş geliş yollarını, eşyanın yerlerini gözden geçirdi tek tek. Bu ayna biraz şöyle konsa... Lambri biçimi duvar tahtalarına çakılmış aynalar. Ne yapsak? Serdar yokladı. Vidalıymış. Şöyle çıkarıp hemen...

— Hadi yapın bir şeyler...

Sinemacı girdiği yeri bozacak ki... Görevimiz çevreyi alıcıya beğendirmek! Sinemadaki ilk çalışma gününü hiç unutmuyordu. Beşiktaş'ta bir eve girmişlerdi. Salonda kocaman bir çini soba. Yönetmen gereksiz bulunca ev sahibi kocakarı daha ne olduğunu anlamadan çini soba merdiveninin altına inivermişti. Her girdiğimiz yerden niye kovuluyoruz ki?.. Hem de önce ne çağrılarla gideriz. Onur duyacaklardır!.. Şuraya bir ray yapalım. Girişte uzunca bir...

— Refik Bey, bağışlayın. Bu aynayı söküyorlar. Çok güç durumda kalırım ben...

Senaryodan kaldırdı başını. Esmer, tombulca bir kadın; yüzünde ürkek, çekingen bir gülümseme, biraz kızarmış gibi. Güç durumda mı kalırsın. Burada çalışıyormuş Nazmiye Hanım. Aylin hanım (sahibi olmalı) sorumlu olarak onu bırakmış. Güzel de Nazmiye Hanım, sen anlatırken bizimkiler aynayı söktüler bile. Bir şey olmaz, kaygılanmayın. Gerekirse ilgilenirim ben. Ödetiriz. Prodüktör, Lütfullah'a da gerekli şeyleri söyledi kadının yanında. Ne anasının gözü bu Lütfullah. Öyle de ciddi bakıyor ki. Hanımefendi hiç kaygılanmasın, hepsini aynı biçimde yerine koydurup gerekirse son kuruşuna dek... Gülmemek için senaryoya eğildi Refik. Herifin koskoca jeneratörünü de bu ağızla yakıp kaçtıktı Bilecik'ten. Neyse, Nazmiye Hanım

kaygılarından kurtuldu, çekildi bir köşeye. Narin Hanım geldi Ağbi, makyajını yapıyor içerde. Yalnız şey... Ney?

— Te... Te... Temel Ağbi, dedi Serdar...

— Ne olmuş Temel Ağbi'ne...

Pek tasalanmıyordu. Temel'in iş aksattığı görülmemişti. Hele benim işimi. Kanser olduysa gene! Dün gece Bitirim'den çıkmış... Sabaha karşı yatırmışlar. Dut gibiymiş...

— Onun çekimlerini akşama bırakalım... Lütfullah gidip baksın...

Ulan Temel. Eline para geçti, gene soydu hergeleler. Ben o sendeki aklın... Ne işler şimdi!.. Bütün çekimler bozulacak. Oysa nasıl tasarladımdı... Ya hiç gelmezse? Ölü diri bulup getirecekler, yolu yok. Yarın buraya sokmazlar; gelecek Pazar'a kadar... Bu gece sabahçıyız. Günaydın Narin Hanım. İyi iyi, saçlarınızı biraz daha toplayın! Şöyle... Emine Hanım nerde? O da mı kanser oldu? İçerde mi? Kesin gürültüyü!.. Hıyarın teki bu ışıkçı oğlan. Saat on bire geliyor, daha "Kamera" diyemedik. Allah kahretsin, her gün bu dert. Saat birde öğle paydosu verdiklerinde üç çekim yapabilmişlerdi. Kalabalık figürasyonlu çekimleri atmaya çalışıyordu; yarısı bile olmamıştı daha. Temel'in berbere gelip kızla tartışmaları vardı, zengin sosyetik kadınların önünde. Mansur'un karısı, bir de... Oğlanın anası. O çekimi nasıl ayırayım?.. Temel'li kalabalık genel çekimler yapamayacağız amorslu filan... Ulan Temel, sıçtın filmin içine, eşşoğlu eşşek! Karşı sıradaki bir lokantayla anlaşmışlar. Sürekli bir şeyler anlatan Narin Ceylan'ı dinliyor görünüyordu ya, ne yediğinin, ne duyduklarının ayırdındaydı. İşçi çocuklar büyük açlıkla yiyorlar. Başını kebap tabağına gömmüş soluk almadan yiyen ışıkçıya bozuldu gene. İşi de böyle yapsan!.. Emine bir başka masada işçilerle gülüşerek bir şeyler konuşuyor. Lütfullah girdi. Aman, Temel'den haber!.. Büyük bir gizle yaklaşıp eğildi Refik'in kulağına... Şaşırdı Refik. Olamaz!..

— Yok, yok, dedi Lütfullah. Tasalanma! İyi şimdi. Alıp getirdim... Karşıda!..

Canına kıymış Temel!.. Tam kıyarken Lütfullah içeri dalıp... Kendini tavana asacakmış, çivi bulamamış! Aranıyormuş ki Lütfullah yetişip... Yüreğimi ağzıma getirdin eşşoğlu eşek! Bu manyak yaptığı işi önemsetmek için... Yeşilçam filmi çeviriyor!.. Doğrudur belki de... Temel de film çevirmiştir! Neyse, attık oğlanı buraya ya...

— Nasıl şimdi?

— İyi... Başını filan yıkadık...

Kalkıp karşıya geçtiler. Yandaki küçük odada kanepeye uzatmışlar Temel'i. Başında ışıkçı bir çocuk. Oğlan ıslak pamuklar koyuyor Temel'in şakaklarına. Nazmiye miydi adı, o da cezvede su kaynatıyor köşede. Ihlamur yapıyormuş, iyi gelir diye. Temel başını çevirip de Refik'i görünce gözlerini dikip baktı donuk donuk. Refik sevecen gülümsedi,

— Geçmiş olsun!.. dedi.

Önce ses çıkarmadı Temel, baktı öylece...

— Öldür beni Ağbi, dedi. Alçağın biriyim ben. Tam böyle bir günde sana...

— Ne oldu ki oğlum?.. dedi Refik, aynı sevecen gülümsemeyle. Aksayan bir şey yok!.. Toparla kendini, şimdi bir başladık mı, zımba gibi...

Elini saçlarında dolaştırdı. Gerçekten acı çekiyor bu oğlan. Gözlerinde yaş var!.. Kumarcı dürzü!.. Gelmesen ne bok yerdim... Nazmiye ıhlamuru getirince, doğruldu yavaşça.

— Sağ ol bacım, dedi Temel, yudumlamaya başladı.

İyi yürekli, sevecen bir kadın bu da. Çekingen. Serdar, bir berber kızı oynatmaya kalktı sabah; görünmek istemedi. Göbek atar çoğu. Refik çıkarken Temel'le ilgilenmesini rica etti.

— Olur, siz merak etmeyin, dedi kadın.

İkinci ıhlamurunu koymaya gitti. Öyle de yakınlıkla bakıyor ki!.. Fena parça da değil hani!.. Emine'yle de iyiydiler sabah. Emine kimle iyi değil ki!.. Benden başka! Saçmalama, sana ne yapıyor? Hiçbir şey yapmıyor, kötüsü... Çalışma sabahkinden daha canlı başlamıştı. Temel Ağbi sete çıkınca da alkış-

ladı çocuklar. İşletmek filan da değil. Sevmeyen yok ki hergeleyi. Aslında iyi oyuncu da... Yılların denemesi var. Set aralarında ıhlamurlar, kompresler derken, saat ona doğru Temel'in çekimleriyle birlikte iş de bitti bitiyordu. Akşam yemeği arası vermemişler; gene ayakta pideyle atlatmışlar. Narin Ceylan'ın da çekimleri bitmişti. Kız Emine'yle çene çalıyordu fırlayıp gideceğine. Son iki küçük çekim için ışıklar yakılıp da ilk provalara başlıyorlardı ki kapıda Zühtü Bey'i görünce donup kaldı Refik. Sonra korkacak oldu, kötü bir şey mi var? Yüzüne baksana, keyifle gülümsüyor adam. Hemen koşup karşıladı,

— Hoş geldiniz!.. dedi...

Gerçekten sevinmişti nedense. Odadan çıkan Nazmiye, Zühtü Bey'i görüp de duralayınca bir şeyler dolandı içinde. Kız gülümseyerek yaklaşıp da Zühtü Bey'e,

— Hoş geldiniz!.. deyince par diye ışık yandı kafasında! Bu bizim cici anne!.. Ulan Zühtü Bey!.. Oyuncular bekliyordu. Zühtü Bey'i bir koltuğa oturtup izin istedi.

— İşine bak sen! dedi Zühtü Bey, gülerek, şöyle bir uğradım.

— İyi ettiniz...

Nazmiye'yle bir şeyler konuşuyorlardı. İşe daldı Refik. Bir ara baktı, koltuk boştu. Gitmiş. Neyse, son iki çekimle birlikte kazasız belasız iş de bitti. Kadınla yüz yüze gelmemeye çalıştı nedense. Toptan bir Allahaısmarladık!.. Yarın havaalanındayız, eksik hiçbir şey istemiyorum ha!.. Tamam Refik Bey... Ulan Lütfullah, senin tamamlarını bilmem mi ben?.. Yarın kimi ipten kurtaracaksın bakalım!.. Seni de göremem şu anda Temelciğim ıhlamurunu iç!.. Eve atlayıp önce bir duş... Sokağa çıkınca Narin'i bekler buldu. Bu karının giysileri mi demiştik? Kız doğru, en önemli çekimi yarın. Son güne bıraktık... Arabada uyuyacaktı nerdeyse. Uyudu da. Kaykıldığı arka koltukta sallantıyla irkilip gözünü açtığında Ayazpaşa'daki apartmanın önündeydiler.

— Çok yoruldun bugün, dedi Narin gülümseyerek.

Arabayı sokağa park edip ikinci kata çıkarlarken biraz kendine gelmişti. Bazı on dakikalık bir kestirme, insanı dipdiri ediyor. İçki filan verirse almayayım. Bir küçük bardak viskiyi çevirmedi gene de. Ev iyi döşenmişti, sadeydi. Boğaz'ı, Kızkulesi'ni görüyordu. Ne güzel ay ışığı varmış. Annesi uyumuş olmalı.

— Annem Fatih'te, dedi Narin. Kardeşimde bu hafta.

Saffet Bey de İzmir'de!.. Ev boş diye gülüyor demek!.. Hadi gardıroba bakalım, yarın iş var... Bugün de demek hep akla gelmedik şeyler böyle... Giysi göstermek için bir anda önüne konmuş kelebek gibi bir donla kalınca Narin Ceylan... Peki, ya Saffet Ağbi... O İzmir'de ya... Gerçekten çekingenlik duydu önce. Bir de hastalık.. O geçti gitti. Ya geçmedi de bir de kıza bulaştırdık; ordan Saffet Ağbi'ye, karısına... Gözüne dokundun mu da kör olmuş Adana'da ne yapsam boş. Bu kız nasıl da tez geçiyor kendinden. Numara belki... Doyuma varıyor... Emine de böyle... Yok be. Emine... Bırakalım kalsın yarınki işi en iyisi. Narin Ceylan hastalanmış Ağbi, iş yattı!.. Ne yapalım kardeşim, ben oynayacak değilim ya! Salı'ya. Doymak bilmiyor bu kız!.. Saat dördü bulmuştu. Demek saat başı... Yorgun yıkılmış gibiydi sırtüstü. Oohh!.. Katılır gibi gülmeye başladı Narin. Refik şaşırmıştı. O da gülüyordu ya, anlamadan. Ne oldu? Yok bir şey... Söyle ama!.. Sonunda söyledi. Saffet Duran koşarak gelirmiş akşamları... Bitince de tıpkı böyle, soluğunu boşaltıyormuş. Yavaştan istim bırakır gibi.

— Oohh!..

Hepimizi işletiyor bu karı. Oohh!.. Demek Saffet Ağbi de... Kapının zırlak ziliyle uyandıklarında saat nerdeyse on'a geliyordu. Telefonun fişini Narin çekmişti akşam. İş yattı bugün! Uzun uzun çalındı kapı. İyi de, beni de bulamadılar mı, akşam birlikte ayrıldık, biliyorlar, öyle bir patlar ki bu. Fırladı. Narin'in pek umrunda değildi; kalkmadı bile. Sokağı koşar gibi indi Refik. Gümüşsuyu'ndan taksiye atlayıp da yıldırım gibi havaala-

nını bulduğunda on buçuktu. Işıkçılar, setçiler, bazı oyuncular bekliyorlardı. Kerim Aykan gelmemişti, o da indi arabasından Refik'in ardı sıra. Lütfullah Ağbi, Narin Hanım'a uğrayacakmış; telefonu yanıt vermemiş sabah. Emine de onunlaymış. Onlardı demek. E, şimdi ne olacak?.. Numaradan bekleyeceğiz!.. Nerde kaldı bunlar? Başlarına bir şey gelmiş olmasın!.. Bu dümenleri de hiç beceremem... Öğreneceğiz... Kerim Aykan homurdanıp duruyordu. Başlasak da... Narin olmazsa neye yarar?.. Paydos diyeceğim, hele bir Lütfullah görünsün. Bu kez kurtaramayacaksın kimseyi Lütfullah!.. Yetişmedin; karı kendine de kıydı bize de!.. Ağbi, sizi çağırıyorlar! Hoparlörde adı yineleniyordu: Lütfen Danışma'ya!.. Koştu hemen. Lütfullah'tı. Narin Hanım'ın evinden telefon ediyormuş. Uyku hapı almış biraz galiba Narin Hanım! Gelince anlatırmış... Saffet Ağbi'ye de telefon açmış; o da akşam dört uçağıyla burda olacakmış. Siz başlayın Ağbi, biz on ikide ordayız... Gene kurtardın Lütfullah!.. Uyku hapı öyküsünü de nasıl anlatacak bakalım?.. Gerçekten de, on ikiyi biraz geçe geldiler. Uçakları, iniş kalkışları, bazı giriş çıkışları çekmişti o ara. Narin'e bakmadı; bir şey de demedi. Bozuldu Refik Ağbi, derler şimdi; karıya hiç yüz vermedi! Narin'li çekimler başlayınca şaşırdı birden, ilk kez görüyordu böyle bir şey sanki!.. Narin değil berber kız Serpil'di alıcı önündeki kız tastamam. Gözlerinde eziklik, acılı başkaldırma; ateş ederken yorgun, bezgin yüzünde çöküşün, yıkılmanın değil, kaçınılmaz, olduğunca onurlu bir eylemin sanki yüreğimizdeki bir gergin teli koparan yakıcı ışıltısı... Gündüz Ağbi aynı böyle anlatmıştı olayı. Senaryoda da böyle... Tümce belleğindeydi... Gece yatakta tepiştiğimiz karı mı bu? Öyle bir şey var ki işte bunlarda, boşuna mı böyle oluyorlar!.. Narin Ceylan dendi mi bütün ülke bugün. Emine de uğraşıyor; makyaj, giysi de güzel ya, yalnız onunla bir bok olmaz. Kendinde bir şey olacak kızın.. Gizli gizli de gülüyor namussuz!.. Oohh!.. Lütfullah, öyküsünü anlatmak için Refik'in gözlerinin içine bakıp ara kolluyordu. Hepsini biliyorum Lüt-

fullahcığım!.. Bir tüp uyku ilacı aldı Narin Hanım; sabah sen yetiştin! İzmir, dört uçağından indi Saffet Duran. Öyle kaptırmışlardı ki, şöyle bir "Hoş geldiniz!.." diyebildi Refik. Narin de öyle. Kendini yitirdi kız! Yan gözle baktı Refik; Lütfullah yanına sokulup başını Saffet Duran'a eğmiş, giz veriyor!.. Hah işte, ona anlat öykünü! O da yemez oğlum, ne malın gözü o. Duyduklarından mı etkilenmişti. Biraz surat asmış göründü Saffet Bey, sonra gene başladı alaylı gülümsemelere...

— Bir horoz kesmedik Ağbi, dedi Lütfullah. Siz inanmıyorsunuz. Başlarken bir kan iyidir, dedim ya...

— Bizi kurban ettiğin yetmiyor mu Lütfullah?..

Kah kah, kih kih. Film bitiyor nasıl olsa... Akşam yedide bütün çekimler tamamdı. Saffet Duran, Narin Ceylan'la bindiği arabaya almak istedi Refik'i. Çocuklarla konuşacağız deyip atlattı. Minibüste şoförün yanına geçti, Emine de oraya atladı koşup. Refik'i görünce duraladı mı ne? Yol boyu konuşmadılar. Zeytinburnu'nu geçiyorlardı.

— Nasıl, dedi Emine, istediğini alabildin mi?

— İyi şeyler oldu sanıyorum, dedi Refik. Narin, özellikle, istediğimden çoğunu verdi...

— Biliyorum...

Biliyor mu?.. Göz ucuyla Emine'ye baktı, söylediğini yorumlatacak hiçbir iz yoktu yüzünde. Dimdik, ileride gözleri. Islak gibi parlak kara perçemi gene alnında. Bilmediği şey yok bu kızın!.. Sormamı bekliyor.

— İyi oyuncu Narin!..

Ses çıkarmadı Emine. Aksaray'da indi, bir arkadaşına uğrayacakmış. Neyse artık seninle de bitti Emineciğim; işin yok artık bir de filmi gör bakalım; benim yapacağım şey değil miymiş?.. İçinde korku vardı gene de. Büyüyordu hem de. Görmeden atmak olmaz ki... İş kopyalarına Gündüz Ağbi'yle mi baksak? Şimdi bin türlü söz eder o da. Serdar'ı, araba gidiş gelişleri çekimine yollayıp kurguya girdi iki gün sonra. Kabası, incesi hepsi elimden geçmeli. Büyük perdede iş kopyalarına

şöyle bir bakmıştı; gerçekten istediği şeylerdi gördükleri. Evecenlikle işe koyulduğunun akşamına doğru karanlık kurgu odasının kapısı aralandı; bir baş uzanmıştı, çıkaramadı önce.

— Kolay gelsin!..

Sesinden tanıdı, Suna'ydı. Işığı yaktı. Gözlerini dikmiş yukardan bir bakışla kapıda öylece duruyordu Suna.

— Otursana, dedi.

Dublajdaymışlar.

— Niye gelmedin? dedi...

— Valla görüyorsun...

Ne diyeceğini bilemez gibi duraladı.

— Görüyorum, dedi Suna. Gelemezsin...

Kısacık sessizliği bozdu hemen,

— Kolay mı, Narin Ceylan'ı s...sun artık...

Ne diyeceğini bilemeden kalmıştı Refik. Tam alıyordu ki,

— Hadi eyvallah, dedi Suna. İçerde beni bekliyorlar...

Kapıyı çekip gitti. Film çeviriyoruz ya, bizde hemen başlarlar, olsun olmasın. Öyle mi; yoksa?.. Peki, Emine de... onunki belli değil daha... Bununki nerden belli? Gizli bir şey yoktur bu piyasada, bazılarının gizli sandığı şeyler vardır! Orhan Ağbi öyle der ya... Bu kadar mı tez? Duyulursa duyulsun! İşletmeciler daha çok düşer üstüme. Saffet Ağbi? Film bitti ne yapacak bana Saffet Ağbi? Dur bakalım, biten bir şey yok daha. Filmi depoya atarsa... y...ğı yeriz işte!.. Amma alıştım ben de bu pis sözlere. Herifinin, karısının ağzında; bize de bulaşıyor. İsterse iki seksen yatırır filmi!.. Dublajından, reklamından, dağıtımına, işletmesine... Yiyemez o boku. Narin Ceylan filmi bu. Kurt gibi bekliyor işletmeciler; dolu dolu avansları vermiş hepsi. Saffet Duran "bir şey" için tümünü ateşe mi atacak? Umrunda değil karı onun. Öyle de değil. Her şey umrunda. Karısını, çocuklarını gözü görmüyor herifin, diyorlar!.. Derler!.. İkinci günün sabahı, stüdyo kapısında Emine'yi bekler buldu.

— Serdar'a söylemişsin, kaba kurguyu biz yaparız diye...

Ee, söyledimdi öyle bir şey...

— Yalnız onun da bir sorunu çıkmış, dedi Emine.

Serdar'ın sorunu mu çıkmış? Benim sorunum bitti de...

— Ben filmi bağladım, dedi Refik. İnce kurguya geçeceğim. Gelmenize gerek yok.

Duraladı Emine,

— Benim için çok önemli aslında, dedi. İzin verirsen bulunmak isterim. Sakıncası yoksa...

Gerileyecek göz var mı bu kızda!.. Kovayım mı şimdi? Şu perçemine bak!.. İçeri giriyorlardı ki Serdar yetişti koşarak.

— A... a... a... ağbi!..

Gene çok heyecanlandı! KOÇAR FİLM işe başlıyormuş. Yardımcı istemişler bunu. Şefik Torun'la çalışacak izin verirsem. Herkes de benden izin istiyor!.. Git oğlum, bitti burda; ekmek parası... Daha içerde alacağı var bizde, çocuğun. Yalnız orası burdan da boktur. Kurgu odasına girip ışığı yaktı. Yandaki tabureyi gösterdi Emine'ye. İşte bu masada çalışıyoruz. Prevost. Raflardan filmleri indirdi. Hiç konuşmuyordu. Masa lambasını yaktı. Oda ışığını söndürüp masaya geçti. Taktı şeridi, bobini sardı. Başladı çalışmaya. Emine sessiz izliyordu. Kolu çekip döndürüyor, durduruyor, çıkardığı şeritleri makasla kesiyor, kıyılarını jiletle kazıyor, kolaj yapıp bağlıyor; makineye takıp kolu çekiyor, ileri geri alıyor bir iki, yine akıtıyordu şeridi küçük ekranda. Odada başka kimse yoktu sanki!.. İşe daldım mı her şeyi unuturum! Emine mi? Çıksın gitsin sıkılıyorsa...

— Sigara içebilir miyim?

Olmaz. Zaten havasız bura.

— İç, dedi.

İç bakalım. İnek gibi bak dur ordan, bir bok anlayacağın yok nasıl olsa... Kolay sandın değil mi? Şöyle bir bakıp öğreneceksin!.. Bu masalarda yıllarca anam ağladı benim. Üç günün uykusuzluğuyla sandalyeye baygın yığılmışım sırtüstü de, hizmetçi kadın sabah çığlık çığlığa stüdyoyu birbirine kattı; öldüm sanmış... Senin gibi çıtkırıldım karılar sigarayı yakıp

böyle bir bakacak... Şu iki kareyi kesmedin mi devinim aksar; pabuç vurur ya nazik ayağını, öyle. Bu ülkede benden iyi bilen de yok bunu, anladınız mı mimar bayan?.. S...mi anlarsın sen!.. Gene pisliğe dökme!.. Pislik temizlik, yeri geldi söylüyoruz işte...

— Refik Bey!.. Telefon...

Filmi durdurup fırladı. Merdiven altında açık bekleyen telefona giderken evecenlik kasmıştı. Yok canım; Narin işe başladı, Temel'dir... Hem Narin niye burdan... Saffet Duran'dı. Nasıl gidiyormuş?

— İyi gidiyor Ağbi, dedi. Daha bir kısım attık ya, iyidir.

Sinemalar gün verecekmiş de... Önümüzdeki ayın haftasına filan belki. Sezon da bitiyor, evet ya, bu Narin Ceylan filmi... Sağ ol ağbicim... Olur Ağbi... Sağ olun!.. Kapattı. Gece filan, bir kaptırıp bitirmek gerek... Döndüğünde oda boştu. Pır mı? Tuvalete gitmiştir... Girdi Emine, içi kazınmış da grissini almış bitişikteki bakkaldan. Çıt diye kırdığı bir grissiniyi çiğnerken açık paketi Refik'e uzattı.

— Yemem, dedi Refik. Sen de dışarda ye istersen! Kulağımın dibinde çıtır çıtır, çalışamam; bağışla...

Uysallıkla,

— Doğru, dedi Emine. Düşünemedim...

Elindeki yarım grissiniyi soktuğu paketi rafa koydu. Ağzındakini de sessizce yutup oturdu tabureye. Hah, otur şöyle, dayan bakalım şimdi! Saatler geçmeye başladı. Refik'in de içi kazınmıştı bir ara, alışıktı; sanki daha da tutkuyla sarılmıştı işe. Kızın direncini yokluyorsan, senden geri kalır yeri yok onun!.. İyi, görelim bakalım! Gördü sonunda. Bir tür sınava çekildiğinin ayırdına mı varmıştı; taburenin üstünde kazıklanmış gibi, saatler saati Refik'in yanı başında sessiz soluksuz öylece kaldı Emine. Yalnız bir kez sigara yaktı, iki soluk çekip bastırdı onu da... Ulan ne domuz karı, çişi de mi gelmedi bunun? Ben biraz daha, altıma edeceğim. Kolu çekip kalktı. Odanın ışığını açtı. Saate baktı, dörde geliyordu. Yarıya da yaklaştık.

— Şu camı aralayalım, dedi. Duman oldu. Zaten havasız...

Perdeyi çekip aydınlığın pis duvarına bakan camı araladı. Emine de kalkmıştı.

— Yirmi dakika kadar bir ara verelim!..

— Olur, dedi Emine.

— Aşağıda bir şeyler vardır süt müt, ekmek, peynir filan. Ben bir tuvalete uğrayıp ineceğim. Sana da alayım istersen!

Bir şeyler diyecek oldu Emine, Refik hemen ekledi,

— İşin varsa senin...

— Yoo, dedi Emine. İşim bu! İstersen, döner gördüm şurada, bir koşu alıp geleyim karşıdan...

— Ben yemem, sen istersen al kendine...

Gülümsedi Emine,

— Senin için söyledim ben...

Benim için söylemiş!.. Sağ ol, ne kadar da sevecensin!.. Çişim gelmese, yemek için bırakmazdım bu işi ben. Solgun, biraz sinirli mi yüzün, bana mı öyle geliyor? Tuvaletten çıkıp aşağı indiğinde elinde bir dolu poşetle kapıdan giriyordu Emine. Refik'e uzattı.

— Sen al çık, dedi. Ben de bir tuvalete uğrayacağım...

Domuz domuz da bakıyor perçeminin altından! Yorgun da değil yüzü. Sinirli de... Bu işin de üstesinden gelir bu karı!.. Hemen teslim bayrağını çekecek mi sandındı? Gereğinden çok şeyler vardı poşette. Sütler, peynirler, sandviç ekmekleri, bisküviler, iki büyük paket de çikolata. Eli yüzü ıslak girdi Emine. Perçemi de ıslak. Süt şişesini açarken,

— Bu gece sabahlayacağım ben, dedi Refik. Yarın öğlende masayı alacaklar...

Ses çıkarmadı Emine. Sütünden yudumladı, sandviçini ısırdı. Açlıkla çiğniyordu lokmasını. Sütünü yudumladı gene,

— Gecelerce uyumadan çizim yaptığım oldu benim de, dedi.

Öyle büyük bir sav da yoktu sesinde. Yani gece de kalacak bu, öyle mi? Bastırmaya çalıştığı bir sevinç dolanıyordu içinde.

Ne sevineceğim, oturur durur orda... Yalnız bizde değil ya, her mesleğin güçlükleri var. Cüzdanını çıkarıp para veriyordu ki gülümsedi Emine.

— Yarın da senden yeriz, dedi.

Tamam, kalıyor demek... Sevecenlik ağırdan bana da mı bulaşıyor?

— Nasıl, yararlı oluyor mu?..

Alay mı ediyorsun? Yo, hiç de alaylı söylememiş, Emine de öyle almamıştı.

— Bir kez, çok sevdiğim şeyler gördüm, dedi.

Gülümsedi,

— Ne olupbittiğini tam anladığımı söyleyemem. Çekimler bağlanıyor, bir tür resim tümceleri çıkıyor ortaya, devinim bütünleşiyor.

Ses çıkarmadı Refik. Neyine yetmez bu kadarı. Uç uca ekliyoruz işte!.. Masaya geçip kolu çekti. On bir filandı ilk durduğunda. Tabureye oturan Emine gene aynı titizliğiyle kıpırtısız bakıp durmuştu yanı başında. Bu kez sigara da içmemişti. Ara verip saate baktı Refik. Tuvalete çıkarlarken,

— Sen kalıyor musun? dedi kışkırtır gibi.

— Kalacağımı söylemiştim...

Öyle bir söz etmedin ya anladımdı ben!.. Aşağı inip bir demlik çay aldı kapatılmak üzere olan ocaktan. Bardaklar, şekerler, çıkıp odaya girince sevinerek baktı Emine.

— Bak, bu değdi, dedi.

Gündüzki torbadan bir şeyler çıkarıp yediler. Bisküvi, peynir çikolata...

— Bir sigara almaz mısın?

Alacağız artık. Son bardak çayı sigarayla içerlerken hem bir şeyler söylemek, konuşmak istiyor, hem de kızıp susuyordu. Şimdi saçma bu kıza kızmak. Öyle doğal ki... Evet, doğaldı, hem de öyle doğaldı ki ilişkileri! Bunun bilincine birden varmıştı sanki. Sabahtan beri kendi çalışma biçiminin, hele kıza davranışlarının tümü yapay gösteriler, giderek maskaralıklar

gibi göründü birden. Utanır oldu. O da bir şeyler kanıtlamaya çalıştı, ben de! Sağlıklı olan onunki; ortada işte... Neyi kanıtlamış o? Direnci tam kırılmamıştı ya, rahat gülümseyebiliyordu artık. İşe başlarken bir iki şey gösterdi. Nasıl kare sayacak, keserken nelere bakması gerekli, devinimden devinime geçerken kare atmalar, panter bağlama, filan... Sessiz dinliyordu Emine.

— Peki, yönetmen kurgucuyla çalışmaz mı?

— Ben kurgucuyum, dedi Refik gülümseyerek.

Alçakgönüllülükle övünme karışımı bu söyleşimi de sevmişti doğrusu. Yattınızsa yattınız, şimdi de çalışıyorsunuz işte. Kafayı ille de o işe takmak senin manyaklığın; umurunda bile değil kızın, görüyorsun. Narin Ceylan da işinin başına geçince, sanki dün gece biz onunla hiç... Şu oyununa bak karının; helal olsun!.. Hele son kısmı görelim. Ama arada gizli gizli gülücük yapıyordu o. Bir de şuna bak!.. Orospu o işte!.. O da değil. Kim orospu öyleyse?.. Zühtü Bey'e sor, söylesin! Biz de orospu çocuğuyuz demek!.. Filmin dışına kaymaya başlarsan böyle, başın da önüne yıkılır sonra. Bak kıza, dipdiri! Toparlandı. Üç kısımdan çok vardı daha. Masaya başını dayayıp beş on dakikalık bir kestirme güç kazandırdı, biliyordu; yapmadı gene de. Ancak sabaha karşı, son kısma geçtiklerinde gülerek döndü Emine'ye.

— Şimdi biraz uykuyu hak ettik!.. dedi.

Anlamamış gibi bakıp gülümsedi Emine de. Refik başını önündeki masaya dayayıp gözlerini kapattı. Emine'nin tabure sesini duydu. O da koymuştur başını! Hemen geçti kendinden, bir gürültüyle uyandı. Emine kapıdan girmişti. Yüzü, saçları ıslak. Tuvalete gitmiş, o da kalktı yavaşça. Başını şöyle bir salladı ağrıyı atmak için. Konuşmadan çıktı. Yıkanıp döndüğünde Emine onun yerinde, eğilmiş masaya, filmlere bakıyordu inceler gibi. Kalktı hemen. Gülümseyerek baktı Refik'e,

— Gerçekten bir olay bu kızın resimleri, dedi.

Narin Ceylan'dan söz ediyor. Bizim film nasıl bir olay, peki? Ne soruyorsun, sen kendini bilmiyor musun? Onun bildiğini

soruyorum ben! Ben bilmesem... Doğrusu, bildiklerinden kaygıları vardı biraz. Beşinci, hele altıncı kısımda film duruyor gibi gelmişti. Bu nerden anlayacak! Bir yerlerden kesip biraz daha toparlamak gerek... Vural'ın annesiyle tartışmaları sarkmış gibi, ordan mı almalı? Sonra oğlanın arkadaşlarıyla oyunları filan... Yarın akşamüstü gelip bakmalı. Bir iki saatliğine masayı ayarlayıp... Arifler çalışacak, o kırmaz beni... Hem bir de onunla bir geçeriz. Son kısmı Emine'yle birlikte keyfini çıkararak bağladılar. Bitti. Oohh!.. Emine de gülüyordu. Sen niye gülüyorsun budala!.. Bu kız mı budala?.. Her şey yumuşamıştı artık...

— Eline sağlık!.. Sağ ol!.. Şimdi ne yapılacak?

Sabahın ilk gürültüleri geliyordu stüdyodan.

— Aslında bazı yerleri kesip toparlamak gerekiyor, dedi Refik. Şimdi değil. Bir ara verip filmi dinlendiririz genellikle.

Rafta duran kara, kalın ciltli çekim senaryosunu gösterdi.

— Senaryoya da iyice bir bakmak gerekir. Altıncı kısımda özellikle tempo düşüyor gibi...

Çekingen baktı Emine,

— Vural'ın annesiyle tartışmaları mı? dedi.

Şaşırmıştı Refik. Ulan bu kız! Ee, başka?

— Sana da öyle geldi demek!..

Aynı çekingenlikle gülümsedi,

— Bilmem, karışmayayım dedim...

Güldü Refik.

— Öyleyse cezalıyız! dedi. Otur bakalım!..

Beşinci, altıncı kısımları yeniden geçip sahnelerin kesilmesini bitirdiklerinde öğlen olmuştu artık. Bu ara kahveci gelmiş bir iki çay getirmişti. Masayı ne vakit boşaltacaklarını sormaya gelmişti Arif'in yardımcısı. Stüdyodan çıktıklarında mutlu bir yorgunlukla sallanarak yürüyordu Refik. Emine sessizdi. Mecidiyeköy'de yola çıkınca durup el sıkıştılar.

— Bana telefon eder misin? dedi Emine. Filmin dublaj için kesilip parçalanmasını filan, sonra dublaj... Hepsini tamam göreyim istiyorum...

Çekingence bitirmişti tümceyi. İzin verirsen gibisine.

— Olur, dedi Refik.

Emine'nin sevinerek baktığını görünce gülümsedi o da,

— Anlaşıldı, dedi, sen bizim mesleği elimizden alacaksın!..

Ses çıkarmadan güldü Emine. Öyle tatlı güldü ki, yüzündeki yorgunluktan belki de... El sallayıp gelen bir taksiye atladı. Uzaklaşan arabanın ardından bir süre baktı Refik. O da dönüp baksa mı? Niye o? Ne bileyim işte... Bu kızda sinemacı kanı var!.. İnsan sinemacı doğarmış ya da doğmazmış! İstersen Amerika'ya yolla, en yüksek okullarda okut, boş... Kız mimar da. Dil biliyor, geniş kültürü var. Fritz Lang'da mimarmış. Mimarlık, bir de şiir, en yakınmış sinemaya. Gündüz Ağbi öyle der. O da her bir boku bilir! Çoğu doğru çıkıyor ama söylediklerinin. Emine için de o demişti ilk kez, bu kızda çok iş var, diye. Beni kızdırmak için söyledi o gün; senaryo çalışmasında Emine kavgaya kalktığı gün. Kavgaya filan da kalkmadı. Gelecek filmde bunu mu alsam yardımcı diye? Serdar sinirime dokunmaya başladı. Solcuymuş o da!.. Bu neci? Bu da solcu, solcu da, yani kültürü filan... Serdar ne bilir? Şimdi ama şey yapıyoruz biz de; o da boş oğlan değil. İktisat'tan mı ne ayrılmış? Ya da bitiriyor, bitirecek filan... Hele biraz daha çalışalım bakalım... Eve girdiğinde öyle bitkindi ki yemeği, bir şeyi gözü görmüyordu. Mutfakta dolaba bakıp süt arandı, yoktu. Yağı donmuş yemekleri içi çekmemişti. Yoğurt vardı biraz, alıp dikti başına. Bir parça turta gibi bir şey buldu, onu da tıkınıverdi. Çatala, kaşığa uzanmak bile güç gelmişti. Evde de kimse yok mu ne? Tuvalete uğrayıp yattı. Uyandığında karanlıktı. Saate baktı, dokuza geliyordu. Epeyi uyumuşuz. Bıraksam uyuyup kalacağım gene. Kalkıp giyindi çabucak. Tuvalete girerken sesler vardı Zühtü Bey'in odasında. Evde demek. Görünmek istemiyordu nedense. Stüdyoya geldiğinde Arifleri çalışır buldu masada. Şu kısma bir bakalım ağbi. Baktılar. Senaryo üstünde de bir ara konuşmuşlardı daha önce. Arif'in senaryo bilgisine güvenirdi. Şöyle bir geçtiler o kısımları. Son kısmı da gösterdi

iyi şeyler söylüyordu Arif. O hep iyi şeyler söyler. Seyirci ne diyecek? Bir de Gündüz Ağbi'ye... Dublaj bitmeden göstermem. Çıkıp merdiven altındaki telefona gitti, çevirdi numaraları. Telefon açıldı, ses yoktu.

— Alo, 47 21 12 mi?..

Gene bir sessizlikten sonra, inceltilmiş bir kadın sesi, kimi aradığını sordu.

— Narin Hanım'ı aradım. Ben Refik...

Sözünü tamamlayamamıştı ki bir kahkaha geldi telefondan.

— Sen misin? dedi...

Narin'miş. Puştun biri rahatsız ediyormuş, nerden bulduysa numarasını. Onun için böyle...

— Atla gel, hemen.

İyi, gidelim de, Saffet Ağbi'yle dün konuştuk. İzmir'de değildi!.. Fırladı gene de. Zili çaldıktan bir süre sonra çekilen bir zincir sesiyle açıldı kapı. Narin boynuna atıldı. Kimse doyuramaz bu kızı! Uzun süren sevişmeden sonra yatağa yıkıldığında gerçekten yorgundu. Bıraksa da uyusam. Üstünde tül gibi bir gecelikle banyodan dönen Narin, gülerek bakıp duruyordu yatağın karşısında.

— Nasıl?

Nasıl mı? Güldü Refik.

— Ne bileyim, sen söyle!.. dedi.

Bir kahkaha attı Narin,

— Filmi soruyorum, dedi.

— Bilmiyorum daha.

Övgü mü bekliyordu? O da kaygılar taşıyor! Taşımaz mı? Bir iki filmi yattı mı, bunlar da toz. Bu öyle kolay toz olamaz. Daha yeni çıktı tepeye. Bu piyasa neler görmüş. Bütün dünyada hem... Sinema bu... Ne diyor Baba Turgut; bu işin piri dilenmiş ağbi!.. Aynanın yanındaki koltuğa oturdu, bacak bacak üstüne attı Narin.

— Aman iyi olsun, dedi.

Durup baktı bir, açıklama gereği duymuş gibi,

— Saffet'in durumu iyi değil! dedi...

Kamera açısından bakar gibiydi Narin'in yan yana aynalardaki çeşitli görüntülerine. Ne çok yaptık bu oyunu. Tadı yok artık. Orson Wells'in filminde vardı. Aynalar içinden gelen kötü adam. Vurulur, bitmez bir türlü. Aynalar parçalanır, görüntüler bitip tükenmez. Berberde bir iki çekim var aynalı. Böyle yarı çıplak görmeliymiş. Yandan, arkadan, önden, yarım yandan. Üç boyutlu Narin. Geniş sırtı, omuzuna sel gibi akan kumral saçları, mermer yalınlığında bacakları. Ne güzel kadın. Perçemi yok. Saffet'in durumu iyi değil miymiş? Sıkılmış gibi,

— Hadi bir şey yiyelim, diye kalktı Narin.

Refik banyoya geçti, yıkanıp çıktı çabucak. Narin büfeden masaya bir şeyler taşıyordu. Emine de beğendi. Böyle kısa yürüyüşlü bir çekimdi onun masada baktığı da. O kız da gerçekten sinemacı. Masaya geçip oturmuştu Narin,

— Akşam bir şey yemedim ben de, dedi. Platodan sekizde çıktık. Allah belasını versin uyudum biraz. Senin telefonunla kalktım. Yarın da oradayız. Hiç sevmiyorum bu filmi. Hırbo oğlanı da. Bir tepeden bakar herkese!.. Yönetmenmiş!.. Bok. Kendini dâhi sanıyor...

Güldü Refik. Dâhi sözüne gülmüştü. Birinden duymuştur. Gerçekten büyüklük hastalığında bir yönetmendi sözünü ettiği. Sevinerek dinliyordu Refik. Masada meyveler, soğuk yemekler vardı. Narin bira açtı kendine,

— Rakı? dedi Refik'e. Viski de orda. İstersen bir biftek atayım ateşe. Çok kolay, teflon tavada hemen...

Fırlıyordu ki oturttu Refik. Rakı koydu kadehine, buz attı. Tabağına pilaki, beyazpeynir aldı.

— Saffet Ağbi'nin durumu, diyordun...

Duymamıştı sanki; gözleri tabağındaki zeytinyağlı yaprak sarmasında, öylece susuyordu. Yavaştan çekingen bir sesle,

— Sen bilmemiş ol, dedi. Kayınbiraderleri var; kötü bastırıyorlar. Madenciymişler, Saffet'in senetleri var onlarda çok. Karışık biraz...

Sustu. Sakladıkları daha mı önemliydi, hepsi bu muydu yoksa? Karışık diyor. Karışıksa bu ne anlar? Saffet uyutuyor bunu belki de. Temel de bir şeyler demişti onun bildiği daha çoktur!

— Bilmem valla, dedi Refik. Çocukların içerde paraları var daha... Dublajda ne yapacağız bakalım? Kaşelerini almadan dünyada konuşmaz tiyatrocular...

— Küçük iş, dedi Narin. Keşke yalnız onlar olsa...

Daha çoğunu söylemekten kaçar gibi kalkıp müzik setine gitti. Kasetler çıkardı, dönüp baktı Refik'e,

— Ne istersin? dedi...

Ses çıkarmadan bakıyordu Refik,

— Bilmem, dedi. Böyle iyiydik...

Duymamış da aranıyor gibi kasetleri tek tek elden geçiriyordu Narin. Refik saate baktı,

— Bir'e geliyor, dedi. Ben kalkayım. Sen sabah çalışıyorsun...

Kasetleri bırakıp döndü Narin,

— Boş ver, dedi. On birde alacaklar yarın... Kal bu gece...

Telefon çalmaya başlamıştı. İrkilir gibi oldu Refik. İki adım ötedeki telefona bakıp duruyordu Narin. Yaklaştı. Birkaç kez daha çalmasını bekledi, açtı; yavaştan,

— Efendim, dedi.

Durdu bir süre, uykudan bir türlü açılamıyormuş gibi,

— Haa, sen misin? dedi. Uyuyordum Saffetciğim... Çok yorgunum... Çalışıyoruz... Hırgür gidiyoruz işte... Aldın mı senetleri? Bıraktımdı Necmi'ye, muhasebe kapalıydı. İyi. Alır mıydı onların bonosunu? İzmir İşletmesi. Gürbüz Dölen. Senin nasıl gidiyor?

Uzunca bir süre dinledi. Sanki tutamamıştı kendini.

— Eeee?..

Biraz sonra toparlanmış gibi,

— Üzme tatlı canını, dedi sevecen bir sesle. Hadi yarın uğrarım. Akşama. Öptüm... Sağ ol...

Kapattı telefonu. Davranışıyla barışık değildi sanki, gözlerini kaçırıyordu. Ağır ağır gelip Refik'in karşısına oturdu. Gözlerini dikip gülmeye çalıştı.

— İşte böyle, dedi.

Birkaç dakika içinde olup bitenlerin etkisiyle, neyi nereye koyacağını araştırır gibiydi Refik de. Nasıl acı bakıyor bu kız?

— Paraları Narin Ceylan'a yediriyor, diyorlarmış Saffet Duran için. Ağzına sıçayım bu piyasanın...

Sustu, kızgın kalktı yerinden,

— Katın taksitlerini ödeyemiyorum daha, dedi. Saffetciğimi kurtaracağız!.. Ada'dalar bu gece. Önemli toplantıları vardı. Dürzülerin evi orda...

Buzdolabını açıp bir şişe bira çıkardı. Şişeyi bardağa boşaltırken,

— Bu zıkkım da dokunuyor, dedi... Soğuk soğuk iyi gidiyor ama... Gastrit varmış bende... Babam mide kanserinden gitmişti...

Köpüklü koca bardağı dikti, bitirecekti nerdeyse. Masaya koyarken,

— Oohh, dedi yavaşça...

Birden anımsamış olmalıydı, kahkahalarla gülmeye başladı. Oohh... Refik de gülüyordu. Hep oynuyor bu kadın. Bir şeyler sormak geliyordu içinden. Neyi soracaktı? Nasıl sorsundu? Saffet Duran'ı seviyor musun? Ne diyecek bu kız? Kalktı.

— Gideyim ben, dedi. Unuttum. Sözüm var. Yarın erkenden Zühtü Bey'le çıkacağız...

Asılmadı Narin. Uykusu bastırmıştı, belki de yalnız kalmak istiyordu o da. Karanlık sokakta ağır ağır yürürken alaca bir yumak yuvarlanıp duruyordu kafasının içinde. Ne çok serüveni var bu kadınların!.. İyi oynarlar, kötü oynarlar. Hastalık bulaştırırlar. Gastriti olur. Perçemi vardır... Zühtü Bey yalanı da nerden çıktı?.. Annemi anımsadım ya... Tatlı anacığım; çoktandır ses yok ondan da...

XIV

Son sayısı toplatılmış derginin; yazarları için de kovuşturma açılıyormuş. Nihat'tan duymuştu gazetede, pek oralı olmadı önce. Size bir şey çıkmaz Gündüz Ağbi, diyordu o da. Bir şiiri vardı o sayıda, bir de soruşturmaya verdiği uzunca yanıt; basın özgürlüğü, sinemada sansür konularında. Ertesi gün daha önemli haberler getirdi Nihat! Dergide arama yapmışlar dün akşamüstü, gece de dergiyi yöneten Ozan Cemal'in evini aramışlar. Bugün de Birinci Şube'ye çağırmışlar Cemal'i, birini daha dergiden... İşler karışıyor demek! Karışsın, yeter boş oturduğumuz... Bizi ne vakit çağıracaklar? Çağırmazlar, alıp götürürler bizi!.. Evecenlik basmıştı içine. Ne olacaksa olsun

bir an önce hani!.. Bir şey de olmadı. Cemal'i, arkadaşını iki saat tutup sorgulamışlar, bırakmışlar sonra. Aldıkları üç beş kitabı da bir tutanakla geri vermişler. E, demokrasi var!.. Adalet, hak hukuk... Yok ama eskisi gibi değil. Neler sorduklarını öğrenmedi. Nihat da tam bilmiyormuş. Şimdi ne olacak? Birkaç hafta sonra savcılıktan sorguya çağırdılar Gündüz'ü. Akşam eve gelince Madam'ı heyecanlı bulmuştu. Karakolda Ragıp varmış, memur, yarın gelsin dokuzda demiş.

— Bilmiyorum Madam, dedi. Üzülecek bir şey yok. Bir yazımızdan soruşturma yapıyorlar...

— Ka ben de sandım sizin eski iştir...

Güldü Gündüz. Sen gene öyle say Madam! Bizim eski iş biter mi? Karakol'dan, imzalatıp verdikleri çağrıya uyup, adliyeye gitti bir sabah on'a doğru, on otuzdaydı soruşturma. Geniş kalabalık koridorda sorgu odasını bakınıyordu ki DANIŞMA yazısını görünce yürüdü.

— Gündüz Bey!..

İnce bir kadın sesiyle döndü. Tanıyamadı önce. Avukat cüppesiyle gülen bu genç bayan...

— Merhaba!.. dedi.

— Savcılıktan çağırmışlar. Avukattınız siz, değil mi?

Gülüyordu Seniye.

— Çiçeği burnunda, dedi. Üç ay oldu daha. Bir arkadaşla avukatlık bürosu gibi bir şey açtık. O epeyi eski. Savcılıkta işiniz ne?

Elindeki bildiriyi gösterip anlattı Gündüz.

— Gelin benimle, dedi Seniye.

Üst kata çıktılar. Seniye önden koşturuyordu, birilerine yetişmek istiyor gibi. Bir odaya girip çıktı, yandaki odaya geçti çabucak. Geldi biraz sonra.

— Nuri Bey'e baktım, gelmemiş daha, dedi. Savcıları iyi tanır o. Bu sizin savcı sağcı biri, dikkatli olun!..

Sağcı biri mi? Solcu mu olacak bir de? Polisler olur da savcılar olmayacak mı? At bu kafayı oğlum!.. Peki, biz neciyiz? Bir

bok değilsin; bir sıralar nasılsa vurgun yemiş bir garip yurttaşsın sen!.. Savcı yardımcısıymış sorguyu yapan. Orta yaşlı, tıknaz, sorarken de, yazdırırken de gözü, kara kuru bir kızın önünde çat çat eden daktiloda bir adam. Soyu sopu, anası, babası dedikten sonra, sabıkasını sorunca duraladı Gündüz. Doğruyu söylemek gerek. Öyküsüne giriyordu ki, kaç yılı olduğunu sordu savcı. Affa girmiş o. Sabıkasız. Sevindi nedense. Dergideki soruşturmaya verdiği yanıttı konu. Aşağılama varmış sözlerde. Bir şeyler söyledi Gündüz. Kimseyi aşağılamayı düşünmediğini. Aslında bu sözleri bugün... Ağzından çıkanı olduğu gibi yazdırıyordu adam. Bir soru daha. Neden bu dergide yazıyormuş? Onu da yanıtladı iki satırla. Edebiyat, sanatla ilgili olduğu için filan... Bitti. İmzalattılar. Çıktığında Seniye kapıdaydı. Anlattı. Peki, şimdi ne olacak?

— Bize bir vekâletname verin isterseniz...

Anımsadı Gündüz,

— Dergideki çocuklardan birinin ağbisi avukat. Toplu olarak ona vereceğiz dediler...

Ses çıkarmadı Seniye. Yanı sıra yürüdü konuşmadan. Merdivenleri indiler. Adliye önüne çıktı Gündüz'le, elini uzattı. İncecik parmaklarla nasıl da yürekten sıkıyor insanın elini!..

— Siz o kâğıdı isterseniz verin bana, dedi Seniye. Biz bakalım, bir durum olursa bildirelim size...

Kâğıdı verdi Gündüz. Yürüdü. Gözlerinin içi gülüyor kızın. Sana tapıyor da ondan!.. Gülünç buldu kendini, utanacak oldu. Gencecik avukat. Hadi kızım gel, desem dönüp de gelecek!.. İnanıyor musun? Bilmem. Tatlı oluyor düşünmesi. Şimdi, al bu kızı, git Boğaz'da bir lokantaya. İki kadeh. Ordan bir otele. Başka neresi var? Sonra? Zühtü Bey, Refik çullansınlar üstüme!.. Sorun o mu? Yok ya, kız mıdır bu? Olmuş olmamış, ne değişir? Kafamız bu işte!.. Erkek kafası!.. Kadın kafası başka türlü mü? O neler kuruyor, biliyor musun? Pervin'le ilişkimizi... Öğrenmiştir bu... Pervin yok diyor ya, bir yılı geçti, gizli kalır mı? Bir şey sezinlemişlerdir. Olsa Pervin duyardı, anlaştı-

rırlardı hiç değilse. Belki de Pervin biliyor da... Hiç sanmam. Öyle düpedüz, apaçık bir kadın ki o. Acele etme! Hem niye benden saklasın? Bilmem, saklar saklar... Kıza bir vekâletname verseydim. Çocuklara söyleyeyim de, gene verebilirim. Pervin kıskanır mı? Neyi kıskanacak? İçinden geçenleri? Söylemem!.. Anlar, tohumu o attı!.. Anlasın!.. Koparamayacağımız bağımız mı var? Koparmayı düşünmüyor, istemiyordu da. Gidebileceği kadar gitsin. Nereye varacak? Bilmem. Evlenecek değiliz herhalde. Onun da öyle bir görünüşü yok. Balıklama atlar, biraz aç istersen!.. Böyle bir olasılık bile tedirgin ediyordu. Niye ürküyorsun evlenmekten? Hazır değilim!.. Hem kimle evleneceğim? Birini bekliyorsun demek. Kimseyi beklediğim yok. Kimse de beni beklemesin!.. Yapacak o kadar çok iş var ki... Bütün günleri doluydu gerçekten de. Bir senaryo, bir çeviri vardı elimde. Kitap düzeltmenliği yapmıyordu artık. Gazetedeki düzeltmenliği bırakmayı bile düşündüğü oluyordu; pek göze alamıyordu daha. Kendini tümüyle sinemaya vermekti en güzeli. Para da var... İşbirliği yapacağın doğru dürüst kişiler bulmaya kalıyor! Onlar nerde? Yeni yeni tanıdığı yönetmenler, yapımcılarla arasında nasıl aşılmaz engeller olduğunu gördükçe, kapıldığı serüveni dolu dizgin yaşayan Şahin Doğu'ya acıyarak hak veriyor, hak verdiği için de kızıyordu kendine. Ne yapsın oğlan? Refik'le ilk çalışmalarını, Şahin'in sözlerini anımsıyordu sık sık. "Bunlar en iyileri ağbi!.." Ötekilerin yanında Refik, Saffet Duran iyiden öte!.. Hele Refik gözle görülür bir gelişme içinde. Bakalım, "Yasak Dakikalar" nasıl çıkacak. Herkes gibi Gündüz de gittikçe artan bir merakla bekliyordu filmi. Emine beğenmiş. Kumkapı'da rastlamışlardı bir gün meyhanede. Gündüzler, Nihatlarla filan, çıkıyorlardı ki onlar girdiler kalabalıkça bir grup. Yalnız Emine'yi tanıyordu. Ayaküstü bir şeyler söylemişti film için. Umduğunun çok üstündeymiş.

— Gördün mü? dedi Gündüz gülerek, utandırdı seni Refik!.. Bu filmi yapamazsın demiştin...

— O kafayla yapamazdı, dedi Emine. Sizlere dua etsin!..

Bu kız da kör kadı!.. Yalan mı? Bizler olmasaydık... (Emine de "bizler" demek istiyor!) Sizler başkaları için de varsınız, bir işe yarıyor mu? İşbirliği yapmasını bilmek de yetenek işi. Sinema o demek... Dört dörtlük başlayıp yürütmek, iyi bitirmek sinemada sık görülmüş şey mi? Düşe kalka gidiyorlar hep, dünyada da. Bakıyorsun fırlıyor, gelişme gösteriyor, yıkılıyor, sürünüyor giderek, sonra gene... Yok olup gidiyor!.. Parasal saltanatın kurbanlık beyinlerle cinselliği ağır basan serüven alanı sinema. Bizdeki de öyle. Tıpkısı değil; aralık kapılar var daha. Dediğin nitelikte kişiler çokça el atsın sinemaya da, gör nasıl kapanır o aralık kapılar! Bugünkü sansürü bile aratırlar! Bugün tek tük çıkanlar da sinema kaçakçılığı. Söyledikleri de ne?.. Ödünsüz nasıl kalınır sinemada? Birkaç gün sonra akşam, Saffet Duran'ı bulamamış, Beyoğlu'nda, Taksim'e doğru yürüyordu ki, Şahin Doğu çıktı karşısına. Boynuna sarıldı. Ağbiciğim!.. Arayamıyorum, kusura bakmayın... Yoldan gelip geçenler Şahin Doğu'yu görüp gülerek, sevecenlikle bakıyorlar, bazıları durup seyre başlayacak nerdeyse.

— Çok kötü şeyler yapıyorsun!..

Ak dişleri gene dizi dizi...

— Öyle Ağbi, dedi Şahin. Biliyorum. Siz yapmayacak mısınız?

— Sanmıyorum dedi Gündüz...

— Yazık Ağbi, dedi Şahin. Kalamazsınız!..

Güvenli, hep de aynı gülüşle gözlerinin içine bakıyordu.

— İstediğim yere geleyim, göreceksiniz!.. Hem, yakında!..

Yazıhanede bekliyorlarmış, ayrıldılar. Kırıldı mı? Yoo, öyle görünmüyordu. Ayrılırken gene kucaklayıp öpmeler, ağbiciğimli özür dilemeler... Nasıl ödün vereceğim ben? Verdim bile. Bugüne dek yaptıklarının hangisi tastamam yüreğimin, kafamın işi? Kötü filme iyi şeyler katma çabası! Kendimizi mi kandırıyoruz? Cezaevinde biri söylediydi: Bok yenmez; şeker karıştırıp yemeğe kalkma, hiç yenmez!.. Mide bulandırma!.. E,

öyle ama!.. Şahin'in sıra ak dişler üstünde ta içinden gülen gözleri ne diyor? Kalamazsınız!.. Nasıl da seviyorum sinemayı... Türkiye'deyiz; yaşamakta kalacağımız belli mi? Öldürmeler, öldürüşmeler çemberi ustalıkla daraltılıyor; tam bir kıskaca dönüşecek, çoğumuzu alıp götürecekler belki! Neyi getirecek? O belli değil! O da belli; yılların birikimiyle kazanılmış şeylerin tümünü yok edecekler... Güçleri yeterse! Bugünleri ustalıkla yönetmeye güçleri yetiyor, ölçü değil mi? Karamsarlık oluyor bu!.. Niye karamsarlıkmış; deniz bitti mi diyoruz?.. Daha ne serüvenler bekliyor bu ülkeyi!.. Nihatlarla buluştuklarında tartışmalar çıkıyordu sık sık. Bir edebiyat dergisi çevresinde toplanmış bu kadar genç, bilerek, bilmeyerek, birbirine karşıt bir alay siyasal eğilimin savunucusu olup çıkıyorlardı. Gündüz karışmamaya, yan tutmaksızın gözlemci kalmaya özen gösteriyordu. Koptu kopacak duruma geldiler birkaç kez. Bir ikisi ayrıldı. Oportünist diye suçlamışlardı dergiyi yönetenleri. Biri de Gündüz'den gocunuyormuş sonradan söylediklerine göre; hep susup dinlemesinden pirelenmiş!.. Güldü gündüz. Üzüldü de. İyi bir öykücüydü sözünü ettikleri genç. Haklı belki de çocuk, ben de olsam öyle derdim.

— Siz niye hiç konuşmuyorsunuz?

Nihat gülerek sormuştu. Gazeteden, Beyoğlu'nda meyhaneye çıkmışlardı bir akşam. Çiçek Pasajı'nda karşılıklı, bir masada iki tek atıp ayrılacaklardı.

— Ne bileyim? dedi Gündüz... Sinemacılarla çalışırken öyle çok gevezelik ediyoruz ki... Yorgun düşüyorum!..

Yanıt değildi bu. Ne anlatayım buna şimdi? Gerçekten yorgunum. Cezaevinde yıllarca dinleyip kanıksadığım, sonu gelmez zevzekliklere bir de sözlerle mi bulaşayım Nihatçığım? Söz üretmekteki ustalığımız kadar becerikli olsaydık... Uygulamalarımıza bak bir...

— Öyle bir konumdayız ki her söz ayırıyor bizi, dedi. Herkes birleşmekten söz ediyor!.. Boş hepsi. Ama zorunlu belki de. Sağlıklı birleşme için ayrılıkların kesinkes belli olması ge-

rekir önce. Buna gidiyoruz belki de. Konuşacağım da ne olacak?.. İçinde bulunduğumuz durumu doğru saptamaya çalışıyorum. Dinlemem o... Yıllar yılı susmuş ülke konuşmaya başlayınca buydu olacağı. Marksizmi öğrenmeye başladı mı önce bir deliriyor insanlar! Bunu yaşıyoruz biz de... Durulacak ama korkarım daha çabuk davranıp yeniden kilit vuracaklar ağızlara... Oynanan oyun da bu...

Nihat, gözleri Gündüz'de, ağır ağır başını sallıyordu. Doğrusun mu demek istiyor? Hep böyle dinler.

— İçinden çıkamıyor insan, dedi Nihat. Tutturuyorlar bir sözcükten, hadi saatlerce dır dır. Sonunda kavga, küslük... Valla Ağbi, her yerde bu. Benim çok yerlerde arkadaşlarım var. Girip çıkıyorum. Bakma dergide konuşmama, susarım ben de. Konuşmak bir işe yaramıyor ki... Dediğin gibi daha çok karıştırıyor...

Gülüyordu. Umutsuzluk var gibi bu gülüşte. Gündüz aldı hemen,

— Umut gene bu konuşmalarda, dedi. Başka ülkelerde de böyle olmuş. Karamsarlığa gerek yok. Söyle o geçende söylediğin şeyi!.. Kaşgarlı'nın *Divan-ı Lügati't Türk*'ünde hani... Avcı...

— Haa, dedi gülerek Nihat, "Avcı neçe al bilse / Adığ ança yol bilir."

— İşte öyle, dedi Gündüz. Ayı da aptal değil!.. Namussuz avcının tuzağına karşı yolu arayıp bulacak. Konuşa konuşa... Belki de boğuşa vuruşa!..

Diyordu ya, içinde bir karabasan vardı gün günden büyüyen. Yol bulamayıp kendilerini de bizi de tuzağa düşürecek bizim ayılar!.. Her geçen gün daha çok seviyordu Nihat'ı. Sağlam işleyen kafası var oğlanın. Sağduyusu var, dedikleri. (Şimdi "solduyu" diyorlar. Nerdee? Solduyu oluşmadı ki daha...) Yaşından beklenmeyecek birikimi de vardı basın çevresi üstüne. Beş yıldır Babıâli'de çalışıyormuş. Geçen yıl ölen bir eski gazetecinin yanında başlamış. Bir gün Neşet Ağbi, diye alır ikide bir. Kırk yıl çile doldurmuş Babıâli emekçisi Neşet Ağbi. Dü-

zeltmenlik yapmış, çeviri yapmış, yazılar yazmış ara sıra; ressamlık bile yapmış. Alkolik. Karaciğer kanserinden gitmiş geçen yıl. Anımsıyordu Gündüz, işe başladığı sıralar sözü ediliyordu; ölüm duyurusu vardı gazetede.

— Kimin ne olduğunu öğrenmek istiyorsan ona soracaktın Ağbi... diyordu Nihat. Ne bir eksiği, ne bir fazlası, tıpatıp doğruymuş ne söylediyse,

— Kalıtına konduk, diyordu Nihat. Babıâli'nin kadastrosu bizde! Tanımak istediğin biri varsa şimdi bize soracaksın ağbi. Soyunu sopunu, nerden çalıp nereye yedirdiğini, kimin kimi ş'aptığını... Evelallah...

Alaylı bir övünmeyle gülüyordu bunları söylerken. Neşet Ağbi bizim gibi değilmiş, doğal sayarmış olan biteni. Yaşamanın kuralı böyle dermiş; Girmemize izin vermek için bile dünyaya, önce anamızı s...iyorlarmış! Çoğu kişiler böyle gelir gider şu yeryüzünde. Bu yokuşta da... Arşivci bunlar!.. Nihat'ın Babıâli için söyledikleri kanıtlarıyla ayrıntılı biçimde doğrulanmış şeylerdi. Yeni bir şey yoktu; yadırgamıyordu Gündüz, hep eski tanıdıkları!.. Yalnız basın değil, ülkenin tümüyle yapısı bu. Sinemada da öyle değil mi? Sinema kız oğlan kız bu yellozun yanında! Zekâ yaşı daha ergenlik çağına varmadığı için, kötülük tasarıları ancak birkaç günlüğüne... Burda yılların kirli hesaplarına oturmuş devlet egemen. Basını, yığınlara etkin, kamuoyunda saygın bir canavar aygıtı, elinde tutanlarla iktidar tutkululerının, çıkarlarına göre hırlaşıp sarmaş dolaş oldukları bir panayır burası; gişe deliğinde yurttaş dolandıranlarda, temel yapıda birleşseler de, ayrı ölçüleri olacak. Kendini pahalıya kapatmak isteyenlerin daha ilk adımlarında ne oyunlara başvurduğu sık sık alaylı, kimilerinin imrendiği, bir öykü olarak anlatılıyor. Oyunculuğa yükselmek için Yeşilçam'da oynananların gelişmişi; cinsel, eşcinsel özveriden, ödüllendirmeden, gösterişe, göz boyacılığa kadar denenen bütün yolların daha kurnazı, daha ustalıklısı. Bir zamanların ünlü bir fıkra yazarının yaşamını al film yap.

Bahçekapı'da cebindeki son yirmi lirayla taksiye binip iki yüz metre sonra, patronun penceresi önünde inerek üstün yetenekli bir oyuncu gösterişiyle başlıyor işe. Giysilerinin tümü özenle seçilmiş, İngiliz. Elçiliklerden derlenmiş eskiler; Kapalıçarşı'da bir yerde satarlarmış bunları. Bir oda dolusu gardırop oluşturmuş sonra. Her giysinin gömleği, kazağı, kravatı, pabucu, pardösüsü ayrı uyumlu. İngiliz; başka şey giymiyor. Muhalefete soyunup üç beş günlüğüne konuk edildiği cezaevinden kahraman çıkıyor. Basın kahramanı. Koruyucusu ünlü bir yazarı, bir ustalıkla soyup soğana çevirişi var, değme bezirgâna parmak ısırtır! Kimler gelip geçmiş şu yokuştan! İnsan alım satımının en acımasız yeri, burası olmalı, tekellerin gölgesinde her şey. Ülkeyi ellerinde tutan tüm para babaları, banka babası, sigorta babası, reklam babası, kâğıt babası, dışalım dışsatım babası, armatörü, madencisi, toprak ağası; bu basılı kâğıtlarda bir iki satır övgüyle bir resmi çıksın diye bekleyeninden ülkenin beyin borsasını elinde tutmanın, olmadı karaborsa satılık kişiler edinmenin yollarına bakanına, tümü, karısı, kızı, oğlu, damadı, gelini, sevgilisi, metresiyle, gözü kulağı bu alım satım pazarında olagelmiş. Şu ya da bu biçimde ilişkiler kurmuştur, bu pazarda; sürekli de geliştirme çabasındadır doğal ki... Partiler iner biner, adamlar asılır, dönemler gelir geçer, değişmeyen temel budur. Yalnız zamanla daha da güçlenmiştir zehirli örümcek ağı. Şimdilerde olup bitenleri duydukça bir günlerin İngiliz giysili fıkra yazarı çocuksu görünüm kazanıyordu. Biçimsel yönünü kurtarmayı olsun artık düşünen yoktu pek. Herkes oyununu açık oynuyordu. Ünlü para babası telefonu açıp, "Evladım, bu konuda şunu şunu, şöyle şöyle yaz!.." diyormuş bir başyazara, diye gülerek anlatıyorlardı. Doğrusu da buydu; o ki gelişti ülke! Basında, bürokraside köşe bucak didinmeden sonra bu yere varmanın, varıp orda kalmanın yolu yordamı da düzenin gerektirdiği biçimde belirlenmiş olmalıydı!.. Ülkenin düşün yelpazesi parsellenmişti... Sağ sol, her düşüncenin alım satımı,

ayrı ayrı gelir kaynakları olarak, özgür basın yaftasıyla ayrı ayrı adlarda pazarlanıyordu ya, temelindeki acımasız sömürü, üstündeki göz açtırmayan -dönemine göre- kimi örtülü, kimi açık denetim, ortak yanlarıydı.

— En az parayı bizim solcu gazete veriyor, diyordu Nihat gülerek.

Koyu sağcı diye tanınmış biri, büyük bir ansiklopedinin hazırlanmasında "Solcuları çalıştıracaksınız!.." diye öğüt vermişti yöneticilerine. "Hem iyi çalışır onlar, hem de ucuza..." Karmaşık görünümlü bunca apaçık gerçeğin tam bilincine varmış biri için, büyük savlar peşinde meyhanede atıp tutan sanatçı, parlak yazılar döktürmüş ünlü aydın, ne idiği sonunda nereye varacağı belli, acınası, ondan da öte gülünesi bir yaratık görünümüyle dolanıp duruyordu ortalarda. O sıralar görkemli bir biçimde pala savuran solcu bir fıkra yazarına, geleceğin Peyami'si diyordu Gündüz. Yazgısı değişecek mi?.. Köşe başları tutulmuş!..

— Gör, bak nereye vardık Nihatcığım? dedi Gündüz.

Gülüyordu. Nihat da güldü,

— Benim de içim karardı Ağbi, dedi, deminden beri...

Rakılarını yudumlayıp, kızarmış patates, beyazpeynir çimlenerek kırık dökük tümcelerle çizdikleri kara tabloya şaşmış, biraz da kızmışlardı belli ki...

— Git kendini at Sarayburnu'ndan!..

— Kantarın topu işte böyle kayar Nihatcığım, dedi Gündüz. Sarayburnu'ndan atarsın ya da bu iş böyledir, deyip kulağının üstüne yatarsın!.. Ne ağbindi o? Bu dünyaya sokmak için bile önce anamı... demiş hani. Her şey doğal o zaman!

Kahkahalarla gülüyordu Nihat.

— Bir küçük daha getirtelim Ağbi...

Beyoğlu'na, sinemaya, diye çıkmıştı Nihat. Bir arkadaşlara belki gelirim demiş. Gündüz'ün de kimseye verilmiş sözü yoktu. Pervin'le dün gece birlikteydiler. Bu akşam toplana-

caklarmış onlar da; önemli bir sorun çıkmış sendikada parçalanacaklar gibi... Parçalanmayan örgüt mü kaldı?..

— Bizim karamsarlığımız yalnız hayınlık olmaz, körlük olur Nihatcığım, dedi.

— Bizim de Ağbi...

Hemen kesti Gündüz,

— Yo, öyle değil, dedi.

Nihat elindeki içki kadehini masaya koymuş, bakıp durmaya başlamıştı. Başını da ağır ağır sallamıyordu.

— Bugünlerde nasıl, nerelerden geldiğimizi biz adım adım yaşadık Nihatcığım, dedi Gündüz. Sizin hazır bulduklarınızı biz düşlemeye bile korkarak yaşadık yıllarca. Namusluysa, bizim kuşakta körler bile görür. Sizinki salt öğreti...

Ses çıkarmadan kadehine döndü Nihat. Gündüz gene aldı,

— Toplumda bir şey değişti mi, çoğu kez öyle doğal sayılıyor ki, sanki hep böyleymiş... Bugünlere varılmaması için ellerinden geleni geri koymayanlar için bile... Bayraklar bu kez yarını durdurmanın çirkefliği için açılıyor...

Gündüz'ün söylediklerini sessizlikle tartışıyormuş gibiydi Nihat.

— Doğrusunuz belki, dedi yavaşça.

Çiçek Pasajı'nın uğultulu gecesinde yitip gitmiş gibi dalgın kaldılar. Ortada, koca ampullerin ışıltısındaki tablalarda alacalı karidesler, buzlu bademler, kırmızı pavuryalar, midye dolmaları, bir garsonun tepsiyle dolaştırdığı çiğköfteler, bütün bu kalabalığın gerçek onurlu çağrıcıları olarak her şeyin üstündeydiler. Gündüz, ilerde, kocaman bir tavada şokur şokur kızgın yağa atılan midyelere takılıp kaldı bir süre. Asıl sorun şu...

— Yanlışımız, ülkeyi Babıâli'yle ölçmemizden belki de Ağbi.

Şaşkın baktı Nihat'a Gündüz. Hay Allah, benden çok yaşayacak bu çocuk!..

— Tam ben de onu diyecektim Nihatcığım, dedi.

— E böyle olacak Ağbi, dedi Nihat gülerek. Baş başa düzeltmenlik yapıyoruz şunca zaman...

Ne tatlı adam bu oğlan.

— Üç dört milyonluk bir çevre var İstanbul'da, sanayi çevresi... Yalnız İstanbul da değil... O ellerin altında birikiyor işte... Sendika, mendika bile gerisinde daha... Kim, ne yapacak da, neyi durduracak?..

Ses çıkarmadı Gündüz. Bu yargının bir yerlerine takılmak gerekiyor gene de. Karamsarlık değil. Biz bu oluşumun neresindeyiz? Karşıki meyhanenin yeni boşalmış masalarına kalabalık birileri geldi. O değil mi bu? Biraz arkası dönük kalmasa. Gülerek bir şeyler anlatıyor ötekilere. Odur, baksana hepsi polis kılıklı!.. Atıl bu!.. Geç de oluyor, kalkıp gitsek artık!.. Nihat anlatıp duruyordu. Sendika işlerine bakan bir arkadaşın gözlemlerini, yazamadıklarını filan... Grevde bir de bakmışlar ki, o beğenmedikleri oğlan fırladığı gibi... Feriha nerde? Evde bekliyordur. Oğlan yaralı ağbi; Okmeydanı'nda yatıyor iki aydır. İşte bu Atıllar yaraladı Nihatcığım!.. Adam dönünce bozuldu Gündüz. Neresi Atıl bunun? Her şeyi böyle yakıştırıyorsun. Karını aldı diye... S..iret şimdi; karısının da sıçmışım ağzına. Feriha kimmiş?

— İş ölçüde Nihatcığım, dedi yavaşça. Evet... Ölçüyü doğru tutmakta. Ölçünün durmadan değiştiğini de bileceksin. Diretmek boşuna. Takılıp kalmak da var. Ne bileyim?.. Başıma bir ağrı geldi benim. Kalksak mı? Dün geceden de uykusuzum...

Uykusu yoktu oysa. Eve erkence dönmüş sayılırdı; çalışmadı da... Nasıl ülkedeyiz biz? Hep birlikte nerelere gidiyoruz? Türkiye'nin yapısı üstüne, gizli açık, yıllardır söylediklerimiz gün gibi doğru çıkıyor işte. İşçiye güvenen ilk kez, yalnız biz dik. Bakma bugün ortada dönüp duran palavralara, gene biziz. Gerçekten ileri bir iktidarla kim bilir kaça katlanacak işçinin gücü, kurumayan tek kaynak, eninde sonunda sorunlarımızı da çözecek. Düğümü de burda kavganın. Gerçekten ileri iktidarı ne vakit, nasıl görecek bu ülke? Kendini bildi bileli sürüp

giden, cezaevinde tek uğraş, şimdilerde iyice açığa vurulmuş tartışmaları anımsıyordu. Demokratik özlemler, özgürlük düşleri, yasallık için verilen kavgalar, temel bir yoksullukla aksıyordu hep. Burjuvazinin işini görmek de bize düşüyor. Vatan sevgisi, ulusallık, bağımsızlık, yasal haklar, onların kavgalarını verecekleri şey değil mi? 1789, o dediğin. Verdiklerini çoktan geri alacaklar ya, atı alan Üsküdar'ı geçmiş orda!.. Bizim at, çöpçü beygiri!.. Hiçbir gün de kendi arabasına koşulmamış! Doktor Ramiz'i anımsadı. Kongre akşamı lokantada tanıyınca önce biraz şaşırmıştı. Adamı dinledikçe artmıştı şaşkınlığı. Sonra gittikçe büyüyen bir saygıya dönüşmüştü bu şaşkınlık. İşte gerçek yurtsever adam. Ulusal burjuvazi diyorduk, işte!.. Güzel de, gücü ne? Yurdunu, iç dış yağmaya kapatma savaşı veriyor, gücü burda değil mi? Edebiyata döktün mü, öyle!.. Bir de uygulamayı düşün. Bu çağını atlatmış düzeni tutturmak için kim ne yapabilmiş, ülkeyi biraz daha yabancı sömürünün ipoteğine sokmadan? Ramiz Bey Don Kişot öyleyse... Yeldeğirmenlerine saldırmıyor ama. Kime saldıracağını iyi biliyor!.. Kiminle birlik olup saldıracağını da biliyor mu? Tek başına nereye kadar gidebilir? Kaç Ramiz Bey çıkar koca ülkede? Ulusal Kurtuluş Savaşı'nın günümüze kalmış tek tük kalıtları bunlar! Yerler bu adamı bir gün. Acılık vardı yargısında. İyi kötü kazanılmış şeylerin tümünü yiyecekler. Oyun bu. Dışa bağımlı tekeller çıkarlarına daha uygun biçim peşindeler. Örneği çok yeryüzünde; bir deli gömleği de bize biçiyorlar. Gizli iletişim örgütlerini el altında tutmadan kim becerebilir bunca silahlı böyle büyük oyunu? Yazgımızı çiziyorlar!.. Niye yazgı olsun? Ne ustaca oyunlar nasıl tersine dönmüştür tarihte. Var mı o gücümüz? Yığınlar daha yeni yeni ayıyorken. Önlem alacaklar. Önlem çözüm değildir. Soyup soğana çevirecekler ülkeyi, haritayı satışa sürecekler, yaşam da onların diledikleri yerde kalacak!.. Bu öldürüşmeler, kanlı kıyımlar hep bizden mi götürüyor sanıyorsun? Sanmıyorum. Yüreğindeki ağırlığı atamıyordu. Kalkıp bir iki gezindi. Pervinler neye vardılar bu ak-

şam? Keskin devrimciler mi aldı örgütü, revizyonistler mi? Gülmesi acılaşıyordu. Pervin de nasıl üzülüyor; revizyonist sayıyorlarmış onu da!.. Beni de öyle sayıyorlardır. Evlensem mi şu kızla? İlle de evlenmek mi? Açığa vuralım; birlikte kalmaya başlayım. Burda mı? Burda, orda... Birbirimizi daha yakından tanırız; ilerde de... İrkilerek silip attı kafasından. Her şey bitti de evlenme kaldı!.. İçeri düşersen arayacak birin olurdu. Kimse aramasın. Alışığım tek başıma çile doldurmaya. Bir komiser de Pervin bulur, yalnız kalırım sonunda nasıl olsa!.. Pervin o kadın değil işte. Nerden biliyorsun? Feriha, bir kez, daha çekici sonra... Komiser Atıl çekici değil mi? Şimdi devrimci de!.. Nasıl savundu Pervin? Niye savunmasın? Demokratik ülkelerde polis örgütleri yok mu? Sendikaları filan... Fransa'da sözgelimi. İçine şimdi Fransa'nın da... Bizim ülkede daha hiçbir şey yerli yerini bulmamış, Feriha'yla mı başladı? Burkulmuşsun, ordan aksıyorsun... Kolay mı burkulmayı atlatmak? Kurtulmaya bak; topal kalacaksın sonra... Hiç öyle bir korkum yok... Gerçek mi? Uyuyayım artık. Çözümlenemedi mi ertelenir; yaşam bu. Yaşam sürdü gene... İlerici polis örgütünün de, gericisinin de, kuruluşunda etken olan, ikisinin tüzüklerini müzüklerini düzenleyen birinin yukarı katlardan, bir hem de aynı kişi olduğu da söylendi. Vay anasını sayın seyirciler!.. Türkiye'ye oynanan oyun, her yanda bu düzenle yürütülüyor. Gel de anlat!.. Yaşam gene sürdü!.. Bu arada "Yasak Dakikalar"ın ilk gecesi de görkemli oldu doğrusu... Emine'yle onların çevresindeki bazı gençler, özenli bir titizlikle düzenlemişlerdi. Basından, sendikalardan, demokratik örgütlerden, akademilerden, üniversite çevresinden, sinemadan ünlü ünsüz, tanıdık tanımadık bir sürü kişinin tıklım tıklım doldurduğu salonda kimselerin gözüne ilişmemek için ikinci balkonun gerisinde bir yere sığınmıştı Gündüz! Gitmeyi bile düşünmüştü. Refik de, çevredekiler de karşı çıktılar. Zühtü Bey bile geliyordu da; Şem'i Bey birden hastalanmasa Mefharet Hanım bile gelecekti Ankara'dan. Film başarılıydı. Stüdyoda

görmüş, bir iki yerine takılmıştı Gündüz. Emine de katılıyordu bu takılmalara. Bir yeri kesmiş Refik, ötekilere dokunmamıştı. Kimseye de pek batmadı gibi. Gerçekten çarpıcı yanları olan bir yerli filmin ilk gösterisi doygun bir kalabalığın coşkulu alkışlarıyla bitti. En çok başarılarından korkacaksın; aşağıdan yükselen bir uğultuyla boşalıyordu salon. Sonunda kalktı Gündüz de, yukardakilerin ardı sıra merdivenlerden inmeye başladı. Söylenmesi gerekli şeylerin hiçbirini söyleyemeyen şu filmin yapılış serüveni geçiyordu kafasından. İnsanlar böyle değil, böyle yaşamıyorlar oysa. Edimleri bir biçimde yeniden üretirken, tependeki birilerinin gösterdiği doğrultudan sapamazsın!.. Yalnız film deneticileri de çizmiyor bu doğrultuyu. Refik'in beğenisinden salonun alkışına dek ne çok etken var! Gidip yatmalı en iyisi. Bireyciliğe mi kayıyoruz ne?.. Tam tersine... Biliyorum. Merdivenin son sahanlığına gelince salon çıkışına birikmiş kalabalığı gördü. Oyuncuları kuşatırlar... Refik, Saffet Duran da orda. Ne de çok insan toplanmış... Kutlamalar. El sıkmalar, kucaklaşmalarla... Saffet Duran görmüştü merdivenlerdeki Gündüz'ü. Refik dönüp baktı, fırladı hemen.

— Nerdesin Ağbi?..

Coşkulu kalabalığın ortasına çekiverdi, Gündüz'ü kutluyorlardı şimdi. O kadar çok sayıda el uzanmıştı ki, tanıdık tanımadık nerden ayırırsın? Sıkılganlık da çökmüştü. Temel boynuna sarılıp öptü yanaklarından.

— Babacığım, eline sağlık, diyordu.

Karşıda, foto vitrini önünde, mutlu bir gülümsemeyle bakan Pervin'i, Seniye'yi gördü bir ara. Yanlarında kadınlı erkekli birileri de vardı. Duraladı birden. Yoo, duralamadı. Onlar. Kapıya doğru yürüyorlardı. Bunca örgüt çağrılınca Atıl da gelir. Doğal. Şu sırtı dönük de Feriha olacak. Onlar niye kutlamıyorlar? Sorunlar böyle çözümlenir işte!.. Kalabalık çekilince Emine, Fuat, Pervin, yanı sıra birileriyle Seniye yaklaşıp kutlama törenini tamamladılar. Sinemadan çıkarlarken Gündüz yanındaki Emine'ye eğildi,

— Bu film sana çok şey borçlu, dedi yavaşça.

— Size de, dedi Emine... Sağ olun... Ama asıl Refik'e...

Bu kız gerçekte yetenekli. Açıksözlü. Fuat'la nedir aralarında bir türlü çözemedikleri? İkisinde de gariplikler var ya!.. Hangimizde yok ki!.. Sinemada kalabilirse çok yararlı olur. Refik soğuk davranıyor; dediklerine umursamazlık da edemiyor. O gece pek soğuk da davranmadı. Nasıl davranır, kanlısıyla sarmaş dolaş olacak kadar mutluydu o gece. Çocuksu bir duyarlığı var bu oğlanın. İçine kapanık. Gelişip gelişmediğini, ne yana doğru, nasıl değiştiğini anlamak güç biraz. Bu film bir aşama olabilir onun için. Bazı sorunlara yaklaşımındaki çaba, sorunları görmeye başlaması önemli. Oğlanın babası, kötü adam üstüne, stüdyoda, filmi gördükleri gün çok ilginçti konuşmaları. Basmakalıp sinema kötü adamından kurtulmuş gibi. Kaynağından, kökeninden söz etti kötülüklerin. Üretimindeki yeri neymiş adamın? Emine'nin kışkırtmasıyla da olsa... Geçen yıl ilk çalışmalarımızda, bir iki şeye değineyim dedimdi, yüzünün rengi değiştiydi oğlanın!.. Bir şeyler de okuyor mu ne? Kafka'yı bitirmiş olmalı!.. Senaryoyu çalıştığımız günlerin de ilerisinde görünüyor! İnsana güveneceksin. Çok da değil!.. Bulunduğu ortama göre. Ortam dediğin de, hele sinemada... O gece, Tepebaşı yanlarında bir gece kulübüne gittiler hep birlikte. Bir süre sonra kalktı Gündüz. Kimseye de pek görünmeden çıkıp eve gitti. Yorgundu, biraz da fazla yorgundu nedense. Hastalanıyor muyum diye düşündü. Gazetede telefonla Pervin aradı ertesi gün. Gece, Doktor İzmir'deymiş gene... Örgüt ellerinden gitti, Pervincik öylesine üzgün ki, dün doğru dürüst kutlayamadı bile. Gece, Şişli'deki muayenehanede, daha kapıdan girerken özlemle kucaklayıp kollarında sıktı Gündüz'ü. Gülmeye çalışıyordu, gözlerinde yaşlar vardı sanki.

— Ne oluyorsun? dedi Gündüz gülümseyerek...

— Hiç, dedi Pervin... Bazı, oluyor işte...

Seviştikten sonra, masada bir şeyler yemeye oturdukların-da,

— İçim titriyor, dedi, seni görünce...

Bir sessizlikten sonra ekledi yavaşça,

— Biliyorum, sana layık değilim...

— Saçmalama, dedi Gündüz.

— Evet, saçmalıyorum belki... Bağışla...

Filmdeki konuşmaları çok sevmiş. Oyunlar da iyiymiş. Oğlanın oyununu daha çok beğenmiş; Narin'i yapmacık bulmuş biraz. Hepimiz gibi o da!.. Asıl söylemek istediklerini söyleyemiyor gibi. Doktor'un Amerika'daki bir oğlundan söz etti. Gelip burda çalışmayı düşünüyormuş. Beni gerçekten mi büyük görür bu kız? Sana layık değilim!.. Senin karın olmaya, anlamına mı? Ben de tersini söyleyeceğim!.. Acıma duydu içinde. Sezgileri güçlü. Bütün kadınlar gibi... İlişkilerimiz üstüne o da kendince bir şeyler kuruyordur; doğal değil mi? Evlenmek, bir evi, bir kocası olmak... Doğal. Ben doğal değilim!.. Peki, nereye varır bu iş? Hangi iş? Amaan, ne bileyim?.. Aşırı övgüde de bulunmadım; verilmiş sözüm de yok. Onun da yok... En sağlıklısı da bu, aslında. Verilen sözlerden cayılır, övgüler yergiye döner; bizimki böyle gidiyor işte. Aşırı övgü değil mi demin söylediği? Başladı demek!..

— Yarın Zeytinburnu'nda kısır yapacağız.

Anımsadı Gündüz; bulgurla yapılan, yemekle salata arası bir şey. Grev yerinde işçilere kısır yapacaklarmış. Evden de börek, çörek getirecekmiş herkes. Kadınlar örgütlemiş. İkinci ayı doldurmuş bir grevdi, bir iplik fabrikasında.

— Sen de gelsene...

Ses çıkarmadı Gündüz. Bu Cumartesi yoğun bir çalışmayla bitirmesi gerekli bir senaryo vardı elinde. Yarı parasını almıştı. Filmi yapacak eski bir yönetmenle şöyle bir konuşup genel yapı üstünde anlaşmışlardı. Yazdıktan sonra epeyi tartıma çıkacağa benzer. Sinirli, tedirgindi. Bir an önce bitirip kavgaya girmek istiyordu!..

— Birlikte gitmemize gerek yok, dedi Pervin. Ayrı ayrı gideriz...

Ben de onu düşünüyordum!.. Düşünmüyor musun?

— Olur, dedi Gündüz. Bir grev yerinde bulunmayı çok istiyorum...

Ses çıkarmadı Pervin. Masayı toparlıyordu. Sorsam mı? Tutamadı,

— Atıl Ağbinlerle konuştunuz mu o akşam?

Durup baktı Pervin. Alaylı söyleyişine mi takılmıştı, gizlemediği ilgisine mi? Gülümsedi.

— Gördün demek!..

— Şöyle bir ara gözüme çarptı. Atıl'dı sanırım!..

— Ordaydılar, dedi Pervin. Beğenmişler. Niye benim Atıl Ağbim oluyor?

Bu tepkiye sevinmem gerek. Sevinmedi. Durmamıştı Pervin de, üstünden atar gibi söyleyip geçivermişti.

— Feriha da sizinle mi çalışıyor?

— Şehremini'de onlar... Çok iyi çalışıyorlar...

İyice alaylı güldü bu kez,

— Merak ediyorsun değil mi? dedi. Bir gün buluşturalım sizi. Atıl Bey filan, oturup bir yerde konuşalım hep birlikte...

— Hemen yarın!..

Gündüz'ün alaylı yanıtını umursamamıştı Pervin, sürdürdü.

— Yarın olmaz ya; başka bir gün olur.

Kalkıp tuvalete gitti Gündüz. Kötü bir yanıt vermekten kaçmıştı. Ne acılar üstüne gezindiklerini nasıl anlatırım bunlara... Hem niye anlatayım? Yararı da yok. Küçük düşürecekler beni. Kadın erkek ilişkisinden öte bir anlamı yok ki onlar için. Feriha Atıl'ı sevip benden ayrılmış; bundan doğal ne var!..

— Beni çok aptal sanma, dedi Pervin. Konuşmaya korkuyorum bazı. Feriha'ya da acıyorum. Didinip duruyor iki çocukla. Atıl'ın bir şarkıcı kadınla ilişkisi varmış derler. Çapkının biri... Biz kadınlar her bir boka katlanırız. Feriha ne yapsın? Bir annesi var yatalak... Senden bir şeyler kapmış demek. Atıl da iyi adammış... İnsanlar böyle. Ben de, sana dedim ya, Bursa'da

havlucuyken Salih'ten öğrendim bir şeyler diye. Bırakıp beni gitti... Yaşam bu...

Gözlerini kaçırır gibiydi. Sen de busun diyor bana, sen de bırakıp gideceksin beni... Yalan mı? Bilmiyorum. Feriha için duyduklarıyla sarsılmış gibiydi. Demek Atıl iti... İlerici, daha da öte devrimci!.. Devrimci olup da ne boklar yiyenleri gördüm... Nasıl çelişkili yaşam... Eski bir devrimciyi anımsadı. "S...len kadınla dövülen erkek öyle uzun boylu konuşamaz" demişti; kovboy ağzıyla hem de... Onun devrimciliği de o kadar demek... Ne olmuş devrimciliğine?.. Genelevden çıkmayan evli, çoluk çocuklu işçi lideri, bakıyorsun on binleri takıp getiriyor bir yürüyüş ya da gösteri dendi mi. Orospularla düşüp kalkıyor diye kovacak mıyız herifi?.. Kadın oldu mu kovarsınız!.. Yoo... Yaşam da bölük pörçük, insanlar da... Bütünlük nerede...

— Salih beni bırakıp gidince ölecem sandım...

O alaylı gülümseme uçup gitmişti Pervin'in yüzünden. Soluktu. Gözlerini Gündüz'e dikti,

— İlk kez söylüyorum, dedi. Başımı anacığımın dizine koyup günlerce ağladım... Kimseler bilmez... Umarsız, sessiz o da ağlardı benimle. Canım anacağım. Nur içinde yatsın!..

Ayılır gibi kalktı, ilerde raftaki sigara paketini aldı. Bir sigara yaktı. Binde bir içer.

— Böylece insan ağlamamayı öğreniyor, dedi.

Sigarayı içine çekip bıraktı; bir yerlerden dönmüş gibi ekledi,

— Bazı ağlıyorum gene de... İşte böyle...

Gülümsedi. Eski Pervin'di.

— Canını sıktım...

Ses çıkarmadı Gündüz. Ne diyeceğini bilemiyordu. Bir eziklik vardı içinde. Feriha'ya da acıyordu işte!.. Bırak yalanı, mutlusun duyduklarınla. Eşek gibi hem de... Pervin'in bir anda karmakarışık ettiği dünyasında aranmalar içine düşmüştü. Neyi nereye koyacağını bilemiyordu bir türlü. Feriha'ya mı acıyordu, Pervin'e mi? Hiçbirine belki de. Kendime mi? Acınacak

neyim var? Yalnız da değilim. Yalnız bırakıldım, o kadar!.. Kıpır kıpır gelişip serpilen bunca yumağı içinde utanır insan, yalnızlıktan söz etmeye. Yarın grev çadırına gideceksiniz. Daha iyi yaşam için kavgaya girmiş kişiler varken, ne yalnızlığı?.. Bunların hepsini biliyorum. İkide bir sırıtan bir küçük burjuva yanımız var işte... Kalkıp yaklaştı Pervin'e. Kollarında sıkıp öptü konuşmaktan çekiniyorlardı. Sessizce seviştiler. Geç vakit ayrıldı Pervin'den. Gidip çalışmam gerek demişti. Üstelemedi Pervin de. Söylenecek her şey söylenmişti. Kalıp da ne konuşacağız? Uyudu uyuyacaktı eve geldiğinde. Işığı yakıp da masaya oturunca dağılmıştı uykusu. Gözleri cayır cayır yanıyordu ortalık ışırken. İçinin yalazında dolanıp duran şiiri yakalamaya çalışıyordu. Şiirin adı kesinleşmişti yalnızca; GREV ÇADIRI. Grev çadırına kapamışlardı sevişen bir kadınla bir erkeği! Kurtulmalıydılar. Söylediği, yazıp çizdiği sayısız dizelerden hiçbiri yerine oturmamıştı. Yorgun, umarsız düştü yatağa. Neyi söylemek istediğini bilmeden... Biliyorum... Yetmiyor bildiklerim. Şiir aramaktır, yetse arar mıyız? Dara düştük mü, yıkmaya çalıştıklarımıza sarılıyoruz! Dara düşmeye bile gerek yok; işimize geldi mi... On bire doğru uyanabildi. Madam'ın sesi geliyordu bir yerlerden. Yakalanmadan çıkmalı; güzel bir bahar günü var dışarda. Fırladı. Üç araç değiştirerek fabrika bahçesine vardığında saat bir'i geçiyordu. Dövizleri, pankartları, sırtlarında yazılı gömlekli gözcüleri, çadırlarıyla grev yeri, kadın erkek, çoluk çocuk büyük bir kalabalıkla kuşatılmıştı. Bahçeye girenleri gözden geçiriyorlardı. Tanımadıklarını almıyorlar gibi. Çıkaramadığı gençten biri, Gündüz'ü saygılı bir gülümsemeyle içeri aldı. Tanıyor olmalı; nerden? Yavaş da olsa ünümüz yayılıyor demek. Kocaman bir kazanın başında bulgur karan, soğan doğrayan, maydanoz ayıklayan kadınlar arasında tanıdık yüz arandı. Oradaydı Pervin. Birileri daha var Seniye mi o? Duvar dibine çekilip yöreyi gözetler gibi bakınmaya başladı. Başka tanıdık yok mu? Feriha gelecek demedi ki... Bazı yüzleri toplantılardan, yürüyüşlerden anımsı-

yor gibiydi. Seniye'ye benzettiği de o değildi. Benzemiyor bile. İşçi kızlar, oğlanlar, öğrenci gençler belki, bahçenin uzakça bir köşesinde saz çalan birinin çevresinde ağırdan türküye başlamışlardı. Fabrika duvarlarında yankılanan sesleri bahçeye doluşmuş uğultulu kalabalığın üstüne ışıklar serpiyor gibi yemek dağıtmaya başladılar. Ellerinde sahanlar, tabaklar, kazanda sıraya girenler kısır, börek, peynir, ekmek alıp bir köşeye çekiliyor, güle konuşa atıştırıyorlardı. Şenlik görünümünde her şey. Aslında en acımasız bir kavga aylardır sürüp gidiyor. Son günlerde sendika da ödemeleri durduracak diyorlardı; paraları kalmamış. Kim bilir evlerde ne sıkıntılar yaşanıyor?.. Okula giden çocuklar, zeytin ekmek, kalem defter derdinde. İlaç derdinde kimileri. İş durmuş, para yok... Öyle bilirim ki o acıyı. Bunların üstünlüğü, tek değiller. Birlikte olmanın, bir örgütte dayanışmanın gücü var; onları böyle şenlikle ayakta tutuyor işte. En güzel şiir de birlikte olmanın şiiri. Onu yaz yazacaksan! Sevişmek de dayanışma değil mi? Pervin'le dün gece bölüştüklerimizin sürüp gitmesi, bütün bu görünenler. GREV ÇADIRINDA'nda onu anlatmak istiyorum. Nasıl? Bulamadım daha; kolay mı?.. Yalnız onu da anlatmak istemiyorum. O çadıra kapatılmaya başkaldırmak gerek. Sevişmek varsa niye katı sınırlar çizilsin? Birkaç çirkinin yol kesmesiyle yitecek mutluluk, yalanın bir parçası demek... Hem de en kötü parçası... Faizi bile vardır!.. Koy çelik kasaya, sakla!.. İnsana, yakışan verilmeli. Bir de, şunların anlamayacağı dizeler söyleme sakın. Benim anladığımı onlar niye anlamasın? Öyle değil biliyorsun... Güçlük de orda... Bakma sen bu şamataya, onların her şeyi anlayacakları gün epeyi ilerlerde daha. Anlatamayınca böyle söylersiniz. Öyle iyi anlar ki onlar... Bunca toplanmasını bilecekler de doğruları söyleyeceksin, anlamayacaklar!.. Gülüşüp konuşmalarına bak şunların, birbirlerine yemek uzatışlarına... Ellerini çektiler, kaldırım taşına döndü şu duvarların ötesindeki makineler... Kös kös bekliyor hepsi... Salt onların doğruları yeterli olsa.

— Buyrun ağbi!..

Ayılır gibi oldu Gündüz. Genç, incecik bir işçi kız yiyecek dolu tabağı uzatıyordu. Kazanın ordan Pervin bakıyor gülerek. O göndermiş. Kız da ne güzel bakıyor. Terli saçların altında çağrı gibi ışıyan kara kara gözler, umutlar veriyor insana!..

— Sağ olun!..

Börekle peyniri istekle yedi. Bir iki çatal da kısırdan aldı; tabağı ilerde bir masadaki bulaşıklar arasına bıraktı. Döndü. Elinde tabağı, Pervin karşısındaydı. Açlıkla yiyordu gülerek.

— Beğenmedin mi kısırımızı? dedi.

— Elinize sağlık, dedi Gündüz. İyi olmuş. Alışık değilim... Baksana herkes nasıl severek yiyor. Bulgur pilavını çok severim ben...

— Haftaya da onu yapacağız...

Uzaktan el edip birileri çağırdı Pervin'i. Ayrılırken,

— Birazdan nişana gideceğiz, gelir misin? dedi. Gaziosmanpaşa'da... Kız burdan...

— Yok, dedi Gündüz. Dönüp çalışacağım...

Ses çıkarmadan uzaklaştı Pervin. Çalışacağı için değil, Pervin'le bir nişanda bulunmak istemediği için gitmemişti. Ters geliyordu, nişana, nikâha gitmek onunla. Anlamsız belki, o yüzden kaçıyorum. Bir işçinin nişan töreninde bulunmayı da öyle istiyordu ki... Çeşitli yörelerden İstanbul'a taşınmış yerel oyunları, gelenekleri, görenekleri izlemek bile tatlı bir şey. Özlemli bir bakışı Pervin'in, anlamlıya kaçan bir söz tedirgin edecek beni. Eve gelirken içiyle barışıktı. Hafta içinde bir olupbittiyle korktuğuna uğradı gene de... Tam o gün başlayan sorgulamaya izinli çıkıyordu ki, merdivenlerden çevirdiler, telefonmuş. Refik mi, Pervin mi derken Salih çıktı. Cumartesi gecesi Hacer Hanım'ın yeğeninin düğünü varmış. Pervin Hanım'la Gündüz'ü bekliyorlarmış. Salih, özellikle bastırdı gel diye. İyi. Sendikacı bir işçiymiş damat... Bakkal'dan telefon ediyorlarmış; Hacer de yanındaymış!.. Pervin Hanım'a da Hacer telefon edecekmiş... Olur, dedi Gündüz. Olmaz mı deseydi? Duruşmaya yetişmek için koştururken kafasında evirip çeviri-

yordu bu tatsız olayı. Gideceğiz, başka yolu yok. Şöyle bir uğrayıp, yarım saat kadar... Sorgu yargıcının kapısında Seniye'yi bekler buldu. Başka da kimse yoktu. Derginin yazı işleri sorumlusu, bir de başka bir genç çağrılmıştı sorgulamaya. Onlar gelmemişler. Seniye kaygılıydı. Hiç bilmedikleri bir yargıca vermişlerdi. Biraz sonra içeri aldılar Gündüz'ü. Savcılıkta söylediklerini ak saçlı, suratsız birine yineledi aşağı yukarı. Gençten birine çabucak yazdırdı adam, Gündüz'e imzalattılar. Olay yürüyor demek, yürüsün bakalım!..

— Siz lütfen bize bir vekâletname verin, dedi Seniye. Arkadaşlarınız savsaklarlarsa iyi olmaz. Şakaya gelmez bu iş. Sizin durumunuz onlara benzemez. Bağışlayın...

Doğru söylüyor. Nasıl da içten konuşuyor. Dokunsam ağlayacak!..

— Verecektim, dedi Gündüz. Olmadı. Noter'e gitmek filan...

— Hadi gidelim, dedi Seniye. Benim de bir işim var. Noter tanıdık, hemen bitiririz...

Saat beşe geliyordu. Koridorlardaki kalabalık seyrelmeye başlamıştı. Merdiven başına yürüyorlardı ki Seniye duraladı.

— Bir dakika, dedi. Bakın!..

Yanındaki birilerinden ayrılıp Seniye'ye gelen adama bakıp kaldı Gündüz de. Atıl'dı. O da Gündüz'ü sonradan görmüş olmalıydı. Aralamadı, yaklaşıp Seniye'nin elini sıktı. Seniye Gündüz'e döndüğünde Atıl da yakınlıkla bakıyordu.

— Atıl Bey, dedi Seniye... Duruşmaları vardı onların da... Gündüz Bey'in de basın davası...

— Nasılsınız?

Atıl uzanıp tutmuştu Gündüz'ün elini. Öyle içten sıkıyordu ki, donup kalmıştı Gündüz... Aynı yakınlıkla,

— Sizi yürekten kutlamak istiyorum Gündüz Bey, dedi. Çok sevindim. Filmleriniz, yazılarınız... Çok şeyler borçluyuz sizlere... İyi görünüyorsunuz!..

— İyiyim, dedi Gündüz. Sağ olun...

Kendine bile batmıştı sesi. İlerdeki arkadaşları el ediyorlar-

dı. Kaleme mi gidiyorlar ne? Atıl, yine aynı sıcaklıkla sıktı Gündüz'ün elini,

— Başımız dertte bizim de, dedi. Bu ülke böyle! Size yarın uğrayacağız Seniye Hanım. On yedisine kalmış duruşma. Görüşürüz... Hoşça kalın!..

— Güle güle...

Sessiz indiler merdivenleri. Sokağa çıktıklarında ürperir gibi oldu, terlemişti, serindi dışarısı. Pardösüsünü giydi. Olayın etkisinden kurtulamıyordu sanki. Gözleri laciverte kaçıyor. Kır düşmüş saçları... Bizim sinemadaki oyuncular gibi adam. Yaşlanmış jön!.. Emekli puştlara benziyor demişlerdi birisi için; tam öyle!.. El sıkışı? İnsanın elini bir kavrayışı var... Falaka sopasını tutmuş, belli!.. Bu kadar acımasız olma... Dostça bakışı... Dostluğuna onun... Öyle bakarak Feriha zavallısını kandırır...

— Bunların örgütünü de kapatmaya çalışıyorlar, dedi Seniye... Kolay yapamayacaklar...

Ayrılır gibi oldu Gündüz. Bu kız benim Atıl'la ilişkimi bilmiyor mu? Nerden bilecek Pervin söylemediyse? Pervin niye söylemez? Söylememesi için bir sürü neden var... Sorayım mı? Ne soracaksın? Boş ver, geçti gitti... Divanyolu'ndan ağır ağır çıkıp Noter'e gelinceye dek tek tük söz ettiler. Nasılmış Gündüz'ün çalışması? Yeni film var mıymış? Noter de nasıl kalabalık!.. Seniye yaklaşıp bir kadınla bir şeyler konuştu. Kafası öyle karışıktı ki Gündüz'ün. Kır saçlı emekli puşt... Çağırıp imzalattılar kâğıtları. Vezneye parayı Seniye ödemeye kalktı, Gündüz alıp ödedi hemen. Çıktıklarında kararıyordu.

— Ben yukarı çıkacağım, dedi Seniye...

— Ben de...

Gazeteye belki gelirim demişti ya... Sıkıntıdan ölebilirim, gidip kapanırsam...

— Ne dersiniz; bir yere gidip bir kadeh içsek sizinle?

Niye, nasıl söylemişti bu sözleri? Gerçekten söylemiş miydi? Seniye'nin gözlerindeki şimşek gibi parıltıydı asıl gerçek olan. Peki, bu kızla ne yapacağım ben şimdi?..

XV

Filmin işinin pek parlak olmaması yalnız canını sıkmadı, şaşırttı da Refik'i. Niye iş yapmasın bu film? Gecikti, doğru; havalar da ısındı iyice, sinemaya giden yok pek. İş yapacak film, Temmuz sıcağında iş yapar!.. Şakır şakır terleyerek film seyrederler, kapılarda kuyruk olurlar gene de. Daha bahar. Adana'da da yapmamıştı ama; eh işte... Narin Ceylan'dan mı? Karının öteki filmleri kapalı gişe. Bokluk senaryodan belki de!.. Temel demişti ama; o babası olacak papazı bırakıp da sevgilisini vurdu mu yatar Ağbi, demişti. Ondan mı? Başka neden olacak? Öyle bir sinema duygusu var ki hergelede; bizim milletin, herif ruhunu biliyor!.. Allah kahretsin, ben de uydum

onlara... Senaryo güzeldi güzel olmasına. Film güzel değil miydi, film de güzeldi. Sonuç? Adımız, 'sanat filmi yapıyor'a çıktı mı, yedik boku!.. Emine'yle konuşurken bu şeylere değinecek oldu bir iki; ooo, o nerelerde, biz nerelerde!.. Bu film önemli bir aşamaymış benim filmografimde. Öyledir belki de! Bir daha film alamama aşaması!.. Şakası bile... Saffet Ağbi'nin ilk günkü heyecanı da uçup gitti. Başında bin tane film var herifin, bizim filmi mi düşünecek? Son görüştüklerinde, iyidir demişti filmin işi için; yazıhane olarak yakınmaları yokmuş. Piyasayı biliyordu Refik. Söylenenleri de, söylenmeyenleri de Saffet Duran'dan daha iyi izliyordu. Bir muhasebeci var ki yazıhanede her yanından puştluk akıyor herifin. Saffet Duran'ın kuyusunu kazanların ajanı gibi. Bir iki çıtlattılar Saffet Duran'a, gülüp geçiyor o da. Oysa bir yazıhanenin gizi ne demek, Saffet Duran bilmez mi bunu? Hiç umrumda değil sanki!.. Anlayabilirsen anla herifi!.. Bu piyasadaki fiskoslu, dedikodulu her türden dalavereyi bu muhasebeciler, işletmeciler, prodüksiyon amiri denen herifler döndürür. Yıpratır, çürütürler insanı... Bizi dolamaya başladılar dillerine son günlerde. Saffet Duran demiş ki, saniyeler bile yasak artık Refik'e bizim yazıhanede, demiş!.. Temel söyledi, muhasebeciden çıkıyormuş bunlar. Saffet Duran der mi böyle şey? Belli olmaz, der der!.. O da puştun teki aslında, yüzüne güler, arkandan... Adam denecek adam, yok şu piyasada... Emine'nin umrunda değil bunlar. Niye olsun? Diyalektik miyalektik, çekip gider, olmadı mı!.. Ben nereye giderim? Stüdyoya, sabahlara dek yarı aç, kurgu başına!.. Bırakırım mesleği. Yönetmenlik olmadıktan sonra salt o işi yapmam... Yıllar yılı film için katlandık her şeye... Gene oraya dönüp yeni baştan... Büyük söylemeyeyim ya, sürünürüm de gene gitmem. Bir de piyasadaki olay onursuzluk... Yalnız piyasa mı? Bütün çevre, herkes... Ölmek daha iyi!.. Bereket Narin var. Bugüne dek en sevdiğim filmim diyormuş. Bana da dedi ya... Bir Narin'le... Bir Narin ne demek, çok şey ya, güvenilir mi karıya? Bugün öyle der, yarın bakarsın telefo-

na bile çıkmaz. İlişkilerimiz de seyrekleşti. Çalışıyor kız, harıl harıl film çekiyor. Çoğu da Anadolu'da. Gelip de aramadığı olmadı. Son kez epeyi korku geçirdiler gene. Gecenin bir vakti, zır kapı!.. Aklına geldikçe hem güleceği geliyor, hem ürpertiler geçiriyordu. İki anlamda da ürperti. Gömlek pantolon balkona çıkardı Narin, Refik'i. İşin gülünçlüğü bir yana, gecenin ayazında korku bir yandan, soğuk bir yandan! Yarım saati geçti Narin'in Saffet Duran'ı atlatması. Fitil gibiymiş. Aybaşım var, kesinlikle olmaz diye zorla kapıya bırakmış adamı. Balkondan içeri aldığında Refik ikinci zatürreeye yakalanmak üzereydi!.. Konyak verdi, çay yaptı Narin. Sonra da bir gülme krizine yakalandılar karşılıklı. Midesine kramp girdi kızın. Gerçekten. Gidip kustu filan. Sonra da ağladı içini çeke çeke. Refik de duygulandı, hani nerdeyse o da...

— Bilmiyorum ki ne olacak, diyordu Narin...

Bu bir iki sözcüğün ne anlama geldiği, nasıl yorumlanacağı yüreğine takılıp kaldı Refik'in. Kameraman Nahit'le yatmışlar diye söylendi en son. SİNE-AR FİLM'in batmak üzere olduğu savıyla birlikte yayılıyordu söylentiler. Yazıhane de gidiyor, karı da!.. Doğru mu? Sor Narin'e!.. Nesini soracağım? Saffet'i uyutan karı bana doğru söyleyecek!.. Sürecekse böyle sürsün bu ilişki; daha sıkı bağ ben de istemiyorum... Özlem de duymuyordu Narin'le sevişmek için. İlklerin tutkulu parıltısı sönüp gitmişti. Hep gülünç yanlarını anımsıyordu. Doyuma varırken ağlar sanki; burnunu çeker.... Kalçasında bir yer var, ille de orayı sıkacaksın!.. Ohh, sık sık!.. Gözleri kaymış!.. Göğüsleri de... Emine'nin göğüsleri taş... Sonra, sevişme bitti mi yapacak bir şey kalmıyor. Konuş, hep aynı şeyler. Ya bir şeyler yiyip içeceksin ya da uyuyacaksın... Refik'le ilişkilerini istediği yörüngeye oturtmuştu Emine. Refik de biliyordu öyle olduğunu. Patladı patlayacak kızmak geliyordu içinden bazı bazı, kızamıyordu. Domuz gibi akıllı bu kız. Senden akıllı. Dedik işte, akıllı. Her şeyini kullanmakta baş usta!.. Süründürür insanı bu karı!.. Allah Fuat'a acısın!.. O da biliyor bunu; enayi değil san-

dığımız gibi!.. İlişkilerini de daha anlayamadık ya... Anlaşılmayacak nesi var? Öyle anasının gözü ki Fuat aslında. Zühtü Bey'i bile kafaya aldı! Bir ilaç ortaklığına sokuyormuş adamı. Nasıl değişiyor her bir şey! Diyalektik diyorlar ya... Zühtü Bey bile... Yok canım, daha anasının gözüdür Zühtü Bey! Kim bilir ne buldu o işte. Nazmiye'si de gelmişti filme o gece. İyi yürekli kadıncağız. Kendi işyerlerini görünce şaşırmış filmde; tanıyamayacakmış nerdeyse! Nasıl güzel yapmışız öyle? Gereksiz şeyler söylediğini biliyor da ondan mı kızarıyor? Zühtü Bey'le gelmedi o. Kimden çağrı aldı? Temel vermiştir. Az bakmadı ona kanserli gününde!.. Şem'i Bey de kanser midir nedir? Anacığım açıkça bir şey demiyor ya, umutsuz, acılı gibi, Şem'i Bey'in sağlığından söz ederken mektuplarında. Bir de filmi göremediğine üzgün. Basında yazılanların tümünü okumuş, öyle coşkuluydu ki ilk mektubu. Ankara'da da haftaya başlıyor. İyi ayaklarmış Ankara'daki sinemalar. Orda bari patlasa... Ankara belli olmaz; uyanık bir seyirci yanı vardır. Eleştirileri filan okurlar. Kötü şey de pek çıkmadı film için, övgüler daha çoktu. Yalnız o bizim sinemaya düşman herifler, Sine-Kulüp tayfası burun kıvırır gibi... Eşşoğlu eşşekler; sinemayı onlardan başka bilen yok! Emine de onlara karşı çıkıyor; bir bakıyorsun onların ağzı!.. Bu aydın züppelerin tümü zaten... Gündüz Ağbi de, doğru diyorlar diye tutturdu geçende. Şurama kadar geldi... Züppeliği filan yoktu Gündüz Ağbi'nin, ama solcu onlar da ya... Aslında ben de eskisi gibi... Hayır, doğru doğrudur. Söylediklerinin içinde bazı şeyler var ki düşününce insan, olmaz diyemiyorsun yani... Güzel, peki, sen gel yap da görelim; bir bok da yapamazlar. Amerikalı filanın senaryosu, falan İspanyol'un filmi, Fransız dalgası, İngiliz akımı, Polonya okulu, yok bilmem Brezilya sineması... Ötmek kolay!.. Başlıyorlarmış, film çekeceklermiş!.. Yıllardır duyuyoruz; çeksinler görelim... İki seksen yatsın... Hangi enayi para koyacak? O ilaççının oğlu var... Onlar zırnık vermez diyorlar. Ş'apmadıkları eşeğin önüne ot komazmış onlar!.. Bir kafadar buldular diye-

lim bir kez için. Sonra? Umurlarında mı? Artık yıllar yılı göklere çıkarırlar o filmi. Bırak onları da kendi durumuna bak oğlum! Yarım yurum iki iş önerisinden başka bir şey yoktu görünürde. Biri küçük bir firma; olacak gibi değil. Ne paraları var, ne oyuncuları. Ötekilerin elinde de senaryo diye aşşağılık bir melodram, bilmem kime yazdırmışlar, onu çekecekmişiz!.. TARKA FİLM'den istemişlerdi. Dün ağız değiştirmiş gibiydiler. Keşke uğramasaydım. Ay başında arayacaklarmış beni. Sezai Bey Adana'ya gitmiş de... Serdar söyledi, herif Ada'da evindeymiş, senaryo çalışıyorlarmış Salim Dural filan... Ona yaptıracaklarmış, yaptırsınlar. Sezai Bey'in kafasıyla nasıl film çıkar? Piyasayı kollayacağız artık. Çaktırmadan yazıhanelere uğrayacaksın şöyle... Sokaklara düştü dedirtmesek... Emine şimdi İTAŞ FİLM'de çalışıyor. Refik'e film yaptırmak istiyoruz demişler ona. Emine'ye kaldık!.. Hem de biraz çokça kalmıştı Emine'ye! Ara sıra karşı çıksa da pek diretmiyordu. Kitaplar, müzik kasetleri, plaklar alıyordu Emine'den. Söylediklerini de, kızsa bile, eskisinden çok başka biçimde dinliyordu artık. Doğru olmasa bile önemliydi dedikleri!.. Karşı çıkmak için bile üstünde düşünmek, bazı şeyler okumak gerekiyordu sırasında; böylece edindiklerinin de ayrı bir tadı vardı; buluşup iki laf etmenin de... Yazıhaneye bu saatte uğraması da, son paramı alacağım, evet ondan ya, Emine'ye rastlama olasılığını kollamasındandı asıl. Sabah da alabilirdin paranı. Emine de gelip son parasını alacağını söylemişti bugün akşama doğru. O da hava alacak... Para yoktu yazıhanede. Saffet Bey de yoktu. O göt solucanı muhasebeci vardı. başını kaldırdı, gözlüğünün üstünden bakıp defterine kapandı sinsice. Depoya bakan oğlan arulözde, kim bilir kaç yılın artığı eski filmleri sarıyor. İşletmeci de yok, nikâha gitmiş!.. Film yazıhanelerine nasıl da yakışmıyor bu sessizlik... Afişlere, fotolara bakıyordu ki Emine girdi. Yalnızlıktan sıyrılıvermişti.

— Merhaba, dedi. Sen de boşuna geldin. Para mara yok...

Yorgun gülümsedi Emine,

— İçimdeki ses doğruymuş demek, dedi. Hay Allah, üç kuruş için kaçıncı gelişim bu...

Merdivenleri inip de sokağa çıktıklarında,

— Vereyim mi? dedi Refik. Bende var...

— Yoo, dedi Emine. Bende de var. Sorun o değil... Battı diyorlar, doğru mudur nedir?..

— Kaç yıldır diyorlar onu...

Ses çıkarmadı Emine. Ağa Camii'ne çıkıp Taksim'e doğru yürümeye başladılar. Konuşma isteği duymuyor gibi sessizdi ikisi de. Refik duramadı gene,

— Nasıl gidiyor? dedi.

Gene aynı yorgun gülümsemeyle,

— Bilmem, dedi Emine. Bir şeyler yapıyoruz işte.

Bir sessizlikten sonra ekledi,

— Seninle çalışırken daha iyiydim... Filmi de pek sevmedim... Senaryo, ne bileyim ben, öyle işte... Nerde Gündüz Ağbi'nin senaryosu...

Refik, yarı sevinçle ne diyeceğini araştırırken,

— Haa, dedi Emine. Bugün gene sözünü ettiler. Hami Bey mi ne var orda. Seninle konuşacaklarmış...

Benimle mi konuşacaklarmış? Gündüz Ağbi'yle konuşsunlar önce! Nerde Gündüz Ağbi'nin senaryosu!.. Yalan mı? Niye yalan olsun?..

— Boş musun? dedi Refik.

Anlamamış gibi dönüp baktı Emine.

— Sana yemek borcum var.

— Çok yorgunum, dedi Emine. Lokantaya filan içim çekmiyor...

Bir sessizlikten sonra ekledi,

— Hem artık geç kalmıyorum. Çok kötü bizim oralar... İnsan korkuyor... Gerçekten korkuyor insan. Kan akıtılmadık gün yok. Aşırı uçlar vuruşuyor deniyor ama bakıyorsun hiç ilgisiz birini de...

— Eve ben götürürüm seni, dedi Refik.

İsteksiz güldü Emine, şöyle bir baktı,

— Senin için de korkuyorum dedi...

Alay mı ediyor? Korkacak neyim var benim?

— Dünkü bildirileri gördün mü?

Anlamadan baktı Refik. Ne bildirisi?

— Dün gece Yeşilçam'da bildiriler asmışlar bazı yerlere...

Şaşkın, evecen duraladı Refik. Emine yürüyordu. Toparlanıp bir iki adımda yaklaştı.

— Kimlermiş? dedi Refik,

— Kimsenin bir şey bildiği yok daha. Bazılarından kuşkular var... Kesin değil... Senin Serdarlar filan belki...

İyice şaşaladı Refik. Serdarlar mı?..

— Peki, ne yazıyor bildiride?..

Taksim'e gelmişlerdi. Karşıya geçmek için trafiği beklerlerken,

— Ben görmedim, dedi Emine. İşverenlere atıp tutuyormuş. Hakkımızı alacağız. Böyle sürüp gitmeyecek, filan...

Dönüp baktı. Refik'in yüzündeki şaşkınlığa gülmeye başlamıştı sanki,

— Gel istersen bizde yiyelim, dedi. Buzdolabı dopdolu evde. Ablamın konukları vardı dün gece...

Beklemediği bu öneriye sevincini gizleyememişti Refik. Yeşil yanıp da karşıya geçerlerken,

— Yorgunsun; bir arabaya atlayalım şurdan, dedi.

Evin önüne indiklerinde hava kararıyordu artık. Görünürde kimseler yoktu. Emine'nin anahtarıyla açtığı evde de kimse yoktu. Arka bahçedeki köpek havlamasından başka... Annesi bugün ablasını Ankara'ya yolcu edince havaalanından, Yeşilköy'deki kuzenine uğrayacakmış; daha dönmemiş demek. Emine yandaki konuk odasına aldı Refik'i.

— Ben bir cin tonik yapacağım; istersin değil mi? dedi.

Emine çıkınca odaya baktı. İlk gün de sevmemişti bu odayı. Bu kez de yadırgadı buraya alınışını. Niye odasına değil? Orası ne güzel!.. Şu perdeler, koltuklara bak. Avize... Kapı açılıp da

elinde iki cin tonik bardağıyla Emine giderken telefon çalmaya başladı. Hemen ordaki sehpaya bırakıp telefona gitti Emine... Kim ki?.. Annesi mi? Fuat belki. Dönüp geldi Emine. Bir şey demedi. Refik'in tanımadığı biri olacak...

— Çok açsan...

— Yoo, dedi Refik. Hiç değilim. Cin tonik değdi aslında.

Karşılıklı koltuklara oturmuşlardı. Bu rahat, kadife koltuklarda niye böyle iğreti oturulur?

— Serdarlar diyordun...

Büzülüvermiş gibi ayaklarını altına topladı Emine. Yudumladığı cinini bitişik masaya bıraktı.

— Sana şaşıyorum, dedi. Yaşadığın, çalıştığın çevreye böyle ilgisiz olabiliyorsun.

Bu saldırıyı nasıl karşılayacağını bilememiş gibi bakıyordu Refik. Çevreme ilgisiz mi? Kızacaktı. Konuşuyoruz işte, ne var kızacak.. Güldü,

— Niye ilgisiz olayım? dedi. Anlayamadım...

Emine de güldü. Hep böyle güler. Alay eder gibi... Alay etmediğini öğrendim artık.

— Serdar senin yardımcın!

— Ne olmuş... Yardımcımsa?..

Aynı gülümseyişle bakıp duruyordu Emine.

— Serdar'ın yaptığı işlerden haberli olman gerekmez mi?

Serdar'ın yaptığı işler mi? Sendika için coşkulu bir uğraş verdiğini biliyordu Refik. Şey bir oğlan... Atak, evecen. Kafası da çalışır...

— Ben seni tanıdığım için güleceğim geliyor! dedi Emine...

Anlamamıştı Refik. Beni tanıdığı için güleceği mi geliyor? Bu kız...

— Çoğuları senden biliyor... Sen akıl veriyormuşsun Serdar'a...

Bir küçük kahkaha attı Emine. Cinini aldı, yudumlamaya başladı... Sarsılır gibi olmuştu Refik. Bu gülüşte alay var. İşte!.. Küçümseme... Jiletle bir çizgi atılmıştı içine. Güldü gene de...

— Her şey söylenir bu piyasada, dedi. Ne yapayım yani?..

— Söylenenler önemli değil belki; ama bütün bunları senin bilmen gerekmez mi? Asıl sorun da şu: İçinde olman gerekmez mi bu olayların? Ben daha dün geldim, senden yakınım.

Gene gülümsedi Emine,

— Keşke doğru olsa söylenenler!.. dedi.

Ne diyeceğini bilemiyordu Refik. Cinini yudumladı sessizce. Tartışmaya çekiyor beni. Kaç kez konuştuk. Böyle açık açık mı?

— Sendikaya inansam, kendim atılırım, dedi. Serdar'a niye akıl vereyim?

Emine'ye baktı öylece, o da sessiz bakıyordu. Gene aldı Refik,

— Kaç kez kalkışıldı. Olmuyor işte... İlk kez biz de katıldıktı... Boş!.. Kendini o işe kaptıranlar film de yapamaz oldular... Çalışanlar iyi kötü kazanıyor bizde. Kazanmıyor mu?

Soruyu duymamış gibi bakıyordu Emine. Refik duralamıştı. Öyle uzaktan bakıyor ki bu kız!.. Hiç tanımadığı birine bakar gibi... Birden kalktı Emine...

— Boş ver! dedi. Hadi bir şeyler yiyelim... Acıktık...

Genişçe mutfaktaki küçük bir masaya taşıyıp dizdiler yiyecekleri. Buzdolabında ne çok çeşit yemek vardı. Soğuk etler, dolmalar, çeşitli peynirler, mayonezler, bir gece önceki şölen sofrasının görkemini belgeler gibi tıkış tıkıştı raflarda. Sıcak et istemedi Refik. Yiyorlardı ki annesi geldi Emine'nin. Güler yüzle selamladı Refik'i. İkindide çok şeyler atıştırmışlar Maidelerde. Yukarı, odasına çıktı.

— Niye kestin konuşmayı?

Kocaman maltaeriğini soyarken takılır gibi sormuştu Refik gülümseyerek. Bir sessizlik çökmüştü. Elinde çatalı, tabağındaki midye kabuğuyla oynuyor gibiydi Emine. Başını kaldırıp baktı,

— Konuşmakla bir yere varamayız seninle, dedi. Temelde bir şey var. Uzağız... Senin kendi yolun... Yeteneklerin de var... Bilmiyorum...

Sustu. Başını tabağına eğip ekledi yavaşça,

— Yakınlaşmak için de bir neden yok. Özel bir neden.

Başını kaldırıp gülümseyerek baktı Refik'e, iki sözcük çıkıverdi ağzından umarsız gibi,

— Ne yapayım?..

Sarsıldığını belli etmemeye çalıştı Refik. Ne demek istiyor bu kız anlamıyorum ki... Uzağız, tamam. Özel bir neden... Ne yapsınmış? Umudunu kesmiş benden!.. Ne umudu olacaktı?.. Benim de yok. Var mı? Elinde durmaz ki insanın, kaçıverir. Şunu bir kollarından çekip... Ne olacak sonra? Yatırıp ezim ezim ezsen ne olacak? Yapamam ya...

— Beni anlamıyorsun sen...

Söyleyiverdiğine sevindi bu sözleri. İyi başladın demek, ilgiyle bakıyor. Sürdürdü,

— Görmediğimi sanıyorsun birçok şeyi. Film yapmak istiyorum ben. Bu piyasada kimseye güvenemezsin. Üç kuruşa satarlar adamı...

Emine'nin gözleri, üstüne dikilmişti Refik'in. Şey var bu gözlerde. Ne var? Daha yakın bakıyor...

— Yanlış bu bence, dedi Emine. Sen güvenilir olursan, birileri de vardır güvenilecek... Şunu bunu üç kuruşa satanlar her yerde... Kabuğuna çekildin mi iyice yalnız kalırsın. Korku bastırır. Stüdyodaki grevleri görmemiş gibisin. Aslanlar gibi direttiler. Dergi çıkardılar birlikte. Akıllıca eleştirdiler, irdelediler sinemayı, Ankara'ya yürüdüler, sansüre karşı emekçi hakları için, ki başlı başına bir olay... Sen de yürüdün onlarla; yürümedin mi?..

— Yürüdük de ne oldu?

Evecen konuşmaya buz kalıbı gibi çarpmıştı soru. Afalladı Emine. Kızacak oldu, toparlandı. Davranıp kalkarken masadan,

— Amaan, dedi, boş konuşuyoruz. Böyle diyen birine hiçbir şey anlatılamaz...

Yine bir sarsıntıyla çakılıp kalmıştı Refik. Şeytan diyor ki... Güç tuttu kendini.

— Siz böylesiniz işte, dedi...

Sonunu getirmeden kalktı masadan. Peki şimdi ne yapacaktı? Masadaki tabakları toparlayan Emine duralamıştı. Dönüp baktı,

— Anlamadın, dedi... Siz dediğin?..

Düşmanın uzattığı yardım eli gibiydi Emine'nin sözleri. Yüreğindeki kızgın öç alma duygusu daha ağır dolaşmaya başlamıştı Refik'in. Anlamadın demek...

— Ne var anlamayacak? dedi gözlerini dikerek. Siz dediğim... Siz işte!.. Sizler... Sizin kafada olanlar!..

Yüzünden bir bulut geçti Emine'nin, alaylı gülmeye vurdu gene,

— Ne tanırsın bizleri ya! dedi...

Masada dizili yiyecek tabaklarını buzdolabına yerleştirmeye koyuldu. Refik söyleyeceği sözleri bulamamıştı. Göstereceği tepkiyi ölçemiyordu bir türlü. Kavga mı etmek gerek? Ağır sözler... Niye? Küçümsüyor beni... Tanınmayacak neyiniz var sizin? Çekip gitmeli! Yapamıyorum işte. İlişki kesmek bu. Sürsün istiyorsun oysa. Evet, sürsün... Bulduğu bir iki sözü sıralayacaktı, Emine kızgınlıkla söylenmeye başladı. Dolma tabağı kayıp devrilmiş buzdolabının içine; sinirli sinirli toplamaya çalışıyordu.

— Allah belasını versin! dedi. Bir zıkkımlanmak için bunca yemek... Tıkış tıkış...

Dolabı kapatıp dönerken gülmeye başlamıştı gene,

— Aslında benim beceriksizliğim ya, dedi. İzin ver, şu bulaşıkları da çıkarıvereyim aradan, kahveyi öyle içelim... İstersen içeri geç sen...

— Yoo, burda iyiyim, dedi Refik. Yardım edeyim sana.

— Yok, değmez. İki parça... Sıcak su var... Şimdi biter...

Masayı silen, bulaşık çatal, bıçak, tabakları taşıyan musluktan buğularla akan sıcak sudan geçirip küvete bırakan, bulaşık kabına sıvı temizleyici akıtan, köpürten, bütün bunları yaparken her şeyi, gözlerini ona dikmiş Refik'i bile unutmuş görü-

nen Emine'ye neler söylemesi gerektiğini düşünüyordu ki, kendini daracık bir köşeye sıkıştırılmış buldu. İstekle bakıyordu bu kıza. Ne istekle; özlemle, hem de dayanılmaz bir özlemle... Ne yapacağım ben şimdi? Keşke yalnızca cinsel bir dürtü olsaydı. Öyle iyi duyuyordu ki, salt yatma sorunu değildi bu. Konuşmasını, kendisi için güzel şeyler söylemesini istiyordu bu kızın. Beni anlasın. Doğru bulsun, katılsın bana. Öyle şeyler demeliyim ki... Yaltaklanıp, dalkavukluk etmeye mi kalkacaksın?.. Utanmazlık bu. Yutmaz da... Yutsa?.. Kendime nasıl yuttururum? Ah bir çıkıp gitsem burdan. Narin gelmiş midir? Narin'inin de... Bak nasıl siliyor taşları... Yuvarlacık omuzları üstünde kımıl kımıl başı. Gidip yakalasam omuzlarından... Geberesi köpek de kudurdu mu nedir? Bu ne havlama?.. Emine de başını cama çevirip baktı.

— Biri mi var ne? dedi, Muço gene çıldırdı...

Karanlıkta bir şey görülmüyordu camdan.

— Bizim buralarda olaylar oluyor son günlerde...

— Her yerde oluyor, dedi Refik...

Ellerini kurulayıp döndü Emine,

— Evet, dedi. Gün günden kötüye gidiyor. Neye varacak? Kahveyi nasıl içiyordun?

— İçmeyeceğim, dedi Refik...

— İyi, ben de içmeyeyim... Uykumu kaçırıyor...

Konuk odasına geçtiler... Deminki koltuklarına oturmuşlardı ki, Emine aldı hemen,

— Düşünüp duruyordum seninle konuşmayı dedi. İyi oldu bu akşam... İstersen...

— İsterim, dedi Refik, mutluluğunu örtmek istediği bir gülümsemeyle.

— Gerekli, diye ekledi. Zorunlu bile. O ki birlikte oluyoruz... Konuşmak ille de anlaşmak değildir, dedi Emine. Denemek gerek gene de... Yeteneklerin besbelli. Çok çekici bir yaratıcılık alanındansın. Emekçi yanına da öyle saygım var ki... Belki senin kendine duyduğundan çok...

Tökezler gibi oldu Refik. Başladı! Benim kendime saygımdan da mı çok?.. Yergi olmuyor mu bu? Gülerek durdu Emine,

— Biliyor musun? dedi; eskiden ilkokul öğretmenlerinin tanıklığını geçerli saymazmış yargıçlar. Çocuklarla düşe kalka gelişmemişlerdir diye...

Bir kahkaha attı Refik. Daha tam kavrayamamıştı. İlkokul öğretmenleri mi?

— İçine girince daha açık görülüyor, dedi Emine. Bizim sinema dünyamız da öyle... İnfaltil... Zekâ yaşı, daha buluğa ermemiş bir çocuk düzeyini aşmıyor... O kalıplar içinde nereye varır insan?.. Öğretmeni bile donup kalır öyle bir ortamda...

Bir sessizlikte, diyeceklerini tam bulamadan söze giriyordu ki Refik, Emine aldı gene,

— Sana bunları niye söylüyorum? dedi. Hırlaşmak için değil herhalde... Tuzaklar içindesin: Hepimizin çevresinde tuzaklar var. Başkası daha iyi görüyor belki de... Biliyorum, okuyorsun; düşünüyorsun da... Bir tedirginliğin var... Belki aile çevren de... Pek iyi şeyler katmamış... Hangimizinki kattı ki; sonunda insanın kendine kalıyor... Bu kadar birikimle, başka koşullarda daha kolay yaşardın belki de... yolunu daha kolay bulurdun... Ama bu piyasa... Dediğim gibi...

Sustu. Neymiş dediği gibi olan?

— Yolumdayım ben, dedi yavaşça Refik.

Sözleri de beğenmemişti, söyleyiş biçimini de, titredi titreyecek sesini de. Daha etkili bir şeyler bulup söylemeliydi. Bulamıyordu. Şu kızın gözlerindeki alaycı ışık... Sönesice, karanlığa batasıca ışık...

— İçtenlikli ol! Kalıpları yineleme lütfen!.. Ben sana nasıl içten konuşuyorum, görüyorsun...

Bu tane tane sözleri Emine, ağzıyla dudaklarıyla değil de, o perçem altında yuvalanmış iki pırıldak gözü batasıca ışıltısıyla söylemişti gene! Bunalmış gibi ayağa kalktı Refik. Pencereye yürüdü. Dışarda bir şey göründüğü yok ki. Uzaklarda ışıklar var. Bir de araç sesleri derinde. Otobüs mü geçiyor? Köpek de

uyudu mu ne? İçtenlikli olacağız. Bekliyor dönüp ne diyeceğimi? Kafam da, içim de arapsaçı. Doğrusunuz, geri zekâlıyız biz sinemacılar!.. Zekâ yaşımız... Döndü,

— Peki, dedi, duraladı bir.

Koltuğunda gene ayaklarını altına çekip büzülmüş gibi oturan Emine'ye baktı bir süre,

— Seni seviyorum, dedi.

Birden bakıp kalmıştı Emine. Ummuyor değilse de beklemiyor olmalıydı. Gözlerini tedirginlikle kaydırdı. Bir şeyler aranıyor gibi belli belirsiz kımıldadı yerinde. Ne diyecek bu kız? Niye söyledim? Silahını karşı yana kaptırmış savaşçı gibi umarsız kalmıştı Refik. Düşman da yaralandı ama. Bir gevşemeyle ağır ağır yaklaşıp deminki yerine geçti, gözlerini Emine'ye dikti yine,

— İstersen hemen evleniriz seninle, dedi...

Söyler söylemez de anlamıştı yanlış ettiğini. Vurmayacaktım ikinci kez!.. Makbuş anlatırdı küçüklüğünde. "Yiğitsen bir kez daha vur!.." dermiş yaralı dev, şehzadeye!.. İkinci kez vurdu mu dirilecek!.. Gülerek baktı Emine. Toparlanmıştı.

— Olmayacak bir şey istiyorsun benden Refikciğim dedi.

Sendeler gibi oldu Refik.

— Niye?.. dedi umutsuz bir mırıldanmayla.

— Kesin kararlıyım, dedi Emine. Evlenmeyeceğim...

Gene tutamadı,

— Fuat'la da mı? dedi birden.

Gülerek kalktı Emine,

— Fuat'la da, dedi. Hem bunu sen mi soruyorsun? Hiç kimseyle... Nescafe yapacağım, sen de ister misin?..

Duymamış gibi bakıp kaldı Refik. Emine odadan çıkınca bir gerginlikten kurtulmanın boşluğuyla koltuğa bıraktı kendini. İlk kez bir kadına sevdiğimi söyledim, kalkıp kahve pişirmeye gitti! Uykusu geldi demek, dağıtmak istiyor! Emine, elinde tepsiyle girdiğinde demin söylediklerini tümüyle yanlış, kötü buluyordu Refik. Mizansen de iyi değildi, konuşmalar da;

yeniden çekmek gerek. Ya da kurgu masasında çek kolu, şeridi geri al; bir makas, sepete, şutların arasına at yirmi otuz metreyi; bitsin gitsin!.. Oysa şimdi tek yolu, şu kızı yok etmek!.. Yaşam ne acımasız!..

— Süt ister misin? dedi Emine, tepsiyi sehpaya koyarken.

— Kahve de istememiştim...

— Sen bilirsin, dedi Emine. İçmek zorunda değilsin!..

— Yoo, içeceğim, sağ ol!..

Kahve, biraz süt, şeker koydu fincana, sıcak su boşalttı termostan, alıp karıştırmaya başladı ağır ağır. Ne güzel, hiçbir şey düşünmüyor insan; iyi ki çıktı bu oyun!.. Emine koltuğuna çekilmiş, gözleri Refik'te, kahvesini yudumlamaya başlamıştı.

— İnan ki çok duygulandım, dedi yavaşça. Sevildiğini duymak mutluluk veriyor... Sonra bunca kadın arasında beni yeğlemen de onurlandırıcı ayrıca!..

Bu gülümseme alaylı değil mi şimdi. Söyleyişi de... Bunca kadın, Narin oluyor belki de!.. Biliyor mu?

— Kapatalım istersen, dedi Refik. Aptallığıma ver... Anlayamıyorum bazı şeyleri... Sen de söylüyorsun ya, zekâ yaşımız...

Gülerek kesti Emine,

— Sorun benden kaynaklanıyor Refikciğim, dedi... Sen de bunu benim geri zekâlılığıma ver!.. Sürgit sevgiye aklım ermiyor!.. Mutluluğa da... Gelip geçici şeyler gibi görünüyor bana. On yılı epeyi aştı; ilk kez seni seviyorum dediğim oğlanı görünce içimden gülmek geliyor şimdi... Oğlana değil, kendime... Bu güvenilmez koltuğa oturmak, evlilik de... Çöküveriyor!..

— Çökmeyeni yok mu?..

Gözlerine bir karaltı oturdu Emine'nin,

— Var, dedi. Ama neler ödeyerek... Ben göze alamam...

Gecenin sessizliği bulanmış, ağırlık çökmüştü odaya. Birbirlerine bakmadan kahvelerini yudumluyorlardı ağır ağır. Kahve birden acı geldi Refik'e. Şekeri az bunun. Kahvesini mi

çok koydum? İçmek zorunda değilsin! Bırak kahveyi, git artık. Uykumuz kaçacak iyice...

— İstedin mi göze alamayacağın şey yok senin!..

Suçlama mıydı, yeni sevgi bildirisi mi, Refik de bilemiyordu; Emine'nin araştırır gibi gözlerini dikmesi de bundan olmalıydı. Bir yük altından çekilir gibi gülümsedi Emine.

— Sana öyle mi görünüyor? dedi.

Sorudan çok, sıcak uyarı yumuşaklığındaydı sözler. Refik ses çıkarmadan bakıyordu. Aynı yakın gülümsemeyle,

— Keşke öyle olsaydı, dedi Emine.

Gene bir duraladı, hiç de önemli bir şey söylemiyormuş gibi,

— Fuat'la evlenmeyi nasıl isterdim, bilemezsin, dedi.

Duralamıştı Refik. Mırıldandı,

— Seviyorsun Fuat'ı...

Refik'in ağzından belirsiz bir alayla dökülmüş gibi görünen sözlere bir süre bakıp kaldı Emine,

— Seviyorum, dedi, kesin bir açıklama yapar gibi. Evlenemeyecek kadar çok...

Gülmek istedi, gülemedi Refik. Konuşmak isteği de bir yerlere takılıp kalmıştı. Tamam, bitti demek; kalkıp gideceksin artık. Birden kurtulmuştu takıldığı yerden. Kızgınlığını saklamayı da gereksiz buluyordu.

— Düşmansın aileye! dedi, gene de kızmadan.

Söyleyivermişti işte!.. Öç alma duygusunun mutluluğu geziniyordu içinde. Öyle değil misiniz? Şu gözlere bak!..

— Düşman ne söz, dedi Emine, tiksinti duyuyorum. Kusmak geliyor içimden...

Susup baktı bir, Refik'in almasına bırakmadan başladı gene,

— Düşmansınız demek istiyorsun, anladığım! dedi. Gözünü iyice açıp, çevrene baksan yetecek!.. Aileye kimlerin neler ettiğini ben mi öğreteyim sana? Zühtü Beyleri de mi göremiyorsun? Anneni, annenin yaptığını beceremeyen, göze alamayan bir sürü zavallı Mefharet Hanım'ı da mı göremiyorsun? Ben birini biliyorum...

Diyeceğini bulamadan kalmıştı Refik. Böyle söyleyeceksin işte doğruyu. Kızmak istiyor, kızamıyordu.

— Babam doktordu biliyorsun, dedi Emine. Ünlü bir operatördü Ankara'da. Koyu sağcıydı. Faşistti bana sorarsan!.. Tıp Fakültesi'nde bir hocaları varmış... O kafada... Nietzsche felsefesi filan diye bir şeyler de bellemiş bunlar. Kaç kez kadınlarla basıldı. Metresleri oldu hep. Hele bir keresinde hastasını bayıltıp düzmeye kalkmış muayenehanesinde. Epeyi sürttü mahkemelerde... Solculara sövüp sayardı: Aile düşmanları diye!..

Yukarıyı gösterdi başıyla,

— Neyire Hanım'la birlikte, yıkmadan götürdüler bizim aileyi!.. Alkolik oldu bu zavallı aptal; zor kurtardı kendini... Bir keresinde de canına kıymaya kalkmıştı, anımsıyorum. Küçüktüm...

Neler kımıldatmıştı yüreğinde Refik'in! Acıyı da biliyor bu kız; öyle iyi biliyor ki...

— Beğendin mi? dedi Emine. Bu da sizinkilerin öyküsü!..

Kızmalı mıydı? Gülümsedi Refik,

— Başka öykü yok mu? dedi...

— Var!..

Kaskatı bakıyordu Emine...

— Öykü çook, dedi. Perihan'ın öyküsünü de anlatayım mı? Ablam... Kocası Selim de, o da, her bir boku yiyorlar gizli gizli. İki çocuklarını da büyütüyorlar bu mutlu aile yuvasında!.. Sevişerek evlenmişlerdi deli gibi...

Birden kalktı,

— Öf, bunaldım dedi. O kadar çok ki, anlat anlat bitmez. Sende de ne öyküler vardır kim bilir... On ikiyi etmişiz! Yarın da erkenden iş koymuşlar...

Kalkmaya davranan Refik'e döndü,

— İstersen kal!.. dedi. Çok geç oldu... Gerçekten korkuyorum; buralar tekin değil artık... Benim odada yatabilirsin. Ben yukarı çıkarım...

Yukarı mı çıkar? Bunun odasında yalnız yatacağım ben!.. Umutla umarsızlık arasında eziliyor gibiydi Refik. Asılıp duran bir şey vardı yüreğinde. Suskun bakıp kaldı bir, toparlandı. Baksana gözlerine, demir kapı gibi kapalı.

— Gideyim, dedi Refik... Ne korkacaksın benim için...

Bir şey diyecek oldu Emine, duraladı. Anlamış olmalıydı o da...

— Peki, sen bilirsin, dedi.

Tamam gitmeliydi artık. Kımıltısızdı Refik. Bakışları sağlıksızdı, çakılıp kalmıştı. Gecenin bu sessiz saatinde bu kız benim için... Korkacaksın...

— Niye yattın benimle?..

Tamam, işte bunu öğrenmem gerek. Niye titredi sesim? Kıpırdamadan, dimdik bakıyordu Emine de. Kavgaya girer gibiydi. Boğuk bir sesle yanıtladı birden,

— Evlenmeyeceğimi kanıtladım!..

— Kime?..

Refik'in saplantılı bakışına başkaldırır gibi daha da yüksekten,

— Kendime, sana, herkese, dedi. Oldu mu?.. İyi geceler. Haydi git artık!..

Nasıl yenik düştüğünün tam bilincine, sokağa çıkıp da gecenin serinliğine batınca vardı Refik. Bir iki öyküyle mi?.. Bende ne öyküler var. Artık onun gibi anlatmam gerek!.. Sokağın başına gelince dönüp baktı eve, karanlıktı. Arkaya, odasına geçti demek. Köpek de uyuyor, çıkarken sinsice saldırıp ısırmadı beni. Her şey apaçık bu evde. Nasıl da ıssız bu sokaklar, köpek sesleri de olmasa... Bir horoz öttü. Derinlerden araba sesleri geldi birden. Işıklı evler tek tüktü bahçeler içinde. Sokak lambaları sönük, iyice kararmış bir küçük sokağı geçerken ardında birileri varmış duygusuna kapıldı. Ne karaltısı, çite sarkmış dallar filan... Büyük yola çıkınca hızla bir taksi geçti yanından. Dolu. Döner mi bu? Nereye gidiyor ki? İşte, birileri... Gerisinde ta uzakta, iki kişi durup bir yere saptılar sanki.

Bunlar mıydı demin?.. Kuruntulara düşürüyor beni bu kız!.. Daha çabuk yürümeye koyuldu. İlerdeki anacaddeye çıkıyordu ki, bir cip durdu yanında. Polisler inip kimlik sordular. Üstünü arayacaklardı. Biri tanıdı Refik'i, aratmadı. Yakınlık gösterdiler.

— Sizi Mecidiyeköy'e bırakalım, dediler. Bu saatte buralar biliyorsunuz...

Cipte de sinemayla ilgili şeyler sordu biri. Bayılmışlardı Narin'le son filmine. Yeni çalışmaları var mıydı? Narin Ceylan'a tapıyordu karısı. Bir imzalı resmini acaba... Mecidiyeköy'de cipten inip de taksiye atladığında bütün söyleşiler dökülüvermişti üstünden; Eminelerden yeni çıkmıştı, sokaklar karaltılıydı... Fuat'ı seviyor, benimle yattı. Suna'yla yattım ben de, Narin'le yattım. Seviyorum demedin mi? Dedim. Bir daha demem artık. Dersin!.. Demem. Demeyeceğim. O da duymak istemiyor. İster. İçten değil tümüyle. Hiç mi numarası yok... Orospunun?.. Acı duydu. Orospuluk senin yaptığın asıl! Artık aramayacağım. Uzar giderse bu iş, sinir mi dayanır? Konuşurken tutmasam bir ara... Emine gözlerinin önündeydi; istekle, özlemle kavruldu içi... Boşunaydı çabası; ne o gece, ne ertesi günler boyu bu çırılçıplak özlemden kurtaramamıştı kendini. İTAŞ FİLM'den çağırttılar sonunda. Saffet Duran'a uğramıştı parasını almaya ki Serdar geldi koşturarak. Refik'i aratıyorlarmış. Eve uğramış... Yolda giderlerken Serdar'a baktı,

— Bildiri dağıtmışsınız, değil mi?

Kızardı Serdar. Suskun yürüdü. Saklıyor aklınca. Bilmeyen mi kaldı?.. Bu sokağa da sıçratacaklar. Az sinsi değil bu oğlan da.

— Benden biliyorlarmış, dedi. Şundan bundan duyuyorum ben de...

Yakınma diye mi almıştı bu sözleri Serdar.

— Bi... bi... biz sizi, her vakit ke... ke... kendimizden saydık!.. dedi.

Kendilerinden saymışlar beni!.. İyi, bari siz sayın!.. Saysınlar istiyor musunuz gerçekten? Ne bileyim? Tersliyeyim mi

şimdi bu çocuğu? İTAŞ FİLM'de Emine'yi de bekler bulunca, günlerdir verdiği savaşın sonuna varmış gibi geldi. Yenmek diye de bir sorunum yok. Emine gülerek kalkıp elini sıktı Refik'in. Benzi soluk mu? Yorgun, belli.

— O sabah gerçekten kaygılandım senin için, dedi. Kalktık ki Muço'yu ağılamışlar. Çılgına döndük!.. Kaskatıydı zavallı.

İrkilerek bakıp kaldı Refik.

— Neyse, Seniye'ye telefon ettim. İyiymişsin... Senin burdaki iş de olacak sanırım. Girip bir konuş bakalım. Bir köy öyküsü var ellerinde. Ağa mağa... Bir şeyler çıkabilir... Gündüz Ağbi'yi de istiyorlar gibi...

Dinler görünüyordu ya. Ağılanan köpeğe takılıp kalmıştı Refik. Aptal Seniye, söyler mi...

— Paraları da var, dedi Emine gülümseyerek. Ödüyorlar...

— Kim yapmış?

— Neyi?

Bir an bakıp kaldı Emine, sonra anımsayıp gülümsedi isteksizce,

— Haa, dedi. Bilmiyoruz. Birileri dolanıp duruyormuş bugünlerde bizim o çevrede...

Acılaşır gibi oldu gülüşü,

— Hırsızdır inşallah!.. dedi. Geçenlerde birini vurdular iki sokak altımızda...

Yapımcının odasına buyur ediyorlardı. Kalktı Refik,

— Çıkınca konuşalım, dedi. Burdasın değil mi?

Saatine baktı Emine,

— Beşte Taksim'de olacağım, dedi. Telefon et istersen, gece evdeyim.

Yapımcıların yanından çıkınca Refik gene de umutla baktı yan odaya. Bir iki kavgacı oyuncu. Bir sinemacı, birileri... Gitmiş. Bu kavga bitmez! Telefon etme sen de!.. Etmeyeceğim. Kız dedi ya, beklemeyeceğim, diye. Fuat'la buluşacaklardır! Olur mu, beşte eczanede Fuat. Ne bileyim ben, ekip gitmiş işte. Kim bilir kaç Fuat'ı var!.. Narinler dönmüş olmalı. Onu da arama-

yacağım. Hepsinin ağzına sıçayım!.. Sövgüye de alıştık artık. Gidip şu öyküyü okuyayım. Bunlar çok sevmiş. Başka öykü getirirsem ona da açıklar. Bu iş oldu gibi. Parada anlaşmışlardı. SİNE-AR'dan aldığını söyledi, tamam dediler. İlk ödemeyi Pazartesi yapacaklardı, anlaşmayı imzalarken. Hıdır Bey'i birkaç kez görmüşlüğü vardı daha önceleri. Öteki ortak, Hami Bey'le ilk kez karşılaşıyordu. Dedikodularını duymuştu. Adana'da büyük paralar vurmuş diyorlardı kaçak bilmem neden. Vergi kaçırıyormuş da film yapımını örtü diye mi kullanıyormuş? Ne bok yerse yesin, bana ne?.. Hangisi yemiyor ki... İstediğim oyuncuyu alacaklar. Emine de çalışır. İsterse çalışsın! İşi almaktan duyduğu sevinç, yüreğinin bir yerine oturup kalmış, öte yanlara geçemiyordu sanki. Kaskatıymış köpek. Kaygılanmış. O aptal Seniye... O aptal, bu malın gözü... Tümünün... Taksim'deki kulübede numaraları çevirirken, telefon açılsın mı açılmasın mı, ikircikliydi daha. Açıldı. Suna'nın sesiyle duralar gibi oldu. Ne vardı şimdi!..

— Merhaba, dedi. Nasılsın? Birkaç kez aradım, yoktun!..

Yalandı. Oralı olmadı Suna,

— Ne o, dedi, karı s...tir mi etti seni?

— Saçmalama, dedi Refik. Kendin uydurup kendin inanıyorsun... Senden başka kimse s...tir etmedi beni!..

Hoşuna gitmişti Suna'nın, güldü. Tam orospu gülüşü... Yok canım, onun gülüşü işte...

— Geleyim mi?..

— Olmaz, dedi Suna. Çıkacağım şimdi...

Karı dolu!.. Çıkacağım da numarası...

— Yarın bir ara istersen... Haaa yarın da olmaz. Teyzemdeyim... Öbür gün...

Telefonu kapattığında hiçbir şey yitirmemenin... Ne yitirmesi, kazandım bile! Kazanmak denir, ne denir başka? Boşunaydı unutma çabası. Aklı ağılanmış köpekteydi duyduğundan beri. Alttaki sokakta da birini öldürmüşler. O geceki karaltılar belki de demek... Niye orda kalıyor bu kız? Bir ev tutamadım.

Tutsan sana gelecek!.. Gitmesin o eve. Bir sürü tanıdıkları, yakınları var. Peki, bu kıza mı?.. Kime olduğu belli değil ki... Her gün üç beş götürüyorlar... Niye belli olmasın? Aşırı solcularla aşırı milliyetçiler birbirlerini temizliyor. Ne yapıyor ki Emine? Konuşuyor!.. Listelerine aldılarsa, tamam. Tamam mı? Şaşalayıp kaldı birden. Yani öldürecekler mi konuştu diye, konuşan bir Emine mi? Fuat da konuşuyor; konuşmuyor mu? Hepsi konuşuyor. Hem de neler diyor eşşoğlu eşşekler açık açık!.. Emine'nin dedikleri. Sana dedikleri... Bana mı dedikleri? Başkalarına yani daha mı?.. Yokuşun başında birden karşısına Temel çıkınca öyle sevindi ki.

— Size uğradım Ağbi. İşi aldın değil mi?

Hay Allah, bu oğlan... Boynuna sarılan Temel'i içten kucakladı.

— Dön, Ağbi! dedi Temel. Oturup iki kadeh içelim. Konuşalım bir iki... Aramaya kalmadan şıp diye yetişen ilaçtır bu herif!.. Tarlabaşı'nda, sokak içinde, ara sıra uğradıkları bir içkili lokantaya çekip götürdü Temel. Yola bakan pencere kıyısındaki masaya oturduklarında hava kararmaya başlamıştı. Dolu masa tek tük. Bir büyük rakı söyledi Temel. Yemeği, mezeleri filan... Daha garson uzaklaşırken aldı hemen,

— Ana avrat hepsine düz gittim Ağbi, dedi...

Gülerek bakıyordu Refik. Gene bir şeyler var!..

— Orospu çocukları... Ulan dedim puştlar, siz daha donunuzu bağlayamazken Refik Ağbi bu piyasada... Anladın mı, anasını avradını...

— Anlamadım!..

Temel, sövgüsünü aralar gibi duralayıp kominin koşturarak getirdiği tabak, bardak, çatal, bıçağın konulmasına yardımcı olmaya başladı... Ne etmiş gene orospu çocukları?..

— Tamam oğlum hadi, gerisini biz yaparız!.. Soğuk su getir sen!..

Uzaklaşan komiyle dönüp Refik'e baktı. Önemli şeyler var bu oğlanda! De bakalım, uzattın!

— Bozulmaya filan kalkma Ağbi... Gerekeni yaptım ben...

Anladık, bozulmayacağız.

— Ne yaymaya kalkmışlar senin için!.. Komonistmişsin!.. İbne bunlar...

Bir ürperme gezindi içinde. Bozulmadık işte. Gülümsedi. Peki, hangi orospu çocuğu?.. Garsonun getirdiği mezeleri, rakıyı, suyu, buzu yerli yerine koymanın çabasındaki Temel'i yakın bulmuyordu kendine! Eskiden de mi böyleydi? Her şeyi ağızdan dolma bu oğlanın. Doğru dürüst bir şey bildiği yok. Komonistmişsin!.. Beceremez doğrusunu, okumaz ki...

— Hadi Ağbi, sağlığına!..

Bir şey sormadı Refik. Suskunluğunu, birden düştüğü derin üzüntüye vermiş olmalıydı, Temel de sessiz kaldı bir süre. Birinci kadehin sonunda aldı gene, ayrıntılardan girdi; anlatıp durdu dört beş kadeh boyu. Sessizce dinliyordu Refik. Bildiği, yakıştırdığı, yakıştıracağı şeylerdi çoğu.

— Yanlış anlama Ağbi, namussuzum ben de çok seviyorum Serdar'ı... Sonra sendika biliyorsun, gününde az mı uğraştık biz de?.. Ama bunlar Ağbi şimdi başka yola gidiyor bu iş...

Döndürüp dolaştırıp aynı yere getiriyordu Temel. Bir de Gündüz'ü duymuş, cezaevinde yıllarca... Fişliymiş aşırı biçimde...

— Hami Ağbi sordu bana. Ben, Adana'da onların orda başladım biliyorsun. Afişi asmaya gücüm yetmezdi daha. On üçümde mi ne?.. Gittim dedim, bak Hami Ağbi, beni nasıl biliyorsun? Bu puştlar çekemiyorlar çocuğu... Hıdır Bey de orda. Onlar çok titizdir. Komonistlik dendi mi Hami Ağbi...

Bıkmıştı Refik. Demek benim için soruşturma yapmışlar orospu çocukları!.. Atıyor mu bu oğlan? Atmaz da, süslüyordur belki. Sever konuşmasını. Bu akşam da iyice çenesine vurdu. Emine'ye iş verdi bu herifler! Bilmiyorlar. Gündüz Ağbi'ye de karşı çıkmamışlar dedi Emine. Biz bir şey konuşmadık daha. Onu da duymamışlardır. Serdar'ı yardımcı almayacak mıyım şimdi? Ona getiriyor bu... Öyle de iyi çocuk... Ulan, ne

bok işler be. Şişe de bitmiş. Ama koşuyor bu oğlan! Ben daha ikinci kadehi bitirmedim. Gene kanser olursa al belayı!.. Bir küçük şişe daha getirtmişti Temel. Dili dolaşır gibiydi artık... Anladın mı Ağbi dedim ki bu puştlara ben ulan siz daha Adana'da ben bu Hami Ağbilerin... Teller karışıyor!.. Lokantadan çıktıklarında iyice olmuştu Temel; koluna girmese düşecek... Refik de sallanıyordu ya... Bir arabaya koyup evine atsak şunu. Evini de bilmiyorum, kendi çıkarabilecek mi? Ne diyor bu? Balıkpazarı'na mı?

— Senin eve gidelim artık... Saat, baksana...

— S...tiret saatini de... Evim yok benim...

Yıkıldı yıkılacak Temel, toparlanıp çekti kolunu. Sallanarak durmuş, gözlerini bir çabayla Refik'e dikmişti,

— Hadi Temelciğim...

— Var evim. Gidemiyorum işte... Seviyorum... Anladın mı? Seviyorum... Sana da söyleyeceğim artık... Evime görüyorsun, gidemiyorum... Sevgilim orda... Ben şimdi gidip ulan biz seviyorum be... Seviyorum. Ah ulan ah!..

Ağlayacak. Çok içti mi böyle bu oğlan. Çok mu içti? Daha ne içecek? Ben küçük şişeye dokunmadım bile. Sonradan da iki duble getirtti.

— İnsan ne yapar ağbi? Haa, söylesene!.. Sokaktayım işte ben... Sana soruyorum... Sen benim bu piyasada en yakın anlıyor musun, dünyada yani kardeşim yahu... Değil misin? Zühtü Bey amcam...

— Öyleyim Temelciğim... Şu arabaya...

— S...tiret, binmem arabaya... Ben sana her bir şeyi anlatacağım... Bak şimdi ben seviyorum. Ben böyle bu puştlar...

Sokaklarda sürüne sallana Balıkpazarı'ndaki meyhanenin kapısını bulduklarında iyice yorgun düşmüştü Refik de... İçerde bir sürü tanıdık. Her gece gel, burdadır bunlar. Bir masaya alındılar. Gülüyor bazıları,

— Temel Ağbi gene kanser...

Alay ediyor eşşoğlu eşşek!.. İçecek mi? Bırakın içsin. Bir kadeh içti içmedi, sızıp gitti Temel. Evini biliyorsunuz, hadi götü-

rün. İki çocuk koltuklayıp götürürlerken ayılır gibi oldu Temel, bir sürü şey geveliyor gene. Zühtü Bey amcasıymış... Ben en yakın... Analık da... Kime çarpıldı bu oğlan? Kadınlarla iyidir arası... Şu kadehi bitirip çıkayım ben de... Bizi de damgalıyorlar demek? Komünist. Zühtü Bey'e söyleseler çekip vurur!.. Bir bok da yapmaz. O eskidendi. Şimdi herkese kulp takıyorlar. Demişlerse. Diyenler de bu puştlardır. Böyle de yüzüne gülerler. Hadi eyvallah!.. Kalkıp yalpalar gibi olunca Refik'in de kolundan tutmak istediler, hırsla çekti. Açık havaya çıkınca gene bir sallandı, sonra yan sokaklardan ağır ağır Beyoğlu'na çıktı; gecenin serinliğinde yürümeye başladı Taksim'e doğru. Şimdi şimdi koyuyordu Temel'in sözleri. Hem de nasıl koyuyordu!.. Evine gidemiyor. Seviyorum, gidemiyorum... Sokaktayım... Ben de sokaklardayım. Evim yok ki... Ah ulan ah!.. Zühtü Bey'in evine kapanacağım gibi. Ben de kanser oldum Temelciğim! Ev Zühtü Bey'in, Seniye'nin. Ev Makbuş'un bile sayılır. Ben ortada kaldım işte! Bir şey yapmam gerek! Bu sokaklarda ölürüm bu acıdan ben... Kulübede jetonu atıp da numaraları çevirirken korkular doluyordu yüreğine. Açılmazsa ya da jeton yutarsa kutu. Başka da yok. Gecenin bu saatinde... Parçalarım bu kutuyu!.. Telefon çalmaya başlamıştı. Uzun uzun çaldı. Jeton düşüp de Emine'nin uykulu sesini duyunca çılgındı mutluluktan.

— Bak Emineciğim...

— Haa, sen misin? Şimdi daldımdı ben de. Tamam mı iş?.. Ne iş be?

— Bak Emineciğim!.. Taksim'deyim ben şimdi. Evim de yok, biliyorsun. Seni seviyorum. Niye inanmıyorsun bana? Seni seviyorum ben. Niye yanlış anlıyorsun beni? Sokaklardayım böyle. Söyle şimdi ne yapayım ben?.. Ha, söyle. Kötü insan mıyım ben? Yalan mı söylüyorum sana? İlk kez ben... Söylüyorum işte, seni seviyorum...

Öylesine birbiri ardına sıralamıştı ki sözcükleri duralayınca ürker gibi oldu. Bitti mi? Kapatacak mı telefonu? Bir küçük sessizlikten sonra, sevecen bir sesle,

— Anlıyorum, dedi Emine. Yalan da söylemiyorsun. Şimdi git yat Refikciğim. Yarın öğlende kafeteryada konuşuruz.

Daha bir şeyler diyecekti, Refik kesti birden.

— Hayır, dedi. Ne yarını. Köpeği de ağıladılar. O gece benim de peşimde, söylemedim ben sana, karanlıkta şimdi sen yalnızsın orda. Zühtü Bey'in evine mi gideceğim?.. Hiçbir yere gitmeyeceğim artık ben... Sana geleceğim. O gece kal demedin mi? Demedin mi, söyle, demedin mi?

Bir sessizlik oldu telefonda. Uzunca bir sessizlik. Dili tutulmuş gibiydi Refik'in de. Yüreği durdu duracak. Kapandı mı telefon? Yavaşça,

— Peki, dedi Emine uysallıkla. Atla bir arabaya gel!..

Kulübeden çıkıp da bir araba bakınırken artık sallanmıyordu Refik; mutluluktan niye ölmemişti ona şaşıyordu... Seviyorum işte... Ne güzel şu Taksim alanı gecenin bu saatinde...

XVI

Nihat'ın tutuklanması öyle sarsıcı olmuştu ki, çokları neredeyse ürküye kapılmıştı gazetede. Çalışma artık Gündüz için iyiden iyiye ağırdı. Nihat'ın yerine çabucak oturtuluveren adam da dayanılmaz yapıyordu bu ağır yükü. Sinsi, pis herifin biri. Nerden buldular? Kimse de pek tanımıyordu. Bilmem hangi gazetenin Ankara bürosundaymış da... Nihat'ın tutuklanma nedenini bilen yoktu pek. Gizli bir örgütmüş... Nihat'ı nasıl sevdiğini şimdi içindeki acılı düğümle daha iyi anlıyordu Gündüz. Günler, ne günleri, saatler bile geçmek bilmiyordu gazetede. İlk fiskoslardan sonra, her şeyi unutmuş görünüyorlardı çevredekiler. Nihat mı, ha, bir ara çalışıyordu burda... Ga-

zetenin, her türden olayları bir anda yutan devinimi öyle uygun ki unutuvermeye. Gündüz'den başka anımsayan yoktu sanki. Dergiye uğradı bir akşam, kapalıydı. Uğramamam daha doğru belki de. İniyordu ki, gençlerden biriyle karşılaştı. Adını çıkaramamıştı. Saygılı bir yakınlıkla epeyi şeyler söyledi çocuk. Birinci Şube'deymiş Nihat. Anası babası gelmiş Adana'dan. Sağlığı iyiymiş. Daha belli değilmiş ne olduğu. Yakında bırakırlar diye umuyorlarmış. Derginin kapalı olduğunu öğrenince dönmüş, birlikte iniyorlardı. Kapıda ayrılacakları sıra,

— Bir büyük kitap var, dedi. Çevirir misiniz? Ben ansiklopedide çalışıyorum, yapamayacağım... *Estetik felsefesi*...

Dört ay süre tanıyorlarmış yayınevinden. Parası da... Duyduğuna inanamadı Gündüz. Bu kadar parayı... İlk ödemeyi de hemen yapacaklarmış. Yeni kurulmuş varlıklı bir yayınevi. Belli yeni kuruldukları!.. Çocukla anlaştılar ya, pek olası görünmüyordu Gündüz'e. Ertesi sabah buluşup birlikte gittikleri yayınevinde bir saat içinde her şey olupbittiğinde de tam inanabilmiş değildi daha. Aldığı bir tomar parayla, koltuğuna sıkıştırdığı kitap gerçekti yalnız!.. Yayınevi kurucusu eski bir mimarmış. Yazılarından, çevreden tanıyordu Gündüz'ü; sevinerek karşılamıştı. Pek irdelemedi, işi hemen bağlayıverdiler. Dört ayı da gerekirse biraz daha uzatmanın sakıncası yoktu. Altı ayda kesin bitmeliydi. Gazeteye gelirken yolda kitabı şöyle bir karıştırayım dedi, gözü korktu birden. Dört yüz kırk altı sayfa. Ya kalkamazsam altından!.. Beş on sayfayı geçmiyordu bugüne dek yaptıklarım. Konu kendine yakındı. Bazı politik sakıncalı yerleri de nasıl edecekse, sakıncasız biçime sokacaktı!.. Bendeki yetmez; önce bir büyük sözlük edinmek gerek. İngilizce-Türkçe. Bir de *Fransızca-İngilizce* almalı; gerekebilir... Gazeteye gelmiş, merdivenleri çıkıyordu ki Nevzat Bey'in beklediğini bildirdiler. Daha on ikiye var, gecikmedik! Odasında ayağa kalkıp gösterişe kaçan yakınlıkla karşıladı Nevzat. Uzatma da söyle, nedir? Söyledi. Bir boş yer varmış arşivde, oraya alacaklarmış Gündüz'ü. Eline biraz daha çok geçecek-

miş. Yalnız, sabahtan akşamaymış iş. Hem orda bir süre böyle çalışırsa, kadroya girme, sigortalanma olanağı da çıkabilirmiş ilerde!.. Daha dil dökmesine bırakmadı Gündüz,

— Sağ ol!.. dedi. Ben de bugün sana uğrayıp bildirecektim. Ayrılıyorum gazeteden...

Şaşkınlığını da, örtmeye çalıştığı sevincini de saklayamamıştı Nevzat. Birden durgunlaşmış, sanki biraz da kaygılanmış görünümü verdi yüzüne,

— Yaa, dedi, iyi düşündün mü?

— Düşündüm!..

Saklamana da hiç gerek yok; sen de kurtuldun kaygılarından. Senin de, benim de düşünmemize gerek kalmadı Nevzatcığım!.. Yaşamın diyalektiği de gönlüm kadar varlıklı; bir kapıyı kaparsa ötekini açıyor!.. İki senaryom vardı, şimdi bir de çevirim var... Sonra ne olacağını, şu koltuğa sarılmış sen bile bilemezsin bugünkü Türkiyemizde. Nevzat'ın ille de çay söylemesine karşı koyamamıştı. Ardından çöken suskunluk da Gündüz'ün kafasından geçenlerin tümünü okumuş gibi tedirgin kaldı Nevzat. Masadaki kâğıtları karıştırdı, çekmeceleri açıp kapadı bir iki; olmamıştı ki, koltuğuna yaslanıp soluğunu yorgun boşaltarak donuk bakınca Gündüz'ün anlayışlı gülümsemesine toslamış gibi oldu birden.

— Allah belasını versin!.. dedi... Valla, ben de bıktım...

Gündüz'ün de bir şeyler deyip yardımcı olmasını bekliyordu sanki... Benim ödenecek borcum sana değil Nevzatcığım, Kâğıtçı Turgut'a... Şu çayı yudumlarken, sakatladığın şeyleri de biliyorum aşağı yukarı. Bu herifi al burdan dediler belki!.. Belki de... İyi ki senin yerinde değilim. Sen de benim yerimde olmadığına seviniyorsun değil mi?

— Peki, seni nerden bulacağız? Çocuklar sorarlarsa... Bizim Şehit telefon etti geçenlerde. Dönmüşler, bir yerlere gidelim diyorlardı...

— Ben ararım, dedi Gündüz. Artık eve kapanıp çalışacağım... Telefonum yok...

Ne güzel bulup söylemişti eve kapanma sözünü. Gazeteden ayrılınca (Ayrılma işlemi de ne çabuk olmuştu!.. Bekliyorlarmış sanki!..) yol boyu yineleyip durdu içinden. Eve kapanacağım. Çeviriyi öne almak gerek. Bugün Seniye arayacaktı. Onun için de eve kapanmak gerek!.. Seniye'nin girişiyle her şey bulanıvermişti yaşamında. Ne iyiydim oysa... Birlikte Galatasaray'da bir meyhaneye gittikleri akşam, sonradan kendini toparlamaya çalışmamış olsa, bir olupbittiyle sonuçlanabilirdi her şey. Geceyi birlikte bitirmeye kız can atıyordu. Yalnız davranışları değil, sözleri de denetlemek, kısıtlamak zorunda kalmıştı Gündüz. İkinci kadehte gözlerini Gündüz'ün gözlerine, hem de bir saniye bile ayırmaksızın dikmesine de engel olamazdı... Öyle de saf, çocuksu bir istekle bakıyordu ki. Güzel kız da... İnce çizgileriyle, incecik yapısıyla, bir erkeği bağladı mı iyi bağlar bunlar... Biraz sinema, yoğun politika konuşmalarıyla geceyi doldurup da sokağa çıktıklarında sallanır gibi yaptı, kolunu tuttu Gündüz'ün. Ne içti ki içkiden olsundu. Kolumda yürüyecek! Her şeyi çocuksu bu kızın. Kadınlı erkekli bir kalabalık görünüverince Gündüz duralamıştı birden. İçlerinde sanki Pervin. Seniye de tedirgin kalmış, dönüp Gündüz'e bakmıştı ne oldu gibisine. Sırasıydı,

— Birilerini çekiştirmeye bayılır bizim millet, dedi, Gündüz. İlişkilerimin dile düşmesini sevmem...

— Ben de, dedi Seniye.

Düşünmeden söylemişti belki de.

— Sevindim, dedi Gündüz gülerek. Bu güzel gecemiz de bize özgü kalacak demek. Gevezeliği de hiç sevmem!..

Başka ne desindi? Sakın Pervin duymasın diyemezdi ya... Ses çıkarmamıştı Seniye, her olup bitenden mutluydu sanki. Bu güzel gecemiz sözleri de dokunaklıydı doğrusu! Sonraki günler Pervin'in yüzünde, gözlerinde belirtiler arandı durdu. Bir ize rastlayamamıştı. Davranışları da, Pervin'in davranışları işte... Saklıyor belki de; devrimci kadın, conspiration bilir bunlar!.. Kahve fincanına bakıp, falında güzel bir kız görünüyor,

demişti Pervin bir gün. Yüreği hop etti; taş atıyor!.. Bana çok iyiliği dokunacakmış bu kızın! İnanmadığımı bilir. Fal dinlemeye bayıldığımı bilir. Bu kız da bütün fallarda görünen kızlardan belli ki, taş maş değil!.. Ne tatlı fal bakar Pervincik... Masal anlatmanın daha yaratıcı türü!.. Oyunla karışık... Seniye birkaç kez telefonla aramıştı. Her seferinde bir yolunu bulup atlatmıştı ya, direncinin azaldığını biraz da ürkerek görüyordu. İncecik çizgiler arasında cıvıldayan çocuksu gözler, gün günden baskın bir özlemin görülen kaynağıydı sanki. Bugün arayıp duruşmayla ilgili bazı şeyler bildirecekti. Çağrısını yineler bir de. O gece lokantada parayı Gündüz'ün vermesine önce karşı çıkmış, sonra, başka bir gece de onun çağrılısı olmak koşuluyla, bırakmıştı. Artık kazanıyorlarmış onlar da... Ayıp olacak; kaçıyor gibi!.. Son bir kez gitsem mi Büyük Postane'ye indiğinde bir'i geçiyordu. Gelmiş midir yazıhaneye? Duruşması vardı bugün. Çekingen açtı telefonu. Karşısında buldu. Şimdi gelmiş, çıkıyormuş o da... Öğleden sonra Sarıyer'deki bir duruşmaya gidecekmiş. Akşama orda buluşup Rumelikavağı'nda yemek önerisini atıvermişti hemen. Gündüz de hayır diyememişti. Nasıl desin? Kaçıncı bu!.. Kapattı telefonu. Konuşma o kadar kısa oldu ki, bizim duruşmayla ilgili şeyleri bile... Artık akşam konuşacaklardı. Eminönü'ne doğru yürürken bir ağırlık vardı içinde. Niye telefon ettim? Gitmesem!.. Olur mu?.. Pervin'e gidecektin bu akşam; o nasıl oluyor? Kesin söz vermedimdi. Salihlerin düğününden dönüyorlardı gece,

— Hep oyun oynuyor insanlar, demişti Pervin. Yalancıktan oyun!..

Niye demişti? Üsteleyip sormamıştı Gündüz. Bu oyunda payına düşenden yakınacaktı belki de. Uzaklaşmak değilse bile, biraz uzak kalmak geliyordu içinden, o günden beri. Düğünü sevmişlerdi. Damat Fahrettin Malatyalı irikıyım işçi. Demirdöküm'de. Kız ilkokulu bitirip *Kuran* kursuna gitmiş. Terzi yanında nakış dikiş öğrenmiş bir süre. Hafızlığa çalışı-

yormuş. Başı önüne eğik, sessiz görünümlü, yaşından da küçük gösteren, kumral, güzelce bir kız. Görür görmez çarpılmış oğlan. Kız yanı, Salih'in karısı, teyze Hacer de içlerinde, olmaz demişler. Sonra ne mi olmuş? Kız *Kuran* kursundan çıkıp bir akşamüstü, gitmiş oğlanın koynuna girmiş, kızlığını bırakıp gelmiş eve! Söylemiş ablasına da. Önce bir temiz dayak. Başka bir şey de yapamamışlar; nikâh yapmışlar. Tutturmuş düğün de isterim diye!.. Öyle güzel olmuştu ki düğün de. Oğlanın sendikalı arkadaşları davul zurna, saz takımı, bağlama, yeri göğü inlettiler... İşin dedikodusunu Hacer anlatmış Pervin'e biraz üzülerek. Salih de Gündüz'e bir şeyler söylemişti, biraz sevinerek. Baştan beri oğlandan yanaymış. Başka türlü mü olacaktı? Sapına kadar namuslu sendikacı oğlan. Başkan adayı. Düzendeki saçmalıkları, doğa böyle, içgüdülerle yıkıp geçiyor. Yalnız bir sorun kalmış!.. Kız yanı, ille de imam nikâhı da kıyılacak diye tutturmuş; oğlan da devrimci ya, yanaşmamış!.. İş nerdeyse bozulacak!.. Zavallı kız bir hafta da onun için gözyaşı dökmüş. Neyse Salih girmiş araya, oğlanı yumuşatmışlar.

— Bütün günahı benim boynuma olsun dedim! diyordu Salih. Hacer Hanım neler ettirdi bana, bu bir şey mi?

— Bakalım nasıl kalkacaksınız bunca günahının altından, dedi Gündüz de... Hele bir devrim olsun, görürsün!

Kızararak gülüyordu Salih. Doğru Pervin'in dediği; hep yalancıktan oyun.. Yaşam akıp gidiyor; gerçek, o... Asıl oyun o, doğru yanlış, akıp giden uygun. Daha önce Salihlerde tanıdığı bazı işçiler sokulup Gündüz'le bir şeyler konuşmaya da çalıştılar ya, o curcunada kimin ne dediğini duymak bile sorundu. Pervin'i koyacak yer bulamıyordu Hacer Hanım, öylesine düşkün. Eğilip Salih'in kulağına bir şeyler dedi bir ara, Salih kızar gibi yapıp başını çevirdi. Gülmeye vurdu; Hacer Hanım'a biraz bozularak. Gündüz'e öyle geldi ki, kadın Gündüz'le Pervin'in ilişkisi üstüne bir şeyler dedi. Belki de, bizim düğünümüzü sorsun, dedi Salih'e!.. Bir hayır işleyip Pervinciği nikâh edivermemi sağlayacak!.. Tedirginleşmişti Gündüz. Pervin de düğün

ister mi? Bu kadınların kafası... Ne vardı ki kadınların kafasında? Erkeği kadını, şu hoplayıp zıplayan kalabalık; bir dişiyle bir erkeğin çiftleşmesi, döl alması için böylesine bir şenlikte buluşmak istiyorsa suçlamak, küçük görmek mi gerekiyor? İşin ortada bir yanı olsun, payımıza düşeni biz de alalım, diyorlar. Gizli gizli değil, apaçık yapın, biz de bilelim diyorlar! Ancak böyle sağlıklı olabileceğine inanıyorlar o işlerin. İşçisi de bu... Özellikle işçisi. Bu milyonlara önerecek başka şeyin mi var? Öner bakalım, ne anlatabileceksin?.. Birlikte olduğun kişiyi, karım ya da kocam, diye tanıtmıyorsun, çevre, en iyisi, anlayışla o günün gelmesini bekliyor, sen ne yapsan... Gerisi, araya üçüncü, dördüncü girmemişse iki kişi arasında olup bitiyor gene!.. Ya girerse, girdiyse girecekse, bulanık dönemdesin; arayıp bulacaksın yolunu!.. Tatsız! Niye? Başka bir tadı yok mu onun da? O da iki kişi arasında! Bunun için mi kaçıyorsun Pervin'den? Ne saçma. Ben mi kaçıyorum? Karaköy'den Tünel'le çıkarken, ilerde birden belirip hızla yaklaşan ışıklı çıkışı görünce mutlu oldu sanki. Bitti karanlık. Yeşilçam'da bir iki yere uğrayacaktı. Önce Bap'da bir şeyler yiyeyim. Birileri de vardır. Refik vardı, sevinerek kalktı Gündüz'ü görünce. O da onu arayacakmış. Bir öykü varmış elinde. Senaryo işi... Daha tam kesinleşmemiş ya...

— Akşama oturalım isterseniz Ağbi...

Yüreğine taş çarpmış gibiydi.

— Bu akşam olmaz, dedi.

Bu akşam olmaz oğlum!.. Bu akşam senin kız kardeşinle... Yemeğine eğdi başını. Refik'in gözlerine bakmaktan utanıyordu sanki. Saçma oysa. Ne var bu kadar ezilip büzülecek? Kız kardeşi dediğin koskoca avukat kız... Umurunda da değildir bu oğlanın. Olsun!.. Gazeteden ayrıldığını da söylemedi Refik'e. Başkaları geldi o sıra. Söz işletmecilere kaydı. İşletme avansları düşüyormuş. Adana kesmiş gibi. Birçok firma vermiyormuş... Filmcilerin ortak söyleşileri. Alıştık artık! Bu tür söylentiler de hep dolaşır. Alan alır gene. Ücretleri düşürmek

için mi çıkarırlar, nedir? Kalktı. Refik kalıyordu. Kalkıp kapıya doğru yürüdü Gündüz'le. Yarın öğle yemeğine gene burda buluşalım ağbi. Tamam. Ayrıldılar. Şimdi daha da güç olacak bu oğlanla çalışmak!.. Niye? Ne bileyim? Bay Konstantinidis parayı hazırlamış mı bakalım? Tatlı bir İstanbul Rumu'ydu film yapımcısı Konstantinidis. Büyük güven duymuştu Gündüz'e; ikinci senaryoyu ısmarlıyordu. Birincisi de çekilmemişti daha. Bu yıl ikisini birden çıkaracakmış. Beyoğlu'nun yabancı filmlerin sultasındaki büyük sinemalarına bakıp, ah birini olsun ele geçirebilsek, demişti bir gün! Yabancı endüstriye karşı sinemamızda ulusal burjuva, Konstantinidis!.. Film anlayışı, yerine göz koyduğu Batı sinema ürünlerinin kötü kopyası. Yönetmeni de aynı kafada biri. Birlikte çalışma yapmak bile gerekmedi. Oturup ne konuşacaklardı? Bay Konstantinidis'in anlattıkları yetip artıyordu!.. Bakinis Gündus Bey. Her bir şey olazak isinde. Ask olazak! Seks olazak!.. Mazera olazak! Gûlerken ağlayazak seyirzi. Göslerinde yaslar dolazak!.. Vire film bu!.. Gözlerini kısar gibi yapıp öyle de duygulu anlatır ki... Para vermekte biraz zorlanır yalnız. Fiyat kırmaya çalışır; Gündüz'ün katı, değişmez tutumunu görünce baş eğer sonunda. Para da almayacaksak niye yapıyoruz bu tatsız işi? Yalnız para mı? Tek türden, hep namuslu filmlerle iyice göze battık mı yolu yok, dürerler defterimizi! Dostlarımız şimdiden arttı!.. Şahin, doğru demek? Ben zararlı film yapmıyorum!.. Hafif, uyduruk şeyler!.. O da yapmıyorum diyor!.. Tartışmanın tam sırası! Konstantinidis yoktu yazıhanede, bir iki sinemacının torbalarına film kutuları dolduran depocu oğlan vardı yalnız. Çıkmış Bay Konstantinidis, uğramazmış artık. Canı sıkıldı. Gelmeyecekmiş. Su kaçıklığı mı ediyor herif? Niye etsin, ayılıp bayılan o... Tretman bende; avans verdi, anlaşma da var... Neyse, o da yarına kaldı... Az mı para aldık bugün?.. Parmakkapı'da bir bankada bir küçük hesap açtırmıştı Pervin'in zoruyla. Cebindeki paranın birazını yatırmayı düşündü önce, sonra vazgeçti. Yemeğe gidiyoruz, bakarsın gerekir! Kız ödeyecek ya...

Hem o kadar para, Hilton'da lüks daire mi kapatacaksın? Hayır, kral dairesi!.. Bir şeyler zıkkımlanıp atlar bir dolmuşa, döneriz. Parmakkapı'daki yazıhaneye uğramaktan da vazgeçti. O da yarına kalsın!.. Saat dörde geliyor. Gitmem beşi bulur. Taksim'den bindiği dolmuşta, kımıltısız dalıp kalmıştı yol boyu. Ne bir mutluluk vardı içinde, ne bir sevinme! Öyleyse, niye gidiyorum? Dolmuştan inip de deniz kıyısındaki kahvede, yolları gözleyen Seniye'yi görünce tedirginliği daha da arttı. Seniye hemen kalkmıştı. Yürüyüp gülerek karşıladı Gündüz'ü. Elini uzatırken,

— İşim erken bitti, dedi. Yarım saattir buradayım. Çay içer misiniz? İyi çayları var...

İşte gene; her şey mutluluk veriyor bu kıza!.. Duruşma da iyi geçmiş. Bir tahliye davasıymış; kazanma umutları bugün daha da artmış. Bir kocakarının tek evini bir tüccar yok pahasına... Açıktan geçen şu gemilere bak!.. Bir şilep, bir tanker. Tankerde Rumen bayrağı değil mi? Akdeniz'e açılacak Boğazlar'ı geçip. Ne ülkeler var... Şilep, Yunan şilebi. Karadeniz'e çıkacak. Sosyalist ülkelere gidiyor. Bize hepsi yasak!.. Çakılıp yaşayacaksın burda... Çay güzelmiş. Bu kız da...

— Kalkalım mı?

Durup baktı Gündüz. Gözlerine bak şu kızın, dokuzunda var yok!..

— Kalkalım, dedi. Yalnız beni bağışla, çok kalamayacağım.

Çocuğun gözleri karardı, ağlayacak!..

— Bugün gazeteden ayrıldım. İşsizim artık!..

Gülümsemeye çalıştı. Seniye'nin bakışlarındaki buğuyu, yoğun, sıcak ilgi kapatıvermişti.

— Ayrıldınız mı?

Kaygı vardı sesinde.

— Peki, onlar mı şey yaptılar?..

— Hayır, dedi Gündüz gülerek. Ben şey yaptım!.. Evde çalışacağım artık.

— İyi. Ben de sandım...

Ne sandın? Getirmedi sonunu. Bir süre suskun kalıp kalktılar. Çıkmış, aynı suskunlukla Rumelikavağı dolmuşuna yaklaşmışlardı ki:

— Şurda bir yerde yiyelim istersen, dedi Gündüz. Olur mu?

— Nasıl isterseniz!.. dedi Seniye.

Örtmeyi başaramadığı bir kırıklık vardı sesinde. Belli ki hiç de öyle istemiyordu o. Nasıl istiyorduysa... Benim istediğim olsun bu akşam. Daha iyisi bu. İkimiz için de... Camiyi geçip balıkçılara bakındılar bir süre. Yandaki büyük, lüks lokantaya girecekti Seniye, ona da karşı çıktı Gündüz. Kazıktır burası; bir dünya paramızı kesecekler şimdi. Beri yandaki küçük balıkçı lokantası da iyi değil mi? Bak, şipşirin bir yer. Peki! Hem burda görülme olasılığımız daha az! Onu da desene!.. Derim, ne var?.. Üst katta, pencere kıyısındaki masaya oturduklarında Seniye de sevinmiş göründü. Boştu ufacık salon. Bu saatte kim olacak? İşte Boğaz önümüzde!.. Karşıda iskele, takıp takıştırmış bir sürü cicili balıkçı teknesine uzanıvermiş. Bitişikteki kahvenin önünde yaşlı balıkçılar, kaykıldıkları sandalyelerde tembel tembel çene çalıyorlar. Gerilerde batan güneş, karşıda yayılıp Anadolu yakasını akşama boyamış. Boğaz'dan gemiler geçiyor gene. Martılar inip kalkıyor. Sen ne içeceksin? Peki, ben de rakı. Bir küçük şişe olsun. Balık ne var? Kalkan. Peki kalkan. Getir işte bir şeyler. Garson gidip de Seniye'yle karşı karşıya kalınca en güç an gelmişti! Bu gülümseyerek bakışmaya uygun bir şeyler aramasına gerek kalmadı ki.

— Sevindim, dedi Seniye. Biliyor musunuz, hep düşünüyordum, düzeltmenlikle boşuna harcıyorsunuz vaktinizi diye... Öyle iyi şeyler yapabilirsiniz ki...

— Sağ ol!

Pek isteksizce söylemişti. Ne diyeyim başka? İyi kötü bir şeyler yapıyoruz işte. Niye ben de ona "Siz" demiyorum? Ne bileyim başladık bir kez! O gece, o da "Sen" demişti; sonra unuttu mu ne oldu? Bir kadeh içince anımsar!.. Nerde kaldı bu garson? Salon dolu olsa bir de...

— Bağımsız olmak iyi de, güvenemiyor insan, dedi Gündüz. Gazetenin ne güvencesi vardı? Ama ne de olsa bir iş... Bakalım atıldık; deneyeceğiz. Sıkıntıya alışığız...

— Niye sıkıntı çekeceksiniz? dedi Seniye. Yalnız değilsiniz...

Birden, hem de öyle içtenlikle söyleyiverdi ki. Güvence veriyor. Hay kız, sen çok yaşa!.. Nasıl bir coşku var şu bakışlarda. Gerekirse kurtaracak beni!.. Dudaklarını da boyamış bugün! Yeni mi çarptı gözüne? Her vakit boyar. Yoo, bugün daha başka. Saçları da... Garson gelip tepsi dolusu öteberiyle bir anda donatmaya başladı masayı. Salatada roka da var. Midye, pilaki, peynir, patlıcan tava, bu ne, köpoğlu mu? O da kalsın, yeter!.. Karidese boş ver, balık yiyeceğiz. Peki, o da kalsın!.. Seniye'ye bıraksa, bütün tepsiyi boşalttıracaktı. Eli açık kişileri sevdiğimi biliyor mu, nedir!.. Her şeyi yerli yerine koyup buzlu rakı kadehlerini kaldırdıklarında kızarır gibi gülümsedi Seniye,

— Yeni çalışmalarınız için içelim, dedi. Hadi başarılarınıza!..

— Sağ ol!..

Beylik sözler! Ne desin kız? Pervin de aynı şeyleri mi söylemişti ne? Bu daha... Ne? Genç, hem de... İlk kadehte gözlerini dikti gözlerime. Çimenrengi. Ağbisine hiç benzemiyor. Oğlan serttir, sonra hep saklı bir şey vardır bakışının altında. Aşağılık içtepisiyle kıvranır sanki!.. Bunun her şeyi ortada, gün ışığında. Kumsalda çocuklar oynar, güneş altında; öyle...

— Nihat'ın tutuklandığını biliyorsun değil mi?

— Biliyorum, dedi Seniye. Örgüt işi sanırım.

Sustu. Pek konuşmak istemiyordu sanki. Örgüt işi olunca... Yoksa bu da mı örgütten? Sanmam. Aman sussun; giz ortaklığına kalkmayalım bir de... Atıl Beylerin duruşması ne durumda? Ankara'dan bilmem ne bekliyorlarmış. Yadırganacak bir sessizlikle yiyip içiyorlardı ağırdan... Bir şey diyecek de diyemiyor sanki bu!.. Senin gibi!.. Üçüncü kadehi yudumlamaya başlamışlardı ki,

— Size bir şey soracağım, dedi Seniye.

Kız benden yürekli çıktı. Sor bakalım. Gündüz'ün sessiz bakmasıyla duraladı bir, gene aldı,

— Atıl Bey'in karısı eskiden... Sizinle şeymiş değil mi?

— Hayır, dedi Gündüz gülümseyerek. Benim karımdı, Atıl Bey'le şey oldu!..

Gülmesini bekledi kızın da; gülmedi Seniye.

— Siz tutukluyken?

Şimdi, niye bu? Ne güzel alaylı başladıktı.

— Evet... dedi Gündüz, geçiştirmek ister gibi.

Tatsız bir sessizlikte asılı kaldılar birden. Kız bir şeyler daha bekliyor olmalıydı! Tutukluluktan söz etmesinde kışkırtma yok mu? Öyle gelmişti Gündüz'e. Bir kez bu kız cin fikirli değil. Sonra söyleyişi de, aynı çocuksulukta. O tutuklulukların ağırlığına da öyle yabancı ki bunlar. Komiser Atıl Ağbi'yle olmasının ayrı bir anlamı yok ki...

— Nerden duydun sen?

Birden uyanmış gibi başını kaldırıp baktı Seniye,

— Bilmem, dedi. Bir toplantıda Atıl Ağbi mi, yoksa kendisi mi söylemiş ne? Bizim çocuklardan biri sordu bana da... Bilmiyorum dedim...

Öğrenmişsin işte!..

— Size büyük saygıları var!..

Bak, buna sevindim! İçilir!.. Bunu bekliyordum ben de!.. Gündüz'ün kadehinden sessizce bir yudum alışını doğru yorumladığına inanmış olmalıydı Seniye.

— Atıl Bey çok iyi bir adam, dedi. Hep bize yardımcı olmaya çalışır. Çevresi de tutuyor. Yönetime bayağı söz geçiriyorlar... Onların karşısında da biliyorsunuz kapkara...

— Biliyorum, dedi Gündüz. Başka şeylerden söz edelim!..

Böyle kesilivermesine ne anlam vereceğini bilemeden kalmıştı Seniye; biraz sonra,

— Peki, dedi uysallıkla. Nasıl isterseniz...

Yeniden çöken sessizlik bir şeyleri işletiyordu için için. Gündüz'ün kadehini dikip bitirivermesini, dolduruşunu göz altından izler gibiydi Seniye; yorumu da belliydi!

— Çok mu seviyordunuz? dedi birden.

Kızarmıştı. Ürkek, çekingen bakıyordu.

— Bağışlayın, dedi. Merak ediyor insan...

Birden gülmek gelmişti Gündüz'ün içinden. Demek en iyisi bunlarla konuşmak!.. Soycak yerli filmci. Ağızlarına düştü mü gülünçlüğü kavrayıveriyorsun.

— Hiç kimseyi sevmedim ben, dedi Gündüz. Bir evlilikti. Şöyle ya da böyle bitti. İyi ki de bitti... Sıkıcı evlilik...

Bir boşlukta yalpalamış gibiydi Seniye. Düş kırıklığına uğradın değil mi? Kadehi dikip gözyaşlarıyla yaşama öykümü, çektiğim acıları anlatmalıydım!.. Sen de kurtarıcı melek, yaralarımı sarıp sarmalar, beni mutlu etmek için çırpınırdın! Bu kadar kötüsünü artık ağbin bile çekmiyor kızım!

— Çok katısınız!..

Ağzından kaçmış gibi çıkan bu iki sözcükle toparlandı Seniye, yavaşça ekledi.

— Hiç böyle düşünmedimdi. Evlilik sıkıcı da olabilir. Ama seviyorlarsa birbirlerini...

Duraladı. Tamamlasana! Evet, seviyorlarsa...

— Sevgi de değişen bir şey, dedi Gündüz, her şey gibi... Birbirlerini göremez duruma gelirler, çok değil, bir süre sonra...

İçkinin de etkisiyle mi ne, iyice kızardı Seniye.

— Hiç de değil, dedi. Annem, biliyorsunuz; Şem'i Bey'le evli. Bunca yıl, ben onların bir kez bile görmedim şey olduklarını! Öyle bağlılar birbirlerine, öyle mutlu...

Yaaa, öyle mi? Ne diyeceksin? Hiç!.. Bırak, kız, ayıncaya dek yaşayıp gitsin mutluluk düşünde! Nasıl olsa başını çarpar bir gün!.. Ben de gerçekten katı mıyım ne? En azından aydın "mükemmeliyetçiliği" benimki! Yok mu mutlu olan? Evlilikle mutlu olan? Tanıdığı birilerini anımsadı. Çoluk çocuğa karışmış, birbirlerine sımsıkı bağlanmış karı kocalar. Mutlular mı? Ne

bileyim? Ayrılmadıklarına göre... Ayrılamıyorlar demek!.. O zaman mutluluk oluyor!

— Karamsarsınız demek!..

— Yo, dedi Gündüz. Ne karamsarım, ne iyimser. Gerçekçi olmaya çalışıyorum...

Dili açılmıştı Seniye'nin. Daha dik bakıyordu şimdi. Aldı gene,

— Bizim arkadaşlardan da var sizin gibi düşünen. Tartışırız bazı. Emine'yle konuşsanız iyi anlaşırsınız. Bağışlayın, bana ters görünüyor. Gerçeklik buysa... Mutluluk da yok yeryüzünde... Çok tatsız... Çalışmanın, didinmenin ne anlamı kalır? Sonra çocuklar... Onlar nasıl olacak? Çocuğu çok severim ben...

Bu kız içkiyi biraz kaçırdı mı ne? Isı da arttı bakışlarında; iyiden iyiye kızgın! O çimenyeşili gözlere bu kadarı çok değil mi? Kavurup yakar! O zaman parçalar işte adamı!.. Kaplan yavrusu!.. Yandaki masaya da bir çift gelmiş. Birileri de merdiven ağzında...

— Dilerim sen mutlu olursun, dedi Gündüz sevecen bir bakışla. Biz yanılıyor olabiliriz. İnşallah da öyledir. Herkes kendi deneyini yaşıyor. Yol bir tek değil. Sevgiyi tanımak gerek...

Sustu. Başka ne diyeyim? Seniye de önündeki yiyeceklere dönmüştü suskunlukla. Biraz sonra, garsonun getirdiği kalkanlar için tabakları aralayıp yer açma çabaları, çöken ağırlığı dağıtır gibi oldu.

— En sevdiğim balık, dedi Gündüz. İçerde kaç kez düşlemişimdir şöyle bir masayı. Nar gibi kızarmış kalkan...

İlgisiz gibi dinliyordu Seniye. Başını kaldırıp baktı yavaşça.

— Başka neler vardı içerde düşlediğiniz? dedi.

Gene başladı kurcalamaya. Söyleyeyim mi neler düşlediğimi?

— Özellikle cinsel açlıkla ilgili düşler ağır basar... dedi. Hele düzenli bir cinsel yaşamdan kopup gelmişseniz.

Gözlerini kaçırır gibi önüne baktı Seniye. Utandın mı kızım? Sen istedin.

— Asıl büyük düşlerden söz etmiyorum, dedi Gündüz; devrimcinin özlemlerinden. Onlar dışarda da, içerde de aynı... Bunlar, günlük yaşam içindeki doğal şeyler. Kalkan demiştim, onun gibi. Cinsel istek de karnımızın acıkması bir tür...

— Anlıyorum!..

Belli anladığın, sesin titredi titreyecek!.. Gözlerini de kaldır, göreyim artık!.. Tıpkı anladığın gibi, Feriha'yı da öyle istiyordum işte. Şu anda seni de... Kalksak mı? Balığa yeni başladık daha. Şişe de bitmiş.

— Bir küçük daha getirtelim mi?

Soruşunda da çağrı var! Getirtelim. Bir küçük rakı daha açtırdılar. Saati de kaç ettik? Sokaklarda insanları vuruveriyorlar; o da umrunda değil bu kızın!.. Söylesem korkak mı der? Demez. Demez de... Kafasında başka şeyler dolaşıyor, belli. Erkeğini arıyor. Genç kız, niye aramasın? Kız mı? Ne bileyim? Şaşırır gibi oldu birden. Niye hep kız gibi düşünmüştü? Kadın belki de! Bizim Anadolulu kafamız... Sorayım mı? İyice sapıttın!.. Gene iyi, az içmedik...

— Ben de sana sorayım... Erkek arkadaşın var mı senin? Ne diyorlar şimdi? Boy friend...

Duyduğuna inanmıyormuş gibi baktı Seniye. Toparlandı. Gene de heyecanını gizleyemiyordu. Gülümseyerek bakan Gündüz'ü görünce o da gülümsedi.

— Yok, dedi kesinlikle. Hiç öyle ciddi ilişkim olmadı bugüne kadar...

Açıklama gereği duyuyordu, ekledi.

— İlle de olmasın demedim ama olmadı işte... Rastlantı bu işler...

Rahatlamış gibi güldü. Kapı istediği yola açılmıştı sonunda!.. Doğru mu söylüyor bu? Demek daha ağzı süt kokuyor bu genç avukat bayanın!.. Kadınların sözüne niye inanmayız? İnanmazsan inanma!.. Yok, inandım. Gerçekten saf kalmış bir yanı var bu kızın. Gözlerinde, yüzünde; sağa sola kımıldanışında bile. Sanki gelişmemiş!.. Bir de Feriha'yı düşün. Daha

çadıra geldiği gece bilgisinin derinliği... Bana saygıları varmış! Atıl Bey'in de. Bırak Atıl'ı... O olmasa, yıllarca erkeksiz mi duracaktı o karı? Kim bilir, kaç Atıl'la yatıp kalkacaktı? Peki, sen? Sen ne yapardın? O içeri düşeydi de sen kalsaydın dışarda? Bunları mı çözeceğim şimdi? Kolay değil, değil mi?..

— Sevmediğim biriyle ilişki kuramam ben.

— Haklısın, dedi Gündüz.

Kısa kesip konuyu kapatmak en iyisi! Yeni bir şeyler aranıyordu ki,

— Sevdiğiyle bile ilişki kurmak çok güç!.. diye ekledi Seniye.

Rakı kadehini bir dikişte boşalttı nerdeyse. Dilini çözmeye çalışıyor. Ne yapayım? Ben açılamıyorum, o açılsın biraz!.. Kalksak iyi olacak. Yandaki masa boşaldı, merdiven yanındakiler de kalkıyorlar. Garsonlar karşımıza dikilip hadi gidin diye bakmaya başlamadan, biz de...

— Demek hiç sevmediniz siz. Peki, o şiirleri yazarken; sonra o konuşmaları, yalan mı hep onlar?..

— Yalanı sevmem, dedi Gündüz. Sanat gerçeği ayrı bir şey. Aşk şiirlerim de yok benim. Senaryolardaki konuşmaları diyorsan, yaptığım, eldeki kurguya uygun sözleri bulup koymak. Doğrudan kişiliğime bağlı değil ki... Oyuncuları da, sözgelimi, gerçekten sevişiyor görmek gibi bir şey bu!.. Sevgiyi bilmem demedim...

Gözlerini dikmiş bakıyordu Seniye. Oyuna mı geldik?..

— Seveceğiniz birini nasıl düşünürdünüz?

Kız anket defteri yazdırıyor bana!.. Güldü,

— Bir yetmiş boyunda, balık etinde, kumral, Enstitü'yü bitirmiş.

Bir kahkaha attı Seniye.

— Alay ediyorsunuz benimle, dedi.

— Yo, alay etmiyorum, dedi Gündüz, takılıyorum. Gazete duyurusuyla sevgi aramak gibi... Tanıma uygun sevgi olmaz.

Belki de daha önce tanımadığımız, tanımlayamadığımız bir duygu uyandırmak gerekir. Değil mi?

Yanıt verecek gibi değildi Seniye; mutlulukla dalıp gitmişti Gündüz'ün gözlerine; içine düşecek! Dinlediklerini sindirir gibi bu sessiz bakıştan sonra içkinin silip atamadığı son engeli de aşarak doğruldu birden,

— Evet öyle, dedi fısıldar gibi. O duyguyu biliyorum ben işte... İsterseniz alay edin gene...

Kötü yakalanmış da kurtulmayı hem beceremiyor, hem istemiyor gibi kaldı Gündüz.

— Ne alayı, dedi kekeler gibi. Aklımdan bile geçmez... Sen... Hep saygı duydum sana... Kalkalım artık istersen...

Ses çıkarmadı Seniye. Bir yudum kalmış rakısına baktı; vazgeçti almaktan. Garsona el etti hesabı getirsin diye. Bekliyor olmalıydı, Gündüz'ün bir şeyler demesine kalmadan yetişti garson.

— Bak bugün ben para aldım; izin ver de ben ödeyeyim... Lütfen...

Hiç duymamış gibi, çantasından çıkardığı parayı garsona uzattı Seniye. Kalktı. Üstünü bıraktı. Çok para. İçki iyice başına vurdu bu kızın demek!.. Kapıya çıktıklarında kıyı bomboştu. Kahvede, içerde birileri olmalı; sesler var. Boğaz'dan gelen bir gemi sesi serin geceyi kesiyor gibiydi. Şilep geçiyor gene. Sovyet şilebi. Seniye duralamıştı. Sallanıyor mu? Uzanıp yavaşça kolundan tuttu Gündüz,

— Sağ ol, dedi. Tatlı bir gece geçirdik.

Bir şey demedi Seniye. Ağır ağır yürümeye başladılar. Minibüs durağına yaklaşınca, o sessizlik içinde orayı da geçti Seniye. İskele önünde,

— Biraz yürüyelim, dedi söylenir gibi... Başım ağrıdı...

Ses çıkarmadı Gündüz. Az içmedin ki. Hadi kus bir de. Gecenin bu saatinde kimsenin bizi göreceği yok ya, sonra araç bulmak sorunu var. Son minibüsü de kaçırırsak... Taksi benden; doğrusu da taksiyle gitmek. Aralıklı ışıklar altındaki rıh-

tımda yürüyorlardı. İstavrit tutarlardı bu ışıklar altında. Şimdi herkes erkenden evine kapanıyor. Korkudan. Bir korkmayan biz! Arabalar bile tek tük geçiyor.

Birden döndü Seniye,

— Biliyorum, dedi, bana hiç önem vermiyorsunuz...

Önem vermiyor muyum? Sözü nereye getirecek bu kız?

— ... Aptalın biri diyorsunuz belki de...

Havayı çevirmeye çalışır gibi bir takılmayla,

— Aptal olsan böyle konuşabilir misin? dedi Gündüz.

Duymamış gibi sürdürdü Seniye,

— Çirkinim belki de... Gülünç buluyorsunuz beni...

Toparlandı Gündüz. Tüm kadın duyarlılığıyla ilgi, övgü bekliyor bu kız. Esirgeyecek ne var?

— Asıl sen kötü düşünüyorsun benim için, dedi yavaşça. Biliyorsun güzel olduğunu... Beni gülünç etme lütfen... Taştan mı sanıyorsun beni?..

Titrer gibi bir sesle,

— Gülünç etmek mi? dedi Seniye... Hiç tanımadığım duyguları tattım ben... İlk gördüğüm günden beri...

Sonunu getiremedi. Gerek de yoktu. Söylenecekler söylenip bitmişti. Bu ışıltılı kıyıda yeni bir adım atmanın kararına varmaktı sorun. O adımı atmak da Seniye'ye düştü. Taştan olup olmadığını dener gibi sokuldu. Ne yapar, nasıl savunurdu Gündüz? Taştan olmadığı gizini de ağzından kaçırmıştı bir kez... Kızın incecik dal kollarıyla tırmanmasına da karşı koyamadı. Islak dudaklarını karanlıkta aranır gibi yüzünde gezdirmesine nasıl karşı koysundu?.. Taş mıyım ben? Ateş gibiydi Seniye'nin ağzı. Anason kokuyordu. Değil, yosun kokuyor... Deniz, anason kokuyor gecenin bu karanlık serinliğinde! Bir gemi geçiyor gene. Geçerse geçsin. Gündüz de yitirmişti her şeyi. İki fener arasındaki karaltılı kıyıda sallanıp kaldılar bir süre. Avuç dolusu meyveleriyle kımıl kımıl bir dal gibiydi kız. Soluk soluğa bir şeyler sayıklıyordu ikide bir.

— Seni seviyorum... Seviyorum...

Gündüz tıkanmıştı. Yavaşça yanına çekti kızı, yürümeye çalıştı. Bir cip geçti, içinde askerler. Ardında bir polis arabası. Bir minibüs geçti. Kolu kızın omuzunda, Büyükdere'ye doğru yürüdüler bir süre. Mutlu bir sokulganlıkla yanı başında sessiz yürüyen Seniye'ye baktı. Peki, şimdi ne olacak? Yenik düştüm. Kadınca bir oyundu. Birlikte oynadınız! Sen daha mı içtensin? Hep oyun, demişti Pervin. Ne güzel oyun!..

— Dönelim artık...

Şu sözlerinde bile kışkırtma var! Bir suskunluktan sonra başkaldırır gibi,

— Nereye gideceğiz? dedi Seniye. Nefret ediyorum o evden... Makbuş... Dangalak ağbim... Zühtü Bey'i hiçbir gün sevmedim. Babam olacak... İyi ki yok... Tümünün...

Birkaç tümceyle çizdiği ev görünümüyle bunalır gibi oldu Gündüz de!.. Ee, peki, nereye gideceğiz? Üstelemekten korkuyordu. Bu oyunu sürdüreceğiz demek!.. Kötüye varacak... Ne yapayım?..

— Pervin olmasaydı delirirdim ben o evde... Ya da canıma kıyardım!..

Pervin olmasa mıydı? Bu kız gerçekten saf!.. Pervin olmasa, başka şeyler olurdu!.. Yepyeni bir durum çıkardı ortaya!.. Ne çıkardı? Bu kız kendine kıyarmış o zaman... Doğru bu kız. İyi ki var Pervin!.. Yandan geçen bir arabayı durdurup Taksim demesine karşı çıkmadı Seniye. Uysallıkla binip başını göğsüne bıraktı Gündüz'ün. Suskun kaldılar. Gündüz toparlanmaya çalışıyordu. Ne çocuğu, belki de çok kurnaz bu kız. Avukat... Hem de kadın. Değil, gerçekten çocuksu... Her şeyiyle... Şu sokuluşuna bak...

— Uyu istersen!.. dedi Gündüz...

Bir kısa sessizlikten sonra,

— Uyuyamam, dedi Seniye... Uykum azdır zaten... Bu gece de...

Bu gece ben de kolay uyuyamayacağım!.. Seniye anımsamış gibi,

— Pervin'e giderim, dedi yavaşça... O eve giremem...

Pervin'e mi gidersin? Donup kalmıştı Gündüz. Bir şey yapmalı... Başını yavaşça kaldırıp baktı Seniye,

— Bir yerlere gidelim, dedi. Ne olursun? Götürüp kapatma beni o eve...

Son duvarı aşmanın mutluluğu vardı gözlerinde. Dönüp başını daha güvenle bastırarak yaslandı Gündüz'ün göğsüne. Şimdi bizim eve mi gideceğiz? Olmaz. Niye? Olmaz işte... Bir kez Madam... Ne karışır Madam!.. Hacıosman Bayırı sapağına yaklaşıyorlardı, Gündüz eğildi,

— Aşağıdan gidiyoruz, dedi şoföre...

Artık o da bırakmıştı kendini. Kireçburnu, Tarabya, Kalender, arabanın camında kayıp giden yollar, araçlar, yapılar; karanlık Boğaz'ın varlığını kanıtlar gibi ara sıra homurdayarak geçen gemiler, motorlar, içinde yitip gittiği mutlu bir oylumun parça parça renkleriydi artık. Yeniköy'de, geçen yıl bir film çekimine geldikleri büyük otelin önünde durdurdu arabayı. Resepsiyonda bekletmediler. Bir oğlan alıp asansörle çıkardı. Odada ışıkları yakıp kapının anahtarını da çevirince yalnızlıkları içinde inanılmaz bir şeyle baş başa kalmış gibi bakıp kaldılar. Gündüz, işin niye buraya vardığına, Seniye nasıl olup da varabildiğine şaşıyor olmalıydı. Kız üstünden ürkekliği de atmıştı. Bir adımda kollarını boynuna doladı Gündüz'ün. Ayaküstü, coşkulu dakikalarla soluk soluğa kaldılar bir süre. Yavaşça bıraktı Gündüz. Düşünmek, bazı şeyleri... Düşünmek mi?.. Seniye tuvalete girdi, kapıyı kapattı. Gündüz ceketini çıkarıp astı, kravatını gevşetti. Odaya baktı. Yalnız kalınca üstüne ağırdan bir yük oturmaya başlamıştı yeniden. Pencereye gidip kapalı perdeyi araladı. Karanlık. Koruya bakıyor burası. Camı açtı. İçeri giren serin, temiz havayı soludu derin derin. Kapattı camı, perdeyi çekti. İki yatak. Önce konuşalım... Neyi, nasıl konuşacağını bilemiyordu ki... Yanlış bir şey yapmayalım!.. Güldü kendi kendine. Acılık vardı gülüşünde. Yanlış neresinde? Seviyor muyum bu kızı? Pervin'i seviyor muydun? Bilmem. Ben kimseyi sevemem!.. Bu kız başka sonra... Pervin

dul... Bu mu nedeni? Bilmiyorum. Seniye çıkmıştı tuvaletten. Yüzünü yıkamış, saçları ıslak. O girdi. İşini bitirdi, yüzünü kurularken aynada kendine baktı. Kötü bir şey yapıyor muyum, diye sordu. O da bilmiyor. Kim biliyor ki bunun iyisini kötüsünü?.. Bir de kıza sorarsın!.. Yatağa oturmuş, dalgın önüne bakıyordu Seniye. Gündüz girince kaldırdı başını... Değişmiş mi bu kız. Keşke!..

— Bakın, dedi Seniye, heyecanını gizleyemediği kısıkça bir sesle. Benim için yanlış şeyler düşünmenizi istemem...

Gerçekten değişmiş. Yavaşça gidip karşıki yatağa ilişti Gündüz.

— İsteyerek geldim buraya, diye sürdürdü Seniye. Mutluluk duyuyorum. Seviyorum çünkü. Sakın aklınıza bir şey gelmesin.

Duraladı gene. Önüne bakıyordu. Ne gelmesin aklıma?

— Bu birlikte oluşumuz hiçbir sorumluluk yüklemez size... Anlatabildim mi?..

Beklemediğim kadar güzel anlattın da... Benim için de çok mu kolay sanıyorsun?.. Bir sessizliği Gündüz bozdu,

— Bu sözlerin bana daha büyük sorumluluk yükler, dedi yavaşça. İyi kızsın sen. Tertemiz... Sana verebilecek bir şeyim yok benim. Evlilik karabasan geliyor bana. Sen çocukları seviyorsun. Ne güzel... Küçük kızım vardı, yitirdim... Hep acıları anımsıyorum... Bir daha giremem böyle bir oyuna. Yaşamımızı biliyorsun. Ne olacağımız belli değil bizim...

Sustu. Nasıl da istiyordu şu karşıda gözlerini dikmiş bakan apaydınlık kızı. İçki ne yapabilir buna?

— Konuşmadığımız şeyler de var, diye ekledi. Bu yollardan geçtin mi bölünüp parçalanıyor sevgi... Seni kıskanıyorum; nasıl güvenle söylüyorsun, seni seviyorum diye... Ben de inanabilsem...

Sustu. Önüne eğdi başını. Doğru davranmanın yeğnikliği vardı üstünde. Geceyi burda geçiririz. İki ayrı yatak işte... Yarın da...

— Evet, dedi Seniye, akıllıca bir anlaşma yaptık demek!..

Gülümsüyordu. Acılık var mıydı bu gülümsemede? Göre-bildiğimden çok akıllı bu kız. Korkmak gerek belki de!.. Bir şeyler daha diyecek oldu Gündüz, kalmadı, Seniye kalkıp yanına geçti yavaşça önlemek ister gibi, kollarını dolayıp sımsıcak bıraktı kendini. Sabah on'a geliyordu Gündüz uyandığında. Odaya, çevreye şaşkın, anımsayamamış gibi bakmıştı bir süre. Yandaki yatakta Seniye uyuyordu daha. Kalktı yavaşça, tuvalete girdi yıkanıp saçlarını taradı. Tıraş olmayacaktı. Yüzüne baktı aynada; dupduru bir uykuyla dinlenmişti. Yaşamım boyu kaç sabahım oldu böyle? İlk kez belki de... Ya yadsırız, ya unuturuz geçmişi, ilk kez deriz hep. Feriha'yla bile kaç kez... Ne vakit böyle oldu Feriha'yla? Pervin'le de, hiç kimseyle de olmadı... Gerçekten ilk kez tadıyordu böyle bir duyguyu. Beceriksiz iç çekişleriyle mutluluğu ilk kez heceler gibi mırıl mırıl arayan bu yapayalnız, incecik kızla gece boyu bölüştüklerini, laf ebesi kesilmiş gövdelerin hangisi verebilirdi? Bir de şu düğümlenip kalan korku olmasaydı içinde. Kaygı, tasa, tedirginlik karışımı bir kördüğümdü korku dediği. Böyle olmayan mutluluk mu var? Bize göre değil varsa da!.. Çıktı tuvaletten. Seniye de uyanmıştı. Gülümseyerek bakıyordu. Hüzünlü gülümsüyordu bu. Yaklaşıp ilişti yatağın kıyısına.

— Günaydın, dedi... İyi uyudun mu?

Mutlulukla gözlerini kırpıştırdı Seniye...

— İlk kez böyle uyuyorum, dedi.

Söylediğinin bilincine varır varmaz da kızardı; uzanıp gülerek boynuna sarıldı. Bu coşkulu sevişme çağrısına da karşı koymadı Gündüz. Otelden çıktıklarında on bir'i bulmuştu. Kahvaltıyı otelde yapmadılar, ayrı ayrı çıktılar önlem olarak. Ayaküstü bir yerde tostla soğuk süt yudumlarken dalgın, sessizdi ikisi de. Tostçudan çıkıp da durağa yürürlerken durdu Gündüz,

— Kim olursa olsun, başka biri duyarsa bu gizimizi bütün güvenimi yitiririm, dedi.

Düşünmeye bile kalmadan,

— Evet, ben de, dedi Seniye. Bu gizi kimseyle bölüşemem ben...

Yaklaşan otobüse koşarlarken, gülerek baktı,

— Bu tür övünmeler daha çok erkeklerin işidir derler, dedi.

Kalabalıkça bir otobüsün arka sahanlığında, pencere kıyısına bir yere sıkıştılar ayaküstü. Tek tük konuşmalarla bir süre denizi seyrettiler. Duruşması yok muydu bugün?

— Eve gideceğim, dedi Seniye. Yalnız kalmak istiyorum. Bazı şeyleri içime sindirmem gerek...

Sustu. O suskunluk gene tek tük sözcüklerle sürüp gitti yol boyu. Anımsadı Gündüz, öğlende Bap'da Refik'le buluşacaklardı. Doğru Taksim'e mi gitsem? Önce eve uğrayıp şu çantayı bırakmalı, akşam az kalsın meyhanede unutuyordu. İçinde çeviriler, notlar, öyküler... Belki Bap'a hiç gitmemek iyisi! Daha içime sinmeyen epeyi şey var benim de... Elmadağ'da arabadan inince Seniye'ye baktı, göz kırpıştırıyordu gülümseyerek. Yavaştan el salladı uzaktan otobüse, dönüp ağır ağır yürüdü. Ayrılırlarken Seniye'nin sımsıkı el sıkışını,

— Ararsınız değil mi? derken incelikle gene "siz"li konuşmaya dönüşündeki ürkek titreşimi düşünüyordu. Onun için bilmiyorum ya, benim için iyi olmadı belki de. Alışık değilim böyle ilişkilere. Başlayan bir yalanı sürdüreceğiz. Sürdürecek miyim? Pervin'e telefon edecekti bugün. Öyle güç geliyordu ki. Niye bu kadar karıştı yaşam? Kapıdan girer girmez Madam çıktı odasından,

— Ka sen geldin? dedi. Nerdesindir? Akşamdan belli aroorlar...

— Kim arıyor?

— Bir kadındır. Sabah da gelmiş ise yoktur dedim... Kâğıt yazmıştır odanda...

Bir kadın mı? Pervin geldi demek! Fırlayıp çıktı odaya. Kâğıt, masa üstündeydi. Salih hastaneye kaldırılmış. Mide delinmesi. Dün gece ameliyata almışlar. Ağırmış durumu. Hep beni görmek istemiş. Bir de sabah notu: Ben Salihlere gidiyo-

rum. Selam. Bu karı da aptal, hangi hastane olduğunu bile yazmamış. Samatya Sosyal Sigortalar'dır, niye yazsın? Peki, niye eve gidiyorum, diyor? Sabah yazmış onu. Fırlayıp bir arabaya atladı. Saraçhane'ye kadar ikircikliydi; eve mi gitmeli, hastaneye mi? Kemerlere yaklaşırken, Fatih'e döneceğiz, dedi şoföre. Olmazsa Samatya'ya geçeriz. En kötü olasılıklarla buzdan bir bıçak saplanmıştı yüreğine. Atmaya çalışıyordu hep. Bir şey olmaz ona! Kaya gibidir. Ne işkencelerden geçmiş heriftir o... Evin kapısında arabadan inerken duralar gibi oldu. Kötü bir şeyler var bu evde. Kapı açık, sesler geliyor. Ağlama sesleri. Ayakları geri giderek eve girince kesindi artık: Ölmüş. İçini çeke çeke ağlayan Hacer Hanım'dı. Odada başka kadınlar, işçiler vardı. Girip çıkanlar. Karşıda çocukların odasının aralık kapısında *Kuran* okuyan başörtülü iki kadın görünüyordu. Hacer Hanım kapıdan giren Gündüz'e, iki yana sallanarak birden yükseltmişti sesini.

— Gündüz Beeey, gördün mü başımıza gelenleri, Gündüz Bey?..

Damat Fahrettin, Gündüz'ü kolundan tutup bir yere oturttu. Olayı anlattı ağır ağır. Tok bir sesi vardı. Bildiri okur gibiydi konuşması. Sabah on'da ölmüş Salih. Fatih Camii'ne kaldırmışlar. Öğle namazına gecikmiş, ikindiye yetiştireceklermiş.

— Hep sizi sayıkladı Ağbi, dedi. Arattık ama... Gazeteden ayrıldı dediler...

Donmuş gibiydi Gündüz. Söylenenleri duyuyordu sadece. Hastaneye kaldırmada gecikmişler biraz, geçer diye. Okutup üfletmiştir Hacer Hanım! Pervin Abla da biraz önce çıkmış. Doktor yokmuş burda; buluşmalı hastalar gelecekmiş filmlerini almaya. İşçiler demiş ki, Salih Ağbi'ye görkemli bir tören yapalım, yarına bırakıp. Sendika da demiş. Hacer Teyze günah, diyormuş. Ölü yarına kalmazmış; mübarek günmüş bugün, Cuma günü.. Nasıl karşı çıkarız Hacer Teyze öldü demişse? Çocuklarını da şimdi dilediği gibi okutur; birini imam, birini müezzin yapar... Kalktı.

— Çıkalım Ağbi, dedi Fahrettin de... Camiye bakacağız biz de... Cenaze ne durumda?

İşçilerle çıkıp ağır ağır yürümeye başladılar sokakta. Gündüz'e yakınlıkla bir şeyler sormak istiyorlardı belki de; taş kesilmiş yüzünü, bilinçsizce, bir boşluğa bırakır gibi attığı adımlarını görünce suskun kalmışlardı onlar da.

— Siz yürüyün çocuklar, dedi Gündüz, bir süre sonra... İzin verin bana...

Ara sokaklara dalıp dolaştı bir süre. İçindeki ağırlık dağılmıyordu bir türlü. Cami avlusuna girip de uzakta, musalla taşındaki tabutu görünce tökezlemiş gibi kaldı. Demek böyle ayrılacaktık Salihciğim seninle? Bir iki adım atıp duvar kıyısındaki taşa ilişti. Aptes alanlar, camiye girenler vardı tek tük. Hıçkırarak ağlayacakmış gibi geldi birden. Gözünde bir iki damla belirdi sadece. Belki de çocukların için aradın beni. Her vakit söyleyecek bir şeyin vardı bana Salihciğim. Benim de. Kimle konuşacağım ben şimdi? Dün gece ben, boş bir oyuna kapıldım gene. Yaşamın değişmez kurallarını tartıştık bir kızcağızla!.. Yalnız bıraktın beni Salih. Biliyorum, ne etsem suçluluğum üste çıkacak. Gece eve gelseydik yetişecektim sana. Ya gelseydik, Pervin basacaktı bizi; o geçiyor içimden!.. Ağlayamıyorum da işte. Utanıyorum. İçine böyle dünyanın!..

XVII

Gündüz, öğle yemeğine, kafeteryaya gelmeyince biraz şaşırdı Refik. Meraklandı da. Adam saat gibidir; hasta olmasın!.. Emine de yoktu ortalarda, gelirim demişti oysa. Günlerdir canı sıkılıyordu, bir de bunlar tuz biber ekiyor. Taksim'den, bir düşte koşar gibi gittiği o gece de hiçbir şeyi değiştirmemişti Emine'yle ilişkilerinde. Kapıda sıcak bir gülümsemeyle karşılamıştı. Üstünde, her yanını örten bir sabahlık...

— Bağışla, demişti, uykudan ölüyorum... Dağıtmadan hemen yatayım, yarın konuşuruz. Odayı biliyorsun, yatağını hazırladım. İyi geceler...

Bir "çekim"lik konuşmayla işini bitirip merdivenlerden çıkıvermişti! Koridora geçip odaya girdiğini anımsıyordu. Sonra... Sabah gözlerini açtığında kendini sedirde giysileriyle uzanmış bulunca da kolay çıkaramadı sonrasını. Bu kadar içmemeliyim ben. Allah kahretsin seni Temel!.. Saat on'a geliyordu. Evde annesi vardı yalnız, Emine erkenden çıkmış. Kahvaltı hazır bekliyordu; kadın buyur etti, tutmak istedi, kalmadı Refik. Günlerce aramadı Emine'yi. Karşılaşmadılar da. İTAŞ FİLM'deki iş bitmişti; birilerinin ortak yapımında iş almış diye duydu. Dün bir rastlantı, ekiple minibüse binerlerken karşılaştığı sokağın içinde. Karşıda bir köşke gidiyorlar, gece de çalışacaklar. Bugün iş koymayacaklarmış, sabahladılar demek, o da uyuyakaldı!.. Üçe geliyordu, kalktı kafeteryadan. Canı sıkkındı iyice. İTAŞ FİLM'in öyküsünü sevmemişti, üstünde bile durmadılar onlar da. Ağızları değişmişti. Daha açar açmaz, sanki bunu bekliyorlarmış gibi,

— İyi, demişti Hami Bey. Siz de düşünün, biz de bakalım... İvecek bir durum yok!..

Gitmişti iş, yenisine bakmalıydı artık. Yetmedi mi baktığımız?.. Saffet Duran'a uğramıştı kaç kez, bulamamıştı. Issız gibiydi yazıhane, ne muhasebede kimse var, ne işletmede. Yalnız depocu oğlan. Saffet Bey ara sıra geliyormuş. Evde kitaplar karıştırdı bir süre. Türkiye'nin yapısı üstüne bir kitap vardı Emine'nin elinde. Gazetelerde de duyurularını görmüştü o günler; övgülü sözler ediyorlardı. Onu aldı okudu yarıya kadar, sıkılıp bıraktı. Söyledikleri, Türkiye'de hep görünen şeylerdi aslında. Ülkede tekeller, diyor sözgelimi... Şöyle bir baktın mı... Ne olacak bakacaksın da? Film yapamadıktan, istediğin filmi yapamadıktan sonra, ne işe yarar öğrendiklerin?.. Tam caddeye çıkıyordu ki karşı sokağa giren Saffet Duran'ı gördü uzaktan. Yazıhaneye gidiyor!.. Sevinmişti. Ağırdan yürüdü gene de. Merdivenleri çıkınca depocu oğlanla karşılaştı. Yazıhanede aynı soğuk ıssızlık. Koridoru geçip kapıyı vurdu. İçeri girdiğinde telefondaydı Saffet Duran. Refik'i görünce donuk

bir selam verdi başıyla; başıyla da değil; isteksiz kımıldattığı gözleriyle. Koltuğa ilişti. Saffet Bey aynı donuklukla dinliyordu telefonu. Renksiz bir "Olur"la kapattı. Eski alaycı gülümsemesiyle bakmaya çalışıyordu. Ne alaycı gülümsemesi; acıyla bakıyor bu adam. Köşeye kıstırılmış, yaralı bir hayvan acılığıyla... Yüzü sararmış, gözlerinin altında kara çukurlar oluşmuş. Konuşmaya başlayınca iyice ortadaydı artık kanayan yarası. Tiksiniyordu bu piyasadan. Bir sürü iğrenç, ciğeri beş para etmezle ne yapabilirdi, ortadaydı işte... Bütün ülke bu!.. Alıp başını gitmek istiyordu!.. İstediğin kadar çaba göster ülkede, iyi bir şeyler yapacağım diye parçala kendini, boştu. Kime yapacaksın?.. Hiçbir şeye değmez bu halk!.. En aşağılık filmlere koşsun bunlar... Saffet Duran'dan ayrılınca içinde kırılıp dökülenleri onarmaya gücü yetmeyecek diye korkmuştu Refik. Cadde boyu yürüdü. SİNE-AR FİLM bitti demek. Peki suç kimde? Narin'i arasam mı? Geldi mi onlar, Anadolu'daydılar gene. ERTAŞ FİLM'e uğrayayım bir. Kalabalıktı ERTAŞ FİLM. Vural kalkıp boynuna sarıldı Refik'in.

— Hoş geldin Ağbi, dedi. Biz gene yolcuyuz...

— İyi dedi, Refik, ben de Ankara'ya gidiyorum...

Nerden çıktı şimdi Ankara? Gene yazıhaneyi beklememi isteyecek bu!.. En iyisini buldum. Hem niye olmasın? Annemi de göreceğim geldi. Ne kadar var ki hep kaçmıştı bu yazıhaneye uğramaktan. Bir sürü pis karıyla yattığı yukarki tozlu depoyu anımsayınca içi bulanır gibi oluyordu. Bugün de niye geldim? O geceden beri Temel de uğramamıştı, burdadır belki. Yoktu, sabah bir gelmiş. Oda boşaldı biraz sonra. Filmlerini sordu, nasıldı işi?

— Ne işi diyordu Vural... Bu iş bitti Ağbi... Porno'dan başka film yok artık!..

Herkes pornoya döküyormuş! Şimdi başlayacakları filmi de son olarak yapıyormuş o da.

— Mesleği bırakacağım namussuzum!.. Daha önce bağlandık yoksa bunu da yapmazdım.

Alışıktı bu ağızlara Refik. Pornonun gizli gizli alıp yürüdüğünü de çoktandır söylüyorlardı. Para ordaymış!.. Birçok sinema dolup taşıyormuş salt pornoyla. Yöredeki güvenlikçileri ya satın alıyorlarmış ya da "çift şanzıman" atlatıyorlarmış; denetime gelen oldu mu, makine dairesinde hemen başka bir film takılı yedekteki makine çalıştırılıyormuş... Bir çalı dibi taşla bakalım!

— Ne yapalım, dedi Refik alaylı gülerek. Biz de o yola dökeriz!..

— Yok Ağbi, dedi Vural evecenlikle, başka yolu yok...

Demek bu da başladı. Peki, nasıl yapılıyor?

— Namussuzum ben yapmıyorum Ağbi, diyordu Vural. Yukarda bizim bir depo var, onu büyüttü çocuklar. Yanda bir çatı altı vardı, onu kattılar. Kara perdeler filan... Fotoğraf stüdyosu gibi bir yer... Bayağı büyüdü... Eşya meşya da koydular, yatak, divan... Gel çıkalım, gör istersen.

Yüreğinde sıkışma duydu Refik. Kımıldamadan kaldı. Utanca batıyordu. Karılarla herifleri yukarda düzüştürüp çekiyorlarmış çocuklar!.. Evlerde de çalışıyorlarmış. Refik'teki donuk bakışla duralayıp aymış gibiydi Vural. Savunma gereği duydu yeniden. Bu işi "yaptıran" firmaları saymaya başladı. Filmleri yapanlar ufak paravan firmalarmış ya, asıl gerekli parasal desteği, araç gereçleri sağlayıp yaptıranlar... Kimler yoktu ki... Atıyor mu bu itoğlu it? Saffet Duran, diyor...

— Evet, dedi Vural, Saffet Duran da. Ne sandın?.. Yanında bir oğlan var depocu, Neşet, onunla ortaklık kurdular gizli... Onu sürecek öne. Yakında o silik oğlanı görürsün piyasada.

Vural'dan ayrılıp da caddeyi çıkarken zonklayan diş ağrısı gibi bir acı, içine işliyordu. Sövüp saymak, birilerinin yakasına yapışmak geliyordu içinden. Emine'yi aranmaya başladı. Onunla konuşmak, tartışmak, onu dinlemek için öylesine bir özlem duyuyordu ki... Niye gelmedi; telefon etsem mi bir? Postaneye doğru yürüyordu ki, akıp giden araçları kollayarak karşıdan bu yana geçen ışıkçı oğlanı gördü. Ekipten değil miydi bu da? Önüne çıkıvermişti.

— Ne o, dedi Refik, iş yok mu bugün?

— Şimdi geldik Ağbi, dedi. Yeni indirdik ışıkları daha... Yirmi dört saattir köşedeydik, karşıda...

Sevindi Refik; duman dağılmıştı.

— Emine Hanım da sizle değil mi?..

— Şimdi geldi o da. Yazıhanede...

Sinema bitişiğindeki ara sokakta bir handaydı yazıhane. Sokağı yürüyüp kapıdan girerken merdivenlerden inen Emine'yle karşılaştı. Birden sevindi Emine,

— Ah, dedi. Aklım hep sendeydi. Şimdi geliyoruz. Bağışla... Bekleyip durdun değil mi kafeteryada?.. Yazıhaneye sorarsın dedim...

Uykusuz, yorgun yüzünde halkalanmış gözleri sevecen gülümseyerek bakıyordu gene.

— Kolay mı filmci olduk, dedi...

Ara sokaktan ağır ağır caddeye çıktılar. Taksim'e yürüyorlardı. Emine konuşuyordu daha çok. Çekimi anlatıyordu. Para sıkıntıları vardı çocukların. Köşke bir gün daha giremezlerdi. Işığı da kaçak almışlardı. Bir işçinin ayağına spot düşmüştü. Bereket atik oğlan, hemen sıçrayınca... Köşedeki muhallebicinin önüne gelince duraladı Emine,

— Şurda salep vardır, dedi. Sabahtan beri çayla duruyorum; canım bir şey de yemek istemiyor.

Girip arkada bir masaya oturdular.

— İşin bozulmuş değil mi?

Utanır gibi önüne baktı Refik. Suçlu kendisiydi sanki.

— Öyle görünüyor, dedi yavaşça...

Görünüyor mu? Garsonun masaya bıraktığı salep fincanına uzanırken,

— Belliydi, dedi Emine. Bana da değişmiş gibiydiler son günler... Allah belalarını versin!..

Sıcak salep, Eskişehir'deki bir çekim sabahını anımsattı Refik'e. Arif Ağbi'yle çalışıyorduk. Neydi filmin adı?

— Peki şimdi ne yapacaksın?

İyice sıkılmaya başlamıştı Refik.

— Bilmem, dedi yukardan gülümsemeye çalışarak. Böyledir bizim piyasa. Bir şey çıkar herhalde...

Pek de inanmadığını belli etmemeye çalışmıştı ya, Emine'nin, başını önüne eğerek suskun kalışı, sakladığını açığa çıkarmış gibiydi. Bir salep daha istedi Emine,

— Toparlanıp kendimiz bir şeyler yapsak, en iyisi ya dedi...

Ses çıkarmadı Refik. Gülecek gibi oldu. İşsiz kalınca yapımcılığa kalkmak eski töremiz!.. İkinci salebi de sessizce yudumladı Emine. Dalgındı. Yorgunluğundan... Bu da çekicilik veriyor bu kıza. Ne vermiyor ki?..

— Kalksak mı?

Boş fincanı tabağına bırakan Emine bakıyordu.

— Kalkalım, dedi Refik. Nereye gideceksin?

— Eve, dedi Emine, nereye gideceğim?

— Ben de gelebilir miyim?

Duraladı Emine,

— Gel, dedi... Ama ben hemen yatacağım... Görüyorsun!..

Gözlerini bir saplantıyla Emine'nin gözlerine dikip bakmaya başlamıştı Refik... Ne çok şey söylemek istiyordu... Sezinledikleriyle tedirgin kımıldadı Emine. Yüzünde kara bir gölge dolaşır gibi oldu.

— Bak, dedi birden... Lütfen, kadınca şeyler beklemekten vazgeç benden... Konuştuk seninle. Bir daha da konuşmayalım artık, olur mu?..

Kaskatı kalmıştı Refik. Ne diyecekti şimdi? Toparlanmaya çalıştı.

— Ne beklediğimi biliyorsun, dedi mırıldanır gibi.

— Biliyorum, dedi Emine, söyledin. Duygularımda değişen bir şey yok benim...

Acı, sert bir yel ortasında uzaktan bakışır gibi kaldılar.

— Yoksa bir dişilik oyunuma mı veriyorsun benim?

— Hayır, dedi Refik. Hiçbir şeye vermiyorum...

Soğuk sessizliği yeterli görmüş gibi eğildi Emine,

— Bak Refikciğim, dedi sevecenlikle, inan ki çok değerli senin arkadaşlığın benim için; beni bundan yoksun etme lütfen. Aramızda geçen şeyi, benim yanlışım diye al; bunalımla ettiğim bir halt de istersen, ne dersen de ama yinelememi bekleme!.. Ben bir yanlışı iki kez yapmam!.. Hele sürekli, kadınlığımın peşine düşmüş bir erkek, iter beni, kaçırır. İşte sana açıkça söylüyorum; evlenme baskısından kurtulmak için yaptım o işi de... Başka biri de olabilirdi. Rastlantı, de...

Duralar gibi yapıp hemen aldı gene,

— Ortak dilimiz bile yok seninle. Sevgi denince ne anlıyorsun? Tanımında birleşiyor muyuz? Beni bir kadın olarak değil de herhangi bir insan olarak görebiliyor musun? Etime imrenmeden... Belki o zaman anlaşırız!..

Refik'in masadaki eline uzattı elini, üstüne koydu. Sıcacıktı. Yavaşça vurdu bir iki yapyakın bir sesle,

— Senin film yapmanı istiyorum ben, Refikciğim, dedi. Sinemacı yanın her şeyin üstünde. Eksiklerini aşacaksın. Neler var daha öğreneceğimiz... Hepimizin... Takma kafanı!.. Kasaba delikanlıları gibi!..

Gülümseyerek çekti elini. Bir şeylerini iyice yitirmiş gibiydi Refik. Hem ne diyecekti? Boş!.. Sessizce bakıp muhallebiciden çıktıklarında da konuşma gücünü bulamamıştı kendinde. Yaşça kendisinden epeyi küçük şu minik kızın akıllı uslu öğütler vermeye kalkışmasına nasıl tepki göstereceğini bulamıyordu bir türlü. Yukardan da konuşmadı ki, arkadaşça dertleşme. Film yapmamı istiyor. Yatmamız rastlantıymış zaten. Yüreğinde burgu gibi dönen bu sözün acısına Taksim'de el sıkışıp ayrıldıklarında gene sessizce ama birden varmıştı. Dönüp peşinden koşmak, dolmuşa, otobüse binmeden yakalayıp, bağıra çağıra hesap sormak geliyordu içinden. Yapamayacağını da biliyordu. Ağır ağır yürüyüp Parmakkapı'ya vardığında durulmuş gibiydi. Ne olmuş sanki? Bitti bu iş. Hem de en uygun biçimde. Narin'i bir arasam. Ağa Camii'ne giriyordu ki peşinden bir sesle duraladı. Döndü; Serdar'dı.

— Si... si... si... size baktımdı Ağbi?..

Nerde bakmış bana? E... e... e... eve uğramıştır!.. Eve meve uğramamış. Bir reklam filmi varmış da... Reklam filmi mi çekeceğiz şimdi? Parasız kalınca... Daha o kadar değil. Reklam filmini Serdar'a önermişler; o da bir şeyler sormak istiyormuş. Sevindi Refik. İşçilikten, parasızlıktan kıvranıp duruyordu oğlan; ben de yeterince el uzatamıyorum. Sana kim el uzatacak bakalım? Ne soracakmış? Sokağın içinde, aşağıdaki kahveye girip oturduklarında, sinyal verir gibi kesik kesik heceleyerek başlayınca şaşırdı; öyle sudan şeyler soruyordu ki oğlan. Ayrıntı çekiminde kullanacağı mercekler; üst, alt çekimlerde alıcının devinimi, yan arka ışıklandırma... Gülümsedi Refik.

— Sen bunları bilmeden mi bana yardımcılık yaptın? dedi takılarak...

Kızardı Serdar,

— Bi... bi... bi... biliyorum da Ağbi, ge... ge... ge... gene de insan...

Doğrudur. İnsan tek başına kalınca... İlk kez çekime çıktığı günü anımsadı. Yönetmen hastalanınca onu göndermişlerdi bir iki çekimlik çalışmaya. Haydarpaşa Garı'nda, bekleme salonunda, giriş çıkış gibi bir şey. On beş yılı geçiyor demek. Bütün bildiğini unutmuş, kalıverecekti nerdeyse. Alıcının ardında yapayalnızdı, herkes de düşman düşman kendine bakıyordu?..

— Bi... bi... bi... bi... bişiy var Ağbi.

Daha da kızarmıştı Serdar. Belliydi bir şey daha olduğu! Önce sinemaya da el attıklarından açtı. Bir ortaklık kurup film yapımına başlamışlar. Herkesi yıldırıyorlarmış. Kimler bunlar? Fa... fa... faşistler'miş... Filmlerinde oynamak istemeyen, günün en yüksek ücretli oyuncusu Fırat Taşkın'ı da yola getirmişler. Oğlunun doğum gününde armağan diye gönderdikleri kutudan mermi çıkınca... Hem de çok az bir parayla oynuyormuş... Oğlanın iyice çenesi açılmıştı. Kekemeliği de geçmiş gibi. Anlatıp duruyor. Dalmıştı Refik. Eminelerin köpeğini kimler vurdu? Hırsızdır inşallah!.. Seninle yatmamız rastlantı... Rastlantı olmayan ne var?.. Bir de listeleri mi? Temizlik için!..

— Ne listesi?

Sinemadaki solcuların listesini yapıyorlarmış! Kimler varmış?..

— Ta... ta... tam öğrenemedik daha Ağbi! Gü... gü... Gündüz Ağbi'yi bi bi biliyoruz yalnız... Ba... baştaymış...

E, ne yapacağız şimdi? Gündüz Ağbi'ye Refik'in haber vermesini istiyordu Serdar. Daha uygun olurmuş. Onları dinlemezmiş bile belki... Kalktılar. Ne diyeceğini bilemiyordu Refik. Serdar'dan ayrılıp Galatasaray'a doğru yürürken iki yanlı akan kalabalığın içinde yapayalnız buldu kendini. Emine de yok artık. Niye yok? Eskiden ne kadar varsa gene var? Listeye onu da koymuşlar mıdır? Belki beni de koydular... Gidip basalım şu herifleri; bir temiz dayak!.. Yüzü sivilcelerle dolu bir oğlanı göstermişlerdi onların adamıymış diye. Geçen yıldı, pek de ciddiye almıyordu kimse. Bizde de var! Solcuları durdurduk, onlar da... Kırış kırış oldu içi. Solcular kim? Emine gelmesin miydi? Gündüz Ağbi'den ne zarar gördük? Söyledikleri, baktın ters görünüyor sana, benimsemezsin... Hiçbiri bana bir şey zorlamadı. Emine de mi? Şaşkın, umarsız vitrinlere bakındı. Kafasında dönenip duran olayların bitişme yerlerinde boşluklar vardı. Kurguda yapışmamış çekimlerin makarada kopuk kopuk dönüp durmalarına benziyordu. Benzemiyordu; onları yapıştırmaktan kolay ne var? Balıkpazarı'na saptı, telefon postanesine girip gazeteyi aradı. Gündüz Bey'in ayrıldığını öğrenince şaşırdı. Öğlende de gelmedi. Yoksa kaçtı mı? Nereye kaçacak? Ne bileyim, Rusya'ya filan kaçar bunlar? Nâzım Hikmet nasıl kaçmıştı? İçindeki karmaşa çalkantıya dönüşür gibi oldu birden. Balıkpazarı'nda yürürken her vakit duyduğu tadın öyle uzaklarında geziniyordu ki... Tarlabaşı'na inince çabuk çabuk yürümeye başladı. Eczane sokağına inerken ikircikliydi. Niye girdim bu sokağa? Eczanede Fuat'ı arkası sokağa dönük, raflarda ilaç aranırken görünce evecenlikle, koşturur gibi geçip karşı sokağa saptı. Kurtulmuştu!.. Neyi konuşacaktım?.. Emine Yeşilçam'da listedeyse ne yapsın bu?..

Öyle diyen de olmadı. Gündüz Ağbi baştaymış! Fuat hangi listede kim bilir? Gündüz Ağbi kaçmış işte, belli!.. Bunlar örgütlü değil mi? Aralarında nasıl iletişim vardır kim bilir!.. Çoktan duymuştur o. Peki Serdar niye bana?.. Serdarlar daha çaylak!.. Ayrı örgüt onlar!.. Çok çeşitliymişler zaten... Eve gelip odaya girince divanın altındaki küçük valizi çekti hemen. Dolaptan çamaşırlar, bir iki gömlek, kravat tıkıştırdı. Kitap? Kitap mitap almayacağım. Allah belasını versin tümünün. Banyoda, lavabo üstündeki tıraş takımını, diş fırçasını alıp attı çantaya, fırladı. Sokak kapısını açıyordu ki Seniye çıktı odadan,

— Nereye Ağbi?

Cehenneme!..

— Ankara'ya...

Heyecanlanmıştı Seniye,

— Anneme uğrarsın değil mi?..

Lafa bak!.. Daha çok sinirlenmemek için kapıdan çabucak çıkarken,

— Uğrarım, dedi. Hoşça kalın!..

— Annemi benim için de öp Ağbi!.. Çok çok öp... Güle güle! Refik'in valizini kapıp iş gezilerine fırlamasına alışıktı ev. Yakalasaydı, hangi film bu, nerde çekeceksiniz? diye başlardı bu kız şimdi... Taksim'de bir Ankara otobüsünün arkalarında yer buldu. Kalktı kalkacak servis minibüsüne atladı. Çevre yolunda otobüse aktarıp da yerine yerleşince içine yayılan mutluluğu tanımadı önce. Annemi niye bu kadar özledim ben? Özlemek mi? Bunaldın, kaçıyorsun!.. Yoo, kaçmıyorum. Gerçekten özledim annemi. Neden kaçacağım? Annemi benim için de öp Ağbi! Kendim için öperim ben. Annesiz büyümem mi başıma vuruyor şimdi? Köprüden geçerlerken ışıltılı Boğaziçi'ne karanlık inmişti. Kaç kez ayrılıp döndüm bu kente? Tümü de film çekimi için koşturaraktı; çevreme bakmamıştım bile. Şöyle bir göz attı gerilerdeki Boğaz'a, zoom'la çekiliyoruz İstanbul'dan!.. Daha şimdiden uykum var. Arkalar boş, uzanıp yatarım gece. Geceye kalmadı başını koltuğun

ucuna yaslayıp karartılı yanda akan yapılara, araçlara bir süre daldı, kapadı gözlerini, bir duraklamayla açtı. Polisler girmiş kimlik denetliyorlardı. Şöyle bir bakıp geçtiler. Biraz sonra daldı gene. Bolu Dağı'nda yemek molasıyla açtı. Bir şeyi unutmuş gibi de irkildi birden. Hayır unutmamıştı; cebimdeydi banka cüzdanı. Daha dün para çektim. Bankadaki de yeter daha birkaç ay. Sonra? Sonrasını kim biliyor bu işin? Piri dilenmiş! Koca Saffet Duran cup diye gitti. Daha ne Saffet Duranlar gitti be... Girdiğimden bu yana kaç yazıhane battı; hem de... Kim derdi CEMİL FİLM batar diye? Sıcak sıcak ne güzel sardı bu çorba da... Bir tabak daha?.. Otobüse binip yeniden yola koyulunca, koltuğun köşesinde gene yapayalnız buldu kendini. Bir anda anlamını yitirmişti her şey. Annesine gitmesi de öyle boş, öyle anlamsız geldi ki, inip ilk araçla İstanbul'a dönmek için önlenemez bir istekle kavruldu içi. Kendini güç tuttu; bir süre sonra durulmuştu. Niye böyle karmakarışık oldum ben? Eskiden böyle miydin? Değildim biliyorum. Aptalın biriydim!.. Dünyayı daha çok yanlarıyla görebiliyorum. Kavrayamıyorsun ama!.. Kavrayamıyor. Yo, kavrıyorum, niye kavramayayım? Yalnız, nereye varır insan böyle bir karmaşa içinde? Annemle onu konuşayım, Zühtü Bey nasıl bir acı çektirdi ki ona, iki çocuğunu bırakıp... Şimdi de sen acı çektir!.. Hiç istemem; sözgelimi söylüyorum. Gerçekten özledim anacığımı. Biraz da çevreden uzaklaşmak, tek başına düşünmek filan... Karanlık yollar boyu doğru dürüst, yeni bir şey düşünememenin ağır yükü altında saatler saati kıvranıp durdu. Ortalık ışıdı ışıyacak, dalıp gitti gene yorgunlukla. Gözünü açtığında uçaklar vardı bir alanda. Etimesgut'u geçtik demek. Araba durdu gene. Polisler girip kimlik denetimi yaptı. Kalktılar. Ankara görünecek uzaklardan. Daha pek erken, bu saatte kapıya dayanmak da... Garajlar'da otobüsten indiğinde kent sabahın ilk kıpırtılarındaydı. Elinde valiziyle ağır ağır istasyona doğru yürüdü. Ulus'a mı çıksam? Defterini çıkarıp adrese baktı, ev Küçükesat'taydı. Bir arabaya atlayıp gitmeli. Bu saatte... Bir türlü

yenemiyordu çekingenliğini. Ulus'a kalkan otobüse yetişti. Ankara'da Ulus'u, Hacıbayram'ı, o çevreyi severdi nedense. Bir kez de film çekmişlerdi orda. Otobüsteki herkes yabancıydı!.. Bir başka kente gitti mi değişmez duygusuydu bu; sanki İstanbul'dakiler hep tanıdık, eş dost!.. Alanda indi. Samanpazarı'na doğru yürüyüp açık bir yer bakmaya başladı. Daldığı sokaklar içinde sütçü gibi bir yer buldu sonunda. Kahvaltı etti ağır ağır. Vakit bir türlü geçmiyordu. Gelen bir gazeteciye öyle sevindi ki. Bir sürü gazete aldı. Çayını yeniletti. Gazeteleri karıştırdı bir süre. Öldürme, öldürülme, kırım kıyım... Sovyetler Birliği'yle Amerika... Sekizi bulmuştu. Kalkıp izin istedi, köşedeki telefonu çevirdi. Uzun uzun çaldı, açılmadı. Yineledi, belki yanlış düşmüştür diye. Gene açan yoktu. Hiç beklemediği bir duruma şaşırdı. Sevindi biraz da. Yarın atlar dönerim. Burda yoklar belki de. Ne olacaktı annemi görecektim de? Öyle de istiyordu ki... Mefharet Hanım'ın gülücükle, sevecen bakışından ayıramıyordu kendini. Sokağa çıktığında ikircikli kaldı önce. Samanpazarı'na inip bir arabaya atladı, adresi verdi şoföre. Bir gitmeli; bakarsın telefonları kesik ya da bozuk filandır. Araba apartmanın kapısında durunca evecenlik bastı içine. Açık kapıdan girip ikinci kata çıkarken öyle heyecanlanmıştı ki... Ne var bu kadar... Son basamağa gelince durdu. Karşıdaki kapının aralıklarında bir iki zarf vardı, sıkıştırılmış. Kapıda boş bir çöp kovası. Bu ev boş gibi! Yaklaşıp zile bastı. Küçücük, Şem'i Engin yazısı altta. Bekledi. Bir daha bastı. Biraz daha bekledi. Kimse yok. Dönüp inecekti ki yandaki kapı açıldı, loş koridorda uzanmış bir kadın göründü,

— Kime baktınız?

— Şem'i Beyler yok mu?

Duraladı kadın,

— Hastanede onlar, dedi. Şem'i Bey'i Hacettepe'ye yatırdılar dün.

Valizine baktı Refik'in,

— Siz Anamur'dan mı?

— Hayır, dedi Refik. İstanbul'dan... Anneme baktımdı...

Kadın birden heyecanlanmıştı,

— Haa, siz Refik Bey'siniz!.. Buyurmaz mıydınız?

Kadının ilgisi sımsıcak bir yakınlığa dönmüştü. İlle de içeri almak istiyordu Refik'i. Kardeş gibiymişler annesiyle, burası da evi sayılırmış. Kurtulması biraz güç oldu kadından. Yalnız valizini bıraktı. Ayrıntılı bilgi aldı. Genel bir denetim için yatırmışlar Şem'i Bey'i. Bir iki gün kalacakmış. Mefharet de, hastane yakınındaki bir dostlarında kalıyormuş. Niye denetim gereği duymuşlar? Kadın pek bir şey söylemiyordu; bilmiyor olmalı o da. Böbreklerinden mi neymiş?.. Çıkıp bir berberde tıraş oldu. Oradaki bir yerde büyücek çiçek yaptırdı. Arabaya binip hastane önüne vardığında bir gerilimde buldu kendini. Nasıl da sevmem bu hasta, hastane görüşmelerini. Zühtü Bey'e gitmedik mi? Bu da babamız sayılır!.. Babasının da!.. Ama iyi adam... Annem sevdiğine göre!.. Danışmaya başvurdu. Öğleden sonraymış görüşme. Bunu düşünmemişti. Bu saatte olanaksız diyordu adam. Kuyruk zaten, arkadan itiyorlar. Çekildi. Hastane kapılarında elinde çiçek kalıvermişti. Amma boktan durum!.. Sinirli, umarsız bakındı. Var mı başka yolu? Çıkıp Başhekime... Başhekim de seni bekliyor! Aptallaştı! İlerde duran bir arabadan inmişti Mefharet Hanım... Sevinçten bağırmamak için güç tuttu kendini. Annesi görmemişti, şoföre para veriyordu. Mavi çizgili giysisi, topuz yaptığı saçlarıyla biraz dolgunca da olsa bayağı genç görünüyordu. Dönüp de Refik'i karşısında bulunca donup kaldı o da. Gözleri açıldı ürkmüş gibi, dudakları titrer gibi oldu, birden atılırken de tutamadı, hıçkırarak boynuna sarıldı oğlunun.

— Düşümde gördüm, diyordu. Vallahi düşümde gördüm... Canım benim... Yavrum benim...

Kollarında sıkıyor, sıkıyor, bırakamıyordu bir türlü. Çevreden dönüp bakmaya başlamışlardı. Ne kadar gülmeye çalışsa Refik'in de gözleri doldu dolacaktı. Yavaşça omuzundan tutup bir kıyıya çekti annesini. Çiçeği eline tutuşturdu. Mefharet Ha-

nım durulamamıştı daha; çiçek görecek gibi değildi. Şu rastlantıya!.. Erken gelmiş; para çantasını evecenlikle Fehimelerde unuttuğu için öyle üzülerek dönmüş ki... Duvar dibindeki banka iliştiler. Annesinin gözyaşlarıyla ıslak yüzünde derin bir acının izleri vardı sanki. Şem'i Bey'den söz ederken gözlerini mi kaçırıyordu?

— Film mi çekeceksiniz burda? dedi.

— Seni görmeye geldim...

İnanınca apaçık bir mutluluğa döndü sevinci. Giriş kartı vermişler ona. Üç gün filan kalacakmış Şem'i Bey. Hastalığı mı? Konuşuruz, deyip geçti. Şöyle bir denetimmiş! Kalkıp hastaneye girdiler. Mefharet Hanım Refik'i aşağıda bırakıp fırladı. Yukarı kata çıktı, aşağı indi bir ara, birileriyle konuştu. Sonunda genç bir Doktor Hanım'la gelip Refik'i aldılar. Asansör, koridor, merdiven derken bir odanın önünde durdular. Doktor Hanım'la annesi önden girdiler, dönüp Refik'i de odaya alırlarken,

— Günaydın Şemocuğum, bak kim geldi, diyordu annesi.

Şem'i Bey de şaşırmış göründü. Sevinerek kalkıp çıktı yatağından. Refik'i kucakladı o da. Nasıl zayıf bu adam! Aslında da inceciktir ya. Yüzü de şey bir sarı... Mefharet Hanım'ın vazoya koyup komodine bıraktığı çiçeklere de teşekkür etti. Karşıki yatağa ilişmişti Refik. Oda iki kişilikti, Şem'i Bey yalnız kalıyordu. Prostat belirtisi varmış. İnceliyorlarmış. Birkaç gün yatsın demişler. Önce diretmiş; Mefharet o kadar üstelemiş ki, peki demiş sonunda. Yarından sonra taburcu demek. Doktor Hanım üzülür gibi anımsattı, çıkması gerekiyormuş; Hoca'nın gelme saatiymiş. Bu kadar! Annesi kalıyordu. Aklı oğlundaydı belli ki. Şem'i Bey de ayırdına varmıştı, Refik'le gitmesini söyledi, ona da yanaşmadı Mefharet Hanım. Hoca'yla görüşmesi gerekliymiş... Koridora çıkınca yine kucaklayıp öptü Refik'i. Anahtarı verdi, eve gidip dinlenmesi için; almadı Refik. Akşam altı'da Gökdelen'deki postanenin önünde buluşacaklardı. Hastane kapısına inince bir şaşkınlıktan bir başkasına düşmüş

gibiydi. Şimdi ne yapacağız altıya kadar? Tanıdık işletmecilere mi uğrasam? Hemen mi? Yolu geçip Sıhhiye'ye doğru yürüdü. Dönüp hastaneye bir göz attı nedense? Niye annem orda kaldı? Kocasını yalnız mı bıraksaydı? Sevilesi bir adam Şem'i Bey. Yumuşak, saygılı. Bir de Zühtü Bey... Annesine acıdı birden; Zühtü Bey'i, erkek olarak üstün bulduğunu saklayamıyordu. Bu adamcağız hasta sonra... Hem kötüye benziyor. Annemi de yiyip bitiren bu belki!.. Yenip bitmiş nesi var kadının? O yaşta böylesine genç... Yaşı ne? Otuz ikiye on sekiz ekle diyelim. Beni doğurduğunda on yediymiş ya... Kırk dokuz, elli filan. Kırkında bile göstermiyor. Adamın hastalığına da tanıyı sen koydun!.. Tanı doğruydu yazık ki... Annesiyle akşam buluşup da Gökdelen'deki Set'e çıktıklarında pek üstelemesine gerek kalmadan acı gerçeği gözleri dolarak söylemişti Mefharet Hanım. Şem'i Bey bilmiyordu. Doktorlardan başka bilen de yoktu. Aylardır tek başına taşıdığı bu ağır gizin altından kurtarmaya gelmiş gibi bakıyordu oğluna.

— Seni Allah gönderdi oğlum, diyordu. Allah gönderdi... Çıldıracağım sanıyordum...

Hıçkırıklarını güç tuttu. Gözlerinden yanağına süzülen yaşları küçük mendiliyle bastırıp çevreden saklamaya çalışıyordu. Çaylarını içer içmez kalktılar. Çıkarlarken alaya vurdu gene de.

— Ankaralılar dedikoducudur, dedi. Senin yanında ağladığını görürlerse, kart karıyı delikanlı sepetliyor derler!..

Gülümsedi Refik. Annesinin koluna yapıştı sımsıkı; içi öyle kaynıyordu ki. Mefharet Hanım tutamamış, merdivenlerde hıçkırmaya başlamıştı gene. Refik umarsızlıkla kolunu bastırdı iyice,

— Canım anneciğim benim, canım anneciğim, diye mırıldandı ancak...

Niye bu kadar uzak kalmıştı annesine? Kendini suçlayacaktı nerdeyse... Acılar içinde kıvranan bu yorgun görünümlü kadının babamdan başka biriyle birlikte yaşıyor olması niye bu

kadar etkiledi ilişkilerimizi? Çocukluk yıllarımda, geceleri gizli gizli ağlarken, hep o adamı öldürmeyi düşünürdüm. Nasıl olsa ben de büyüyecektim bir gün!.. Büyüdüm de işte. Adamın ölüme aday oluşuna şimdi nerdeyse ben de ağlayacağım!.. Zühtü Bey için de böyle sıkışmıştı yüreğim. Zühtü Bey ölmez!.. Çarşıdan elleri kolları yiyecek paketleriyle dolu dönüp de merdivenleri çıktıklarında yandaki kapı açıldı hemen, sabahki kadın göründü gene. Hoş geldinler, Mefharet Hanım'a göz aydınlar, Şem'i Bey'i sormalar... Kadın da bu kapıyı mı gözetliyor ne?.. Mediha'yla içli dışlıymışlar. Ona bile söylememiş Şem'i Bey'in hastalığını annesi. Çok iyi döşenmiş bir evdi girdikleri. Sade, uyumlu, pırıl pırıl, temiz, her şey yerli yerinde. Bizim evle şu evin görünümü arasındaki ayrılık, Şem'i Bey'le Zühtü Bey'in uzak, ayrı dünyalarını mı simgeliyor? Yeğlemesini bana göre de doğru yapmış annem!.. Mefharet Hanım mutfağa girdi hemen, pirzolaları ızgaraya koydu. Elinden geldiğince yardım çabasındaydı Refik de. Mefharet Hanım konuşuyor, bir şeyler soruyor bir yandan. En çok da Seniye'yi soruyordu. Onu benden çok seviyor!.. Ekmek bıçağı nerde? Güzel salata yapar Seniye. Domatesleri de, salatalıkları da soymam ben anneciğim!.. Senin için soyayım istersen?.. Şu kırmızı turpların güzelliğine... Mefharet Hanım acısını unutmuş gibiydi. Masayı birlikte düzenlediler. Annesinin yanı sıra mutfakta ekmek kesip salatalık doğramanın, bu yaşta böylesine mutluluk yaratmasına şaşıyordu Refik. Aç değildi. Gün boyu sokaklarda dolaşmış, Ankara Kalesi'ne çıkmış, birkaç kez kahvelere oturup çay kahve içmiş, öğle yemeğini geç vakit Ulus'ta bir kebapçıda yemişti. Söyledi de. Mefharet Hanım gene de, bütün üstelemesine karşın üçüncü kalem pirzolayı Refik'in tabağına koyamamanın üzüntüsündeydi. Genç insan, yememek olur mu? Özenle çıkardığı kristal kadehlere rakı korken de cömert davranmıştı oğlana!

— Hadi benim biricik oğlum, senin mutluluğuna!..

Mutluluğuma mı? Tutmasa gene gözleri dolacaktı Refik'in. Gülümsedi. Yeni filmlerini soruyordu Mefharet Hanım. Yeni film yok. Kimse film yaptırmıyor bana. Gülerek söylediği sözleri önce ciddiye almamıştı annesi. Üsteleyince, pek de içini karartmadan durumu açıklamaya çalıştı. Ülkedeki baskının sinemaya da yansıdığını anlattı kırık dökük. Kuşku ortalığı sardı mı zarar görmeyecek kim var bundan? Çekememezlikler de karışıyor...

— Öyledir oğlum, diyordu Mefharet Hanım. Şem'i niye erkenden emekliliğini istedi? Ona da taktılar solcu diye...

Solcu diye mi? Şem'i Bey'den söz edince yüzüne gene bir karaltı çökmüştü Mefharet Hanım'ın. Bugünkü laboratuvar sonuçları iyiymiş. Hastalığı denetime aldık diyormuş Hoca. Altı ay önce prostat ameliyatı yapmışlar, kesin durum o zaman saptanmış. İyimsermiş doktorlar; ilaç tedavisi iyi sonuç vermiş. Gözleri dolu dolu,

— Bilmiyorum, beni mi atlatıyorlar? diyordu Mefharet Hanım.

Ankara'nın pis havasından kaçıp Anamur'a yerleşmeyi tasarlıyorlarmış.

— Sen evlenmeyi düşünmüyor musun Refikciğim? dedi birden annesi.

Güldü Refik.

— Herkes torununu seviyor oğlum, öyle kıskanıyorum ki...

Gene gülümsüyordu ya, nasıl bir hüzün çökmüştü içine!.. Alaya vurmaya çalıştı,

— Kızlar yanaşmıyor benimle evlenmeye anneciğim, dedi. İşsiz bir yönetmenle kim evlenmek ister?

— Beni aptal belliyorsun değil mi? dedi Mefharet Hanım. Kuyruk olurlar sen istesen!

Ne diyeyim şimdi bu kadına ben? Boyalı saçlarının dibinde aklar var...

— Seniye'ye söyleyin; o evlensin, dedi.

— Keşke, dedi Mefharet Hanım. Kızlar isteyince evlenebilirler mi?..

Bir sessizlik oldu. Önünde daha yeni yarılanmış kadehiyle dalgın kaldı Mefharet Hanım.

— Ben sizlere annelik edemedim Refikciğim, dedi. Suçluyum belki de... Hele seninle öyle uzak kaldık ki... Zühtü'yle çektiğim acıları kim bilecek? Tüylerim diken diken olur anımsadıkça. Sizleri ağılayıp kendime kıymayı kaç kez kurdum. Makbuş olmasaydı yapacaktım belki de... Tımarhaneydi benim sonum...

Dalgın sessiz kaldı bir, sonra mırıldandı gene,

— Sen erkeksin oğlum, dedi. Her şey o kadar başka ki kadınlar için... Hep Seniye'yi düşünüyorum...

Duyduklarını yeni yeni algılıyor gibiydi Refik. Donup kalmıştı sonunda. Bizi de ağılayacakmış! Bu melek gibi kadın!.. Canavar melek!.. Tam bizim piyasaya film adı. Temel duysa boynuma sarılırdı... Diyalektik dedikleri bu değil mi?.. İnsan bazı şeyleri daha iyi anlıyor. Zavallı anacığım benim. Eğilip annesinin yanağından öptü yavaşça. Mefharet Hanım bir hıçkırıkla sarsıldı birden. Tutmak istedi, tutamadı; daha da arttı hıçkırıkları. Tutmak da istemiyordu artık. Başını eğmiş, içini çeke çeke ağlıyor, kesik kesik mırıldanıyordu bir yandan da,

— Acılar yıktı beni hep, acılar yıktı... Yaşamım boyu sizlerin özleminizle yandım... Şimdi de bu... Dünyanın en iyi insanına...

Uzanıp saçlarını okşadı annesinin. Umarsızdı o da, şaşkındı. Takılmaya vurdu,

— Ama beni de ağlatacaksın anneciğim, dedi. Yerli filmciyiz; işimiz bu zaten; ağlamak ağlatmak!..

Etkilemişti. Hıçkırıklarını tutup toparlanmaya çalıştı Mefharet Hanım.

— Ağlamasa ölür insan oğlum, dedi. Sizin filmlerinizde ağlayıp da biraz açılıyor millet!..

Güldü Refik. Annesi de güldü, bir küçük sinir boşalımıyla. Kalkıp lavaboya gitti, yüzünü yıkadı... Makyajı kalkınca altındaki yüzü öyle yakın gelmişti ki Refik'e; tam anne yüzü!.. Kucaklayıp gene öpmek geldi içinden. Çekindi; gene ağlama tutturursa... Rakısını yeniledi. Üçüncüydü bu, pek de iyisine gitmişti. Annesi de durulmuştu; kaymakamlıkları süresince çeşitli ilçelerdeki anılarına geçmişti. Şem'i Bey'in halkla ilişkilerini, onların yararı için nasıl uğraş verdiğini, kaç rüşvet önerisini geri çevirdiğini, bakanlığa yapılan kovuculuklar sonucu gönderilen müfettişlerin, övgüler yazarak döndüklerini anlattı uzun uzun. Bir keresinde bir valiye öyle bir ders vermiş ki Şem'i Bey... Bir bahçe sinemasında ilk kez onun filmini görünce nasıl sevinmişlerdi; onu anlattı... Gece yarısını geçmişti. Yarın da erkenden hastaneye gidecekti Mefharet Hanım. Annesi yatak hazırlarken masayı toplayıp mutfağa taşıdı Refik. Bulaşıkları yıkamaya kalkınca bırakmadı annesini; geç olmuştu, hemen yatmaları gerekti artık. Yarın sabah o yapardı o işi, hem de çok iyi yapardı... Mutlu gülümseyerek bakıyordu Mefharet Hanım.

— İyi, dedi. Seni alacak kız pek rahat edecek!..

Kucaklayıp kollarında sıktı oğlunu, öptü yanaklarından. Yadırgadığı bir mutluluk çökmüştü Refik'in yüreğine!.. Kolalı örtülerle bezenmiş yatağa uzanırken yanı başında Emine'yi görür gibi oldu. Ne saçma! Rastlantıydı o. Bu da rastlantı!.. Ankara'ya gelse o da. Ne olacak?.. Dalıp gitti. On'a geliyordu gözlerini açtığında. Ev sessizdi. Nasıl güzel uyumuştu. Bu oda da ne güzel! Gece pek ayrımına varmamıştı. Tül perdeli tek pencere bir yan bahçeye bakıyor. Dallar, gökyüzü. Komodin, lamba, karşıda iki dizi kitap rafı. Üstte bir küçük resim, ışıklar altında balerin. Degas'nın değil mi?.. Fırlayıp kalktı, çıktı odadan; evi dolaştı şöyle bir. Annesinin oda kapısı kapalıydı, açmadı. Salonun bir yanı kocaman bir kitaplıktı. Pencere önünde bir küçük çalışma masası. Duvarlarda resimler. Tuvalete girdi, yıkanıp çıkınca öyle bir acıkmıştı ki. Mutfağa geçti. Tertemiz,

Mefharet Hanım bulaşıkları yıkayıp yerli yerine koymuş. Küçük masada kahvaltı düzeni, bekliyor. Reçeller, peynirler, süt şişesi. Kızarıp soğumuş ekmekler. Anacığım beni uyandırmaya kıyamadı demek. Ocakta çaydanlık ılık gibi, yaktı altını. Çay içti iki bardak. Bir ince dilim ekmekle peynir yedi bir parça. Kalkıyordu ki telefon sesiyle irkilir gibi oldu. Salona koştu. Kitaplığın rafındaydı telefon. Açtı, annesiydi. Kalktın mı? Kalktım. İyi uyudun mu? Uyudum anneciğim. Yumurta da varmış dolapta. Sağ ol!.. Meyve de istersem... Kahvaltı ettim ben. Bugün taburcuydu Şem'i Bey. Anahtarı kapıya bırakmış, yedek varmış. Eve gelmeleri geç olurmuş onların; isterse öğle yemeği için... Sıkılmaya başlamıştı. Hemen çıkacağını söyledi. İşleri vardı biraz. Akşama dönmeye çalışacağım deyip kapadı. İnsanın sürekli annesiyle yaşaması güç biraz!.. İlginin, sevginin, sevecenliğin de sınırı var demek... İşim neydi bugün? Önce şu kitaplara bakayım. Çoğu İngilizceydi Şem'i Bey'in kitaplarının. Bazıları Fransızca. Ekonomi, sosyoloji, tarih filan... Marx'la ilgili birkaç kitap. Lenin'in, Mao'nun birer kitabı. Ancak "sosyalism" sözcüğünü çıkarabildiği yabancı dilden karışık adlı başka kitaplar; tanımadığı yazar adları. Çoğu Türkçe romanlar, romanlar. Tarih kitapları. Osmanlı, Selçuk, Bizans'la ilgili dizi ciltler. Bizim babalık da solcu mu gerçekten?.. Zavallı adam. Ölürse ne yapar annem? Daha genç de... Yeniden evlenir mi? Zühtü Bey'le evlendiririz!.. Anacığım duysa şimdi beni... Ya Zühtü Bey duysa!.. Sokağa çıktı. Tatlı bir esinti vardı. Bu yaz sonları Ankara'nın da güzel ayları. Ağır ağır yürüyüp bulvara indi. Yol boyu, aranır gibi bakıyordu çevreye. Belki Emine de burdadır!.. Sık gelir Ankara'ya o. Şu geçenler ondan güzel. Ne yapayım güzelse? Sanki Emine burda olsa... Rastlantı işte. Kızılay'ı geçip de işletmecinin sokak içindeki yazıhanesine girerken önü sıra bulvara dönen arabayı görünce benzettim sandı önce. Birileri vardı arabada; ortadaki kadın da, işletmeci söyleyince şimdi çıktılar diye, Narin'di demek. Bulvar Palas'taymışlar. Mahmut Bey'le çalışıyormuş artık Na-

rin!.. İşletmeci Cemil, bıyık altı gülüyor sinsi sinsi. Öyle alışık ki bunlar. Bu trafiği bizden iyi biliyorlar; senetler ona göre yön değiştiriyor.

— Hayrola Refik Bey, sansür filan mı?

— Yok. Annemi görmeye geldim...

Hemen ardından, yeni şeyler var mı? Yok, denir mi bu heriflere? Bakalım, bir şeyler düşünüyoruz... Yuttu da!.. Benim durumumu benden iyi biliyordur itoğlu it... Refik "Yasak Dakikalar"ı sorunca, pek kötü gitmedi deyip Saffet Bey'den açtı Cemil. Öyle kızgındı ki... Yüz binlerce liralık bonosunun üstüne yatmış namussuz herif!.. Ödeyeceğim diyormuş ya, nasıl? Sonra duruldu biraz. Refik'le ilişkisini mi düşündü de, ne olur ne olmaz diye mi, yumuşakça konuşmaya başladı?.. Hayır, Saffet Ağbi'ye saygısı vardı aslında. Onu da yakan SEL FİLM'di, karşılıklı bonolar vermişler birbirlerine milyonlarca liralık. Değiş tokuş hatır bonosu. Saffet ödemiş, ötekiler protesto olunca... Kaç kez söylemiş Cemil, bu Mahir puştuna güvenme Ağbi diye... Şimdi Saffet'in kaynı varmış, madenci, o çıkmış Mahir'in karşısına, dayamış tabancayı. Ya bu senetler ödenir ya da anam avradım olsun seni temizlerim!.. Mahir, Denizli'ye gitmiş, çiftlikleri varmış, onu satmaya. Satamıyormuş da... Herif Yeşilçam'ı, pehlivan tefrikası gibi burdan izliyor. Ben de bir şeyler duymuştum ya, Temel söylemese nerden bilirim böyle ayrıntıları. O da dünyaya küs gibi bugünlerde!.. Öğlende yemeğe götürmek için üsteledi Cemil Bey. Refik kalmadı. İşim var deyip çıktı. Dedikodudan bol bir şey yoktur bu Ankara işletmecilerinde. Alanları dar, gelirleri sınırlı. Sansür kurumu burda; ona da güçleri yetmez. Asıl Adana bölgesi... Onlar da Şahin Doğu'nun peşindeler. Temel demişti, bu oğlanda çok iş var diye. Gene de bir şey değil benim için... Adana işletmecisi Naim Makasçı valiz dolusu para getirip koymuş Şahin'in masasına. Bir zamanlar Narin diyordu; az koşmadı peşimizde. Geçende yalandan bir selamla nasıl sırıtıp geçti kahvenin orda. Bunlar, böyle orospu çocukları!.. Konuşunca da ağlıyorlar.

Şimdi yeni moda; terör var, halk sinemaya gitmeye bile korkuyor. Yalan da değil. Cemil de yakındı bir ara; hele geceleri boş gibiymiş salonlar. Annem de, geç vakitlere kalma, deyip durdu. "Yasak Dakikalar" pek kötü gitmemiş!.. Ne kadar çalıp çırptıklarını nerden bileceksin? İşletmecinin acımasına kalmış... Bir de yıkılan yazıhanenin filmiyse... İşin bu ekonomik yanı düzelmeden demek... Ülke de böyle... Söyledin mi de solcu oluyorsun! Solcusu kolcusu var mı bunun, ortada bir şey işte. Biraz dolaştı sokaklarda, öğlende Piknik'te yedi. Tanıdığı birkaç işletmeciye daha uğradı. Hep aynı şeyler, aynı ağızlar. Canı sıkılmıştı iyiden iyiye. Bir telefon mu etsem?.. Sıhhiye'den Kızılay'a doğru yürürken karşısına çıkan P.T.T. yazısıyla anımsamış gibiydi. Rehberde numaraya bakıp Bulvar Palas'ı çevirdi. Narin Ceylan'ın adını verdi. Hemen bağladılar. İkinci çalışta açıldı telefon,

— Buyrun!..

Kalın, kaba bir erkek sesiydi. Kapatmak ağırına gitmişti,

— Narin Ceylan'ı istemiştim!..

— Kim arıyor?

Duraladı bir,

— Refik Tunadan...

Adam da duraladı.

— Bir dakika Refik Bey, dedi sonra, daha aşağıdan bir sesle...

Bir sessizlik. Telefonun ağzını eliyle mi kapadı herif nedir? Uzadı da... Biraz sonra açıldı telefon.

— Kusura bakmayın Refik Bey, dedi aynı aşağıdan ses. Narin Hanım banyodaymış. Telefonunuzu alalım, o arasın sizi...

Kızgınlıkla kapadı kapayacaktı Refik, tuttu kendini,

— Bir dakika dedi; o da.

Küçük defterini çıkarıp annesinin telefonunu verdi, kapattı. Yanlış yaptım. Ben ararım deyip kapatmaktı en iyisi! Niye? Aramazsa karı?.. Aramazsa aramaz... Küçük mü düşeceğim? Daha da artmıştı sıkıntısı. Tiyatrolar da başlamadı daha. Baş-

lasa çok gidersin de... Oynanan bir oyunu bir yerden çakılıp seyretmeye alışamamıştı bir türlü! İstediğim köşeden bakmak varken... Kitapçılar çarşısına indi. Vitrinleri dolaştı. Bazı kitapçılara girip uzun uzun baktı; bir iki kitap aldı. O günlerde övülen öykülerdi biri. Eve gidip şunu okuyayım. Ne çok kitabı var Şem'i Bey'in!.. Zavallı adam... Kızılay'ı yukarı yürürken pastaneye takıldı. Çay vardır burda. Girdi, çay söyledi, pasta getirdi. Genç çiftler vardı masalarda tek tük... Kitapları açıp karıştırdı şöyle bir. Öykülerden birine başlayınca alamadı kendini. Çok tatlı anlatılmış. Güneydoğu Anadolu'nun bitmek bilmez dertleri. Tam filmlik... İkincisine geçti. Demlikteki artık iyice soğuyan son çayı bardağa boşaltırken dördüncü öyküyü de bitirmişti. Saat de... Kalktı. Öykülerin anlattığı olaylar içini burkuyordu. Kadınlar köle; ya dövülüyor, ya öldürülüyor... Erkekler ne bok? Onlar da köle. Annem ne diyor; her şey o kadar başka ki kadınlar için... Erkekler için başka değil mi? Hele o yörelerde, her şey başka demek!.. Bazı uyduruyorlar gibi geliyor! Bu kadar kötü olabilir mi? Böylesi ağır koşullarda niye yaşıyor insanlar? Ne yapacaklar yani? Yaşayıp gidiyorlar işte! Biz daha mı iyiyiz Amerika'da, Avrupa'da yaşayanlara baktım mı... Orda da ne rezillikler var... Böyle bu dünya! Herkesin payına bir şey düşmüş!.. O kadar da değil. İnsanlar daha akıllı olup da bazı şeyleri düzeltseler... Solcular da bunu istiyor. Yanlış mı?.. Karanlık basmıştı eve geldiğinde. Dolmuştan inince pencerelere baktı, ışık vardı. Onlar da gelmiş. Kapıyı mutlu bir yüzle açtı annesi. Kucaklayıp öperken,

— Gelebildin, şükür, dedi. İki kez Narin Ceylan aradı seni...

Aradı demek! Narin Ceylan'la konuşmaktan onur kazanmış gibiydi Mefharet Hanım! Annesi misiniz demiş, yakınlık gösterip epeyi uzun konuşmuş. Çok candan kızmış!..

— Hemen ara sen de, diyordu Mefharet Hanım. Numara orda... Yemek hazır... Konuklar da var...

Salondaki yemek masasında Şem'i Bey'le birlikte oturmuş kadınlı erkekli birileri vardı. Refik başıyla selamladı geçerken,

Şem'i Bey'e de geçmiş olsun deyip telefona gitti. Hepsi susmuş telefonu dinliyor gibiydiler! Çevirdi numaraları. Narin Ceylan Hanım şimdi çıkmışlar. Adını verdi Refik, gelince bildirsinler diye. Tuvalete geçti hemen, yıkanıp masaya döndüğünde konuklarla tanıştırdı annesi. Bir karı koca. Bir yaşlıca kadın, bir de genç adam. Adlarını tutamamıştı. Çiftin erkeği maliye profesörü filan. Şem'i'nin sınıf arkadaşıymış. Öteki adamın avukat olduğunu konuşmalardan çıkardı. Ailenin yakın çevresinde bunlar. Masa başındaki Şem'i Bey'in sağına almışlardı Refik'i. Hastanedeki umutsuz görünümünden kurtulmuş gibiydi Şem'i Bey. Giysilerden. Ordaki havadandı demek. Gülüyor, masadakilere, özellikle profesör arkadaşına takılıyor, sağlığı konusunda iyimserlik dağıtmanın uğraşını sürdürüyordu. Bu akşam için geçen haftadan sözleşmişler. İyi de olmuş diyordu Şem'i Bey. Hem doktorun elinden erken kurtulmuş, hem de, Mefharet Hanım'a, mutfakta çok yorulmaması için hastane nedeni çıkmış!.. Şem'i Bey'den başka herkes rakı içiyordu. Yiyeceklerin çoğu dışardan alınmış mezelik şeylerdi. Ak soslu bir tavukla, daha ılıkça nefis bir barbunya pilakiyi annesinin ne vakit pişirip kotardığına herkes gibi Refik de şaşmıştı. Mefharet Hanım mutluluk gösterisinde bir gülümsemeyle susuyor, bu sözlerin uzamadan geçip gitmesi, ilginin apaçık bir övünmeyle baktığı oğluna dönmesi için sabırla bekliyordu sanki. Şem'i Bey anlamış gibi Refik'e döndü.

— Mefharet söyledi mi? dedi. Sizin filmi göremedik bir türlü. "Yasak Dakikalar"ı... Biz Anamur'a gittikti. Geldik ki oynayıp bitmiş. Mefharet de çok üzüldü, ben de...

Sinema odaktı artık. Yerli sinema. Oyuncusundan yapımına, her şeyi soruyorlar, Refik'in anlattıklarını artan bir ilgiyle dinliyorlardı. Genç avukat, Şahin Doğu'ya tutkundu. Hanımlar Narin Ceylan diyorlardı!..

— Yemeğe çağırsana, dedi annesi. Yakından görsek biz de... Çok kanım kaynadı...

Güldü Refik,

— Söyleyeyim, dedi...

— Fazıl'ın kanı kaynıyordu, değil mi Fazıl?..

Şem'i Bey'in profesöre takılması, herkesin, başta Fazıl Bey'in kahkahalarına neden olmuştu. Sululuğa varmadan sinemaya döndü gene. Toplumsal içerikli filmlerden söz etti avukat (Bahri Bey). De Sica'nın, Rosellini'nin, Germi'nin birkaç filmini görmüştü Paris'te. Söz sansüre geldi, ülkenin durumuna geçildi. Herkes kararmıştı birden. Çöken sessizliği aşmak ister gibi,

— Kötümser olmak yanlış belki, dedi Fazıl Bey. Neye varacağını kestirmek de kolay değil. İç savaşlar körükleniyor.

Tanımadığı bazı adlardan söz ettiler, profesörler filan... Evlerinden başka yerlerde kalıyorlarmış, değişik yerlerde. Vurulacaklar diye. Öldürülenlerden söz ettiler. Çoğunu tanıyorlardı. Bakanlıklarda, devlet dairelerinde dişe diş, göze göz bir köşe kapmaca oynanıyordu. Çoğu yerlere aşırı sağın adamları yerleştirilmişti. Temelden bir silkeleme olmadıkça bu çıkmazdan kurtulmak kolay değil. Nasıl olacaktı o da? Yoksulluk yaygınlaşıyordu. Bir toprak reformu yapamadılar diyordu Şem'i Bey. Konuşmalar uzayıp gittikçe iyiden iyiye şaşırmaya başlamıştı Refik. Bu konuşmaları yapanlar, çevresindeki solcular değil, Ankara'nın saygın kişileriydi; hocası, yöneticisi filan. Adını ettikleri yakınları da öyle... Gündüz Ağbi, Fuat, Emine, bizim Serdar olsalar burda, hemen kaynaşıverecekler! Şem'i Bey'le de... Annem bile benden yakın onlara!.. Ben de uzak değilim aslında da, demek bu tür düşünmek yaygın... En baştaki kişiler bile!.. Emine haklı; daha öğreneceğim çok şey var benim. Okumam gerek. Okumakla da olmuyor. Yalnız kitaptan değil, birbirinden öğreniyor insanlar. Çevren olacak. Kimden ne öğreneceksin bizim piyasada? Tamam, biraz da biz kaçtık! Geç olmuştu. Kalkma sözleri ediliyordu ki, telefon sesiyle herkes duraladı. Mefharet Hanım sevinerek koşup açtı hemen,

— Burda efendim, dedi. Bir dakika... İyi geceler Narin Hanım.

Herkesin gözü, kulağı üstündeyken Narin'le telefon konuşması yapmaktan böylesi sıkılacağını düşünemezdi. Sesinin titrek çıkacağından korktu.

— Merhaba, dedi yavaşça...

— Merhaba Refikciğim!.. Önce bağışla!.. Gündüz o ayıların yanında konuşmak istemedim seninle, banyoda dedirttim. Alınmadın değil mi?

Güldü Refik; sevinmişti de,

— Yok canım, dedi, alınmadım!..

— Hadi atla gel!..

Gecenin sessizliğinde sesi çan çan ötüyor, telefondan odaya taşıyordu. Sırtından terler gibi oldu, duraladı.

— Bakalım, dedi kekeler gibi. Sen daha burda mısın?

Hastayım deyip kalmış o. Mahmutlar arabayla gitmişler. Sabah ilk uçakta yer ayırtmışlar ona da. Yarın İstanbul'da iş koyacaklarmış.

— Peki, ben arayacağım seni...

Bu çekingen sözlerle aymış gibiydi Narin,

— Yanında birileri mi var?

— Annemlerde kalıyorum. Evet!..

Sanki bilmiyor annemlerde olduğumu... Ne saçma!.. Bir duraladı kız da. Bozulmuş muydu?

— Ver annenden ben izin alayım istersen! dedi alaylı bir sesle.

Bir kahkaha attı. Kızarak gülümsedi Refik,

— Tamam, dedi yavaşça. Sağ ol aradığın için. Görüşeceğiz, iyi geceler.

— Bekliyorum ha!..

Yavaşça kapattı telefonu. Masaya dönerken, annesine baktı,

— Yarın sabah ilk uçakla gidiyormuş dedi. Yemeğe çağıramadım. Siz İstanbul'a gelince artık...

Bu yarı şaka sözler, Mefharet Hanım'ın, biraz önceki telefon konuşmasını konuklarıyla birlikte dinlerken, oğluyla duyduğu övünmeli mutluluğu artırmış gibiydi. Bir anlık sessizlikten ya-

rarlanan yaşlı hanım, Narin Ceylan'ı sordu. Nasıl biriydi? Yani, okuyan, mokuyan kültürlü filan... Şaşaladı Refik; gerçekten de, ne demeliydi? Güldü,

— Bildiğim, Texas, Pekos Bill filan okur, dedi.

Hep birden kahkahalarla gülmeye başladılar. Fazıl Bey'in davranmasıyla kalkarlarken avukat,

— Hocanım'a gönderin onu da, biraz bir şeyler öğrensin, dedi.

Yaşlı hanım da emekli edebiyat öğretmeniymiş!.. Duygulu bir gülümsemeyle,

— Öğreneceğini öğrenmiş o, diyordu Hocanım. Benim öğretebileceğim bir şey yok!..

Konukları yolcu ettikten sonra masayı temizlemekte yardımcı oldu annesine. Şem'i Bey tuvalete girip kalmıştı. Ne kötü şey bu prostat!.. Yaşlı bir Rum vardı, stüdyoda montajcı. Yıllarca çekti adam, sonra öldü. Masayı toparlayıp da annesi koltuğa şöyle bir çökünce, karşısında dikili kaldı Refik;

— Benim çıkmam gerek anneciğim, dedi biraz da çekingen bir sesle. Arkadaşlara söz vermiştim de!..

Bu yalana ne gerek vardı? Anlayışlı bir gülümsemeyle bakıyordu annesi, kalktı,

— Anahtarın var, dedi.

Gelip öptü Refik'i.

— Sağ olun!..

Çıkıyordu ki, döndü gene,

— Gelmezsem merak etmeyin dedi. Bakarsınız...

Tamamlamasına kalmadan Şem'i Bey geldi,

— Ne o gidiyor musunuz? dedi...

Mefharet Hanım karıştı hemen,

— Arkadaşlarıyla sözleşmişler!

— Bir oturup konuşamadık, dedi Şem'i Bey. Yarın öğlende Mülkiyeliler'de yemek yiyeceğiz, siz de gelin isterseniz...

— Olur, dedi Refik. Gelmeye çalışırım. Ordan da otobüse giderim...

Annesi karşı çıktı birden; ne otobüsüydü? Daha birkaç gün kalsındı gelmişken. İşleri olduğundan söz etti Refik. Bari yarın gece birlikte olsunlardı hiç değilse. Ertesi sabah uçakla giderdi... Uçak da pahalı bir şey diyemedi annesine. Bakalım filan diye ayrılıyordu ki,

— Tamam, dedi Mefharet Hanım. Uçak biletini yarın ben ayırtırım. Bizim Nazan var orda... Taksi durağı köşede hemen, ordan bin. Gecenin bu vakti... Allah korusun!..

Otele geldiğinde, asansörle kata çıkıp da yol halısının uzayıp gittiği bomboş koridora girince ikircikli kalmıştı önce. Koşturarak gel, sonra geri dön!.. Allah seni kahretsin Emine diye!.. Numara, karşı odaydı hemen. Kapıyı vurdu; halıdaki ayak tıpırtılarından sonra anahtar döndü kilitte; bir gecelikle, yarı çıplak Narin karşısındaydı. Artık uyuyacakmış neredeyse!..

— Annenden izin alabildin mi?

Kapıyı kapatırken,

— Sen olduğun için izin verdi; dedi Refik. Kanı pek kaynamış sana...

Narin çekilmiş, alaylı gülerek bakıyordu uzaktan,

— Hımm, dedi; ben de pek sevdim kaynanamı!..

Sonra birden atılıp sarıldı Refik'in boynuna. Bu deli dolu karı!.. Kapının anahtarını gene trik diye çevirdikten sonra, ıssız odada, verebileceğinin tümünü döke saça verdi bu deli dolu karı!.. Daha bir şeyler verme çabasındaydı ya, nesi kalmıştı ki?..

— Niye kendine film yapmıyorsun? dedi.

Sırtüstü uzandığı yataktaydı Refik. Emine de öyle diyor. Öyle demiyor, hep birlikte yapmalıyız diyor. O, Emine!..

— Ben oynarım, dedi Narin...

Sevinemiyordu,

— Sağ ol, dedi yavaşça...

Kalkıp bir sigara yaktı Narin. Aynanın önündeki pufa oturup bir iki soluk çekti dalgın gibi,

— Bu Mahmut ayısı kapatıyor evin taksitlerini, dedi.

Saffet Bey'le onun da çok şey yitirdiğini herkes gibi Refik de biliyordu.

— Sokakta kalacağım nerdeyse!..

Sigarayı sinirli bastırıp kalktı; pencereye yürüdü; sessiz dışarılara daldı bir süre, ağır ağır söylendi,

— Ev yok, bark yok, çocuk yok, koca yok... Para da yok... Terzilere de bir sürü borcum var... Kimse inanmaz!..

Döndü,

— Burda kal bu gece, dedi.

Ses çıkarmadı Refik. Gitmeyi düşünmemişti ki.

— Aşağıda bir şey sordular mı?

— Birileri giriyordu, birlikte sandılar beni.

Gelip yatağın kıyısına ilişti,

— Si...ş filmi önerdiler bana da, dedi, biliyor musun? Ama ne para!.. Kovdum puştu... Gebertmek geldi içimden!.. İyice orospuluk yapacağız artık!.. Gazinocular da geliyor ikide bir... Benim aklım fikrim sinema... Öyle korkuyorum ki...

Gözlerinde yaşlar birikti. Başını çevirdi hemen, sinirli kalktı; banyoya yürürken, sövgüler mırıldanıyordu. Dönüşte.

— Uyuyalım hadi, dedi, çok yorgunum...

Yandaki yatakta dönüp durdu saatler saati. Refik de uyuyamıyordu. Işırken dalmıştı ki zil sesiyle fırladılar. Uçak içinmiş. Gitmeyeceğini söyledi Narin. Hastaydı. On ikiden sonraki uçağa ayırtsınlardı. Telefonda daha bir şeyler diyorlardı ki dinlemeden kapattı. Daha sonraki saatlerde bir iki kez kapının yavaşça vurulmasını da duymamış gibiydiler. Refik otelden çıktığında on bir'i geçiyordu. Biraz sonra da Narin ayrılacaktı. Kollarını dolayıp uzun uzun öptü Refik'i.

— Bizim ayılarla bir şey olmaz, biliyorsun, dedi. İstanbul'da ara beni. Her şey öyle karışık ki, ben de bilmiyorum ne bok yiyeceğimi!..

Bulvarda Kızılay'a doğru yürürken içindeki bir ateş sönüp kül olmuş gibiydi; kara taşlardı kalan. İlerde Güven Park'a gi-

rip bir kanepeye oturdu. Şu anda benim yerimde olmak isteyen ne çok kişi vardır ülkede; oysa benim yerim de bu!.. Niye her şey bir bulanık, bir çentik çentik böyle?.. Güven! diyor anıt. Çalış, güven!.. Kime? Hadi çalış!.. Bu isli yürekle... Kalkıp Mülkiyelilerin bahçesine vardığında yukardaki masadan sevinçle el eden annesini görünce buraya niye geldiğini anımsamış gibi oldu. Kalabalıktılar masada. Kadınlı erkekli birilerine tanıştırıldı. Bir müsteşar, bir gazeteci, bir üniversite profesörü, bir yazar, bir bayan ressam, profesörün bir bakanlıkta çalışan yaşlıca kızı... Yanına oturduğu annesi adlarını da yineleyerek fısıldamıştı bunları. Bir kısmı okuldan, yakın arkadaş çevresiymiş Şem'i Bey'in. Gazeteci dostları İstanbul'dan geldi diye toplanmışlar. Ara sıra burda bir araya gelir, söyleşirlermiş. Hemen karşılarındaki yaşlıca kızdan başkası pek ilgi göstermemişti Refik'e. Sinemayı pek seviyormuş yaşlıca kız; bir iki sözden sonra o da pek uzatmadan masada sürüp giden konuşmaya döndü. Güneydoğu'daki toprak reformu adlı uygulamadaki oyunları konuşuyorlardı. Birden ilgilendi Refik. Şaşırdı da. Gazetecinin, profesörün, bir süre dinledikten sonra söze katılan müsteşarın söyledikleri, bir konuşmada Gündüz Ağbi'den duyduklarının nerdeyse aynıydı! Bunlar da mı?.. Açık açık söylüyor işte; bu aldatmaca solculukla bir yere varılamaz diyor profesör. Gazeteci de ona katıldı, ressam da... Müsteşar dinliyor, birasını yudumlayarak. Şem'i Bey,

— Katılıyorum size ama dedi...

Sözünü tamamlayamadan profesör kesti hemen,

— Sen bize katılamazsın Şem'i, dedi. Muz ağasısın sen... O kadar dönüm toprağım olsa belki ben de katılmam!..

Gülüşmeye başladılar. Şem'i Bey de gülüyordu hiçbir alınganlık göstermeden.

— Biliyorsunuz, dedi, ben her konuda ılımlılıktan yanayım. Toplumculukta da...

Gazeteci takıldı bu kez de:

— Muz ağası ılımlı sosyalist!..

Gene gülüştüler. Yemekler gelmişti. Konuşmalar, kısa yemek süresince de, yemekten sonraki uzun söyleşide de, ağırbaşlılığını yitirmeden, ara sıra bu tür takılmalarla saatler saati sürüp gitti. Ülkenin içinde bulunduğu ağır durum, beklenen seçimler, siyasal partilerin önderleri, ileri gelenleri, sendikalar, dernekler, Türkiye'nin hemen bütün sorunları, sözden söze geçişlerle, Refik için enikonu şaşırtıcı biçimde, ağır ağır sıralanıvermişti. Masaya sonradan gelen bazıları da karışıyordu konuşmalara. Ara sıra tartışmalara girseler de görüşlerindeki yakınlıklar, ortak benzer noktalar ağır basıyor, çoğunun katıldığı, bölüştüğü açık yargılara dönüşüyordu. Yalnız, bir ara uğrayan orta yaşlı babacan gülüşlü bir adamla sessizlik çöker olmuştu masaya. Anlamış olmalı ki, bir süre sonra kalkıp gitmişti o da. Annesi onu da fısıldamıştı; T.R.T.'deymiş adam, ahlaksızın biriymiş! Kovculukmuş işi gücü!.. Saatin beşe geldiğini öğrenince şaştı Refik. Vakit nasıl geçmişti? Biraz sonra yukarda, salonda, Türkiye'de Yabancı Sermaye konulu bir konuşma varmış. Siyasal'dan genç bir doçentin; ona çıkacaktı çoğu. Şem'i Beyler kalktı, kalamayacaklardı. Bir serginin açılışına söz vermişlerdi. Çıkınca ekledi annesi; ressam, Şem'i Bey'in akrabası olurmuş. Fransa'da okumuş filan... Üst üste telefonlar etmiş gelmeleri için. Bulvarda, Bakanlıklar'a yukarı yürürlerken, annesi koluna girmiş yanları sıra sessiz giden Şem'i Bey'i, onun hastalığından kaynaklanan, daha dün kıvrandığı acısını unutmuş da sevinçten uçuyor gibiydi!.. Oğlum, diyordu ikide bir. Ne çok seviyor oğlum demesini... Bir şey değil, Şem'i Bey kıskanacak!.. Gerçekten iyi adam bu... Ara sokakta bir apartmanın ilk katındaydı sergi. Tanıştırıldığı çeşitli kişilerin, genç film yönetmeni Refik Tunadan'a gösterdikleri sıcak ilgi yalnız annesinin mutluluğunu artırmıyor, Şem'i Bey'e de onur payı bırakıyordu!.. Resimleri pek sevmemişti Refik. Yapay özenti köylü resimleri gibi geldi. Bir küçük tablo satın aldı Şem'i Bey, kartını iliştirdiler. Ne de pahalı! Gelmeleri için genç ressam akrabanın, telefonlarla niye üstelediği anlaşılıyor!.. Ressam oğ-

lanı da sevmemişti. Uyduruk herifin biri. Sanatçı!.. Akşam eve geldiklerinde iyice yorulmuştu Şem'i Bey. Solgun bir gülümsemeyle, kitaplığın önündeki koltuğa çöktü.

— Ee, söyleyin bakalım Refik Bey, dedi, ne vakit film yapacağız sizinle?

Başladı gene; muz bahçelerinde film çevireceğiz!.. Çok tatlı adamsın!.. Şakayla açılan bu konuşmanın hiç beklemediği bir önerinin girişi olacağını doğrusu kestiremezdi Refik. Kanepede yanı başına ilişiveren annesi evecenlikle atıldı; Şem'i'yle konuşmuşlardı, kendisi film yapamaz mıydı? Onlar da destek olsunlardı ellerinden geldiğince! Ne kadar gidiyordu bu film için? Önce şaşaladı; gülecekti de. İlle de yapımcı olalım istiyorlar!.. Toparlandı. Bu tür desteklerin tatsız denemeleriyle dolu bizim piyasa...

— Sağ olun!.. dedi... Güç kazandırıyorsunuz bana... Düşünmeniz bile yeter. Çok zor bir şey... Batak işler bunlar... Ödeme güvencesi olmayan bir işe başkasının parasıyla girmek ağır gelir...

Hemen kesti Mefharet Hanım.

— Ne demek başkası? dedi. Biricik oğlumsun sen benim. Bugüne dek ne yapabildim ki?.. Ben...

Sonunu getiremedi, gözleri dolmuş, boğazına hıçkırık takılmıştı. Şem'i Bey yardımına yetişti,

— Boş verin böyle kaygılara Refik Bey, dedi. Lütfen beni de yabancı bilmeyin. Sizin gibi genç bir yaratıcının yakını olmaktan onur duyuyorum. Bir şeyler yapmalısınız; en verimli yıllarınız boşa geçmemeli.

Refik de duygulanmıştı gerçekten. Hadi bir de ben başlayayım annem gibi!.. Biraz sonra konuşma dayanışmalı bir aile toplantısına dönüşmüştü. Küçük bir evle bir bahçe vardı Mersin'de; Mefharet Hanım'ın annesinden kalma. Satışa çıkarmış onu. Bir o kadar da Şem'i Bey katacaktı gerekirse. Yemekte, yemekten sonra da bunlar konuşuldu. Mutluluk içinde yüzüyor gibiydi Mefharet Hanım. Yatarlarken anımsadı, uçak

biletini gidip getirdi içerdeki çantasından. Parasını vermeye kalkan Refik'i azarladı. Alışık olmadığı şeylerin saldırısıyla serseme dönmüştü Refik!.. Ertesi gün uçak bulutların üstünde akıp giderken gülümsüyordu kendi kendine. Yeni değil ki, kaç gündür buralarda uçuyoruz biz!.. Ayağımızı toprağa basıp hemen kolları sıvamalı!.. Olaylardaki inanılmaz gelişim ayağını toprağa basınca da bırakmadı Refik'i. Geldiğinde sessizdi ev. Girip divana uzandı. Emine'yle konuşsam mı önce? Sonra... Kapı çalındı. Önce ilgilenmedi. İkileyince gitti kapıya. Şaşırdı. Sevindi de. Temel'di. Sarıldı hemen. O da sarıldı ya; durgun, içine kapalı gibi. Kanser mi gene! Kokuyor, içmiş de!.. Odaya girip de pencere karşısındaki sandalyeye iğreti ilişince soluk yüzü daha belirgindi.

— Ankara'dan geliyorum...

— Biliyorum, dedi Temel...

Susup gözlerini dikti. Öylece bakıyordu.

— Hayrola? dedi Refik. Hasta mısın?..

— Dinle Ağbi, dedi Temel. Sen benim kardeşten de yakın biliyorsun...

Hay Allah gene başladı!.. Geveleme oğlum!.. Gevelemedi de... Biraz daha baktı saplantılı biçimde,

— Nazmiye'yi seviyorum ben Ağbi, dedi.

Bizim Zühtü Bey'in berberi!.. Kalakaldı Refik.

— O da beni seviyor...

İyi ya... Buydu demek son günlerin kanseri!.. Geçen kanserdeydi; Nazmiye ıhlamur kaynatmıştı buna!.. Gülecekti, tuttu. Gülümsedi dostlukla.

— Olur Temelciğim, dedi, niye olmasın!..

Ne demekti bu, niye böyle demişti, kendi de bilmiyordu...

— Olmuyor Ağbi, dedi Temel inler gibi, olmuyor... Zühtü Bey Amca var... Bildiğin gibi değil!.. Ben bittim!..

Ses çıkarmadı Refik. Temel de gözlerini dikmiş donuk donuk bakıyordu.

— Sen konuşacan ağbi!

Ben mi konuşacağım? Kimle, Zühtü Bey'le mi?

— Neyi konuşacağım, dedi biraz şaşkın, biraz terslenerek.

Bizim cici anneyle Temel... Gülecekti, gene tuttu. Kendi konuşacakmış aslında. Onu izleyip gelmiş buraya. Kapı açılıp kapandıydı demin; Zühtü Bey içerde demek!..

— Bak Ağbi!..

Sayıklar gibi anlatıyordu Temel. Zühtü Bey berber salonu açıyormuş Nazmiye'ye. Bonolar imzalatacakmış. Hüngür hüngür ağlıyormuş Nazmiye; ben sonra böyle bir adama diyormuş...

— Nazmiye girmesin bu işe Ağbi!.. Ben imzalayacağım!.. Anlıyor musun? Nazmiye girdi mi...

Pek bir şey anladığı yoktu Refik'in. Oğlan kafayı iyi etmiş biraz!.. Abuk sabuk... Ne aileymişiz biz de!.. Zühtü Bey berber cici anneme iş açıyor, cici babam da bana!.. Şem'i Bey de benden bono isterse... Gerilen sinirleri patlar gibi boşalıverdi birden; bir kahkahayla katılarak gülmeye başladı. Tutmaya çalışıyor, olmuyordu; yaşlar geliyordu gözlerinden. Temel allak bullak olmuştu. Bir şeyler diyecekti, diyemedi. Durulmaya çalışan Refik'e baktı, acı acı salladı başını,

— Sen gül Ağbi, dedi, gül!..

Kara bulutlar gezindi yüzünde, birden kendini attı, başını küt küt yan duvara vurmaya başladı. Donup kalmıştı Refik. Gülecek bir yanı yoktu işin. Fırlayıp tutmasa kafasını duvarda parçalayacaktı nerdeyse!..

— Öldüm ben, diyordu Temel, öldüm ben!.. Bırak beni, öldüm ben!..

Kucaklayıp güçlükle divana çekti Temel'i. İyice gitmiş bu oğlan! Bir fincan ıhlamurun ettiğine bak!.. Zühtü Bey'le ne konuşacağız? Çok tatsız be!.. Böylesine gülünç şeyin nesine güleceksin?

XVIII

Salih'i yitirmekle bu yalnızlığa düşeceğini nasıl bilirdi Gündüz!.. O balyoz gibi ağır adamın kendinden önce öleceğini bir gün bile düşünmemişti. Bir süre suçluluk duygusuyla anımsadı olayları; düşündükçe de savunmaya, aklamaya çalıştı kendini. İçindeki düğüm, bir başka suçlamaya dönüştü sonunda; bir tür yalancı doyum, devrimci görünümlü oyalanmaydı Salih'le sürüp giden bağı!.. Aylar ayı kıvranıp durdu bu utanca dönük yalnızlık duygusu içinde. Çevresini sarmış küçük burjuvaların kaygan, itiş kakış kalabalığında bir koşturmacayla çırpınıp dururken, avunma densin, yalancı doyum densin, devrimci kişiliğinin güvenilir tanığı olarak, çoktan geçmişte

kalmış, gizlideki kavga günlerinin ortak anılarıyla yapraklı, tutunduğu tek daldı Salih; kırılıp gitmişti o da. Artık tek başınaydı bu bataklıkta!.. Eski arkadaşların çoğu da, hepsi bir başka köşede, aynı acıyı yaşıyor olmalıydılar. Ülkenin, becerikli bir elden çıkmış izlenimi veren, yasaklarla bezeli çirkin devrimci mozaiğinde, eski bir devrimci için, güzel rengi bulmak değildi sorun; o çizgide, yasal vuruşanları kara baskılara uğratmadan yararlı olmanın yolunu, biçimini bulmaktı. Bu sorumluluk duygusuyla köşesinde, içi içini yiyerek ama gene de içiyle barışık sessiz çalışırken, eski bir devrimci işçinin güvenini taşımanın, kendisi için de nasıl bir güvence olduğunun tam bilincine, onulmaz bir yitirme acısıyla varabilmiş olmasını da sindiremiyordu içine. Bu bilinci küçümsediği de oluyor; küçümsemesine kızıyordu da. Sallantıdaki yüreğini ele geçirmek için, birbirinden habersiz savaşır gibi didinen iki kadına da, çekilip günlerce uzaklardan bakmaya çalıştı... Bu parçalanış da ağırına gidiyordu. Yürütemeyeceğini biliyordu böyle bir ikiyüzlülüğü. Bu günlerinde nasıl da yakıcı bir özlem duyuyordu bir kadına!.. Umarsız cezaevi yalnızlığından beterdi bu; erişemiyordu; kendi yasalarıyla tutukluydu. Kendini var gücüyle çalışmaya verdi; onda da yeterince verimli olamıyordu. Çok güçtü aldığı çeviri. Günün belli saatlerinde ona kapanıyor, ne etse, iki sayfa çıkarabiliyordu çok çok. İyice bunaldığı bir günde kapının sürekli çalınmasıyla inerek açıp da karşısında Pervin'i görünce çekingen duraladı önce, hemen toparladı kendini; gülerek karşılamaya çalıştı.

— Az kalsın gidecektim, diyordu Pervin. Kimse yok sandım...

— Madam pazara gitmiş olmalı, dedi Gündüz. Nerdeyse döner!..

Oysa Madam'ın evde olmadığını, dün akşam Ada'ya gittiğini merdivenleri inerken anımsamıştı. Pervin'in sıcak kolları, sıcak göğsü, sımsıcak soluğu odada gene unutturdu her şeyi.

— Seni nasıl özledim!.. diyordu Pervin, sutyenini çabucak takarken. Ya da, hasta olmasa bu kadar zaman aramamazlık etmez diyordum...

Ses çıkarmadı Gündüz. Pervin'in beklediği yanıtı biliyordu, hiçbir şey demek gelmiyordu içinden. Sandalyedeki giysilerine uzandı,

— Çalışmam gerek, dedi. Senaryo da bitmedi daha. Çeviri var bir de...

Pantolonunu ayağına geçirirken gülümseme çabasıyla baktı,

— Eskisi gibi değil artık... dedi...

Belki o da biliyor eskisi gibi olmadığını!.. Nasıl bilecek? Seniye söylemez! Bir anlık sessizlikten ürkmüş gibi ekledi hemen,

— Gazete filan yok şimdi... Sürekli çalışmak gerekiyor...

Sandalyesine oturdu, ağır, dalgın giyinen Pervin'e baktı. Yorgun gibi o da...

— Doğrusun, dedi Pervin. Çıkınca bir telefon etsin... Hiç çıkmıyor musun?

Çıkıyordu. Yollarda dolaşıyordu daha çok. Taksim yöresindeki gezi yerlerinde dolaşıyordu, Beşiktaş'a iniyordu Maçka'dan, Beşiktaş'taki kıyı banklarına oturup Boğaz'ı, geçen gemileri, karşı kıyıları seyrediyordu. Dün Hacer Hanım telefon edip Gündüz'ü sormuş. Ölüm günlerinden sonra onlara da uğramamıştı. İçinden gelmiyordu. Çocuklarla ilgilenmeliydi.

— Gideceğim bugünlerde, dedi.

— İstersen birlikte gidelim dedi Pervin. Ben de istiyorum.

Olur, gideriz'le savuşturmaya çalıştı. Ben istemiyorum mu deseydi? Toparlandıktan sonra, tedirgin gülümsemeyle baktı Pervin,

— Madam gelmeden çıkayım ben, dedi...

Ses çıkarmadı Gündüz. Merdivenlerden inerken,

— Pazar'a gider miyiz? dedi Pervin...

— Olur, dedi Gündüz. Bakalım, bir engel çıkmazsa... Senaryoyu yarın vereceğim... Konuşalım derler!..

İçinde burukluk vardı. Kapıyı açmadan durup boynuna sarılan Pervin acıya dönüştürmüştü burukluğu.

— Hasta filan olma, dedi. Aklım hep sende. Her gün kıyım var. Gazetelere bakamıyorum. Salih'in ölümünde öyle yıkılmış görünüyordun ki, korktum. İyisin ama!..

— İyiyim, dedi Gündüz gülümseme çabasıyla. Kaygılanma. Yapacak çok işim var daha!..

— Biliyorum, dedi Pervin de. Yüzünde hüzünlü bir gülümseme, yine sarıldı.

Pervin gittikten sonra uzun saatler çalışamadı. Odada dolandı. Kitap karıştırdı. Uzandı, dalıp gitti bir ara. Kalktığında karanlıktı oda. Aşağıda gürültüler vardı! Madam mı geldi? Ne yapayım geldiyse?.. Biraz çıksam. Acıkmıştı. Öğlende de pek bir şey yememişti. Gidip iki kadeh de bir şey içeyim. Yalnız mı? Kim olacaktı başka? Tuvalete gitti, dönerken Madam çıkıyordu merdivenlerden.

— Ka sen buradasın? Yoksun belloordum!..

Gelip oturdu. Bir şey diyecek. Sor, hangi oyuncuyu soracaksan Madam!.. Benim filmleri beğendiremedik sana!.. İnce kadındır. Beğenmedim de demez, sözü ustalıkla başka yana kaydırır! Ka ben Narin Ceylan'ı Muradına Erenler'de görmüşüdüm... Şimdi nerde gördün? Susuyor. Biraz dalgın da. Zam mı isteyecek? Daha yeni yaptık.

— Çok korkoorum, dedi Madam.

Dalgın, suskun kaldı gene. Gözlerini de hep kaçırıyor gibi.

— Bir şey mi oldu Madam?

Derince bir iç geçirdi,

— Her gün bir şey oloor, görmoorsun? dedi.

Görmez olur muyum? Yalnız, senin dilinin altında bir şey var Madam. Sakın, evden çık, demeye kalkma!..

— Haklısın Madam, dedi. Çok kötü ortalık...

— Kötü de sözdür?..

Başka ne diyeyim Madam?.. Şimdilik bize dokunan yok!..

— Arka sokaktaki tamirhaneyi bilirsin? dedi Madam...

Ha, vardı öyle bir yer. Arabam yok ki bileyim!..

— Tamirhanede Recep Usta vardır...

— Tanımıyorum...

— Karısını, kızını tanoorum ben... Çiçek gibi insanlardır...

Gene bir durdu,

— İsmet Paşa'nın partisindendirler!..

İsmet Paşa öleli... Şimdi nerden bunlar?

— Sen gittin akşam, ben de çıkoorum, Yetvart geldi. Meryem vardır, görmüşsün burada, paskalyada yumurta getirdiydi çörek içinde bızdık oğlanı Yetvart...

Madam öldürdün!.. İşte o Yetvart'la çağırtmış Madam'ı, tamircinin karısı. Recep Usta'nın orda, bir komando oğlan, Gündüz Bey'in adını ağzından kaçırmış!..

— Ka ben Ada'dan, dün gittim, bugün döneridim? Sana sebep dönmüşüm!..

Sağ olasın Madam... Şimdi ne yapacağız?.. Daha bir şeyler anlattı Madam. Şoför muavinlerinden söz etti. Kahve varmış burda Dolapdere'ye inerken, onlarınmış. Hepsinde "lüverver" Çevredeki işyerlerinden para kesiyorlarmış. Tamirhaneden de... Tuhafiyeci Antranik'i, hastanelik etmişler. Kalkıp pardösüsünü alırken,

— Gidoorsun bu vakit? dedi Madam...

Gözleri korkuyla, biraz da kızgınlıkla açılmıştı.

— İşlerim var Madam. Eve kapanamam. Sağ olun. Recep Ustalar da sağ olsunlar... Her yer böyle, ne yapalım?

Biz de sağ olalım yalnız!.. Kapıya çıkınca bir ürperti dolaştı içinde. Görünürde kimseler yoktu. Evlerden taşan ışıklar, köşedeki tek lamba, ara sokağı gölgeleyince daha mı ürkütücü yapıyor? Sokaktan değil, Madam'ın sözlerinden ürktün!.. Gecenin geç saatlerinde eve gelirken bu ıssız sokağa sapınca, sağa sola kuşkuyla bakındığı olurdu ya, bu o değildi artık. Çoğu öldürmelerin böyle tasarlandığı söyleniyordu. Korkuyorsun? Elin kolun bağlı, hiç beklemediğin bir anda karnına, kasığına bıçaklar saplanmasını ya da kurşun yağmuruna tutulmayı dü-

şünüp de korkmamak var mı? Bir tabanca mı edinsem ben de? Nerden? Bir de üstümde bulsunlar... Tedirginliği arttı o günden sonra. Evden sık çıkmamaya, gelip giderken çevreyi kollamaya özen gösterdi. Başka ne yapabilirdi? Kuşkulanacak bir şey de yoktu görünürde. Madam Ada'daydı. Dönünce de Bakırköy'deki akrabalarına gideceğini söylemişti. Çok korkuyor Madamcık!.. Umduğumdan yürekli çıktı gene de. Ne de olsa uyanık bir yanı var; yüreği de pırıl pırıl. Ya komşumuz Recep Ustalar! Gel de umudunu kes bu ülkeden!.. Bu ülkeden umutlu, hem de çok umutlu olmak için o kadar çok ki neden; ona mı kaldık!.. Herifin kim bilir ne hesabı var!.. İnsanoğlu böyledir işte!.. Ne hesabı olacak? Senin canını kurtarıyor... Doğru mu bakalım?.. Durduk yerde niye yalan söylesin adam? Yalan değildir de abartılmış olur... Olabilir. Gene de bir şey var demek. Bir şey değil, on şey vardır. Ülkenin bu karmaşasında bizim için de bir iyilik düşünecekler çıkmasın, olur mu?.. Sinemada adının liste başı olduğunu birkaç gün sonra Refik'ten öğrenince de, niye şaşsındı? İlk günlerin birden başkaldıran korkusu da uyuşur gibi dağılıp gitmişti içinde. Olayı anlatırken Refik de pek önemser görünmemişti. Emine'yle birlikte bir işin peşindeydiler onlar da. Beyoğlu'nda bir rastlantıdan sonra birlikte girdikleri lokantada daha çok bu işin evecenliğiyle konuşuyordu Refik,

— Size de uğrayacağım Ağbi, diyordu. Kendimiz yapalım, şöyle gönlümüzce bir film olsun diyoruz...

Genişçe bir ortaklık düşünüyorlarmış. Gündüz Ağbi ya da tanıdığı birileri de katılır mıymış? Öneriyi ilk yapan Emine olmuştu ya, Refik de ondan aşağı kalmıyordu Gündüz Ağbi'yle birlikte olmaya istekli görünmekte. Başka birinin senaryosunu düşünemiyormuş. Katillerin listesindeki yerimi de o söylüyor! Bu oğlan gerçekten çok yol aldı. Emine'nin nasıl parmağı var bu değişmede? Tehlikenin daha tam ayırdında değil belki de!

— Bakalım, dedi Gündüz gülerek. Ölmez sağ kalırsak bir düşünelim!

— Kollayın kendinizi Gündüz Ağbi, dedi Emine, tasalı bir yüzle. Çok acımasız gidiyor itler... Gülecek yanı yok...

Sessiz kalkıyorlardı ki, Emine anımsamış gibi döndü gene,

— Seniye buldu mu sizi? dedi.

Şaşaladı Gündüz. Toparlandı.

— Hayır, dedi. Bir şey mi vardı?..

— Sizin yargılamayla ilgili, dedi Emine. Gidişinden kaygılıymışlar... Arayın isterseniz...

Galatasaray'da onlardan ayrılıp da Tünel'e doğru yürürken arayıp aramamakla ikircikliydi daha. Yargılamanın ne durumda olduğunu da bilmiyordu. Seniye'ye verdiği vekâletnameden sonra pek ilgilenmemişti. İyi gitmiyormuş!.. İyi mi gidecekti ya?.. Nihat'ın da tutuklanmasından bu yana, neyin geleceğini kestiremediği bir bekleyişin içindeydi. Burdan mı vuracaklar? Sokakta vurulmaktan iyidir?.. Vurulmayı kötü taktın kafana!.. Yüksekkaldırım'dan inerken yanından yöresinden gelip geçenlere, iki yanlı işyerlerine, ülkede olup bitenlerin anlamını çözmesine yardımcı olmalarını bekliyormuş gibi bakınıp duruyordu. Değişik olan ne? Her şey eskisi gibi!.. Sokakların günlük yaşamı. Bir köşeden biri ya da birileri çıkıp da niye yok etmek için saldırsınlar?.. Tam dünyaya kendi rahat köşesinden bakan bir küçük burjuva gibi düşünmeye başladın işte!.. Kavgadan ayrı düştüğün belli... Hep bu sessizlik, hep bu düz görünümlü gündelik yaşam içinde sürüp gitmez mi savaş? İlle siperlerde bombalar mı patlayacak? Bombalar da patlıyor... Biliyorum. Küçük burjuvalar gibi düşünmüyorum, düşünür gibi yapıyorum sadece!.. Karaköy Postanesi'nden Seniye'yi aradı, telefon yanıt vermiyordu. Sevindi de. Otelde geçirdikleri geceden beri bir kez bir oyunun galasında görmüştü, gidip arkalarda bir yere oturmuş görünmemeye çalışmıştı. Birileri vardı Seniye'nin yanında. Çağrıyı, çeviri için yayınevine uğradığında Koray vermişti; çeviriyi almasına aracılık eden çocuk. Oyun da onun çevirisiymiş. Şehir Tiyatrosu'nun sıradan oyunlarından biri. Bitiminde hemen çıkmıştı tiyatrodan.

Niye kaçıyordu, onu da tam bilmiyordu sanki. Kötü değilse bile yanlış bir şey yaptığı duygusunu yenemiyordu bir türlü. Yaşadıkları geceyi anımsamanın tadı bile irkilticiydi; bir de özlemi ağır basarsa!.. Yinelenmemeli! Yinelenmenin kaçınılmazlığını da içinde biliyordu... Boşuna kaçıyorsun demek! Yo, kaçmıyorum... Nasıl kaçarım? Seniye benim avukatım. Pervin de biliyor... İki gün sonra Pervin'e telefon açtığında, o da söyledi Seniye'nin aradığını. Demek bu kadar önemli! Aramayayım da eve gelsin, Madam da yok... Evi nerden bilecek? Pervin'den istesin adresi!.. Başka?.. Aman, kimse de gelmesin! Alnımın akıyla şu çeviriyi bitireyim. Takıldığı yerler için konuşup tartışacak birinin yokluğu sıkıntısı olmasaydı bir de... Redaksiyondan geçiyor diyorlardı yayınevinde; ilk verdiği birkaç formayı beğenmişlerdi. Kim ya da kimler yapıyordu redaksiyonu? Belki de yayınevi sahibi mimar, kendisi bakıyordu!.. Bir iki dil bildiği söyleniyordu Rahmi Bey'in. Güven veren bir adam. Gösterdiği güveni biz de yitirmesek. Pervin'in eve gelişiyle bir ivme kazanmıştı çalışması. Verimi artmıştı. Canına kıyılacağını duyması da aksatmamıştı pek. İnanmadığından. Belki de... İnanmak için de az neden yok. Ölüm korkusuna karşı duyduğu irkilmeyle karışık tiksintidendi belki. Cezaevi ayaklanmasında, siyasilerin koğuşuna sığınan bir gardiyanın korkuyla çarpılmış yüzü çakılıp kalmıştı kafasında. Ölüm korkusu buysa, ölüm çok çekiciydi bunun yanında! Pek sık çıkmıyordu artık; özellikle geceleri geç kalmamaya bakıyor, çevreyi de kolluyordu gelip giderken. Kuşku uyandıracak bir durum yoktu görünürde. Gürültülü anayoldan sonra sessiz ara sokak. Madam da yatışmış gibi. Bakırköy'den döneli aşağıda sessiz dolandığını duyuyordu. Sinemaya da eskisi kadar gitmiyor artık. Şunun hoşlanacağı bir senaryo yazayım!.. Birkaç senaryo daha alırsam, uzun sürede, epeyi param da olacak. Gereğinde hiç kazanmadan beş altı ay yaşayabilir duruma gelsem. Çeviri biterse daha da iyi olacak. Şimdiden bankada... Harcamalarını o kadar kısmıştı ki. Günde bir öğün, lokantada etli filan iyi bir

yemek yiyor, gerisini evde geçiştiriyordu. Yetiyordu da. Bol meyve yiyordu. Ara sıra Madam, elinde bir tabak yemekle geliyordu. Hele o pilaki. Ermeni pilakisi... Ah Madam, biraz genç olacaktın ki, o pilaki için bile alırdım seni!.. Evin de var!.. Senin Ermeniliğin, benim siyasal geçmişim tadımızı kaçırsa da gül gibi yaşayıp gidecektik!.. Yorulmuşum; gırgıra döküldü gene... Karanlık da basmış. İyi çalıştık bugün. Bu tadımda gidersem... Kapı çalınıyordu. Madam'ın açtığını duydu. Kalınca bir erkek sesi aşağıda. İrkilir gibi oldu. Polis mi? Yoksa şeyler mi? Evi basıp öldürdükleri de oluyor... Kapıyı açtı, loş merdivenlerde Madam'ın önü sıra çıkan iriyarı karaltıyı seçememişti.

— Gündüz Ağbi merhaba!..

Gene çıkaramadı önce. Birden kızdı kendine. Korku gözünü mü perdeledi? Fahrettin. Nasıl sevinmişti... Kucaklaştılar. Madam da ürkeklikten kurtulmuş bir yüzle soruyordu,

— Size kayfe yapayım?

— Sağ ol teyze, dedi Fahrettin. Ben bir şey içmem. Ağbimi alıp gideceğim işi yoksa...

Sendikanın arabası köşede bekliyormuş. Kuruluşlarının yıldönümüymüş bugün. Bir toplantı düzenlemişler. Üç gündür Gündüz Ağbi'yi arıyorlarmış, sonunda,

— Pervin Hanım'a sorsanıza, dedi, Hacer Teyze. Telefon ettik, burayı verdi... O gelemiyor... Haydin Ağbi, gidelim...

Daha ilk gördüğünde kanı kaynamıştı bu oğlana. Sendikaya da başkan olmuş. Söylerken kızardı... Sakın bozulma oğlum!.. Öyle güç ki işin... Sevinerek gitti ya, gene de ummamıştı bu kadar mutluluk duyacağını. Kadınlı erkekli, çoluk çocuklu işçilerin doldurduğu salonda oyunlar oynanıyor, çoğu piyasa işi şarkılar, türküler söyleniyor, ara sıra yarı söylev biçiminde konuşmalar oluyordu. Salon değil, köşedeki masada yöresine toplanan genç işçilerle, saatler geçtikçe koyulaştırdıkları söyleşiydi mutluluk kaynağı. İlgisini göstermek ister gibi ara sıra uğrayıp başka masalara geçiyor başkan. Gözleri parlıyor Gündüz'ün işçilerle söyleşilerini gördükçe. İşçiler de pek sevip

sayıyorlar başkanı... Konuşmaları da nasıl canlı tuttular... Politik konular tartışıldı uzun uzun. Partiler, çıkmış çıkacak yasalar üzerine öyle yerinde sözler ediyorlardı ki Gündüz'e sorduklarında onlara katıldığını söylemekten başka diyecek bir şey bulamıyordu çoğu kez. Sonunda dönüp dolaşıp sinemaya gelindi. Hepsi de yakından ilgiliydiler; özellikle yerli filmlerle, yerli oyuncularla ilgili çeşitli sorular soruyorlardı. Narin Ceylan'ı tanıyor muydu? Ya Şahin Doğu'yu... Şahin Doğu açılınca kapanmak bilmedi artık. Bir insanın böyle tapılırca sevilmesine şaşmaktan öte korkuya kapıldı Gündüz!.. Şahin'in mi, sinemanın mı gücü bu? Sinemada yalnız Şahin mi var; ötekiler niye böyle değil? Ölçüyü iyice kaçırdıkları sıra, tüysüz, mavi gözlü bir oğlan horozlanır gibi oldu. Tatlı bir Karadenizli ağzıyla,

— Çoğu da atayiler ha, dedi. Gelsun de paa vursun oyle!..

Gülüşüp dalga geçmeler başlayınca kızardı, Gündüz'e döndü;

— Öyle değil midur ağbi? dedi... Palavra midur onların çoği. Yok, bir furuşta peş kişiyi haşat ediyi... Yumruk atduğu uçayi havada! Gelsun beni uçursun!..

Gündüz de gülüyordu sevinerek. Arkaladı.

— Çok doğru, dedi. Sinemanın palavra yanı...

— Peki Ağbi, Şahin Doğu da bizim gibi şey mi yani?..

Gündüz'le birlikte herkes daha çok güldü bu söze. Gene de gözünden kaçmadı Gündüz'ün; aslında hepsi de pek inanmıyorlardı Şahin'in de onlar gibi şey olacağına! Bir üstünlüğü vardı. Olsundu da... Kendilerine de yakıştırmayı düşledikleri yakıcı özlemleriydi o. Gece geç saatte Fahrettin arabayla Gündüz'ü eve getirirken,

— Bizim aramıza sık sık gelin Ağbi, diyordu. Boş verin eski şeylere... Geçti o dönem... Kimin kimden yana olduğunu anladı işçi; kimse bir bok yiyemez.. Sizi de çok seviyorlar...

Sağ ol deyip sustu Gündüz. Arınmış, güç kazanmıştı. O heyecanla bir türlü uyku tutmadı gözü. Kalktı, dolanıp durdu

odada geç saatlere kadar. Gece'yle yaşıyor gibiydi. Çapa'daki salonda çevresini alan işçi yüzleri, konuşmaları odasındaydı. Fahrettin doğru söylüyor; Türkiye bir yerleri çoktan aştı. Birçok ülkelerin yüzyıl boyu kazandığını yirmi beş yılda aldık!.. Böyle miydi? Ne işçimiz böyleydi, ne de biz... Ben gene de kopuğum onlardan. Birlikte üretiyorlar, çalışıyorlar, birlikte yaşıyorlar çevrelerinde. Sokakları, evleri, karı kocaları, çocukları, kavgaları gürültüleriyle öyle yakınlar ki birbirlerine; iç içeler. Bizse uzaklarda... Gidip aralarına mı yerleşmeli? Evlenip... Kimle evleneceksin? Evlenmek deyince Pervin geliveriyordu aklına... Saçmalama da, oturup bir şeyler yapmaya bak!.. Sinema yap! Sinema diye ölüyorlar hepsi. Onların sinemasını yap yapabilirsen... Sinemacı diye seviyorlar seni, dergilerde çıkan ne kokar, ne bulaşır şiirlerinden değil... Geçmişini de kaçı bilir? Refik, Emine de hiç aramıyorlar... Telefonun da yok, nerden arasınlar? Herkes evine mi gelecek? Seniye de gelmedi. Gelse miydi? Yoo... Ertesi akşam Taksim'e doğru yürürken Seniye çekingenliğini yenip Refik'e uğramak geldi içinden. Evde midir? Değilse de bir şeyler yazar, bırakırım; arasın. Şahin Doğu'yla da konuşalım, şu film ortaklığı taslağına bir biçim verelim. Beni kırmaz Şahin. Desteğini alırsak... Refik ister mi? Onu öğreneceğiz biz de. Emine varken ister, niye istemesin?.. Eve gelip merdivenleri çıkarken ikircikliydi. Pervin'in kapısında duraladı. Önce onu mu çalsam? Yok canım, saçma... Yukarı çıkıp da zile basınca suçluluk duygusu kıpırdadı içinde. Sessizlik uzayınca kurtulmuş gibi dönüyordu ki, ağırdan bir ayak sesiyle açıldı kapı. Seniye'nin süzgün yüzüyle karşılaşınca şaşaladı. Seniye'nin şaşkınlığı daha da büyüktü. Gözlerinin içi parladı birden. Gündüz toparlandı,

— Refik'e baktım, diyebildi çekingenlikle.

Sevinci yarım kalmış, şaşkınlığı biraz daha artmış gibiydi Seniye'nin.

— Ağbim burda değil, dedi.

Dönse miydi? Ne demeliydi?

— Buyursanıza...

Girsem mi? Belki gelir Refik!..

— Bilmem, dedi Gündüz.

Seniye ilk şaşkınlık duvarını aşmıştı artık.

— Girin, dedi. Çok sevindim... Ben de sizi arayacaktım...

Öyle mi?.. Pardösüsünü çıkarmasına yardımcı olurken anlatıyordu bir yandan da,

— Demek bilmiyorsunuz? Ağbim ayrıldı. Beyoğlu'nda bir yerde oturuyormuş...

Ayrıldı mı? Beyoğlu'nda bir yerde... Pardösüyü astıktan sonra durmuş öylece bakan Seniye'nin karşısında kalmıştı Gündüz. Tutamamıştı, yeni bir sayfa çevirir gibi birden yaklaştı boynuna sarıldı Seniye. Başını göğsüne dayadı.

— Ne iyi ettin, dedi inler gibi. Ne iyi ettin... Çıldıracaktım nerdeyse.

Sıcak soluğunu yüzünde duyunca diretemedi Gündüz. Kızın dudaklarının yalazından kurtaramıyordu kendini. Kapı açılıp Zühtü Bey ya da o kocakarı, neydi adı... Aşağıda Pervin... Soluk soluğa uzaklaşacak gücü sonunda bulabilmişti.

— Ne yapıyorsun? dedi...

Anlamıştı Seniye,

— Kimse yok evde, dedi...

Kimse yok mu? Diretmesi Seniye'de çekingenlik yaratmıştı gene de. Sofadaki koltuğa ilişti Gündüz. Seniye de yanındaki sandalyeye çökmüştü yorgun gibi.

— Makbuş'u hastaneye yatırmışlar, dedi. Bakırköy'e... Demek kadın... Niye... mışlar?..

— Babam da gezide. Bir doktor arkadaşı var, onunla Bursa, İzmir dolaşıyorlar...

Evde yalnızız demek!.. Peki Pervin? Tutamadı kendini,

— Refik niye bu evi...

Sinirli kesti Seniye,

— Bilmiyorum, dedi. Büyük bir kavga kopmuş babamla aralarında... Makbuş'u da o gün götürmüşler... İçim parçalanı-

yor; bir kez gidebildim. Gözü yerde, donmuş gibi oturuyor. Ses soluk yok... Babam benimle konuşmaz genellikle. Ağbim de... O da bir şey demiyor... Bir iki sövüp saydı babama; o kadar... Ağbim beni sevmez.

Gözlerinden yaşlar dökülmeye başlamıştı... Eğilip kendini Gündüz'ün göğsüne bıraktı gene. Nasıl direteyim? Hem niye? Bu kız, bu kadın bana dayanmak isteğiyle uzanıyorsa... Tutkulu bir sevişmeye geçivermişlerdi... Seniye kalktı, elinden tuttu. Yandaki Refik'in odasına geçtiler. Kapı aralık kalmıştı; sofadan gelen ışığın alacasında yavaşça divana çekti Gündüz'ü. İlk gecenin beceriksiz kızı değil artık, bildiklerini istiyor... Nasıl istemek böyle?.. Gebe kalmaktan da mı korkusu yok?.. O niye korksun, sen kork! Kesik iç çekişlerden sonra yanına uyur gibi uzanan Seniye'ye bakınca bu korku içini iyice tırmalamaya başlamıştı. Beni evlenmeye zorlamak için... Utandı. Kıza saygısızlık bu. Yüreğine düşen pası kazıyıp attı acılıkla. Keşke gelmeseydim buraya!.. Doğru söylemiyordu oysa; yalanını yüzlemek de ağrına gidiyordu!.. Sokulgan, sımsıcak etiyle, sinirleriyle, onurlu kişiliğinin pırıltılı kaynakları gibi birden doluveren gözleriyle insanı alıp gider bu kız... Gözleri loşluğa alışmıştı. Yanında sessiz uzanmış Seniye'ye baktı.

— Değişmiş bu oda, dedi...

— Hım, dedi Seniye. Buraya geçtim ben. Küçücüktü benim odam.

Divan eskisi gibiydi. Aynalı bir gardırop konmuştu kapının arkasına. Kitaplık gene vardı. Şurda bir... Kısa bir kapı ziliyle irkildi Gündüz. Seniye de ürkmüş gibi dikildi birden. Çabucak toplandı, giysilerini çeken Gündüz'e döndü.

— Yat sen, diye fısıldadı.

Fırlayıp dolaptan çıkardığı sabahlık gibi bir şeyi geçirirken Gündüz'ün aklından geçenleri yanıtlar gibi yavaşça söyleniyordu,

— Pervin toplantıya gidecekti!..

Çıktı odadan, kapıyı çekti. Gündüz katılıp kalmıştı sanki. Bir türlü yenemediği ürküyle, utanca, kızgınlığa batmış, soluk

almaktan korkar gibi kımıltısız bekliyordu. Kapı açıldı dışarda. Seniye'nin biraz çekingen sesi duyuldu yavaşça,

— Ha, sen misin? Hani toplantı var demiştin?..

Pervin bu! Ezilip küçüldüğünü duydu Gündüz.

— Gidiyorum, dedi Pervin. Dosyayı bırakmışım evde; sendikanın kâğıtları var... Onu aldım, gidiyorum. Ne o, sen hasta mısın?

— Hımm, başım ağrıyor. Yatıyordum...

— Geçmiş olsun canım... Ben de hiç iyi değilim. Daha toplantıya giderken sinirlerim bozuluyor. Bizi atacaklarmış sendikadan; elden gitti sendika... Allah belalarını versin!.. Gündüz Bey aradı mı seni? Bana telefon etmişti bir şey için, söyledim...

Seniye,

— Hayır, dedi önce silik bir sesle, sonra isteksizce ekledi.

— Bir iki gündür yazıhanede değilim ben de... Geç kalıyorum. Hadi Allahaısmarladık... Bende İngiliz aspirini var aşağıda, getireyim mi?

— İstemem, dedi Seniye. Yatacağım hemen.

— Hoşça kal canım... Sabah uğrarım...

Kapının kapanışıyla sinirleri gevşeyivermişti Gündüz'ün. Bütün gövdesi ter içindeydi. Kız nasıl atlattı Pervinciği... Ödeştiler!.. Aşağıda kaldığım ilk gece de Pervin ona oynamıştı bu oyunu!.. Sen kime oynuyorsun? İğrenir gibi oldu kendinden. İçeri çekingen giren Seniye'ye baktı. O da utanıyor gibiydi. Gülmeye çalışıyordu; gülmek denirse! Kalkıp yorgunlukla giysilerini geçirdi ağır ağır. Divanın kıyısına ilişmiş Seniye'ye baktı. Çekingenlikle bakıyordu o da.

— Beni suçlamıyorsun, değil mi?..

Ne diyor bu kız? Kendimi suçlamıyorum; alçağın biriyim ben!.. Aynı boku yiyoruz sövüp saydıklarımızla...

— Rastlantıya bak, dedi Seniye... Kâğıtları evde unutmuş...

— Öyle, dedi Gündüz. Acıklısı, gülüncüyle nasıl yaşayacağız rastlantılar olmasa?.. Yeşilçam'dayız!..

Gülerek kalkıp Gündüz'e sarıldı,

— Geçti bitti artık, dedi... Bir şey yiyelim istersen...

Kalktı,

— Bağışla beni; dedi Gündüz. Bir arkadaş gelecek eve!..

Seniye kuşkulu baktı bir an, sonra,

— Peki, dedi uysallıkla... Konuşmamız da gerek. Sizin dava hiç iyi gitmiyor. Benden başka da ilgilenen, izleyen yok. Çocukların avukatı nerde?

— Bilmiyorum, dedi Gündüz. Hiçbirini görmüyorum. Elimdeki işlere kapandım. Yetiştirmek zorundayım...

Bir an duraladı, utanıyormuş gibi gülümsedi Seniye,

— Bir de yitirirsek davayı, dedi. Ben sorumlu olacağım... Korkuyorum...

— Boşuna, dedi Gündüz. Onlar akıllarına koydularsa ağzınla kuş tutsan iş olacağına varır... Üzme kendini...

Karşı çıktı Seniye. Öyle değildi pek; hukuk temeli sağlamsa kolay kolay yıkamazlardı! Atıl Ağbilerin davası bak nasıl iyi gidiyordu!.. Ses çıkarmadı Gündüz, Seniye öyle içtenlikle söylüyordu ki...

— Önümüzdeki ayın on yedisinde duruşma. Ne olur uğrayın bana. Konuşacağımız şeyler var...

— Peki...

Oda kapısından çıkarken yine sarıldı Gündüz'e. Nasıl da kavurucuydu dudakları; birazcık diretse her şey yeniden başlayacaktı. Başı gene döner olmuştu. Bu kez de yenilirsem. Kilyos kumsallarında "kuyu var" derler; bir battın mı çekiyormuş; kurtulamazsın. Geçen yaz bir delikanlı boğulmuştu. Sen delikanlı mısın? Yenilmedi. Hemen çıktığı sofada,

— Hoşça kal!.. dedi solumasını güçlükle tutarak. Duruşma günü gelmeye çalışacağım.

— Sabah saat on'da...

— On'da... iyi geceler!..

Kötü günler, bu iyi geceler dileğiyle başlamıştı sanki; düştüğü çelişkilerden bir türlü kurtaramıyordu kendini. Yalana dayanan bir ilişki biçimi cinsellikteki yaygınlığıyla daha da

yakıştıramadığı utanılası bir tutumdu kendisi için. Kördüğüm gibi oturmuştu içine. Asıl acı veren yanı da çözmeye gücü yetmemesiydi. Bu gerçeği açıklaması da, açıklayamaması da yıkıcı oluyordu. "Namuslu" kalmak bu kadar güç demek!.. Palavra suçlamalarla olmuyor işte. Doğa güçlü... Biz de güçlü olacağız!.. Vardığı en son aşamayız doğanın; kaç milyon yılda ortaya koyabildi bizi!.. Gerçekten, o ne sabır!.. Doğanın pek umurundaydı! Ortaya koyduğu da doğru dürüst bir şey olsa bari; yarım yurum bir yaratık!.. Daha işin başında; nerelere varacak o yaratık?.. Her şeyi kül yığınına çevirmezse... Bu kadar pislik ne doğuracak bakalım?.. Böyle kaygılara kaptırırsak iyi şeyler doğmayacak. Yavaş yavaş eski düzenine oturtabilmişti çalışmalarını. Epeyi sallandıktan sonra son bitirdiği senaryoyu yazıhanede elinden kapar gibi almışlar, bir daha da aramamışlardı. Filmi çekip bitirmişlerdir bile. Kim bilir ne kılığa soktular? İlgilenmiyordu artık; tek uğraşı çeviriydi. Bir daha da böyle iş almam, ama bunu bitirmem gerek. Bir de şu Refiklerin ortaklığı konusu takılı duruyordu kafasında. Aramadılar da. Ben nerden bulacağım onları? Senaryo için yazıhanelere uğradığı günler sormuş, rastlayamamıştı. Pervin bilir mi? Nerden bilecek? Birden anımsadı, Fuat'a sormak en iyisi. Çoktandır görmedim de o çocuğu. Akşamüstü erken çıktı bir gün, eczaneye gitti. Kapanmak üzereydi. Sevinerek karşıladı Fuat,

— Biz de sizi arayacaktık Ağbi, dedi.

Hep böyledir nedense!.. Sevinmişti gene de.

— İyi, dedi Gündüz. Ben daha önce davrandım!..

— İyi ettin ağbi. Boş musun? Ramiz Bey'le buluşacağız biz. Birlikte gidelim. Hani Genel Kurul günü Rejans'ta yemek yedik de...

— Biliyorum, dedi Gündüz. Anımsadım. İlginç bir adamdı...

— Evet öyledir, dedi Fuat. Başı dertten kurtulmuyor onun için de!..

Güldü. Sokak kıyısındaki arabaya binip kontak anahtarını çevirirken de ekledi,

— Bizim de başımız dertte. Daha doğrusu Zühtü Bey'in... Başını derde soktuk...

Yol boyu anlattı ağır ağır. Ramiz Bey ortaklığı genişletmek isteyince (İlaç yapım ortaklığı) Zühtü Bey'i de yüklüce bir para yatırmaya kandırmış Fuat. Yarım milyon kadar... İşler hiç de iyi gitmiyormuş. Gitmek umudu da kalmamış gibi. Zühtü Bey'in kaybından çok Ramiz Bey'in başarısızlığına üzüldüğü, Fuat belli etmemeye çalışsa da ezberliyordu. Genel Kurul'u almanın da coşkusuyla, o gece, Doktor Ramiz'le nasıl bir mutluluk düşünü paylaştıklarını anımsadıkça bu kırılışını yadırgamıyordu Fuat'ın. Doktora da saygı duymuştu. Nasıl da inanmış adam! Şu ülkenin yapısını bilmesem söylediklerinin tümüne ben de kaptırıp gittimdi!.. Bu tekelci yapıyı tek başına kıracak!.. Hem de namuslu yoldan!..

— Şu olayın filmini yapalım Ağbi...

Bu oğlan da içimden geçeni mi okuyor?

— Yapalım, dedi Gündüz... Kim yapacak?..

— Sana sözünü etmişler, dedi Fuat. Film ortaklığı peşinde bizimkiler. Refik'le konuşalım istersen.

Arabayı bir ara sokağa bağlayıp da Galata'da, Ramiz Bey'in Haliç'e bakan yazıhanesine çıkarlarken filmin senaryosu üstünde ilk aramalara içten içe başlamıştı Gündüz. Kıvırabilsek, gerçekten güzel konu... Ölümle bile yolunu kesebilirler bu adamın... İtalya'daki Enrico Mattei olayı gibi bir şey. O da petrol karteline çatmıştı, havada uçup gitti... Rossi yapmış onun filmini de. Francesco Rossi. Fotoğraflarını görmüştü bir yabancı dergide. İlaç daha insancıl bir konu; en acımasız sömürü alanı. Dış tekeller, iç ortakları... Sekreter kız geldiklerini bildirince hemen içeri aldılar. Ramiz Bey geniş yazıhanesinde ayakta karşıladı. Yüzünde yorgun, hüzünlü bir gülümsemeyle ellerini sıktı.

— Nasıl Ağbi, yeni bir durum var mı?

Fuat'ın bu evecen sorusuna daha da acı gülümseyerek baktı Ramiz Bey,

— Var, dedi. Dün gece beni karakolda sabahlattılar...

Fuat şaşalayıp kalmıştı. Sessizce bakıyordu adama.

— Karakolda mı? diye mırıldandı,

— Evet. Burda, karakolda...

Çöken ağır sessizliği Ramiz Bey bozdu gene.

— Dün öğleden sonra gelip şuraya oturdu adam. Akşama kadar dertleştik. Durumu olduğu gibi anlattım. Doğrusun, der gibi baş sallıyordu ara sıra. Geç vakit kalkıp gitti. Önümüzdeki hafta sıkıntımızın azalacağına o da inandı! Fason ilaçları aksatmasalar, daha bu hafta açılacaktı her şey... Aylardır atlatıyor beni laboratuvar. Neyse sonuna vardık diyordum. Tam çıkacağım ben de, polis gelmiş. Alın dedim. Girdi, karakolda Komiser Bey sizi görmek istiyor, dedi... Merak da ettim. Karakolluk neyimiz var? Gittim. Savcılıktan gelen kâğıdı gösterdi komiser. İki milyonluk çekimiz karşılıksız çıkmış, hemen beni istiyor savcı, şaşırdım. Biraz evvel bendeydi herif, çeki savcılığa verdiğini söylememişti demek!.. Komisere yarın sabah hemen savcılığa gideceğimi söyledim, rica ettim, ısrar ettim, boş. Sandalye üstüne oturtup sabaha kadar bekletti beni. Evden çılgına dönmüşler. Telefon ederken utandım, karakoldayım diye... Her şey öyle düzenlenmiş ki...

Sesi titredi titreyecek sustu. Gözpınarlarındaki kızarıklığı saklayamamıştı. Gözleri ıslak ıslak parlıyordu.

— İşte böyle, dedi, yukardan bir gülümsemeyle bakmaya çalışarak.

Sessizlik çöktü gene. Acılı bir yakınlıkla bakıyordu adama Gündüz de. Övünelim mi biraz? Ya; işte böyle olduğunu sen daha geçen yıl tatlı düşlerle anlatıp dururken biliyorduk! Kırk yıldır, elli yıldır biliyoruz! Bilmekten de öte görüp yaşıyoruz Doktorcuğum; bekle, daha neler çıkacak karşına! Fuat'la konuşmalara başlamışlardı; durumu yavaş yavaş ayrıntılarıyla anlatıyordu Doktor Ramiz. Yaman bir sarmala alındığı her anlattığından belliydi. Hammaddeyi ucuza getirmek için bir dışalımcı firmayla ortak gibi çalışmaya başlamışlar. Çok yakını

hepsi de! Kendi yağıyla kavrulurken bunların desteğiyle krediler sağlayıp işi genişletmiş. Bu, çok yakını firma daha da artıralım demiş, artırmışlar! Bonolar veriyormuş bu çok yakını firmaya; kardırıp kullanıyormuş onlar da. Sonunda bakmış ki işler sıkışıyor, siz de kefil olun bonolara demiş, bu çok yakını firmaya; olur demişler. Otuz milyonunu imzalayıp gerisini boşlamışlar. Yüzü tutmamış. Firma çok yakını!.. Bakmış, on milyonluk senet alıp altı milyonluk ilaç hammaddesi getirtiyorlar! Gerisi? Plastik filan işleri var, ona yatırmışlar... Ne desin, firma çok yakını!.. Biraz üsteleyince ellerindeki bir fabrikayı (Pek çalışmıyormuş fabrika. Eskiceymiş. Trikotaj filan...) verelim demişler borç karşılığı. Almasın mı? Borçları karşılamak için satmaya kalkınca epeyi zararı olmuş ondan da. Tefecilere ödediği ayda yüzde on. Yenilmemiş gene de. Fakat, aksi şeytan, tam bu sıra, fason ilaç yaptırdığı laboratuvarlar ilaçlarını da yapmamaya ya da bütün hesaplarını altüst edecek biçimde savsaklamalara kalkışmasınlar mı?

— Eskiden yapmazlar mıydı böyle savsaklamalar?

Dönüp baktı Doktor Ramiz. Gündüz tamamladı sorusunu.

— Şey için sordum, dedi. Sürpriz mi oldu sizin için? Beklenmez miydi bunlar?

Aymış gibi durdu Doktor Ramiz,

— Evet, dedi. Bir anlamda evet... Bağlandığım laboratuvarların çoğu el değiştirdi. Başkalarına satıldı çoğu son yıllarda... Eskiden...

Tatlı tatlı anlattığı, ülkenin tatsız yazgısıydı. Yıllarca köşelerinde didinip durmuş küçük firmalar, laboratuvarlar, büyük sermaye kurtlarının, holdinglerin kapanına düşüyorlardı. Doktor, piyasanın kodaman firmalarını sayarken gülerek Fuat tamamlıyordu çoğu kez. Oynanan oyunu öyle iyi biliyor ki o da... Hükümet, ilaçlar için "bioyararlık" isteyince küçük firmalar apışıp kalmışlar... O aygıt yalnız 'büyükler'de var... Aslında bir ilaç hammaddesi çıkınca "bioyararlılık" belirlenir. Yetmez, demiş hükümet!.. Üniversite'ye başvurmuş bunlar da. Profe-

sörler dissolution yeterli diyorlarmış. Doktor Ramiz'in bir iki ilacının da satışını durdurmuş Bakanlık. Yorulmadan, içini dökerek anlatıyordu Doktor. Gazetelere, dönen oyunları açıklayıp verdikçe işleri daha da sarpa sarıyordu ya, o gene bir şeyler bekliyordu hükümetten! Macarlar, Çinliler, İtalyan firmaları ucuz hammadde öneriyorlar.

— Bizim devlete yapın önerinizi, dedim. Belki gözleri açılır bizimkilerin diye...

İçinden hep acıyla gülmek geliyordu Gündüz'ün. Devlet onun sanıyor bu adam. Coşkulu konuşmasını aralayınca aldı yavaşça,

— Bağışlayın Doktorcuğum, dedi. Siz burjuvazinin vicdanısınız!.. Burjuvazi vicdanından nefret eder... Korkarım yaşatmayacaklar sizi...

Koyu karartılı bakışları gene buğulandı Doktor Ramiz'in, gülümsemeye çalıştı,

— Doğrusunuz, dedi. Ailenin yazgısı bu!.. Babam Kurtuluş Savaşı'nı başlatan subaylardandı. Acılar içinde öldü...

Şimdi oldu!.. Her şeyi biliyor demek bu adam!.. Kolay mı bu ülkede yurtsever olmak?.. Daha da kabaracak faturası... Sokağa çıkıp arabaya yürürlerken,

— Başlıyor muyuz ağbi? dedi Fuat, öç almaya kalkışır gibi.

— Ben varım, dedi Gündüz. Refik ne diyecek bakalım?..

Dört gün sonra buluştular Refik'le. İlaç konusunu, Fuat'la Emine anlatmışlar ona da. Pek kesin bir şey demiyordu daha. Oluşturacakları kurumun sürekliliğini, çıkması çok olası sarsıntılara dayanıklı olmasını sağlamak için yerinde kaygılarla araştırma, soruşturma çabasındaydı daha çok. Sorun ortaklığın nasıl oluşacağı, kimlerle işbirliği yapılacağı, bölge işletmeleriyle nasıl bağ kuracakları vb idi. Yükleneceği sorumluluğun bilincindeki her namuslu insan gibi, güvenceler arıyordu titizlikle.

— Önce bir yazıhane tutacağız Ağbi, dedi. Oturup konuşabileceğimiz bir yerimiz bile yok. Benim orası asansörsüz, yedinci kat. Zırt fırt ben bile çıkamıyorum...

Galatasaray'dan kıvrılmış Tepebaşı'na yürüyorlardı ağırdan. Evden niye ayrıldığını soracak oldu, vazgeçti.

— Peki Refikciğim, ben ne yapabilirim?

— Birilerini bulalım diyorum Ağbi! Şahin Doğu'yla konuşur musunuz?

— Oynaması için mi?

— Adana Bölgesi için... İşletmeciler ağzının içine bakıyor... Oynamasını istemiyor pek! O da ister mi?

— Olur, dedi Gündüz. Nerelerde o şimdi?.. Telefonu filan...

Bulmak kolay olmadı Şahin Doğu'yu. O gün, biraz önce buluştukları FIRAT FİLM'in yazıhanesine dönüp sağa sola telefonlar açtılar Refik'le. Uludağ'a gitmiş film çekimine. Yok, senaryo çalışıyorlarmış Kilyos'ta, otelde. Bursa'daymış. İznik'te bir arkadaşının çiftliği varmış, yer bakımına ona gitmişler... Sonunda Levent'teki evinde olduğunu öğrendiler. Telefonu yanıt vermiyordu. Fişi mi çektiler ne?.. Setçi çocuklardan biriyle pusula mı gönderselerdi? İki satırlık bir şey yazdı Gündüz. Bir iş için hemen görüşmek istediğini söylüyordu. Oğlan fırladı. Yandaki boş bir odada çaylarını yudumlayarak gene aynı konular üzerine konuşmaya başlamışlardı ki Serdar göründü kapıda. Yeni Melek Sokağı'nda bir yazıhane varmış, devredeceklermiş. Kalktı Refik,

— Bakalım mı Ağbi? dedi. Ya da siz oturun, biz bir bakıp gelelim...

Yarım saat sürdü sürmedi, döndüler. Yer uygun gibi görünüyormuş. Akşama gelecekmiş adam. Anlaşabilirlerse... Hep utanıyor gibi kaçırmasa gözlerinin içi gülüyor bu Serdar'ın. Alaylı gülüyor biraz da... Neyi beklediklerini öğrenince tedirgin kımıldadı.

— Söyle! dedi Refik. Sallanıp durma!..

Gündüz güldü. Çok iyi tanıyor bu çocuğu Refik. Serdar kızarmıştı,

— Şa... şa... şa... Şahin Doğu'dan i... i... iiş çıkmaz Ağbi... diyebildi...

Biraz bozulmuş, daha çok da sevinmiş göründü Refik.

— Gündüz Ağbi için yapar, dedi kışkırtmak ister gibi...

— Ya... ya... yapmaz...

Birden basan sessizlik bu kaba yargıyı iyice ağırlaştırmıştı. Gündüz tedirginlikle gülümsemeye çalıştı. Ne desindi şimdi? Serdar da başı önünde, savına gerekçeler aranır gibi yavaştan sallanıyordu ki, Şahin Doğu'ya gönderdikleri çocuk, soluk soluğa göründü kapıda. Evdeymiş Şahin Ağbi. Alıp okumuş pusulayı, bir şey demeden içeri girmiş. Gene bir sessizlik çöktü. Gündüz kalktı,

— Peki, sağ olun oğlum, dedi oğlana.

Gideyim ben... Sessizce sokağa çıkıp anacaddeye yürürken,

— Yarın filan iner misiniz? dedi Refik. Ben gene buralardayım.

— Ben de evdeyim, dedi Gündüz. Sen de gelebilirsin. Şu çeviriyi kolaylayayım ki...

Caddede el sıkışıp ayrılırlarken Serdar göründü Gündüz'ün yanında. Ta... Ta... Ta... Taksime uğrayacakmış o da... Bir süre sessiz yürüdüler. Bu oğlanda bir şey var!.. İlk heceleri biraz güç çıkarmasa güzel de konuşuyor. İlk sözü başlattıktan sonra, gene takılmaktan kaçar gibi koşturarak da olsa, öyle tatlı sıcak bir anlatımı var ki... Hani simit almak için "Si... si... si... si..." deyip de beceremeyince, "S...tiret, bir ekmek ver şurdan!" demiş; bu oğlan o türden. Tutamadı, gülmeye başladı... Döndü,

— Ee, dedi Serdar'a... Şahin atlattı bizi!.. Ne yapacağız şimdi?..

Gözlerini önüne dikti Serdar,

— Bo... bo... boş ver Ağbi, dedi. O... o... onun yolu bize uymaz!..

Yolu uymaz mı bize? Kimin yolu kime uyuyor ki bu ülkede? Fakat bu oğlan nasıl da yakın sayıyor kendine beni?.. Bizim yolumuz uyuyor demek!..

— Neymiş onların yolu?

Bu soruyu bekler gibi gözleri parlayarak dönüp baktı Serdar,

— O... o... o... onların yolu başka Ağbi, dedi.

Aynı takılıp koşturmalarla sürdürdü sonra. Başka bir siyasal çizgi tutturmuş onlar, apayrıymış tutumları! Teröristlerle mi işbirliğine kalkıştı? Açık bir şey de söylemiyordu Serdar. Yuvarlıyor ağzında. Bir de üstele hadi bu kekemeyi!.. Şahin'in silah tutkusundan söz etti bir ara. Bilmeyen mi var onu? Filmleri ortada... Bunlar mı bizden ayrı oluşu?

— Be... be... beğenmiyorlar sizi ağbi.

Kışkırtmaya kalkıştı şimdi de!.. Güldü Gündüz.

— Ne yapalım, beğenmesinler!.. dedi...

Serdar da güldü,

— Çe... Çe... Çe Be Se diyorlar...

Çe Be Se mi diyorlar? Ç.B.S. boya firması değil mi? Boyacı mı oluyoruz biz yani? Yok, öyle değilmiş. Çizgisi belirsiz sosyalist demekmiş Ç.B.S... Çok güldü Gündüz. Serdar da gülüyordu. Neler buluyorlar Tanrım?.. Ağırdan da bir üzüntü dóluyordu içine. Serdar da anlamış gibi sözü yavaşça başka yanlara kaydırdı. Refik Ağbi bir şey demiş miydi ona? Herifler liste başı yapmışlar... Asıl bela ordandı. Ye... ye... yerini değiştirse iyi ederdi. Sinirleniyordu artık Gündüz. Bu da başladı. Yerimi değiştirip de nereye gideceğim? Kolay mı? Orda da bulurlar. Gizli yaşayacak değiliz ya!.. İşte şimdi biri gelip şu sokağın kıyısında dan diye... Şahin'den bir silah alayım ben en iyisi!.. Görebilirsen!.. Bu kadar mı değişti bu oğlan? Ara sıra tutukluk yapsa da, bir tabanca gibi yanında sürekli tak tak eden Serdar'ı hiç de ilgiyle dinlemiyordu artık. Eleştirmen olacakmış o. Ne olursan ol!.. Bu kekemelikle yönetmen olacak değildin ya... Refik Ağbilerin kurdukları bu ortaklıkta sosyal konular... Sizin sosyal konunuzdan... Şahin Doğu senden daha ateşliydi. Ne olmuş ateşine?.. Çizgisi sana uymuyor diye... Sen Ç.B.S.'sin! Onun çizgisi belli!.. Daha da belli olur bu gidişle!.. Kulağına gelen şeyleri üzüntüyle anımsıyordu. Kumarhanelerdeki serüvenlerinden söz etmişlerdi. Şimdi şu oğlana da sorsam ne öyküler anlatır. Servet denecek bir para yitirmiş bir

gece ünlü bir mafyacının masasında. Karşılığında bir film yapacaksın bize, demişler. Ücretini iki katına çıkarıp bir o kadar para istemiş! Bir çevre kuşatmış ki adamı, her yaptığıyla tapıyorlar! Nasıl belli olmaz çizgisi?.. Ah bu sinemanın gözbağı gücü!.. Çok da içiyormuş. Buna daha çok şaşıyordu Gündüz. Oğlan, limon suyundan başka şey koymazdı ağzına. İnsan denen yaratık, neyine güvenelim senin?.. Saçmaladın!.. Serdar'dan ayrıldıktan sonra yol boyunca, o gece, ertesi gün hep Şahin Doğu'ya takılı kalmıştı. İnsan, çevresi, yaşadığı ortamla bağları, gücünün, güçsüzlüğünün kaynağıyla dönüp duran sorun. Bildiklerinin tatsız yinelenmesinden öteye de geçemiyordu. Sinemanın yanılsatan, gözbağcı etkisini üstüne koyacaksın!.. Kendini Şahin Doğu'nun yerinde gibi kuruyordu bazı! Doğrular aynı doğrular olmayacak mıydı? Benim doğrularım da mı değişir? Yetti abuk sabuk şeylerle uğraştığım. Gerçek şu: Elinde iyi bir film çıkarma olanağı var. Bunu da devrimci olmayan bir genç adamla yapacaksın. Bir de şu çeviri... Allah kahretsin bu çeviriyi!.. Biraz geç çıktı öğle yemeğine. Sirkeci'ye inip Konyalı'da şöyle iyice bir yemek yiyip... Yemekten sonra gazeteye yürüdü ağır ağır. Nevzat'a çıkarken çekingendi biraz. Ona da şaşırdı, coşkuyla karşılamıştı!.. Kucakladı Gündüz'ü,

— Demin telefon etti Turgut da, dedi. Seni soruyordu. Dur hemen açalım...

Telefondaki Turgut'un sesi de öyle sıcaktı ki,

— Niye aramıyorsun yahu? diyordu. Küstürecek bir şey mi yaptık?..

Yarın akşam Şehit'in yemeğine gidiyorlarmış; o da gelsinmiş. Peki, dedi. Daha telefonu kapatmamıştı ki Mandrake Nevzat odadan fırladı. Biraz sonra koşturarak geldi yine. Telefon açtı, giren birine bir şeyler söyledi. Her şey eskisi gibi; gazeteyi –ne gazetesi, dünyayı– sırtında taşıyor adam!.. Bu görünümüyle nasıl onurlanıyor kim bilir?.. İşten güçten, gazeteden yakınmalara başlamıştı gene... Kazandığı onurun önemli parçası da bu yakınmalar... Biraz da Gündüz'ün işlerinden

söz edildi. Yeter!.. Gazeteden çıkarken merdivende arkasından yetişecek ya da aşağıda birden karşısına çıkacakmış gibi, Nihat'ı arandı. Hüzün dolmuştu içine. Sessiz, çalışkan, yaşından umulmayacak olgunlukta genç adamın şimdi belki de acılar içinde kıvrandığını düşündükçe yüreği burkuluyordu. Nevzat'a sorsa mıydım? Ne soracaksın. Herif gölgesinden korkuyor... Karla karışık yağmur vardı sokakta. Paltosunun yakasını kaldırdı, çabuk çabuk yürümeye koyuluyordu ki ardı sıra gelen ayak sesine döndü. Gülümseyerek yaklaşan şemsiyeli, gözlüklü genç adamı çıkaramadı önce.

— Merhaba!.. Nasılsınız Gündüz Bey?

Melih değil miydi bu? Şemsiyenin altına aldı Gündüz'ü.

— Sevindim size rastladığıma, dedi Gündüz. Nihat'tan bir haber var mı? Durumu?..

Hemen kesti Melih,

— Durumu pek iyi değilmiş, dedi. Hastaneye götürmüşler diye duyduk bir ara... Gözaltındaymış Güvenlik'te...

Sustu. Çekingenlikle susmuş gibiydi. Üstelemedi Gündüz.

— Bizim davada siz var mıydınız?

— Yoktum, dedi Melih. Rahmi vardı... Bir de Erkin... İkisi de dışarda. Rahmi Paris'te...

Nasıl gidiyor sinema, diye soruyordu Melih. Biraz alaylı. Hep öyle bu!.. Sine-Kulüp duralamış ya, gene başlayacaklarmış. Yer arıyorlarmış. Yeşilçamcılarla kıran kırana kavgaları küllenmiş gibiydi. O anlamsız, giderek iki yana da zararlı dalaşmayı düşündü. Bir şeyler söylemek geldi içinden. Ne söyleyecekti? İki yan da kendilerine karşı sayıyorlardı onu!.. Biraz da öyle değil mi? Bir bakıma bunlara daha yakınım. Sanatsal kaygı, düşünce yöntemi olarak. Daha doğrusu öyle olmam gerekiyor. Aynı öğretiyi savunuyoruz görünüşte!.. O öğreti adına yapılan saçmalık, terslik; işe, olaya yanlış yaklaşım daha çok tepki yaratıyor insanda. Ötekilerin öğretisi möğretisi hepsi palavra... Ama film yapıyorlar; içlerinde iyileri de çıkıyor!.. Ya ürettikleri bir yığın pislik? Hep güzellikler doğacaktı bu top-

lumdan!.. Gücünün yettiğince iyi şeyler yapmaya çalışırsın sen de; oturup söz üretmezsin!.. Bunlar söz mü üretti? Onca güzel filmi kim gösterecekti bu çocukların çabası olmasa? Sosyalist ülkelerin sinemasını kim tanıttı? Bir sürü dünya ülkesinin?.. Onca başyapıt... Aslında nasıl yakınlık duyuyordu şu yanında yürüyen genç adama... Şemsiyenin altına almış beni... İyiyi, doğruyu, yararlıyı, birbirini çiğnemeden, yadsımadan yan yana getirmede niye böylesine beceriksiz kalıyoruz bu ülkede? Beceri mi? Oynanan bu!.. Yıllar yılı, hem de her alanda... Karabasan gibi çökmüş üstümüze. Kime anlatacaksın? Yeni film tasarısından söz edeyim!.. Birden tuttu kendini. Refik ne der sonra? İşimiz diplomatik!.. Oysa Melih'i çekip bir yerde oturtmak, yapmayı tasarladığı film için yürek dolusu konuşmak geliyordu içinden. Ama olmaz. En doğal parıltılı davranışlar bile üstüne çabucak kirli örtüler çekilmiş tehlikeli yangın başlangıcı gibi karartılıverir böyle... Sulu karların kayganlaştırdığı taşlara çekinerek basıp Ankara Caddesi'nden Sirkeci'ye inerlerken çöken suskunluğun can sıkıntısına dönüşmesini engellemek ister gibi döndü Melih,

— Şahin Doğu'nun son filmini gördünüz mü? dedi. Çok güzel...

— Öyle mi? dedi Gündüz. Sevindim. Çoktur sinemaya gidemiyorum...

— Yeni başladı, dedi Melih. Vaktiniz varsa gidin, görün bugün. Tam sinema havası...

O da şu karşıki hana girecekmiş. Dördü geçiyor. Kar da arttı. Bir dolmuşla ucu ucuna yetişti sinemaya. Filmi ille de görme isteği duyması, Melih'in beğenmesinden de değildi. Şahin'in görmediği son bir iki filmi çeşitli tartışmalara konu olmuştu. Basında da çelişkili şeyler çıktı. Sinema çok kalabalıktı. Çoğu, kızlı oğlanlı yükseköğrenim gençleri gibi. Yerli sinemaya Şahin'in kazandırdığı yeni seyirciler bunlar. Filmde Şahin Doğu'yu, ağırbaşlı, olgun, ülkenin sorunlarını tartışmaya getiren ilerici bir aydın kimliğinde görünce sevindi birden.

Çok iyi başladı, hep böyle gitsin, ne olur!.. Ara sıra çıkıveren tutarsızlıklara, bilinenleri yinelemelere takılmamaya çalışıyordu. Kurgusu çarpıcı bir kez... Sorunlara atak, yürekli yaklaşımıyla göz dolduran görkemli bir film, akıp gidiyor işte!.. İçinde ağır ağır birikip dolmaya başlayanlardan kurtulmaya çalışıyordu. Takılma şimdi; coşkulu film bu, o kadar olur!.. Üst üste gelen bir iki tökezlemeden sonra direnci kalmadı. Denetim'den kaçırılmış –belki de sonradan eklenmiş–keskin sloganlar, ünlü devrimcilerin ikide bir görülen posterleri, vurucu nitelikte sipsivri sözler, siyasal bakış açısındaki çarpık, bireyci çıkmazı süslemekle kalmıyor, daha da zararlı kılıyordu. Ağılı süs bitkisi. Kazındı mı altında, düşünce yapısıyla da, sinemasıyla da Amerikanizm yatıyor bunun... Eşkıya, kabadayı, mafya babası, lümpen kahramanların yerini bunlar alıyor şimdi!.. Sinemadan çıktıktan sonra bütün gün, gece düşünüp durdu; bu tehlikeli yanlışı bilerek mi yapıyor bu oğlan? Olası gelmiyordu. İncesine aklı erecek bilgisi yok, bir; çevre de onu, olumlu birikimle tam bilince varmaya değil, tuttuğu çekici yolda daha da azdırmak için kışkırtıp duruyor... Sevinçlerimiz hep yarımdır bu ülkede. Ne yapalım böyleyse, alış artık!.. Çalıştı, çalışmadı, akşamı etti ertesi gün. Tarabya'ya Şehit'in yemeğine gitmek için çıkıyordu, kapı çalındı. Madam da yok. İnip açtı. Kapıdaki adamı görünce duraladı. Ürkecekti ki, kara yağız adam gülümsedi yakınlıkla,

— Gündüz Ağbi sizsiniz değil mi? dedi saygıyla eğilir gibi.

— Evet!

Daha da saygılı yaklaştı adam,

— Ben Şahin Doğu'nun şoförüyüm ağbi. Şahin Ağbi sizi bekliyor!.. Kusura bakmasın dedi. Gelemedi o. İşiniz yoksa sizi ben götüreceğim...

Kızsın mı, sevinsin mi bilemeden duralayıp kalmıştı. Toparlandı,

— Nereye gideceğiz?

— Şahin Ağbilere... Üçüncü Levent...

— Peki, dedi yavaşça...

Nasıl olsa Tarabya'ya gidiyorum. Yol üstü... Levent'in bahçe içinde, iki katlı evlerinden biri önünde arabadan inip de loş merdiveni çekinir gibi ağır ağır çıkarken kapı açıldı, ak dişleri, sırım gibi gövdesiyle Şahin göründü ışıkta. Gözlerinden bütün gövdeye yayılan sımsıcak bir gülümsemeyle çıktı kapıdan, kollarını açtı, gelip daha da sıcak kucakladı Gündüz'ü,

— Bağışla Ağbi, dedi. Konuklarım vardı, ben gelemedim. Yarın da gidiyoruz...

Alkol, anason kokuyordu soluğu. Holde ayaküstü, saygıyla bekleyen birileri vardı. Gidiyorlar mı, yeni mi gelmişler?.. Birkaç basamakla inilen, şömineli büyük bir salonda da bir kızla, bir iki delikanlı hemen ayağa kalktılar Gündüz'le Şahin girince. Gülerek yaklaşıp elini sıkan kızı anımsadı; Şahin'in filmlerinde oynuyor. Bu çocuklar da.

— Buyur Ağbi!..

Merdivenin sağındaki boşluğa, pencere önüne oturtulmuş üstü dopdolu, biraz dağınık, uzun içki masasının ancak ayrımına varmıştı Gündüz. Bir sandalyeye ilişirken,

— Afiyet olsun Şahinciğim, dedi. Yemeğe çağrılıyım ben de.

Bu söz pek iyisine gitmemiş gibi duraladı Şahin, gülümsedi gene,

— Bu akşam birlikte oluruz demiştik, dedi.

— Yaa, iyi olurdu...

İçki dolu bir kadeh bıraktılar önüne, ses çıkarmadı Gündüz.

— Hoş geldiniz ağbi. Sağlığınıza...

— Hoş bulduk... Sağlığınıza...

Kadehini kaldırdı, yudumlayıp koydu masaya. Daha şimdiden sıkıntı basmış gibiydi. Doğru dürüst tanımadığım bu kişiler arasında ne konuşacağız? Dışardan gelen iki delikanlıyla şimdi daha da kalabalıktı masa. Sonradan bir kadın daha girdi içeri, öte baştaki irice oğlanın yanına oturdu. Karşıda iki oğlan

Kürtçe mi konuşuyorlar ne?.. Şahin tam dönmüş söze başlıyordu ki, biraz önce çalan telefona çağırdılar. Kalktı. Dönerken bir telefon daha. Uzunca konuştu. Telefon ta karşıda küçük alevlerle yanan mermer şöminenin üstündeydi, ne dediği duyulmuyordu. Oraya buraya yerleştirilmiş birkaç koltuk, yerde kocaman halı, masalar, birkaç büyük vazo, köşedeki büyük müzik seti, radyo, pencerelerden sarkan tüller; şöyle bir bakınca, hepsi de başına buyruk, uyumsuzluk içinde, geniş salonun hemen göze çarpan ağırlıkları gibiydi. Bir iki kez gittiğimiz soğuk bekâr odasında ne güzeldi bu adam!.. Adam gene güzel... Güzel olmayan ne peki? Sen arayıp bulmaya çalışıyorsun güzel olmayanı!.. Şahin gelip otururken,

— Bağışla Ağbi, dedi. Yarın filme başlıyoruz da... Bilirsin... Masanın öte başındaki adamla kadın tartışmaya girişmiş gibiydiler. Şahin bakınca sustular.

— Verin bakayım!..

Adam masanın altından çeker gibi çıkardığı bir tabancayı kalkıp uzattı. Aradaki kız Şahin'e verdi. Elinde şöyle tartar gibi bakmaya başladı Şahin,

— Yerli bu, dedi...

Adam karşı çıkmıştı birden,

— Ağbi, damgası...

— Damgaya bakma, dedi Şahin. Yerli. Laz yapısı... İyi makine... Belçika'dan iyidir, bakma...

Gülümser gibi döndü Gündüz'e,

— Dener misin Ağbi? dedi yavaşça.

Şaka yapıyor!..

— Hayır, dedi Gündüz.

Bir devinimle namluya kurşun sürdü Şahin, eliyle tartar gibi bir daha yokladı tabancayı. Gözler üstündeydi. Gündüz de heyecanlanmıştı; sessizce bakıyordu.

— Bardağı!..

Bir oğlan fırladı, masadan aldığı bir içki bardağını çabucak götürüp şömine içinde, bakır şamdan gibi uzunca bir şey üstü-

ne koyup geldi. Gündüz şaşkındı, inanamıyor gibiydi. Dolu tabancayı kıza uzattı Şahin. Aldı kız. Masadakiler iki yana çekilmişlerdi. Tabancayı şömineye doğrulttu, nişan aldı, tetiği çekti. Birden patlayan güm sesiyle salon sarsılmış, camlar kırılacak gibi şangırdamıştı. Kız vuramamıştı bardağı. Kızardı. Heyecanlıydı, çekinerek gene doğruluyordu ki Şahin uzanıp sol eline aldı tabancayı, kolunu ileri doğru uzattı, tetiği çekti hemen. Bardak parçalanmıştı. Yoğun barut kokusu çökmüştü masaya.

— Aslan Şahin Ağbi!..

Sinirleri iyice gerilmişti Gündüz'ün. Gösteri yapıyor oğlan!.. Kime? Bir şeyler söyleyip kalkayım. Saat sekizi bulmuş. Kürtçe konuşan oğlanlar da tabancalarını çıkarmışlar, gösteriyorlardı. Gülmek geldi içinden. Western setindeyiz!.. Büyük kovboy eğilip belinden çıkardığı küçücük, avuca sığacak gibi bir tabancayı koydu masaya! Kız özlemle içini çekti,

— Ne güzel!.. dedi heyecanlı bir sesle.

Bir süre bakıp durdular. Uzanıp aldı kız; onun elinde bile pek göze batmıyordu.

— Bayanlara göre bu Ağbi!..

Gülüştüler. İyice silahlara dalmıştı Şahin; Gündüz'ü unutmuştu sanki. Bir ara Browning'i söküp taktılar. Tutukluluk yapmış... Göğsünden, koltuğunun altından sıyırır gibi kocaman bir tabanca daha çıkarıp bilmem ne mekanizmasını gösterdi ötekilere.

— Şununla bir atış yapsana Ağbi!..

Tümü delirmiş bunların. Bıyık altı güler gibi bakıyordu çevredekilere Şahin. Tabancayı atışa hazırlıyordu ki zil sesiyle duraladı. Kapı olmalıydı. Biraz sonra gelen bir oğlan, biraz da heyecanlı,

— Ekip geldi Ağbi!.. dedi.

Yarın çekime gidecekler ya, ekip... Film çekim ekibi diye anlamıştı Gündüz. Tabancaları kaldırıvermişlerdi. Şahin şöyle bir baktı bekleyen oğlana,

— Alın içeri, dedi. Buyursunlar!..

Biraz sonra içeri giren biri komiser yardımcısı, iki polisten oluşan "Ekip"i görünce donup kalmıştı Gündüz. Ne olacak şimdi? Hepsi ayağa kalktılar. Gündüz de kalktı. Şahin gülerek:

— Buyrun, dedi.

Komiser yardımcısı da gülümseyerek bakıyordu, polisler de!..

— Merhaba Şahin Bey, dedi. Rahatsız olmayın!.. Biz şöyle bir baktık... Silah sesi, dediler de!..

— Haa, biz de duyduk öyle bir şey. Egzoz lastik patlaması gibi. Buyurun!..

Yaklaşan Komiser yardımcısının uzanıp elini sıktı, oturttu masaya; polislere de yer açmışlardı. Onlar da oturdular.

— İçki koyun!..

— Görevdeyiz Şahin Bey, dedi komiser yardımcısı.

Şahin de gülüyordu sessizce,

— Hep görevdeyiz!.. dedi.

Birer küçük 'tek'e karşı çıkamamıştı polisler. Mezelere uzandılar.

— Yarın filme başlıyoruz da, arkadaşlarla söyleşiyorduk, diye anlatıyordu Şahin.

Kimilerini tanıttı. Gündüz'ü de tanıttı ağbimiz diye... Komiser yardımcısı Şahin'in yanındaki kıza gülerek bakıyordu.

— Geçen filmde, elindeki bardağı vurmuştunuz Melahat Hanım'ın...

Yerli film kültürü iyi komiserin! Yerli film mi? Şahin Doğu kültürü!.. Adam nasıl hayran bakıyor! Hepsi, bütün polisler. Gelin benimle çalışın, film çevireceğiz dese, soyunup hepsi koşar valla!.. Biraz sonra imzalı resimler istendi. Şahin, polislerin hepsine, çocuklarına, yakınlarına fotoğraflar imzaladı. Melahat'tan da aldılar bir iki resim. Bu arada ikinci tek'ler de içildi. Bir süre sonra da kalkıp gittiler. Kovboylar, Şerif'i atlatmış başkanlarına yürekten bağlılıkla onurlanarak bakıyorlardı. İçkiler yenileniyordu ki kalktı Gündüz. Şahin şöyle bir baktı,

— Siz nereye gidiyordunuz Ağbi? dedi.

— Tarabya'ya...

Sessizce kalktı o da,

— Ben ağbiyi bırakıp geleceğim, siz oturun, dedi.

Dışarı çıktıklarında kar serpeliyordu.

— Tedirgin olacaksın, dedi Gündüz. Ben giderdim...

— Yok Ağbi, dedi Şahin, arabanın kapısını açarken. Buyur!..

Şoförün kullandığı değil bu. Yepyeni spor bir araba. Markalarını da bilmem. Daha biner binmez ok gibi fırlattı arabayı. Anacaddeye çıkınca da bir sürü aracı sollayarak uçar gibi gitmeye başladılar.

— Neydi Ağbi, benimle konuşmak istediğin?

Duraladı Gündüz. Ne diyeyim buna? Daha önce söylenecek öyle çok şey var ki!

— Biz bir film yapıyoruz, dedi.

Gözleri ilerde, duymamış gibiydi Şahin. Bir anlık sessizliği gene o bozdu!..

— Refiklerle...

— Evet, Refiklerle...

— Ortaklık kuruyorlar...

Şaşırmıştı Gündüz. Dönüp şöyle bir baktı; gözlerini ilerlerden ayırmadan bir gülümsemeyle, ak dişlerini aralayıvermişti Şahin.

— Biliyorsun!..

— İlaç konusu...

Onu da biliyor!.. Gülümsemesi bütün yüzüne yayılmış, kara bıyıkları altındaki parlak ak dişleri ışıl ışıl dizilivermişti gene. Aynı sıcak gülüşle dönüp baktı,

— Bu piyasada saklı hiçbir şey yoktur Ağbi, dedi. Bu akşamki şu buluşmamız bile şimdi yazıhanelerdedir!..

— Ne isteyeceğimi de biliyorsun öyleyse!..

Gülmesini bekledi. Gülmedi Şahin. Bir suskunluktan sonra,

— Şehmuz'la konuşurum, dedi. O sizi arar! Adana'da; bugünlerde gelecek.

Şehmuz mu? Ad yabancı gelmiyordu kulağına Gündüz'ün,

— Tanıdınızdı. Hani bir gün size geldikti.

Anımsamıştı. Şu ağzını açmaya üşenen yumuk gözlü oğlan!..

— Konuşmaya başladı mı o?

Şahin güldü gene,

— Konuşmaz Ağbi o, iş yapar, dedi. Adana ondan soruluyor şimdi?..

Bütün sözler söylenip bitmiş gibi, sessizlik çöküverdi gene. Yolları yutuveren sinsi motor sesi vardı sadece. Tarabya'ya dönen yol kavşağına varmışlardı. Şu yokuşu indik mi yol bitecek. Oysa neler söylemem gerekli şu adama!.. Ne söyleyeceğim?

— Kaygılarım var Şahin, dedi birden. Büyük kaygılarım var senin için.

Sessizlik birden daha da ağırlaşmıştı. Tartışırız, bir daha da konuşmayız gerekirse!..

— Biliyorum Ağbi, dedi Şahin yavaşça.

Küçük bir aradan sonra ekledi,

— Ne yaptığımı da biliyorum!..

Ee, bana halt etmek mi düşüyor? İyi. Gene de söyleyeceğim ben.

— Belli, kendine çok güveniyorsun!.. Kuşku duymak yararlıdır bazı...

Gerildi sessizlik. Evecen bekliyordu. Haydi, saldırı sırası sende! Sessiz Şahin'in kayıp giden asfalttaydı gözleri. Biliyorum, umursamıyorsun oğlum. Ne yapalım ki susamam ben. Susmayı hiçbir gün yakıştıramadım kendime...

— Çok var birbirimizi görmüyoruz, dedi. Ülke öyle karışık ki... Bu siyasal kargaşada doğru çizgide yürümek çok önemli, hem de çok güç... Sinemada düşler var bir de...

— Düş müş değil Ağbi, dedi birden.

Sustu. Sesinde sinirlilik değil, güven vardı. Kesindi yargısı. Başka?

— Bugün silahı alıp çıksam yüz binler var peşimde!..

Gülecekti. Dönüp baktı, nasıl söyleyebiliyor diye? Şaka yapmıyor. Dönüp çocuksu bir gülüşle baktı Şahin de,

— Şaka etmiyorum Ağbi, dedi.

— Filmde mi?..

Gözleri gene ilerde, gülüşü bütün yüzüne yayılmıştı.

— Yok Ağbi, Türkiye'de dedi.

Nasıl da güvenli, hem de alçakgönüllü bir tonda söylüyor!.. Ne denir bu adama?..

— Silahla oynanacak gün değil oğlum, dedi Gündüz, gizleyemediği bir sinirlilikle.

Kendini tutmaya çalışıyordu.

— Silahlı serüvene kışkırtıyorlar, dedi. Kimlerin parmağı var belli... Ülkeyi çıkmaza itiyorlar... Tepeden inerek bir yere varılmaz. Bugün beğenmediğimiz haklara göz dikildi oğlum!.. Keskin devrimci aldatmacalarla, tuz buz edip alacaklar elimizden. Bu işlerin oyuna, şakaya gelir yanı yok...

Sustu. Dönüp şöyle bir baktı Şahin'e, hiçbir tepki izi yoktu yüzünde. Duymamış!.. Dönemeci kıvrılıp arabayı lokantaların önüne sürmekten başka düşündüğü yok, belli ki!.. Kar da yağacaksa yağsa... Minik minik uçuşup duruyor.

— Burası mıydı Ağbi?

— Şu ağacın orda dur istersen...

Arabayı bağlayıp Gündüz'e döndü Şahin. Bıyıklar altında dizili ak dişler, esmer yüzünde ışıyıverdi gene, durup baktı bir an,

— Tamam Ağbi, dedi yumuşak bir sesle. Söyleyeceklerini de biliyorum. Kırma kalbimi!.. İyi şeyler yapacağız. Göreceksin...

Nasıl sıcak gülümsüyor bu adam. Sevgi gözlerinin bebeğinde. Bir süre baktı Gündüz de, umarsız bir gülümsemenin pörsüttüğü sinirlilikle,

— İyi, dedi. Hadi bakalım!..

Dönüp çıktı arabadan. Şahin de çıkmıştı. Serpeleyen kar altında karşıya geçmek için bakınan Gündüz'ün yolunda durup

elini uzattı. El sıkışmaya kalmadan boynuna sarıldı. Sımsıcak kucakladı. Gündüz de duygulanmıştı. Bu kaynağın yüreği, bitirecek bu oğlanı.

— Sağ ol, dedi. Başarılar...

— İş için kaygılanma Ağbi, dedi. Şehmuz tamamdır. Dönüşte ararım ben de...

— Sağ ol!.. İyi akşamlar...

— İyi eğlenceler Ağbi...

Üşümüştü, koşturarak geçti karşıya, lokantaya daldı. Yol üstü geniş pencerenin önündeki büyük bir masada oturanların gözü kapıya dönmüştü. İlk Turgut kalktı. Şehit Niyazi, Nevzat, karıları. Gençten birileri, kızlı oğlanlı. Gündüz masaya yaklaşınca gençler, erkekler ayaktaydılar. El sıkışmalar, tanıştırmalar...

— Gelmeyeceksin sandık!..

Turgut'a döndü,

— Bağışlayın, dedi. Bir takıntı oldu da...

— Gördük, dedi Turgut!.. Şahin Doğu'ymuş o, değil mi? Çocuklar hemen tanıdı...

— Evet, dedi. Bir konu vardı, onu konuşmamız gerekiyordu...

— Neymiş bu önemli konu, biz de öğrenelim bakalım!..

Kâğıtçı Turgut, bütün masa adına soruyordu, senlibenli! Şahin Doğu'ya bu ilgi, bana değil... Saygınlık kazandık oğlanla görülünce. Alın öyleyse!..

— Desteğini istedim Şahin'in, dedi. Bir ortaklık oluşturuyoruz. İyi şeyler yapmak istiyoruz sinemada...

Saygılı bir sessizlikte gözler iyice üstüne dönmüştü Gündüz'ün.

— Şahin Doğu mu oynayacak?..

Cengiz'di, Niyazi'nin cin bakışlı oğluydu soran.

— İlk filmde hayır, dedi. İlerde olabilir. Gücünü "Yıldız"dan almayan bir sinema düşünüyoruz. İçeriğinden, sinema gücünden alan...

Susup cin bakışlı oğlanı yokladı göz ucuyla, tamam!.. Yaman pazarlamacı olmuşum ben!.. Refik duysa!.. Duyarsa duysun; onun reklamını yapıyoruz!..

Cengiz'in gözleri parlamıştı,

— Sinema o, dedi. Asıl sinema o!..

Konuşmaları bu yörüngeden ayrılmadı artık. Cengiz mastırını yapmış, bu yemeği onun için vermiş, babası da. İlk karısından olan bu oğlana karşı ilgisini sürekli tanıtlama çabasında olduğunu daha önceki buluşmalarındaki sözlerinden de sezinlemişti Gündüz. Oğlunu, şimdi bir mimarla evli olan annesinden kendine daha yakın tutmak için mi yapıyordu? İkinci karısıyla ilişkileri de pek parlak görünmüyordu. İkisi de birbirini küçümsüyor sanki. Karı biraz da, günahı başına, Niyazi'yi arkadan vurup şehit etmiş gibi!..

— Bizim Cengiz de sinema delisi, dedi Niyazi...

Oğluna döndü,

— Birlikte çalış işte, dedi. Sinema diyorsun...

Ne de çabuk gelişiverdi her şey. Şahinciğim sen çok yaşa!.. Hemen de bütün gece boyu sinemadan söz edildi. Çoğu, oyuncularla ilgili. Çeşitli sorular soruyorlardı Gündüz'e. Odak gene Şahin Doğu'ydu. Bir ara Kâğıtçı Turgut da katılmaya kalkıştı oluşacak ortaklığa.

— Senin işin mi yok oğlum? dedi Şehit Niyazi. Bırak gençler yapsın.

Döndü ötekilere,

— Zoru artistlerle onun, dedi. Sinema minema değil. Güzel kadınlar, kızlar...

Gülüşmeler, takılmalarla gelişen söyleşi sonunda, yeni ortaklığa Cengiz'in girmesinin uygun olacağı sonucuna varıldı! Para konusunu da "Bir şey yaparız!.." diye bağlamıştı Şehit Niyazi. Yerli sinemaya karşı zaman zaman aydın özentili kasılmaları, duygulu bir genç görünen Cengiz'in bu işten duyduğu sevinci örtmesine yetmiyordu. Asıl sallantıda olan Gündüz'dü. İyi mi ediyordu, kötü mü? Nedir, ne değildir, bu Şehit'in oğlu?

Bırak artık bayat kuruntuları!.. Bir çekiciliği var ki sinemanın kimler koşmuyor!.. Adam tiyatrocu, hem de genel müdürlük peşinde; gelir gelmez bütün Yeşilçam'ın diline düştü. Uyanık bir yapımcının yanına girmiş, tam köpeği olmuş herifin; en aşağılayıcı, ağza alınmaz sövüp saymalarını gık demeden yalayıp yutuyormuş. Adı ilericiye de çıktığı için duydukça içi bulanıyordu Gündüz'ün. Yapımcıdan korkusuna, Sinemacılar Yürüyüşü'ne katılmadı diye nasıl bozuluyordu Serdar da... O tatlı kekeme ağzıyla, onun derisini yüzüp almışlar, dedi bir gün. O yüzden ha ha ha haşlakmış suratı! Sinema bu; haşlak suratlısı da gelecek, Şehit Niyazi'nin oğlu da... Kimin ne bok olduğu belli mi bu ülkede? Peki, Refik ne diyecek? Sorun o işte... İstemezse olmaz çok çok, ne yapalım?.. Gene de kendini suçluyor gibiydi, havaya kapılıp tez elden bağlantıya kalkıştığı için... Geç saatte Nevzat'ın arabasıyla dönüyorlardı; ağzından cımbızla söz çıkan Nevzat, davayı sordu nasıl gidiyor diye. Avukatın kaygılarından söz etti Gündüz. Öteki sanıkların çekip dışarı gittiklerini de söyleyince,

— Sen de git, dedi Nevzat,

— Pasaport verirler mi bana?

— Bu kadar aflar çıktı... Bir başvur...

Nerden şimdi bu? Söz kıtlığında asmaları budayalım!.. Tek engel de pasaport sanki. Alsam neyle gideceğim? Gittim; ceza yesem dönmeyecek miyim? Oralarda ne yaparım?.. Bilinçaltı özlemler depreşmişti gene de. Başka ülkeler görüp insanlar tanımanın, kitapları, resimleri, filmleri aşan çekiciliğine dayanamadı, bir süre kaptırdı kendini, düşler kurmaya başladı. O kadar dost, tanıdık, yakın var dışarlarda... Kim bilir, nerdedirler, ne yaparlar? Yaşam öyle parçalıyor ki bizi!.. Bir döküntü söz, alabildiğine açık alanlara çekip sürüklüyor insanı. Hem de şu adamın sözü... Nevzat, Taksim'e inerken, Elmadağ'a doğru sokağın başında bıraktı Gündüz'ü. Çoktandır gecenin bu geç saati dönmemişti. Issızdı sokak. Aydınlık da sayılmazdı. İkinci köşeyi dönüp de evin sokağına sapınca bakındı. Aşağıda, bir-

den beliren birileri yokuş yukarı çabuk çabuk çıkıyorlardı. Adımlarını evecenlikle açtı eve doğru. Kapıda anahtarı kilide sokarken dönüp yine baktı. Yoktu kimse. Bir yere mi saptılar? Utandı birden. Ürküye kapıldık!.. Tam kapıyı açmış giriyordu ki, bir ayak sesiyle bu kez gerçekten ürküye kapıldı. Sokağın üst başından –belki de peşi sıra!– gelen biri karşı kaldırımda ağır ağır iniyordu aşağı doğru. İçeri girip durdu kapı içinde, baktı. Başı önünde, kılıksız bir oğlandı gelen. O da dönüp şöyle bir kaçamak baktı Gündüz'e. Başını yine önüne çevirdi, yürüyüp indi ağır ağır, sokağın alt başındaki köşeyi dönüp kayboldu. Sanki gördüğüm bir yüz!.. Şimdi bile doğru dürüst görmedin ki... Korkutucu uyarılar olmasa sokaktan geçen bir oğlan işte!.. O gece, daha sonraki günler, geceler, kimi kuşkuyla, kimi kuşkusundan biraz da utanarak anımsayıp duruyordu olayı. Ne kadar unutup çalışmaya verse kendini, sinsi sinsi önüne bakarak karşı kaldırımda yürüyen kılıksız oğlan, şıp diye gözünün önünde beliriyordu. Lades tutuştuk, hep "aklımda"!.. Devrimci, çevresiyle ladesli yaşayacak; unut da bak nasıl yuttururlar zokayı!.. Pervin'i özlemişti. Birkaç gün diretti, aradı sonunda. Telefonda, tanımadığı bir adamın sesi, beklemesini söyledi. Doktor'un sesi değil. Epeyi de bekledi. Gelen Pervin de çekingen konuşmuştu. Belli ki yanında birisi var. Gündüz'ü arayacağını söyleyip kapattı. Madam'ın evde olmadığı bir gün kapı çalınınca sevinçle hop etti yüreği. Açınca şaşırdı, Emine'yle Refik'ti. Sevinçliydiler. Yazıhaneyi tutup döşemişler bile. Orası değilmiş, yeni bir yermiş bu. Hele Emine, hiç görmediği biçimde, sevinçten uçuyor gibiydi.

— Artık işbaşı, Gündüz Ağbi, diyordu... Eve kapanmak yok. Yazıhanemiz var!..

Çeviriye de yardım önerdi. Gerekirse, temize çekmek, daktilo etmekte seve seve yardımcı olacaktı. Ha, Adanalı Şehmuz aramış Refik'i, tamammış o iş.

— Senaryo, Ağbi, diyordu Refik de...

Niyazi'nin oğlu Cengiz'den gerekirse ortak olmayı istediklerinden söz etti Gündüz. Onu da iyi karşıladılar. Refik telefonunu aldı Niyazi'nin. Fuat'la kararlaştırmışlar, ilk film ilaç konusuymuş. Gündüz Ağbi de istiyor demiş Fuat. Birden saldırıya uğramış gibi serseme dönmüştü...

— İlaç konusu güzel de, çok sıkı çalışmak gerek çocuklar, dedi. Aceleye gelmemeli...

— Hiçbir şey aceleye gelmeyecek Ağbi, dedi Refik. Gönlümüzce yapacağız... Göreceksin!..

Hay Allah, şu oğlana bak, nerelerde? Asıl, şu domuz kıza bak sen!.. Ne kız, ne oğlan; yaşamın doğurgan diyalektiği oğlum. Bizim Laz Sefer ne derdi hep o büyük tutuklamada; "Tasalanmayasuz, kökü suyadur bu işin!.." Emine'yle Refik gittiklerinde bir süre toparlanamadı gibi. Haftaya Cuma, öğleden sonra yazıhanede toplanacaklardı filmin ilk konuşması için. 'Haftaya Cuma'ya takılmıştı kafası. Anımsadı. On yedisi. Duruşmamız var o gün. Söz verdim Seniye'ye. Daha önce de ara, konuşalım, demişti. Ne konuşacağız? Pervin'le bile konuşamadık!.. O gün akşamüstü eve dönen Madam'ın hemen ardından yorgun argın Pervin de geldi. Madam açmıştı kapıyı. Gene çıkıyormuş o da. Yukarı kadar getirdi Pervin'i.

— Bir isteğiniz vardır? Ben gidoorum, dedi. Kaza geçirmişler babasıylan; kolu kırılmıştır Yetvart'ın. Yarın sabah Yedikule Surp Agop'a...

Öyküyü tamamlamadan çıkmadı. Pervin'in kalmasını yadırgar da görünmemişti. Aşağıda kapının kapanma sesiyle çekingen kaldılar gene de. Ah Madam, seni anlamak ne güç!.. Yalnız istekle değil özlemle de sarıldı Pervin'e. Bir saat kadar sonra birlikte çıktıklarında durulmuş gibiydi. Günlerin üstüme yığdıklarının altından başka nasıl kalkabilirdim?.. Kendini bu kıza bağlayan şeyin ağırlığı çökmüştü şimdi de. Nasıl sımsıcaktı sevişirken. Telefona çıkan adam, Doktor'un Amerika'dan gelen oğluymuş. Büyük uzmanmış radyoterapide. Orayı yeni aygıtlarla donatıyormuş... Bu kızdan başladı belki de!.. Ne kötü yüreklisin!.. Sor, kuşkuluysan!.. O da sorarsa?.. Suçluluk du-

yunca denge kurmaya çalışıyor insan! İlle haklı olacağız!.. Yemeğe gelmedi Pervin.

— İnan ki ölü gibi yorgunum, dedi. Gidip yatmaktan başka hiçbir istek yok içimde. Işın yiyorum, belki ondan...

Taksim'de ayrıldıklarında, avucunun içine bıraktığı küçük ellerindeki sevecen ısı, balrengi gözlerindeki yorgun gülücük, yüreğine batmış diken gibiydi Gündüz'ün. Ben bu yalan ilişkilerin adamı mıyım? Canı bir şey yemek istemiyordu onun da. Tünel'e kadar yürüyüp döndü. Ayaküstü bir portakal suyu içti. Taksim'de, sandviçi bitiremedi. Eve girerken, o geceki kılıksız oğlanı anımsadı birden. Niye hiç bu konulardan söz etmedim Pervin'e? Cuma günü avukatına açarsın!.. Tamirci komşumuzla, sinemacı kardeşlerimizin yetiştirdiklerini mi? Karşı kaldırımdan kılıksız bir oğlan geçiyordu gecenin bir vakti; yan yan baktı bana!.. Ama böyle götürüyorlar adamı... Beni de götürürlerse... En çok kim üzülür acaba? Bırak başkalarını da sen üzülmeye bak önce!.. Şu anda kapı çalınsa da açsam, içerde delik deşik edebilirler beni... Ne yapabilirim? Hiç. Otur da çalışmana bak! Cuma sabahı on'a beş kala adliyede heyecanla bekler buldu Seniye'yi. Başyargıç hastaymış; başka bir yargıçla duruşma yapılıyormuş. Sinirli, biraz da üzülmüş gibiydi Seniye, niyeyse?.. Yargıç sorarsa, "Bu konuşmayı siz mi yazıp verdiniz ya da söylediniz" diye, "Hayır" desinmiş Gündüz. "Konuşmamın değiştirilmiş biçimi" desinmiş. Hakaret anlamı verilen sıfatlar Gündüz'den izinsiz, sonradan eklenmiş olacakmış, böylece de... Paçamızı kurtaracağız. Pek aklı yatmamıştı. Tartışmaya da olanak yoktu orda. Biraz sonra duruşmaya alındılar. Seniye bilirkişi için bazı isteklerde bulundu mahkemeden. Müvekkilinin suçlama konusu sözcükleri kullanmadığını, bunların sonradan eklendiğini, aslında o sözcüklerin de hakaret taşımadığını biraz da fazla heyecanla söyledi. Yargıç tutanaklara geçirtti. Gündüz'e bir şey sormadılar. Öteki sanıkların soruşturması için bilmem nereye ne yazılmasına deyip duruşmayı baştan savar gibi ertelediler. Üç beş dakika içinde olup bitmişti her şey. Koridora çıktıklarında heyecanını daha bastıramamış gibiydi Seniye. Gülmeye çalıştı,

— Bir ay attılar, dedi. Uzaması iyi belki. Ama hiç iyi gitmiyor aslında...

İyisinden kötüsünden bir şey anlamamıştı Gündüz. Şimdi ne olacak? Bir saat sonra bir duruşması daha varmış Seniye'nin. Yol üstündeki kahvede oturup bir çay içsinlerdi. Konuşurlardı biraz da. Gündüz beklerse duruşmadan sonra yemeğe giderlerdi. Yemeğe kalamayacağını söyledi Gündüz. Güneşli, tatlı serin bir havaydı. Karşıda kahvenin önündeki boş bir masaya geçiyorlardı ki biri seslendi arkalarından "Seniyaanım!" diye. Döndüler, Atıl'dı. Bir gerilime düşüvermişti gene Gündüz. O hiç oralı değildi. Dostça yaklaşıp ellerini sıktı ikisinin de,

— Duruşmanızı biliyordum, dedi. Çok sevindim sizi de bulduğuma Gündüz Bey... Oturalım mı şöyle?..

Geçip öndeki boş masaya oturdular. Sinirleri iyiden iyiye gerilmişti Gündüz'ün. Nerden çıktı bu herif? Oturur oturmaz aldı Atıl,

— Seniye Hanım'la duyuracaktım size, dedi... Bakın Gündüz Bey, çok kötü günler yaşıyoruz. İnanın hepimiz için kötü...

Amma uzattı!.. Gözlerini Atıl'a dikmiş Seniye, yaklaşan garsonu savar gibi üç çay söyleyiverdi hemen. Gündüz kımıltısız dinliyordu, gözü masada...

— Bizim timde iyi çocuklar var, dedi, biliyorsunuz, belki bilmiyorsunuz. Listeler çıkmış tutuklanan o karanlık heriflerden birinin üstünde; getirdiler. Siz de varsınız Gündüz Bey... Ben gördüm. Bir de çarpı var adınızın yanında... Evinizin adresi... Elmadağı... Sokak 17... Doğru mu?..

Susup baktı Gündüz'e, tepkisini denetliyor gibi. Gündüz hiç bozmamıştı durumunu. Gözü masadaydı. Yalnız Seniye kımıl kımıl bir sinirlilikle aldı birden,

— Namussuz herifler, dedi.

— Hemen evinizi değiştirin Gündüz Bey. Ortalarda da görünmeyin...

Suskun kalmıştı Gündüz. Duyumsadıklarının karmaşasından kurtulmaya çalışıyordu. Komiser Atıl, ölüm fermanımızı bildiriyor gizli biçimde, hem de kaçıp kurtulmamızı sağlamak

için!.. Gerçekten ne ülke be!.. Seniye'ye baktı, sararmış gibiydi. Ben de böyle sarardım mı bu komiserin yanında? Yeni mi öğrendin? Artık kesin ama... Ne belli? Belki de bir polis oyunu!.. Bırak bu eşekçe sözleri de. Atıl, çayını yudumlayıp kalktı. Elini sıktı Gündüz'ün,

— Uyanık olun, dedi. Yemeyecekleri bok yok bu itlerin...

Atıl uzaklaşınca Seniye elini Gündüz'ün masa üstündeki eline koydu, sıktı. Buz gibiydi elleri.

— Lütfen, o eve gitme artık, dedi. Ben Pervin'le konuşurum, bizde kalır o. Sen de oraya geç hemen...

Bu kız da saçmalıyor gene!.. Toparlandı Gündüz,

— Söz vermiştik, dedi. Aramızdaki şeyleri kimse bilmeyecekti... Bu da öyle...

Seniye şaşkın kaldı. Bir şeyler diyecekti, Gündüz'ün dimdik bakışına çarpmış gibi duraladı. Başını salladı yavaşça,

— Peki, dedi...

— Yayılmasını istemiyorum...

Bir sessizliği çekingence bozdu Seniye,

— Bu gece birlikte olamaz mıyız?

Kızarmıştı Seniye. Ne gereği var şimdi? Bağışla, dedi Gündüz. Öğleden sonra çalışma yapıyoruz. Kaçta biteceğini bilmiyorum. Sonra, yer sorununu çözeceğim...

Ses çıkarmadı Seniye; Adliye'nin kapısında ayrılırken üsteledi o eve gitmemesi için. Bir de, hemen bir kâğıda karaladığı telefon numarası verdi. Evlerine telefon bağlanmış, yeni. Lütfen arasındı. Aşağıya, Pervinlere gelmeliydi gerekirse... Gündüz bir şey demeden yürüdü, Cağaloğlu'na çıktı ağır ağır, yokuştan Büyük Postane'ye indi, Fahrettin'e, sendikaya telefon açtı. Yarım saat sonra gelecekmiş. Kim arıyor dediler, söylemedi, yine arayacağım deyip kapattı. Çıkıp Eminönü'ne doğru yürürken, açık seçik belli bir düzen içindeydi artık düşündükleri. Köprüde Haliç'e, Boğaz'a, martılara, gemilere baktı. Araçlar, insanlar dur durak demeden koşturuyor... Yaşamın akıp giden kaynaşması içinde yüze çarpan bulutlu serin yel, güneşe boyanmış mavi varken, kasların, kemiklerin parçalanmış, top-

rağa bırakıp örtecekler üstünü. Bunca iş kalacak... Karnım acıktı. Ne güzel kent be... Köprü altında bir duble rakı, tekir tava, çoban salata, helva bir de kahve, üstüne. Lokantadan çıkıp Karaköy Postanesi'ni aranacaktı ki, baktı karşıda telefon. Çevirdi numaraları, Fahrettin'di.

— Ben Gündüz...

— Demin de siz mi aradınız Ağbi?

— Evet, dedi. Seninle bir konuyu konuşmak istiyorum da...

Önce bir sessizlikle duraladı, sonra aymış gibi,

— Nerdesiniz Ağbi? dedi.

— Karaköy'deyim.

— Şişhane'ye doğru. Yahut yukarda, Tünel'in önünde bekler misiniz?

Tünel'den çıkınca sokağın başında beş dakika bekledi beklemedi, Fahrettin'in iri gözleriyle kocaman başı, köşeyi dönen bir arabanın içinde göründü. Uzanıp kapıyı açtı, arabaya aldı Gündüz'ü. Önündeki belediye otobüsünü yavaşça sollarken,

— Hoş geldin Ağbi, dedi. Buyur!..

— Merhaba!..

Olayı ağır ağır anlattı Gündüz. Atıl'ın söylediklerini dinlerken Fahrettin başını sallıyordu.

— Atıl Bey'de yalan yoktur Ağbi, dedi. Tanıyoruz. Bugüne kadar beklemeniz yanlış... Merter'de bir yer var, sizi oraya alalım. Oraya giremez orospu çocukları...

Hemen gidip eşyalarını arabaya yükleyip, kalanı da sonra çocuklara bir kamyonetle... Dura kalka Taksim'e yaklaşıyorlardı.

— Şimdi şurda bir yazıhanede beni bekliyorlar Fahrettin, dedi Gündüz. Çok önemli bir çalışmaya başlıyoruz. Daha ilk gününde gitmezsem...

Önce bir duraladı Fahrettin. Taksim Alanı'nı dönüyorlardı ki ilgiyle dönüp baktı, neydi bu önemli çalışma? İlaçla ilgili bir film. Birçok ortak el ele verip, dayanışmayla... Alanı dolaşıp da Tarlabaşı'na kıvrılırken,

— İşçi gerekmiyor mu Ağbi? dedi. Ben de geleyim. Bakarsınız bizim de bir yararımız dokunur.

Fahrettin'in yarı şaka sözleri yüreğini mutlulukla sıkıştırmış gibiydi Gündüz'ün.

— İşçinin gerekmediği yer var mı oğlum? dedi. Tarlabaşı'nda yukarı dönüp Küçükbayram Sokağı'ndan Yeşilçam'a girdiler. Refiklerin tanımladığı, sinema yanındaki yazıhane tam karşıdaydı. Arabayı durdurup Gündüz'e döndü Fahrettin,

— Gördüm Ağbi, dedi. Siz bana evin anahtarını verin. Hiç tasalanmayın. Bizim çocuklar kâğıt kırpıntılarınızı bile bırakmadan taşırlar. Akşama burda bekleyin beni. Gerekirse telefon edersiniz, sendikadayım. Hadi, iyi çalışmalar...

Madam, diyecekti. Madam iki gündür hasta yeğeninde, bugün de gelmez. Sokaktan manevrayla çıkan arabaya baktı; bu kadar mı kolaydı bu iş? Güçlü, güvenliydi merdivenleri çıkarken. Daha merdiven başında karşıladı çocuklar. Refik, Emine, Serdar bayram sevinci içindeydiler. Genişçe salon, yanda iki büyük oda, tuvalet, banyo, mutfak. Bir doktor muayenehanesiymiş daha önce. Güzelce de döşemişler. Evden koltuklar getirmiş Emine. Duvarlarda posterler, afişler. Çiçekler vazolarda. Emine getirmiş çiçekleri bahçelerinden. Derinden bir müzik. Ruhi Su değil mi bu? Hasan Dağı!.. Hasan Dağı, diyor... Eğil eğil, eğil bir bak!.. Köşede ayağa kalkmış bekleyen Cengiz'i nedense sonradan anımsadı. Fuat da gelecekmiş birazdan. Eczanede bugün Zühtü Bey oturacakmış... Merdivenlerdeki ayak sesine döndüler, Şehmuz'du. Gözleri gene yumuk yumuk; gülüyor ama. Konuşurken de gene önüne bakıyor ya, daha az kızarıyor. Ee, hayırlı olsun çocuklar!.. Bir tek, filmi yapmak kaldı artık!.. Geçende bir dergideki soruşturmayı ne güzel yanıtlamış set işçisi çocuk!.. "Türkiye'de çevrilen filmler ak perdeye aktarılmalı.." Filmin adı da belli. Yazın klaketi!.. "İlaç Dosyası" seti düzenleyin, ışıkları yakın oğlum! Görsün herkes bu ülkede, kimler, nasıl film çeviriyor!.. Yaaak!..

Üçüncü Bölüm
İlaç Dosyası

XIX

Fuat'ın kalfa diye yetiştirdiği çocuk, eczaneyi kapatıp da anahtarı verince, üstüne yorgunluk çökmüştü Zühtü Bey'in. Nereye gidecekti şimdi? Soğuk akşam karanlığında bu sevimsiz sokaktan evin yolunu tutup Seniye'nin o tatsız tuzsuz perhiz yemeklerini tıkınıverdikten sonra bitmek bilmeyen geceye başlamak ya da sağlığını iyiden iyiye kemiren, çekiciliğini de yitirmiş bir meyhanede ya da içkili lokantada, ağzı gözü yayılmış herifler arasında yapışıp kalmak, ikisi de birbirinden sevimsiz seçeneklerdi artık. Aylar geçmesine karşın, üst üste binen olayların etkisinden kurtaramıyordu kendini. Ta içinden duyduğu sarsılmayla kayan, devrilip yıkılan şeyleri bir türlü

yerli yerine oturtamıyordu; sorun oydu aslında. Hiç beklemediği bir günde Refik'in gizli mutluluğuna göz dikmiş ağılı bir yılan sürüngenliğiyle odasına girip kızara bozara gülümseyerek Nazmiye'den söz etmeye kalkması ağır deprem başlangıcı ilk sarsıntıların şaşkınlığını yaratmıştı üstünde. İşin içine bir de Temel adlı iti karıştırıyordu oğlan! İyice allak bullak olmuştu Zühtü Bey. Ya birden kapı açılıp içeri dalan Makbuş... O kadar cırlak sesi neresinden, nasıl bulup çıkarmıştı o manyak acuze?.. Ben de hastalık olsa o gün giderdim!.. Refik karşısına dikilince, kafasında şimşek gibi çakmıştı; oğlan Mefharet'le görüşüp geldi, bu oyun o kaltağın!.. S..ir ulan buradan orospu çocuğu!.. Sesi çatallaşmış kısıktı, bağırırken. Sen kimsin ki ulan, benim kadınla olan bir de bonolar ha... Temel'inin de geçmişini...

— Annem orospuysa sen de pezevenksin!..

Eli havada kalmıştı. Bırak ulan puşt!.. (Senin de, o orospu ananın da...) Duvardaki gümüş savatlı kamayı alıp oğlanın karnına saplamak işten değildi. Yapmaya kalkışacaktı belki de. İyi ki o acuze daldı!.. Üstüne atılıp yakasından tutmuştu Zühtü Bey'i. Çocuklarına dokunamazmışım!..

— Goddooş!..

Hep kulağındaydı o cırlak ses. O doğurmuş Refik'i de, Seniye'yi de!.. Kamburunun üstüne dağılmış ak saçları, dışarı uğramış çipil gözleriyle bas bas bağırıyordu. Yatmadık mı Godoş? Sen bozmadın mı kızlığımı?.. Kafesli odada koynuma girdin... Donup kalmış Zühtü Bey. Kafesli odayı bile unutmamış cadı... Balkan'da... Gencecikti. Taptaze... Kadını kucaklayıp... Refik sürüklemişti içeriye. Bir anda deli koğuşuna dönmüştü ev. Kaskatı odasına dönen Refik'in, kapıda suratına tükürür gibi bağırdığı sözleri unutamıyordu bir de; yüreğine çakılıp kalmıştı.

— Derebeyi misin ulan?.. Aşşağılık, ahlaksız herif!.. İçine sıçayım senin evinin...

Fuat yoluna koymuştu o gün her şeyi. Makbuş'un hastaneye yatırılmasını da o sağlamıştı. Bakırköy'de doçent bir arkadaşı

varmış. Gerekirse ondan da Darülaceze'ye geçirtecekti. Ne çok da tanıdığı var hergelenin!.. Borçluluk duyuyordu güç gününde yetişmiş bu oğlana. Makbuş için de bir şey sormamıştı. Sormasına gerek yok, her şeyi anlar, bilir itoğlu it!.. Şişkin dudağının ucuyla gülümsedi mi, belli ki... Kadınlardan korkar olmuştu Zühtü Bey. Kinci namussuzlar!.. Hiçbir şeyi unutmazlar... Makbuş unutmadıktan sonra!.. Kaçıp durdun onca yıl, sen unutmuş muydun? Hastanede, battaniye altında erkekliğini tutan eliyle uyandığında da mı anımsamadın? Azarlayıp kovmuştu Makbuş'u. Bir uyuz kedi sessizliğiyle kapı ardındaki koltuğa çekilmiş, büzülüp kalmıştı orda. O zaman başladıydı demek! Sonra, yatağında yakalamaları... Kafesli odada, delikanlılığındaki o azgın gecenin çarpık kalıtından buralara varan öyküyü her yanıyla kazıyıp atmak istiyordu. Hastanede ölse şu karı... Merdivenleri çıkıp ıssız eve girdiğinde bir korku belirdi içinde. Şimdi Makbuş çıkacak odadan! O cırlak ses eve sinmiş, çın çın ötüyor!.. Seniye de yok. Doktor Rıfat'a mı gitsem çıkıp? Ev soğuktu. Gaz sobasını yaktı. Pencere karşısındaki koltuğa oturdu; Haliç yanlarına dalıp kaldı bir süre. Nazmiye'nin sıcacık evine öyle özlem duyuyordu ki. Ağlayıp durmuştu Nazmiye. Sorularına yanıt vermemişti. Doğru mu kız? Sizi çok seviyorum Zühtü Bey!.. Temel varmış öyle mi? Siz benim elimden tuttunuz Zühtü Bey. Çocuğumu ortada komadınız... Ayağınızı öpeyim, gücenmeyin bize Zühtü Bey!.. Bize!.. Hıçkıra hıçkıra ağlayan kadına vuramamıştı bile Zühtü Bey!.. Allah belanızı versin! demişti sadece. Mukaveleyi yırtıp atmış, bonoları da çekip almıştı elinden. Sürün Beyoğlu'nun berberlerinde! İyilik yarar mı bu kahpelere?.. Erkeklikten biraz düştün mü, bittin!.. Buldu, kalas gibi herifi... Onuruna dokunmuştu aslında. Randevuevine gittiler Doktor Rıfat'la: Terslik üstüne terslik o gece de!.. Sonra Bursa'da, İzmir'de otelde utanacak bir duruma düşmemişti ya; pek öyle eski günlerdeki gibi de değildi. Yaşlandık. Doğal değil mi?.. Romanya diyordu Doktor Rıfat: İlle de Romanya'ya gidelimmiş... Adamı

canavar gibi yapıyorlarmış! Doktorlar, kaplıcalar... Hem de, otellerde, birbirinden güzel kızlar gözünün içine bakıyorlarmış adamın. Doktor da hergelenin teki. Üçüncü karısı da bırakıp gitmiş iki yıl önce. Belli ki kaçırmış karıyı. Keyfinden başka şey düşündüğü yok herifin. İyi ediyor. Sen de öylesin. Öyleyim. Başka ne var bu bok dünyada? Ben gene, bir bakıyorsun takmışım kafayı. İlaç işiydi filan... Daha doğrusu bu Fuat, gerçekten bir başka tür oğlan bu... Ağzımdan girdi burnumdan çıktı, bir kucak para yatırttı Doktor Ramiz'in işine. Gene de iyi oldu rastladığım böyle bir adama... Taktığımız parayı da hemen hemen kurtardık. Yok, oğlan namuslu, hem de cin gibi. Allah var; çok yardımı oluyor bana. Biz de mi solcu olduk, nedir? Allah kahretsin, öyle durum ki memlekette, hiçbirimiz bilmiyoruz ne bok yediğimizi!.. Bir ayı geçti ki, senaryo çalışıyorlarmış; haftada bir, bazı iki gün öğleden sonraları, Zühtü Bey gidip oturuyordu eczanede. İlaç Dosyası'ymış filmin adı. İnsan sağlığı üstüne döndürülen ne kadar pislik varsa dünyada, ülkede, apaçık ortaya dökeceklermiş! İyi de, bunlar gene işi belli yana çekip solculuk molculuk... İstese, Zühtü Bey'in de katkıları olurmuş bu işe!..

— Bana bak, demişti Fuat'a. Beni bulaştıramazsın. O eşşoğlu eşeği uydurdunuz kendinize!.. İyi oldu!.. Tıksınlar içeri, aklı başına gelir belki!.. Anası kurtarsın!..

Sövüp saymalarına karşın, içten içe artan özlemle anımsar olmuştu oğlunu. Ters günüme geldi; aslında, oğlanın söylediklerinde öyle parlayacak bir şey de yoktu belki... Temel'den duymuş; babasıyım; uyarmasın mıydı? Ben de bazen bokunu çıkarırım! Koskoca oğlanı dövmeye kalk!.. Bırak, düşüneceğin o mu kaldı? Herif bize namussuz dedi. Hele o sırıtması eşşoğlu eşşeğin. Ben babamla konuşurken gözünün içine bakamazdım be... Bunlar... Ağzına sıçayım hepsinin... Mefharet kim bilir nasıl doldurmuştur hergeleyi? Para vermiş. Fuat söylemişti, ortaklıkta asıl büyük pay Refik'in diye. Anası veriyormuş. Bu da yüreğinde işleyen yara gibiydi Zühtü Bey'in. Bunca yıl ba-

kıp büyütmüştü; karı şimdi ortaya çıkmış, annesiyim diye çekip yanına alıyordu oğlanı. Makbuş'un annelik savı bile daha geçerliydi. Kapının yavaşça açılıp ışığın yanmasıyla,

— Merhaba babacığım... Niye karanlıkta oturuyorsunuz?

— Merhaba!

Kötü bir düşten uyanmış gibiydi Seniye'nin gelmesiyle. Daha da kötü bir gerçek başlamıştı şimdi. Dışarda yemek masasını düzenlemek için koşturan Seniye'nin ayak sesinden kaçar gibi kalktı, oda içinde gezinmeye başladı ağır ağır. Akşamları bir kadeh içmek isteği de duymuyordu artık. Holde, televizyondan gelen oyun havalarıyla müziğe uyup oynuyor gibi dolaşmak da sinirine dokunmuştu. Ayı oynuyor sanki... Gidip karyolaya uzandı sırtüstü, dalıp kaldı. Ülkenin durumu gün günden kötüye gidiyordu. Olup biten, çevresinde kaynaşan her şey, içinde bulanık bir korku nedeniydi. Neme gerek deyip yaşamak da olası değildi bir köşede. Yapamayacağını bile bile her şeyi satıp savmayı, gidip güneyde, Akdeniz kıyısında bir kasabaya yerleşmeyi bile aklından geçirdi bir ara. Yaratılan kargaşanın, kıyımların, komonistlerin başının altından çıktığını biliyordu ya, bazı yargıları şimdi eskisinden daha az kesindi. Bu sallantılı duyguda yanlışa düşmek kaygısını büyüttükçe büyütüyor, yüreğini tırmalayan korkuya dönüşüyordu bir tür. Sonumuz nereye varacak bu düşle? Fuat'tan, nerdeyse belleğine kazınacak biçimde duyduğu şeyler, karşı çıkılacak hiçbir yanı olmayan doğrular gibi görünmeye başlamış; ötesi, onun da diline takılır olmuştu bazı bazı. İlaçtaki sömürüden söz etmişti bir gün Doktor Rıfat'la konuşurken. Niye etmişti? Sözcükler onun değildi, yabancı kalıyordu. Alaylı gülümsedi doktor,

— İyi, dedi, sen de başladın solcu ağızlarıyla...

Başlamışım!.. Nesine başlayacağım, sıçayım hepsinin ağzına... Sansür deyip duruyorlar, bu filmi nasıl yapacaklar, peki? İlaç Dosyası!.. Mahkeme dosyası gibi!.. Elinde avucundaki birkaç kuruşu batırsın, ondan sonra görürüm o hergeleyi ben!..

Saldıracaklarını umduğu kişileri düşününce içten içe sevinmiyor da değildi. Dünün sümüklü kolonyacıları, sanayici diye ülkenin başına geçmişler, ilacın kralı kesilmişler!.. Eczacı bile değil herif, kimyacı! Almanya'daki zibidi oğlan, şimdi gelmiş başıma küçük dağları o yaratmış, büyükler babasından; tepeden bakıyor bize!.. Hırsız köpekler; unuttular bisikletle şişe taşıdıkları günleri. O çevrelerdeki bir eski eczacı arkadaşından duydukları da, düşündükçe ağırına gidiyordu. Bir gün bir toplantıda adı geçmiş de, adam, Zühtü Bey'i, Almanya'daki yıllardan anımsayamamış bir türlü. Ben seni çok mu anımsıyorum silik herif!

— Yemeğe buyrun baba!

Kızıyla olan ilişkileri de gittikçe sessizleşen bir gerginliğe dönüşüyor gibiydi. Konuşkan bir baba olmamıştı hiçbir gün; hele kızıyla... Ama artık mutsuzluğu, evi karanlık bir kuyu gibi içine çeken bir sessizliktendi sanki. Pervin'in geliş gidişleri bile eskisi gibi canlılık değil, duvarlara çarpıp dökülüveren bir kıpırtı getiriyordu sadece. Nasılsınız Zühtü Bey Amca?.. Elektro yaptırdınız mı Zühtü Bey Amca?.. Kolesterolünüz Zühtü Bey Amca?.. Eksileni yerine koymuyorsa da, bu olgun kadının yinelenip duran ilgisi, Seniye'nin, akşamları belirli saatlerde yemeğe çağrısından gene de daha yakın düşüyordu. Şunu bir gün çeksem... Ne yapıyorsun Zühtü Bey Amca?.. Diline nasıl da yapışmış karının... Nerden amcan oluyorum be?.. Kirasını da hiç aksatmaz.

— Avukat Nabi'yi vurmuşlar bugün...

Yemeğin sessizliği ortasına Seniye'nin küt diye atıverdiği kanlı olay, Zühtü Bey'i dalgınlığından çıkaramamıştı önce. Avukat Nabi'yi mi vurmuşlar? Vururlar... Vurulmadık gün mü var?

— Kim bu Nabi?

— Bizim Baro'dan!.. Çok iyi bir avukattı. Genç...

Doğal, gençleri vuruyorlar; beni vuracak değiller ya... Yüreği cız etti, Refik de genç!.. O girmez böyle şeylere!.. Avukat kim

bilir ne bokun soyuydu. Bu kızı da vurmazlar!.. Duyduğu her kanlı kıyıma yüreğine damlayıveren bu acı olasılık, ne kadar önemsemese, büyüyen kara bir leke gibiydi içinde. Refik'e duyduğu kızgınlık da, belki bu nedenlerle, kaskatı kalamıyordu. Yumuşamış hiçbir şey yok içimde o ite karşı... Oğlum karşıma geçip bana sövüp sayacak! O ananın oğlu, orospu çocuğu... Anasına yakınlaşmasını her anımsadığında, oğlan karşısına geçip yeniden sövüp sayıyordu sanki. İşlerini izlemekten gene de bir türlü alamıyordu kendini. Zühtü Bey'in gizlemeye çalıştığı bu ilgisini, hemen de bütün ilgileri gibi, çok iyi sezinlemiş olan Fuat da, film konusunda olup biten gelişmeleri, yerine göre ustaca açıklayıp, sırasında kışkırtırcasına susarak domuzuna kullanıyordu. Yemekten kalkıyordu ki telefonun ziliyle irkilir gibi oldu. Evde bir iki aydır yeniden başlayan bu sese alışamamıştı daha. Seniye koştu telefona, biraz da düş kırıklığına uğramış gibi döndü,

— Sizi istiyorlar, dedi.

Sevinerek kalktı. Rıfat mı? Hanın odabaşıydı. Tatar Kutbettin. Bazı kiracılar artırmaya karşı çıkıyorlarmış. Çoğu mırın kırın yanaşmış. Aldıklarını hesaba yatırmış... Dinlemedi bile. Tel gözlüklerinin ardından adamın köse yüzü, çevreye kuşkulu bakışı geldi gözünün önüne, sinirine dokundu. Eskiden böyle sık sık aramaz, hiç hesap vermezdi bu herif. Yoksa bir boklar mı yiyor?.. Hem seviniyor, hem kızıyordu bu telefona da. Hem de, onun gibi telefon elden gitti diye değil, Refik'le son bağ da koptu diye!.. Ağbisine yalvarmış Seniye, telefonu almaması için, o da ses çıkarmamış. Alırsa alsın, çok umurumdu!.. Doktor Rıfat'ı arayayım dedi, vazgeçti. Romanya diye başlayacak şimdi manyak!.. Odaya geçip Akif'in *Safahat*'ını aldı başucundaki raftan. Onu bile okumaktan sıkılıyordu çok var ki... Karıştırmaya başladı. Kapı çalınıyordu. Pervin'dir. Kulak verdi, erkek sesiydi. Yüreği hop etti. Refik!.. Yok be, neresi Refik? Şeye benziyor... Bizim... Çıkıp da, holde Fuat'ın babacan gülümseyen yüzünü görünce sevindi gene de.

— Merhaba!..

— Merhaba, dedi. Hoş geldin... Buyur!..

Koltuklara karşılıklı oturdular. Seniye'ye kahveyi orta içeceğini söyledikten sonra,

— Ramiz Bey'e gittik bugün, dedi Fuat. Topluca gittik. Size saygıları, selamları var.

Sağ olsun. Selam getirmeye mi geldin sen şimdi? O da Fuat'ı iyi tanıyordu artık.

— Nasıl Ramiz Bey, dedi. İyice batırdı mı bizim paraları?

Şöyle bir baktı,

— Ramiz Bey namuslu adam Ağbi, dedi.

Sustu bir, sonra ekledi yavaşça.

— Paramızı filan da batırmadı...

Zühtü Bey'in konuyu açmasına sevinmiş de, daha biraz içeri atmak için bir şeyler demesini bekliyormuş gibi suskun bakıyordu. Tuzağa düşmemişti Zühtü Bey! Doğru; paramızı batırdı denmez. Ama daha...

— Geri kalan paranızı, Pazartesi ödüyor. Yüzde on iki de faiziyle...

Önce duraladı, sonra,

— İyi, dedi Zühtü Bey. Ödesin bakalım... Fabrikacılığa da kalkmasın bir daha. Bizim gibilerin kıvıracağı iş değil...

Gene bir sessizlikte, Seniye'nin getirdiği kahvesini yudumlamaya başlamıştı Fuat.

— Doğru, dedi yavaşça. Yalnız, paramız da batmadı. Şimdi size bir başka öneride bulunayım ben.

Zühtü Bey, biraz da kasılarak alaylı bakmaya başlamıştı. İlaç sömürüsünden, kooperatiften açacak gene. Anlamıştı sanki, Fuat da gülüyordu.

— Daha verimli bir öneriden, dedi, bastırır gibi...

— Söyle bakalım, nasıl bir kârlı iş buldun gene?..

Zühtü Bey'in ilgisini kışkırtır gibi aynı tatlı gülümsemeyle sessizce baktı Fuat. Sonra söyleyiverdi.

— SAY Ortaklığı'na alacağız sizi...

— Neymiş bu?

Zühtü Bey'in ilgiden çok tepki gösteren bu sorusuna gene gülerek,

— Bizim ortaklık, dedi Fuat. Sanat-Yapım... SAY, kısası. Film yapım ortaklığı...

— Has...tirin!..

Seniye'nin patlayan ince kahkahasıyla Fuat da, istediğini ele geçirmiş olmanın domuzluğuyla gülüyordu!.. Zühtü Bey, ilk tepkisinin kazandırdığı doyumla daha da kasılır gibi baktı,

— Kandıracak başka enayi bulun, dedi. Milyonlar getireceğini bilsem gene girmem ya...

— Niye girmezsiniz Ağbi?

İşte bu oğlanın, bu serinkanlı dikelmesi... Niye mi girmem? Gerçekten niye girmem? Kızdığını sandığı bir anda sevinirken yakalıyordu kendini.

— Girmem girmem, size ne? Gerekçe göstermek zorunda mıyım?

— Yoo, dedi Fuat. Böyle bir zorunluğunuz yok. Bize karşı yok yani... Ama gene de kendinize bir sorun bakalım!.. Kendiniz için sorun!..

Ulan, bu oğlan!.. Anasının gözü, it bu herif!.. Kendime soracağım da ne olacak? Ne olacak; ne kadar boş olduğunu anlayacaksın bu tepkinin, yumuşayacaksın. Doğrusunuz diyeceğim bunlara!.. Refik'le iş yapacağım. O hergeleyle... Oğlunla... Mefharet'in oğlu o... Parayı vermiş anası, daha ne istiyor?

— O oğlanla birlikte olmamak için girmem!..

Dudak kıvrımında aynı gülümseme, gözlerini Zühtü Bey'e dikmiş öylece bakıyordu Fuat. Her şeyi bilen, anlayan o pırıltı var gözlerinde. Hep kızıyordu Zühtü Bey; aslında çekiniyordu da bu bakıştan. Bir suçlamayı bütünler gibi,

— O oğlanla övüneceksiniz Ağbi, dedi Fuat. Onur duyacaksınız...

Gömmeye çalıştığı bir mutluluk, içinden hoyratça çekip çıkarılmış, ortaya atılmış gibiydi.

— Ben niye övüneyim? Anası övünür, dedi.

Onur duyacakmışım!.. Oğlan iyice bunlara mı kaydı yoksa?.. Konuşmak istemiyordu artık. Kalksa bu herif...

— Nasıl gidiyor senaryo çalışmaları?

Deminden beri suskun bakan Seniye'nin sorusuna sevinmiş gibiydi Fuat,

— Öykü çıktı, dedi. Çok yalın, sade... Olağanüstü güzel. Olay olacak film... Gündüz Ağbi, Emine, Refik; hepsi bayram sevinciyle çalışıyorlar...

Çocuksu bir ilgiyle,

— Ah nasıl merak ediyorum, dedi Seniye... Çok güzel olacak; hiç kuşkum yok...

Zühtü Bey nasıl söylesindi merak ettiğini? Susup kalan Seniye'ye öyle kızmaya başlamıştı ki... Öyküyü sormuyor aptal!.. Bu kız zaten salağın tekidir hep. Avukatlığı nasıl yapıyor bu?

— Ne olacak, bir sürü yalan!..

Bu kışkırtıcı sözleriyle, gözlerini üstüne dikiveren Fuat'a gene kolay yakalanmıştı Zühtü Bey. Anladı ilgimi...

— Tek bir yalan yok Ağbi... Hepsi sizin kadar gerçek...

Bizim kadar mı gerçek? dediği yani... Alaya vurdu Zühtü Bey,

— İyi, dedi. Biz oynayalım bari!..

— Oynuyorsunuz zaten Ağbi!.. Hepimiz oynuyoruz...

Zühtü Bey'e kalmadan Seniye atıldı hemen,

— Gerçek mi? dedi çocuksu bir şaşkınlıkla. Herkes var mı filmde?..

Vardı, olmaz olur mu?.. Filmin temel öyküsü Ramiz Bey'in (filmdeki adı Remzi Bey'di) ilaç soygununu durdurmak için; iç dış tekellere karşı yürüttüğü umutsuz savaşımdı. Yanında yer alması gerekli bir eczacı tipi vardı; şaşkın, yolunu bir türlü bulamayan... Mutsuz bir adam aslında. Burasını anlatırken öyle sıcak yakınlıkla bakıyordu ki Fuat, bu eczacının kendisine

benzetilmesi olasılığına pek takılmadı Zühtü Bey. Adamın (Eczacı Mahir'di adı) bir Yahudi kızıyla aşkından söz edilince, kafasından birden bir şeyler çakıverdi... Lena Rum; Yahudi nerden çıktı?.. Sorsa, filmdeki adam, üstüne yapışıp kalıverecekti! Kızamıyordu da... Sövüp saymaya bile kalkışabilirdi oysa. Kendini tutmak da değildi. Bak işe; seviniyordu bile!.. Sevinmek değil de... Niye anlatılmasın böyle bir öykü? Yaşadığımız şeyler aynı film! Sonunda çekip gitmesi... Doğal ki benden yüz bulamadığı için... Rum kızıyla evlenecek değildim ya... Doğrusu, sevdimdi... Lena'yla aşkımız!.. Dedim ya, bir sürü yalan... Bunun anlattıkları ne sanki? Peki, sonra ne oluyormuş... İşi alaya vurdu Fuat.

— Bütün filmi anlatacak değilim size. Gerisi perdede...

Domuzoğlu domuz, anlatırsın ya, kim bilir ne zaman?.. Hep merak edeyim istiyor. Fuat, gece yarısına doğru kalktığında, Seniye'nin coşkulu sorularıyla epeyi bilgi edinmişlerdi. Çok görkemli bir grev olayı varmış... Sendikalar da destekleyeceklermiş... Demek o aptal Refik'i iyice benzettiler kendilerine! Ne bok yerse yesin... Eczacı Mahir Bey'in Yahudi sevgilisi mi? Peki, niye Yahudi? Onu söylemiyordu Fuat. Bu Eczacı Mahir ben olamam! Benim Yahudilerden tiksindiğimi Refik bilir?.. Rumları çok mu seviyorsun? O başka... Lena, aslında Rum bile denmez, İstanbullu, azınlıktan bir kızdı!.. Lena Rum değilse!.. Rum denmez de nasıl sıvıştı Rumların ülkesine. Korkudan... Seviyor muydum? Lena gittikten sonra günlerce, aylarca çevresine boş boş bakıp, Tarlabaşı'nın ara sokaklarında, Balıkpazarı meyhanelerinde içini kavuran bir sıkıntıyla dolaşıp durduğunu anımsadı. Evinin bulunduğu sokaktan kaç kez yüreği sıkışarak geçmiş, kapalı kapıya, çıplak pencerelere bakmış!.. Peşinden gitmeyi kurduğunu anımsamak da istemiyordu. Yıllardır çözemediği, karanlık, çetrefil bir bilmecenin film girişimiyle yeni boyut kazanan çıkmazından, gece Fuat'ı geçirip odasına çekildikten sonra da, ertesi, daha ertesi günler boyunca da kurtulamadı bir türlü. Karşılaştıklarında ne olupbittiğini

sormayı onuruna yediremiyor, Fuat da inadına susuyordu. Nasıl gidiyordu film; eczacı Mahir'in Yahudi kızıyla sevişmeleri nasıl bir yer tutuyordu filmin içinde. Hadi Rum'u geçtik, kızın niye Türk değil de Yahudi olduğu sorunu daha söylendiğinde takılıverdiği biçimde sallanıp duruyordu. Aslında iyisi, kızın Rum olması, eczacı Mahir'in de, tam bir yurtseverlikle, bu sevgiyi içinden kazıyıp... Kazıyıp atamamışsa yurtseverliğinden kuşku mu duyacaksın adamın?.. Abuk sabuk şeyler hep... Bir de Makbuş çıktı gene... Bakırköy tutmak istemiyormuş artık. Alzheimer tipi demans'a benziyor demişler. Tam tanı koyamamışlar. Şimdi iyiymiş; alın diyorlarmış. Geçici bir şey de olabilirmiş. Darülaceze'ye yatırılması için de işlemler uzarsa?.. Makbuş'un belki de bir süre evde tutulması gerekeceğini duyunca katılıp kalmıştı Zühtü Bey. Fuat, şu Allah'ın belası film çalışmasıyla eczane arasında öylesine koşturuyordu ki, ağırlığının ayrımına bile varmadan sıradan bir olasılık gibi söz etmişti bu olaydan. Makbuş'la bir evde kalmak değil, yüzünü bir saniye görmek bile dayanılmaz geliyordu Zühtü Bey'e. Cırlak sesi daha kulaklarındaydı çın çın... Makbuş'u Darülaceze'ye yerleştirmek de bir sorun. Yüklüce bir bağış gerekecek belki. Birlikte olmak gerekmesin de... Bütün bu gerilim içinde, sabahları şöyle bir göz attığı *Hürriyet* gazetesini karıştırıp üstünkörü okuduğu kitapları, uğradığı meyhanelerde, lokantalarda, dalgın dolaştığı sokaklarda rastlaştığı tek tük tanıdıkları, sessizliğin kemirdiği evde Seniye'yle ara sıra yediği akşam yemekleriyle yaşam, bıktırıcı bir tekdüzelikle günler boyu sürüp gidiyordu işte... Ağırdan dönen bu çarkın boşluğunu (Makbuş karabasanını bile) örtbas eden tek şey, yüreğinin dölyatağında büzülüp varlığını kıpır kıpır bir dölüt gibi duyuran şey, artık iyice düşlere bulanmış geçmişteki mutlu günlerin özlemiydi. Filmdeki eczacının aşkı ortaya çıkalı beri, belleğini bu özlemle kurcalayıp duruyor, her karmaşık durumdan da tılsımlı bir çekirdek gibi birden filizlenip, dal gövdesini ışıtan zeytin karası gözleri, kızıl, etli dudaklarıyla Lena dikiliyordu karşısına. He-

men yanı sıra Mefharet'i de anımsamıyordu artık!.. Ağzında yuvarlıyor Fuat; bizim filmimizi yapıyorlar!.. Tam öykümüzü nerden, nasıl bilecekler peki? Duymayan, bilmeyen mi kaldıydı? Refik bilmez mi? Bir gün oturup ben anlatsam!.. Düşününce bile utanıyordu bu konuda birileriyle konuşmaya. Film olup ortaya çıkması, salonlar dolusu kişinin öykünüp özenerek güle ağlaya, belki de özlemle, kıskanarak Lena'yla aşklarını seyretmeleri, o güne dek hiç tatmadığı duyguları muştuluyordu. Yadırgıyordu da bu duyguları. Ortaklık önerisine niye karşı çıkmıştı sanki? Olmazlanmasa Refik de gelirdi belki. Gelir mi o piç?.. Eczaneye uğradığı bir akşamüstü, Doktor Rıfat'ın telefonla aradığını söyledi Fuat. Hemen açtı o da, yanıt vermiyordu telefon. Çıkmış. Ara sıra gittikleri, Beşiktaş'taki bir içkili yere çağıracak olmalıydı. Telefonu kapatınca anımsamış gibi.

— Bir geziden söz etti, dedi Fuat. Romanya'ya vapur mu varmış Perşembe'ye ne?.. Başım kalabalıktı o sıra, pek anlayamadım. Dili de reçete gibi Doktor'un!.. Peltek peltek...

Güldü Zühtü Bey, gerçekten de bazı tıslar, bazı da patlatır gibi çıkarır sesleri Doktor Rıfat. Reçete diyor!.. Ben niye bulamadım bunu! Zeki herif.

— İşi tıkırında, aklı s..inde Doktor'un, dedi Zühtü Bey. Tutturmuş şimdi de Romanya diye... Bizi de kendi gibi sanıyor...

— Niye Ağbi? dedi Fuat gülerek. Sizin iş tıkırında değil mi? Eczane başkalarına göre en birinci. Geçen ayın cirosunu söyledim, inanmadı bazı arkadaşlar... Öteki işten bir yakınmanız varsa o başka!..

Bak hergeleye, nereye getiriyor!..

— Ne yakınmam olacak ulan? dedi Zühtü Bey. İlaç bile kullanmam...

İyiden iyiye alaylı bakıyordu Fuat,

— İlacı da mı var o işin Ağbi? dedi...

Sanki bilmiyor eşşoğlu eşek! Nasıl sinsi sinsi gülüyor!

— Romanya'ya gidin Ağbi, dedi Fuat. Oraları iyi geliyormuş bu işe!.. Hem gözünüzle bir görün, bakalım alçak komünistler ne namussuzluklar yapmışlar?..

Taşlar umurunda değildi Zühtü Bey'in. Geziye gidip gitmemek konusunda baştan beri ikircikliydi. Günlerce, haftalarca da öyle kaldı. Doktor Rıfat da asılıp duruyor, sıkboğaz ediyordu nerdeyse. Karar verip yola çıkmaları gene de bir ayı geçti. Fuat, Makbuş'u hastaneden çıkarmalarının kaçınılmaz olduğunu söyleyince, direnci uçup gitmişti. Fuat da istemişti gitmesini; gezmiş olurdu. Makbuş sorunu da çözümlenirdi o ara. Darülaceze için gerekli işlemi yürütüyorlardı. Filmin öncalışmaları da sonuna gelmişti. Fuat artık hep eczanedeydi. Yüklüce bir döviz ayarladı. İstediği kadar kalabilir, ordan Almanya'ya da gidebilirdi isterse. Gençliğinde gördüğü yerleri yeniden gezmek de çekici geliyordu. Güneşli bir bahar sabahı otobüsle Topkapı'dan çıkarlarken kendini akan bir sele bırakmış gibiydi. Doktor Rıfat, mimar dostu Naci Bey'le öndeydiler. Zühtü Bey'in ikircikli durumu uzayınca, bu Naci Bey'i kandırmıştı Doktor. Zühtü Bey'e sonradan, biraz da güçlükle yer ayarlanabilmişti. Yaşlı bir kadın vardı yanında. Eskişehir'den miymiş ne? Öğretmen belki. İyi yolculuklar, deyip sağındaki pencereye dönmüştü Zühtü Bey. Kocakarıları da sevmezdi, yol boyu konuşmasını da; yanında vır vır edecek Rıfat'tan ayrı olması da sevindiriciydi. Bir turizm ortaklığının düzenlediği gezi üç haftalıktı. Koşullar da öyle uygundu ki, bu parayla ancak Göreme'yi gezebilirsin diyordu Doktor Rıfat; doğruydu da... Bahar ucuzluğuymuş... Çeşitli çevrelerden, mesleklerden, kadınlı erkekli, daha çok yaşlı, orta yaşlı bir kalabalık doldurmuştu otobüsü. Kişiler birbirlerini tanımıyorlardı daha; içten içe hırlayarak uçup giden otobüste, kaynaşma öncesinin çekingen sessizliği vardı. İstanbul'dan ayrılıp da Trakya'yı, Kırklareli sınır kapısına doğru uzayıp giden bir asfalt kuşakla bölüp geçerken, bırakıp ayrıldığı çevresinin hüzünle karışık özlemini daha şimdiden duymaya başlamıştı Zühtü Bey. Evini, eczanesini, Tarlabaşı'nın

çamaşırlar sarkan dar sokaklarını, Çiçek Pasajı'nda dün akşam Fuat'la oturdukları meyhaneyi, yalnız onu mu, bütün meyhaneleri, ara sokaktaki çıkma balkonlu evi (Yıllar önce Lena'yla yaşadıkları bu evi de...) görüp geçtiği bir sürü işyerini, Balıkpazarı'nın akşam kalabalığını, sokaklarda birden koşturan kedileri bile, tümünü birden, dönüşte yerli yerinde bulmak için titiz bir sayımla yerleştirir gibi gözlerinin önünde tek tek sıralıyordu!.. Yanda akıp giden tarlalara, kırlara, evlere, ağaçlara anlamsız bir bakışla takılınca dalıp gitti bir ara. Bir sıçramayla uyanınca şaşkın bakındı. Yanındaki kocakarı gözlük takmış, bir dergiyi karıştırıyordu. Düş gördüğünü anımsadı. Fuat gülüyordu ya, Fuat değil, Refik'ti aslında. Fuat'mış o!.. Kolundaki de Lena!.. Yüzünü seçememişti onun da... Dün akşam meyhanede söyleşmelerini anımsadı. Yahudi kızıyla eczacı Mahir'in aşkını sormuştu sonunda. Değişmiş o. Öneri Refik'ten gelmiş, sonunda o da geri almış. Ermeni olsun denmiş bir ara!.. Onu diyen de Refik... Bak eşşoğlu eşşeğe!.. Gündüz Ağbi karşı çıkmış. Zengin bir Yahudi kızı olmasını benimser gibi olmuş önceleri ya, sonra vazgeçmiş; işleri karıştırır, demiş. Eczacı Mahir'in aşkı yokmuş filmde. Tekelcilerin simgesi olan, ilaç babası bir tip varmış –Gazanfer Bey mi demişti, ne–, onun aşkı geçiyormuş bir ara. O da sevdiği çok güzel kızı bırakıp, gözü yukarlarda olduğu için, hırsız bilmem kim diye anılan bir büyük zenginin kızıyla evleniyormuş. Bir burukluk duymuştu. Bazı çekimleri eczanede yapacaklarını söyleyince Fuat, karşı çıkmak bile geldi içinden. O ki Mahir Bey'in aşkı yok filmde, eczanede çekime de izin yok!.. Diyememişti. Sınır kapısına geldiklerinde, Türkiye'deki hesapları bitirip kapatmış gibiydi. Gezinin tadını çıkarmalıydı artık. Bulgar sınırından girince bir güvensizlik duygusu gelip oturmuştu yüreğine; nasıl atacağını, bunun yüzkarası bir korkuya dönüvermesinden nasıl kurtulacağını da bilemiyordu! 'Özgürlük' yoktu artık. Toparladı kendini. Bir Türk'e neydi bundan? Baskıları kendi halklarına geçerdi. Hele bu Bulgarlar!.. Bunların Balkan Savaşı'nda yap-

tıkları... Daha kötü olsun namussuzlar... Öğlen yemeği molası verilen bir köyde, bir rastlantı, izledikleri köy düğünü, pek de öyle kötü durumda olduklarını göstermiyordu. Yiyip içmeleri, giyim kuşamlarıyla, neşeli oyunları, konuklara döke saça sunmalarıyla bolluk görünümündeydi her şey. Çocuklar bakımlı, delikanlılar, genç kızlar öyle. Mendiller verirlermiş düğün konuklarına, onlar da evlenen çifte para yardımı yaparlarmış. Kendi geleneklerince sürdürülen bir mutlu yaşam!.. Aymasa, otobüsteki öteki yolcular gibi o da kanıp gidecekti bu parlak masala!.. Uluslararası yol üstü bir köy bura. Sefaleti, baskıyı burda da gösterecek değiller ya!.. Belki de bütün bu düğünler, oyunlar hepsi düzmece! Niye olmasın?.. Bak şu bizim salaklara, nasıl da mayışıverdiler!.. Gerçekten çok saf milletiz be!.. Yeniden çıktıkları yol boyu, bakımlı meyve bahçeleri, ekilmiş geniş topraklar, düzenli köy evleri, yolda, çevrede, araçlardaki dipdiri insanlar, doğal ki kandıramadı Zühtü Bey'i. Bu uyanık davranışını, her karşılaştıklarına salakça bakan ötekilerin arasında, Romen sınırını geçince de sürdürdü. Ancak, Mamaia'ya varıp da Neptün Otel'e inince, doğrusu o da biraz şaşalamadı değil... Deniz kıyısında, oldukça uzun aralıklarla sıralanan, birbirinden görkemli dizi dizi yapılar kuşkusuz göz alıcıydı. İçleri de öyleydi otellerin. Karşılanmalarında, odalarına yerleştirilmelerinde, akşam yemeğinde, ertesi sabah kahvaltıda gösterilen, daha sonra günlük yaşam için, otelde, kumsalda, çevrede sürdürülen özen de, en güç beğenenleri gevşetecek nitelikteydi. Uzayıp giden denize karşı, rahat, tertemiz odasında umduğundan daha mutluydu Zühtü Bey. Havalar güneşliydi ya, oldukça da serindi. Kumsalda güneşlenenler vardı; denize girenler pek öyle kalabalık sayılmazdı. Daha çok kuzeyli turistlerin, yontu gövdeleriyle sarışın İsveçlilerin, iriyarı Polonyalıların, Almanların, kadınlı erkekli, çılgınlar gibi denize atılıp sevinçle bağıra çağıra yüzmelerini balıkçı kazağının üstüne çektiği pardösüsü, yün atkısıyla, kumsalda, biraz da utanarak seyrediyordu. Doktor Rıfat, Mimar Naci'yle, çoğu

Türkler gibi, hemen her gün bir yere düzenlenen gezilere katılıyorlardı. Türkiye'de ballandırarak anlattığı kadınları da unutmuş gibiydi. Onlar, bir yerlerde bir naneler yiyorlardır belki de! Daha öyle bir açlık, giderek istek bile duymuyordu Zühtü Bey. İyiden iyiye takılıp kalmış özlemlerdi ağır basan... Lena'yla bir gün... Otele geldiklerinin haftasıydı; yanında iki genç kadınla, birilerini aranır gibi bakınarak Doktor Rıfat girmişti lobiye; köşede cin tonik yudumlayan Zühtü Bey'i görünce sevinerek, yukarı gibisine el etmişti. Akşam saatiydi, altı suları. Biraz durdu, isteksizce kalkıp çıktı asansörle. Kapısı yarı açık bekliyordu Doktor. Üç kızmış bunlar, Finliyi alıp Bükreş'e gitmiş Naci Bey. Biri Romen, biri Polonyalıymış bunların da. İkisi de İngilizce bir iki sözcükten başka dil bilmiyorlar. Esmer, çıtı pıtı Romen'i gösterdi Doktor Rıfat; Polonyalıya o el koymuş!.. Hep böyle yapar bu hergele... Pek hoşlanmamıştı ya, kız gene de tatlı tatlı epeyi oyaladı. İyi biliyor işini! Bir saat kadar sonra twenty dolarını alıp gitti. Konuşamadığı, anlamayan bir kadınla yapmayı mı yadırgamıştı? Böyle soğuyup kalıvermezdi çünkü... Banyodan çıkınca pencereye yaklaşıp akşam karanlığının çöktüğü Karadeniz'e baktı. Kumsal boş, deniz boş. Kıyılardaki otellerin uzaktan yeni parlayan ışıkları daha da yalnızlığa itiyor. Eczaneyi kapatacaklar birazdan. Tarlabaşı'nın en kalabalık saatlerinde bir koşturmadır gidiyor şimdi bizim orda. Dönüp sırtüstü yatağa bıraktı kendini. Gözlerini kapatıp kaldı. Kapı sesiyle açtı gözlerini. Dalmışım. Kalktı, geliyorum, diye seslendi kapıda yemeğe gittiklerini söyleyen Doktor Rıfat'a. Giyinip indi yemek salonuna. Yarın Kiev'e gidiyorlarmış, gelir mi diye soruyorlardı Zühtü Bey'e. Uçakla gidiyorlarmış, gece kalıp ertesi gün döneceklermiş. Doktor da asılınca iyice diretti. Ne yapacağım Kiev'de, bok mu var? Siz gidin... Bir de Rusları göreceğiz!.. Yemekte, karşı masada oturan bir aileye takılıp kaldı bir ara. Ankara'dan bir karı koca, bir de kızları; asistanmış üniversitede. Anne baba da profesör müymüşler ne?.. Fen Fakültesi'nde; adam ünlü fizikçiymiş. Birbirlerine

saygılı, herkesten de biraz uzaklar. Nedense, imrenmişti Zühtü Bey. Böyle bir ailen olacak ki... Hele o kadın, nasıl da üstüne titriyor adamın. Kız da öyle... Soylu kişiler, belli... Böyle aile kaç binde bir çıkar ki... Ağzına sıçtığımın Mefharet'i... Çocukları da... Yemekleri güzel buranın, ölçüyü kaçırıyorum. Biraz da erik rakısı içti. Delikanlılığında içtiklerini anımsadı Balkan'da. Erkenden çekildi odasına. Geç saatlere dek uyku tutmadı bir türlü. Bir ara giyinip ineyim diye düşündü, gözü tutmuyordu nedense. Uzaktan gitar mı, ne bir müzik sesi geliyordu. Yaşlılık mı ağır basıyor, aksama sağlığımda mı yoksa? Her şeye karşı bir isteksizlik vardı içinde. Eski bir değirmenden bozma meyhaneye gitti ötekiler yemekten sonra; daha önce görenler pek de övüyorlardı; şarap, müzik, dans, eğlence gırla... Süslenip bezenmesi bile görülmeye değermiş eski değirmenin. En küçük bir çekicilik taşımıyordu. Niye?.. Sabah geç uyandığında, dili paslı gibiydi. On'a geliyor. Doktorlar Kiev'e gittiler. Telefonu açıp kahvaltısını odasına istedi Almanca. Bir de doktor sordu; gelip bir görebilir miydi? On dakikaya kalmadı kapı vuruldu hafiften. Kalkıp açtı; orta yaşlı, gözlüklü irice bir bayan doktor kapıdaydı, ak giysileriyle. Yanında buruşuk yüzlü, kısa boylu biriyle girdiler. Tatar mı ne?

— Abe geçmiş olsun Zühtü Bey! Neyiniz var?

Güldü Zühtü Bey. Bizim Tatar Kutbettin'in tayfasından! Abdüsselam'mış adı. Emekli öğretmenmiş Bükreş'te, resepsiyonda çalışıyormuş. Doktora çevirmenliğe gelmiş. İki yıl önce, daha da oluyor, bir enfarktüs vurgunu geçirdiği için kaygılandığını söyledi Zühtü Bey. Tansiyonunu ölçtü, nabzını, kalbini dinledi kadın. Akşam neler yediğini sordu. Salçalı biftekte başını salladı biraz!.. Telefonu açıp birileriyle konuşmaya başladı. Tatlı tatlı soruşturuyor gibiydi. İşi neydi? Evli miydi? Çocukları var mıydı? İstanbul'un neresinde oturuyordu? O da bir kez gitmişti İstanbul'a; ne güzel kentti!.. Burasını nasıl bulmuştu? Abdüsselam'ın kırışıklar ortasında parlayan cam gözleri üstündeydi.

— İyi buldum, dedi Zühtü Bey. İçerler nasıl bilmem; otelleriniz parlak!..

Abdüsselam gülerek çevirdi dediklerini, kadın da gülümsedi. Uzunca bir şeyler söyledi aynı gülümseyişle, Zühtü Bey'e bakarak. İçerleri de dolaşın, diyormuş. Yasaklayan mı var? İstediğinizle konuşup, dilediğiniz yere gidin, diyormuş. Propaganda yapacak karı bize!.. Açlık, yoksulluk, baskı, öyle bir bakışta anlaşılır şeyler mi? Bir şeyler diyecekti ki, kapı vuruldu, içeri yaşlıca bir adamla genç, güzel bir kadın girdiler. Ellerinde çantaları. Adam kardiyolog, kadın laborantmış. Kanını aldılar Zühtü Bey'in. Adam aygıtı takıp elektro yaptı. Kadın doktorla uzunca konuştular elektrolar üstünde. Kırışıklar içindeki sırıtışıyla sonucu açıkladı Abdüsselam: Kaygılanacak bir durum görünmüyormuş. Akşamları daha hafif şeyler yesinmiş. Laboratuvar sonuçlarına göre belki bir diyet de gerekebilirmiş. O olasılığı da pek büyük görmüyorlardı belli ki... Bol bol yürümesini, gezmesini salık verip iyi dileklerle çıkıp gittiler. Hepsi de güler yüzlü. Tatar da... Bizim Kutbettin hiç gülmez. Kahvaltıyı, isterse gönderecekti ya, aşağı inerse sevineceğini söyledi Abdüsselam; söyleşirlermiş!.. Seninle ne söyleşeceğim ulan kıytırık Tatar? Giyinip indi gene de. Yemek salonu boşalmıştı. Zühtü Bey'in kahvaltısını getirdiler; Abdüsselam da bitti hemen; geçip karşısına oturdu. Tataın kanı kaynadı bana! Eskişehir'de uzak akrabaları varmış. Mektuplaşırlarmış. Geçen yıl gelen olmuş onlardan da. Bayılmışlar buraya... Tatar da başladı propagandaya!..

— Buraya herkes bayılır, dedi Zühtü Bey... Fakir fukaranın durumunu da gösterin bakalım... Sefaleti, komonist baskılarını...

Tatar sinsi sinsi gülüyordu,

— Gezip bulun Zühtü Bey; bize de gösterin!.. Bir haftadır kapanmışsınız otele...

Herif tilki!.. Bunların adamı!.. Kalkıp otel çevresinde dolaşırken de ayrılmadı Zühtü Bey'in yanından. Sonunda birlikte Köstence'ye gitmeye kandırdı. Otobüs işliyor. Hava bulutluy-

du, yağmur gelecek gibi. Kapalı Karadeniz görünümü iç karartıyor. Daha ilk bakışta sevmemişti Köstence'yi, Abdüsselam yeni yapıları gösterip gezdirmeye kalkınca daha da bozuldu. Aşağıda kıyıda, deniz yaratıkları müzesi akvaryumlarını dolaşırken sevinip ilgilendi biraz. Bizde yapsalar, daha iyisini yaparlar! Karşıda, bir kıyı gazinosunda çay içtiler. Düğün için düzenliyorlardı yandaki salonu. Koşturmalar, gidip gelmeler; masaları, sandalyeleri düzenlemeler. Mikrofon ayarlıyor, denetliyor birileri. Bir iki sözcüğü çatlak çatlak yineliyorlar. Tatar da vır vır konuşur. Krallık döneminde buraları hep... Şimdi tersanede... Bir de Tuna Kanalı bitince... Şimdi şu karşıki limanı daha da genişletip... Sıkılmıştı, kalktı; gidelim dedi. Abdüsselam amcasına uğrayacaktı bir. Bir ara sokaktaki sütçüye benzer bir işyerini işletiyordu amcası. Evi de yanındaydı işyerinin. Gittiklerinde camideydi. Karısı, kızı, gelini büyük bir konukseverlikle karşıladılar. İşyerine baktı Zühtü Bey. Çorba, börek, muhallebi, yazları dondurma filan satıyorlarmış. Evleri dayalı döşeli. Durumları iyi görünüyor. Amca Bey dönünce yemeğe alıkoymaya kalktı. Zühtü Bey bir an önce ayrılmak istiyordu artık. Abdüsselam'a kalsa daha camiyi de gezdirecekti! Tel tel seyrek ak sakallarıyla tam bir Tatar yaşlısı, amca da. O da başladı durumlarından övgüyle söz etmeye. Ağızbirliği etmiş bunlar!

— İyi, dedi Zühtü Bey biraz kızgın, biraz alaylı. Bir de komonistliğiniz olmasa!..

Yaşlı Tatar şaşkın baktı: Ne anlam vereceğini araştırır gibi kırpıştırdı çekik gözlerini.

— Devlettir komünist, dedi. Biz nerden komünist olalım?..

Bu yanıt şaşalatmıştı Zühtü Bey'i. Sevindirmişti de. Belleğine kazıyıverdi hemen. Gördüğü güzel şeylerin en uygun biçimde açıklanmasıydı bu. Durumları iyi görünüyor; yalnız, devlet komünist!.. Ertesi gün Kiev'den dönen Doktor Rıfat da övgülü sözlerle anlatıyordu gezip gördüklerini. Sinirine dokunuyordu ya, sevindi de Zühtü Bey. Tam öç alacak durum...

— Ne o? dedi. Sen de başladın komonistlerin ağzıyla konuşmaya!..

Şaşırıp güldü Doktor Rıfat. Anımsadı mı? Sanmıyorum. Anlamadı gibi taş koyduğumu. Unutup gitmiş! Çatlata patlata bir iki söz etti kendini savunur yollu. Bütün milleti eşşek gibi çalıştırınca doğalmış böyle olması. Savaşın yıkıntılarından hiç iz kalmamış! Nasıl kalmamış? Böyle... Mimar Naci sessiz dinliyordu sadece. Yıldızları barışmamıştı Zühtü Bey'le. Sinsi bir herif. Komonist midir ne boktur, belli değil!.. Kâbeye varan hacı adayı gibiydi ilk günler; şimdi tek söz etmiyor. Sevinci için için gözlerinden belli. Kadınlardan biri çok korkmuş Kiev'de. Tutuklayıp da Sibirya'ya götürürlerse diye!.. Ah keşke!.. Nasıl sevinirdim... Öylesi gerek sizin gibilere!.. Ağzı bir karış açık hayvanların!.. Birkaç gün sonra Bükreş'te dolaşırken de ayrı kalmaya çalıştı yol arkadaşlarından. İyi görünümdeydi her şey. Yükselen, görkemli yeni yapılar, tertemiz geniş yollar, bulvarlar, lokantalar, pastaneler, işyerleri; günlük yaşamın sesli, sessiz devinimi içinde gidip gelen halk. Güzel, sağlıklı bir kent. Tataın dediği canım; halkın durumu kötü değil, yalnız devlet komünist!.. Bu gezi dinlendirici olmuştu doğrusu. Bükreş'te uzun uzun dolaştı sokakları, parkları. Çeşmeciyu Parkı'nı da pek sevmişti. Alanımsı bir köşede toplanıp kulüp, maç konuşmaları yapan futbol tutkulıuları da, satranç oynayıp tartışan, rastgele karşılaşıp tanışan, söyleşen kalabalık da ilginçti. Bir de bir kıza takılayım dedi. Güzel bir kızdı. Yalnızdı. Ünlü, tarihsel kişilerin, parkın bir bölümünde yer alan yontularını, büstlerini dolaşıyordu. Zühtü Bey'in Almanca söylediklerine şöyle bir bakıp başını çevirdi umursamazlıkla. Bir banka oturdu Zühtü Bey, uzunca süre çevresine bakıp kaldı. İnsan birden görüp anlayamıyordu, algılayamıyordu işin aslını doğal ki. Sosyalist bir ülkedeki yaşamı hiçbir gün böyle düşünmediğini biliyordu. Her ülkeden, her ulustan bu kadar çok turistin varlığı da şaşırtıcıydı. Bir de, Türkiye'den gelenlerin perdeler, örtülerden çanak çömleğe, çeşitli mallara saldırıp talan eder gibi satın almalarına

da –Sanki Türkiye'de mal yok!..– çok içerliyordu. Neymiş; ucuzmuş burası!.. İnsanları eşek gibi çalıştırırsan ucuz olmaz mı? Salt onlarla birlik olmamak için Moldavya'ya düzenlenen uçakla geziye de katılmadı. Çok da övgüsünü duymuştu gidecekleri yerin. Kiliseler, duvarlarda freskler görülesi şeylermiş. Eksik olsun. Kayak kentlerine, dağa çıktılar bir gün, ona da katılmadı. Gelince ballandırarak anlattıklarını duymamak için zorunlu olmadıkça ne yanlarına uğruyor, ne Doktor Rıfat'a sokuluyordu. O da Mimar'la öyle kaptırmıştı ki ilgilenmiyordu pek. Yalnız, Bran Şatosu'na gideceklerinde gelip üsteledi bir gece önce. Yarın sabah gidiyorlarmış. Bran Şatosu, şu bizim ünlü Kazıklı Voyvoda'nın ünlü şatosu!.. Castel Bran. Osmanlı tarihine bağlısındır!.. Uzunca bir dağ yolculuğundan sonra vardıkları bir köyde kar yağıyordu. Uyarıldıkları için sıkı giyinmişlerdi bereket. Köyde bir kahveye doluşup çay içtiler önce. Çikolata, bisküvi gibi yiyecekler vardı. Şatoyu görmek için sabırsızlanıyordu Zühtü Bey. Sonunda çıktılar kahveden. Daha önce gelmiş başka turist kalabalıkları vardı sokaklarda. Köylüler ara sıra gülerek bakmaktan öte ilgi göstermiyorlardı. Alışık, giderek kanıksamış gibiler. Toprak yollardan geçip bir çam ormanının eteğinde, tepemsi yükseklikteki şatoyu görünce önce düş kırıklığına benzer bir şey duydu Zühtü Bey; hiç de görkemli bulmamıştı. Köylülerin şeytan kont dedikleri, Osmanlı'yı yıllarca uğraştıran Kazıklı Voyvoda Vlad Tepeş'in şatosu bu muydu? Kont Drakula'nın!.. Şatoyu gezerken de, o düş kırıklığıyla karışık küçümseme duygusu yerleşip oturdu içinde. Giriş kapısından sonra orta boy bile denemez bir avlu, daracık merdivenler, küçük odalar; hele salon dedikleri, bizdeki büyücek bir konağın salonu kadar var yok... Bu muymuş bunların şatoları... Hem onur, hem de kızgınlık duyuyordu. Mimar'a kulak verdi bir ara; ulusal kahraman sayıyormuş Romenler bu Voyvoda'yı; onu anlatıyordu yanındaki profesörle karısına. Osmanlı'ya karşı halkı örgütleyip Romenlerin bağımsızlığı için çarpışmış!.. Tepesi atmıştı iyice. Birden yaklaştı,

— Şu avludaki kuyuyu, kesilmiş Türk kelleriyle doldurduğunu da biliyor musunuz? dedi. Önünde çıkarmadılar diye, elçilerimizin kavuklarını başlarına çivilettiğini?..

Mimar ses çıkarmamıştı. Profesörün de gülümseyerek baş sallayıp yavaşça uzaklaşmasına öyle bozulmuştu ki!.. Ben de bunu bir bok sanmıştım!.. Kızı da fingirdeyip duruyor zaten... Bu gezinin sevindirici yanı, bir Alman karı kocayla bir İsveçli kadını tanıması olmuştu. Dönüşte otobüste, Almanlar öndeki sıraya, İsveçli de yanına oturmuştu. Birlikte dolaşıyorlar; eski bir yakınlıkları olacak!.. Orta yaşlı, dolgun, kırmızı yüzlü, gözlerinin için gülen bir kadın İsveçli. İş var!.. Alman karı koca da yakınlık gösterdiler dillerini konuşan Zühtü Bey'e. Son haftalarının kalan birkaç gününü onlarla geçirmek bayağı mutlu etti Zühtü Bey'i. Bükreş'te bir konsere bile gitti onlarla; klasik Batı müziğinden pek bir şey anlamadığını sezdirmeden sonuna kadar kaldı. Değirmi salonun duvarlarındaki, tarihsel olayları simgeleyen büyük resimleri seyretti belli etmeden. Kim bilir, bizim tarihimizle ilgili ne düzmece şeyler vardır bu resimlerde!.. Prensler, fesli adamlar... Yerlere eğilmiş kimileri... Akşam trenle dönerlerken İsveçliyi iyice kestirmişti. Alman karı koca da istiyorlar gibi bu işin olmasını! Bu gece Amma (Emma'ydı adı, Zühtü Bey Amma diyordu; kadın da çok gülüyordu ne anlıyorduysa?..) tamam gibi... Gece erkenden odasına çekildi Amma! Ertesi sabah kahvaltıda karşılaştılar. Bükreş'te inecekmiş gene; bir resim sergisi varmış. Hiç istemiyordu ya, takıldı kadına. Sergi Yunan ressamlarınmış!.. Buraya sığınmışlar iç savaştan sonra. Komonist ressamlar! Bir şey demedi Amma'ya. Elindeki broşürden bakıp söylüyordu bu sergileri, konserleri kadın. İşini de söyledi; Ünivesite'de bir yerde çalışıyormuş Uppsala'da. Resimlerden bir şey anlamamıştı Zühtü Bey. Yalnız bereli güleç bir Rum ressamla konuşmasını (çat pat Rumcası işe yaramıştı) öyle sevinçle karşıladı ki Emma. Bunların kimileri Yunanistan'a gidebiliyormuş, kimilerine de yasakmış daha. Zühtü Bey'in konuşmasını yakın-

lık belirtisi diye almış, bereli Rum ressam daha da yakınlık göstermişti.

— Komonist?

Zühtü Bey'in içten pazarlıklı sorusunu da yanlış algılayıp gülerek yumruğunu sıktı,

— Ne, vevea dedi. Kapa Kapa Epsilon!.. Zito!..

Elbette ha!.. Yaşasınmış... Kapa Kapa dediği de besbelli. Vay sizin ben tümünüzün... Resimleri de resim olsa bari... Çarpuk çurpuk şeyler. Bu karı da resimlere baktı da baktı!.. Sosyal demokratmış Emma. O da komonistin bir türü; aynı bokun soyu! Fakat Amma'dan öyle hoşlanıyordu ki, siyasal konuları hiç açmıyordu. Sonunda kadın, o gece odasına gelmesine izin verdi Zühtü Bey'in. Yalnız çok korkuyormuş; canını yakıyormuş erkekler. O yüzden daha çok kadınlarla olmasını yeğliyormuş! Donup kalmıştı. Hayır, vardır kadınlarda da; böylesine doğalmış gibi söylemek!.. Canını yakmadan da nasıl olur bu iş?.. Ertesi gün ülkesine giderken adresini bıraktı Emma, İsveç'e gelirse bekliyordu Zühtü Bey'i. İki gün sonra da Zühtü Beyler döneceklerdi. Şaşkınlığı, kafasındaki bulanıklığı daha da artmıştı. İstanbul'u özlemişti. Evini, eczaneyi, sokakları... Lena'yı... Yunan ressamlarla konuşurken az kaldı Lena'yı soracaktı! Lena Mavridis'i! Tanıyor musunuz? Postacı Yorgo Mavridis'in kızı... Deli derlerdi besbelli!.. Ayrılacaklarından bir gece önce, Almanlarla gideceğini söyledi Doktor Rıfat'a. O da gelirmiş ya, İstanbul'da bilmem ne takıntısı varmış, bu ayın bilmem kaçında. Vah vah, üzüldüm!.. Bu gezide soğumuştu Doktor'dan. Çok bencil herif!.. Almanlar önce Doğu Berlin'e uçacaklardı İnterflug'la. Ordan da Batı Berlin'e geçip... Yol boyu pek konuşmadılar. Yanlarından ayrılmadı. Berlin'de, Kurfürstendam'da bir pansiyona birlikte indiler. Tanıdıklarıymış. Ucuz, temiz bir yer. Çatı katına benzer bir odaya yerleşince öyle mutlu buldu ki kendini... Öğrenciliğinde de böyle bir odası olmuştu. Çıkıp o yörelere gidip bakacaktı ya, yıkılmıştır... Karşıda görünen katedralin, Amerikan bombardımanından artık kalmış gotik

saçaklı kubbesini tıraş edip, çağdaş mimarlık anıtına özendirmelerine şaşkın baktı bir süre; güzel mi, çirkin mi, sonuca varamadı bir türlü. Çıkıp dolaştı Kurfürstendam'da. Sokaklardan, alanlardan geçip bir istasyonda buldu kendini. Eski yıllardan anımsar gibi olduğu bir kahveye girip oturdu bir süre, kahve içti. Tatlı bahar akşamıydı, biraz serindi. Ne iyi etmişti geldiğine. Kahvenin önünden geçenlere baktı; genç, yaşlı, iyi giyimli kişiler. Saç sakal karışmış, kılıksız gençlerle blucinli, pırasa saçlı kızlar da var. Yaşam ne güzel!.. Uykusu gene de pek iyi olmadı o gece. Karışık düşler gördü. Refik alaylı gülerek bir şeyler deyip duruyordu karşısında. Mefharet ölmüş! Bir de yangın!.. Sabah geç kalktı. Pansiyoncu kadının getirdiği kahvaltıyı isteksizce çiğneyip, çay içti iki fincan. Çıkıp sokaklarda yürüdü. Tiergarten'de oturdu. Dünkü tadı kalmamıştı sanki kentin! Talat Paşa'nın vurulduğu sokağı anımsadı, onu aradı. Buldu da!.. Her şey öyle değişmiş ki, telefon kabini önünde şakalaşan Türk öğrencilere rastlamasa bulacağı yoktu. Onlar gösterdiler. Freie Üniversite'de okuyorlarmış burda. Biri Kimya'daymış, öteki de Matematik mi dedi, ne? İzmir'denmişler. Zühtü Bey'in de burda çok eskilerde Kimya okuduğunu öğrenince ilgiyle gülümsediler; selamlayıp ayrıldılar. Oysa Zühtü Bey ne heyecanlanmıştı Türkçe konuşmalarını duyunca. Birden telefon kulübesine takıldı, yeni görüyordu sanki!.. Uluslararası. Yani ben şimdi İstanbul'u arasam... Kod numarasını filan öğrenip ancak öğleden sonra arayabildi İstanbul'u. Şaşırıp sevinmişti Fuat. Sesi de öyle iyi geliyordu ki, yanında gibi. Romanya'yı soruyordu nasıl diye. Alçak komünistler Zühtü Bey'i aç bırakıp kıymışlar mıydı özgürlüğüne?!.. Dalga geçiyor hergele!.. "O derdine" ilaç bulmuşlar mıydı?.. İlaçlık neyim var ulan? Kendine bak sen!.. Orda işler iyiydi, gezip keyfine baksındı. Senaryo bitmiş, çekime başlayacaklarmış yakında. Gündüz Ağbi'yi de yarın yolcu ediyorlarmış dışarıya! En iyi haberi sonunda verdi: Makbuş Darülaceze'ye yatırılmış. Ne diyeceğini bilemedi sevincinden Zühtü Bey. Sağ ol Fuatçığım, dedi sa-

dece. Boynuna sarılmak geliyordu içinden. Uykusunu alıp da rahatça uyanmış gibiydi telefonu kapatınca. Bir de şu yağmur başlamasaydı. Havalar birden dönmüş, çisil çisil bir yağmur günlerce kapatmıştı koca kenti. Soğuktu da... Sinemaya gitti birkaç kez. Bir de... Sex shoplar vardı, sex showlar!.. Porno filmleri seyretmeye başlamıştı; her gün birkaç kez onlara uğramaktan alamıyordu kendini. Birbirinden güzel karılar... Bir de, döner yuvarlak bir sahnede orasını burasını gösteren çıplak kadınlara bakılıyor bir ufak camdan, bayılıyordu ona... Kadın ilişkisi için bakınıp durdu, olmadı bir türlü. Bir akşam karanlığı eve dönerken irice, kabak sarısı bir kız, sokakta... Az kaldı tutamayacaktı kendini; tuttu... Bu, sokaklarda dolaşan profesyonellerden çekiniyordu; hastalık mastalık bir de... Belleğinde kalan eski kenti, kıyı köşe yörelerin eski yapılarında buldu. Bazıları onarılıyordu. İç avlulu, bahçeli eski Berlin evleri... Haraptı, yıkılmaya bırakılmıştı kimileri de... Çoğu, Türkler oturuyordu bu yıkık evlerde. Toprak avlularda bağıra çağıra koşturarak oynayan çocuklar, Anadolu kasabalarının boyasını çalmıştı yöreye. Şöyle bir bakıp görmesiyle uzaklaşması bir olmuştu. Sıkıntı basıyordu içine. Daha kırk yıl ister bizim bu adamların düzeyine varmamıza!.. Geri millet!.. Yağmurun dinip güneşin bulutlar arasında dolandığı günler Doğu Berlin'e geçti birkaç kez. Friedrich Strasse'ye giden Ubahn'da çoluk çocuk, kadın, erkek Türkler vardı; yalnız dilleriyle değil, giyinimleri, görünümleriyle de şıp diye göze çarpan Anadolulu işçilerdi çoğu. Sirkeci, Haydarpaşa banliyö trenleri!.. Öyle olsa iyi... Apartman kapılarında çorap örüp çene çalan kapıcı karılarını, kapıcıları anımsatmıştı Zühtü Bey'e. Çeşitli lokantalarında yemek yedi Doğu Berlin'in. Bir kez de televizyon kulesine çıkıp döner lokantada yedi, tüm Berlin'e yukarlardan bakarak. Doğu Berlin'de, temiz, güzeldi. Geniş, ağaçlı yollar, parklar, çiçekli çimenler, birbirinden güzel yapılar. Dingin, koşturmacasız, gerilimsiz... Düzenli bir kent. Lokantaları da daha ucuz... Ki bir yığın insan bu yana koşuyor, eğlenip yemek yemeye. Yal-

nız... Ne de olsa öte yandaki yaşam yok işte burda. Orda başka, her şey başka... Devinim var. İstediğin her şey... Renk renk barları, kulüpleri, kocaman mağazaları, sex showları, shopları, karısı kızı sokaklarda, gazinolarda... Özgür ülke... Yalnız işsizlikten yakınıyorlar biraz... Bir iki çene çaldığı pansiyoncu kadından duyduklarıydı çoğu. Berberden çıkma iri, boyalı kellesi, mavi, kuşkulu gözleri, patates gövdesi, kılı kırk yaran hesapçılığıyla tam bir Alman kocakarısıydı pansiyoncu Frau Ernstohler. İki yeğeni varmış Leipzig'te, buraya gelmek için can atıyorlarmış. Doğu'ya pek geçmemesi için de uyardı Zühtü Bey'i. Komonist bir ülkeye sık gitmek iyilik getirmezdi. Doğu Berlin'e son gittiğinde, güneşe aldanıp Aleksandr Plaza'da, açıkta oturduğu bir gazinoda, gözleri fıldır fıldır bir kıza umutla, istekle takılıp kalmıştı. Kız da bakıp duruyordu yanındaki iki kadını dinler görünerek. Yüreği küt küt atmaya başlamıştı Zühtü Bey'in. Zerdali!.. Tam bir şeyler söyleyeyim diyordu ki, üç adam yaklaşıp çöktü yan masaya. Biraz sonra da kaldırıp götürdüler kadınları. İşin kötüsü en çok da o dokunmuştu, gelen üç herifin üçü de Türk'tü. Bizim ayılar!.. Her yerde de bunlar... Daha da kötüsü, esen serin yele bakmadan kıza gösteriş olsun diye pardösüsünü de çıkardığı için üşütmüştü o gün. Frau Ernstkohler papatya kaynattı gece, yatarken Aspirin aldı; sabah iyiydi. Ah şu Frau Ernstkohler biraz yenilir gibi olsaydı ya! Kocası yeni ölmüş. Nazi suçlusu sayılıp çok yıllar cezaevinde kalmış adamcağız! Hitler döneminde belediyede görevliymiş. Almanya için canımızı verdik diyordu kadın... Sonra da bu gelmiş başlarına! Her yerde böyle! Ülkesine bağlı kişilerin değeri bilinmiyor sonunda!.. Hitler dönemini sordu Zühtü Bey. Pek konuşmadı kadın; yalnız içini çekip elini, başını sallayarak özlemini anlattı, o zaman başkaydı gibisine. Gerçekten de başkaydı o zaman. Adam dünyayı dize getiriyordu nerdeyse. Almanya şimdi ne olurdu kim bilir? Ruslar yoktu bir kez. Komonizm iyice ezilmişti. Dünya bok, bakalım nereye gidecek? Doğu'ya geçmedi bir daha. Çevredeki ormanları, gölleri

dolaştı. Trenler, küçük gemiler... İkinci hafta sonuydu, kalktı, sabahtan, Ku-dam'da turizm bürolarını gezmek için çıktı. Paris, Londra gezileri vardı üç beş günlüğüne, onlara katılacaktı; ya da İsveç'e, bir haftalığına filen. Gidip Amma'yı bir görelim... Soğuktu gene... Yağmur mu, güneş mi olacak belli değil. Böyle ülkenin... Pardösüsünün yakasını kaldırdı; yün atkı almıştı burdan, yeni (ucuzluk vardı Kaufhalle'de... Nasıl bolluk?.. Gömlek, kazak, süveter de almıştı), onu da doladı boynuna, Ku-dam'daki gezi bürolarına bakınmaya başlanmıştı ki, kocaman bir duyurunun önünde durdu kaldı: Yunanistan'a bahar gezisi... Fiyatlar da var, gerçekten ucuz... Güneş, deniz, kum, Akdeniz maviliği... Şu atkıya, pardösüye bak!.. Mayıs bitecek be!.. Ertesi sabah Tegel Havaalanı'ndan kalkan uçakta bulutlara tırmanırken İsveç'e ya da başka bir ülkeye gitmediğine öyle seviniyordu ki...Mutluydu. Lena'yı arayacağım Atina'da. Koca Atina'da... Bakalım! Dondum Berlin'in soğuğundan... Denize bile giriyorlardır orda. Atina Havaalanı'nda uçağın kapısından merdivenlere çıkar çıkmaz ılık hava çarpmıştı yüzüne. Kente götüren otobüs iyice sıcaktı. Ceketini süveterini çıkardı. Yün gömlek de ağır gelmişti. İndikleri Grand Hotel'de ter içinde yerleşti odasına. Duşa girdi, kurulanıp yatağa uzandı biraz. Bir buçuk aya yaklaşan, İstanbul'dan uzak devinimli yaşamı nerdeyse gün gün, geçiyordu gözünün önünden. Hepsinin de ayrı bir tadı vardı. Parasını da iyi kullanmıştı; iki bin kadar doları vardı daha. Bu bir haftalık geziye, gidiş dönüş'le yarım pansiyon otel için ödediği, yalnız gidişten hesaplıydı. Burdan İstanbul'a dönerdi artık. Esip de bir yerlere gitmeye kalkmazsa!.. İtalya'ya sözgelimi... Lena'yı da alıp... İtalyanları sevmezdi; İbne derler!.. Ama karıları... Levanten bir kızla yatmıştı yıllar önce randevuevinde; annesi İtalyan'mış. Ne karıydı... Bunları düşündüğünde de sıkılıyordu. Lena'daydı aklı. Nerden bulacağım? Bulsam ne olacak? Ne yapar? Ne eder? Ne durumdadır? Boynuma sarılır mı görünce? Düşündeki Lena'yı, kıpkızıl dudakları, ışıltılı kara gözleri, incecik beliyle dalıp seyretti bir

süre. "Yeter vre Zuhti!.." Ne geceydi!.. Altı Yedi Eylül'ü yapanlar çıkmadı da ortaya. Allah belasını versin, ne biçim dünya be!.. Dünyanın nesi var, ne biçim ülke bizimki? Herkes gülüyor, oynuyor; biz birbirimizi yiyoruz. Komonist ülkeler diyoruz; onlar kadar bile olamadık!.. Komonist momonist; hiç değilse dış görünüşleri iyi pezevenklerin... Sokakta vuran öldüren yok birbirini. Komonistlikleri de bize, namussuz komonistlerin!.. İstanbul'dan uzakta olduğu için mutsuzdu da, mutluydu da biraz. İyi oldu bir süre ayrıldığım. Lena'ya yakın olduğunu duyumsamanın evecenliğiyle kalktı. Çabucak giyinip çıktı otelden. Acıkmıştı. İlk kez gördüğü kenti ağırdan dolaşırken bir yerde bir şeyler yerdi en iyisi. Çıkarken bir Atina rehberi almıştı otelde, resepsiyondan, Almanca; planlı, haritalı. Çimenli bir köşede boş bir banka ilişip şöyle bir göz attı. İki büyük alan, Omonia, Sindagma alanları. Bunları bağlayan üç anayol: Stadium, Panepistimiu, Akademias. Akropol şurası. Altta Plaka... Plaka'nın adını çok duymuştu. Turistlerin ilk uğrak yeri, eğlence yöresi; kulüpler, tavernalar, lokantalar, diskotekler... Oraya gece giderim. Bizim otel burda. Şimdi şuradayım. Biraz yürüdüm mü Panepistimiu'dan Sindagma... Sindagma'ya çıkması kolay olmamıştı. Sıcaktı, yol yokuştu biraz da. Alana bakan bir lokantaya oturduğunda yorulmuştu. Garsona yemeğini ısmarlayıp güneş altındaki alana dalıp kaldı bir süre. Karşıda Britanya, King George Otelleri, parlamento... Öte yandan gazinolar... Devinimli kalabalık, dolaşan turistler. Bizimkiler de çıkmıştır!.. Lokanta da turistlerle doluydu. Kahkahalar atan kızarmış hindi gibi karılar, adamlar Amerikalı olmalı. Yanakları pembe derili kocakarıların zilli sesleriyle "Ouuv!.." diye fingirdemelerinden tedirginlik duymaya başlamıştı. Yemeğini keyifle yedi gene de. Tavuk iyi pişmişti, mantarlı sosu da güzeldi. Puding benzeri bir tatlıyı da bitirirken Lena'yı nasıl arayacağını düşünüyordu. Pire'ye gitmeli en iyisi İstanbullu pastacı Yorgo Mavridis'in kızı... Bir amcası da, burda, bir semtte pastacılık yapıyorlardı; neresiydi? Bir türlü anımsayamıyordu sem-

tin adını. Çıkarıp cep defterini karıştırdı sanki bir yerlerde yazılı bulacakmış gibi! Kastamonulular mı, Kayserililer mi öyle bir yer deniyordu... Pire'deki meyhanelere soracağız... Daha demin ben yoldayken işyerleri kapanıyordu birer, ikişer. Siesta başlamış. Her gün öğle uykusuna çekilirmiş Atina. Gidip yatmalı! Yapacak başka şey yok! Akşam yemeğini yer, çıkarım. Bizim turizm bürosunun gezilerine katılmak en iyisi. Bir yerler görürüm onlarla. Sonra da... Pire'den başlarım Lena Mavridis'in halası, amcası... Otel'de, resepsiyonda, akşam beşte Akropol gezisi olduğunu öğrendi, topluluğun başı Herr Fuchs'tan... Yorgundu. Asansörde çıkarken yatak özlemiyle sallanıyor gibiydi. Hastalanıyor muyum? Yok be!.. Berlin'de dün gece de uyumadım doğru dürüst. Sonra uçaktı, yoldu... Odaya gelir gelmez soyunup girdi yatağa, dalıp gitti. Başucundaki telefon zırlamasıyla uyanmasa geceye dek uyurdu belki de. Geziye çıkıyorlarmış. Çıkarsanız çıkın!.. Kapatıp yastığa bıraktı başını; biraz daha uyuyacaktı. Sinirlenmişti uyandırmalarına. Sen söyledin gideceğim, diye... Söyledimse söyledim... Geçmişini s... Almanları... Bir kez dedin mi, bitti!.. Sanki yasa!.. Gelmedik işte, s...tirir gidersiniz!.. Gözlerini kapadı, durulup uyumaya çalışıyordu ki, kapıyı tıklattılar çekinir gibi bir vuruşla. Hay Allah... Kalktı, gidip açtı. İnce, uzun, gözleri fırlakça bir adam İngilizce bir şeyler söylüyordu. Akropol filan diyor... Hay sizin ben Akropol'ünüzün de geçmişini, sizin de yedi sülalenizi... Ulan gitmeyeceğiz dedik be!.. Türkçe sıraladığı sövgülerle adamın yüzü değişmişti birden. Gülümsemeye çalışırken kızarıyordu. Kekeler gibi,

— Vre siz Türk? dedi...

Zühtü Bey de şaşalamıştı.

— Sen kimsin yahu? dedi birden...

— Apostolidis!.. Otelde turistlere bakıyorum ben burda...

Duraladı Zühtü Bey,

— Hayır, telefonla sordular da, dedi. Bizim oralısın sen!..

— Odemis!.. İzmir'den... On yıl var geldik...

— İyi, dedi Zühtü Bey. Sevindim. Bağışla... Görüşürüz..

Gelip girdi yatağa, iyice kaçmıştı uykusu. Sağa sola döndü, saate baktı. Beş buçuğa geliyor. Kalkıp Pire'ye mi gideyim ben de? Atalım kendimizi bir dışarıya, bir yerlere gideriz işte. Apostol'a sorayım Lena'yı!.. Aşağı inince Apostol'a bakındı, yoktu görünürlerde. Resepsiyona anahtarı bırakırken sordu, buradaymış. Yanda bir yerlerden eğri değnek gibi çıkıp göründü Apostolidis. Lena Mavridis'i duymamıştı hiç. Nea Smyrni'de oturuyordu o. Türkiye'den gelenler çeşitli yörelerdeydiler. Pire'de Kokina Atina'da Nea İonia, Nea Fladelfia, Viron, Kesaryani... Aymış gibi duraladı Zühtü Bey, kulağının tanıdığı bir sözcüktü bu.

— Kesaryani mi?

Güldü Apostolidis,

— Kesaryani, dedi. Kayserililer...

Tamam, Keseryani'ydi... Omonia'nın alt yanından otobüs kalkarmış. Taksiyle on beş dakika. Sokakta ilk çevirdiği arabaya atladı. Biraz sonra Atina'nın beton yüzünü geçince, yabani turunç ağaçlarının iki yanlı yeşil yeşil sıralandığı yoldaydı. İlk evecenliği dağılmış, kaygılı düşünceler bastırmıştı. Kesaryani'de kimden, nasıl öğrenecekti? Sora sora dolaşırım. Eleni (Burda Eleni'dir!) Mavridis, İstanbul'dan diyeceğim. Amcasının adı neydi? Nerden kalsın aklımda? O zaman da bilmezdim ki... Ha var, ha yoktular senin için. Öyle bile değil; yoktular... Yol üstü büyük yapıların ardında, küçük bahçeler içinde, tek katlı, iki katlı, ak badanalı şipşirin evler görünüyordu. Bir yokuştan sonra, geldik demişti şoför. Kasaba alanı gibi bir yerde durup baktı Zühtü Bey'e,

— Kesaryani, dedi.

Kırık dökük Rumcamla bir şeyler sorup öğrenmek vardı bu heriften. Öyle tipsiz ki... İndi. Alanda yalnız kalınca yadırgı bakışlarla çevreye bir göz attı. Sağda bir kilise, solda gazinolar, lokantalar. Lokantalardan başlasam mı? En iyisi kiliseden başlamak belki de. Papaz tanır!.. Yürüyüp gazinolardan birine

oturdu. Neskafe söyledi. Garson gençten bir oğlan. Nerden bilecek? Yaşlı birilerine sormalı. Gazino kalabalıklaşıyordu. Sıkılmıştı. Kahveyi yarım bırakıp kalktı. Çıktı gazinodan. İleriye doğru uzanan geniş cadde boyunca sıkıntılı, çekingen yürümeye başlamıştı ki duraladı; pastacı var burda! Girdi hemen. Orta yaşlı biri çikolata veriyordu çocuklara; aldığı parayı kasaya bırakıp döndü. Eleni Mavridis'i sordu Zühtü Bey. Amcası pastacıydı burda. Rumcasına dedim herife? Ben var tanımak Eleni Mavridis Amca!.. Söylediklerinden sadece Eleni Mavridis'i anlamış gibi yineledi adam. Almanca mı deneseydi bir de?.. İstanbul'dan geliyorum. İstanbul sözüyle duraladı adam, Zühtü Bey'i alıp çıktı pastaneden, hemen yandaki bir yere girdi. Biraz sonra al yanaklı, ak posbıyıklı meyhaneci Barba sıcaklığında yaşlı biriyle geldi. Gözlerinin içi gülüyordu adamın. Tatlı bir İstanbul Rumu ağzıyla,

— Bir şey mi istedinis? dedi.

Hah şöyle! Derdini anlattı Zühtü Bey. Pastane yok şimdi... Sokak içinde var bir yer. Konfeksiyon... Eleni ordaa... Eleni Aristidis...

Yüreği duracak gibiydi Zühtü Bey'in. Eleni ordaa!.. Bu kadar kolay mı olacaktı? Çoktandır almadığı Trinitrin kutusunu arandı. Ayrılıp da adamın gösterdiği sokak içi konfeksiyon mağazasına yürürken aldı bir tane. Eleni Aristidis mi? Evlendi mi? Yok, seni bekledi!.. Kapıya gelince durdu bir, yakındı. Küçük bir yerdi burası. İçerde, kasada çirkince bir kız oturuyordu. Başka da kimse yok gibi. Girdi.

— Eleni Aristidis!..

Kız soruyu bekliyordu sanki; Rumca sözler sıralayıverdi birden. Madam Lena'yı anlamıştı sadece... Zühtü Bey'in kımıltısız baktığını görünce dönüp seslendi,

— Lefter!

Perde arkası gibi bir yerden çıkan çilli bir oğlana bir şeyler söyledi. Gene Madam Lena!.. Oğlan kapıdan fırlarken,

— Ela!.. diye eliyle çağırdı Zühtü Bey'i.

Çıktılar. Oğlan önden gidiyordu koşturur gibi yakındaki bir sokağa döndüler. İlerde, bahçeli, iki katlı, ak boyalı bir evin önünde durup bahçe içindeki biriyle konuşurken ardı sıra gelen Zühtü Bey'e bakıyordu. Burası evi mi? Yaklaştı Zühtü Bey. Bol minderli, yastıklı kerevet önünde, tahta masası, koltukları, sandalyeleriyle gölgeli, rahat oturma yeriydi evin avlusu. Bir kadın durmuş bahçe kapısındaki Zühtü Bey'e bakıyordu, ne istiyor gibisine. O işte!.. Akşamın gölgeli aydınlığında dal gibi gene. İçinden bir ürperti geçti. Nasıl uzak bakıyor?.. Çekingence girdi bahçe kapısından, gülümsemeye çalıştı.

— Merhaba, dedi.

Sesi titremişti. Ürkekçe duraladı. Kadının yavaşça bütün yüzüne dağılan bir gülümsemeyle kımıldayıp kendine doğru yürümesi güvenceye kavuşturmuş gibiydi. Elini uzattı kadın,

— Hoş geldiniz Zühti Bey, dedi. Nerden böyle?..

Oydu işte!.. Titredi titreyecek elleri, avucu, parmakları hemen tanımıştı Lena'nın sokulgan ellerini.

— Buyur!..

Avludaki tahta koltuklara karşılıklı oturunca yüreğindeki evecenliği bastırmaya çalışıp öylece baktı Lena'ya. Zeytin karası gözler, üstüne akşamın yorgun ışığı çökse de, derinden derine güneş parıltısında gene. Dudakları diretmemiş gibi... Kaç yıl oldu?.. Epeyce aklar var saçlarında... Asıl değişen başka şey... Bakışları. Sıradan bir olayı yaşıyor!..

— İstanbul'dan.

Kısaca anlattı serüvenini Zühtü Bey.

— İyi, dedi Lena. Size bir kahve, bir de mastika?..

— Kahve içmem... Mastika...

İçeri girip bir şeyler söyledi, döndü. Nakışlı ak örtülü küçük bir tepside mastikayı getiren yaşlı kadın yengesiymiş; ölen amcasının karısı. Sönük gülümser selamlayıp çekildi sessizce. Sonra arka bahçeden bağıra çağıra gelen çocuklar arasında kendininkileri tanıttı Lena. Biri yedi, biri dokuz yaşlarında iki kız, Teta ile İrini. Büyük Teta tıpkı Lena. Bir şeyler söyleyip

onları gene oyunlarına yolladıktan sonra Zühtü Bey'in çocuklarını sordu. İlgiyle dinlediğini göstermek ister gibi ağırdan başını sallıyordu Zühtü Bey anlatırken. Refik'in yönetmenliğini duyunca durdu bu baş sallaması...

— Şimdi bir film yapıyor, ilaç konulu. İlaç Dosyası adı.

Söyleyeyim mi? Böylesine ilgiyle ilk kez bakıyor.

— İyi, dedi Lena. Açık açık anlatırsa iyi!..

— Bir eczacı var filmde... Onun aşkı filan...

Güldü Lena,

— Oğlunuz sizi anlatıyor?..

İyi mi ettim. Ağzımı tutamıyorum bazı!.. Uyduruyorsun hem de... Gene tutamadı,

— Evet, dedi, bizi anlatıyor!..

Gülerken biraz kızardı Lena. Sessizlik basmıştı. Arka bahçedeki çocuk haykırışmalarına bir yerden gelen buzuki sesi karışıyordu. Demin annelerine koşup gelen iki kız çocuğuyla gördüğü Lena'yı sanki yeni algılamaya başlamıştı Zühtü Bey. Bir yeri örselenmişti yüreğinin de ayırdına yeni varıyordu. Yara soğuyunca acıyor. Lena da tedirgin! Hiç öyle görünmüyor. Uzanmış, divanda dağınık duran örgü gibi bir şeyleri toplamaya çalışıyor. Rumca söyleniyor bir yandan da!.. Havadaki çekingenlik dağılmıyor bir türlü. Bir dile suskunluk çökerse... Mastikadan son yudumlarını korkarak içiyordu Zühtü Bey. Bu biterse konukluk da bitecek!.. Bir tek daha isterim. Bana yıllarca köle gibi bağlanmış bu kadına bakmam bile dakikalarla mı sınırlı? Nasıl da güzel... Bu dolgun göğüsler, incecik bel mi iki çocuk doğurmuş?.. Geçirdiği yılların tadını erkekçe bilen biri değerlendirebilir bu güzelliği ancak Lenacığım! O çılgın oyunlara artık yüreğim dayanır mı bilmem? Eski toprağız biz!.. Dayanmasa da biter!.. Böyle bitmesindense... Yaklaşan bir motosiklet sesiyle toparlanıp gülerek baktı Lena,

— Niko! dedi.

Sokakta, bahçe kapısı önünde duran motosikletten uzun boylu, kumral, iri yapılı bir adam inmişti. Aydınlık bir yüzle girdi kapıdan.

— Kalisperasis!

Gülerek bir iki adım Lena da,

— Kalisperasis, dedi.

Yakışıklı adam bu!.. Neci? Uzanıp öptü Lena'yı... Lena'yı mı?.. Lena öptü onu. Erkeği bu işte Lena'nın!

— Niko Aristidis...

Lena kocasını tanıtırken Rumca bir şeyler söylüyordu Niko'ya da; adı geçti Zühtü Bey'in babacan bir gülümsemeyle baktı; anımsamış olmalıydı,

— İstanbul?.. dedi Niko da...

Uzattı kocaman kolunu, elini sıktı Zühtü Bey'in. Pençe gibi! Zühtü Bey'in şaşkınlığı yumuşak ellerine geçivermişti. Orta yaşlı, genç görünüyor. Gözleri de mavi... Gülerek bakıyor hep!.. Lena'yla ayaküstü Rumca konuşmalara başlamışlardı ki, arka bahçeden koşarak gelen iki kız çocuğunun saldırısına uğradı. Birbirleriyle yarışırcasına bir şeyler anlatıyorlardı, ikisinin de gülerek saçlarını okşayan Niko'ya... Yakınıyorlar mı, babalarından bir istekleri mi var? Lena'nın sertçe bir şeyler demesiyle, iki kız babalarının iki yanında sarmaş dolaş eve girdiler. Lena gülerek baktı,

— Babalarına şımarıyorlar, dedi. Size bir mastika daha?

Kablo fabrikasında teknisyenmiş Niko. Sendikacıymış aynı zamanda. Yönetim kurulunda... Bu evi, çocuğu olmayan amcası Lena'ya bırakmış; yaşlı yengesine bakmak koşuluyla. Yaşamlarıyla ilgili ayrıntıları anlatırken Lena'nın elektrikleri yakması uyandırmış gibi oldu Zühtü Bey'i. Akşam iyice indi, kalkmak gerek. Yasemine benzer bir koku çökmüştü cıvıltılı akşam serinliğine. Komşu evlerden, Yunan şarkılarıyla karışık buzuki, mandolin sesleri geliyordu. İnceden bir de alaturka dolanır gibi oldu, ortalarda, kesildi. Birisi radyoyu mu kurcaladı? Bizim oraların sesi bu. Niko da gelip oturmuştu masaya, dinliyordu. Kalkmak için izin isteyeceğim şimdi. Yüreğini bastıran eziklik istencini de çiğneyip kötürüm etmişti sanki. Gözlerini Lena'dan ayıramıyordu. Bitmiş bu iş!.. Umarsız oturup

bakakalmak bu kadına saçma!.. Mastikadan!.. Niko'yla hemşeri sayılacaklarından açmıştı Lena. Ksanti'denmiş ailesi. Tütüncü... İskeçe yani... Bize bir saat var yok... Biz de Komotiniliyiz!.. Gümülcineli. Bütün adları değiştirdi namussuzlar. Tütüncü mütüncüdür bu herif de!.. Amele kılıklı zaten!.. Kocasından özellikle söz ediyor bu karı!.. Üstünlük taslıyor!..

— Kalisperasis!..

Pastacının orda Lena'nın yerini gösteren meyhaneci Barba kılıklı adamdı bahçe kapısından giren. Gülerek yaklaştı.

— İyi akşamlar, dedi. Buldunuz!..

— Sağ olun, dedi Zühtü Bey.

Lena'yla Niko ayakta karşılamışlardı. Tanıttı Lena,

— Heraklidis, dedi. Say ki bizim muhtarımız...

Gülüştüler. Heraklidis'le Rumca konuşmaya başlamışlardı. Bitsin kalkacaktı Zühtü Bey. Heraklidis Zühtü Bey'e döndü,

— O da gelsin!.. dedi...

Yüzünde bir gölge dolaştı Lena'nın. Beklemeden döndü,

— Bizimle birlik gelirsiniz? dedi Heraklidis Zühtü Bey'e. Çok sevineceğiz. Bu akşam, tavernada eğleneceğiz arkadaşlar birlikte... İşiniz var bir yerde?

— Yok, dedi Zühtü Bey.

Şaşkındı. Sevinçtendi şaşkınlığı. Yalnız Lena'nın gönülsüzmüş gibi bakışı... Toparlandı Lena da,

— Buyurun isterseniz!.. dedi. Yoksa bir isiniz...

— Keyfinizi bozmayayım!..

— Yok vire de Heraklidis. Kalk yuru!..

Heraklidis'in babacan, senlibenli tavrını yadırgamamıştı. Lena'nın dudak kıvrımındaki şeytanca alaylı gülücüğü bir rastlantı yakalayıverince çekingenliği yenildi yenilecekti gene de... Toparlanıp kalktı. Karı tedirgin! Yıllar yılı benimle nikâhsız yaşadığının duyulmasını ister mi? Belki kocası olacak şu deyyus bile doğru dürüst bilmiyordur! Yutturmuştur: Zühtü Bey bizim komşu İstanbul'dan!.. Heraklidis koluna girmişti Zühtü Bey'in. Sokaktaki kadınlı erkekli başkaları da katıldı

aralarına. İşyerleri açık. Meyhaneler dolmaya başlamış. Çıplak omuzlarına attığı kara şalla Niko'nun kolunda düşünceli yürüyen Lena'ya baktı. Bahçede ayaküstü boyayıverdiği kırmızı dudakları dipdiriydi şimdi, içini dayanılmaz bir özlemle kavuruyordu. Kolundaki Heraklidis boyuna anlatıyor... Türkçe konuşmayı da herif pek seviyor. İstanbul'dan '51'de gelmiş. Birkaç kez gitmiş gene. Zapyon Kız Lisesi'nde yöneticilik etmiş yıllarca. Orda Türk yazarlarını okurmuş. Aziz Nesin'e bayılıyormuş. Çeviriler yapıyormuş o da... Asıl işini sordu. Emekliymiş şimdi. Yalnız haftada bir gidiyormuş Parti'nin gazetaya, çeviriler filan yapıyormuş. Fransızca, Türkçe... Partinin gazeta? Bu partinin gazeta...

— *Rizos Pastis*, dedi Heraklidis. Bizim partinin gazeta...

İlk kez duyuyordu bu adı. Bunların partisi, yoksa?.. Lena'ya baktı göz ucuyla, sinsi sinsi gülüyor mu ne?..

— İste geldik!..

Küçük bir yokuşun sağındaki kapıdan girince kalabalık, gürültülü bir meyhaneye dalmışlardı. Kapıdan taşan bir Yunan şarkısı içerde yeri göğü tutmuş! Her yan kapalı. Yüksek tavanlı, genişçe alanı bir iki direk bölüyor. Duvarlarda dizi dizi kocaman şarap fıçıları. İlerde, duvar dibinde, iki masa arasında oynayanlar... Yassu vire!.. Birden öyle keyiflenmişti ki... İyi ki geldim!.. Köşedeki bir masada bekleyenler el ediyorlardı. Boş yerler var; orası demek. Ayağa kalktılar. Kimi elini sıktı Zühtü Bey'in kimi başıyla selamladı. Kendi aralarında sarmaş dolaş... Heraklidis bırakmadı yanına aldı Zühtü Bey'i. Lena karşıda, Niko'nun yanında... Hepsi gülerek bakıyorlar, dostlukla... Rumca bir şeyler söylüyorlar Heraklidis'e, takılıyor olmalılar. Yalnız bir sözcüğü anladı: Türkospore!.. Aynı sözcüğü kullanıyor Heraklidis de, dönüyor Zühtü Bey'e,

— Biliyorsun; Türk tohumu diyorlar bana, dalga geçiyorlar kendilerinen!.. Hepsinin kök Turkiya'dan... İstanbul, Denizli, Bursa, Aydın, Afyon, Samsun, Giresun... Anaları babaları... Say sayabildiğin kadar...

Aynı evecenlikle tarihçeyi anlatıyor Heraklidis. 924'lerde Yunanistan'a tam bir buçuk milyon kişi gelmiş oralardan. Tüm Yunanistan o zaman iki buçuk milyon!.. '30'da Venizelos'la Atatürk anlaşma yapınca mallarda değiş tokuş olmuş biraz. Venizelos toprak vermiş gelenlere. Zühtü Bey'in, çevrede şimdi gördüğü, küçük bahçeli, ayrık düzen, pırıl pırıl evler dağınık, yoksul gecekondularmış önce... Size suni yapazayim, bunu yapazayim; inanmışlar önce Venizelos'a! Sonunda bir bok yapmamis kuru toprak vermekten başka. O zaman Zaharyadis gelmiş Atina'ya '34'de. Komünist Parti girmiş buralara... O gün bu gün... Anlamıştı Zühtü Bey, Bizim Parti dediği bu demek. Tutamamıştı; bir ürperme gezindi içinde... Vay eşşoğlu eşekler!..

— Heey, dedi, Heraklidis. Biliyor musun, Zaharyadis de Türkospore!.. O da İstanbul'dandır...

Ters bir şey söyleyecekti tuttu kendini. Geçmişini s...m ben sizin Zaharyadis'inizin de. Lena'ya baktı, açık açık alaylı gülüyordu artık!.. Heraklidis öyle coşkulu ki...

— Reçina sarabı içezeksin? Yoksam uzo?.. Barbayani var, Midilli rakisi. Uzo dodeka var... Görezeksin sizin rakidan üstündür bunnar. Türkiya'dan gelenler yapiyor burda...

Masa mezelerle donatılmıştı. Salata, peynir, börek, kalamata zeytini aldı tabağına. Barbayani uzoyu sulandırdı. Acıkmıştı. Bir şeyler tıkınıp bir kadeh uzo çekmek tedirginliğini bastırmaya da iyi gelir. Boş ver; ne bok olurlarsa olsunlar bana ne?.. Lena gittikten sonra... Salata, peynir yedi biraz. Kadehler kalkmıştı. Rumca bağrışmalar. Prozit!.. Çın çınlar, tokuşturmalar. Kadehler birbirine karışmıştı. Heraklidis'in, Niko'nun, bir sürü kişi daha... Lena'nın kadehi yitip gitti arada. Tam içecekti ki duraladı Zühtü Bey. Niko'nun yanındaki kıranta herifin yakasına takılıp kalmıştı. Orak çekiç o!.. Kızıl bir rozet, orak çekiçli... Buz oturmuştu yüreğine. Bunlar pis herifler. Dikip yarıya indirdi kadehi. Lena'ya baktı, pek sevinçli. Niko'ya bir şeyler anlatıyor yavaştan. Kolunu atıp omuzlarından

Lena'yı gülerek kendine çekip sıktı Niko. Karşımda!.. Buna da dayanmak gerekiyor! Heraklidis eğildi,

— Biliyorsunuz bu meyhane nedir? dedi.

Kafası öyle dalgındı ki dönüp anlamsız baktı Heraklidis'e.

— Aris Velihyotis her aksam sarabı burda içermis.

— Kim?

— Sen bilmiyorsun Aris Velihyotis kimdir? Almanlara karsi savaşta ünlü komutan, ELAS'tan... Burda yakalanmadı, gitti dağda oldi. Basini kesti fasistler...

Faşistler dağda başını kesmişler Velihyotis'in.

— Almanlar mı?

— Yok vire bizim fasistler. Sağcilar.. Vardi o zamana isbirlikçiler.

Bu herif niye anlatıyor bunları? Sağcısı solcusu birbirini temizlemiş burda da... Nesini temizlemişler; şu duruma bak!.. Kadeh kaldırıp söylev çekenler neler söylüyor kim bilir? Rumca bilmediğine kızıyordu. Üç beş tekerlemeyle birkaç sövgü vardı belleğinde kalıp gibi. İkide bir yinelediği şeyler... Herifler anama sövse anlamıyorum!.. Na se heso hepinizin ben, pis komonistler! Rum köpekleri!.. Tin avradına su!.. Yüreği yanarak baktı karşısında dalgın duran Lena'ya. Se agapo İstanbullu Lena!.. Niye buralara geldin sen?.. Suç bende mi? Ne tatlı günler yaşadık seninle. İçelim bari. Kadehini kaldırıp uzattı Lena'ya, gülümsedi,

— İstanbul'daki günlerimiz için! dedi...

Duymamıştı sanki Lena. Uzo dolu kadehini, önündeki yarılanmış kadehe uzatıp çınlatan Zühtü Bey'e gözlerini dikip kara kara baktı bir süre. Kadehini tuttu, bir şeyler diyecekti; vazgeçti; Niko'ya döndü, onunla konuşmaya başladı. Niko gene öpücükler kondurdu yanaklarına. Zühtü Bey aldırmamış görünmeye çalışıyordu. Gülümsedi. Rum orospusu oynuyor aklınca!.. Gittikçe koyuyordu şu altımdan kalkmış... Gerçekten karanlık bu; orospu... Karşılaştıkları andan bu yana kadının bakışlarındaki gizemin yakınlıktan değil soğukluktan kaynak-

landığının çözümüne birden varmıştı sanki. Başkaldırmak geliyordu içinden, sindiremiyordu. Sokaktan kurtardım bunu ben!.. Uzo dolu kadehe baktı. Barbayani bizim rakılardan iyiymiş!.. Neresi iyi bu zıkkımın? Bizim Altınbaş... Tekirdağ rakısı... Niko elinden tutup ortaya çekiyordu Lena'yı. Sirtaki oynayanlara katıldılar. Başkaları da kalkmıştı coşkuyla. Masalar aralandı, alan büyütüldü biraz daha. Bütün meyhane tempo tutuyordu. Zito! Yassu vire!.. Bir kolu Niko'nun, bir kolu bir delikanlının omuzunda kendini dağıtmıştı Lena!.. Kadın, bu yaşında, genç kız gibi oynuyor... İlk gittiğimiz gün benim Galatasaray'daki odaya, kollarımda titriyordu, on yedisinde filan. Her şey bugünkü gibi gözünün önündeydi. Şimdi bu Niko... Çok kötü değil bunların rakıları da... Heraklidis, kadehleri üst üste yuvarlıyor pis gâvur! Izgara etleri de güzel. Horta mı diyorlar? Güzel o bu da... Bizim radikaya benziyor. Yıkılıp kalır mıyım burda?.. Sürüp giden sirtakiyi bıraktı, soluk soluğa gülerek ardında Niko'yla gelip yerine geçti Lena. Niko'nun doldurduğu kadehi kaldırıp çın çın yaptı, sonuna dek dikti başına, çatalına takılıp uzattığı köfteyi, etli dudakları arasında görünüveren ak dişleriyle aldı, çabuk çabuk çiğnemeye başladı. Makara çeker gibi bir Rumcayla, sağda, solda, gerilerdeki birilerine, kahkahaya dönen gülücüklerle söz yetiştiriyordu bir yandan da... Bütün bu coşkulu devinim içinde, dümdüz karnı, değirmi kalçaları, kımıl kımıl taşkın göğüsleriyle, Zühtü Bey'in tüm gövdesinde, tutkuya dönüştü dönüşecek, umutsuz, umarsız bir istek tutuşturuyordu. Şuna desem ki... Bırak sersemliği... Ne diyeceksin?.. En iyisi kalkıp gitmek buradan...

— Vire biliyorsun, Almanlar buraya giremedi. Kesaryani'nin kapıda vardi bir tabela: Özgur Yunanistan!.. İki de kız nobetçi bekliyor... Spiro Milas, uç makinalı tufekle sokmadı burda Almanları... Sona topa tuttular, oyle girdiler Kesaryani'de...

Gene başladı herif!.. Şöyle bir dönüp Zühtü Bey; Heraklidis'in gözlerindeki gemici fenerleri, içkiyle, mutlulukla sallanıp duruyordu!.. Şimdi şuna... Önüne döndü Zühtü Bey.

Almanlar s...tiydi ananızı!.. Dua edin İngilizlere, gelip kurtardılar da sizi!.. Sonram ne yaptı biliyorsun Spiro Milas? Yetti be!.. Şaşaladı; Lena'nın gözleri üstündeydi! Durumu anlamış, alaylı bakıyor kaltak!.. Anlat Heraklidis, anlat da duysun mu diyor? Her şey şu bakıştan belli!.. Ne yapacağını bilmeden kalmıştı. Uzo kadehine uzandı, birkaç yudum aldı. Yiyeceklere uzandı. Kolunu tutmuştu Heraklidis, yavaştan sarsıyordu uyarır gibi. Orda kilisenin ardinda var skopeftiriyon; atis poligon. Her gün kursuna diziyorlardı bizimkileri orda. Ertesi gün kapida çiçekler... İki yüz kisi oldürduler bir aksam; sabah çildirdi Almanlar; kapida bir çelenk!.. Kandil yaniyor! Spiro Milas... Kolunu silkerek çekti Zühtü Bey. Almanlar Komonistleri öldürdü ulan! Sustu gene de. Heraklidis'in anlatımındaki inançlı ağırlık dilini bağlıyor gibiydi. Başını kaldırıp da Lena'nın aynı sinsi bakışlarıyla karşılaşınca, sinirli gülümsedi, kötü bir şey demek, öç almak geliyordu içinden!

— Sen de tam ortasına düşmüşsün komonistlerin! dedi.

Taş gibi kımıltısız bakıp kalmıştı Lena. O da dikti gözlerini Lena'nın gözlerine. Bir okuyorum; sen de oku benim gözlerimdekini!.. Savaşsa savaş, Rum kancığı!.. Eskilerde de böyle mi bakıyordun sen bana? Ben ta Türkiye'den...

— Onlar Yunanistan için vuruştular...

Sesi kısıktı Lena'nın. Yavaşça ekledi aynı kısıklıkla,

— Hepimiz için!.. Ama sen nerden bilezeksin?..

Nerden mi bileceğim ben? Küçümsemek için mi söylüyor? Yunan mıyım ki ben; nerden bileceğim? O anlamda mı? Başka ne anlama... Sana bunlar mı öğretti Lena Mavridis? Senin o ateş gibi etli dudakların var ya...

— O günleri biz de biliyoruz, dedi bastırarak. İngilizler gelip kurtarmasaydı, komünistlerin elindeydiniz şimdi...

Lena'nın gözlerinde çakan kıvılcımı mutlulukla seyrediyordu ki, kolunun sarsılmasıyla irkilerek döndü. Heraklidis'in kızgınlıkla kısılmış gözleri vardı karşısında.

— Vire sen ne sasma sey soylüyorsun?

Zühtü Bey daha da büyük bir kızgınlıkla çekti kolunu,

— Senin komonist palavraların saçma ulan, dedi tükürür gibi.

Donup kalmıştı Heraklidis. Ne yapacağını bilemeden öylece bakıyordu. Niko da görmüştü olayı; bir anlam verememiş, Rumca bir şeyler söylüyordu; sürekli soruyor olmalıydı. Lena'nın da suskun kalması Niko'yu daha da meraklandırmıştı. Üstelemesiyle Heraklidis gevşemiş gibi döndü, alaylı, soğuk bir gülümseyişle elini şöyle bir salladı, boş ver anlamına,

— Hestike o polidoros!.. dedi yavaşça...

Duraladı Zühtü Bey. O gerilim içinde güçlükle anımsamıştı... Hestike o polidoros! İş bok oldu, filan... Yorgo Mavridis sık sık söylerdi... Kendi üstüne sıçtı demekti aslında da; bir çuval inciri bombok etti yani... Bir tane patlatayım mı şunun suratına? Ya da şu karıya!.. Yüreğindeki çarpıntıdan korktu birden. Bir hap alsam... Bunların yanında mı? Kendime mi acındıracağım?.. Ölürüm gene almam... Şurda düşüp ölmek de az rezillik değil!.. Karının bakışlarına bak!.. Koynumda yılan beslemişim!.. Gözleri kin kusuyor...

— Şimdi Palyo Turke değil mi? Unuttun eski günleri...

Kısık bir sesle,

— Ayıptır! dedi Lena başkaldırarak. Palyo sensin!.. Burda bir sürü kisi Türkler, kardesimizdir, dedi, bizim. İskence gördü Cunta'dan, Türklere kardes dediği için. Yıllarca zındanda yattılar... İstanbul'daki komsularımız duşlerime giriyor benim. Onlar için hırsızlık bile yaptım ben.

Acımasız bir alayla bakıyordu. Bıçak gibi soğuk gülüşüyle aldı gene,

— Nerden bilezeksin? dedi. İlaçlar çalıyordum eczanenden. Sasirdin değil mi? Daha çok sasiracaksin? Kalfalara öpücük veriyordum. Yattim bile...

Kulakları uğuldar gibi oldu Zühtü Bey'in. Ne diyor bu karı? Kışkırtmak için söylüyor. İlaç çalmış! Yatmış mı? Kalfa Cevat bizim evden çıkıyordu bir gün. Size baktımdı Zühtü Bey! Ne

aptalım ben!.. Bana ne bakacaktı orospu çocuğu. Demek!.. O Cevat zaten puştun biriydi... Peki, şimdi... İnmeli gibiydi. Elini oynatacak gücü kalmamıştı sanki. Dili pelteklenmiş gibi mırıldandı,

— Orospunun birisin sen!..

Lena oralı değildi hiç. Aynı acımasız alaylı gülüşle bakıyordu hep. Zühtü Bey'in kızgınlıktan katılmış görünüşü mutluluk veriyordu belli ki. Eğildi,

— Oğlun film yapazak dedi. Gelsin ben anlatayım ona senin askını... Göstersin o da!.. Babası nasıl soyiyordu bes parasız, zavalli halkı. Ekmek parasi bulamayan hastaları nasıl soyuyordu?..

Kolunu kaldırabilse karının suratına çoktan patlatmıştı tokadı... Eli kolu gerçekten kalkmıyordu. Yüreğine ateş basar gibi oldu; inme'den korkmuştu. Ellerini, parmaklarını oynattı masanın altında. Karıncalanma vardı sanki. Yok canım, bu bok uzodan. Niye bu kadar içtim ben? Karı hırsız da demek! Toparlanmaya çalıştı. Üstüne çıkmalıydı bir şeyin. Ben halkı soyuyorum ha?.. Fakir fukaraya sırasında ben... Herkese bedava ilaç dağıtacaktık!.. Bırak söylesin orospu? Komonist ağzı... Demek bu karı daha o zaman... Lena'nın sözleriyle Heraklidis de şaşırmış, bakıyordu öylece. Niko daha çözememişti olup biteni; dönmüş, yan masadakilerle konuşuyordu. Gözlerini Zühtü Bey'e dikmişti Lena. Yaralı avına kara kara bakıyordu, vuracaktı daha!.. Belli ki tadını çıkarıyor...

— Bak sayayım istersen, dedi Lena. Trinitrin, Dispre İnhal, İsordil, İnsulin, Adalat, Diabines, Diamicron... Eczacı mıyım ben, nerden biliyorum? Kalp, seker, astım ilaçları değil mi bunlar? Bugün bile ezberimde. Kapıcı Niyazi vardı, sonra Hamide Teyze, manavın yanında kalp, seker hastası ikisi de. Diamandi... Marangoz. Astımlı... Sekeri de vardı... Saymakla bitmez... Ampuller, siseler, haplar... Reşat'ın karısı vardı, Saime, Madam Aznif vardı, kanserli. Bütün ilaçlarını ben veriyordum onların. Ermenilere düşmansındır. Sevmezsin. Kimseyi

sevmezsin sen, kendinden başka... Kalfaları kovuyordun çalıyorlar diye... Hırsız kim anladın mı simdi? Hadi konus sen de... İlaçlar piyasadan çekildi mi nasin saklıyordun, anlat. Bak ben açık açık söylüyorum... Her ilaç zammında ne vuruyordun; sen de söylesene!..

— Burda da buldun mu eczacı kalfalarını? Şimdi kimlerle yatıyorsun?

İş olsun diye söylemişti!.. Öyle bir kanıksama çökmüştü ki üstüne. Söylenecek ne kaldı ki! İyice rezilliğe döküldü. Vuramıyorum da... Ezici bir gülümsemeyle baktı Lena.

— Kafan baska seye çalışmaz, dedi, bilirim. Yalnız Niko'yla yatıyorum burda. Ona tapıyorum çünkü... Burda da var Zühtü Beyler. Bizden uzakta... Benim için Niko var... Dostlarımız var bir de... Sen nerden anlayazaksın?

— Andrea'n vardı bir zamanlar da!.. Sonra da gelip benim altıma yattın!..

Sarsılır gibi olmuştu Lena. Zühtü Bey'in biraz da rastgele, aklına geldiği gibi savurduğu iki söz canevinden vurmuş gibiydi kadını. Kendini toparlamaya çalışıyordu. Zeytin karası gözlerindeki buğuyu geçiştirme çabasıyla masada bir şeyler bakınırken uzo kadehine uzandı. Aldı eline, içmedi, bıraktı gene. Öç almanın tadıyla bakıyordu Zühtü Bey... S...im ananı kaltak!.. Bütün bir mutluluk yayılmıştı içine... Lena yavaşça kaldırdı başını, gözlerini dikti gene. Yarası, savmış bunun!..

— Demek unutmadın Andrea'yı, dedi...

Uzunca süre baktı.

— Dağda öldü o, dedi yavaşça... Nico'yla yan yana vuruştular... Almanlara sonra İngilizlere, sonra Amerikalılara, bütün faşistlere karsı... Kavga sürüyor. Senin kafan almaz!.. Tiksiniyorum senden!.. Yüzünü gördükçe kendimden de tiksiniyorum... Her vakit midemi bulandırdın. Oğluna bunları da anlat!..

Daha bir şeyler diyecekti belki, kalmadı, komşu masalardakilerle birlikte oyuna kalkan Niko güçlü pençesiyle Lena'yı da

çekip almış, orta boşluğa sürüklemişti. Nerdeyse bütün meyhane ayaktaydı bu kez. Masaları iyice itelemişler; çılgın bir sirtakinin baş döndüren deviniminde, kollar yan yana omuzlara dolanmış, kadınlı erkekli kocaman bir halka, coşkulu bağrış çağırışlarla dönüp duruyordu orta yerde... Duyguları ezilmiş gibiydi Zühtü Bey'in. Heraklidis de yoktu, karşı duvar dibindeki bir masada görür gibi oldu onu da. Bulaşık tabaklar, yarım bırakılmış kadehler arasında ağır bir yalnızlık çöktü üstüne. Kalktı. Kıyı masaların arka boşluklarından sürünerek yürüdü. Yaklaşıp para ödemek istedi kasaya. Adam bir şeyler söyledi Rumca. Elini, başını salladı istemez anlamına. Üsteleyecek gücü bulamamıştı. Boşlukta gibiydi. Kapıdan çıkıp da serin havayı ciğerlerine çekince tökezleyecekti, duvara tutunup duraladı. Meyhaneden fışkıran şenlik çığlıklarından kaçmak istiyordu. Küçük bir yokuşu sallanarak indi, el etti bir arabaya. Yol boyunca kendini güç tuttu arabaya kusmamak için. Midesi bulanıyordu içten içe... Çiğnediği antiasit tabletlerle yatışır gibi oldu. Otel önünde arabadan inerken biraz daha iyi buldu kendini. Odasına çıkıp da yatağa sırtüstü uzanınca saatler saati öylece kaldı. Düzenli hiçbir şey düşünemiyordu. Bir ateşböceği dönüp duruyordu başının içinde. Kendine gelir gibi olunca kalkıp tuvalete gitti. Ilık bir duşa girdi. Yattı. Ortalık ışıyınca uyuyabilmişti ancak. Uyandı. On birdi. Midesi dolgun, dili paslıydı. Başında biraz dönme vardı; ama iyiydi. Bir doktora görünsem mi? Ağrım sızım yok. Bulantı da geçti. Dalgın dönüp yere bastı karyoladan. Öylece dalıp kaldı. Yıllarca sakladığı kinini mutlulukla kusan Lena vardı karşısında. İnanmadığı bir düş gibiydi, kızmak gelmiyordu içinden. Nasıl da öç alarak konuşuyor bu kız! Oğluna da anlat!.. Neyi anlatacağım oğluma? Ben bu kadını... Nasıl söylerim? Kimselere söylenmez bu!.. Utanca battı. Git kendine söyle!.. Seni seviyorum, de!.. Yüzüne biraz daha tükürsün!.. Bu çalkantıdan kurtulmanın bir yolu olmalı. Batsın böyle gerçek!.. Lena bir türlü çekilip gitmiyordu gözlerinin önünden. Düşle-

diği değil, dün gece ağılar saçan Lena'ydı bu; yüreğinin bir incecik damarına inatla çakılıp kalmıştı. Oracıktan söküp atmaya gücü yetmiyordu Zühtü Bey'in. Yetmedi de. O gün gittiği Pire'de, teknelere bakarak kıyıda dalgın dolaşırken de, girdiği lokantada, kalamarla, hortayla, yeşil salatayla iki tek uzo içerken de yüreğinin üstünden en acı sözlerle bakıp duruyordu Zühtü Bey'e. Her vakit midesini bulandırmışım! İnanmıyordu. Korkuyordu inanmaktan. Ya doğruysa!.. Nasıl yenildim ben bu kıza?.. Yeryüzünde kadın mı yok? Böyle başkaldıran kadın görmedim! Niko'yu kaç kişi sever böylesine? Nasıl da düşmanmış bana? İnanınca bitse... Biliyorum, herkes bırakıp gider beni. Bu orospu niye gitmiyor? İlaçlarımı çalmış. Her şeyimi çalmış. Şimdi de... Gözleri iyice buğulanmıştı. Yanağına inen sıcak damlayı önleyemedi bir türlü. Yutkundu. Uzo da, kalamar da tatsızdı. Salata ağzında büyüyordu. Onuru kırılmıştı. Sindiremiyordu bir türlü. Islak yanağını silmek bile ağrına gidiyordu. Eve dönmeli artık. Ağır bir mektup yazacaktı Lena'ya. Sevindi bunu bulduğuna. Biz diyecekti, yüzyıllar boyu Balkanlarda... Lokantadan çıktı. Limana dalgın bakarak yürüdü. Bakkal gibi bir yerden gazete alan bir delikanlıyla, incecik bir kız, hemen açıp birlikte okumaya başlamışlardı gazeteyi. Göz ucuyla baktı geçerken *Rizos Pastis*'ti. Onların gazetesi. Bu gençler de demek... Zaten her bir bok bu gazetelerle oluyor. Çocukluğunda İskeçe'de çıkan gazeteleri anımsadı. *Yeni Adım*, *Trakya*... Mehmet Hilmi vardı... Onun için de söylerlerdi. Solcuymuş da, Yunan Hükümeti peşindeymiş... Şeytan bu herif, derdi rahmetli babam. Yunanlar öldürdü dediler. Ameliyatta; apandisit ameliyatında... Peki, Bulgar'ı, Rumen'i gitti; hepsi düştü komonizmin pençesine.. Şimdi Yunanı... Nereye varacak bu? Bize de bulaştırdılar... Koca imparatorluk gitti zaten... Otele geldiğinde daha çözememişti. Çözemiyordu da bir türlü... İstanbul'u istiyordu artık. Sabah ilk uçakla dönecekti. Önce bir seslerini duyayım. İstanbul'un kod numarasını aldı santralden. Çevirdi. Yüreği küt küt atıyordu ya, mutluydu. At-

latmıştı artık. Mektubu İstanbul'dan yazacaktı Lena'ya... Telefon önce düşmedi. Sonra çalmaya başladı. Uzun uzun çaldı. Yanıt yoktu. Eczane kapanır mı bu saatte? Evi aradı. O da yanıt vermiyordu. Kaygılanmak değil de, iş inada binmişti. Küçük defterinde, Doktor Rıfat'ın telefonunu buldu. Çevirdi numaraları. Açıldı hemen, Doktor'un sesiydi. Zühtü Bey'i duyunca sessiz kalmıştı birden. Devinmedi bile...

— Eczane yanıt vermiyor, seni aradım. Nasılsın? Yarın dönüyorum ben...

Gene soğuk bir sessizlik olmuştu.

— Alo, ses gelmiyor mu?

Toparlanmış gibi,

— Geliyor Zühtücüğüm, dedi. Şey... Sen duymadın değil mi?..

— Neyi duymadım?.. Alo... Söylesene yahu, neyi duymadım ben?..

İsteksiz çekingen bir sesle,

— Dün, dedi Doktor Rıfat... Dün senin eczaneyi bombaladılar... Çok üzüldük. Geçmiş olsun!..

Kaskatı kalmıştı Zühtü Bey... Duymuyor gibiydi. Kim bombalamış, niye bombalıyorlar benim eczanemi? Bilinmiyormuş daha... İki yaralı varmış. Fuat, bir de... Dinlemiyordu. Elinden düşer gibi bıraktı telefonu. Kızgın bir taştı yüreği. Komonistler... İşte bu da oldu sonunda! Namussuzlar!.. Birbirlerini yerken bizi de... Orospu çocukları... Başını kaldırdı; karşı yapının arka duvarına bakıyordu pencere... Kapkaraydı, çirkindi duvar...

XX

Yeni varıyordu ayrımına; duvardaki afişin bir yanı sarkmış... Emine'yle Serdar ilk taşındığı günler getirip yapışkanlarla tutturmuşlardı oraya. Bir Polonya filminin afişiymiş. Babasıyla kapıştıktan sonra bulup yerleştiği bu çatı katında her sabah gözünü açınca karşısında biten kızıllı karalı orman içinde adama benzer şey, bir yanı kapanmış görünümüyle, yüreğini günlerdir kanatan sızıyla umarsız bir kimsesizliğe çeviriyordu. Bugün ikinci ameliyata alacaklardı Fuat'ı. Emine Cerrahpaşa'daydı, başından ayrılmıyordu. Coşkulu tartışmalarla yürüyüp giden çalışmalardaki tökezlemeler, duraklamalar atlatıldı gibi görünürken eczanenin bombalanmasıyla,

Fuat'ın ağır yaralanması kökünden sarsmıştı her şeyi. Akşam daha yazıhanedeydiler yakınlarda bir yerde bomba patladığında. Fuat eczaneyi kapatmaya gitmişti. Duyulan bomba sesiyle Emine'nin kaskatı kalışı gözünün önündeydi hep. Nerden, nasıl sezinlemişti? Serdar'la o, ürkek, şaşkın, yönünü kestirmeye çalışıyorlardı sesin. Fırlayıp çıkan Emine'ye, nerdeyse alaylı bakacaktık! Sen, Serdar değil. O da kuşkuluydu. Belki biraz kuruntulu bulmuştu Emine'yi. Gene de tedirgin toparlanıp ağır ağır çıkmışlardı yazıhaneden. Yeterince Eastman-color negatifleri depolamanın sevincindeydiler daha. Fuat'ın tanıdığı biri aracılık etmişti; piyasa ederinden biraz da düşüktü. Kafası o kadar çok sorunla tıkış tıkıştı ki eczanelerinin bombalanacağı düşüncesi gelip geçivermiş bir kuruntuydu olsa olsa. Asıl sorun, akla bile gelmeyecek cılız olasılıkların beklemedikleri anlarda karşılarına sarp gerçekler biçiminde dikilivermesiydi. Birbirini kovalayan terslikler doğaldı bir filme başlarken de, artık bu kadarı da... Olayı Taksim'e çıkarlarken, Serdar'ın tanıdığı bir oğlan söylemişti Mis Sokak'da; aşağıda bir eczaneyi bombalamışlar!.. Gene de Serdar fırlamıştı önce. Alt sokağa doğru koşar gibi giderlerken de konduramıyordu Refik. Zühtü Bey'in eczanesini niye?.. Yokuşu inip de sokağa kıvrılınca çarpılmış gibi kalmıştı. Polisler çevirmiş kimseyi sokmuyorlardı yakına. Yangından artakalmış görünümündeydi eczane; bütün camlar parçalanmış, önünde yayılıp pıhtılaşmış kan... İki yaralıyı az önce götürmüşler cankurtaranla. Eczacı ağırmış. Bir de yaşlıca bir kadın. Bomba eczanede patlamış!.. Fuat'ın içerde bomba yaptığı yakıştırmasına da yeltendiler. Polis suçlamaya bile kalkıştı, böyle bir savın soytarılık olacağını, olayın biraz üstüne gidince anladılar. Yayanlar sağcı teröristlerdi; işi gördükleri de Fuat'ın yanına aldığı çırak! Sıkıştırınca açıklamıştı oğlan. Korkudan yapmış; yoksa seni öldürürüz demişler!.. Alt dolaba bırakıp çıktığı torbanın içinde ne olduğunu bilmiyormuş! Gece eczanede yangın çıkacak sanıyormuş... Bombayı verenlerse bulunamıyordu bir türlü!..

Refik'i en çok düşündüren de o oğlandan gelmesiydi bunun. Ne çok iyiliğini görmüştü Fuat'ın. Eczacı kalfası yapacağım diyordu bu çocuğu... Bu kadar da alçaklık... Para verir Fuat... Sonra da... Alçaklık da değil bu!.. Söz bulamıyor insan... O gece Fuat'ın ameliyatı üç saat sürdü. Cerrahpaşa'da. Yoğun bakıma aldılar. Emine, Serdar, Refik'in yeni gördüğü, olayı duyar duymaz hastaneye koşan bir sürü yakını Fuat'ın, koridorlarda, bahçede sabahladılar. Bir eczacı kız hıçkıra hıçkıra ağlıyordu. Umutsuz bekleyiş anlarında çoğularının gözleri nemliydi. Ağlamayan bir Emine'ydi! Duvar diplerinde soluk, taş gibi dilsiz dolaşırken sigara içiyordu sürekli. Ameliyattan sonra, odanın önünde silahlı bir polis nöbete konmuştu. Refik, iki gün sonra kapıdan şöyle bir görebilmişti Fuat'ı. Yorgun gülümseyerek gözlerini kırpıştırmıştı Refik'e. Sonraki günler de hep o yorgun gülümsemeydi gözlerindeki. Derinlere gömdüğü acıyı alaya çeviren gülümseme... Bomba, eczanenin önünde kapıyı kilitleyip uzaklaşırken patlamış. İçerdeyken patlasaymış, hiç kurtulma olasılığı yokmuş. Biraz daha uzaktaki yaşlı kadın, elindeki ilaç paketiyle yıkılmış oraya. İlaç paketini tutan eli sımsıkı göğsündeymiş; bırakmamış ilaçları! Kolundan, hafif de kalçasındanmış yarası. Haftasına taburcu oldu. Fuat'ın durumu ağırdı. Yaşamasından bile umutlu olmadılar önceleri. Ölümü yendi. O alaylı gülüşüyle yendi!.. Belkemiğindeki küçük sinir zedelenmesine kesin bir şey diyemiyorlardı daha. İnmeli de kalabilirmiş. Belki de geçici bir süre... Bugünkü ameliyat kalça kemiğindeki kırık içindi. İnmeli değilse de topal kalacak belki de... Yazıhane günlerdir kapalıydı. Uğrayıp açmak gelmiyordu içinden. Bir akşam tam çıkacağı sıra, telefon çalmış, ağza alınmaz sövgülerle karşılaşmıştı açınca. Neye uğradığını anlayamadan da kapanmıştı. İnce, gençten bir ses... Ulan puşt komünist diye bir aldı... Korkudan çok, meraktan delirecek gibi oluyordu; kimdi? Serdar'a söyleyecek oldu, vazgeçti. Yayılsın istemiyordu. Günlerce geç vakitlere dek bekledi gene ararlar diye. Kimdi bu it? Bizim piyasadaki o orospu çocuklarıdır,

kim olacak. Serdar'ın söylediği o oğlanlar... Hangisi?.. Hangisini tanıyorsun da? Öyle istiyordu ki tanımayı... Şöyle karşısına alacaksın... Bombayı da bunlar mı koydurdu? Nerden bilinir? Ülke ne durumda, kimin şeyi kimin şeyinde belli mi?.. Kara ciltli çekim senaryosunu başucundan aldı, dalgın karıştırmaya başladı. O ne tartışmalı, ne kavgalı günlerdi... Sıralanan sahneler, konuşmalar akıp duruyordu karşısında. Tümü belleğindeydi nerdeyse. Hiçbir senaryoyu böylesine çekingen bir tutkuyla benimsediğini anımsamıyordu. Çekingenliğin ürküye dönmemesi için gösterdiği dirençle yorgun düşmeye başlamıştı artık. Tek başınaydı. Serdar da yoktu son günlerde. Bir sabah uğramış, bir süre görünmeyeceğini söylemişti ortalıkta. Aranıyormuş. Nedenini sormamıştı. Herkesin bir nedeni var Türkiye'de!.. En çok da Gündüz'le konuşmak gereksinimi duyuyordu. O da nerelerde kim bilir? Moskova'ya gitmiştir belki de!.. Fuat'la uzayan bir tartışmada bağırdığı bir sözle nasıl sarsıldığını anımsıyordu. Sonra sonra alışmıştı!.. İçindeki kımıl kımıl ürküyle de olsa doğal görünüyordu şimdi. "Türkiye'nin ilaç sorununun çözümü, senin mıymıntı küçük burjuva eczanelerinden değil, işçilerin grev çadırından geçer!.." Gülerek almıştı, Fuat. O da başka şey demiyordu ki... Refik'in de diyecek başka şeyi mi vardı? Yüreğindeki korkuyu bastırıp öğrenmesi, ısınıp içine sindirmesi günler sürdü; üst üste bindiren olaylar, tam yerleşmesine de izin vermiyordu öğrendiklerinin. Dipteki taşları çürüten bir şeyler birikiyordu temelde! Emine'yle birlikte ne çok yerlere girip çıkmışlar, ne çok kişiyle konuşmuşlardı Türkiye'de ilaç sorununun ayrıntılarına varabilmek için. Eczacısı, kimyacısı, işvereni, sendikacısı, doçenti, profesörü, yüksek bürokratı, alçak bürokratı (Fuat'ın rüşvet alan memurlar için kullandığı deyimdi bu) laboratuvarcısı, gazetecisi, ilaç sanayii alanında önemli kişilerin çevresi, yakınları, partileri iktidarında ilaç işine karışmış ünlü politikacılar, kimi gizleyip örtbas ederek, kimi süsleyip püsleyerek, kimi de olanca acılığıyla bir gerçeği açıklıyorlardı, dünyanın her yerin-

de olduğu gibi ilaç alanı bir yağma, vurgun alanıydı Türkiye'de de. Tepedeki bir ilaççının pek sevip sık sık yinelediği "Türkiye'de ilaç sorunu yoktur, Sağlık Bakanlığı sorunu vardır!.." sözlerine, doğrudur diyordu Fuat! Ara sıra Sağlık Bakanlığı sorun yaratmasa, toptan anamızı beller bu herifler!.. Çoğu kez Gündüz'ün de katıldığı konuşmalar, soruşturmalar kocaman bir dosya oluşturmuştu. Yetmiyordu Gündüz Ağbi'ye!.. Daha bir sürü yere koşturmuştu Emine'yle Refik'i, bir yığın belge toplatmıştı. En uzun konuşmaları da Doktor Ramiz'le yapmışlardı. Bin bir oyunla iflasın eşiğine düşürülmüştü adam. Gündüz Ağbi hem üzülmüş görünüyor, hem doğal buluyordu olup bitenleri. Gizli bir acıyla gülüyordu sanki Ramiz Bey'i dinlerken. İlaç sorunlarını, çözüm önerileriyle bakana bildiren raporunu coşkuyla okuyan Doktor Ramiz'e, düşlerini anlatan birini dinler gibi bakışı, gözünün önündeydi Refik'in. Sonra ne mi olmuş? Bir toplantı da sözü edilince, Doktor için deli demiş sayın bakan... Doğal, demişti Gündüz de!.. Akıllı olan bu yağmada payına düşeni kapmaya bakar!.. Hammaddeyi ucuz alıp pahalı gösterecekler, doğal. Etkin maddeden çalacaklar, doğal... Birbiriyle uzlaşmaz etkin maddeleri karıştırıp ilaç diye sürecekler, doğal... Birçok ülkede zararlılığı saptanıp yasaklanmış ilaçları Türkiye'ye sokacaklar, yıllarca rahat rahat satacaklar, doğal... Eczane kârını düşürecekler, doğal. Ambalajdan vuracaklar doğal. İlacı pahalı satacaklar, doğal. Ölen ölür deyip, kârı az ilacı üretmeyecekler, doğal... Belgeleyip saptadıkları gerçekler artık iyice uykularını bozar olmuştu Refik'in. İçi dışı ilaç olmuştu!.. Katı preparatlar, yarı katılar, çözeltiler... Berrak çözeltiler, şuruplar, limonatalar, eliksirler, pastiller, haplar, drajeler, ampuller, süspansiyonlar, emilisyonlar, paranteral, topikal, farmasotik, farmakolojik, toksikolojik... Patent, know-how, ruhsat, kararname, yasa... İçine böyle filmciliğin demişti bir gün!.. Emine gülmekten yerlere yatıyordu. Babam eczacı yapacak diye kaçtım ben!.. Kullanmasak da bileceğiz, diyordu Gündüz. Kızarak değil, ne yapıldığını anlayarak yaklaşacağız

olaya. Ayrıntılarıyla bilip öğrenerek... Gerçekten de çok şey öğrenmişti Refik. Tüm dünya ülkelerinde ilaç pazarlarında dönen oyunları ilaç tekellerinin insan sağlığını, acısını, umarsızlığını sömürmek için nasıl kıran kırana savaş verdiklerini, hükümet adamlarını, devlet memurlarını nasıl satın aldıklarını, namuslu kalmakta diretenlere ne oyunlar oynadıklarını, kimi ülkelerde kurdukları açık ilaç pazarlarına şeker alır gibi halkı ilaç satın almaya nasıl kışkırttıklarını, gerektiğinde hayvan preparatlarını hiç sakınmadan insanlar için piyasaya sürdüklerini, çeşitli öyküleriyle biliyordu artık. Bizdeki bakanın kendine sunulan bir apartman katını beğenmeyip iki kat istemesi, ilaç konusunda yazı yazan profesörlere paralar dağıtılması, yemeklerde hükümet yetkilileriyle ruhsat için rüşvet pazarlıkları yapılması ona da olağan görünmeye başlamıştı!.. Az kazançla, küçük kârla yetinemez tekeller, diyordu Gündüz. Büyük yatırımlara, büyük oyunlara büyük para gerekir. Bizimkiler bir de dış tekellerle kırışacaklar ne yapsın zavallılar!.. Giderek bütün yeryüzünde yedi büyük firma kalacak demişti bir toplantıda, Türkiye'de ilacın birinci adamı. Onlar dünyayı soyarak varacaklar bu noktaya; bunlar da bir yana kapılanmaya bakacaklar... Bizim sırtımızdan olacak bu da... İçinde zaman zaman depreşen korkuları, artık açık seçik görebildiği gerçeklerin ağırlığı sindiriverse de depreşme durmuyordu bir türlü. Niye korku olsun, yanılgıya düşme kaygısı... Öyledir belki de... Birçok doğrulara Emine'yle birlikte varmanın baş döndüren mutluluğunu tatmıştı. Fuat'ı sollamıştı artık!.. Bütün yorgunlukları yakıcı umutlarla aştığı günlerde, bir bombayla her şeyi tuz buz etmişti orospu çocukları!.. Emine, şimdi Fuat'la. Peki ölürse? Ölmeyecek. Sakat kalırsa? Bunları düşündüğüne utanıyordu. Alçaldığını duyuyordu sanki... Kendini alamıyordu gene de... Düşlenesi bir devinim içinde yan yana koşturarak çevredeki ilaç fabrikalarını, fabrikalardaki işçi temsilciliklerini, grev çadırlarını dolaştıkları günleri özlemle anımsamasıydı elinde kalan. Bir de bu, ürkerek baktığı tılsımlı anahtarı: İlaç

Dosyası filminin senaryosu... İç içe gelişen üç öyküden oluşuyordu film. Türkiye'ye giren yabancı tekellerin yanı sıra bitmiş, gelişme yolunda ilaç fabrikatörü kişilerin, ailelerin çatışmaları, eczacıların, küçük laboratuvarcıların ilaç endüstrisiyle kavgaları, işçilerin sömürüye karşı yürüttükleri savaşım... Bu üç kesimin, birbirine bağlı, birbiriyle kesişen, kimi ortak, kimi bağımsız serüvenleriydi üç öykü. Türkiye'nin acılı, büyük öyküsünü oluşturuyordu üçü birden. Yirmi sayfalık sansür senaryosu Şem'i Bey'in yüksek bürokrat bir tanıdığının da aracılığıyla, takılmadan onaylanmıştı. Emine'nin Ankara'ya götürdüğü asıl senaryoyu Şem'i Bey'le Mefharet Hanım bir gecede okumuş, bayılmışlar. Övgülü bir mektup yollamışlardı; böyle bir filmin yapımına katkıları olacağı için onur duyuyorlardı. Ara sıra telefon açıp yüreklendiriyorlardı da... Annesi söylediği parayı daha önce çıkarmış, Emine'yle Fuat'ın da bir şeyler eklemesiyle kurmuşlardı SAY ortaklığını. Önceleri pek coşkulu, pek evecen biri de Cengiz'di. Çalışmalar ilerledikçe durgunlaşmış, bir ara görünmez olmuş, sonra da babası Niyazi Bey'in bir telefonundan, mastır için Londra'ya gittiğini öğrenmişlerdi. Sevinmişti Refik. Oğlanı daha ilk günden gözü tutmamıştı ya, Gündüz Ağbi vardı arada!.. Bizim piyasaya, böyle yüksek sinema sanatı peşinde oğlanlar, hep gelir gider. Şaşması, Gündüz Ağbi'nin de bu gidişe sevinmiş görünmesiydi!.. Yumuk yumuk gülen Şehmuz da, arada bir çıkıp geliyor, bir köşede oturup tek bir sözcük etmeden tartışmaları dinliyor, çekilip gidiyordu sessizce. Yalnız bir keresinde, film ne vakit? demişti. Adana'da sinemalardan gün alacaklarmış da..: Epeydir o da görünmüyordu. Adana'da belki... Şahin Doğu film çeviriyor... Bizim filmse... Oyuncu anlaşmaları bile öylece duruyordu daha. Narin oynayacaktı güya. Narin adının ağırlığına uygun bir kadın tipi de yoktu filmde. İlaç fabrikatörü ailelerden birinin, ilerici, cin gibi bir kızı vardı, gazetecilik filan yapıyordu sonra, onu oynatsa, Narin'e de yazıktı, kıza da!.. Uzunca, bir de grevci işçilerden birinin karısı vardı; Fuat Emine'ye, sen

oyna diye tutturmuştu. Narin'den çok daha uygundu gerçekten de. Filmi de oturur biz bize seyrederiz diye gülüşüp durmuşlardı. Ünlü oyuncu yoksa kime satarsın? Bir Adana'yla film olur mu? Onun da ne olacağı belli değil!.. Kimin ne olacağı belli mi ki? Zühtü Bey dönmüş Avrupa'dan... Bunalmıştı. Kalkıp lavaboya gitti yüzüne çarptığı soğuk sularla duruldu biraz. Dörtnala yaşadıkları o günlerin içine oturmuş tortusu vardı bir de... Babasıyla kavgasını, olacaktı oldu, diye almıştı önceleri. Sonra sonra o da koymaya başlamıştı. Yüreğini kemiren duygu acıma mı, sevgi mi, kızgınlık mı ayıramıyordu bir türlü. Ya kalbi durup da ölseydi o gün. Önce sapsarı, sonra kıpkırmızı olmuştu adam. Hele Makbuş'un odaya girişi, gözleri dışarı uğramış bağırması çığlık çığlığa... Korku filmi gibi... İşin gülünç yanını görüyor, gülemiyordu gene de... Demek, Makbuş'u babam daha kızken... Çevremizde neler dönüyor? Bizler uyurgezer gibi yaşıyoruz her şeyi bildiğimizi sanarak... Asıl acınası, o kadın. Yılların birikmiş hıncı vardı çığlıklarında. Darülaceze'de şimdi. Seniye gidiyor ara sıra. Babam uğrar mı hiç? Ben de gidemem; çok kötü olacağım görürsem. O günü bile anımsamak istemiyordu. Zavallı anacığım, bu Makbuş işini de biliyor muydu acaba? Sen bok herifin birisin Zühtü Bey... Gidip bir yazıhaneye bakmalı, belki mektup vardır anacığımdan. Merdivenlerdeki ayak sesiyle yüreği hop etmişti. Emine mi? Aşağı kata girdiler. Bu kaçıncı? Emine hastanede be. Saat on ikiyi geçiyordu. Giyinip çıktı kaçar gibi. Gün günden soğuyordu bir yatak, bir masa, dört sandalyeli bu üç oda evden. Nereye sıcaklık duyacaksın, Eminelere mi? Burayı biraz döşemeli en iyisi. Aylardır diyorsun... Vakit mi oldu?.. Beş kat merdiveni çabucak inip sokağa çıktığında güneşi görünce sevindi. Beyoğlu'ndaydı bir sokak dönünce. Bugün kimlere rastlayacağım bakalım? Tanıdık bir tek yüz çıkmadı Ağa Camii'ndeki lokantaya girene dek. Bir iki sinemacı vardı ilerki masalarda. İçinden selamlaşmak bile gelmiyordu. Birbirinden kazulet herifler. Bir şeyler tıkınıp çıktı. Eskisi gibi istekle yemiyordu pek.

İşyerinde merdivenlerdeyken telefon çalıyordu içerde. Kapıyı açıp atılması boşuna olmuştu; uzanırken durdu telefon. Kimdi? O orospu çocukları belki de! Adana olmasın? Seniye'dir. Annemler mi yoksa? Ben mi açsam? Çevirdi numaraları, yanıt vermiyordu telefon. Hastaneye yatmasın gene Şem'i Bey... Anamur diyorlardı, gittiler belki. Mektup da yok. Uff, her şey ne kadar tatsız... Sendikacılardan da ses çıkmadı. Gündüz Ağbi pek güvenmiyordu onlara!.. Numaraları çevirirken kaç kez yinelenmiş sözler kulağındaydı. Telefona çıkan kız, Fahrettin Bey'in geziden daha dönmediğini söyledi gene. İkinci Başkan da... Bir dakika... Bağlayacaktı. İyi haberdi bu. Bugüne dek bir türlü bulamamıştı ikinci başkanı. Fahrettin uğrayıp senaryoyu almıştı bir gün. Geziye çıkmış sonra da:

— Buyrun, dedi telefondaki ses... Ben Halil Tutak...

— Haa, ben yönetmen Refik. Fahrettin Bey'e bir senaryo vermiştik. Sendika bizim filmin çekimleri için...

— Biliyorum kardeşim, dedi biraz sinirli bir sesle. Fahrettin Almanya'da... Bizim arkadaşlar okumuş... Ne yapacağız biz yani şimdi?

Duraladı Refik. Ne mi yapacağız?

— Onu konuşacaktık, dedi. Fabrika sahneleri var. Fabrikaların alınmasında yardımcı olabilir misiniz? Sonra işçi yığınları gerek. Grev sahneleri... Kavgalı gürültülü kalabalık çekimler...

— Valla, biz bunlarla uğraşmayız kardeşim, dedi Halil Tutak...

Tıkanıp kaldı Refik. Yandık...

— Fahrettin Bey bize öyle söylememişti. Bu film biliyorsunuz, işçiler için...

— Fahrettin gelince konuşursunuz...

— Ne vakit geliyor Fahrettin Bey?

— Önümüzdeki ay sonu... Almanya'ya geçmiş...

Neredeydi de Almanya'ya geçmiş? Tam yandık. Senaryoyu sordu. Telefonu eliyle kapatıp içeriyle bir şeyler konuştu Halil Tutak. Senaryo bir arkadaştaymış, gelince arayacaklar. Numa-

rayı verip kapattı Refik. Umutsuz, umarsız bir karanlığın ortasına iyice batıp kalmıştı. İşçi desteği olmadan nasıl yaparız bu filmi? Önümüzdeki ayın sonunda gelecek. Bir buçuk aydan çok var. Bu ayları kaçırdık mı ne olur bu film? Her şeyin tamam da bir bu mu kaldı? On beş gün içinde başlayabilirdik!.. Zor başlardın... Daha oyuncuların yok ortada. Bazı ikinci oyuncularla anlaşmalar yapıp paralar da vermişlerdi ya, ünlü bir erkek başoyuncuyu bir türlü bulamamışlardı. Çoğu çalışıyordu. Zaten kaç kişi?.. Uyan, Bir Kerim Aykan var aslında; o puşt da... Yazıhaneye bir iki kez gelip gitmişti Kerim Aykan. Oynamak istiyordu. Para söz konusu değildi!.. Hep de bu ağzı yaparlar. Senaryoyu okuduktan sonra görünmemişti bir daha. Arattılar, telefona bile çıkmadı. Oysa tam ona göre. Korktu belki de. Ya da korkuttular. Temel ikide bir yiğitlik gösterisi gibi söylüyor filmde oynayacağını. Kulağı dolu belli ki... Epeydir o da uğramıyor. Kaç gün önceydi, Galatasaray'da uzaktan görmüştü. Bir araba durdurup Nazmiye'sini, bir oğlan çocuğunu (Nazmiye'nin oğlu olacak) bindirdi, kendi de şoförün yanına oturdu; hızla geçip gittiler. Nikâh kâğıtlarını yaptırıyorum diyordu; ne bitmez nikâh kâğıdı bu?.. Belli olmaz, bakarsın yine kanser olur! Bugünlerde kumara başlamış dediler. Zühtü Bey'in elinden çekip aldı karıyı; sokakta bırakmasa... O kadıncağız da bir zavallı. Merdivenlerde, kapıda birileri bitti hemen. Setçiler, ışıkçılar, yardımcı oyuncular birer ikişer sökün ettiler... Ağbi, ne vakit başlıyoruzlar... Hepsi de iş bekliyor. Yüzleri tutsa avans isteyecekler... İstiyorlar da... Nasıl vereyim? Epeyi de verdim ya... Şu adam aç belki de... Allah kahretsin, bu iş benim değil... Ya duyarsız olacaksın, taş gibi, acımasız; ya da Saffet Bey gibi umursamayacaksın... Parayı alır, bir daha uğramazlar bir de o var. Piyasa üçkâğıtçıyla dolu. Gelip gidenlerden kafası şişmişti. Telefon çalıyordu, açtı. Suna'ydı; bu karı da... Film yapıyormuşuz, ona bir şey yok muymuş? Var Sunacığım, ben de seni arayacaktım. Evde bulunmuyormuş pek, yarın bu yana inince uğrayacakmış. Önereceği rolü piyasadaki bir kadı-

na daha ucuza oynatabilirdi. Yapımcıyız, kadınlarımızı gözeteceğiz!.. Beğenmezse? Kendi bilir... Ya fitlerse bir de... Erkek karıdır, öyle siyasal şeylere aldırmaz... Hastaneyi aradı, meşgul veriyordu sürekli. Ameliyattan çıkmıştır, gidip görmem gerek. Emine'yi mi? Yol boyu taşıyıp durdu içindeki sancılı düğümü. Hastaneye yaklaştıkça acısı artıyordu. Kapıda bekletilmelerinden, içeriyle telefon konuşmalarından sonra merdivenleri çıkıp da koridorun ilerisindeki odaya yürürken düşürüldüğü kötü oyuna boyun eğmişti artık! Bir iki tanıdık yüz vardı kapıda. Biri doktor kadın... Piraye miydi? İyiymiş Fuat. Ameliyat başarılı geçmiş. Kalçada büyücek bir kırığı onarmışlar. Kapı açılınca, burnunda, kollarında serum borularıyla, şöyle bir aralıktan Fuat'ı gördü; baygın gibi... Emine çıktı biraz sonra... O da, iyi dedi Fuat için. Peki, sen Emineciğim? Nasıl bitmiş bu kız? Perçemi bile yorgun... Çocuklar bekleyeceklermiş bu gece. Emine'yi eve yolluyorlarmış. Refik'i içeri sokmadılar. Kapıdan baktı şöyle bir, aralıktan gördüğü gibiydi. Geçmiş olsun, dedi. Duydu mu duymadı mı? Kendinde değil daha... Ne kadar zayıflamış! Emine'yle birlikte çıktılar. Hiç konuşmamışlardı bahçeden sokağa yürürlerken. Arabaya bindiler.

— Kızıyorum doktorlara, dedi birden...

Ses çıkarmadı Refik. Bir süre suskun kaldı. Emine de. Araba Aksaray kavşağına iniyordu.

— Ya benden saklıyorlar, dedi yorgun bir sesle ya da kendileri de bir bok bilmiyorlar...

Bundan mı saklıyorlar? Neyi? Gene de sormadı.

— Şimdi sen eve, uyumaya!..

Duymamış gibi, gözü bir noktaya takıldı kaldı Emine, sonra,

— Gidip bir şeyler içelim istersen, dedi. Uyuyamam şimdi...

Öyle sevindi ki konuşmaya korktu!.. Suskunluğu gene Emine bozdu.

— Nasıl gidiyor? dedi... Fuat da sordu kaç kez, film nasıl diye...

Şaşaladı Refik, nerden çıktı şimdi!

— Gittiği yok, dedi yavaşça.

Ses çıkarmadı Emine. Galatasaray'da inerlerken neyi konuşacaklarına takılmıştı. Fuat'ın durumundan açmayayım hiç... Filmin neyini konuşacağız? Yüreği tıkış tıkıştı. Ara sokağa dönüyorlardı ki bir sesle duraladılar. Ağbi, diyordu biri. Döndüler, Seniye'ydi peşleri sıra koşturur gibi gelen. Yanında da gençten bir adam. Avukat bilmem kim. Yazıhaneye uğramış o da. Emine'yle öpüştüler. Fuat'ı sordu. Avukat arkadaşı da ilgi gösterdi Fuat'a. Zühtü Bey de merak ediyormuş. Seniye Refik'e baktı; çekingence,

— Babam seni sorup duruyor Ağbi, dedi.

Bir sessizlik oldu. Refik duymamış gibiydi. Karşı sinemanın afişindeydi gözü. Emine de ilgisiz baktı bir, sonra,

— Biz şurda bir şeyler içeceğiz, dedi...

Seniye evde telefon bekleyecekmiş... Bir iki adım yürüdüler sürüklenir gibi, Seniye döndü birden, çekingenliğini yenmişti,

— Ne diyeyim babama? dedi...

Öyle doğrudan bakıyordu ki. Bu kız da mı değişti yoksa? Sen kardeşini tanımıyorsun, demişti Emine bir gün!

— O seni sormuyor, dersin...

Yanıt örtülü bir sevince mi döndü Seniye'nin gözlerinde? Gene de aptal bu kız. Ne yapacağını bulamaz bir türlü. Emine de soğuk bir gözlemci gibi. Bir şey desene, sen de sevmezsin Zühtü Bey'i. Sevilecek nesi var herifin? Seniye benden de iyi bilir. Bildiğini kanıtlamak ister gibi, Seniye yavaşça,

— Acı çekiyor adam, dedi.

Bunu söylemeden ayrılmayı uygun bulmamıştı sanki. Güle güle kızım!.. Yalnız o mu acı çeken? Acı çektirenler de acı çekiyor işte. Nasıl korkulu bir sevgiyle bağlıydım babama... Niye bu kadar güç görebiliyoruz gerçekleri? Bu kızdan mı öğrendim? Bu kızdan ne öğrendim ki ben? Ara sokaktaki lokale girinceye dek gene tek söz etmediler. Kafası Fuat'ta onun. İçerisi kalabalıktı. Diplerde küçük bir masaya geçip

rakı istediler. İçince açılacak mı bu kapalı kutu? İlk yudumu almışlardı,

— Baban iki kez geldi hastaneye, dedi Emine...

— Hesap almaya mı?

İsteksiz gülümsedi.

— Öyle şaşkın ki, dedi yavaşça, insanı acındırıyor... Para gereksinimi var mı? diye sordu. Fuat'a bir şeyler demek istedi, beceremedi... Çıkıp giderken de sövüp sayıyor gibiydi için için... Kime belli değil...

— Kolay mı kime söveceğini bilmek?..

Dalgın kaldı Emine, sonra mırıldanır gibi,

— Sövmekle bir yere varılsa... dedi.

Ürperdi Refik. Nasıl umutsuz, karamsar bir söyleyiş!.. İlk kez böyle görüyordu Emine'yi. Sövmenin çözüm olmadığını bildirmek de değil. Her şeyini yitirmiş gibi... Ben ne yapacağım peki?.. Bir boşlukta buldu kendini. Ürküyle uzanıp Emine'nin masa üstündeki elini tuttu.

— Böyle söyleme, dedi. Lütfen böyle söyleme...

Şaşırmış gibi baktı Emine. Ne dediğini unutmuş da soruyor gibi... Gülümsedi.

— Yorulduk, dedi.

Bir dalgınlıktan uyanır gibi aldı gene,

— İlk günler, dünya bitmişti sanki. Acının tepesi bu işte! Günler sonra anlıyor insan... Türkiye'de olup bitenler içinde o kadar küçük ki... Maraş olaylarını düşün... İstediğin kadar söv say!..

Acılı bir gülümsemeyle ekledi,

— Kendinizi kollayın, deyip duruyor Fuat. O, sırasını savmış!.. Öyle diyor...

Gülümseme dudaklarında kaldı birden. Yüzü karardı. Gözleri dolacak. Kadehi bırakıp kalktı. Refik şaşırmıştı. O da kalktı yerinden; ne diyeceğini, ne yapacağını bilemeden, ayakta, tuvalet kapısını aranan Emine'nin ardından bakıp kaldı. Oturdu sonra. Şu içip eğlenenler, içmeyip eğlenemeyenler karaba-

san altındayız hep. Fuat'ın dediği doğru. Hep doğruyu söyler o. Peki, nereye varacak? Şuraya da bir bomba atsalar şimdi!.. Emine dönüp masaya oturunca gene bilememişti ne diyeceğini. Gözleri kızarık. Ben niye ağlayamıyorum?

— Ben kalksam!

Ses çıkarmadı Refik. Emine kalkmadı. Masadaki içkisini alıp yudumladı. Biraz durulmuş gibi döndü Refik'e,

— Bu filmi yapmamız gerek, dedi.

Evet, yapmamız gerek. Nasıl?

— Bir silkinelim!.. El ele verelim... Fuat atlattı. O da film diyor. Biliyor musun, İlaç Dosyası diye sayıkladı kaç kez!.. Arkadaşlarla konuştuk, ortak bakıma alacağız Fuat'ı... Bu filmi bitirmemiz gerek.

Eski, evecen Emine olma çabasında kız. Ama olmuyor!.. Öylesine tutuk ki... Tutukluk sende, bende belki de...

— Şahin Doğu nerde?

— Güney'de film çekiyormuş. Şehmuz da görünmüyor...

— Şahin'le konuşalım. Gerekirse Adana'ya git. Kerim'e gidelim istersen... Sendikayla konuştun mu?

Emine'nin coşkusunu bozmaktan öyle çekiniyordu ki,

— Konuştum, dedi isteksizce... Pek gönüllü görünmüyorlar...

— Gönüllü görünmüyorlar mı?

— Fahrettin gelmeden bir şey yapamazlarmış...

Hiç tökezlemiş görünmedi Emine...

— İyi, bakarız ona da, dedi... Hadi içelim...

Çevresine de ilgisi artmıştı bu kesin adımla... Tanıdık tanımadık bir kalabalığın uğultusunu, ilişkisini gözetler gibi amerikan barda oturanlara, masadakilerle bir süre baktı.

— Söyledi mi sana? dedi. Gündüz Ağbi'den kart gelmiş Pervin'e. Paris'teymiş...

Kim söyleyecek bana? Pervin'i görmeyeli aylar var.

— Ne vakit dönüyormuş?

— Bilmiyorum, dedi Emine. Bomba olayını da duymadı belki...

Mırıldanır gibi ekledi,

— Gelse o da...

Birden döndü gülerek, bir engeli aştığını kanıtlar gibi,

— Ben acıktım biliyor musun? dedi.

Garsonu çağırıp yiyecek bir şeyler söylediler. İçkilerini yenilediler. Yanında birileriyle Melih görünmese sevinci büyük olacaktı Refik'in. Emine'yi özlemle kucaklaması, öpüşmeleri batıyordu. Fuat'ı sorması bile... Refik'in elini de sımsıkı yakınlık gösterisiyle sıkmıştı. Boş sandalyeye ilişti. Yüz bulsa çöküp kalacak. Ben niye ısınamıyorum bunlara? Fuat'la, Emine'yle, birkaç kez çeşitli yerlerde birlikte yemiş içmişler, senaryo çalışmaları üzerine dostça konuşmalar yapmışlardı. Filme gösterdikleri yakın ilgiye bile, Fuat'a, Emine'ye bir şey dememişti ya, hep kızmıştı için için. Büyük ilaç patronunun Avrupa'daki öğreniminden solcu dönmüş oğluyla, Melihler arasındaki dostluk için Gündüz Ağbi'den duyduğu alaylı, acılı sözler de, bu yüzden olmalı, mutlulukla yankılanıp duruyordu içinde. Bunlar ilaç fabrikalarındaki durumun soruşturmalarla ortaya döküldüğü günlerdeydi. "İşte bizim sosyal demokratlarımız!" demişti. "Sarı sendika kurdurur fabrikasında, en düşük ücret öder. Kültür, sanat, spor gösterişleriyle de solcu aydınlarımızın uyuzunu kaşır... Biz bu enayilikten kurtulmadıkça..." İşlerine gelmiyor ki enayilikten kurtulmak!.. Solculukla ne ilgisi var? Ben daha önce de biliyordum bütün bunları. Ücreti ödenmeyen işçilerin, kapısında yarı aç beklediği Saffet Ağbi de öyle yutturmuyor muydu? Masasından da ayrılmıyordun. Başka yolum var mı film yapmak için?.. Herkesin bir gerekçesi var oğlum... Melihler de sinema kulübünü bu sanatsever solcunun yardımıyla... Onların kulüplerinin de içine ben... Solculuklarının da... İlaç fabrikasını yürüten, sırasında grevci işçilerle günlük sürtüşmelerde yüz yüze gelen de Melihlerin dostu bu solcu oğlandı. Sanatsever aydın görünümünü özenle koruyan ağbisinin babaerkil baskısından bunalıma düşermiş bazı. Vicdan azabı çekiyordur!.. Melihlerle bütünleşip gelişiyor bu uyanık,

para babası aileler!.. Senaryoya da ne güzel oturdu bunlar. Sen de Melihlerden öcünü alıyorsun böylece!.. Emine'ye takıldı birden. Daha yarısını yemediği bifteğini bırakıp gözleri bir noktada, dalıp gitmişti. Kaygıyla kendine gelir gibi toparlandı,

— Kalkayım ben, dedi... Bağışla Refikciğim, sıkıldım birden... Bilmiyorum...

— Yemedin...

— Yemeyeceğim...

Bir bunalımdan kaçar gibi toparlandı. Refik de neye uğradığını anlamamıştı. Kızın durulmuş görünümü yapaydı demek... Oynadı, beceremedi...

— Sen kal istersen, dedi Emine. Bir arabaya atlayacağım hemen...

Hesabı bile ödemeden Emine'nin peşi sıra çıktı. Onunla gitmeyi öyle istiyordu ki, diyemedi gene de... Elini sıkıp arabaya binerken gülümsemeye çalışan Emine'ye söyleyecek bir şey de bulamamıştı. Araba Beyoğlu gecesinde uzaklaşıp taksi kalabalığına karışınca içinde donup kalmış bir sürü sözcüğün ortasında, umarsız buldu kendini... Döndü ağır ağır, salona girdi, masaya oturdu. Emine'nin, karşısında boş duran sandalyesi, yalnızlığını gürültülü salonda acınası bir kimsesizliğe çevirmişti. Şimdi ne yapacağım? Kalk şu bara geç, iç içebildiğin kadar; Melihlerle çene çal! Narin döndü mü? Gidip holdeki telefonu açtı, yanıt vermiyordu. Birilerini görmek, bir yerlere sığınmak yakıcı bir susuzluk olmuştu içinde. Yok işte, bir damla su yok!.. Emine'yi mi arasam? Varmıştır, kız benden kaçtı!.. Kalkıp hesabı ödedi, çıktı Beyoğlu'nda yürüdü bir süre. Çevreye, gelip geçenlere boş boş bakıyordu. Yalnız ben mi? Herkes boş boş bakıyor birbirine! Sağlığımı mı yitiriyorum? Türkiye yitirmiş sağlığını; benim elimden ne gelir? Eskiden böyle miydi? Coşkuyla yapardık filmimizi... Film miydi yaptığın? Bunu hiç yapamıyorum işte... İyi kötü paramız da var... Emine nasıl yürekli sözler etti!.. Kaldı orda. Zavallı kız... Acılara direnmek kolay mı? Bitse artık... Ne bitse? Böyle değildim ben. Neyin

bitip neyin başlayacağını kesinlikle bilirdim. Her şey bulanık, her şey duman içinde şimdi. Üstüme bir şeyler çökmüş de kalkamıyorum sanki... Türkiye çökmüş üstümüze!.. Ezilip gidecek miyiz? Öğrendiklerimiz ne işe yarıyor? Ne öğrendin? Gerçekten, ne öğrendim ben? Kafasını saran dumanı dağıtmanın yollarını aranıp durdu bütün gece. Filme başlamadan dağılamaz... Ertesi gün yazıhaneye gelirken, gece pek az uyumasına karşın daha aydınlıktı her şey. Yalnızım; bu işi de yalnız başıma yürütmek zorundaydım. İlaç fabrikasını nerden bulacağım? İşçiler de yok... Ben işi bir toparlayayım, bakarsın Gündüz Ağbi gelir; ya da Emine'yle araştırıp bir yolunu buluruz. Emine'yi aradı. Annesi çıktı telefona; Emine sabah erkenden hastaneye gitmiş. Heyecanlandı birden. Bir şey mi oldu acaba? Ben de mi gitsem? Oda gelen gidenlerle dolup boşalmaya başlamıştı. Öğlene doğru Suna geldi. Senaryoyu almak için uğramış!.. Bu da nesi şimdi? Hangi filme senaryo okumaya kalktı bu kadın? Çekmecedeydi senaryo; yok dedi. Önce bir okumadan bir şey diyemezmiş!.. Kan beynine sıçrıyordu. Şu karıyı kov diyor şeytan!.. Orospunun kulağını bükmüşler belli ki... Kimin adına akıl dağıtıyorsa, piyasada bir de akıl hocası türemiş diyorlardı! Gidip ona danışıyorlarmış, kendine güvenemeyen bir sürü ünlü. Eczanede yıllar önce kalfadan duymuştu; fareler yeni bir yiyecek bulunca yemezler, beylerine götürüp gösterirlermiş önce. Bizim farecikler de Yeşilçam'ın lağım sıçanına götürüyorlar demek!.. Senaryoyu olur olmaz okutmayın deyip durmuştu Gündüz Ağbi; bu karıya vermemek gerek işte. Şakaya vurdu gene de,

— Tasalanma, fıstık gibi bir karıyı oynuyorsun, dedi...

— Bırak bu ağızları, dedi Suna. Senin fıstıklarını biliyoruz biz!..

Bir şey diyemedi Refik. Bildiği fıstıklarım neymiş benim? Neye dokundurdu bu şimdi? Kahve bile içmeden kalktı Suna. İşi varmış. Bir ara uğrayıp alırmış senaryoyu. Alırsın!.. Uğramadı o da. Beş gün kadar sonra telefon etti bir akşamüstü.

Refik'i eve çağırıyordu. Senaryoyu alıp gelirse, hem bir şeyler yerler, hem de konuşurlarmış... Başka bir gün, dedi Refik. Bu akşam verilmiş sözü vardı! Yarın da...Yarın da, öbür gün de, daha sonraki günler de hep aynı tıkanıklık içinde bekleyip durdu umarsızca. Hiçbir şey yürümüyor, işler olduğu gibi duruyordu. Fuat da iyi değildi. Hastaneye gitti birkaç kez. Emine'nin durgun, bitkin yüzünü gördükçe söyleyecek söz bile bulamıyordu. Fuat'ın yanından hastanenin bahçesine inip bankta sessiz oturdukları bir gün,

— Fuat'ı dışarı götüreceğim, dedi.

Anlamamıştı önce. Dışarı mı? Yaa, sokağa çıkaracak!.. Günlerdir gene dalgın, bilinçsiz gibiydi Fuat. Ara sıra kendine gelir gibi oluyor, gene dalıp gidiyordu.

— Beyinde vertex denen bölgede hematom olabilirmiş. İki beyin arasında falx denen zar var. Orada kan pıhtılaşması... Ankara'da, Hacettepe'de bir aygıt varmış, götürüp ona sokalımmış!.. Beyin tomografisi diyorlar...

Sessiz durdu bir süre,

— Güvenim kalmadı buralara, dedi.

Doktorlar büyük ilgi, yakınlık gösteriyorlardı. Yetmiyor demek... Bir de aygıt sorunu çıkmıştı. Kesin kararını o gün verdi Emine; Fuat'ı Londra'ya götürecekti. Tanıdıkları bir doktor varmış orda, önemli bir hastanede. Tomografisi, bakımı, gerekirse ameliyatı orda yapılacaktı. Ertesi gün girişime geçti hemen. Önce para sorununu çözmek gerekiyordu. Film ortaklığındaki paralarını, fazlasıyla çekebileceklerini anımsattı Refik. Emine karşı çıktı, film işi duramazdı. Refik yürütmeliydi onu!.. Sorunu çözebileceğini sanıyordu. Sağa sola başvurdu, Ankara'ya gitti geldi bir günlüğüne, ablasıyla annesiyle de konuşmuş olmalıydı, parayı toparladı sonunda. Refik kendini nasıl beceriksiz buluyordu. Film işlerini o yürütecekti!.. Emine'ye güvence de veriyordu sırasında!.. Yürürlükteki sinema düzeni içinde, yitip gidecek değildi ya... Yitip gidecek değildi de bir yere de gidemiyordu. Şahin Doğu'yu ara, demişti

Emine. Aradı. Ancak üçüncü arayışta bulabildi otelde. Eylül başında oradayım dedi Şahin. Bakarız, dedi. Sendikalar sorunu çözülse. Bir de çalışabilecekleri ilaç fabrikası. Kim verecek fabrikayı? Şahin bulur bir yolunu. Ya da Fahrettin... Gündüz Ağbi dönse, onun da geniştir kolu kanadı... Geçip gidiyordu günler. Narin aradı daha önce de aramış iki kez. İzmir'e gidip gelmiş. Günleri doluymuş. Ne vakit başlıyor, diyordu. Yola çıkmanın evecenliğiyle konuşuyordu gene; Edirne'ye gidiyorlardı bir haftalığına. Film işine girmek isteyen bir zengin armatörle olduğu dedikoduları yayılmıştı piyasada. Eve de çağırmıştı Refik'i. Sözünden dönmediğini kanıtlamaya çalışıyor... Emine için de pasaport, bilet, rapor, yol var. Yalnız, yazıhanede beklemekten bunaldığı bir akşamüstü, güzelce bir figüran kadını taktı yanına, eve çıktı. Her şeyi, mutsuzluğunu bile unutma çabasındaydı. Kadının becerisinden ne alabilirse onu alacaktı. Geneleve gider gibi... Bir saat sonra dönmesi gerekmiş Safiye Hanım'ın da; çocuğunu getiriyorlarmış. Nerden? Ne bileyim nerden... Belki numara yapıyor karı. Öyle durumu yok, zavallının biri. Yolun en güç bölümünü aşıp da yitti yitecekti ki, merdivenlerdeki ayak sesleriyle donup kaldı. Emine bu. Kapı çalınıyordu. Onun çalışı, zile dokunup bırakır... İçi dışı buz kesilmişti. Kadın da korkuyla çekilip kaldı. Ne yapacaktı şimdi? İçgüdüsüyle (Denemeleriyle belki de...) kadın fırladı hemen, sandalyedeki giysilerini toparlayıp yandaki tuvalete geçiverdi. Kapıyı örtüp kilitlediği duyuldu. Kapı bir kez daha çalındı. Karışık bilmeceyi daha çözememişti Refik. Ya dönüp giderse. Gitsin!.. Niye gitsin? Gelip görsün ne bok yediğini!.. Utanacak hiçbir şeyim yok. Öç alır gibi kalktı, gidip açtı kapıyı. Allah senin belanı versin Serdar gibi... Filmlerde aptal seyirciye oynadığımız en ucuz oyunu kendimize oynadık.

— Dü... dü... dün de uğradım Ağbi. Yoktun...

Yoktum. Seni mi bekleyecektim? Yazıhaneye de gelemiyormuş. Hem polis izliyormuş, hem de o itler peşindeymiş... Kü-

çük terasa çıkardı Serdar'ı. Gidip Safiye Hanım'ı evine yolladı. Söyle bakalım, ne olup bitiyor?

— İ... i... i... işler kötü Ağbi...

Biz bilmiyoruz sanki de... Son günlerde iyice yoğunlaşan basının günlük konusu kıyımları, kırımları sıralamaya başladı Serdar.

— Si... si... si...

Sizin de peşinizdeler Ağbi, uyanık olun, diyor. Nasıl uyanık olacağım? Çevresini kuşatan tatsız olaylar zincirini kırmada yararlı oldu uyarı. Unutuyordum nerdeyse. Ölüm var!.. Para verdi Serdar'a. Ara sıra uğrayıp gerekirse kâğıt yazıp bırakmasını söyledi. Filme ne vakit başlıyorsunuz ağbi? Ne bileyim? Filmin de içine... Gözleri parlıyordu Serdar'ın film derken. En önemli sözü de sona bırakır!.. Eczaneye bomba atan itleri, el altından büyük bir holding besliyormuş. Hepsini tekeller besliyormuş ya... Mecidiyeköy, Levent'te bir bölge bunların elindeymiş. Hemen aklına Emine gelmişti Refik'in. Köpeği öldürdülerdi. Bu oğlan politikaya batmış, beni de çekmeye çalışıyor... Batma sen de!.. Yöresine kuşkuyla bakmaya başlamıştı artık. Beyoğlu'nda yürürken de peşimdeler mi? Evimi saptamışlardır. Değiştirecek miyiz? Kolay da!.. Yazıhanede annesinin mektubunu buldu ertesi sabah. Anamur damgalı. Evecenlikle yırtıp açtı zarfı, okuyunca yüreğine acı çöktü; için için ağlamaklıydı mektup. Şem'i Bey iyi değilmiş. Ankara'da kalmak istememiş. Sonu geldi demek. Keşke hiç tanımasaydım. Her bağlılık bir yerini kanatıyor insanın. Yazıhanede dalıp gitmişti ki kapı tıkırdar gibi oldu. Birileri vardı sanki. Kulak kabarttı hemen, gidip açtı kapıyı, kimse yoktu merdivenlerde. Birileri fırlayıp alt kapıdan çıktılar gibi. Kuruntuya mı başladık?.. Biraz sonra yorgun argın Emine geldi. Sonunda her şey tamamdı. Fuat'ı yarın eve çıkarıyorlardı. Odayı boşaltmaları gerekiyormuş. Cuma'ya da yolcuydular. Birbirlerine söyleyecek her şeyi tüketmişler de kalakalmışlardı sanki.

— Bir neskafe yapayım mı?

— İçerim...

Mutfaktan kaynar su, kahve takımlarıyla geldiğinde telefonda birileriyle konuşuyordu Emine. Sudan bir iki sözle kapattı. Her vakit oturduğu koltuğuna geçip kahvesini yudumlamaya başladı aynı suskunlukla. Son yudumu alınca da fincanı bırakıp kalktı.

— Yemeğe gidelim mi?

— Hayır, dedi Emine. Eve gidip, uyumak istiyorum. Hoşça kal!..

Onsuzluğa alışmam gerek! Uzaklara gidiyor. Emine'nin merdivenlerde biten ayak sesleriyle birlikte bir şeyler arandı odada. Yoktu. Kimsesizliğini umarsız biçimde duyurmak için uğrayıp gitmişti Emine! Gidip ben de uyuyabilsem onun gibi. İçinde bir kazıntı vardı. Bir şey yemek istemiyordu. Telefona baktı. Çalsa şu, biri arasa. Kim? Emine mi? Onu yok say artık, Londra'ya gidiyor. Ben niye gitmiyorum? Nasıl gidersin? Görevlisin!.. İlaç Dosyası filmini... Bizim yıkılmış eczaneyi niye çekmiyorum? Ondan başlayayım!.. Çıktı yazıhaneden. Tarlabaşı'na indi ağır ağır. Caddeyi karşıya geçip yürüdü. Kapısına çivilenmiş karatahtalarla eczane duruyordu alt sokakta. Varsın biraz geciksin film; Gündüz Ağbi gelince, eczanenin bombalanması olayını da koruz. Grevde fabrika kapısında çiğnenen ilaç işçisini de. Çocuğun daha önce de yolunu kesmişler Kuştepe'de. Bu kaynayan kazanda her gün ne öyküler oluşuyor!.. Senaryo bir ayda eskidi. Eskir mi hiç?.. Temeli öyle sağlam ki... Sokağı dönüp de dağılmış çıban görünümüyle eczane, karşısına dikiliverince durup baktı bir süre. Karatahtaların ardındaki parçalanmış tezgâhta Fuat'ı değil, Zühtü Bey'i görüyordu. Ermeni kızıyla sevişen eczacıyı, biraz da alayına, Refik demişti, filme koyalım diye. Niye Ermeni olacaktı? Ermenilere düşmandır. Fuat, Zühtü Bey'e Yahudi kızı diye anlatmış. Kulaklarını dikmiş hemen Zühtü Bey. Kaşlarını kaldırıp yan yan bakışını yapıyordu Fuat. Öylesi yaşam dolu adam, yatağa çakılmış, kımıldamadan yatıyor... Zühtü Bey filme giremedi so-

nunda. Girecek nesi var dangalağın?.. Karşıda kara kara bakan eczane, Zühtü Bey'i, Fuat'ı değil, babasıyla kapıştığı anda, çığlık çığlığa saldıran Makbuş'u anımsattı birden. Evlerinin içinde yıllar yılı sessiz köpek bağlılığıyla dolaşan Makbuş, ürpertiler veren kara karga gibiydi bu eczane leşinde. Zühtü Bey'in kadınları... Onun dediği gibi başkalarıyla düşüp kalkmış mıdır annem? Duygulu kadın o, öyle rastgele birileriyle yatamaz... Sen duygusuz musun, nasıl yatıyorsun? Kadınlar başka... İşte bu, Zühtü Bey'in kafası... Emine'yle karşılaşıp Kasımpaşa'ya indikleri ara sokak boyu yürümeye başlamıştı. Her şey anlamsız geldi birden. Sanki hiç olmadı öyle bir şey!.. Karanlıkta öpmedim onu! O gece evlerine gidip yatmadık! O ki böylesine silinip gidecek, yaşanmasının ne anlamı var? Silinip gitti mi? Niye bu sokaklarda dolaşıyorsun öyleyse? Ne bileyim? Saçma! Çıkıp Pasaj'da bir şeyler yedi, bira içti. Yaptığı her şey, giderek bütün çevre, öylesine boş görünüyordu ki, yorgun bile değildi. Yitirmişti, aradıklarını da bulamıyordu bir türlü. Taksim'e çıkayım, birileri vardır kahvelerde. Divan'da belki.. Parmakkapı'ya yürüyordu ki, Temel çıktı yandaki bir handan, Ağbim, diye boynuna sarıldı. O da onu arıyormuş. Yazıhaneye uğramış, bulamamış. Eve gelecekmiş. Başıma bir bokluk çıkaracak gene!..

— Nikâh tanığım olacaksın Ağbi!..

Demedim mi? Gülmeye başladı Refik. Seni de kafese sokuyorlar sonunda. Öyle Ağbi... Ne vakit? Perşembe on yedi'de. Beyoğlu Evlendirme'de...

— Akşama da bizde yemek yiyeceğiz Ağbi, bugüne dek bir kez olsun çağıramadık; çok ayıp ettik, diyor Nazmiye.

Koluna girip Taksim'e kadar çıkardı Refik'i. Piyasa çok karışıkmış. Herkesin gözü de Refik'in üstündeymiş!.. O ilaç filminden başka film mi yok ağbi? Narin'le patlat bir film, bu puştlara da ders olsun? Orospu çocukları tutturmuşlar, sen film yapamazmışsın. Ulan ibneler, dedim... Refik'in alışıp kanıksadığı bu sözler, içindeki boşluğun bir parçasıydı artık.

Çok film varmış bu yıl. Uçurumdan Dönenler, Yumruğumun Hakkı, Ateşli Kadın, Bıktım Bu Hayattan, Sevmeden Ölünür mü? Bizim sandıkçı Rıfat vardı ya, dalga geçerdik hani. Sandıkçı. Neriman'ın Neşesi diye bir film yaptı Ağbi... Neriman'ın Neşesi... Biraz porno, İzmir'de kapalı gişe... Sonra hani... Taksim'de ayrıldıklarında kulakları zonkluyordu. Gezideki kahvede oturup bir gazoz içti. Gelip geçenlere baktı. Eve gidip uyumak en iyisi... Olur mu? Bir şeyler yapmam gerek... Perşembe'yi güçlükle buldu. Hemen de hiç çıkmadı evden. Bir kez yazıhaneye uğradı, mektup filan baktı. Birkaç senet ihbarnamesi gelmişti bankalardan. Negatifler için vermiştik. Daha var süresine. Eastman-color negatifler kutularda bekliyor. Beklesin! Stokçularla tefeciler zengin olur bizim sinemada! Vuran vurdu; şimdi hepsi büyük kurt. Beğenmediğimiz Ferrania'yı bile karaborsa arattılardı bize. Or-wo, Fuji, Agfa istediğin kadar şimdi. İşletmeci Kel Sabri bıyık altından sinsi sinsi gülerek dalga geçerdi: Aman sakın Ferrania kullanmayalımmış!.. Keşanlılar gişeye soruyorlarmış, bu film Ferrania'yla mı çekildi diye! Kapıdan dönüyorlarmış Ferrania'ysa!.. Kimler gelip geçti bu piyasadan be!.. Perşembe Bap'da yemeğini yiyip yazıhaneye gelmişti ki telefon çaldı. Açtı, alo, alo, ses yok!.. Kapattı. Biraz sonra gene çaldı. Açtı, gene ses yok. Telefon mu bozuk? Kapatıyordu, yılan ıslığı gibi bir ses telefonda: "Hazır ol, yakında öleceksin, puşt komonist!.." Ağzını açmaya kalmadan tak diye kapandı telefon. Alıcı upuzun düdük sesiyle elinde kalmıştı. İlk günkü kadar olmasa da sarsılmıştı gene de. Toparlanmaya çalıştı. Şimdi şimdi kızmaya başlamıştı, niye herife bir şey diyemedim, diye. Kaldı mı? Tak diye kapattı, orospu çocuğu. Hep aynı ses. Kalktı, yürüdü odada. İyi oldu gibi! Kendime geleyim diye sarstılar!.. Bir nescafe yapıp oturdu koltuğa, yudumlarken düşünmeye başladı. Bunlar beni (kimler bunlar?) ciddi ciddi öldürecekler mi, gözdağı mı veriyorlar? Niye peki? Bu filmi yapacağım için mi? Yapamıyoruz da... Bilmiyorlar mı? Yazıhanenin ıssızlığı içinde ürktü birden.

Şimdi içeri dalıp üstüme kurşun yağdırsalar kımıldayamam bile... Serdar, tabanca ister misin? demişti. En iyi tabancalar Şahin Doğu'da varmış diyorlar. Gelince bir konuşmalı. Onun gelmesine de... Kalkıp telefonu çevirdi, bekledi. Emine'nin sesiyle alacalı bir yel esti içinde. Ses çıkarmadı önce... Alo!.. Alo. Alo. Ne güzel geliyor...

— Merhaba!.. dedi.

— Haa, sen misin? Ben de şeyler sandım. Dünden beri üç kez o pis herifler...

Demek onlar da... Bilmiyor muydun? Fuat iyiymiş. Yarın akşam gidiyorlarmış.

— Sen gelmeyecek misin? dedi Emine. Fuat seni sorup duruyor. Kaç kez aradık, yoktun...

Temel'in nikâhı var demedi, işlerim var, dedi. Akşama diyecekti. Akşama da yemek çağrısı...

— Gece uğrarım. Belki de yarın sabah... Sizi yolcu ederim...

— Gece gelme, dedi Emine. Sabah da...

Duraladı...

— Sen bilirsin, dedi çekingen bir sesle. Öğleden sonra gel istersen... Gece korkuyorum... Bizim buralar...

Sizin oralar, bizim buralar sanki çok ayrı da... Bu orospu çocukları her yerde kol geziyor. İyi gelmişti bu telefon konuşması. Emine'nin sesi kalın bir toz örtüsünü üfleyip atmıştı üstünden... Gergindi içi; yılgınlık denemezdi buna. Denir mi?.. Şöyle bir esip geçen ölüm ürpertisiyle bir an sallanıveriyorsun, o kadar... Öleceğine de inanmıyordu. Filmlerde kaç kez kimleri öldürdük biz!.. Beni de öldürsünler bakalım!.. Beşe doğru caddeyi çıkıp da Tünel'e yürürken yanına yöresine baktı şöyle, peşinde dolaşan birileri var mı diye. Evlendirme dairesine girdi; insanlar omuz omuza, Temel'in gözü kapıdaydı. Elinde kocaman gelin çiçekleriyle Refik'i görünce bir sevinçle kalabalığı yarıp geldi, boynuna sarıldı.

— Korktum Ağbi, gelmeyecen diye...

— Ayıp ettin, dedi Refik. Beş değil mi? Daha yirmi var...

Nazmiye Hanım, sade, kara nikâhlık giysileri içinde bayağı güzel kadın. Saygılı, terbiyeli de... Refik'in yüzüne bakarken kızarıyor gibi. İki ışıkçı ile yapım görevlisi Lütfullah çağrılmış. Bir de Nazmiye Hanım'ın berber arkadaşı, Pakize diye çıtı pıtı bir kız. Abdullah Nazmiye Hanım'ın tanığı oldu, Refik Temel'in. İmzayı basıp kumarbaz, esrarkeş Temel'i bizim cici anneyle evlendirdik sonunda! Sözü varmış Nazmiye Hanım'ın Telli Baba'ya gidildi bir taksiyle. Refik'i bırakmadı Temel. Ötekiler kaldılar. Pakize, gelinin bir yanına oturdu. Refik şoförün yanında. Güleceği geliyordu. Boğaz'da gitmenin tadı var gene de... Telli Baba'ya Nazmiye'yle Pakize girdi; Temel'le Refik, yukarda gazinoda oturup bira içtiler. Anlatıp duruyordu Temel. Hiç kimseyi çağırmamış nikâhına. Bir sürü puşt! Bir de yukardan bakarlar adama, sanki bir bokmuşlar gibi!.. Gene dellenmişsin Temelciğim!..

Nazmiye, gidelim diyor Ağbi... Buralarda hayat yok bize... Almanya'ya gidelim diyormuş Nazmiye. Orda ikimiz birlik olup çalıştık mı diyormuş...

— Peki, sinema?

— Ağbi sinema tamam da... Bir ev, dükkân mükkân bi şey alıp şöyle...

Sonra... Nazmiye'ye söylememiş ya, o gene gelip burda, ara sıra filmlerde... Anladım Temelciğim!.. Temel de gülüyor yan yan... Ben de gidemem bir yere Temelciğim!.. Eve döndüklerinde masa donanmış bekliyordu. Annesi de iş bilir kadın olmalı Nazmiye'nin; o düzenlemiş. Küçük oğlan gelip ellerini öptü, sonra görünmedi. Zühtü Bey'in elinden alınan mutluluk dünyasında kendisiyle ilgili bir şeyler aranır gibi odaya, duvarlara bakıyordu Refik. Ne kadar uzaklarında kalmıştı bütün bunlar. İmzalayıp çatı altına sığınacaksın bir kadınla!.. Sonra? Bu zavallı Nazmiye'nin kim bilir ne düşlerle yakalamaya çalıştıklarını bir bir vereceksin. Dün Zühtü Bey'di bugün Temel... Dün annemdi, sonra Lena, sonra Nazmiye... Acının türlerini sayar gibi. Bir de kadın olmanın ayrıcalıkları var!.. Daha bir

sürü kadınları oldu Zühtü Bey'in... Senin de... Benim mi? Emine iyi ki evlenmedi benimle! Kimseyle evlenmez o. Evlenseydik bitmişti belki de. O da biliyor bunu. Beni seviyor mu? Ne aptalca soru... Gece on'a geliyordu, çıktı Temellerden. Dördüncü kadehi doldururken gözleri kaymıştı Temel'in, durulur mu? Zühtü Bey amca diye ağlamaya başlar şimdi!.. Bu rakı beni de çarpıyor bazı. Aynalıçeşme'den Tepebaşı'na yürürken geçen bir taksiye atladı. Levent'e gelinceye kadar Nazmiye Hanım'ın şölen sofrasındaydı kafası. Çirozları, kıyılmış lakerdaları Temel'in tabağına özenle koyan Nazmiye Hanım'a, Temel'in, Refik'e gösterir gibi gözlerini iki yana kaydırarak bakışı –bir gözü de Pakize'de hergelenin!..–, sevecen bir acıma uyandırmıştı içinde. Çekmeye kalksam böyle oynayamaz!.. Emine de bana özen gösterecek şimdi! Gerçekten de korkmuyorum. Filmlerde korkuyorum, diyen ölür sonunda!.. Ben ölmeyeceğim. Karanlık sokağa sapıp da kapıda durunca parayı çabucak ödeyip çıktı arabadan. Şoför de tedirgin gibiydi, hemen gazladı. Üst kattaki odalarda ışık vardı. Bahçe kapısından girerken eski günlerde köpekten nasıl korktuğunu anımsadı. Arka bahçeyi dönüp Muço atılacak şimdi! Sokakta birileri mi var? Demir sürgü sesiyle kapı açıldı. Emine, tam düşündüğü kaygılı yüzüyle içeri aldı Refik'i. Kapıyı sürgüledi.

— Gir!.. Gir!.. dedi. Belalarını versin!.. Biraz önce silah sesleri geldi gene...

Ses çıkarmadan Emine'ye baktı,

— Merhaba, dedi. Nasıl Fuat?..

— İyi. Sevinecek... Çık sen, geliyorum...

Merdivenleri gösterip odasına doğru yürüdü. Nereye çıkacağım? Elinde kitapla hemen döndü Emine,

— Fahriye Hanım, okuyacak bir şey dedi de...

Kapağından tanıdı: *Kaçakçı Şahan*. Merdivenleri konuşmadan çıktılar. Odaya girdiklerinde Fahriye Hanım, hastabakıcı kadın, ilaç vermiş olmalıydı, komodin üstündeki su bardağını, ilaç şişelerini düzeltiyordu. Fuat'ın yüzü bir gülümseyişle ışıyı-

vermişti. Başucundaki gece lambasından dağılan yumuşak ışık odanın sessizliğinde daha da sıcak yapıyordu bu gülümseyişi.

— Hoş geldin, dedi.

Belli belirsiz çıkmıştı sesi. Gözleri kuytulaşmış, yüzü iyice süzülmüş. O kuytulaşmış gözlerdeki dik başlı parıltı doğrudan insanın yüreğine yansıyor... Gülümsemeye çalıştı,

— İyisin!.. dedi Refik...

Karyolanın biraz uzağında, ayaktaydı. Hastalık bulaştırılmasın, diye kimsenin sokulmasına izin vermiyordu Emine.

— İyiyim!.. Galaya buradayım... Filmi bitir...

Gülümseyip gözlerini kırpıştırıyor. Saçları daha mı seyrelmiş?

— Açılış konuşmasını sen yapacaksın...

Gözlerini gülümseyerek kırpar gibi yumup onaylıyor... Mutlulukla fısıldıyor gene.

— Hep birlikte... diyor.

Bir şeyler daha diyecek. Dudaklarında bir titreme beliriyor birden. Sakın, sakın Fuatcığım... Sen ağlayamazsın... Kimse iyi oynayamıyor artık.. Tökezler gibi olmuştu.

— Hadi, tamam, diye Emine yaklaştı birden... Yorma kendini... Yarın çene çalarsınız!.. İğneni de yapalım... Bir güzel uyu bu gece...

Havayı dağıtmak için ustaca bir şaklabanlıkla sıralanmış sözler Refik'in de toparlanmasına yaradı. Bir karaltı çökmüş gibiydi Fuat'ın yüzüne. Gözlerini kapatmıştı. İğreti maske bu; asıl yüzü bu olamaz!.. Odadan çıkıp da merdivenlerden inerken gözlerinin önünden atmaya çalışıyordu o maskeyi. Odaya girince gördüm Fuat'ı; gülüyordu; sonra gülerek uyudu!.. Galaya gelecek. Çok da güzel konuşur... Peşi sıra Emine de inmişti. Odasına götürüp ışığı açtı.

— Fuat'ı yatırıp gelirim bir ara, dedi... Hemen yatmak istersen; bak burda...

— Hayır, uykum yok...

Çıktı Emine. Yukarda umutla yatan adama film için verdiği sözün yükümlülüğünü bütün ağırlığıyla bu sessiz odada du-

yumsamaya başlamıştı sanki. Güçsüzlüğünün acı yazgısıyla baş başa, odanın ortasında durup kaldı bir süre. Raflardaki kitaplar, duvarlardaki resimler, irili ufaklı yastıklarıyla divan, Emine'yle ilk gün dinledikleri, şimdi çok derinlerde kalmış Ruhi Su türküleriyle belirip ağır ağır ortaya çıkıyordu. "Kulakta mengüç küpeler –Bi bir yandan bi bir yandan.." Emine'nin karanlıktaki öpücükleri bir de... Fuat'a bomba attılar, yitip gitti her şey!.. İlaç Dosyası da kapandı! Şimdi yeniden bulmaya çalışıyoruz!.. Bulantı vardı içinde. Çıktı odadan. Koridorun ucundaki tuvalete gitti. Lavaboya eğildi; tükürdü, ağzını çalkaladı. Döndüğünde Emine, elinde cin tonik bardağı tabureye ilişmişti odada.

— Yapayım mı sana da? dedi.

— İyi olur...

Bardağını tabureye bırakıp çıktı Emine. Gidip aldı bardağı, içinde küçülmüş buz parçasına baktı. Eriyip gidecek. Tadı kalacak içkide. Bir yudum aldı. Öyle iyi gelmişti ki, yudumladı üst üste. Emine geldiğinde bardağı yarılamıştı.

— Bekleyemedin mi?

Bekleyemedim... Elinde içki bardağıyla kendini duvar dibindeki koltuğa yorgunca bırakmış Emine'ye baktı. Halkalanmış gözleri, bir yerlere takılı bakışlarıyla, itelemeye, kovmaya çalıştıkça yaşamına yerleşmiş bu kadın niye bu kadar uzaklarındaydı? Seviyor mu Fuat'ı? Yoksa acıma mı? Ya bana da acırsa...

— Hadi sağlığına!..

Sağlığıma mı? Yaklaştı, kadehini uzatıp çın diye vurdu Emine'nin kadehine. Gece yarısı sessizliğindeki odada bu minicik çınlama yankılanıp duruyordu sanki. İçmemişti, elinde kadehiyle, içkisini yudumlayan Emine'ye bakıp duruyordu öylece. Emine de, bardağı elinde, gözü gene tedirginlikle bir yerlere takılıyor gibiydi. Biraz sonra çekingen bir sesle aldı yavaşça,

— Biz yarın, dedi... Yarın Fuat'la biz...

Bir saldırıya karşı koyar gibi birden kesti Refik,

— Yarından söz etme, dedi. Lütfen lütfen söz etme yarından...

Bağırmayla yalvarma arası çıkan sesine kendi de şaşmıştı. Sanki bilmiyorum da yarın ne olacağını!.. Soluklandı. Elindeki içki kadehine baktı, atar gibi bıraktı yandaki rafa. Emine ürkek, sinmiş gibiydi. Kaygılı, tedirgin bakıyordu. Yoo, acıyarak bakıyor işte!.. Tutamayacaktı. Sırtını dönüp kitaplara bakıyor gibi kalmaya çalıştı. Gene olmuyordu. Omuzları hıçkırıkla sarsılınca iyice ürküye kapıldı. Derince soluklanır gibi içini çekti; gözlerini tavana kaydırdı bir süre toparlanmıştı artık, tutabiliyordu kendini. Şimdi ne vardı da... Hiç, ağlasam bari... Emine'ye bakamıyordu. Yarım dönüp yandaki tabureye ilişti, gene kendini bile şaşırtan bir sesle,

— Yapamayacağım ben bu filmi, dedi. Ne diye aldatıyoruz kendimizi?.. Sen de biliyorsun!..

— Yo, bilmiyorum ben...

Öylesine bir kızgınlığa kapılmıştı ki... Bilmiyor musun? Döndü birden,

— Bilmiyorsun demek? dedi bağırır gibi.

Bu ölçüsüz tepkiye şaşalamış bakıyordu Emine. Gözlerimin kızarıklığına bakıyor! Ağladığımı bilmiyor sanki! Söyleyeceği sözleri bulamıyordu bir türlü. Emine'nin üstüne dikilmiş kaygı dolu bakışlarıyla kızgınlığı da solup gitmişti. Gözleri yanmaya başladı gene.

— Gücüm kalmadı diyorum sana, dedi. Niye anlamıyorsun? Yitirdim...

Doldu dolacak duraladı.

— Sen de bıraktın, dedi yavaşça. Benim de bu kadarmış demek... Bilmiyorum ki... Kimse kalmadı... Yarın siz de... Şimdi yarın... Siz de...

Getiremiyordu bir türlü. Beni bırakıp gidiyorsun diyemiyordu. Boğazına takılan hıçkırıkla sendelemiş gibiydi... Sonunda umarsızlıkla ellerini yüzüne kapadı, hıçkırıklarını

bastırmaya çalışarak kesik solumalara bıraktı kendini. Niye ağladığını anımsamıyordu artık. Günlerin, ayların üst üste attığı kördüğümler. İçinde birer birer çözülüyor, kopacak gibi gerilmiş sinirleri, akıp giden gözyaşlarıyla yenilip gevşeyiveriyordu. Birikmiş ağılarını akıtıp kendini onarır gibi içine kapanmıştı sanki. Bütün gövdesinde bir ürperti dolandı. Beklediği gelmişti!.. Emine'nin eliydi. Omuzundaki minicik eli gibi sevecen, çekingen, biraz da titrek bir sesle,

— Ne oluyorsun Refikciğim? diyordu. Ne yapıyorsun sen?..

Yakıcı bir özlemle beklediğini buluvermişti sonunda. Tutmaya çalıştı kendini.

— Bilmiyorum, dedi bilinçsiz mırıldanır gibi. Bilmiyorum. Bağışla beni... Gülünç buluyorsun...

Minicik eliyle bileğinden tutup yavaşça sarstı Emine,

— Bırak şimdi bu saçma şeyleri, dedi yalancıktan tersler gibi. Konuşalım... Sinirlerin bozuldu senin de... Hangimizde sinir kaldı?.. Bak dinle...

Birden dönüp yaşlı gözlerini o coşkulu görünümüyle Emine'nin gözlerine dikti,

— Neyi dinleyeceğim? dedi. Bugüne kadar seni dinledim hep. Yarın yoksun artık. Sen beni hiç dinlemedin mi?.. Seni seviyorum, seni istiyorum ben... Yapacağımız film senden ayrı bir şey mi benim için?.. Yarın...

Dudakları titredi gene, Emine'nin gözlerinden, dağınık yüzünden de bir ürpertinin karaltısı akıp geçti birden. Beceriksizce aranıyor, bir şeyler bulup diyemiyordu sanki. Yanakları daha gölgeliydi. Belli belirsiz bir kımıltı, kırmızı etli dudaklarına dayanılmaz bir çekicilik veriyordu. Perçemi aralanmış, geniş alnı... Gözlerini tutkuyla dikmiş Refik'in uzanıp kollarından tutmasına direnemedi. Göğsüne çekmesine karşı koyar gibi oldu; boşunaydı o da... Ateş yüklü dudaklarını karşılıksız bırakamazdı artık. Soluğu kesildi kesilecek kurtulabildiği bir ara,

— Yapma, diye mırıldandı...

Bir iki kez bitkince yineledi sözcüğü, sonra yitirdi... Bir çılgınlıkta eriyip gitmeyi yaşıyordu Refik. İlk kez tanıdığı, bugüne dek tanıdığı tek mutluluğunu yaşıyordu! Kazanmıştı. Avuçlarında kabaran göğüsleri, yuvarlacık kalçaları, soluyan kıpkızıl dudaklarıyla Emine de paylaşıyordu bu mutluluğu!.. Kollarında sımsıkı divana götürürken bir şeyler fısıldayacak gibiydi ki bırakmadı Refik, örttü hemen. Düştükleri divanda da, gene bir soluk arası, iniltiye benzer belli belirsiz sözcükler... Ne olursun mu diyordu?.. Duydu mu? Yo, duymadı... Ona öyle geliyordu belki de... Niye desin? Sözcüklerin işi bitti artık. Kalçalarına takılı incecik bez parçasını sıyıracaktı ki sendeler gibi oldu birden. Hiç beklemediği biçimde sert bir dirençle karşı koymuştu Emine. Çözümsüzlük içinde sallanıp kalıverdiği bir anda da birden çekti kendini.

— Bırak! diye bağırdı tıkanır gibi bir sesle...

İki eliyle göğsünden iteleyip soluk soluğa yineliyordu,

— Bırak!.. Bırak diyorum...

Demesine gerek de kalmamıştı artık. Gevşeyiveren kollarından kendini bir çekişte kurtarmış, kırılıp dökülmüş sinirleriyle etten bir külçe gibi Refik kalmıştı divanda. Fırlayıp kalktı Emine. İki eliyle saçlarını toparlıyor, ötesini berisini sinirli sinirli çekiştirerek kendine çekidüzen vermeye çalışıyordu. Tiksinir gibi mırıldandı birden,

— Hayvana döndük...

Kendine gelemiyor gibiydi bir türlü... Uzanıp raftaki cin tonik bardağını aldı, avucuna boşalttı, iki eliyle alnına, şakaklarına, boynuna sürdü çabuk çabuk... Soluğunu boşaltıp güvenle duraladı. Divanda doğrulmuş, kımıltısız bakan Refik'e kapkara bir bakışla döndü,

— Yarın sabah lütfen git burdan, dedi...

Kapıya yürüdü, çıkarken:

— İyi geceler, deyip kapattı kapıyı...

Refik, gözleri kapıda, devinimsiz kaldı bir süre, sonra yaşama döner gibi kımıldayıp doğruldu; düşünüp algılamaya çalıştı olup bitenleri. O olağanüstü düşten bu pis gerçeğe nasıl

geçeceğini araştırır gibi duralayıp çevresine bakındı bir iki. Toparlanması gerekti. Çiğnenip örselenmiş duygularıyla artık kaskatıydı içi. Kalktı, birkaç adım atıp ağır ağır gezindi. Odada, derinlerden gelen bir köpek sesiyle bir şeyler anımsamış gibi durup bakındı gene. Her şeyin başlayıp her şeyin bittiği bu odada boğulacak gibi oldu birden; tavan, duvarlar, bütün eşya üstüne yürüyordu. Bir çullanırlarsa acımasızca... Emine'nin bunlar... Sandalye üzerindeki ceketini alıp dar attı kendini kapıya. Koridoru koşar gibi geçti. Demir sürgüyü çekip açtı, çabucak çıktı, kapıyı kapatıp sokağa fırladı. Köşeden gelen ışığın alacasındaki sokak kimsesiz, bomboştu. Bir uçtan bir uca yıldızlarla işlenmiş bir yaz gecesinin serin yalnızlığı yaprak hışırtılarıyla kımıldıyor gibiydi. Derin derin soluyarak yürüdü bir süre. Gül kokusu vardı havada. Yanık yanık gül kokusu... Aranıyordu. Sabahı nasıl beklerdim o odada? Bu esintili yollarda başıboş... Kaskatı kaldı. Duvarın dibinde tam karşısında bitivermişlerdi birden. İki kişiydiler...

— Dur bakalım aslanım!..

Yüzüne tutulan el fenerinden kamaşan gözlerini çekip başını yana kaydırmasıyla bütün beynini sarsan bir tokadın suratında patlaması bir oldu.

— Kimsin ulan sen?..

Ne çok şey borçluydu bu tokata!.. Sözü ağzında kalmıştı karaltının. Zıpladı birden olanca gücüyle, bir kafa attı adamın ağzına. Yerine tam oturmuş olmalı ki, iki katetmişti adamı. Sövgülü, hırıltılı boğuşmada bir iki yumruk savurduğunu anımsıyordu. Omuzundaki acıyı bir de... Bıçak!.. İçgüdüsel biçimde koşmaya başlamıştı birden... Sendelemişti herifler... Kaçma ulan puşt komonist!.. Ardında en ağır sövgülerle birbirine giren ayak seslerine iki el tabanca sesi de karıştı... Sonra bir el daha. Yanından mı geçmişti kurşunlar? Korkuyu da unutmuştu, olayları da. Hiçbir şey düşünmeden, bir vahşi hayvan ürkekliğiyle koşuyor, kaçıyordu sadece. Ardında ayak sesleriyle sokakları döndü, bahçe kıyılarından geçti, birkaç ışıklı

yol ağzını dolandı, uzun bir yolun altına gelince soluğuna saplanan bıçak gibi bir sancıyla tıkanır gibi kaldı. Korkuyu, o yıkıcı korkuyu da o anda tattı birden. Derinlerde gene sesler belirmişti ki, bir sıçramayla yandaki alçak duvarı atlayıp bir bahçenin yüksekçe ligostrom çitlerinin ardına sinip kaldı öylece. Soluk soluğaydı. Sancı aralamış gibiydi. El yordamıyla yanında yöresinde bir şeyler arandı, sopa, taş filan... Çitte toprağa saplanmış kalın kazık gibi bir şey geçti eline; çılgın bir umutla çekip çıkardı. Güvenle sarılıp sımsıkı tuttu elinde. Bir Murat araba gelip yavaşladı, durdu uzakta, köşede. İki kişi indi, elleriyle yolu gösterip yavaştan bir şeyler konuştular. Biraz sonra iki kişi daha geldi koşturarak. Tanıdı birini; demin kafa attığı... Bir tartışma geçti aralarında. Kılıksız, tipsiz, genç oğlanlar hepsi de... Muavin, çırak gibi... Sağdaki sokağı gösteriyor biri. Bu yana gitmiştir mi diyor? Bu sahneyi kaç kez çektim ben!.. İlaç Dosyası'nda, grev gecesinde var böyle bir sahne... Oğlanı kovalıyorlar. Dört kişiyi dövüyor sonunda... Bok döver... Bir yakalansam şu itlere, bitirirler işimi. Kazığı birinin karnına. Emine'yi, evi daha da artan bir kızgınlıkla anımsadı, hiç de pişman değildi evde kalmadığına. Coşkulu duygularını, ustura acımasızlığındaki Emine'nin, paspas gibi çiğneyen hoyratlığı, kendini evden kovan sesi, hiçbir şey yitirmemişti etkisinden. Başına daha bir şeyler gelmesini bile istiyordu sanki; öç alır gibi!.. Ah bir tabancam olsaydı. Oğlanlar tartışmayı kesip doluştular, yokuşa vurdular arabayı... Sevinç dalgasıyla gevşeyivermişti. Bu Allah'ın belası sokaklardan bir araba da mı geçmez? Geçti ya!.. Daha akşamdan evlerine kapanıyor millet korkudan. Duyuyorduk. Gördün de işte... Bazı pencerelerde ışıklar var. Bir yerden radyo, televizyon sesi gibi bir şeyler geliyor. Derinden derine köpek sesleri... Azgın bir ses yakınlarda başladı... Omuzundan boğazına acıyan yeri daha da acıyordu şimdi. Eliyle yokladı, ıslaktı. Ter mi? Kandı. Ürkecek gibiyken toparladı kendini. Sıyrık belki de. Bir soru belirmişti kafasında. Beni tanıyorlar mıydı bu herifler? Telefondakiler miydi?

Pek öyleye benzemiyordu!.. Eminelerden çıktığımı mı gördüler? Tanısalar o anda temizlerlerdi. Belki de... Ölümden dönmüş olmanın içini katıltan ağır sevinci her şeyin üstüne çıktı birden. Korku da bütün gücüyle dikilivermişti. Daha kurtulamamıştı ki... Çıktığı anda birden üstüne atlayıp... Dakikalarca bekleyip kaldı öylece. Yolları gözledi, havayı dinledi. Neden sonra yavaşça indi duvardan iki yanını kollayarak ürkek ürkek yürüyüp karşı sokağa girdi. Askerlikte gece yürüyüşü yapmışlardı. Amasya'da. Çıt çıkarmayacaksın!.. Daha güvenli, diyordu şimdi. Yönünü şaşırmıştı ya Etiler'e doğru giden bir yol olmalıydı bu. Yaklaşan bir arabanın farlarından ürküyle kıyıdaki kalınca bir ağacı siper etti. Dolu bir özel arabaydı; hızla geçip gitti. Otobüs ya da kamyon sesine benzer bir homurtu gelmişti yakınlardan. Sokağı koşar gibi dönünce ışıklı, geniş caddede buldu kendini. Nispetiye yolu değil mi bu? Işıklı işyerleri var, her yer kapalı... Olmayacak bir şey de oldu o anda? Bir taksi geliyordu Levent'ten; boştu... Bir el etmesiyle durmuştu da!.. Gerçekten inanmıyordu. Bitti bu iş!.. Sımsıkı tuttuğu kazığı yolun kıyısına fırlatıp atladı. Taksim, dedi şoföre. Arabayı döndürecekti adam, karşı çıktı; ilerden Bebek'e inerlerdi, ordan daha iyiydi!.. Araba Beşiktaş'ı bulup da Dolmabahçe'ye doğru giderken sevinçten içi içine sığmıyordu, kımıldamadan yığılıp kaldığı arka köşede. Soğuk ölümün peşini bırakmadığı karabasan sokaklar bitip gitmişti artık. Nasıl kurtulduğuna ürpertilerle şaşıyor, sevinci coşkuya dönüyordu. Dolgunca bahşişle şoförü de sevindirip gece yarısı sessizliğindeki apartman merdivenlerini çıkarken yalnızlığın, itilip kakılmışlığın yüküyle gücünü yitirmiş gibi oldu, toparlandı. Uykum var da ondan... En iyisi uyumak, uyumak... Emine söylemişti onu. Emine yok artık... Hiç yok... Hiç de olmayacak... Eve girip elektriği açınca birilerini bulacaktı sanki, yoktu kimse. Ceketini çıkardı, lavaboya gidip acıyan yerine baktı aynada. Gömleği kanlıydı. Omuz kemiğinden sağ kulağının altına, çenesine doğru derince bir çizik kesik üstünde pıhtılaşmış kan,

atlet fanilasının kolunu, gömleğini boyamıştı. Çıkardı giysilerini, yarayı yıkadı. Bol kolonyalı pamukla da silmeye kalktı. Allahım nasıl yanmıştı. Dayanılmaz!.. Başka bir şey yoktu evde. Derince bir sıyrık işte. Geçer şimdi... Geçer gibi olmuştu. Sonra dindi acı. Gidip yatağa uzandı... Gözleri yanıyordu. Uyuyamıyordu bir türlü... Olayları yeniden yeniye yaşıyordu. Tavşan gibi kaçışını görür gibi oldu, utandı. Utansaydım, yoktum şimdi, kafayı nasıl oturtmuştu herifin ağzına!.. Kavgacı tanınırdı; setlerde kaç kez dövüşmüşlerdi eski yıllarda, ilk kez kafa atmıştı birine. Setteki dövüş çekimlerinden biliyordu. Çekimler değil, suratında patlayan tokat öğretti sana o kafayı!.. Dalar gibi olmuştu, sıçrayarak fırladı. Emine bağırıyordu çığlık çığlığa... Eminelerin evine mi saldırdılar yoksa? Kapının sürgüsünü de açtım!.. Kalkıp dolandı biraz. Soyunup girdi yatağa... Ortalık ışıyordu uyuduğunda. Karmakarışık düşlerden gene sıçrayıp uyandı bir iki kez. Sonra, üstüne gelen koca lokomotifin dünyayı sarsan gürültüsü, çığlık çığlığa tren sesi; bir de... Durmuyor bir türlü... Bağlı da değil, gene de raylardan kurtulamıyordu bir türlü... Meksika'da geçen bir filmdeydi bu!.. Subayı bağlamışlardı makasa... Lokomotif geliyordu üstüne. Tren sesi... Fırladı, kapının zili çalınırken durmuştu. Algılama çabasıyla bakındı odaya... Kapı gene çalınmıştı. Kolundaki saate baktı; bire geliyordu. Serdar'dır. Pantolonunu çekerken seslendi, geliyorum diye... Çıplaktı üstü. Ağır ağır gidip açtı kapıyı. Şaşkın kaldı birden. İyice solmuş benzi, halkalanmış ürkek gözleri, dağınık perçemiyle Emine'ydi. Ne diyeceğini bilmeden duraladı önce, sonra yavaşça çekildi. Gidip valizinden bir temiz gömlek alıp geçirdi sırtına. Emine de bir çekingenliği yenme çabasıyla tedirgin içeri girip örttü kapıyı. Yandaki sandalyeye ilişip gözlerini Refik'e dikti.

— Niye yaptın bunu?

Sesi ürkek, sevecendi. Durup baktı Refik, ne diyor bu, gibisine. Algılayamıyordu sanki. Niye mi yaptım?.. Refik'in yarasının ayırdına yeni mi varmıştı? Kalkıp ilgiyle yaklaştı,

— Yaralı mısın sen?.. dedi.

Bu sevecen yaklaşım gene ağlatabilirdi Refik'i. Toparlandı hemen,

— Yoo, dedi. Pek bir şey yok!..

Sesindeki küçümseme acınası duyarlığını da, küskünlüğünü de örtebilmişti. Üstelese mi bilemiyor gibiydi Emine.

— Tabanca seslerini duyunca telefonlar ettik... Karakola filan... Onlar duymamış!.. Bir delilik de ben edecektim!

Ses çıkarmadan yatağa ilişti Refik. Bu mu edecekmiş, bir delilik de?.. Bu kadar akıllılıkla mı?..

— Çıksaydım tamamdı, dedi. Kapının önünde üç kişi bitivermişlerdi hemen. İyice bayram ederlerdi itler... Bütün gece çılgına döndürdün bizi...

Yakınır gibi değil, tek tek, ağır ağır öyküler gibi söylüyordu. Gözleri Refik'teydi... Bu kız hep böyle alay etti benimle. Kovsam mı?..

— Niye çıkıyordun evden? dedi. Seni de mi kovdular?..

— Senden özür dilemeye gelmedim buraya, dedi Emine...

Bakışı dimdik, yargılayıcı oluvermişti. Aynı kesinlikle ekledi,

— Seni kovmadım, dedi. Söyletmedin bir türlü...

Yutkunur gibi duraladı, önüne eğdi gözlerini, sonra yavaşça,

— Biz bu sabah Fuat'la evlendik, dedi.

Evlenmişler mi? Acı duyacak ne var bunda? Evlenmişler işte. Temeller de evlendiler ya dün; tanıklık etmiştin... Kalkıp ağır ağır pencereye gitti Emine, terasa, dışarlara bakmaya başladı sessizce.

— Gerçekten yakınlık, dostluk duydum sana...

Gene tek tek, öyküler gibi, ötesi, kendisine anlatır gibi bir içtenlikle söylüyordu,

— Anlamıyorum ki, ille de çiftleşmek mi gerekir? Başka ilişki yok mu insanca?..

Odanın ezici sessizliğini ikiye bölmüş gibiydi bu sade sözcükler. Yalındı, ortadaydı her şey. Bir şeyler arandı Refik. Yok-

tu ki... Nasıl savunacaktı kendini? Gücüm yetmedi benim bu kıza!.. Dönüp yatağında sessiz, dalgın oturan Refik'e baktı Emine,

— Sana olan duygularımda bir değişiklik yok, dedi. Lütfen inan bana! O filmi yapacağız... Birkaç ay sonra buradayız biz... Direteceğiz... Birlikte direteceğiz. Başka yolu yok... Olayları da büyütmeyelim... Yazık olur. Arkadaşlığımız, dostluğumuz çok değerli benim için... Kendimi bağışlatmak için konuşmuyorum... Dün gece başına bir şey gelseydi kahrolurdum...

Bir şeyler bekler gibi susup dalgın durdu bir süre. Refik kımıltısız, gözleri bir noktaya takılı kalmıştı öylece. Düşünecek, konuşacak, yanıtlayacak hiçbir şey yoktu ki artık. Evlenmişler işte, bitmiş gitmiş... O hasta adamla... Bütün dedikleri de doğru... Değişmedikten sonra... Bir ağırlığın çökmesine karşı, gülümseme çabasıyla yaklaştı Emine,

— İzin isteyeceğim ben, dedi... Evde bekliyorlar... Nikâh memurunun önünden kalkıp fırladım... Bizi yolcu etmeye gelecek misin sen? Fuat...

— Hayır...

Ağzında kesiliveren tümceyle duraladı Emine. Bir şeyler daha diyecekti belki; bırakıverdi; kötü bir ayrılıştan kaçınır gibi yine gülümsemeye çalıştı.

— İyi, dedi. O zaman dönüşte görüşeceğiz diyelim... Hoşça kal!.. Lütfen kolla kendini. Seni düşüneceğiz.

Uzattığı eline anlamamış gibi bakıp yavaşça ayağa kalktı Refik. Ne var anlamayacak; gidiyor işte. Sen de uzatacaksın elini! Uzattı. Sıcaktı, gösterişsiz sıkıyordu... Bırakacaksın! Bıraktı...

— Hoşça kal!..

Ses çıkarmadan öylece bakakalmıştı kapıya doğru yürüyen Emine'nin ardından. Tam kapıda durdu Emine, döndü,

— İnan bana, dedi kırık dökük bir sesle. Seni kıracak hiçbir şey yapmak istemedim...

Son sözcükleri söylerken boğazına bir şey takılır gibi miydi sesi? Kapıdan çıktı çıkacak, duralayıp döndü gene. Bir çekin-

genliğe başkaldırır gibi, iki adımda dikildi karşısına, uzanıp Refik'in yanaklarına –Hem de o ıslak perçemiyle!..– iki öpücük kondurdu. Biraz kızarık, dolu dolu gözleri? Göremedi ki... Hızla dönüp çıktı, çekti kapıyı. Merdivenlerdeki ayak sesleri eriyip bitinceye dek donmuş kalmıştı Refik... Sonra geldi kendine. Yöresine bakındı. Odada bir şeyler arandı. Artık hiç bulamayacaktı; biliyordu bunu... Tuvalete gitti, yıkandı, tıraş oldu özenerek. Yarasına baktı. Ne yarası; derince bir sıyrık işte... Hemen gidip başlamalı işe. O orospu çocukları görsün nasıl film yaptığımı. Bir tabanca bulmak gerek. Gene çıksınlar önüme... Sizi galaya bekleyeceğim Fuatcığım! Karınla seni... Bugün gene bir arayayım Şahin Doğu'yu... Sendika için de Pervin'le niye konuşmuyorum? O da sendikacı... Karnı acıkmıştı... Giyinip çıktı. Güvenmeliydi kendisine, güvenecekti. Güveneceği başkaları da vardı, birileri bulunacaktı nasıl olsa. İtlere mi kalacak ülke? Merdivenleri inip sokağa çıkıyordu ki karşısında Temel'i buldu birden. Refik'i görünce sevinçle duraladı,

— Ben de sana geliyordum, dedi...

Ee, gördük. Kaygılı bunun yüzü! Gözleri de pek iyi şeyler saklamıyor gibi. Boşuna yorulma Temelciğim. Yetti de arttı olaylar!.. Ne söyleyebilirsin sen? Nazmiye Hanım mı?

— Radyoyu dinledin mi Ağbi?

— Yo!..

Gizemli biçimde koluna girdi Refik'in, bir adım attı, gözlerini yan yana yukarı kaydırıp Refik'in gözlerine dikti.

— Şahin Doğu'yu vurmuşlar, dedi... Fısıldar gibi bir sesle.

Durup kaldı Refik. Şahin Doğu'yu mu vurmuşlar? Evet, Şahin Doğu'yu vurmuşlar. Öyle dedi. Verdiği haberin etkisiyle övünür gibi gözleri Refik'teydi Temel'in.

— Ölmüş mü?..

Beklediği sonucu almanın itçe doyumuyla sırıttı Temel,

— Yok be Ağbi, dedi. Ayağındanmış. Hastaneye kaldırmışlar. İyiymiş durumu... Herifi de götürmüş...

Herifi mi? Kimmiş herif?

— Bir görevli miymiş ne, o yörede. Puştun biri diyorlar. Kafayı bulunca sövüp saymaya kalkmış Şahin'e... Saldırınca o da herifi tam gözünden...

Şahin'in de tabancası vardı... Peki, şimdi ne olacak?.. Sokakları ağır ağır geçip Beyoğlu Caddesi'ne çıkarlarken koluna asılı Temel anlatıp duruyordu ne olacağını! Yürümez Ağbi bu iş, diyordu. Şahin'e söyledim bin kez... Yürümez bu ülkede... Piyasa bildiğin gibi değil... Bir sürü puştlavat... Geçende kahvede dedim ki... Caddeye çıkınca, kalabalıkta daha da coşkuluydu... En çok iş yapanlar Bıktım Bu Hayattan'la Yumruğumun Hakkı... Bir de şimdi Cennetten Dönenler var, TUFA FİLM'in... Narin var Ağbi... Şimdi sen onunla... Dönüp baktı Refik. Burnuyla yanağı arasındaki kapkara kocaman et beni daha büyük, daha karaydı Temel'in. Suratına bir yumruk atmak geçti içinden... Tam o kara et beninin üstüne... Ne takıyorsun kafanı? Film yapacaksın sen... Konuşsun!.. Durduğu yok ki... Bir sürü film varmış bu yıl... Olmaz Ağbi diyordu, puştum ki olmaz. İlaç Dosyası milaç dosyası, sökmez bu ülkede. Şahin Doğu yürütebildi mi? Ağbimsin sen benim... Namussuzum yatar bu film, iki seksen yatar... Sen şimdi Narin Ceylan'la...

XXI

Frankfurt'tan bindiği uçakta yarım saattir inceler gibi çevresine bakınıp duruyordu Gündüz. Tanıdık yüz değil, yazgıyı paylaştıklarından destek arıyor gibi... İlk kez biniyordu uçağa; kendine açıklarken bile utanıyordu ya, korkuyordu... Her yana gülücükler dağıtarak dolaşan birbirinden güzel hostes kızların verdiği güvence yetmiyordu sanki!.. Evlerinin salonunda gibi koşturan genç kızlara bakıp kendini ayıplaya ayıplaya duruldu sonunda. Uçak Lufthansa uçağı; bizimkiler olsa neyse... Avrupa gördün bizi iyice beğenmezsin artık!.. Güldü; tam tersineydi. Dört aydır, bir göçmen gibi ordan oraya sürttüğü büyük Batı kentlerinden –Paris'i, Berlin'i, Londra'sı

içinde– hiçbiri, sinemalarda gördüğünden daha çekici gelmemişti. Düzenli, bakımlı, temiz, büyük hepsi... Düzensiz, bakımsız, pis... Ama hepsinden çarpıcı, hepsinden büyük İstanbul vardı... Karmaşık, şaşırtıcı, vurucu görünümüyle benzersiz İstanbul. Özlemle dönüyordu ülkeye. Yüreği yanık, içinde taş gibi özlemle... Bomba olayını, Fuat'ın başına gelenleri, nice sonra Paris'te duymuştu. Nasıl acıyla kavrulmuştu yüreği. Umarsızdı. Ne gelirdi elinden? Londra'ya getirildiğini de, Londra'dan ayrılıp Berlin'e geldiği günlerde öğrenince yanıp durdu, niye ordayken sorup soruşturmadım, diye. Nerden bileceksin?.. Film çekiminin belki de bittiğini düşünüyordu... Refik yürütür o işi. Fahrettin var, sendika var. Destek sözü vermişlerdi. Şahin Doğu da... Şahin konusunda, nedenini tam bilemiyordu ya, ikircikliydi. Şahin Doğu'nun saldırıya uğrayıp bir görevliyi öldürerek tutuklandığını ajanlar verince, çok üzüldü ama şaşmadı... İlaç Dosyası için de kaygı konusu etmedi bu yüzden. Şahin'e kızarak acı duyuyordu daha çok. İçinden dese de açıkça suçlamaya dili varmıyordu gene de... Nasıl kıstırdılar kim bilir?.. Bakalım bizim başımıza ne gelecek? Üç saat sonra İstanbul'dayız, belki de daha gümrükte el koyup "Gel!" diyecekler. Sürüp giden davada bir buçuk yıl giydirdiklerini, Seniye'nin telefondaki ağladı ağlayacak titrek sesinden daha İstanbul'dayken öğrenmişti. Cezasının Yargıtay'ca onandığını da olmayacak bir rastlantı, Berlin'de karşısına çıkan Rahmi söyledi. Şu dergiden tanıdığı, aynı davada aranıp da bulunamayan çevirmen oğlan. Artık Türkiye'ye dönmeyecekmiş o. Gündüz'e önerenler oldu kalması için. Üstelediler de. İş de bulacaklardı. Türkiye'de dan dun her gün birini götürüyorlardı sokaklarda... Gidince içeri tıkacaklar. Aklı yatar gibi olduğu bir günün gecesi sabaha dek uyku girmedi gözüne. Aklanın yatmış olmasına da sonradan nasıl kızdı. Bu kadar mı yılgınsın içeri düşmekten? Bilmediğin şey çünkü!.. Yılları geçirdin; on sekiz ayı mı tasa ediyorsun?

— İyi yolculuklar!..

Dönüp baktı, yanındaki koltuğa gelip oturmuş esmer, orta yaşlı, sivri burunlu biri, çekingen bir gülümsemeyle bakıyor. Demin şurda oturuyordu. O da birini aradı demek.

— Sağ olun!.. Size de...

— İstanbul'a mı?

Yok, ben daha önce atlayıvereyim diyorum!.. Başladı, Salih'in dediği gibi, bizim it sizin eve balta getirdi mi diye! O Kütahya'ya gidiyormuş da. Oğlu Frankfurt'ta çalışıyormuş. Dört ay kalmış. Dönüyormuş. Kışa doğru inşallah gene... A benim güzel yurttaşım, dalgamı taşlama da şurda ben kendi başıma... Aylardır gurbet ellerde bu türden öyle çok kişiyle karşılaşıp öyle çeşitli öyküler dinlemişti ki... "Hemşerim" anladı mı ne, bir iki sözden sonra kesti, susup kaldı. Uçağın sessizliğine sinmiş derinden motor vınlamasına yeniden dalıp gitti Gündüz. Çeşitli kentlerdeki tanıdıkların, yakınların destekleri, çağrılarıyla nasıl olup da aksamadan yürüyüp gittiğine kendisi de şaşarak, sonunda tamamlamıştı büyük Avrupa gezisini. İki bin dört yüz markla olup bitmişti bütün bunlar. Kentler arasındaki yol paralarıydı en çok tutan; onun da çoğunu ya ucuz trenlerle ya da tanıdıkların arabalarıyla yapmıştı. Her gittiği yerde konuk edecek birileri vardı, otellere beş para vermemişti. Yalnız kaldığında da bir sandviçe gezip tozmuştu müzeleri, sergileri, parkları, sokakları, alanları, gezebileceği tüm yerleri... Notlar almış, resimler toplamıştı. GEZDİKÇE diye bir yazı dizisi tasarlıyordu. Bizim Mandrake'yle konuşayım, bakarsın gazetede... Ülke dışına çıkalı düş gücün gelişmiş!.. Mandrake de seni bekliyor!.. Gezip gördüğü yerleri anımsarken üst üste bindirmiş güzelliklerin şaşkınlığından yeni yeni ayıyor gibiydi. Hiç sevmeyeceğini sandığı Londra'yı, bir de pek az kalabildiği Budapeşte'yi pek sevmişti. Paris'te, Avusturyalı bir kızla 14 Temmuz günü başlayıp, gecesi süren, ıssız sokaklarda sabaha karşı anlamsızca bitiveren bir küçük serüveni duyarlılıkla anımsıyor, öykülemeye kalkışınca beceremiyordu bir türlü. Trocadero'da omuz omuzu sökmeyen kalabalıkta güzelce bir

kızla el ele, havai fişeklere boyanmış Paris göklerini, ışıklarla donatılmış Eyfel'i, Notre Dame'ı seyretmek, inip Seine boyunca yürümek, alacakaranlığa batmış köprülerde tek tük sözcüklerle eğilip sulara bakmak, bu yaşta çoktan bir yana atılmış ancak gülünerek anımsanacak, delikanlılık öncesi ilişkiler, dipdiri bir edim sıcaklığıyla yerleşip kalmıştı belleğinde. Gençlikte yapmadın da kursağında kaldı mı böyle tepiyor demek!.. Berlin'de bir kadınla yatmıştı. Hollanda kökenliydi, ne olduğunu pek anlayamadığı bir tarikattandı kadın. Bir birahanede tanışmışlardı. Yatıp kalktığı minik arabası altında, kent kent dolaşarak eşcinselliğin nasıl büyük günah olduğunu bildirme çabasındaydı. İstanbul'a da gelmek istediğini söylüyordu. Biraz yüz bulsa yapışıp kalacaktı Gündüz'e. Bu bir iki olayın dışında... Bir de... Boş ver!.. Anımsamamak, unutup gitmek en iyisi!.. Londra'da evlerinde kaldığı... Kadın istemişti... Kocası yoktu o gece; toplantıya gitmiş. Ertesi gün öğlene doğru zilzurna gelmişti eve. Duramadı, akşam da Gündüz ayrıldı onlardan. Allah belasını versin, alışamıyordu!.. Onlar için bir sorun yok gibiydi oysa. Belki kocası da biliyor! Kadın özgür!.. Düşünerek çözümlenecek sorun değil bu; yaşam çözecek!.. Niye yadırgıyorsun? Bazı topluca, bazı tek tek kendi aralarında çözüp gidiyor insanlar... Tasası da sana!.. Eve erkek getirip karısıyla sevişmelerini seyreden birinden söz etmişlerdi gazetedeyken. Demek bazıları... Kafamın takıldığı şeylere bak!.. Neler kazandım şu geziden? Dökümünü yapmaya çalışıyor, başarılı olamıyordu. Dört aylık geçmiş, birbirine yapışık olaylar, resimler yığınıydı daha. Edindiklerini tartıp yerli yerine koymak, üstesinden gelebilirsen ayrı bir süreç!.. Yalnız bir gün, Türkiye'den kaçmış çok sevdiği bir yakın arkadaşı karı kocayla konuşurlarken, kadının içtenlikle söyleyiverdikleri çerçevelenmiş, başucuna konmuştu sanki. "İyi ki ülkede kaldın Gündüzcüğüm. Biz dünya devrimi yapmaya çıktık, işte buralardayız!.." Otuz yılı aşkındır ülke dışındaydılar. Yıkıntılarla dolu bir geçmişi anımsamanın burukluğundaydı ikisi de. '40'lı yıllarda Türki-

ye'den kaçmak imrenilir bir eylem görülüyordu kimilerine!.. Çok şeyler öğrendim içerde –içerde sözcüğü Türkiye'yi de kapsıyordu burda!–; öğrendiklerimin önemini de bu geziyle kavradım!.. Özeti bu belki de bu uzun gezinin... Dışarda öğrendiklerinin doğruluğunu saptayacağın yer de kendi ülken olacak... Yurtseverlik, de; gerçekçilik, de; küçük burjuva mıymıntılığı, de istersen; toprağa bağlısın sonunda Prometheus'u kayalara zincirlemişler!.. Acı yazgımıza dönüyoruz biz de... İstanbul dedi mi ilk günler Pervin geliyordu usuna. Onunla buluşmayı düşleyip durdu kaç kez. Sonra sonra... Seniye'nin, şimdilerde Seniye'nin hem de sade Seniye'nin yakıcı özlemi ağır basıyordu. Boğaz'daki otelde geçirdikleri o ilk geceyi anımsayınca başı dönüyor gibiydi. En iyisi, bu işi bitirmek!.. Seniye'yle mi evleneceksin? Niye olmasın? Önce Pervin'le konuşmalı bu konuyu. Olup bitenleri tam bir açıkyüreklilikle anlatmalı ona! Bağışlayıcı kadın o... Çok mu acımasızım? Hem Seniye'nin bağışlayacağına nasıl güvenli olabiliyorsun? Gerçekten, işin o yanı da var!.. O kadar incesini... Düşünemez mi o aptal?.. Niye olduğu gibi göremiyorum ben bu kızı?.. Neresi aptal? Cin gibi!.. Neresi cin gibi? Bir savunmayı beceremedi!.. Orda kızın ne suçu var? Evlenmek diyorum, bakalım kız cezaevine tıkılacak bir adamı koca diye alır mı? Saçma bütün bunlar; her vakit olduğu gibi bilinmeze gidiyoruz işte. Uçarak hem de!.. Bilinmez olan Türkiye'nin gidişi. Ne bilinmez şey o da!.. Bir süre daha götürürler böyle, sonra kazanı deviriverirler; alın size demokrasi!.. Tarihimizin simgesi Mehter Takımı!.. Bakarsın bu kez o bile değil; bir adım ileri, iki adım geri!.. Niye karamsarım? İyimser olmak için çok mu neden var? Ödlek aydını, yarı aydınıyla özenti, yasal düşlere kapılmış –satılmış mı diyeyim?– salak bir sol, Bizans'ından Amerikan'ına, üçkâğıdın bilmediği türü kalmamış anasının gözü egemen sınıflar, ikisi arasında şaşkına dönmüş, zavallı halk yığınları... Analar nasılsa arada bir senin gibisini de doğuruyor demek!.. Avrupa gördüğün işte şimdi belli oldu!.. İmrenerek gezip dolaştığı

ülkelerden hüzünle dönen ilk kişi sen değilsin!.. Ne hüznü? İçinde yaşam boyu kıvrandığımız acı gerçeklerin tepmesi bu. Dışardan ne getireceğim? Dağ başlarını tutmuş ilaç devleriyle savaşacağım, diye, Doktor Ramiz'in karanlıkta umarsız çırpınışları bile yeter, gülerken sancı duymana. Tarihin otobüsü çoktan kaçıp gitmiş ille de yetişeceğim, diyor adam!.. İleri teknik getirecekler ülkeye; Doktor Ramiz neci?.. Damlarda kedi işemiş haplarla mı ilaç sorununu çözeceğiz? deyince herifler, duralıyorsun!.. Ülkeyi, ille de içli dışlı, birilerine soydurarak pahalı aygıtlar edineceğiz!.. Fuat'ın sözüne yüreği ezilerek güldü gene: Haplara kedi işemesin derken bu herifler ülkenin içine sıçsınlar diye bırakacağız Ağbi!.. Ramiz Bey'in yurtseverliği geç kalmış, işçilerin yurtseverliği yasak; çık bakalım işin içinden!.. O yasaklar yıkılacak nasıl olsa... O güne dek de acılar içinde kıvranır dururuz böyle... Soyacaklar, sömürecekler, ülke tastamam elden gidecek...ken, gitmeyecek... Şu nükleer savaş dalgası olmasa, ben de inanacağım... Tarihin en güzel coğrafyasında oturmamın cezasını çekmeyelim!.. Hostes'in getirdiği yiyecek paketlerine dönüp baktı, Kütahyalı hemşerim de yeni uyanıyor gibi! Daha çok var onun uyanmasına!.. Berlin'de, yağmurlu bir günde,

— Bak şu işe Ağbi, demişti bir Türk işçisi. Bizim oralar Müslüman ülke. Öyleyken buralara daha çok rahmet düşüyor!..

Ne diyeceğini bilemeden kalmıştı. Yanındaki öğrenci kıs kıs gülüp duruyordu. Berlin'in orta yerinde sen bu kafayla dolaşırsan bize yağmur düşmesine daha çok var!.. Öff, ben niye böyle oldum gene?.. Bir daha da bu Avrupa'ya gidenin!.. Gülmeye başladı. Kütahyalı da güldü,

— Her bir işin kolayını bulmuşlar değil mi Beyim?.. dedi, yırttığı torbacıklardan fincanına kahve, şeker boşaltırken.

— Yaaa!..

Söz açmak istiyor adamcağız!.. Açmasın!.. Yalnızlığa alışalım artık; cezaevine gireceğiz... Soğuk etle kahve içti. Başını

dayadı koltuğa, yumdu gözlerini. Biraz uyudum mu İstanbul'dayız. Habersiz dönüyordu. Çıkarken de kimseye bir şey dememişti. Fahrettin İzmit'e gitmişti o gün. Bir Fuat biliyordu. Aksaray'dan Üsküp'e kalkan Kaçakçı Otobüsü'ne binerken daha inanamıyordu Türkiye'den çıkabileceğine. Sınırdan çıkınca da inanamamıştı bir türlü... Üsküp'te gözü, aklı İstanbul'da olan Türk yazarlarından birinin konuğuydu. İstanbul nasıl, Türkiye nasıl mı? Bilmem!.. Bıraktılar, çıktık... Sabaha dek uyku tutmamıştı o gece. Yaşamının bütün olayları, geçit törenine kalktılar!.. Sonra sonra alıştı. Neye alışmıyoruz ki?.. Atıl enişteme bile alıştık!.. Pasaport almasında koşturur gibi görünen onun mu, Nevzat'la Kâğıtçı Turgut'un mu, Fuat'ın Ankara'da tanıdığı birilerinin mi, yoksa tümünün birden mi etkili olduğunu ayırmak kolay değildi. Belki de Fahrettinlerin payı büyüktü. Sendika olarak bir sürü tanıdıkları vardı şurda burda. Gündüz'ü Türkiye'den çıkarmak için elbirliği etmişti herkes!.. Fahrettin'in, bir akşamüstü arabasıyla götürüp bıraktığı Merter'deki iki odalı daireyi özlemle anımsamıştı. Almanya'da kursa gönderilmiş sendikalı bekâr bir işçinindi yer; geleceği günlere yakın bırakıp geziye çıkmıştı Gündüz. Dönüşte başka bir yer ayarlayacaklardı. Kitapları, eşyayı nereye taşıdılar kim bilir? Beni cezaevi paklar!.. Free shop arabasını dolaştıran kıza takılıp kaldı. Bir şişe içki mi alsam? Eli boş dönüyoruz. Pervin'e işlemeli bir bluz almıştı Budapeşte'den. Bu işleri bilmem de... Seniye'ye... Bluzu Seniye'ye veririm, olur biter!.. Cebine baktı; üç markı daha olsa bir Metaksas konyak alacaktı. Kütahyalı davrandı hemen,

— Bende var Beyim.

— Sağ ol, dedi. Yalnız, karaborsa değerine alırım...

Banka kuru düşüktü biraz. Kütahyalı karşı çıktı. Olurdu olmazdı derken, kim bilir göğün nerelerinde akıp giden uçağın camından aşağıyı gösterdi Kütahyalı,

— Üç markın sözü mü olur Beyim? dedi, baksanıza şuraya, nerdeyiz!..

İçinde uyuyakalmış korku ejderinin bile ürpererek kanı donmuş, gözleri dışarı uğramış gibiydi!.. Ta aşağılardaki minik minik ak külahlar, karlı dağ tepeleri değil mi? Yoo, dondurma külahı!.. Hay Tanrı iyiliğini versin senin Kütahyalı hemşerim!.. Şuna bak, başını arkaya yaslayıp nasıl da umursamadan yumdu gözlerini; korkulu olayı duyuran o değil sanki... Yazgıya inanıyorsan bitti; olacaksa olacak!.. Yazgıya inanıp da korkudan ne edeceğini bilemeyen de var... Yazgıya inanmanın ötesinde bir doyumun yürekliliği bu. Öteki dünyadaki mutluluğa inanmak belki!.. Gözden kaçmış iki paralık bir bozukluk yüzünden uçakla birlikte gümleyip gideceğine, gidince de her şeyin biteceğine inandın mı kasılıp kalır yüreğin... Üç markın sözü mü olur Beyim; baksanıza nerdeyiz?.. Sonra da böyle mışıl mışıl uyuyacaksın!.. Sen de bir dene!.. Gözlerini yumup bıraktı kendini. Uçak Yeşilköy'e inerken, üç marklık olaylar kafasında tepişip duruyordu daha. Nerden, nasıl başlayacaktı? Önce Fahrettin'i arayıp... Hele bir içeri gir bakalım... Kalabalıkla birlikte gümrüğü, polisi de geçip kapı önünde şaşkın kalıverince inanmazlıkla bakındı yöresine: Ne soran, ne dik dik, ne de sinsi sinsi bakan var... Çek git evine oğlum, bırak gocunmayı!.. Umduğum biçimde karşılamadılar diye onuruna mı dokundu? Polis cipine binip gitmek ne rahat olacaktı değil mi? Herkes birbirini yiyor ülkede, seni kim bekleyecek?.. Gidip sendikaya telefon etti önce; bozuk mudur nedir, böyle de sürekli konuşulur mu?.. Ne yapacağını bilmeden, kaldı. Seniye'yi aradı, yanıt yok. Pervin'i aradı. Zırıltı bir kadın sesi, Pervin'in artık orada çalışmadığını söyleyip kapattı. İyi başladık! Niye kötü olsun; daha iyi bir işe geçti belki!.. Doktor'un oğlundan yakınıp duruyordu... Böyle iyimser ol işte!.. Seniye'nin ev telefonunu arandı, bulamadı. Nereye yazdımdı? Bekleyenler birikmişti, bıraktı telefonu. Şimdi ne yapacağız? Yolda inip sendikaya uğrayacağız önce... Otobüste giderken, parçalı bulutlu Eylül İstanbul'unun ortasında gözlerini kamaştıran bütün renklerle kuşatılmış buldu kendini. Sarışın güneş uysal,

sevecen. Hızla geçerken sokağın içinde karpuz sergisi... İşte burda da... İyi ki geldim... Oralarda kalınır mı? Marketlerde plastik kılıflara sarılı yavşamış karpuz dilimlerini gördükçe doğaya güvenini yitiriyor insan!.. Merter'de inip de elinde valiziyle karşıya geçmek için, savrula sarsıla uçup giden çığırtkan minibüsleri kollamaya başlayınca sinirleri gerildi... Topkapı, Şehremini, Haseki, Fındıkzade, Aksaraaay!.. Geçit de yok görünürde. Ezip geçer bunlar!.. Özel atılımımız para kazanacak!.. Otomotiv tekellerine taksitle para yetiştiriyorlar, ezmeden olur mu?.. İki adımlık yer için taksiye binmek zorunda kaldı. Türkiye'den çıkarken biraz Türk parası vardı yanında. Araba ne tutsa, kalanıyla bu geceyi ucuz bir Sirkeci otelinde geçirebilir miyiz? Dışarda verme de gel burda otel parası ver!.. Hele bakalım... Fahrettin yoktu sendikada. Eskişehir'de toplantı varmış, sabah oraya gitmişler. Belki yarın gelecekmiş. Yönetim Kurulu'nda bilmem neciymiş, suratsız bir herif, vapur, tren saatini bildirir gibi söyledi bunları, yandaki odaya girdi. Merdivenlere dönüyordu ki, gençten, güler yüzlü biri:

— Ağbi, hoş geldiniz, diye yetişti ardından.

Yüzünü anımsar gibiydi. İsmail'miş. Hani bir gece birlikte... Anımsamıştı, eğlence gecesindeki söyleşide yanından ayrılmayanlardan... Şimdi yönetimdeymiş o da... Başkan, bugünlerde bekliyormuş Gündüz Ağbi'yi. Çok sözü edilmiş... Peki şu adam niye böyle soğuktu?

— Bırak bu herifleri...

Kötü bir şey çıkacaktı ağzından. Kızardı. Valizi aldı elinden. Eşyalarının nerde olduğunu Zihni biliyormuş, o da Fahrettin'le gitmiş.

— Bu gece bizde kalın Ağbi.. Bizim ev Rami'de... Belki de yarın dönecek Fahrettin Ağbiler...

İşçiden gelen bu içtenlikli, sıcak ilgi nasıl duygulandırıyordu. İzin istedi. Valizini bıraktı İsmail'e. Bir de yedi yıldız Metaksas konyağını...

— Bu seninmiş İsmailciğim!.. İlk sen çıktın karşıma...

Şaşırdı, biraz daha kızardı İsmail. Sevindi de... Gündüz de sevindi akıl ettiğine. El çantasını almış ayrılıyordu ki, aklına geldi birden. Film ne olmuştu? Bir bildiği var mıydı? Üzüntüyle duraladı İsmail.

— Benim bildiğim, olmadı Ağbi, dedi. Başkan yeni geldi. Avrupa'daydı. Bu herifler de...

Duralamıştı, söyleyecek çok sözü var... Her yerde bu herifler demek... Üstelemedi artık. Olmamış işte; daha ne anlatacak?.. Yüreğine bir sıkıntı oturdu. Bırakıp gittik, her şey yüzüstü kaldı!.. Burda olsaydın yapıp bitirirdin filmi!.. Caddeye çıkınca bir süre yürüdü Topkapı'ya doğru. Ters başladı işler. Ne tersi, İsmail neci? Avunmamız için İsmailler de var işte!.. Korktu kendinden!.. Gerçekten böyleyse kafan, bitmişsin sen... Kızgınlık umutsuzluğa dönüştü mü çürüyüp gittin... Nice İsmailler var. Burası Türkiye oğlum; ne düşe kapılacaksın ne umutsuzluğa... Sağı solu kollayıp koşarak geçti karşıya. Yaygaracı minibüslerden birine atladı. Aksaray'dan dolmuşla Galatarasay'a çıktı. İstiklal Caddesi'nde yürürken birilerine bakınıyor gibiydi. Şimdi Refik çıkacak bir köşeden. Emine görünecek. Serdar belki... Sinemada tanıdığı bir sürü kişiden biri... de yoktu işte. Tanımadığı bir yığın karılar, herifler dolanıp duruyorlar ortalık yerde!.. Tanıdıklar Balıkpazarı'nda!.. Tablalar, yazılı kavaklar, değirmi, yayvan Sultanselim incirleri, Çavuşlar, Yapıncaklar, Razakiler, ballı ballı Kırkağaç kavunları, kıpkırmızı dilim çıkmaz karpuzlar. Daha gün ışığında par par yanan kocaman ampuller balık tablalarına sarkmış, lakerdalar, midyeler. Tümü elbirliği etmiş, cüzdanının çelimsizliğini başına vuruyorlar insanın!.. Gezip görmesi de parayla değil ya!.. Bir dolaş, ağır ağır tut yolu!.. Kapalıydı. Tanıdık bir Allah'ın kulu da mı rastlamayacak? Rastlamadı. Yalnız Taksim'e çıkarken karşıdan gelen birini, ışıkçı bir oğlan var, ona benzetti; değildi. Ah Madam, burda olsaydın da seni görmeye gitseydim önce. İstanbul'dan ayrılacağı günlerde uğramıştı. Ağlamıştı Madamcık. Giz verir gibi fısıldamıştı kulağına; Kanada'ya oğ-

lunun yanına gidiyordu. (Uryasında görmüş. Bedros, git dooormuş, durma buralarda!..) Evi sen al demişti, çok ucuz vereceğim!.. Ben bu evi sensiz ne yapayım Madam? Param da yok... Avedis Yetvartyan'ın adresini almıştı Madam'dan. Paris'te yoktu uğradığında, güneye tatile gitmiş; görüşemediler... Taksim'den Tarlabaşı'na kıvrıldı. Akşam alacası inmişti sokaklara... Eczaneye mi uğrayayım önce? Ürker gibi dönüp yokuşu indi. Aralık demir kapıyı iteledi. Merdivenleri çıktı ağır ağır. Yüreği küt küt atıyordu. Pervin'in kapısında durdu. Yukarı mı çıksam. Yoksa... İnceden bir gıcırtıyla yavaşça açıldı Pervin'in kapısı. Pervin kapıdaydı. Soluğu kesilmiş gibi kaldı bir an, sonra hıçkırığını bastırarak boynuna sarıldı Gündüz'ün. Kimseyi umursadığı da yok bu kadının!.. Seniye ya da Zühtü Bey iniverse! İçeri girdi, iteleyip kapattı kapıyı. Kendini kollarına bırakmış, göğsünde sessizce ağlayan Pervin'le ne yapacağını bilemeden kalmıştı. Fıkır fıkır kaynaşan duygu kabarcıklarıyla didişip durdu bir süre. Eve dönmüşüm savaştan, bu da karımmış!.. Pervin'in gözyaşlarıyla tuzlu dudakları, bütün gülünç varsayımları silip attı. Holdeki yumuşak kerevete coşkulu duygu seliyle soluk soluğa yıkılıverdiler. Mutlu bir uykudan uyanır gibi toparlanıp kalkarken evecenlikle anlatıyordu Pervin. Günlerdir bekliyormuş. İçinde bir ses gelecek diyormuş hep. Evden çıkamaz olmuş. Kulağı kapıda... Merdivenlerde bir ses duyunca. Çocuksu içtenlik kıpır kıpır bir canlılık veriyordu devinimlerine. Banyodan bornozuyla çıkarken,

— Hadi gir yıkan sen de, dedi. Sıcak su var. Ben de yemeği hazırlayayım...

Ne güzel!.. Evime döndüm işte!.. İçinde burukluk vardı. Böyle mi düşünmüştü o?.. Nasıl anlatacağım bu kadına?.. Neyi?.. Aman, ne bileyim ben?.. Yarın gidip savcılığa teslim olacağız... Biter, gider... Girdi banyoya. Giyinip çıktığında düzenlenmiş masayı görünce şaşırdı. Bu kız gerçekten bekliyormuş beni! Ne eksik bu masada?.. Kapı çalınsa bir... Kapı çalınmadı. Tartımlı ayak sesleri geliyordu yukardan. Biri gezi-

niyor gibi. O kadar çok şey var ki soracak, önce hangisini? İş durumu... Belli... Ayrılmış. İş bakınıp duruyordur. Birkaç parası vardı... Sor artık...

— Seniye gelirse şimdi?

Niye bu kadar aptalca sordum? Buyursun gelsin!.. Elindeki ekmek sepetini masaya koydu Pervin, gülerek,

— O biraz güç, dedi... Seniye Antakya'da...

Antakya'da mı? Karşıdaki sandalyeye mutlu bir yorgunlukla bıraktı kendini, sevinerek ekledi Pervin,

— Evlendi!..

Evlendin mi? Alay ediyor kız, işletiyor beni!.. Gülsem mi ben de?.. Gündüz'ün tabağına mezeler koyarken;

— Ya, dedi Pervin. Öyle birdenbire oldu ki, hepimizi şaşırttı... Avukat bir arkadaşı vardı Abdürrahim diye... Patlıcana yoğurt ister misin? Sarmısaklı... Çocuk Antakyalıymış... Oraya yerleşecekler... Bir ay filan oldu... Rakına buz?

— Yok, dedi. Sağ ol!..

Gene de kuşkuyla bakıyordu Pervin'e. Şimdi, şaka ettim diyecek! Nasıl; siz benden gizli gizli... Yo, öyle doğal ki... Böylesine başarılı oynayamaz. Belli, bir şey bilmediği... Bilseydi keşke!.. Sarsıntıyı atlatma çabasındaydı Gündüz. Niye sarsılıyorsun? Sorumlu değilsin demedi miydi sana kız? Sen de öyle istemiştin, oldu işte!.. Peer Gynt gibi dünyayı dolaşıp gelecektin ki, kadın çamaşır yıkıyor evde!.. Seni beklemiş!.. Şu ne haltlar yemiştir kim bilir? Sabri'si vardı bunun... Kendi yediklerine baksana!.. Sen erkeksin değil mi aslanım?.. Hiç yemek isteği kalmamıştı. Tatsızdı her şey. Ağzına attığı bir parça peyniri çiğnemeye çalıştı. Pervin'in mutlulukla kaldırdığı kadehe çın çın yapıp bir yudum aldı rakıdan. Bir şeyin ayırdında değil kız; sormaya gerek kalmadan anlatıp duruyor. Film kalmış, yapamamışlar. Refik telefon edip sendikalarından destek, yardım istemiş. Oysa Sendikadan Pervinleri kovacaklar nerdeyse. Mahkemedeler şimdi... Refik çoktandır, Anamur'da annesinin yanındaymış. Fuatlar Londra'dalar. Ameliyat iyi geçmiş. Emine

birilerine yazmış burda. Gitmeden evlenmişler diye duymuş. Nasıl kahrolmuşlar Fuat'a... Eczane öylece duruyormuş... Ne olacağı belli değil. Gözleri dalmaya, coşkulu sevincini yitirmeye başlamıştı Pervin'in. İşten çıkarılmasını anlatmak ağırına mı gidiyordu ne? Öyle güvenliydi ki Doktor'dan yana. Doktor ne yapsın? Amerika'dan gelen oğlu aşşağılık herifin biri. Buna el atmaya da mı kalkmış ne? Açıkça söylemedi ya, anlaştırır gibi bir şeyler geveledi. Bana numara belki de!.. Kim bilir neler var? Öyle kadın değil bu... Kazanmak için ufak tefek kışkırtmalara kalkamaz mı? Sen ne boklar yiyorsun sırasında!.. Herkes bir bok yer sırasında!.. İki yer varmış; istiyorlarmış çalışmasını. Büyük bir röntgen kliniği biri... Ücreti de iyi...

— Yorgunum, dedi. Biraz ara vermekte yarar var. Çok ışın yedim... Her şeye bizi sürer doktorlar. Başka iş bulsam bırakacağım röntgeni. Korkuyorum...

Birden anımsamıştı,

— Biliyor musun? dedi. Feriha'nın sol göğsünü alacaklar...

Duraladı Gündüz. Sol göğsünü mü? Feriha'nın...

— Tümör... Oldukça da ilerlemiş... Zavallı kız..

Zavallı kız mı? Birbirine kıyasıya düşman duygular içinde bocaladı bir süre. Ne denli kovsa kafasından, cezaevinde nasıl dayanılmaz açlıkla düşleyip durmuştu o pembe mercan uçlarıyla taş gibi sert... Çadıra geldiği ilk geceki gibi... Ellerinde, dudaklarında, dişlerinde dimdik memelerin kavurucu azgın tadı hiç kaybolmamıştı sanki. Çürüyüp kokmuş et torbası gibi kesip atacaklar şimdi. Kanlı, irinli pamuklar bezler arasında pis bir küvete atacaklar... Öğürecek gibi oldu, tuttu kendini. Yaşam denen alçak, nasıl yerden yere çarpıyor bizi!.. Her günümüz ayrı sınav!.. Biz daha üç markın peşindeyiz!.. Acımasız, güçlü doğa önünde ne çok işimiz var!.. Feriha'yı en son Taksim'de görmüştü. Geziye çıkmadan birkaç gün önce. Yanında çocukları vardı. Birbirinden güzel iki minik kız çocuğu. Gündüz'ün çok yakınında arabadan inip Kültür Sarayı'na yürümüşlerdi koşturur gibi. Durup bir süre bakmıştı ardların-

dan. Atıl'ın kapıda beklediğini sonradan gördü. Onlar onu görmeden çabucak içeri girdiler. Çocuklar için dinleti, oyun filan gibi bir etkinlik olmalıydı. Tanımı güç bir kıskançlığı bir kez daha yaşamıştı o gün! Hem de iliklerine kadar... Feriha'nın memesine yapışmış dudaklarını görmüştü minik kızların. Mine'yi görmüştü parmakları annesinin memesinde!.. O mavi damar gölgeli fildişi göğüslerinde Feriha'nın... Bu kadın da anlatıp duruyor?.. Sendikadan yakınıyordu Pervin gene. Anladık kızım, bilmediğimiz yanı mı kaldı? Türkiye'de, her yerde olan sizde de var işte... Biraz da sen konuş diyor Pervin. Anlatsana... Ne var anlatacak? Gezi bitti, artık her şey burda... Avrupa sinemalarda gördüğün gibi!.. Türkler de burda gördüklerin!.. Yarın savcılığa başvuracağım. Cezaevi başlayacak.

— Senin hüküm yemene nasıl üzüldü Seniye bilemezsin, dedi Pervin. Yargıtay onadı cezayı. Hırsından gözleri doluyordu. Sana da vurgun, biliyorsun!.. Yüz bulsaydı...

Kızararak gülüyordu. Kendinden güvenli takılıyordu Gündüz'e,

— Ne olursun bağışla beni, dedi çekingenlikle. Kızacaksın biliyorum...

Neyi bağışlayacağım? Söyle de kızayım nasıl kızacaksam!..

— Ben Seniye'ye söyledim, dedi Pervin.

Aynı çocuksu çekingenlikle gülümsemeye çalışıyordu. Neyi söylemiş?

— Çok kötüydüm bir gece. İlişkimizi anlattım Seniye'ye... O kadar yalnızdım ki... Paris'ten kart gelmişti senden; bir tek sözcük vardı, "Selam..." Ne olursun, kızma bana!.. Çok çok özlemiştim seni... Zavallı Seniyeciğim: O da ağladı benimle!..

Kımıldamadan kalmıştı Gündüz. Zavallı Seniyecik de ağlamış!.. O bir şey demedi mi sana? Dememiş işte, belli... Yoksa bu kadın şeytanlıkla... Baksana gözlerine; ürkek, dupduru, apaçık... Abece sayfası kadar ilkel!.. Boşuna gizli satırlar arama altında!.. Neresi dupduru? Alçağın biri bu!.. Nasıl güçlükle tutuyordu kendini. Kim alçak? Düşün biraz istersen!.. Nesini dü-

şüneceğim? Yalnız ben mi düşüneceğim?.. Övünsene düşünebildiğin için!.. Pervin, güç sınavı başarıyla atlatmanın sevinciyle kalktı, buzdolabını açtı, mutlu bir yeğniklikle; soda şişesini çıkarırken aynı güvenle sürdürdü takılmasını,

— İyi oldu, dedi gülerek. Senden umudunu kesmeseydi evlenemezdi belki de!.. Yazık değil mi?

Kendini melodram kahramanı gibi gülünç buldu Gündüz. Hep acıklı rastlantılar gelip çatar adama!.. Yeşilçam'daki düzmece oyunlar senin başına geliyor işte!.. En küçük bir kötü olasılığı bile konduramaması şu kadının, hiç mi acı vermiyor sana? Vermez olur mu? Hem de güldürecek kadar!.. Gül öyleyse!.. Kalkıp tuvalete gitti... Yüzünü yıkadı, ensesini, saçlarını ıslattı. Tarandı. İçindeki karmaşa durulup oturmaya başlamıştı. Sağ olsun bu kız, yarın cezaevine gidecek birine en doğru yolu çizdi! Bir doğru yol da sen çiz ona!.. Masaya döndüğünde durgundu Pervin.

— Biliyor musun? dedi. Benim içimden hep ağlamak geliyor!..

Daha söylerken gözleri dolmuştu. Başını çevirdi utanır gibi...

— Ne çok düşündüm seni... Ya gelmezsen diye... Gelmeyebilirdin oysa... Bir sözün yoktu ki... Yarın da cezaevine gidiyorsun...

Duraladı. Söyleyecek bir şeyler aranır gibiydi. Bulamıyor bir türlü. Sen bulabiliyor musun? Söyleyecek her şeyi söyledi oysa... Aranıp durma Pervinciğim, sus artık!..

— On sekiz ay ne ki, dedi Pervin... Şu dört ayı beklemekten daha kolay.

— Niye bekleyeceksin?..

Soğuk iki sözcük havada sallanıp kalmıştı buz parçaları gibi... Oralı olmadı Pervin, gülümseyerek baktı,

— Bilmem, dedi... Bilsem...

Suskun kaldılar bir süre. Çekingenlikle söylenir gibi sessizliği bozdu,

— Görüşmecin olmamıza da izin yok, dedi Pervin. Ancak yasal yakınların...

Duraladı. Anlıyorum Pervinciğim!.. Yasal yakınlarım yok benim. Olmayacak da... Tek başına girip tek başına çıkacağım cezaevinden... Hiçbir gün tek başıma değilim çünkü!.. Ne güzel edebiyat!.. Kapını bir açan olmasın da... Kalktı. Yavaştan volta vurmaya başladı iki adımlık yerde. Anımsadı birden. Uzanıp yandaki sandalyede duran el çantasını aldı. Açtı, kâğıda sarılı küçük paketi çıkarıp uzattı,

— Şöyle bir şey aldımdı sana, dedi. Budapeşte'den. Bağışla, param o kadar sayılıydı ki...

Yüzündeki bulut dağılmıştı Pervin'in. Sevinerek alıp açtı paketi, bluzu görünce bir sevinç çığlığı attı. Ölçtü üstüne, tamam görünüyordu.

— Daha ne alacaktın, dedi. Düşünmen yeter!.. Giyeyim mi?..

Yanıt beklemeden kalkıp üstündeki mavi gömleği çıkardı çabucak. Sutyen yoktu. Dolgun göğüslerinin üstüne çektiği kırmızılı yeşilli işlemeli bluz tastamam oturmuştu. Seniye'ye büyük gelecekti demek... Cıvıltılı renkler yanaklarına yansıyordu... Mutlu bir gülücükle gelip boynuna sarıldı Gündüz'ün, öptü, öptü... Sıcak çağrıya dönmüştü öpücükleri. Karşılık bekliyordu. Pek uzatmadı Gündüz de... Sedirde yan yana sırtüstü uzandıklarında kendini umarsız biçimde suçlu buldu. Ürperdi. Tavandaki tartımlı ayak sesleri gecenin sessizliğinde minicik delikler açıyordu. Belki de bu ayak seslerinden...

— Zühtü Bey mi bu?..

— Hımmmmm...

Dalgındı, konuşmaktan çekiniyor gibiydi Pervin de. Duramadı gene, mırıldanır gibi ağırdan bir sesle,

— Her gece böyle, dedi. Sabahlara kadar bazı... Acınası adam değildir ya, acıyor insan.. Seniye'yle de kavgalı ayrıldılar... Kız biraz da bu adamdan kurtulmak için evlendi belki de...

Doğruldu Gündüz. Pervin de kalkıp indi sedirden. Banyoya geçmek için toparlanıyordu ki, söylese mi gibisine duraladı bir,

— Biliyor musun, dedi, geçende geldi bana; oturdu şuraya. İkimiz de yalnızmışız. İstersem bir arada kalalımmış. Evlenmekten söz etmeye başladı. Tersleyeceğim. Utanıyorum... Hem de, çık derse evden yandım. Ev kiraları ateş... İstersen önce sen...

İstemedi Gündüz. Pervin banyoya girince dalgın kaldı bir süre. Banyodan gelen su sesleri, tavandaki ayak tıkırtılarıyla düşlere dönük bir anlatı gibiydi gecenin sessizliğinde. Pervin bornozuyla çıkıp yatak odasına geçince girdi banyoya, uzun uzun yıkandı. İçini dışını yıkar gibi... Soğuk duşu akıttı bir süre. Çıktığında iyice arınmıştı... Giyindi. Üstünde pembe gecelik, yarı ıslak saçlarıyla karşıki koltuğa oturmuş Pervin'e baktı. Zühtü Bey'le evlense bu kadın... Acımasız yargıya ne gerek var şimdi?.. İçinde yeniden beliren kargaşayı bastırma çabasıyla kalktı iliştiği yerden,

— Bana izin, dedi.

Şaşırmıştı Pervin; inanmazlıkla baktı.

— Bu saatte?..

— Daha önce mi kalksaydım?

Kalkıp yaklaştı Pervin, üzüntüyle dikildi karşısına.

— Niye gideceksin? dedi... Gidecek bir yerin...

— Gitmem gerek, diye hemen kesti. Yarın içeri gireceğiz, başka gün yok... Bekleyecekti arkadaşlar... Bakalım...

Yalanı bile öyle kesinlikle söylemişti ki kendi de inandı gitmesinin gerekliliğine. Söyleyecek şey kalmamıştı; tutamadı gene de,

— Baksana, dedi, tepede dolanıp duruyor adam. İnerse...

Sinirli gülümsedi Pervin? Durmadı pek,

— Bir dakika, dedi, şeyini vereyim...

Neyimi verecek? İçerki odaya girdi koşturur gibi, elinde kâğıt paralarla geldi. Anımsamıştı,

— Ne bunlar? dedi gene de...

Ülkeden çıkacağı günle, çeviriler bitince aldığı iyice paradan tanıdıklara bir küçük şölen vermeye kalkmıştı Gündüz, Kumkapı'da bir meyhanede. Pervin inatla diretip önlemiş, biraz parayı da almıştı elinden. Ona gerekliymiş!.. Saklayacağını biliyordu, unutmuştu gerçekten de...

Belli etmedi, sevinmişti. Kanıtlamış olmanın onuruyla gülümsüyordu Pervin.

— Al bakalım, dedi.

— Şey mi bunlar?.. Sağ ol!..

— Bu kadar zaman kullandım paranı!.. Çok işime yaradı!.. Sen sağ ol!..

Ne incelikler gösteriyor bu kız... Gene de olmaz Pervinciğim!.. Kızın senden bir şey mi beklediği var? Var, olmaz olur mu? Doğal olması da... Sen beklediklerinin tümünü aldın ondan... Beklemediklerini de... Yetti artık. Uzattı elini. Şaşırır gibi oldu Pervin, sesi titrek çıktı,

— Mektup yazacak mısın?

— Sanmıyorum...

Pervin daha da bozulmuştu sanki. Yavaşça kaldırıp uzattı elini, dudaklarının incecik kıvrımında beliren gülümseme yüzüne yayılınca acılaşıverdi.

— Gidiyorsun, dedi mırıldanır gibi.

Umarsızdı. Uzanıp boynuna doladı kollarını, başını yıkılır gibi Gündüz'ün göğsüne koydu, sessiz hıçkırıklarla ağlamaya başladı. Gündüz'ün şaşkınlığı büyük oldu, beklemiyordu. Nasıl bir tutum takınacağını da bilemedi. Tutamamış, içlenmişti kötüsü. Hadi sen de başla!.. Kir kaynama noktasında, derinlerde gömülü kalmış bütün sinsi duyarlıklar saldırırcasına yukarı fırlayıp kuşatıyordu Gündüz'ü. İçtenlikle sıktı kollarında,

— Ne olursun yapma, dedi. Böyle ayrılıklara alışık değilim ben!.. Hiçbir şey veremedim sana... O yetiyor... Bağışla beni...

Bir şeyler daha demek istiyordu; arayıp bulamadı bir türlü... Saçlarını öptü. Yavaşça bırakıp çıktı kapıdan... Pervin'in sessiz

iç çekişlerini merdivenlerde de derinden duyar gibiydi. Yaşam böyle işte!.. Yeni dönem başlayacak şimdi... Sokağa çıkınca güçlü buldu kendini... Güvenli adımlarla yürümeye çalıştı bir süre. Olmadı... Güçlü değildi. Güvenli nasıl olacaksın?.. Kim güvenli ki bu nükleer çağda? Baksana şuraya, neredeyiz!.. Üç markın sözü mü olur, hele bu ülkede?.. Unutacağız, başka yolu yok. Yokuşu ağır ağır çıkarken eczanenin sokağına saptı. Tahtalarla örtülü yıkılmış işyerine yaklaşırken sokağın karaltısı içine çökmüş gibiydi. Kan içinde taşlara yıkılmış Fuat'ı gördü birden. Uzanıp kaldıramıyordu. Gözlerinin içinde alaylı güneş parıltısıyla acılar içindeydi Fuat. Geri dönmek geldi içinden. Gözleri karanlık boşlukta gibi yürüyüp geçti sokağı. Yan kaldırımda bir kedi koşturup caddeye saptı. Tek tük insanlar vardı Tarlabaşı Caddesi'nde. Araçlar geçiyordu. Çarpık bir kocakarı yanında bir oğlan, iki genç kadınla bağıra çağıra konuşarak Karakol Sokağı'na indiler. Pezevenklerin, orospuların, eşcinsellerin saati... Yıkıla sürüklene sarhoşlar çıkar bir yerlerden. Birileri vurulacak belki. Beni de vuracaklar. Gene geldik işte; isterlerse cezaevinde de vururlar. Daha da kolay... Gidip yatacak bir yer bulmalı şimdi. Balıkpazarı'na sapan dar sokakta yürürken Pervin'in hıçkırıklarını duyar gibi oldu gene. Bodruma benzer bir yerden ut sesleriyle sarhoş şarkıları geliyordu, meyhane burası... Ne çok girdi çıktılılarla dolu şu Beyoğlu'nun arka sokakları... Zavallı Pervincik... Bu gece yarısı ben niye daldım buralara? Uykum var. Serseriliğin sırası mı? Şimdi bir de ekip çıksın karşına... Arayıp bırakırlar... Bırakmazlarsa?.. Ne olacak; nasıl olsa içeri tıkılmayacak mıyız? Dönüp Tarlabaşı yoluna indi gene. Bir taksiye atlayıp Sirkeci, dedi. Yatışmış gibiydi. Arabanın, yığıldığı arka köşesinde, Sirkeci'de çıktığı, istasyona bakan yukarlardaki otel odasında daha düzenli düşünebiliyordu artık. Pervin'e davranışını alıp suçladı gene. Daha yakın olabilirdim. Evlenmeye mi kalkıştı kız? Korkuyor insan.. Feriha da kanser, memesini alacaklar... Seniye'yle evlenmeyi kurmadın mı? Kurdum. Saçmaydı belki... Pervin'e

borçlusun!.. Seniye'nin ne üstünlüğü var? Niye açıkça söylemiyorsun? Erkeği ilk kez seninle tanıması mı? Söyle!.. Öyle belki... Belki mi?.. Erkek bencilliği... Ne eşşoğlu eşeğiz biz!.. Değil misiniz? Söyledik ya... Karımın bir başka erkekle... Onu, Londra'da elin karısıyla yatarken niye düşünmedin?.. Düşünmez olur muyum? Asıl o zaman düşündüm!.. Yarın uğrayayım Pervin'e... Bir yarın olsun... Yarın biraz geç oldu!.. Tren sesleriyle karışık bir uykuya ortalık ışıdıktan sonra dalabildi. Koridordaki temizlikçi kadınların sesleriyle uyanıp güçlükle kalktığında on ikiye geliyordu. Bir duş yapsam açılırım. Nerde yapacaksın? Tuvalet bile dışarda. Artık o lüksler bitti oğlum; cezaevi keneflerine alış!.. Çıkıp güzel bir kahvaltı etti sütçüde. Ankara Caddesi'nden yukarı doğru ağır ağır çıkmaya başladı. Bu güzel yüzlü Eylül güneşini bırak da gidip ayağınla cezaevine kapan!.. Akıl mı bizimki? Gizli mi yaşayacaksın? Cezaevi avlusunda da güneş var!.. Önce yayınevine mi uğrasam? Bir telefon açayım sendikaya. Dönüp Büyük Postane sokağına saptı. Jeton alıp da numaraları çevirirken umutsuzdu. Gene o suratsız herif çıkacak... Birkaç kez meşgul sesi verdi. Amma uzun konuşuyorlar... Sonunda, bir ince kadın sesi kimi aradığını sordu. Kim arıyor? Umutsuzluğu artıran bir sessizlikten sonra Fahrettin'in tok sesini duyunca inanmayacaktı neredeyse. Yeni gelmiş onlar da. Çocuklar da çok istiyorlarmış konuşmayı... Akşam altı'da sizi alalım Ağbi, diyordu Valide Camii'nin köşesinde tam altı'da... Kapattı telefonu. Yaşam ne güzel... Postaneden çıkıp gene döndü yokuşu. Gazeteye gideyim bir... Kapıda sıralanmış arabaların arasından geçip gazeteye girerken heyecan duydu nedense... Nevzat Bey toplantıdaydı. Yeni gelmiş sekreter kız, beklemesini söyledi, isterse... İstese mi, istemese mi, önce yayınevine uğrayıp da dönse derken, şaşkın kaldı; koridorun ucunda Nihat görünmüştü... Nasıl sevindi, birden... Nihat da şaşırmıştı. Koşar gibi geldi, sarıldı... Geçen ay bırakmışlar. Tutuksuz sürüyormuş yargılama...

— İyi; sen çıktın ben giriyorum...

Üzgün baş salladı, Nihat biliyordu.

— Sizin için çok korktum Ağbi... Konuşalım biraz...

Daha bir şeyler diyecekti, sekreter kızın ayağa kalkmasıyla dönüp baktı Gündüz: Nevzat çıkmıştı karşıki kapıdan. Elinde dosya, yanında birileri... Biraz uzakta oldukları için mi, yoksa özellikle mi görmedi; çabucak yürüyüp girdi odasına. Sekreter kız da peşinden.

— Ben bununla konuşacağım, dedi Gündüz.

Nihat, bir işi varmış, ona gelmiş; beklermiş isterse... Demek burda çalışmıyorsun! Acı gülümsüyor Nihat. Peki şimdi?.. Kız çıkıp buyur edince söz yarım kaldı. Sen biraz aşağıda otur Nihatcığım... Nasıl mutluydu bu rastlantıya Nevzat'ın odasına girerken. Masada kalkıp uzandı, gülerek elini sıktı Nevzat,

— Hoş geldin, dedi. Ne vakit geldin?..

— Dün...

— Ya!.. Bir dakika Gündüzcüğüm...

İki yanındaki iki adama elindeki dosyadan bir şeyler gösterip not aldırdı. Renkli kalemle çizgiler çekti. Hep aynı, dünyayı yöneten adam... Hadi Nevzatcığım benim de bekleyenim var... Bu adamlar da yeni olmalı. Sürekli birileri girer çıkar bu gazeteye. Sonunda saygıyla çekilip gitti adamlar. Beni hemen buyur etmesi de bunları göstermek için belki.. Biz bize kaldık!.. Ne diyeceğim bu oğlana? Niye geldim? Al sen de; bizim it sizin eve balta getirdi mi?..

— Turgut da seni sorup duruyordu.

Sağ olsun!.. Ne yapıyor onlar? İyiler. Bir gün oturalım da anlat bize gördüklerini. Bir buçuk yıl sonra artık... Duraladı Nevzat. Bilmiyor mu ceza yediğimi? Yargıtay onadı bizim toplu basındaki... Yüzü değişti Nevzat'ın. Ürkek mi, üzgün mü, umarsız mı?.. Bir şey diyecek, diyemiyor... Kekeler gibi düşürüyor ağzından. Niye mi geldim? Gelmese miydim? Gülmeye vuruyor. Gülmek böyle mi olur Mandrake Nevzat? Onu da yüzüne gözüne bulaştırdın. Suratının harfleri birbirine karıştı...

— Ne vakit başvuracaksın?

— Belki yarın, dedi Gündüz... Nasıl başvuracağımı da bilmiyorum ya... Yolu yöntemi...

— Siracettin'e soralım, dedi Nevzat.

İşlere yeniden el koymuştu!.. Telefonu çevirdi. Siracettin'i çağırdı. Polis, adliye muhabiriymiş. Çok da becerikliymiş. Oğlan gelip kanıtladı becerikli olduğunu. Telefon açıp Savcılık'ta birileriyle konuştu, buldurdu dosyasını. Yarın sabah gelsin, diyorlarmış. Adliye'de en üst kata çıkıp sağdaki, köşedeki... Siracettin çıkınca gene baş başa kalmışlardı Nevzat'la. Ne mi konuşacağız şimdi? Sor gitsin!..

— Nihat'ı alacak mısın işe?..

Çat diye soruvermesine tepki göstermedi Nevzat; bekliyordu sanki. Durdu. Tam o sıra telefona ters bir yanıt verip kapattı. Bu yanıt biraz da bana mı?..

— Personele ben karışmam...

Söz biraz alaylı. Sen bu işe karışma anlamına biraz da. Ben de daha Nihat'la doğru dürüst konuşmadan... Konuşacak ne var? Belli değil mi? Çocuk işsiz...

— İnanmıyorsun bana!.. Nasıl ince dengeler üstündeyim burda ben, bilemezsin...

— Nesi var bilinmeyecek? dedi Gündüz. Ortada!..

— Ortada olan ne?

Alınganlıkla gösterdiği tepkiyi beğenmemiş olmalıydı, gülmeye vurdu,

— Biz burjuvaların adamıyız Gündüzcüğüm, dedi, düşmanız sana!.. Ne desem boş!..

İncelik özentisiyle atılmış bu kabaca taşa gülerek baktı Gündüz de... Hesaplaşmak günü mü geldi Nevzatcığım? İstediğin gibi olsun...

— O ki düşmanmışız, ben de ne desem boş...

Gene gülmeye vurdu Nevzat. Ne etse belli oluyordu tökezlediği...

— Takılıyorum, dedi. Niye düşman olalım?

Gerilemeye kalkınca, gerçekçi olma gereğini de duymuş olmalıydı; yüzündeki gülümsemenin yerini kaygılı dimdik bakışlar aldı.

— Biliyorsun dedi, çeyrek yüzyıldır buralardayım ben. On yıldır da bu gazetedeyim. Görevim burayı batırmadan yürütmek. Özellikle bu günlerde de kapattırmamak...

Söze niye böyle başladığını anımsamaya çalışıyormuş gibi durdu. Yoo, bunlardı söyleyeceği. Her şey var bu sözlerin içinde. Benim yeterince algılamam için ara verdi biraz. Bak nasıl bakıyor!..

— Sırtımda kamburla yürütemem bu işleri... Senin bilmediğin, belki de umursamadığın ne çok göz var üstümüzde, biliyor musun?

— Bak Nevzatcığım, dedi Gündüz. Bizlerin kambur olduğumuza sizi böyle inandırdıkları sürece ne kamburdan kurtulabilirsiniz, ne de üstünüzdeki gözlerden...

Dikilecek gibiydi Nevzat, Gündüz aldı hemen,

— Bizim için özveride bulunmaya kalkmayın, dedi. Kendiniz için yapın yapacağınızı. Kişilik özverisinden kurtulun... Bize bir şey olmuyor, kendinizi kemirip çürütüyorsunuz ödünlerinizle. Düşünceleri yasaklanmış bir kişiyi gizli gizli korumaya kalkmak vicdanınızın sadakası bir tür... Apaçık savunabiliyor musunuz? Bu bize değil, insanlığınızı yitirmemeniz için asıl size gerekli Nevzatcığım... Gazete batmasın derken sizler batıyorsunuz.

Sendelemiş gibiydi Nevzat. Nasıl karşılayacağını aranıyordu belli ki.

— Ne diyeyim, dedi umarsızlıkla mırıldanır gibi, düşler içinde yaşıyorsunuz!.. Bu ülkede ne yapabilirsin tek başına?.. Ödün diyorsun... Ödün vermeden kim ne yapabilmiş?.. Çekip gideyim; benden daha iyisini mi oturtacaklar buraya? Bu gazete gerici mi?..

Bir şey demek gelmiyordu Gündüz'ün içinden. Yeni mi duyuyorsun? Nevzat yüreklenmişti iyice; alıp sürdürdü,

— Sizin ilericilerinizden değiliz. Olmam da... Olamam da belki... Yanlış anlama, sana saygı duyarım... Daha çoğunu kimse beklemesin... Benim işim gerçeklerle...

Sustu. Mutluydu. İyi bağlamıştı sözünü ya, tam doyuma varmak için Gündüz'ün onayını bekliyordu gene de... Soğuk bir gülüşle,

— İyi, dedi Gündüz. Güzel açıkladın!.. Bunlar senin gerçeklerin düş değil, Türkiye'nin gerçekleri var bir de... Kişisel gerçeklerin çok üstünde... Hepsini aşıp geçecek nasıl olsa...

Nevzat gözlerini dikmiş, yukardan, biraz da acır gibi bakıyordu.

— Ne oldu filminiz? dedi...

Filmimiz mi? Gizli bir vuruşla köşesine çekilmiş sinsice bakan Nevzat'ın gözlerindeki alaylı kıvılcım, bir parıltıyla bir sürü şeyi anımsatıvermişti. İlaç Dosyası'nı diyor. Bir şeyler biliyor bu herif...

— Niyazi'ye sorsana!.. Oğlu çalıştı filmde!..

— Çalışmadı Cengiz. Londra'ya gitti...

Toparlanır gibi oldu Nevzat. Gereğinden çok mu konuşmuştu?

— Oğlu bilmese de Niyazi bilir!..

Duymamış gibi telefona uzandı.

— Bağışla, dedi. Daldık, sormadım bile... Çay, kahve?

— Hayır, dedi Gündüz. Kalkıyorum. Nihat bekliyor...

Nihat'ı bastırarak söylemişti. Tepki göstermedi Nevzat. Eski suskun adamdı. Kapıları sımsıkı kapattı artık!.. Durup da ne konuşacağım? Kalktı. Nevzat da kalktı, gülümseyerek uzanıp elini sıkarken,

— Sen gene bizi düşman bil, dedi. Geçmiş olsun!.. Bir şey gerekirse yaz!.. Turgut'a yaz istersen!..

Ona daha yakınlık duyduğumu mu sanıyor? Öyle sanmış görünmek işine geliyor. Bu mu basacak gezi yazılarını? Sözünü et de bir, kıs kıs gülsün herif! Doğrusun Nevzatcığım, düşçüyüm ben... Aşağıdaki salonda dalgın oturmuş, bekliyordu Ni-

hat. Kalktı hemen. Çıktılar. Kahve de bırakmadılar ki yörede, hepsi halı sarayı oldu. Yürüyelim Ağbi... Yürüyelim şöyle... Daracık kaldırım kıyılarına sıralanmış izbe işyerleriyle yaz kış ıslak, pis; kâğıt yüklü kamyonların, kancalı hamalların, arabalı satıcıların itiş kakış dolaştığı sokakları tek tük sözlerle geçtiler. Gazeteye şey için gelmiş; Rıza'dan alacağı varmış biraz, onu almış. İş durumu? Daha belli değilmiş ya; bakalım, bir arkadaş, baskı makinesi varmış birinde, onu alıp birlikte belki... Divanyolu'na çıkmışlardı. İki yanı kollayarak karşıya, Ayasofya Alanı'na geçtiler. Müzelere dolup boşalan turist kalabalıklarına baktı Nihat.

— Louvre'u gezdiniz mi Ağbi, dedi.

Soru, ince bir alaya dönmüş gibiydi, nedense!.. Güldü Gündüz.

— Gezdik Nihatcığım, dedi. Onu anlatayım mı?..

Ses çıkarmadı Nihat, gülümsedi. İlerde çatısı, art duvarları görünen Sultanahmet Cezaevi'ne baktı, sözü değiştirmek ister gibi,

— Siz burada yattınız, dedi.

— Yattık, dedi Gündüz. Şimdi Sağmacılar'da yatacağız... Bugün son günüm...

— Yarın mı?

— Yarın, dedi Gündüz. Savcılığa başvuracağım... Siracettin konuştu...

— Gazetedeki?.. Polis Siracettin...

— Ha, polis muhabiriymiş...

Sessizce başını salladı Nihat.

— Öyle derler, dedi...

Nasıl derler? Polis mi, polis muhabiri mi?.. Topkapı Sarayı duvarlarına doğru yürüyorlardı. Üçüncü Ahmet Çeşmesi'nin önünden kıvrılıp sağdaki yokuşu inerlerken yavaşça döndü, şöyle bir arkalarına baktı Nihat. Gündüz'ün gözleriyle karşılaşınca açıklama gereği duymuştu.

— Öyle şeylere takıyorlar ki Ağbi, dedi.

Yeterli bulamamış olmalı, ekledi:

— Beni boşuna bırakmadılar ya...

Yokuşu sessiz indiler. Büyük kıyı yolundan taşıt sesleri geliyordu. Caddeye çıkan dar yola girmişlerdi ki,

— Çok baskı yaptılar mı? dedi Gündüz.

Başı önünde, düşünüyor gibi caddeye doğru yürüdü Nihat,

— Pek sayılmaz, dedi. Bir kez falakaya yatırdılar, o kadar...

Sesi dupduruydu. Böbürlendiği filan yok, dosdoğru söylüyor oğlan...

— Neymiş aradıkları?

— Örgüt...

Sorsa mı sormasa mı, duraladı gene.

— Buldular mı?..

Dönüp şöyle bir baktı Nihat,

— Bulsalar bırakırlar mıydı beni? dedi.

Aptallığına kendi de şaştı Gündüz, güldü istemeden. Bir kez daha baktı Nihat'a. Dalar gibi oldu. Geçmişteki bütün konuşmalarını birer ikişer anımsıyordu, bu çocuğa daha ilk günden niye yakınlık duyduğunu şimdi anlamaya başlıyordu sanki. Falakanın ciğerlerine işleyen acı şokunu böyle anlatmak için nasıl bir işkence ortamından geçmiş olmalı... İçerde neler gördü, neler yaşadı kim bilir?.. Koşullar gün günden kötüleşiyor... Örgüte inanmayan biri böylesine doğal, yürekli olabilir mi? Karşıya geçtiler. Deniz kıyısında yürümeye başladılar Yenikapı'ya doğru.

— Seni işe alacaklar mı diye sordum...

— Nevzat'a mı?..

— Nevzat'a... O karışmıyormuş... Öyle dedi...

Ses çıkarmadı Nihat. Çevresine bakındı aranır gibi,

— Şöyle biraz otursak mı Ağbi, dedi...

Duvar dibine sıkışmış küçük kahveyi gösteriyordu. Araçların deli bir hızla koştuğu caddeyi tersine geçmeleri gerekiyordu yeniden. İki yana bakınarak yürümeye çalışan Nihat'ın ayağında aksama olduğunun ayırdına o zaman vardı Gündüz.

Sakat mı ettiler oğlanı?.. Kahvenin önündeki daracık düzlüğe sıralanmış boş masalardan birine otururlarken,

— Ne o, dedi, bir şey mi var ayağında?..

Yakalanmış da atlatmanın yolunu arıyormuş gibi oturduğu sandalyeyi yerleştirme çabasıyla bir iki devinimle,

— Topuk kemiğinde sızı yapıyor, dedi. Uzunca yürüdüm mü...

Tembel tembel dolaşan martılar olmasa sonbahar güneşi altındaki Marmara yorgun, kımıltısızdı. Ahırkapı'da demirli şilepler, tekneler soluk resim görünümündeydi. Tek tük bulutlar, kenti saran taşıtların canavar homurtularından ürkmüş gibi gezinip duruyorlardı uzak mavilikte. Çaylarını yudumlamaya başladılar.

— Nevzat'ın karışmadığı hiçbir şey yoktur o gazetede Ağbi...

Yanıt bekler gibi araladı. Sessizliği o bozdu gene.

— Siz gelince, bizim başkanı çağırıp gerekli uyarıyı o yapmıştı. Pek sıkı ilişki kurmayalım diye... Başkan da bana söyledi...

Gizli bir alayla gülümseyerek,

— Biz de uyduk; dedi...

Sonra birden anımsamış gibi döndü,

— Çiçek Pasajı'na gitmiştik bir akşam sizinle...

— Evet...

— Onu sordular bana, dedi. İzliyorlarmış... Yanında kim vardı diye...

Heyecanlanır gibi oldu Gündüz.

— Geceyi anımsamadım önce. Gerçekten anımsamadım... Direttim sonra da. Sizin adınızı mı vereyim istediler; anlayamadım.

Kim bilir polisin nasıl bir oyunuydu?..

— O gazeteye beni almazlar Ağbi.

Nevzat'ın, kendini düzeltmelere fitlemesi kafasına takılıp kalmıştı Gündüz'ün. Yadırgamıyordu ya, sindiremiyordu da...

Salt korkudan değil bu... Hani biliyorsun?.. Biliyordum da, gene de... Düşçülüğün ağır basıyor değil mi? Bir küçük burjuva yanımız var işte, aşamıyoruz...

— Sizin film olmadı...

Bizim film mi? Anlamamış gibi baktı Gündüz.

— İlaç filmi... Dosyası... mıydı ne?..

— İlaç Dosyası. Olmadı...

— Ne terslikler çıkmıştır!

— Çıkmış, dedi Gündüz. Refik yok burda, tam öğrenemedim...

— Öğrenecek ne var Ağbi? dedi Nihat. Siz herkesten iyi bilirsiniz... Öyle bir holdingi karşına alıyorsun... Tekellerin her yanı kuşatmış gücünden başka bir de onların kurnazca yaratılmış kişisel saygınlıkları var, özellikle aydın kesimde... Sanatsal, bilimsel... Sporsal... Bir sürü etkinlik... Koruyucu adamlar!.. Tam biz enayilere göre... Batılı, uygar... Yediğimiz kazığı anlatmaya kalk, düşman kesilir herkes! En azından katı bulurlar... Şu bizim gazetede bir tek satır çıkaramazsınız. Her yerde elleri var. En kıytırık sayfa sekreteri bile gönüllü kolcusu heriflerin... Hem de görevini insan sevgisiyle yapıyorum sanır ahmak... Çıktığımdan beri belki on yerde; bizim kalan filmin sözü edildi. İnanmayacaksınız, kimi ileri bildiğimiz kişilerde bile, dertlenmek nerde, sevinç değilse, alaylı bir umursamazlık var... Öyle bir belaya çattınız ki...

— Enayi aydın avcısı güler yüzlü kapitalizme çattık, dedi Gündüz, takılır gibi.

— Öyle Ağbi, dedi Nihat... Mafya filminde de canavar suratlı kanlı katiller yok artık. "Büyütüyorsun abla! Ne var korkacak? Senin iyiliğin için yapıyoruz!.." diyerek sevecen, güleç bir yüzle sustalıyı gömdüler kadıncağızın midesine... Filmde... Öyleymiş şimdi...

Gündüz'ün gülerek bakan gözleriyle duraladı Nihat, gülmeye başladı o da.

— Gene karattık ortalığı, değil mi Ağbi? dedi...

— Yoo, dedi Gündüz. Tamamla sözünü... Bu gazete de onun bir parçası!..

Caddeden kulak patlatan gacırtılı bir gürültüyle geçer TIR kamyonunun ardından baktı.

— İsterseniz siz de beni katı bulun, dedi. Devrimcilerin en büyük düşmanı bizim gazete, bana sorarsanız. Demokrasi memokrasi palavra hepsi... Bir iki yazar çizerle bir şey değişmiyor... Özgürlük diyorlar ya, salt kendileri için. Bizden korkuları da yalnız kişisel değil. Sınıfsal... Hem de domuzuna sınıfsal... Düşmanlık içlerine sinmiş!..

Sustu. Nerden almalıydı, onu düşünüyordu. Doğrularla yanlışları nasıl ayırmalı?

— Belki doğrusun da Nihatcığım, dedi; bazı doğruları bir zaman görmemek zorundasın!.. Geniş bir bağlam içinde aldın mı, o doğru o gün doğru değildir... İlerde neyin neye döneceğini de kestiremezsin... Devrimcilik gerçekçiliktir... Bu dokuya kıstırılmış insandan ne demokrasisi bekleyeceksin? Ne özgürlüğü!.. Bakalım, yığınlarda damla damla ne birikiyor, umut orda. Bir fırtına uydurup da esip savurmazlarsa... Gazete de tümüyle düzenin bir parçası. Başka ne olacaktı? Sınıfsal korkuları da doğal değil mi?.. Bakarsın küçük burjuvazi burjuvalardan daha ustalıkla, sinsice korur burjuvaziyi. Ürkek, çekingen yaşamlarında onlar da doyum peşindeler... İleri olacaklar! Giderek devrimci olduklarına inanacaklar... Okurları da bu doyumla bütünleşecek...

Nihat bir şey demeden dalgın kalmıştı. Sözler üstünden akıp gitmişti sanki; duydu duymadı gibi... Söylediklerini kendi de beğenmedi Gündüz. Yeterli değil. Bunları o da bilir. Bildiklerimizi birbirimize yinelemekten başka ne yapıyoruz ki!.. Enayi yalnız aydınlar mı? Anımsadı. En büyük ilaç holdinginin fabrikasındaki grev sırasında sendika umarsızlık içinde kalmıştı; çevre halkı soğuktu, destek vermiyordu greve. Bu fabrikada ücretlerin çok yüksek olduğuna inandırılmışlardı. Yanılgıyı yaratanlar da bu fabrikada çalışan işçilerdi. Bu en

ünlü holdingin işçisi olmanın onurlu övüncüyle ücretlerini yüksek söylemekteydiler çevrelerine!.. Sendika gerçek ücretleri kapılara kocaman levhalarla asmak zorunda kalmış, her yoldan kamuoyuna duyurmak için ne çabalara kalkışmıştı... Ekonomik bilinç düzeyine varmadıkça... Saate baktı, beşi geçiyordu. Nihat da aymış gibi doğruldu,

— Sirkeci'ye gideceğim ben Ağbi, dedi...

Kalktılar. Cebindeki parayı Gündüz'e vermeye kalktı; üsteledi de... Para asıl cezaevinde gerekliymiş. Ben orda parasızlığa alışkınım oğlum. Epeyi şımardık dışarda. Yeni bir eğitimden geçmek yararlı olacak!.. Kucaklayıp ayrıldılar. Caddede, aksadığını gizlemeye çalışarak karşıki durağa geçen Nihat'ın ardından baktı. Çıkınca daha yakın olmalı bu çocukla. Akıllı adam bu. Upuzun yol boyu, konuştuklarını mutlulukla tartışıp durdu kafasında. Yetti! Kolay kolay bir yere varamazsın! Türkiye'nin arapsaçı sorunları bunlar... Marmara'daki güneşe bak!.. Aylardır özlemini çektin... Daha ne çok aylar çekeceksin... Yayınevine de uğrayamadık. Uğrayıp ne olacak kitap bu kış çıkacak diyorlardı. Zavallı Ferihacık... Pervin ne yapıyordur? Seniye... Cezaevleri eskisinden de kötüymüş; bakalım ne yapabileceğiz o koşullarda? Şiir yazmamı da engelleyemezler ya. Unutmadan şu bizim eşyaları öğrenelim. Yataksız, yorgansız kalmayalım içerde âdembabalar gibi!.. Kumkapı'nın arka sokaklarına dalıp biraz da koşturarak buldu Aksaray'ı. Altıya iki üç dakika vardı. Terlemişti. Karşıya geçip Valide Camii'nin köşesine geldiğinde geçmişti altıyı. Bakındı. Taşıtlar kıvrılıp gidiyordu Vatan Caddesi'ne doğru. Yanlış yerde beklemeyelim!.. Tedirginliğe düşüyordu ki bir Opel araba ağırlaşıp durdu önünde. Şoförün yanındaki biri, gülerek el ediyordu. İsmail bu... Yoğun trafikte uzanıp arka kapıyı açtı,

— Atlayın Ağbi, dedi... Kusura bakmayın... Öyle bir yer ki...

Biraz önce gelip bir tur atmışlar. Özür diledi Gündüz. Yok canım, onun için değil; onlar erken gelmişler!.. Başkan Rami'de evde bekliyormuş. Başka gelecekler de varmış. Dün akşam ben

ayrıldıktan sonra telefon açmış Fahrettin Ağbi Eskişehir'den, o da söylemiş geldiğimi. Yarın da İzmir'e gideceklermiş. Grev kararı almışlar İzmir'de... Karşı sendikayı yıkmışlar... Rami'deki eve gelinceye dek coşkuyla epeyi şeyler anlatıp durdu İsmail. Şoför hiç konuşmadan dinleyen sarı bir oğlan. Güneş battı. Akşam bastı basacak. Tıkış tıkış otobüsler, minibüsler, günü bitirmenin yarışında. Yorgun argın insanlara saldıran çirkin bir devinim içinde her şey... Yarından sonra şunları bile özlemle anımsayacağım belki... Bahçe içinde beş katlı bir apartmanın ikinci katıydı Fahrettinlerin Rami'deki evi. İsmail önden çıktı merdivenleri, zile bastı. Kapı açılınca daha görkemli bir kapı gibi Fahrettin çıktı ortaya. Sarıldı Gündüz'e.

— Hoş geldiniz Ağbi, buyurun...

Minik bir hol. Yemek kokuları geliyor mis gibi. Şurası mutfak mı? Mutfak. Karnı burnunda genç bir kadın çıkıp utangaç bir gülümsemeyle yaklaştı. Ay bu kız... Gelin hanım işte... Hani *Kuran* Kursu'ndan dönerken... Düğününe gittikti Fahrettin'in. Neydi adı? Elini uzatıyor aynı utangaçlıkla,

— Hoş geldiniz Ağbi, diyor.

Titredi titreyecek ince bir ses... Eli ıslak gibi. Mutfaktan çıkan kadının eli ıslak olur... Takıldı Gündüz,

— Maşallah Fahrettin... Yolcu bekliyorsunuz, dedi... Fahrettin başını yana eğer gibi yaptı gülümseyerek,

— Bekliyoruz Ağbi, dedi...

Gelin de gülümsüyor. O da başını önüne eğdi. Seni yere bakan!.. Cana yakın, tertemiz görünümü var kızın... Dağ gibi Fahrettin'in yanında filiz gibi...

— Sevindim, dedi Gündüz.

Anaya, gelecek bebeğe sağlıklar diledi. İleriye doğru buyur ettiler. Genişçe salon gibi bir yerde oturan üç kişiyi görünce biraz şaşırdı Gündüz. Girişte düzenlenmiş, bekleyen yemek masası. Fahrettin tanıttı. Hepsi onların sendikadan. İlaççılardan da birilerini bekliyorlarmış. Demeye kalmadı, zil sesiyle fırladı Fahrettin. Konukları İsmail almış içeri; iki kişi daha gel-

mişti. Onları da tanıttılar. Bir sürü ad, nerden akılda kalacak? Yeni gelen birinin adı Mikail'miş. Onu unutmam! Azrail gibi... Daldırıp da Azrail deme sakın!.. Bu adama denir mi? Bizim film işinden de açarız. Belki de onun için topladı Fahrettin!.. Boşuna iş yapmaz o... Şu sarışın Zekeriya. Bıyıklısı Tarık... Öteki neydi?.. Ak saçlısı?

— Oturalım mı?

Fahrettin'in çağrısıyla yemek masasına geçtiler. Fahrettin üsteleyerek başa oturttu Gündüz'ü. Beceriksiz çabalarla bir türlü aşamadıkları çekingen sessizliği ikinci kadeh rakı, bozup dağıttı. Doğrudan girdi Fahrettin.

— Bizim size karşı yüzümüz yok Ağbi, dedi. Yalancı çıktık. Sözümüzde duramadık film işinde...

Sözün böylece açılıvermesine sevinmişti Gündüz.

— Ben burda yoktum, dedi Fahrettin. Özür aramıyorum, yanlış anlamayın... Arkadaşlar da tam kavrayamamışlar...

Duraladı bir; açıklamanın kaçınılmazlığını görmüş gibi ekledi yavaşça,

— Sonra bizde öyle herifler var ki... Daha atamadık bir türlü... Türkiye'yi biliyorsunuz Ağbi, size mi anlatacağım!.. Her yerde aynı bok...

Acı gülümsemeyle duraladı gene. Ötekiler de gülümsediler. Kadehini kaldırdı,

— Hadi sağlığınıza Ağbi. Geç olsun da güç olmasın!.. Doğrusu bu kadarını ummamıştı Gündüz. Bütün bu kişileri, gerçekten de, film işi için toplamış Fahrettin!.. Hiçbiri yüksünerek gelmişe de benzemiyor. Açılıp gelişen konuşmalar mutluluğuna mutluluk katmaya başladı. Sendikada iş biraz inatlaşmaya binmiş olmalı... Doğru yolda olduklarına iyice inandırıp arkalayacağız bunları. Sınıf bilincinin yanı sıra sinema bilinci kazandıracağız!..

— İlaç Dosyası, Türkiye'nin dosyası aslında...

Yemek içmek bırakılmış bütün gözler sessizce Gündüz'e dikilmişti. Mutfağa gidip gelen İsmail, elinde boşalmış tabaklarla kapıda durmuş dinliyordu.

— Sinemada olumlu bir iş yapmak masaldaki yedi başlı devle savaşa benzer... Hele bizde... Düzenin yapısını sergileyeceksin!.. Yığınları uyaran bildirisi olacak... İşçilerden yana film yapacaksın!.. Satılmış bir sürü itin egemen olduğu sarı sendikadan grev kararı çıkartmak gibi bir şey...

Sinirli gülümsedi. Kımıltısız dinliyorlardı ötekiler.

— Biz bu kararı çıkarttık!.. dedi. Tek güvenimiz işçilerdi... Bütün çalışmalarda coşku kaynağımız... Sonra bırakıp gittim ben. Bazı suçluyorum kendimi... Gitmesem ne yapabilirdim, bilmiyorum... Sözgelimi Refik gitmemi özellikle istiyordu... Ortalıkta ne kadar az görünürsem o kadar iyidir gibi belki... Namuslu, sallantıda, arayıp duran bir çocuk. Böyle bir işe kalkmasına saygı duymak gerek... Fuat'ın başına gelenleri biliyorsunuz. Sonunda Refik yapayalnız kalmış, anladığım... Aslında iş bizim işimiz...

— İşte biz bunu anlatamadık Ağbi...

Sözünü içtenlikle kesen Fahrettin'e baktı,

— Size senaryo verdiler mi? dedi.

— Verdiler...

Fahrettin, yardım ister gibi ötekilere baktı.

— Okumadınız mı, peki?

— Ben çocuklara verdim Ağbi...

Nasıl karşılamalıydı Fahrettin'in sözlerini. Aranır gibi baktı.

— Sen okumadın!..

Fahrettin duralamış, kızarır gibi olmuştu. Doğrulup aldı birden,

— Baştan, okuyayım dedim biraz. Okuyamadım Ağbi... Ne anlarım ben, ömrümde senaryo mu gördüm? Ortaokuldan ayrıldık biz... Torna tesviye, makine bizimki... Lise bitirmiş ikinci başkan, o almış... Puştun teki o da...

Hafiften gülüşmeler gerginliği gevşetivermişti. Sonradan gelenleri gösterdi Fahrettin.

— Asıl ilaççı bunlar... Söyledik onlara da... Konuşun işte...

Döndü Gündüz. İsrafil miydi? Mikail...

— Ben okudum!

Gençten, gözlüklü olanıydı bu. Bunun adı neydi?

— İyi, dedi Gündüz gülerek, senaryoyu vermemiz bir işe yaramış!..

— Evet ama dedi gözlüklü oğlan, ben onlardan almadım senaryoyu.

İlgiyi artırmak içinmiş gibi durdu bir, gözleri Gündüz'de,

— Emine'den aldım, dedi...

Üstünlük belirtir gibi açıkladı,

— Emine'yi, Fuat'ı iyi tanırım... Refik'le de birkaç kez geldiler bana... Soruşturma yapıyorlardı...

— Bağışlayın, dedi Gündüz. Tutamadım... Adınız neydi?..

— Oktay, dedi. Oktay Yalın...

Anımsamıştı. Ötesi, bir sürü tartışmayı çağrıştırmıştı senaryo çalışmalarından.

— Felsefedeydiniz de...

— Evet, dedi Oktay gülerek. Bitti o iş...

— Sevindim, dedi Gündüz. Siz bize çok yardımcı oldunuz. Yalnız sendikadan değil holdinglerden de bir sürü belge sağladınız...

Oktay da sevinmişti böyle anımsandığına. Kımıldayıp sallandı bir iki,

— Elimizden geleni yaptık, dedi alçakgönüllüce bir sesle.

— Sonra niye bıraktınız peki?

Yarı takılır gibi yöneltilen bu soru Oktay'dan başka herkesi gülümsetmişti.

— Orası biraz tatsız, dedi Oktay. Çocuklar da yanlış yaptı... Bizim Yönetim Kurulu da biraz duygusal mı diyeyim?

Pek söylemek istemiyordu ötesini. Üstüne sessizce dikilmiş gözlere dayanamamıştı, sürdürdü.

— Karşı sendika var bizim ilaç dalında biliyorsunuz. Öteki konfederasyona bağlı. Onlara da gitmişler, yardım sözü için... Biz de o günlerde bir işyerinde kıran kıranayız onlarla. Bizim-

kiler bunu duyunca... Ötekiler de yan çizmişler... Sonra da eczane bombalandı... Kaldı; bir daha da...

Hem kızdı, hem canı sıkıldı Gündüz'ün. Öteki sendikaya gitmelerini o söylemişti çocuklara. Tedirginlikle diretmişlerdi bile. Ayrım yapmayalım diye bastırmıştı Gündüz. Kitabın dediği ile somut gerçeği bağdaştırmak her vakit kolay değil!..

Daha; dedi.

— Bu ayrılığın ne kadar zararlı olduğunun bir belgesi daha, dedi.

Savunma gereğiyle söylediği bu sözlere ses çıkarmamış, susmuşlardı ya, katılmış da görünmüyorlardı... Daha da kızmıştı. Ayrılık sizde diyecekti, işçilerde ayrılık yok!.. Bir ilaç fabrikasındaki grevin güç günlerinde yakın ilaç fabrikasındaki öteki sendikalı işçilerin yemeklerini gizli gizli grevcilere taşımalarını düşünüyordu. Bırak şimdi akıl vermeyi!.. İki konfederasyonu bunlar çıkarmadı ya... Bileğini, yüreğini akarsu gibi ortaya koymuş Fahrettin'i mi suçlayacaksın? Bunlar neler biliyor kim bilir?

— Senaryoyu konuşalım. Oktaycığım...

— Senaryo güzel Ağbi, dedi Oktay. Güzelden de öte... Yapılabilse çok vurucu şeyler var...

— Yapılabilmesi de size bağlı...

Susuyorlardı: Sessizliği Gündüz bozdu gene,

— Yalnız ilaçların değil, işçi, sendikacı olarak hepinizin sorunu bu. Türkiye'nin açmazını yaratanlar yalnız ilaç işverenleri mi? İlacın insancıl yönü ağır bastığı için aldık. Simge gibi. Endüstri kuruyoruz diye her alanda atılan adım ülkeyi biraz daha bağımlı kılıyor, biliyorsunuz. Sömürüyü daha da artırıyor, derinleştiriyor... Bu girişe dur diyebilecek sizden başka kim var? Emekçileri, işçileri uyarıp bilinçlendiremezsek sonumuz karanlık. Dünyayı yıkacakların peşine taktılar bizi... Nükleer çağda... Sorumluyuz... Bankacısı, borsacısı, holdingcisi, iç tekelcisi, dış tekelcisi. Soyguncusu, vurguncusu... Daha neler düzenliyorlar kim bilir?.. Her gün kan akıyor sokaklarda...

Acılarını hep birlikte yaşıyoruz... Bütün bunlar üstünde düşündürmek için bir sergileme bu film... Verdiğimiz savaşın sineması...

Doğruların ağır baskısı etkisini göstermişti. Artık daha güvenliydi Gündüz. Filmin olay çizgisini birkaç tümceyle toparladı. Sonunda her şeye egemen, tipik ilaç sanayicisi birkaç aile... Yurtseverlikle diretenlerin kolayca oyuna getirilmeleri. Eczacıların dükkâncı çıkmazı... İşçilerin, emekçilerin çözüm getirecek konumu... İnsanlara sağlık verecek ilaçla, sağlıksızlığa götürülen çelişkiler yumağındaki ülke...

— Doğru özetledim mi?

Beklemediği soruyla şaşırdı Oktay,

— Doğru olmaz mı? dedi...

— Takıldığın yerler yok mu? Aç tartışalım; yargılasın arkadaşlar da...

— Takıldığım yer? Valla, pek yok aslında... Çocuklarla konuşturduğum kişilerden saptanmış şeylere baktım, hepsi yerli yerine oturmuş... Tam gerçek duygusu veriyor. Olayları biliyorum da bana mı öyle geldi, bilmem!.. Anlatanlar yıllarca heriflerin en yakınında bulunmuş kişiler... Uyduruk bir şey yok yani... İyi kullanmışsınız...

— İyi kullandık da, benim kaygılarım var bu konuda, dedi Gündüz.

Çalışma sırasındaki tartışmaları anımsamıştı bir bir.

— Asıl suçlarıyla yargılamalıyız insanları... Yok adamın sekreter metresi varmış da, iş gezilerine birlikte götürmüş... Başını dizine koyup uyurmuş iş aralarında. Peruk takıyormuş gizli gizli de, bir başka sekreterini işten kovmuş, odaya habersiz girip kelini gördü diye... Sağ olsun, bizim Refik bayıldı bunlara... Kaygım da ondan... Filmi çekecek olan o... Bunlar bir yanıyla hafifletici şeyler. Bulvar iş vodvile çalıyor. Filmin görkemli yapısını bozmamalı. Sevimli bile yapabilir adamı!.. Bu büyük holdingden fırlama biri var, ikinci büyük ilaç patronu. Burda kimyacıyken kardeşini kafesler büyük patronun, gizli

ruhsat kazığı atmaya kalkar... Kapısında sürekli lacivert Mercedes'i... Adamın ne metresi, ne bir boku... Kasıntısı da yok öyle... Sevecen aile babası görünümünde... Sanattı, spordu, zırnık koklatmaz... Tahtakale tefecilerine düşer. İşçilerini evlatları sayan babadan ilaççı var başlarda. Sendika neymiş, ben düşünürüm işçilerimi diyor!.. Düşünüyor da kendince!.. Nişanına, nikâhına, sünnetine yardımcı oluyor... Açıktan para veriyor sırasında... Öteki, asıl tepedeki uygar!.. Sarı sendika kurduruyor. Bir de kazık atıyor bu saftiriğe... Sonra ŞİFA'cılar var. Doktoru, eczacısı, veterineri toplanmış, ilaç hammaddesi üretecekler!.. Öyle ellerde ki!.. Acımasız. Hammadde üretimi de palavra... Bütün bu atılımlar sonunda, en anasının gözü olan geçip tepeye oturuyor. Doğal!.. Öteki alanlarda başa çıkmışlarla birlikte her vakit. Türkiye'yi acı yazgısına sokanlar tek ilaççılar değil ki... Birçok oyunlar gibi, sarı sendika oyunlarını da tepeden, ortak yürütüyorlar artık. Toplantılarında filan görüyoruz bunları. Türkiye'nin yazgısıyla ilgili ortak oyunlarını filan... Ülkenin son otuz kırk yıllık serüveni bunların serüveni biraz da... Bir tuvalet kâğıdı olayı var. Okudun değil mi? Türkiye'nin dönemeçte olduğu ellili yıllar. Şimdi başta olan, uyanık laboratuvarcı daha... Gazetelere demeç veriyor; yabancılar korunuyor, bizim gelişmemiz önleniyor gibi... O sabah bu tuvalette; başbakan telefonda diyor hanımı. Tuvalet kâğıdı elinde, fırlıyor. Refik de güzel bir şey yaptı: Tumanını toplayarak koşarken, adamın elindeki tuvalet kâğıdı makaradan boşanıp telefona kadar gidiyor... Biz sizlerin gelişmenizi istiyoruz diyor başbakan. Korunmaya alınıyorlar. Kentin önemli bir yöresine ucuza arsa kapatıp kuruluyor oraya. Kazanmak, büyümek tutkusunda adam... Babasını da yadsır gerekirse, kardeşini de... Sıkışınca yadsıyor da askerler gelince... Ülkesine adamış kendini, topluma yararlı atılım peşinde!.. İçten içe gözleri dolsa da –aslında yufka, giderek iyi yürekli biri belki. Kimseye duyurmadan fakir fukaraya iyilikler yaptığı, odun kömür parası verdiği görülür. Böyle bir yanı da var!..– katı olacaktır. Aklı onu emreder!.. Sizi rahatsız ediyor muyum? der, onu gör-

meye gelmiş, emekli eski bir memuru. Evet, ediyorsunuz, vaktimi alıyorsunuz, der. Kötülük geçirir memurcuk... Bir geçmişleri de yok adamla; tutarlı davranıyor!.. Önemli birine karşı son kertede saygılı..

Durdu. Üstüne dikilmiş gözlerden güç alıyor gibi baktı tek tek,

— Kaygımdan söz ettim, dedi. Senaryoda yeri geldikçe sıralanan bu öykülerin Türkiye için sosyoekonomik ortak paydasını kavrayabilecek mi Refik? Gerçek bir sinema yapıtıyla sergileyebilecek mi? Tiplemeler, oyun yönetimi, resim seçimi hepsi güç... Öyküler, yalnız kişisel değil, sınıfsal davranışlarını, konumlarını yansıtmalı. Filmin de ancak üçte biri bunlar. Dev gibi işçi kesimi görünecek. Yığınların çekimi var. Cılız kalırsa öldü film...

Yine durup baktı odadakilere,

— Sonuç, dedi. Bu filmi yaparsanız siz yaparsınız çocuklar!.. Refik ancak size yardımcı olabilir... O da elinden tutarsanız; sürekli destekler, yüreklendirirseniz... Yoksa, ya korkar, ya küser, gider böyle... İş asıl bizim işimiz!..

Sustu. Gözlerini dikmiş, öylece bakıyordu Fahrettin. Anımsamış gibi Oktay'a döndü,

— E, ne diyorsun? dedi sınava çeker gibi.

Oktay güldü,

— Denecek ne kaldı Başkan? dedi. Artık söz söyleyin!.. Onaylarını bekler gibi dönüp ötekilere baktı. Fahrettin gözlerin önünde, dalmış gibi durdu bir süre, kaldırdı başını.

— Söyleyeyim mi Ağbi, dedi. Adını beğenmedim...

— Adını mı beğenmedin?

— Evet Ağbi, dedi. Dosyası değil, mafyası diyecektiniz. İlaç Mafyası...

Oda gülüşmeyle doldu. Yalandan kaşlarını çattı Gündüz,

— Yoo, olmadı Fahrettin, dedi. Doğru, mafya... Ama asıl ilacı yaratanlar emekçiler var, biz varız... Adını onlara mı kaptıralım filmin?

Gözlerini Gündüz'e dikti Fahrettin. Gülümsedi.

— Hiçbir kaygın olmasın Ağbi, dedi. Bu iş tamamdır.

Dolgun sesi, kalın kaşları altında çocuksu ışıldayan kara gözleri bütün kuşkuları siliyor, güvence veriyordu.

— Siz gene bir okuyun senaryoyu!..

Fahrettin, haylaz öğrenci gibi yüksünerek alnını karıştırınca, gülüşmeye başladılar gene.

— Tamamdır Gündüz Bey, dedi hiç kımıldamadan dinleyen saçları ağarmış işçi... Biz artık okuduk!..

Masa şenlenmişti. Tabağındaki barbunya fasulyeyi daha istekle yemeye başladı Gündüz. Kadehler yenilendi. Grevi bozmak için, nöbet bekleyen genç işçi kızları ailelerine fitlerlermiş erkeklerle oynaşıyor diye!.. Onun sözünü ediyordu Mikail, Oktay kesti hemen,

— O da var senaryoda, dedi... Öyle bir oturmuş ki hem de... Ah bir çıksa şu film... Hep birlikte seyretsek şöyle bir...

Hah, filme böyle başlanır işte! Baksana bakışlarına, ortak özlem bu. Artık hepsi bizden... Fahrettin işi tasarlıyor gibi dalgın,

— Olacak, o da olacak, dedi.

Söyleşi, biraz da dağınık sürüp gidiyordu.

— Ha, dedi Gündüz. Bizim eşya?..

İsmail atıldı,

— Hacer Ablalardaymış sizin eşyalar Ağbi, dedi. Yeni söylediler bana. Bağışlayın...

Fahrettin de özür diledi. Dün geceyi nerde geçirdiğini sordular. Bir arkadaşta, dedi Gündüz; kolayına gelmişti... Yarın cezaevine gidecekti. Yatağı alması gerekti. Fahrettin şaşırdı. Biliyormuş, duymuş da, hemen yarın gidip başvurması ters gelmişti... Birkaç gün olsun atlatabilirdi. Sendikanın hukukçularıyla yarın konuşup...

— Yok, dedi Gündüz. Artık oldu bu iş... Birkaç gün için değmez... İçim rahat gidiyorum... Bir an önce girip bir an önce çıkalım.

Kadehini kaldırdı. İçtiler. Yarın sabah İsmail, Hacer Ablalardan alıp Sağmacılar'a getirecekti yataklarını... Hacer Ablaları sordu,

— İlgilenmedim, dedi. Nasıl çocuklar?

— İyiler Ağbi, dedi Fahrettin. Hacer Abla da iyi... Çocuklar *Amme* cüzünü, Tebareke'yi bitirdi, *Kuran*'a başladılar!..

Gözlerinin kuytusunda, acı mı, alay mı anlaşılmayan bir gülümsemeyle bakıyordu.

— Yeni gittiler onlar da... Burdaki bahçelerindeydiler...

Yazın gelir de, Fatih'teki boş evde kalır diye düşünmüşler Gündüz için. Hacer Hanım çok istemiş. Merter'de de yer açılıyormuş bugünlerde, oraya alacaklarmış gene... Artık bir buçuk yıl sonra... O kadar sürmez Ağbi... İnfaz yasası var... Bir yıl filan...

— Seneye burda toplanacağız gene!..

— Yo, dedi Gündüz gülerek... Gelinim bebekle uğraşırken başına bir de biz mi?

İsmail atıldı,

— Bizde bu kez, dedi...

İçerde, mutfakta yemeklere yardım ediyormuş İsmail'in karısı. Hanımlar akraba olurlarmış... Akrabadan birini de bana yapsa şunlar!..

— Ah şimdi Salih Ağbi olsaydı şurda...

Fahrettin'in yüreğinden kopmuş bu sade sözler sessiz, duygulu bir an yaşattı odadakilere... Kalın, kara damarlı boynuyla Gündüz'ün karşısına oturmuş, gülüp duruyordu Salih... Kalkalım Salihciğim; yarın cezaevinde bol bol konuşuruz artık!.. Kalktılar. Yatıya tutmak istedi Fahrettin. Söz verdim yalanını üzülerek yineledi Gündüz. Para durumunu sordular. Üstelediler de vermek için. Vardı parası.

— İyi, dedi Fahrettin. Avukat arkadaşlarla izleriz biz sizi... Bir durum olursa hemen bildirirsin.

Oktaylarla çıkacaklardı, arabaları varmış onların. Ötekiler kaldı. Kapıda sımsıcak kucaklaştılar. Film işi için artık tasa et-

memesini yineledi Fahrettin. Öyle güvenliydi ki Gündüz... Bir şey söylemese de o kaya parçası gibi ellerin verdiği güvence yeter... Mikail'in sürdüğü Murat arabada, Oktay'ın sözleriyle aralansa da, mutlu bir yorgunlukla dalıp dalıp gidiyordu. Felsefeyi niye bırakmış Oktay? En iyi felsefe yaşam kavgasında, işçilerin yanında... Ne öğrendiyse onlardan öğrenmiş... Nihat'a benziyor bu çocuk... O içine kapanıktır. Derinliğine... Bu, geniş alanda koşturuyor. Mikail niye hiç konuşmuyor? Unkapanı'na döneceklerdi, Aksaray'da inip ayrıldı onlardan... Bulvar'da bir otel vardı burda; Sirkeci'ye niye gideyim? Yenikapı'ya doğru yürümek geldi içinden. Uykusu yoktu. Araçlar hızla geçiyordu, yaya kaldırımları ıssızdı. Nemli, serindi hava. Küçük bir bulut örtüsünden kurtulan ay parlak bir aylayla kuşatılmıştı. Yarın hava bozacak mı? Öyle derler... Derinlerden silah sesi duyuldu bir ara... Bir de bomba mı patlattılar? Karşı yanda gibi... Dönüp yatalım oğlum. Bu ülke böyle; ay ışığında bile gezdirmiyorlar ozanları!.. Döndü. Oteldeki odayı açan oğlandan anahtarları alınca hemen uyuyacağım sandı önce. Yıkanıp yatıncaya kadar uykusu mu dağıldı ne, uyuyamadı bir türlü. Feriha'ya takıldı gene. Pervin'i gördü, göğsüne başını koymuş hıçkırırken. Ezilme vardı içinde. Doğru davrandığına bir kez daha inandı. Cezaevinden çıkarken kimseye bağlılık, borçluluk duymamalıyım. Türkiye nereye gidiyor, biliyor muyuz? Umut Fahrettinlerde, Nihatlarda, Oktaylarda... Güçlüyüz. Film çıkacak. Sabah, fırladı birden. Ona geliyordu. Dalıp kalmışım. Boş ver, beklesinler... Otelden çıkıp dolmuşa atlaması on'u geçti. Sultanahmet'te inip Adliye'ye yürürken dupduruydu içi. Savcılıkta biraz beklettiler. Çıkıntı kemer burunlu, minik gözlü bir resmi polis gelip önüne kattı Gündüz'ü. Kelepçe takmadı. Yürüyün Bayım'dan başka da tek söz etmedi. Koridorda, aşağı kapıda duran cipe binerken çevrede gözleri birilerini aranıp durdu. Tanıdık hiç kimse yoktu bunca kalabalık içinde... Atıl bile yok... Hızla giden cipte yalnız olmamanın güveniyle güçlüydü gene de... Cip Sağmacılar'a

yaklaşıp uzaktan cezaevinin duvarları, demir kapı görülünce daha da güçlülük duydu içinde... Neyse, resmi giysili gardiyana, jandarma kulübesine kavuştuk gene!.. İndi cipten. Duraladı. Kapıdaki kadını görünce şaşalamıştı. Şey değil mi bu? Hacer Hanım!.. Hacer Hanım'dı... Yüzü solgun, gözleri kan çanağı gibi kırmızı... Bir bu eksikti... Niye? Hacer Hanım'sız cezaevi olur mu? Tamamlandı işte! Salih yok, sana geldi... Kapının yanında yıkılmış bir denk duruyordu. Siirt battaniyesini tanıdı. Cezaevi battaniyemiz de tamam... İsmail nerde? Yaklaşıp bir şeyler diyecek olmuş, hıçkırığını tutamamıştı Hacer Hanım... Ne oluyor bu kadına? İsmail nerde?

— Duymadın mı? dedi Hacer, tıkanır gibi bir sesle.

Neyi duymadım? Umarsız bir acıyla bakıyordu kadın,

— Fahrettin'i furdular! Bu sabah furdular Fahrettin'i... Kapısının önünde...

Ciğerine kızgın bir demir saplanmıştı Gündüz'ün. Kapıdaki güneş söndü, karardı birden! Çırpınıp debelenmek istedi, beceremedi. Olmaz diyecekti. Sesi çıkmıyordu ki... Kolundan tutmuş, çekiştiren polise, açılmış kapıda bekleyen gardiyana baktı; toparlandı. Bunların önünde mi ağlayacaksın? Hem de cezaevine girerken... Taş kesildi birden gözpınarları. Sessiz, ağır adımlarla demir kapıya doğru yürümeye başladı. Hacer Hanım'ın hıçkırıklarını da duymuyordu artık. Güvenliydi, dimdikti gene. Neyi durdurabilirler? İşçileri mi? Sonsuz kökenini mi yaşamın? Mafyalara kalır mı bu ülke? Fahrettin'in çocuğu doğacak. Döktükleri kanda boğulacaklar bir gün. İLAÇ DOSYASI'nı yapacağız Fahrettin!.. Cezaevindeyiz şimdi...

15 Kasım 1982, İstanbul
23 Ağustos 1986, Ortakent Yalısı, Bodrum

En güzel şiir de birlikte olmanın şiiri. Onu yaz yazacaksan! Sevişmek de dayanışma değil mi? Pervin'le dün gece bölüştüklerimizin sürüp gitmesi, bütün bu görünenler. GREV ÇADIRINDA'nda onu anlatmak istiyorum. Nasıl? Bulamadım daha; kolay mı?.. Yalnız onu da anlatmak istemiyorum. O çadıra kapatılmaya başkaldırmak gerek. Sevişmek varsa niye katı sınırlar çizilsin? Birkaç çirkinin yol kesmesiyle yitecek mutluluk, yalanın bir parçası demek... Hem de en kötü parçası... Faizi bile vardır!.. Koy çelik kasaya, sakla!.. İnsana, yakışan verilmeli. Bir de, şunların anlamayacağı dizeler söyleme sakın. Benim anladığımı onlar niye anlamasın? Öyle değil biliyorsun... Güçlük de orada... Bakma sen bu şamataya, onların her şeyi anlayacakları gün epeyi ilerlerde daha. Anlatamayınca böyle söylersiniz. Öyle iyi anlar ki onlar... Bunca toplanmasını bilecekler de doğruları söyleyeceksin, anlamayacaklar!.. Gülüşüp konuşmalarına bak şunların, birbirlerine yemek uzatışlarına... Ellerini çektiler, kaldırım taşına döndü şu duvarların ötesindeki makineler... Kös kös bekliyor hepsi... Salt onların doğruları yeterli olsa.

AYRINTI • TÜRKÇE EDEBİYAT
ISBN 978-605-314-041-2
9 786053 140412

40 ₺